YAUBADA A WOGATALA WOUNA

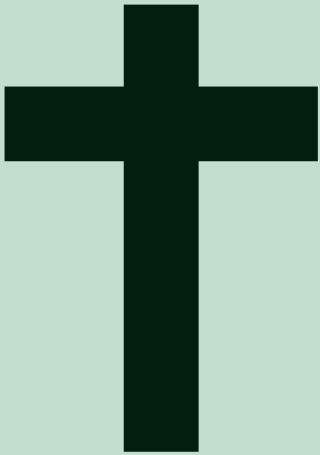

The New Testament in the Tawala language of Papua New Guinea

YAUBADA A WOGATALA WOUNA
The New Testament in the Tawala language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Tawala long Niugini

copyright © 1985, 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc. and Bible Society of Papua New Guinea

Language: Tawala

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Text © 1985, 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.; 2014 print edition © Bible Society of Papua New Guinea
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-06-24

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020
03dd8e7f-64f4-5464-abd5-5e08202f0f29

Contents

Matiu 1
Maki 60
Luka 96
Yoni 156
Bagibagi 199
Loma 253
1 Kolinito 278
2 Kolinito 300
Galatiya 315
Epeso 324
Pilipai 332
Kolosi 337
1 Tesalonika 342
2 Tesalonika 347
1 Timoti 350
2 Timoti 357
Taitasi 362
Pilimoni 365
Hibulu 367
Yamesa 385
1 Pita 391
2 Pita 398
1 Yoni 402
2 Yoni 408
3 Yoni 409
Yuda 410
Wogeletana 412

MATIU

Yesu Keliso Googana
(Luka 3:23-38)

1 Geka gilumana naka Yesu Keliso googana ubeihi, Yesu gogana
Dawita ma Dawitana a goga i nenei naka Abelaham a guguni uyahinei.
2 Abelaham natuna Isako, ma Isako natuna Yakobo, ma Yakobo natu-
natuna Yuda walewalehina mitehi. 3 Yuda natunatuna Pelesi ma Dela,
hinahi Tema. Pelesi natuna Esiloni, ma Esiloni natuna Lama, 4 ma Lama
natuna Amidana, ma Amidana natuna Nahasoni, ma Nahasoni natuna
Salimoni, 5 ma Salimoni natuna Bowasa. Bowasana hinana Lehaba, ma
Bowasana agona Luti. Luti ma Bowasa natuhi Obedi, ma Obedi natuna
Yese. 6 Yese natuna Dawita, tauna tu wasawasa.

Dawitana Ulaiya hiwapena i lawagi po natuhi Solomona hi guni.
7 Solomona natuna Lebom, ma Lebom natuna Abiya, ma Abiya natuna
Esa. 8 Esa natuna Yosepata, ma Yosepata natuna Yolam, ma Yolam
natuna Usaya. 9 Usaya natuna Yotam, ma Yotam natuna Ahasa, ma
Ahasa natuna Hesekaya. 10 Hesekaya natuna Manase, ma Manase
natuna Amoni, ma Amoni natuna Yosaya. 11 Yosaya natunatuna Yekon-
aya walewalehina mitehi, tauhi hai houga uyahina, ma mi Babiloni hi
nei po mi Yudeya hi panipanihi po hi niyehi u Babiloni, po hi wihewa-
hewa.

12 Hougana u Babiloni hi memae po Yekonaya natuna Satiyeli i guni,
ma Satiyeli natuna Selubabe, 13 ma Selubabe natuna Abiuda, ma Abiuda
natuna Eliyakim, ma Eliyakim natuna Eso. 14 Eso natuna Sadoka ma
Sadoka natuna Ekim, ma Ekim natuna Eliuda. 15 Eliuda natuna Eliyesa
ma Eliyesa natuna Matani, ma Matani natuna Yakobo. 16 Yakobo natuna
Yosepa tauna agona gowana Maliya, po Maliyana uyahinei Yesu i guni
po Yesuna hi wigowaya po hi pa, Besinana lawana.*

17 Apo Abelaham a houga uyahina ma ta hiyawi po ina nei Dawita a
houga uyahina naka hapa magouhi 14. Ma Dawita a houga uyahina, ma
ta hiyawi po ina nei po hi niniyehi u Babiloni hougana uyahina naka
hapa magouhi 14. Ma hai mae Babiloni uyahinei ta hiyawi po ina nei
Besinana lawana a houga guni uyahina naka hapa magouhi 14.

Yesu Keliso a houga wawala
(Luka 2:1-7)

18 Geka pitenana Yesu Keliso a houga wawala tahayana. Yesu hinana
Maliya, ma guguhinina hewali gowana Yosepa uyahina hi bigeya, ma
yohola ega hita meluwaga ma Maliya i koiba. Ma a koibana ma Alugo
Woiyawa a wawala Maliya uyahina. 19 Ma agona Yosepa lawa dumad-
umaluna po ega ipa Maliya i koikoiba ina wiyahonena niyeya a lawa
uyahihi, ma i nugohiyahiyawa po ipa ina wihinigigiyena gowadeya.

20 Yosepa nugonugona i bagibagi po i eno hilage, ma Guyau a tu
winoyanoya gehouna luboni uyahinei i paliweleya i pa, 'Yosepa, Dawita
gogana, ega una matomatouta Maliya i koikoiba binei, naka Alugo
Woiyawa uyahinei, yaka kidahi ma agom una lawagi. 21 Apo natuna

* **1:16:** Giliki ponahiyei hi pa 'Keliso', ma Hibulu ponahiyei 'Mesaiya'.

olotona ina guni yaka una wigowaya Yesu*, babana tauna apo a lawa
hai apapoe uyahihiyei ina wiluyagohanihi.'
22 Ginouli geka hi gelegeleta matababahi ipa Guyau a bahapiko ina
lugeleteya tu bahapiko odubona i bahebaheya pite i pa, 23 'Guguhini
totopana apo ina koiba po natuna olotona ina guni yaka gowana hina
hiyawi Imanuwela.' Gowana a bui, Yaubada miteta.
24 Yosepa ani eno uyahinei i eno towolo po Guyau a tu winoyanoya a
baha i wotagoya po Maliya i lawagi. 25 Ma Yosepa ega Maliya hinina ita
wodadani a sigana i wigunaguna po tewelana i wigowaya po gowana
Yesu.

2

Tu hanahanapu tupo kaluwabugei hi nae Yesu uyahina

1 Yesu a guni u Betelehem Yudeya u tuponana Heloda a houga wiwa-
sawasa uyahina. Naka hougana uyahina tu hanahanapu hi nei tupo
kaluwabugei po hi nae u Yelusalem, 2 po hi lubayada hi pa, 'Meka mi
Yudeya omi wasawasa wouna hi guni? Amaka to hanapugeya babana
hoi tupo kaluwabu a wekiwekilala ubona i geleta po to galeya yaka to
nei uyahina ipa to wotalagiyeya.'
3 Hai baha wasawasa Heloda i noonoli po i nugohelele duma po gasi
tanitaniwaga Yelusalem atapuhi hi nugohelele baha geka binei. 4 Ega
yaka Heloda mi Yudeya hai tu witalaguyaba babadahi po lugagayo
tanitaniwagahi i baha po hi'mboina gogona ma i lubayadehi i pa, 'Meka
hotana Besinana lawana hi guni?'
5 Ega yaka hi paliweleya hi pa, 'U Betelehem naka Yudeya meyageina
gehouna, mei tu bahapiko gehouna a baha i bahebaheya i pa,
6 "Betelehem meyageina apo meyagai baneina po wasawasana Yudeya
dobuna
atapuna uyahina apo una gelagonihi,
babana uyahimgei mi Isalaela omi wasawasa apo ina geleta.
Tauna u lawa omi tu galena itete." '
7 Ega yaka tu hanahanapu Heloda i otugena gowadehi po i lubayadehi
i pa, 'Meyanai a ubona i geleta po o galeya?' 8 Tu hanahanapu hai
wibaabani atapuna Heloda i noonoli po i kokoe, ma i paliwelehi i
pa, 'Ona nae u Betelehem po ona bihena imahiyeya po tewelana ona
tuhagaya yaka ona gunawilena memi po ona paliweleu po apo tau a nae
po a wotalagiyeya.'
9 Wasawasa ponana hi nonoli ma hi'mhoe po hi nenae ma ubonana
lolowa hoi tupo kaluwabu hi gagaleya u matahi i geleta po i gegae yaka
hi wotagoya po tewelana anani mae i lidumaluya po uyahina hi geleta.
10 Hougana ubona hi galeya ma hi kaoha labatana. 11 Ma hi lui numa u hi-
nena po tewelana hinana Maliya mitehi hi galehi, ma hi polou tewelana
uyahina po hi wotalagiyeya. Ma hai ani'mbenena humahi hi hoenihi
po tewelana uyahina hi hounihi naka gole ma mayau dimudimumuna
talaguyaba binei ma wakatu dimudimumuna. 12 Ma Yaubada luboniyei
i guduhi po i pa, 'Ega Heloda uyahina ona gunagunawilemi.' Yaka tahaya
tapunei hi gunawilena mehi po hi nae hai dobu uyahina.

Yosepa tewela hinana mitehi i lowogehi po hi nae Isipita

* **1:21:** Yesu a bui 'Tu wiluyagohana'.

13 Tu hanahanapu hi nenae ma uguwana Yosepa i eneno ma Guyau a
tu winoyanoya yadei i geleta po eno luboniyei i paliweleya i pa, 'Yosepa,
una towolo po tewela hinana mitehi una lowogehi po ona nae u Isipita
po noka hotanana ona memae a sigana a paliwelemi yaka apo ona
gunawilemi. Omi lowo matababana Heloda tewela e bibiheya ipa ina
lihilageni.'
14 Ega yaka uguwana uyahina Yosepa i eno towolo po tewela hinana
mitehi hi'mhoe po ipa hina nae u Isipita. 15 U Isipita hi memae a sigana
Heloda i hilage ma apoma hi gunawilena mehi. Hai mae u Isipita ipa
Guyau a baha ina lugeleteya tu bahapiko odubona i bahebaheya pite i
pa,
'Isipitagei natuwe a otugena meya.'
16 Ma Heloda tu hanahanapu i ototonihi po i otona awehi ma ega
hita gunawilehi. Yaka i luyogigai po tu wigawiya i himilihi po hi nae
Betelehem anani taniwagana atapuna uyahina po logaloga ololotohi hai
bolima luwaga ma i hopuhopu hi laihilagenihi. Babana tu hanahanapu
hai baha Heloda i nugonugotuhuya po ipa houga awai uyahina tewelana
hi guni. 17 Uyahinei tu bahapiko Yelemaya a bahapiko i limoineya i pa,
18 'Lama u dobuna tou bahabaha a nonoli wiyuwa ma diligwegwe i tou
bahebahehi.
Lahela a guguni ubeihi i tou
ega emoemotana po lawa hina woidedeli
babana logaloga hi hilage.'

Yesu i gunawileya u Nasaleta

19 Isipita hi memae ma Heloda i hilage, ma Guyau a tu winoyanoya
i himili Yosepa uyahina po i paliweleya eno luboni uyahinei 20 i pa,
'Yosepa, una towolo po tewela hinana mitehi una weluwinihi po ona
gunawilena memi Isalaela, babana tewelana tu wigawiyena amaka i
hilage.'
21 Ega yaka Yosepa i towolo po tewela hinana mitehi i weluwinihi po
hi gunawilena mehi Isalaela u tupona. 22 Hougana hi gunagunawilena
mehi ma lawa tuwega hi paliwelehi hi pa, 'Heloda amaka i hilage, ma
natuna Akeliyo iyawena i peli po e tanitaniwaga mi Yudeya uyahita.'
Yaka Yosepa ega ita luhogaleya ipa ina nae Yudeya babana i matouta, ega
yaka luboniyei nugotuhu i weleya po ipa ina nae Galili u tupona. 23 Ega
yaka Nasaleta u dobuna hi mae. Hai mae Nasaleta ipa Guyau a bahapiko
ina lugeleteya tu bahapiko odubona i bahebaheya pite i pa, 'Tauna hi
wigowaya po hi pa, lawa Nasaletagei.'

3

Yoni tu wibapatiso a guguya
(Maki 1:1-8; Luka 3:1-18; Yoni 1:19-28)

1 Naka hougana uyahina Yoni tu wibapatiso i geleta Yudeya u balabal-
ana po i lauguguya 2 i pa, 'Ona nugobui, babana kikina ma Yaubada a
taniwaga uyahita ina geleta po ina taniwageta.' 3 Geka bahana naka tu
bahapiko odubona gowana Isaiya Yoni binei i ibaabani i pa,
'Lawa gehouna hoi balabala yabayababa e iototu i pa,
"Guyau a tahaya ona wononogogeya.
A tahaya ona lidumaluhi." '

4 Yoni a mae ega ita dewadewa babana a kaleko kamela apalana, ma
a dagilolo gamogamo opina ma a yam madimadi ma tuwoya i ananihi.
5 Yoni hoi balabala i lauguguya ma Yelusalem tu miyehi po Yudeya
meyageihi gehouhi po gasi Yodani u liyaliyana tu mae hi liya nae Yoni
uyahina, 6 po hai apapoe hi bahena geletehi ma Yoni i bapatisohi goila
Yodani uyahina.
7 Mei gasi Palisi lawahi po gasi Sadusi hai bolu gehouhi hi nae
Yoni uyahina po ipa ina bapatisohi. Ma Yoni i galehi yaka i baha
nae uyahihi i pa, 'Taumi ani galenami mei mota, uyahinei Yaubada a
luuyogigai iyetana ipa ona lowo haleya. 8 Tamogi ega emoemotami
babana omi nugobui anona ega ota wogeletaya. 9 Ma ega tunawami
ona pa, "Gogiyai Abelaham," naka ginouli yabayababa babana a pali-
welemi Yaubada emoemotana po geka gaimahi ina dewahi po Abelaham
googana. 10 Geka hougana Yaubada ilama i wononogogeya ipa mayau u
dedena ina taleya. Uyahinei ma mayau atapuna ega ita ugugo apo ina
tala halehi po mayau alalatana uyahina in'ompugehi.
11 'Apo ona nugobui yaka tau goilei a ibapatisomi. Ma lawa gehouna
muliugei e nenei tauna i gelagoniu, ma tau ega u dewadewa awai po
ipa apo a aehumahuma an'awali. Tau tu nugobui goilei a bapatisomi.
Tauna muliugei e nenei apo Alugo Woiyawei po wipoya mei mayau
alalatanei ina bapatisomi. 12 Anani luhapu hipana u nimana po aniani
mei pegapega ina tuweluhi po a hanali u hinena ina tuupumi. Ma
nudanudahi apo mayau alalata tuwetuweneina uyahina in'apuhi.'

Yoni Yesu i bapatisoya
(Maki 1:9-11; Luka 3:21-22)

13 Houga noka uyahina Yesu Galili tuponana i nehaleya po i nae Yoni
uyahina, po ipa ina bapatisoya Yodani u goilana. 14 Yoni a wileta ipa Yesu
ina paliguduya ega yaka i pa, 'Tam emoemota dumam po una bapatisou
ma iyowai po u nei uyahiu po ipa tau a bapatisom?'
15 Ma Yesu a baha i wimiheya i pa, 'Eega, geka hougana tam i linanam
una wibapatisou, po Yaubada a dewadumaluna ta wotagoya.' Ega yaka
Yoni i palihalena meya po Yesu i wibapatisoya.
16 Ma Yesu goila uyahinei i togotogo geleta ma yada i gunahoeya ma
Yesu Yaubada Alugona i gagaleya mei bunebune ma i hopu mai po
uyahina i yato. 17 Ma pona yadei i hopu mai i pa, 'Natuwe geka a
luhogaleya, tauna binei a kaoha.'

4

Tomodulele Yesu i ludadani
(Luka 4:1-13; Maki 1:12-13)

1 Alugo Woiyawa Yesu i weluwaya po i niyeni hoi balabala
yabayababa, ipa Tomodulele a ludadana ina wialoni. 2 Iyeta ma uguwa
magouhi 40 ega aniani ita waya po u mulina am i hilage. 3 Ma tu
ludadana i geleta po i baha i pa, 'Yesu, inapa tam Yaubada Natuna yaka
geka gaimahi una baha po hina liyaniyanihi.'
4 Yesu a bahana i wimiheya i pa, 'Yaubada a Buka u hinena giluma
e memae i pa, "Lawa apega yaniyani tunawana uyahinei hina luyago-
hana. Ma baha Yaubada gamonei he nenei tauna lawa hai ani luyago-
hana." '

5 Ega yaka Tomodulele Yesu i niyeya Yelusalem, po numa dalabu
baneina u moyana i houni 6 ma i baha i pa, ‘Inapa tam Yaubada Natuna
yaka una lupa hopu, matababana Yaubada a Buka u hinena i baheya i
pa,
“Yaubada a tu winoyanoya mi yadena apo ina baha po hina galena
itetem,
ma apo nimahiyei hina wohepam
po apega hoi gaima aem una toneya.” ’
7 Yesu a bahana i wimiheya i pa, ‘Yaubada a Buka i bahena meya i pa,
“Guyau om Yaubada ega una laudadani.” ’
8 Houga gehouna Tomodulele Yesu iludadana meya po i giyeya oya
baneina u tepana ma hipuli tupo wohepali ani taniwagahi po gapolahi
Yesu i wiatatiyeya. 9 Ma i baha nae i pa, ‘Inapa una polou uyahiu po una
wotalagiyeu, yaka ani taniwaga atapuna geka apo a welem.’
10 Ega yaka Yesu i paliweleya i pa, ‘Tomodulele, una nehaleu. Yaubada
a Buka u hinena i baheya i pa, “Guyau om Yaubada tam una wotalagae
uyahina po tunawana una pupouleya.” ’
11 Ega yaka Tomodulele Yesu i nehaleya ma tu winoyanoya mi yadena
hi nei po hi haguya.

Yesu a bagibagi i wiwawali
(Maki 1:14-15; Luka 4:14-15)

12 Hougana Yesu tuwega i nonoli ipa Yoni amaka hi numa panipani po
hoi numa panipani hi houni, yaka i gunawilena meya po i nae Nasaleta
Galili u tuponana. 13 Ma Nasaleta i nehaleya po i nae Kapaneum boga
u liyaliyana po noka hotanana i memae, naka dobuna Sebuloni ma
Napatali hai hipuli. 14 I nenae ipa Guyau a bahapiko ina lugeleteya tu
bahapiko Isaiya i bahebaheya pite i pa,
15 ‘Sebuloni ma Napatali hai dobu boga u liyaliyana
ma Yodani goilana u tuponei tauhi ega mi Yudeya hai dobu gowana
Galili.
16 Noka dobuna uyahina lawa hoi uguwa hi memae
ma yayata baneina,
uyahihi amaka i geleta po hi galeya ma tauhi hilage meyageina hi
meliyaliyani po hi memae
ma yayata uyahihi i lugeleteya.’
17 Naka houganana Yesu a bagibagi i wiwawali po i guguya lawa
uyahihi ma i ibaabani i pa, ‘Ona nugobui, babana kikina ma Yaubada
a taniwaga uyahimi ina geleta po ina taniwagemi.’

Tu ebaebaga wohepali Yesu i otugehi
(Maki 1:16-20; Luka 5:1-11)

18 Iyeta gehouna Yesu Galili bogana liyaliyanei i nenae po tu ebaebaga
luwaga i tuhagahi, tauhi hi ebebaga u boga. Gehouna gowana Simona
tauna hi wigowaya po hi pa, Pita ma walehina gowana Andulu. 19 Ega
yaka i otugehi i pa, ‘Ona wimulitagou po lawa ebagahi a wiatatiyemi.’
20 Naka hougana hai hagida hi nehalehi ma Yesu hi wotagoya.
21 Ma i tutunae po Sebedi natunatuna luwaga Yamesa ma a tewela
Yoni i galehi tauhi hai hagida hi woononogogehi amahi mitehi hai wam
uyahina. Ega yaka Yamesa walehina mitehi Yesu i otugehi. 22 Ma hi
wotowolo yagiyagina po amahi hoi wam ma hi nehaleya po Yesu hi
wotagoya.

Yesu lawa boluhi i haguhi
(Luka 6:17-19)

23 Yesu Galili meyageina atapuna i wiwileya ma i guguya hai numa
tapalolo uyahihi, ma tuwega dewadewana i atatiyeneya Yaubada a
witaniwaga lawa uyahihi binei i paliweleneya ma lawa tootogohi i
lauyawahihi totogo tapuna po tapuna uyahihiyei. 24 Yesu noyana hi
nohaya Siliya meyageina atapuna uyahihi, ega yaka tu tootogo gehouhi
hi nei uyahina. Tauhi hai totogo hi lata duma po gasi hi witai duma,
ma gehouhi gasi alugo apapoehi hi luinihi ma gehouhi wobadebadehi,
ma gehouhi gasi waigwameyameyahi atapuhihi Yesu i widewadewahi.
25 Yesu a wipoya hi gagaleya po bolu baneina hi wotagoya, mi Galiliyena
po mi Dekapoliyena po mi Yelusalem po mi Yudeya po gasi Yodani
goilana tuponana tu miyena tauhi gasi hi wotagoya.

5

Yesu tu wotagona hoi oya i wiatatiyehi
(Luka 6.20-23)

1 Yesu bolu baneina i galehi ma i gae hoi oya po i tugula ma a hewa-
hewali hi gae uyahina. 2 Ma Yesu i wiwawala po uyahihi i wiatatiyana i
ibaabani i pa,
3 'Taumi iyawoi nawa nugonugomi o idayadayabugena mehi a
kawaidewedewemi,
babana yada taniwagana galimiyei.
4 Tu nugodubu lawami ona kaoha
babana Yaubada apo ina likaoha dumami.
5 Taumi iyawoi o palihalena memi ona kaoha,
babana Yaubada hipuli a taniwaga atapuna apo ina welemi.
6 Taumi iyawoi dewadumalu binei ma o weluweluomhilage po o
weluweluuyopopo haleyana a kawaidewedewemi
babana apo on'omhiyougo.
7 Tu lunugotootogo lawami ona kaoha,
babana Yaubada apo ina lunugotootogogemi.
8 Tu nugoyeuyeu lawami ona kaoha,
babana Yaubada apo ona galeya.
9 Tu wihaahalana lawami ona kaoha,
babana Yaubada apo ina kawainatunemi.
10 Taumi iyawoi apo dewadumalu binei ma lawa hina igawiyemi yaka
ona kaoha,
babana Yada taniwagana apo ina wigalimiyei.
11 'Taumi iyawoi apo biugei ma lawa hina palipaliwiyalutugemi po
hina igawiyemi po hina kawakawaikoyakoyamemi yaka ona kaoha
labatana. 12 Ona kaoha po ona gwaugwauyala, babana hoi yada mihami
apo ina lata duma. Geka pite apo lawa hina dewadewami mei lawa
odubohi tu bahapiko hi laipilipilihi.'

Niha ma yayata bahahi
(Maki 9:50; Luka 14:34-35)

13 'Taumi mei niha tu mehipuli ubeihi. Niha ginouli dewadewana ma
dagihana ina kokoe ega emoemotana po ina dagiha meme yaka apo ta
wihinigigiyeya po ta haleya.

14 ‘Taumi mei yayata tu mehipuli ubeihi, taumi mei meyagai oya u
tepana po uguwei omi yayata lawa atapuhi hina gagalehi. 15 Ega iyai
lampa ita apuya ma gaebagei ita lautataya, tamogi anani tugula uyahina
e houni po numa hinena atapuna e yaayahi. 16 Taumi tu mehipuli hai
yayata yaka ipa omi yayata ona houna geletehi lawa magomagouhi u
matahi po omi bagibagi dewadewahi lawa hina gagalehi, po Amami hoi
yada lawa hina wotalagiyeya.’

Lugagayo bahana

17 ‘Ega ona inugonugotuhu powa po ona pa, a nenei po apo Mose a
lugagayo po tu bahapiko hai wiatatiyana a wihalehi. Ega naka pitenana,
tau a nenei ipa lugagayo anohi a wogeletena imahiyeya. 18 A baha
duma uyahimi, apo hipuli ma yada hina yababa ma lugagayo baneina
ma u tipolina po habulu wahagana apega hina kokoe ma anohi hina
geleta. 19 Apo tam iyai lugagayo habulu hotana una tulagoni po lawa una
wiatatiyena powahi, yaka Yaubada anani taniwaga uyahina apo gowam
ina hopu duma, ma inapa taniwaga una wiponawogogeya po una
iatatiyaneya yaka apo gowam ina lata duma Yaubada anani taniwaga u
hinena. 20 Palisi po lugagayo tanitaniwagahi lawa u matahi hi dumalu
tamogi a paliwelemi apega Yaubada anani taniwaga uyahina hina lui
babana hai dewa ega hita dewadewa. Inapa taumi ona luhogaleya
Yaubada anani taniwaga uyahina ona lui yaka taumi omi dewa tauhi hai
dewa ona dewadewa lagonihi.’

Uyogigai Wiatatiyanana
(Luka 12:57-59)

21 ‘Amaka ta hanapugeya lugagayo Yaubada googata i welehi ma i
baheya ipa, “Ega ona yamunugo; apo iyai ina yamunugo yaka libahibahi
apo ina wialoni.” 22 Geka tau a palipaliwelemi apo tam iyai tulam
uyahina uyom ina wogigai yaka apo tam libahibahi una wialoni. Ma
tulam una hapohaponi yaka taniwaga witewiteina apo una tuhagaya
tanitaniwaga uyahiyei. Apo tulam una kawakawaibuubuweni yaka
mayau ebebalana una wialoni.
23 ‘Tam iyai om luhogala ipa om ani’mbenena una niyeya po Yaubada
una weleya, ma u nugonugom ina lugeleteya ipa tulam gehouna a
nugodubuna e memae om dewa binei, 24 yaka dumadumaluna ipa om
ani’mbenena una houni ani witalaguyaba u liyaliyana ma una gunaw-
ilena mem po tulam uyahina una lidumalu tahaya, ma apoma una
gunawilena mem po om ani’mbenena una houni Yaubada u matana.
25 ‘Apo lawa gehouna ina wigoum po ona nae luhetala binei, yaka naka
ipa dumalu ona waya po apapoe ona lidumaluya. Ma inapa ega yaka
tu wigoum lawana apo ina niyem tu luhetala u nimana po ina houna
luiyem hoi numa panipani. 26 A baha duma uyahimi, noka hosi apo una
memae a sigana om yaga atapuna una laidumaluya ina hopu po toea
emosi uyahina una wikokowi.’

Luhogala gowagowada

27 ‘Amaka ta hanapugeya lugagayo Yaubada googata i welehi, i baheya
i pa, “Ega ona matamatamaga.” 28 Ma geka tau a palipaliwelemi, apo
lawa awai wawine gehouna uyahina ina luhogala gowagowada, yaka
naka lawana amaka u nugonugona apapoe i geleta. 29 Ma apo mata
hinebawam ina laipeunim yaka una wahi haleya, po ega hinim atapuna

mayau ebebalana ina ialoni ma tamogi wiyuwa baneina gutam emosi
hota binei apo una wialoni. 30 Mei gasi awala hinebawam apo ina
laipeunim yaka una boli haleya po ega hinim atapuna mayau ebebalana
ina ialoni ma tamogi wiyuwa baneina gutam emosi hota binei apo una
wialoni.'

Wihulu binei
(Matiu 19:9; Maki 10:11-12; Luka 16:18)

31 'Lugagayo gehouna Mose i gilugilumi i pa, "Apo lawa awai a
luhogala ipa agona ina haleya yaka, a wihulu wekiwekilalana giluma
gehouna ina gilumi po ina weleya ma apoma agona ina haleya." 32 Ma
tau a paliwelemi, apo oloto gehouna agona ega ina wihola ma ina
haleya, ma apoma wawinena ina nae po oloto tapuna ina lawagi naka
e matamatamaga, uyahinei olotona i ihulu tauna a gou babana agona
i lipeuya po i tawine damana. Mei gasi oloto gehouna apo ina nae po
wawinena ina lawagi yaka naka e matamatamaga.'

Wigwala koyakoyama binei

33 'Lugagayo odubona amaka o hanapugeya hi baheya hi pa, "Apo
una igwala yaka om bahana ega nugom ina guluguluwi ma awai Guyau
uyahina u palipaliwitumaganeya una dewaya po ina lugeleteya." 34 Ma
tau a paliwelemi ega ona igwala gae yada binei, matababana Yaubada
anani mae. 35 Ma a paliwelena memi ega hipuli binei ona igwala matababana Yaubada aena ani hounana. Ma ega Yelusalem ona igwaleya,
matababana Wasawasa baneina tauna Yaubada a dobu. 36 Ega ununum
una igwaleya babana geegeka, ega emoemotam una baha po apalam
emosi ina wakeke bo una baha po ina wididibaleya, bo? 37 Ona ibaabani
po ona bahabaha dumalu yaka ona pa, "Ee", ma apo nugonugomi ona
bowi yaka ona pa, "Eega". Apo omi baha ona lauwitani yaka naka tu
apapoe a nugotuhugei e nenei.'

Tu wiapapoenim ega uyahina una laubigo
(Luka 6:29-30)

38 'Lugagayo odubona uyahina amaka o hanapugeya hi baheya hi pa,
"Mata emosi bigona mata emosi, ma niwo emosi bigona niwo emosi."
39 Ma tau u lugagayo a paliwelemi ega ona laubigo, apo lawa awai
nawatata hinebawam ina launi yaka nawatata kehakeham una weleya
po ina launi. 40 Inapa iyai om gupouma luiluina ina waya yaka om luilui
hota una palihaleya uyahina. 41 Apo lawa awai ina wihinihininim po
a gapola una awala po una nae meyagai tahatahayana uyahina yaka
gasi meyagai wiluwagana uyahina una niyeya po una houni. 42 Iyawoi
uyahim he laupali hai luhogala atapuna una welewelehi po iyai om
gapola ina lupaliyeya po ina wibagibagi yaka ega una nugonugoneya.'

Omi gawiya ona luhogalehi
(Luka 6:27-28, 32-36)

43 'Googata hai baha amaka o hanapugeya hi bahebaheya hi pa,
"Omi lawa ona luhogalehi ma omi gawiya ona wihinigigiyehi." 44 Ma
tau u lugagayo a paliwelemi omi gawiya ipa ona luhogalehi, ma tu
lipilipilimi ubeihi ona laupali Yaubada uyahina. 45 Po geka dewana
uyahinei Yaubada Amata hoi yada ina kawainatunemi, matababana
tauna e lauhogaleta po tauna uyahinei kabudala e laalana hopu mai
tu apapoe po tu dewadewa uyahihi, po gasi gadiwewe i palihaleya tu

dumalu lawahi po ega hita dumadumalu uyahihi. 46 Inapa tu luhogalem
lawahi tunawahi una lauhogalehi yaka naka apo a dewadewa awai tam
uyahim? Matababana takisi tu tama gasi tu luhogalehi he lauhogalehi.
47 Apo gasi omi lawa dumahi tunawahi ona maamalihi ma lawa gehouhi
eega, omi dewana mei tu meuputa hai dewa po ega ita dewadewa
babana tupo magomagouhi geka dewana he meme tagoya. 48 Hoi hipuli
omi dewa hina dewadewa imahi po mei Amami hoi yada a dewa.'

6

Ombenena wiatatiyanana

1 Yesu i baha meme i pa, 'Hougana omi dewa dewadewahi ona dewahi
ega ipa lawa u matahi po hina hunemi. Inapa omi dewa naka pitenana
yaka Amami hoi yada apega uyahinei maiha dewadewana ona tuha-
gaya.
2 Hougana tu dayadayabu ipa uyahihi on'ombenena ega himogo
ona huwehuwena tahaeya, po mei tauhi tu wikoyakoyama hoi numa
tapalolo po hoi meyagai hai ombenena u mulina ma himogo he huweni
po ipa lawa hina hunehi. A baha dumalu uyahimi hai kawaidewadewa
houga geka he tutuhagaya naka hai meiha. 3 Ma taumi omi houga ombe-
nena hougana ipa on'ombenena gowagowada, po awala hinebawami
a ombenena awala kehakehami ega ina hanahanapugeya 4 po lawa
ega hina gagalemi tamogi Amami omi ani'mbenena gowagowadahi ina
galehi po uyahihiyei omi meiha ina welemi.'

Lupali wiatatiyanana
(Luka 11:2-4)

5 'Omi lupali ona galena imahiyehi apo ona laupali Yaubada uyahina
ega mei tu wikoyakoyama hai lupaligei ona laupali, matababana gegeka,
tauhi hai winugonugotuhu ipa hoi numa tapalolo po hoi ani libolu
lawa boluhi u matahi hina towolo ma hina laupali. A baha duma
uyahimi tauhi lawa hai kawaidewadewa houga geka he tutuhagahi
naka hai meiha. 6 Ma taumi omi houga lupali uyahina ona lui omi
numa u hinehi po omi babanoya ona guduhi ma Amami uyahina ona
laupali gowagowada. Omi lupali gowagowadahi Yaubada ina galehi
po uyahinei omi meiha ina welemi. 7 Ma omi houga lupali uyahihi
ega mei tu wipalilougo hai pali. Tauhi hai winugonugotuhu ipa apo
baha yawa uyahinei ginouli hina tuhagaya. 8 Hai dewa taumi ega ona
wootagoya, babana taumi Amami e memae po tauna omi nugohine
atapuhi i hanapugehi ma apoma muliyei o laupali.
9 'Geka pitenana ona laupali ona pa,
Amiyai, tam hoi yada e memae.
Gowam to wiyateyateya.
10 Om ani taniwaga una wogeleteya.
Om nugotuhu to dewaya hoi hipuli
mei yada tu miyena he dewedeweya pite.
11 I yam iyeta geka binei una weliyai.
12 I apapoe una paligigilihi po mei iyawoi tu wiapapoeniyai to
paligigilihi.
13 Ma ega una palihaliyai po ludadana baneihi tona ialonihi.
Ma apapoe uyahinei tam una haloiyai,

[babana tam om ani taniwaga po om manini po om wasawasa amalai po houga tuwetuwenai. Moina].

14 ‘Apo taumi lawa hai apapoe ona paligigilihi yaka Amami hoi yada
apo omi apapoe ina paligigilihi. 15 Ma inapa lawa hai apapoe uyahimi
ega ona paligigilihi, yaka Amami hoi yada omi apapoe apega ina paligig-
ilihi.’

Wiyohi binei

16 ‘Hougana tapalolo binei ma ona iyohi, yaka ega tepami hina woapa-
poe po mei tu nugodubu. Naka tu wikoyakoyama hai dewa dumana ba-
bana galenahi hi wiapapoenihi po ipa hai wiyohi lawa hina hanapugehi
po hina kawaidewedewehi naka hai meiha amaka he tutuhagahi. 17 Ma
taumi inapa tapalolo binei ona iyohi yaka ona itepaoga ma apalami ona
ineulihi po galenami hina dewadewa lawa uyahihi 18 po omi wiyohi
lawa ega hina hanahanapugehi, ma u nugonugomi awai e memae
Amami tauna tunawana ina hanapugeya po apo om maiha ina welemi.’

Tu waigapola hoi yada
(Luka 12:33-34, 11.34-36)

19 ‘Omi gapola ega hoi hipuli ona upupuma, matababana motamota
po buda gapola he iapapoenihi ma tu danene apo hina lui po omi numa
u hinehi omi gapola hina danenehi. 20 Ma a dumalu ipa omi gapola
hoi yada ona biheya, matababana hoi yada ega motamota po buda hita
memae. Uyahinei omi gapola apega hina wiapapoenihi po ega tu danene
hita memae. 21 Ma meka hosi omi gapola he memeyana naka hosi apo
nugonugomi hina mae.’

Hini yayatana
(Luka 11:34-36)

22 ‘Matam tauna hinim anani liyayata. Hougana matam a dewadewahi
hinim atapuna apo yayata ina hogoya. 23 Ma matam hai apapoe hougana
hinim atapuna apo hoi uguwa. Inapa yayata uyahim ina wigahugahu
yaka naka uguwa ina mewiiwilena dumam.

24 ‘Ega emoemotana tu bagibagi emosi babada luwaga ina poulehi.
Matababana emosi apo ina wihinigigiyeya ma gehounana ina luhoga-
leya. Ma apo emosi ina latuya ma gehounana ina galena iapapoeya.
Apega Yaubada ma gapola una poulena luwagehi.’

Yaubada ta witumaganeya
(Luka 16:13, 12:22-31)

25 ‘Uyahinei a paliwelemi, ega ona genogeno omi mae hoi hipuli binei.
Awai apo on’anani bo awai on’umumaya bo hinimi awai in’ototeni ega
ona genogenogeya. Matababana omi luyagohana hi geduma ma apoma
aniani, ma hinimi hi geduma ma apoma kaleko. 26 Heki, kiu ona galehi,
tauhi ega hita laupehi po ega hita yaba po hoi hanali hita huhouna. Ma
tamogi Amami hoi yada e ianianihi. Ma taumi o geduma ma apoma
kiu. 27 U hayami iyai emoemotana a nugotuhugei apo a luyagohana ita
lidaoya? Ega emoemotami.

28 ‘Matababana awai po kaleko binei o inugonugotuhu duma? Heki,
hipuli wihiyahi iyowai he lahalahahi ona galehi. Tauhi ega hita wobag-
ibagi bo hita diidina. 29 Tamogi a paliwelemi, Solomona a gapola atapuhi
u hinehi a kaleko ega hai haki mei geka wihiyahi. 30 Hiyamoni amalai e
lauyagohana ma mali’inatom po amaka e nae. Hoi mayau he’mapugeya

po e alalahi. Tamogi Yaubada tauna hiyamonihi galenahi e idewade-
wahi, yaka Yaubada omi kaleko dewadewahi apo ina wiotenimi? Omi
witumagana hi habulu hota! 31 Uyahinei ega ona inugonugotuhu powa
po ona pa, “Meka ata yam, ma meka ata goila, ma meka ata kaleko?”
32 Matababana geka hipulina uyahina tu meuputa geka ginoulihi he
bibihehi. Ma Amami hoi yada i hanapugeya naka geka ginoulihi o
lauhogalehi. 33 Tamogi tauna anani taniwaga po a dewa dumadu-
maluhi ona bibihena tahaehi yaka geka ginoulihi apo hina wigalimiyei.
34 Iyeta emosi po emosi a winugonugotuhu he memae amalai binei ma
hoimalatom binei. Yaka amalai ega ona inugonugogotuhu hoi malatom
binei.’

7

Lawa ega ta laibahibahihi
(Luka 6:37-38, 41-42)

1 ‘Ega lawa gehouhi ona laibahibahihi meka po apo Yaubada ina
libahibahimi. 2 Lawa hai apapoe ega ona inimayooyogehi babana omi
winimayooyogana Yaubada apo ina wotagoya po ina winimayooyogemi.
3 Awai binei walehim u matana dubudubu e gagaleya ma tam u matam
mayau tipolina ega uta genogeya? 4 Apo iyowai walehimna uyahina una
baha nae una pa, “Una nei po u matam dubudubu a wihaleya,” inapa
tam u matam mayau tipolina ega una galeya? 5 Tam tu wikoyakoyama.
U matam mayau tipolina una wihalena tahaeya po una galena imahi ma
apoma walehim u matana dubudubu una wihaleya.
6 ‘Yaubada a gapola ega ona hahalena yabayababaya kedewa u
matahi, apo ona liyahiyahihi ma hina luhagawilehi po hina kimami. Mei
gasi omi kahi matana ega polo ona weleweleya apo ina tuibaabaya.’

Lupali wiatatiyanana
(Luka 11:9-13)

7 ‘Ona lupali yaka apo Yaubada ina welemi. Ona bibeiha yaka apo
ona tuhagaya. Ma ona laitutou yaka Yaubada apo taumi bimiyei gudu
ina hoeya. 8 Matababana tu lupali atapuhi hai luhogala Yaubada e
welewelehi. Ma tu beiha hai luhogala he tutuhagahi po tu litutou ubeihi
Yaubada gudu e hoehoeya.
9 Itapa geka u hayamina tam olotom po natum olotona ita
kawayaniyani, apo gaima uta weleya? 10 Bo ita kawaiyana, apo mota uta
weleya? 11 Taumi tu apapoe ma o hanapugeya po natunatumi ginouli
dewadewana o yambenehi, yaka Amata hoi yada tu lupali ginouli
dewadewana e welewelemi. 12 Ma awai u luhogaleya ipa lawa uyahim
hina dewadewaya naka dewana emosina uyahihi una dewadewaya,
naka pitenana Mose po tu bahapiko hai wiatatiyana anona.’

Mateta dinadinana
(Luka 13:24)

13 ‘Ona wileta po mateta dinadinana uyahinei ona luilui ma ega
mateta yawayawatana uyahinei ona luilui, naka tahaya teyateyana po
lawa magomagouhi nugohi i waya ma uyahinei he nenae anani kokoe
uyahina wiyuwa e memae. 14 Ma tahaya dinadinana i witai ma matetana
i dinadina, po lawa ega hita maga ma uyahinei he nenae anani kokoe
uyahina yautu tuwetuwenai.’

Tu wiatatiyana koyakoyama hai dewa
(Luka 6:43-44, 13.25-27)

15 ‘Tu wiatatiyana koyakoyama ona galena imahiyehi. Babana apo
gehouhi hina nehi uyahimi po gagalenahi mei sipi malamalagamahi
ma tamogi u nugonugohi mei kedewa woyahiyahihi. 16 Lawa hai ugo
uyahihiyei apo ta galena tuhagahi. Apega gologolowa gowana wine
ugona donadona u tuyana una lohi po apega sitaniya u toyana kiyaha
ugona una lohi. 17 Mayau dewadewana ugona dewadewana, mayau
kakai ugona apapoena. 18 Mayau dewadewana apega ugona kakai ina
houni ma mayau kakai apega ugo dewadewana ina houni. 19 Inapa
mayau ega hina ugugo imahi yaka apo Yaubada ina tala halehi po ina
apuhi. 20 Yaka apo lawa dewadewahi po apapoehi ona galena tuhagahi
hai bagibagi uyahihiyei.
21 ‘Lawa hi maga duma uyahihi he kawakawaiguyau, ma tamogi
atapuhi apega hina lui Amau anani taniwaga uyahina, ma iyawoi tauhi
Amau hoi yada a nugotuhu tu wiponawogogena tauhi tunawahi. 22 Iyeta
he nenei uyahihi lawa magomaoguhi apo hina baha hina pa, “Guyau,
Guyau, i bagibagi gowamgei to dewahi: to baha piko po alugo apapoehi
to iyagahi po manini magomagouhi to dewadewahi.” 23 Ma apo a baha
nae uyahihi ana pa, “Lolowa ega ata hanapugemi taumi tu bagibagi
apapoehi ona nehaleu.” ’

Tu lunuma luwaga
(Luka 6:47-49)

24 ‘U wibaabani geka apo taumi iyawoi ona nonola imahiyeya po ona
wiponawogogeya yaka apo taumi mei tu lunuma hanahanapuna po hoi
gaima a numa amaka i wogoya. 25 Ma houga apapoena ina nei apo
gadiwewe ina atuna po goila ina hopu ma togowa baneina ina togo
mai numana uyahina ma apega ina guli, matababana gaima u tepana
i witowoli po i kadilili. 26 Apo taumi iyawoi u wibaabani geka ega ona
nonola imahiyeya po ega ona wiponawogogeya, yaka apo taumi mei
tu lunuma buubuwana a numa hoi bubu i wogowogoya pite. 27 Ma
hougana gadiwawewe baneina ina atuna po goila hina hopu ma togowa
baneina ina togo mai numana uyahina, yaka apo ina dubali po ina
lugolugoluhi.’
28 Yesu a wibaabani i wikokowi ma lawa magomagouhi hi nugogohola
duma a wiatatiyana binei, 29 babana a baha hi wipoya ipa lawa hina
wotagoya, ma ega mei lugagayo tanitaniwagahi hai wiatatiyana.

8

Yesu lepelo lawana i widewadewaya
(Maki 1:40-45; Luka 5:12-16)

1 Yesu oyagei i hopu mai po bolu baneina hi wotagoya. 2 Ma lawa
lepelepelona i nei Yesu uyahina po anai wiyateyatena i polou ma i baha
i pa, ‘Guyau, inapa nugonugom yaka una luyawahiu.’
3 Yesu nimana i lodomi po lawana i wodadani ma i pa, ‘Apo a
luyawahim. Amaka ma una dewadewa.’ Mala emosi ma a lepelo i
kokoe. 4 Yesu i baha nae lawana uyahina i pa, ‘Ega lawa gehouna una
palipaliweleya, ma una nae tu witalaguyaba uyahihi po una bahena
mem una pa, “Amaka a dewadewa” ma om ani’mbenena una houni mei

Mose a lugagayo bukana uyahina i gilugilumi pite, po hina hanapugem
tam amaka u luyagohana.'

Gawiya taniwagana a witumagana
(Luka 7:1-10)

5 Yesu i nei meyagai gehouna gowana Kapaneum ma Loma lawana
tauna tu wigawiya tu galena itetehi i nei po i lubayadeya 6 i pa, 'Guyau,
u hewali gehouna a totogo i lata po i wiyuwa duma po hoi numa eneno
ma ega emoemotana po ina widagudagu.'
7 Yesu i baha nae uyahina i pa, 'Apo a nehi po a widewadewaya.'
8 Tu galena itetena i baha nae Yesu uyahina i pa, 'Guyau, ega u
dewadewa awai ipa a winim po una lui mai u numa u hinena tamogi
baha yawa una baheya ma apo u hewali ina luyagohana. 9 Ma tau gasi
witaniwaga gehouna a tu bagibagi po tu wigawiya u nimau hi hounihi
po a gagalena itetehi. Ma apo tu wigawiya emosi uyahina ana pa, "Una
nae," ma e nae. Ma apo gehouna uyahina ana pa, "Una nei," ma e nei.
Ma gasi apo u tu bagibagi uyahina ana pa, "Geka una dewaya," ma e
dewaya.'
10 Hougana geka bahahi Yesu i noonolihi po i goholi ma hi imulitagoya
uyahihi i baha nae i pa, 'A baha duma uyahimi, yohola mi Isalaela u
hinemi ega lawa awai a witumagana ata galeya po mei geka lawana.
11 A paliwelemi, kabudala anani geleta po anani yoli lawa magomagouhi
hina nei po hina tugula gogona hoi ani am Yaubada anani taniwaga
uyahina, Abelaham ma Isako po Yakobo mitehi. 12 Ma taumi Isalaela
googana gehoumi anani taniwaga u hinena o memae apo ina wihulu
hopunemi hoi tupo uguwa po tou ma omhanakidiyana ona tuhagaya.'
13 Yesu tu wigawiya hai taniwaga uyahina i baha nae i pa, 'Una nae om
hewali apo ina luyagohana om witumagana binei.' Houga naka uyahina
tu tootogona a kadidili i tuhaga meya.

Yesu lawa magomagouhi i widewadewahi
(Maki 1:29-34; Luka 4:38-41)

14 Yesu i nae Pita a numa uyahina po pohiyana i hinigugupouma i
galeya hoi ani eno i eneno 15 yaka Yesu nimana i lodomi po wawinena
i wogoya po a gupouma i kokoe, ma i towolo po i poulehi.
16 Aipompom ma tu tootogo lawa hi neihinimai Yesu uyahina, tauhi
alugo apapoehi i luiluinihi ma Yesu i galehi yaka i paliyehi po hi lowo
ma gasi tootogohi i widewadewahi. 17 Geka dewahi hi gelegeleta naka
tu bahapiko Isaiya a baha i limoineya. Geka pitenana a wibaabani i pa,
'Tauna ata wigwameyameya
ma ata totogo witeihi ina awalihi.'

Yesu lawa ipa hina wotagoya
(Luka 9:57-62)

18 Naka hougana uyahina Yesu bolu banei dumana hi mewiwileya ma
i galehi, yaka a hewahewali i baha nae uyahihi po ipa wam uyahina hina
gelu po hina woe damana u tupona. 19 Lugagayo taniwagana gehouna i
nei Yesu uyahina po i baha i pa, 'Bada, om nae atapuhu uyahihi ipa a
wotagom.'
20 Yesu i baha lawana uyahina i pa, 'Gamogamo mi pitepitena waido-
mohi po kiu moyanei waipatahi. Ma Lawa Moinau ega meka nawatatau
ani wienona gehouha.'

21 Yesu tu wotagona gehouna i nei uyahina po i lubayada i pa, ‘Guyau,
una palihaleu po a nae amau a guluwa tahaeya ma apoma a wotagom.’
22 Yesu a baha i wimiheya i pa, ‘Lawa hai luyagohana mei tu hilahilage
una palihalehi po tu hilahilage uyahihi hina galena nae.’

Yesu togowa baneina i palidumoli
(Maki 4:35-41; Luka 8:22-25)

23 Yesu a hewahewali mitehi wam uyahina hi gelu po hi damadamana
24 po mala emosi ma togowa baneina hi wialoni po guletutu i hu-
lugeleteya wam u hinena ma apo hita yoli. Ma Yesu amaka i eno hilage.
25 Yesu a hewahewali hi nei po hi limaamahi po i towolo ma hi pa,
‘Guyau, una luyawahita, kikina ma apo ta yoli.’
26 Yesu i baha nae a hewahewali uyahihi i pa, ‘Awai binei o
matomatouta? Omi witumagana hi habulu hota,’ ma i towolo po togowa
ma guletutu i paliyehi po noka hougana dumola baneina.
27 A hewahewali hi gohola dumahi ma tunawahi hi ibaabani hi pa,
‘Geka lawana iyai, po togowa ma guletutu he iponawogogeya?’

Yesu alugo apapoehi i wiyagahi
(Maki 5:1-20; Luka 8:26-39)

28 Galili bogana u tuponei dobu gowana Gadala apoma uyahina hi
lugeleta. Hougana hi laugeleta lawa luwaga hi tuhagahi naka tauhi
alugo apapoehi hi luinihi po kokowaga u domohi hi memae. Hai dewa
hi apapoe duma po ega emoemotana lawa gehouna tupo noka uyahina
tunawana ina nae. 29 Hai luwagahi Yesu hi galeya yaka hi otu hopu
uyahina hi pa, ‘Yaubada Natuna tam. Awai ipa una dewaya uyahiyai?
Yohola ega libahibahi hougana ma ipa hiniwiyuwa una weliyai?’
30 Ma polo boluhi hi banibani, ega balana ita dao Yesu uyahinei. 31 Ega
yaka alugo apapoehi Yesu uyahina hi lupali gonugonuwa hi pa, ‘Inapa
una iyagiyai yaka to luhogaleya ipa una himiliyai po noka polohi uyahihi
to lui.’
32 Ega yaka Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Ona hopu.’ Lawahi luwaga
uyahihiyei alugo apapoehi hi hopu po hi nae polo uyahihi po hi lui, ma
polohi boluhi hi nohanoha mehi po hoi gubala hi holuholugehi hoi boga
po hi halele atapuhi. 33 Ma polo tu galena itetehi hi lowo po hi nae
dobu baneina uyahina hi wibenabenama awai hi gelegeleta ma lawahi
alugo apapoehi hi luiluinihi ubeihi hi wibenabenama. 34 Ega yaka lawa
atapuhi meyageina hi’mboina nae Yesu uyahina po hi galeya ma hi baha
gonugonuwa uyahina po ipa tupo noka ina nehaleya.

9

Yesu gwameyameya lawana i widewadewaya
(Maki 2:1-12; Luka 5:17-26)

1 Yesu hoi wam i gelu po hi damana meme a dobu uyahina. 2 Bolu
gehouhi lawa waigwameyameyana hoi ani eno hi neiyai Yesu uyahina.
Hougana Yesu hai witumagana i galeya po i baha nae totogo lawana
uyahina i pa, ‘Natuwe, om apapoe amaka a paligigilihi.’
3 Yesu a wibaabani lugagayo tanitaniwagahi hi noonoli po tunawahi
ma hi ibaabani hi pa, ‘Geka lawana Yaubada e idibogi.’
4 Hai winugonugotuhu Yesu amaka i hanapugeya ega yaka i baha
nae uyahihi i pa, ‘Awai binei o inugonugotuhu powa? 5 Meka baha
dewadewana ega ita ipilipili? Om apapoe a paligigili bo una towolo po

una nae? 6 Apo uyahimi a limoineya naka tau Lawa Moinau, wipoya
Yaubada i weleu po hoi hipuli apo apapoe a paligigili.' Ega yaka i baha
nae lawa waigwameyameyana uyahina i pa, 'Una towolo po om ani
eno una awali po una nae om meyagai uyahina.' 7 Ega yaka lawana i
wotowolo po i nae anu meyagai. 8 Ma bolu hi gagaleya po hi matouta
duma ma Yaubada hi wotalagiyeya po hi pa, 'Nugote Yaubada a wipoya
atapuna Yesu i weleya.'

Yesu Matiu i otugeya
(Maki 2:13-17; Luka 5:27-32)

9 Yesu tupo noka i nehaleya po i nenae ma lawa gehouna gowana
Matiu takisi tu tama anani bagibagi numana uyahina i tugutugula ma
i galeya. Ega yaka Yesu i baha nae uyahina i pa, 'Una wotagou.' Matiu i
towolo po Yesu i wotagoya.
10 Houga naka uyahina Yesu mitehi hi tugula Matiu anu numa po
hi'mam, ma takisi tu tama po tu apapoe po Yesu a hewahewali hi nei
po mitehi hi'mam. 11 Ma Palisi lawahi Yesu hi gagaleya po ega yaka a
hewahewali hi lubayadehi hi pa, 'Awai binei omi tu wiatatiyana takisi
tu tama po tu apapoe mitehi he yam gogona?'
12 Yesu hai baha i noonoli po i baha nae uyahihi i pa, 'Lawa ega hita
tootogo ega tu lumulamula nugonugohi ma tu tootogo tauhi nugonugohi
tu lumulamula. 13 Yaubada a baha hoi Buka hi gilugilumi o hanapugeya,
bo eega? Geka pitenana hi baheya hi pa, "A luhogaleya lunugotootogo
ma ega ata luhogaleya witalaguyaba." A nenei ega ipa tu dewadumalu a
otugehi ma tu apapoe a otugehi po hina nugobui.'

Wiyohi lubayadana
(Maki 2:18-22; Luka 5:33-39)

14 Yoni a hewahewali hi nei Yesu uyahina po hi lubayadeya hi pa,
'Awai binei tauyai ma Palisi lawahi i tapalolo binei to iyohi ma tam om
hewahewali mitehi o'mam?'
15 Ma Yesu i'mpaliluwaluwa uyahihi i pa, 'Itapa tu tawine olotona a
tawine tolehana uyahina tauna ita memae, moina apo a toumana hita
iyohi? Apega. Tamogi iyeta he nenei apo tu tawine olotona a gawiya
hina wihaleya ma noka iyetahi uyahihi apoma apo hina wiyohi.
16 'Ega iyai luilui wouna ita papaya po luilui odubona uyahina ita
hilahilama lawiteya. Inapa ina dewaya yaka naka luiluina wouna
amaka i wiapapoeya ma gasi apo gunalolona ina lata. 17 Ma ega iyai
wine wouna ita hiwohiwoga hopuneya tala gigoila gamogamo opihiyei
hi dewadewaya odubona uyahina. Inapa ina dewaya yaka apo winena
wouna ina hahana po tala gigoilana ina gunahaiya po wine ina kololo-
geya. Apega iyai ina dewaya. Tamogi wine wouna ipa tala gigoila wouna
uyahina hina hiwohiwoga hopuneya po atapuna ina dewadewa pahi.'

Yesu wiwine luwaga i widewadewahi
(Maki 2:18-22; Luka 5:33-39)

18 Yesu i ibaabani ma taniwaga gehouna i nei uyahina po i polou
ma i baha nae uyahina i pa, 'Natuwe wawinena amalai i hilage. Ma a
luhogalem ipa una nei po una wogodadani po ina luyagohana.' 19 Yesu
a hewahewali mitehi hi wotowolo po taniwagana hi wotagoya.
20 Po hi nenae ma wawinena gehouna tootogona, tauna a totogo naka
tala i kolokololo bolima magouhi 12. Wawinena mulihiyei i nei po Yesu

a kaleko mutuna i wodadani. 21 Matababana u nugonugona i lugeleteya
i pa, ‘Apo Yesu a kaleko yawa a wogodadani yaka a luyagohana.’
22 Hougana Yesu a kaleko i wodadani, ma i luhagawileya po i baha nae
uyahina i pa, ‘Natuwe, una kaoha om witumagana i luyawahim.’ Mala
emosi wawinena a dewadewa i tuhagaya.
23 Yesu a hewahewali mitehi hi nae po taniwagana a numa uyahina
hi geleta, po hi gagalena naka tu widilehu hi dilehu, hai nugowiyuwa
binei ma hi tutou labalabatana. 24 Ega yaka Yesu i paliyehi i pa, ‘Atapumi
tewela geka ona nehaleya po ona hopu hoi uputa; tewela geka ega ita
hilage ma e’neno.’ Geka bahana uyahina ma lawa atapuhi hi winameya.
25 Bolu atapuhi numana hi hopu haleya ma Yesu i lui po tewelana u
nimana i wogo ma i witowoli. 26 Ma u mulina Yesu tuwegana hi nohaya
tupo atapuna uyahihi.

Yesu matakeke lawahi luwaga i widewadewahi

27 Yesu numa noka i nehaleya po tahayagei i nenae ma tu matakeke
luwaga hi wotagoya po hi ototu hi pa, ‘Yesu, Dawita gogana, apo uta
lunugotootogogeiyai.’
28 Yesu numa u hinena i lui po i memae, ma tu matakekehi hi nei
uyahina po i lubayadehi i pa, ‘O witumaganeu ipa apo matami a wide-
wadewahi?’
Tauhi a baha hi wimiheya hi pa, ‘Guyau, to witumaganem.’
29 Ega yaka matahi i wodadanihi ma i baha nae uyahihi i pa, ‘Omi
witumagana binei apo matami hina lugiigilihi.’ 30 Yaka matahi hi
lugiigilihi. Ma Yesu i lugagayogehi i pa, ‘Ega lawa gehouna uyahina ona
bahebaheu.’ 31 Hai luwagahi hi nenae po Yesu a baha ega hita wotagoya
ma a bagibagi tuwegana hi deedeniyeya tupo atapuna uyahina.

Yesu badebade gehouna i widewadewaya

32 Yesu a hewahewali mitehi hi nenae ma lawa gehouna menana alugo
apapoena i wobuiya po ega ita ibaabani ma hi neiyai uyahina, 33 po Yesu
i wiyagaya ma lawana i dewadewa meme po i ibaabani. Ma lawa boluhi
hi kaoha duma po Yesu hi kawaidewedeweya po hi pa, ‘Ega kikina lawa
gehouna a bagibagi tata galeya Isalaela u hinena geka pitenana.’ 34 Ma
Palisi lawahi hi gagaleya po ega yaka hi baha hi pa, ‘Ega naka tauna a
wipoyagei ita wobagibagi ma Tomodulele balau i weleya po uyahinei
alugo apapoehi e iyagahi.’

Yesu lawa i galena lunugotootogogehi

35 Yesu dobu po meyagai uyahihi i wiwila nae, ma hai numa tapalolo
uyahihi i iatatiyana, ma Yaubada anani taniwaga tuwegana i bahebaheya ma gasi tu tootogo magomagouhi i lauyawahihi. 36 Ma lawa boluhi
i gagalehi po i lunugotootogogehi, babana witai atapuhi uyahihi ega kik-
ina hai tu hagu gehouna, galenahi mei gamogamo hi neneyabayababa
ega hai tu galena itete. 37 Ega yaka Yesu a hewahewali i paliwelehi i pa,
‘Mahula i lauliligeya ma tu yaba luemoemotahi. 38 Uyahinei ona lupali
mahula Guyouna uyahina po tu yaba gehouhi ina himilihi po hina nae
mahula hina tuwaluhi.’

10

Yesu a hewahewali gowahi
(Maki 3:13-19; Luka 6:12-16)

1 Yesu a hewahewali magouhi 12 i otugehi po wipoya i welehi, po apo
alugo apapoehi lawa uyahihi hina iyagahi ma totogo galenahi tapuhi po
tapuhi hina luyawahihi.
2 Geka a hewahewalihi magouhi 12 i wigowahi po tu wituwetuwega,
lawa tahatahayana Simona tauna gowana hi buiya po Pita, ma walehina
Andulu, ma Yamesa ma walehina Yoni tauhi Sebedi natunatuna. 3 Pilipo
ma Batolomiu, Tomasi ma Matiu tauna takisi tu tama ma gasi Yamesa
gehouna tauna Alipi natuna ma Tadiyesi, 4 ma Simona gehouna tauna
tu'mgudugudu mi Loma hai ani taniwaga uyahinei, ma Yudasa Isakaliy-
ota Yesu tu nugohalenana.

Yesu a hewahewali hai bagibagi
(Maki 6:7-13; Luka 9:1-6)

5 Yesu a hewahewali magouhi 12 i himihimilihi ma hai lugagayo
i paliwelehi i pa, 'Tauhi ega mi Yudeya uyahihi ega ona nenae, po
gasi Samaliya meyageihi uyahihi ega ona luilui. 6 Ma ata lawa
mi Isalaela uyahihi ona nae, babana tauhi galenahi mei gamogamo
weluwelupowahi 7 po uyahihi ona wipaliwelena ona pa, "Kikina ma
Yaubada a taniwaga ina geleta uyahita po ina taniwageta!" 8 Tu tootogo
ona widewadewahi po mei gasi hilahilagehi ona witowolo mehi, ma
gasi tu lepelo ona liyeuyeuhi. Ma alugo apapoehi lawa u nugonugohi
ona wiyagahi. Yaubada a manini i weleyababami yaka taumi gasi lawa
uyahihi ona hagu yababa. 9 Omi kadau binei ega mone, kina bo toea, ona
pohapohahi omi outu u hinena. 10 Omi kadau binei geka ginoulihi ega
ona tamitamihi, omi outu, omi kaleko wiluwagana, oma ae humahuma
po gasi omi digona, matababana tu bagibagi apo a iligona ina tuhagaya.
11 'Hougana dobu po meyagai uyahihi ona luilui ona lubayada tahaya
po lawa awai a dewa wodewadewana ina baha uyahimi, yaka ona
lui a numa u hinena po ona memae a sigana omi houga omhoe yaka
apoma ona nehaleya. 12 Hougana ona luilui numa u hinena yaka ona
wimaamala tahaya lawana uyahina ona pa, "Yaubada a nugodumola
mitehi ona memae," ma apoma ona lui. 13 Apo gugunihi omi baha
wimaamala ina linanahi yaka omi wimaamala ina memae, ma inapa ega
ina linanahi yaka omi baha wimaamala ina gunawilena meya uyahimi.
14 Ma inapa lawa ega hina kaohemi po omi baha hina nonoli. Yaka
naka meyagaina bo numana ona nehaleya. Ma ona nenae hougana
aemi dubudubuna ona lihooholi u matahi. 15 A baha duma uyahimi,
Libahibahi Iyetana uyahina apo hai wiyuwa ina lata duma ma mi Sodom
ma mi Gomola hai wiyuwa ina habulu.'

Wiyuwa houga u matata binei
(Maki 13:9-13; Luka 21:12-17, 12.2-9)

16 'Tau a himihimilimi gagalenami mei sipi, ma kedewa woyahiyahihi
u hayahi o nenae, yaka ipa ona nugohanahanapu po mei mota, ma ona
nugohegoya po mei bunebune. 17 Ma lawa ona galena imahiyehi, ba-
bana tauhi apo hina niyemi po hina libahibahimi hai omboina uyahihi
ma hai numa dalabu uyahihi apo hina wilawimi. 18 Ma gowau binei
apo hina niyemi taniwaga po wasawasa baneihi uyahihi. Ma naka omi
gaogao apo tuwega dewadewana ona nohaya tu meuputa u matahi.
19 Hougana apo hina panimi po hina niyemi libahibahi binei ega ona
genogeno ipa apo awai ona baheya uyahihi. Yaubada tauna apo omi

baha ina woogeleteya u nugonugomi, 20 babana awai o bahebaheya
ega tunawami, ma Amami Alugona apo ina wiatatiyemi omi wibaabani
uyahihi.
21 ‘Houga noka uyahina lawa apo gugunihi yawa apo hina igaw-
igawiya biugei po walehina ina palihaleya po hina lihilageni. Mei
gasi lawa natuna apo ina nugohaleya po hina lihilageni ma logaloga
amamahi po hinahinahi hina palihalehi po hina lihilagenihi. 22 Apo
gowau binei ma lawa atapuhi hina wihinigigiyemi. Ma apo taumi iyawoi
on’omtaibagibagi ma ona towolo kadidili po a sigana houga anani kokoe
uyahina yaka apo luyagohana ona tuhagaya. 23 Apo dobu awai uyahina
wiyuwa hina welewelemi yaka ona lowo nae dobu gehouna uyahina. A
baha duma uyahimi Isalaela dobuna atapuna apega ona wikokowi ma
tau Lawa Moinau apo a gunawilena meu.
24 ‘Tu lunonola a tu wiatatiyana apega ina gelagoni. Mei gasi tu
bagibagi a bada apega ina taniwageya. 25 Taumi tu wotagotagou apega
ona gelagoniu geka amaka omi dewa ipa mei u dewa. Lawa hi igowau hi
pa tau Tomodulele yaka apo gasi hina wigowami po Tomodulele a lawa.
26 ‘Lawa ega ona matumatutehi, babana ginouli awai humahumana
apo ina lugeleteya, bo gowagowadana apo lawa hina hanapugeya.
27 Awai hoi uguwa a bahebaheya apo hoi yayata lawa ona paliwelehi,
ma awai a iyaguhayahayageya dobu atapuna ona iototugeya.
28 ‘Iyawoi hinimi hin’ununi ega ona matumatutehi babana alugomi
apega hina lihilagenihi. Ma tamogi Yaubada ona matuteya, babana
emoemotana apo hinimi po alugomi mayau alalatana uyahina ina
houni. 29 Kiu muhomuhohi luwaga mihahi 10 toea tamogi Yaubada e
gagalena itetehi po gehouna ina hilage naka Amami hoi yada a nugo-
tuhugei. 30 Ma gasi ununumi apala atapuhi Yaubada i hiyawa pahi.
31 Yaka ega ona matomatouta, taumi o geduma ma apoma kiu boluhi.
32 ‘Iyai bolu u matahi ma ina bahena geleteu naka tau e itumaganeu
yaka tau Amau hoi yada u matana apo tauna a bahena geleteya. 33 Ma
iyai ina bowiyeu bolu u matahi yaka tau Amau hoi yada u matana apo
tauna a bowiyeya.’

Ega witulatulana tunawana Yesu ita neiyai ma gawiya gasi
(Luka 12:51-53, 14:26-27)

34 ‘Omi nugotuhu o pa nugodumola ata neiyai hoi hipuli, bo? A
paliwelemi, eega. Ega nugodumola ata neiyai ma tamogi gawiya. 35 Tau
amaka a nei yaka apo wikahakaha ina wawala.
Apo lawa natuna olotona ina towolo po amana ina wigawiyeya.
Apo natuna wawinena ina towolo po hinana ina wigawiyeya.
Pohiyana wawinena apo ina towolo po pohiyana wawinena ina
wigawiyeya.
36 Po gasi lawa a guguni dumahi apo hina wigawiyeya.
37 ‘Apo lawa awai amana ma hinana ina luhogalena dumahi ma tau
tupo hotana tauna ega emoemotana po ina wotagou. Ma apo lawa
awai natuna olotona bo wawinena ina luhogalena dumahi ma tau tupo
hotana naka lawana ega emoemotana po ina wimulitagou. 38 Apo iyai
anani take ega ina awali po ina wotagou tauna ega emoemotana po
ina wotagou. 39 Apo lawa awai a luyagohana ina nugoneya yaka apo
ina haleya ma apo iyawoi tau biugei hina hilage yaka apo yautuhi hina
tuhagahi.’

Maiha binei
(Maki 9:41)

40 'Apo lawa awai ina kaohemi yaka naka tau i likaohau po tu himiliu
i likaohaya. 41 Apo lawa awai tu bahapiko ina likaohaya babana tauna
tu bahapiko yaka a meiha ma tu bahapikona a meiha emoemotahi. Ma
apo lawa awai tu dumalu lawana ina likaohaya babana tauna tu dumalu
po una yaka a meiha ma tu dumaluna a meiha emoemotahi. 42 Apo tu
witumaganeu wouna uyopopona ina haleya po ina nei uyahim ma goila
wayowayouna una weleya, babana e wotagou a paliwelem tam meiha
apo una tuhagaya.'

11

Yoni bapatiso Yesu tuwegana i nonoli
(Luka 7:18-35)

1 Yesu a hewahewali magouhi 12 uyahihi a wiatatiyana i wikokowi,
ma tupo noka i nehaleya po i wiiwila tupo emosi po emosi uyahihi ma i
guuguya.

2 Houga naka uyahina Yoni tu wibapatiso amaka hi houna luiyeya hoi
numa panipani, ma Keliso a bagibagi tuwegana i nonoli ma ega yaka a
hewahewali i himilihi po hi nae Yesu uyahina po hi lubayada, 3 hi pa,
'Tam iyai? Besinana lawana bimgei to iotonana ipa apo una nenei bo
ega tam ma lawa gehouna to iotonaneya?'

4 Ega yaka Yesu hai lubayadana i wimihena meya i pa, 'Awai o
gagalehi po o noonolihi ona gunawilemi po Yoni ona paliweleya. 5 Tu
matakeke he gagalena imahi po tu aeapapoe he neneimahi po lepelo
lawahi he wodewadewa meme po tu tanigapupu he launonola po lawa
hilahilagehi hi towolo meme po tu dayadayabu tuwega dewadewana he
noonoli. 6 Iyai ega ita inugomagomagougeu tauna a kawaidewedeweya.'

7 Yoni a hewahewali hi gunawilena mehi po hi memae, ma Yesu i
wiwawala po bolu uyahihi i ipaliwelena Yoni binei i pa, 'Hougana o
nenae hoi balabala yabayababa Yoni uyahina omi nugotuhu ipa awai
ona galeya? Ega togowa didiyala ita kwadikwadiyeya ma ota galeya.
8 Ma omi nugotuhu ipa awai ona galeya? Ega ipa lawa a wihiya gegena,
bo? Babana lawa noke pite hai wihiya po hai wigapola naka tauhi
wasawasa hai u numa he tugutugula. 9 Ona paliweleu awai ipa ona
galeya? Tu bahapiko, bo? Moina tauna tu bahapiko tamogi tu bahapiko
atapuhi i gelagonihi. 10 Matababana Yaubada a Buka uyahina tauna
binei hi baha i pa,

"Apo u tu winoyanoya a himila tahaeyem
po om tahaya ina wononogogeya."

11 A baha duma uyahimi, ega meka lawa hita guni po a gae mei Yoni
bapatiso. Tamogi Yaubada anani taniwaga uyahina iyawoi hina idaya-
dayabu tauhi hi geduma ma apoma Yoni. 12 Yoni bapatiso a houga
uyahina ma i nei po amalai tu kadidili hai kadidiliyei Yaubada anani
taniwaga he luiluiya. 13 Odubona tu bahapiko atapuhi hai wibaabani po
gasi Mose a lugagayo uyahihiyei Yaubada anani taniwaga hi wogeleteya
anani kokoe Yoni i nei. 14 Ma Yoni a nei mei tu bahapiko odubona
i bahebaheya Guyau ina nenei apo Elaisiya ina tahaya, ma o luhoga-
leya ipa ona hanapugeya. A paliwelemi Elaisiyana naka tauna Yoni.

15 Apo uyahimiyei lawa awai waitanigana yaka baha geka ina nonola
imahiyeya.
16 'Lawa geka hapanana apo awai uyahina a wiluweluwena niyehi?
Po galenahi awai? Tauhi mei logaloga ani gimala meyageina uyahina he
tugula ma he yampalidamadamana he pa,
17 "Ubeimi to lauinainaga ma ega ota hala.
Ma to tutou ma ega ota tou haguiyai."
18 Ma Yoni i nei naka a omhilagena po ega wine ita umaya ma lawa hi
ibaabani hi pa, "Tauna alugo apapoena u hinena." 19 Tau Lawa Moinau a
nenei anai omniu po anai umau po lawa hi pa, "Geka lawana ona galeya,
tauna tu'mlabatana po tu umabuubuuwa po a lawa takisi tu tama po
tu apapoe." Tamogi Yaubada a hanapu bagibagi dewadewana uyahina
naka hanapu moinana.'

Dobu apapoehi gehouhi apo libahibahi hina tuhagaya
(Luka 10:13-15)

20 Dobu gehouhi uyahihi Yesu a manini hi galeya ma ega hita nugobui
yaka i paliyehi i pa, 21 'Kihoni Kolasini tu nugodubu lawami. Kihoni
Besaida tu nugodubu lawami. Itapa manini u hinemi hi dewadewahi
u Taya po u Saidoni hita dewahi amaka lolowa lawahi hita nugobui. Ma
hai nugobuina apo hita wogeleteya po kaleko apapoehi hita otena ma
hita lugobu. 22 Tamogi Libahibahi Iyetana uyahina apo Yaubada Taya
ma Saidoni ina lunugotootogogena dumahi ma apoma taumi. 23-24 Ma
taumi Kapaneum lawami omi nugotuhu o pa ona wohepa memi po ona
gae hoi yada, bo? Apo Yaubada ina halena hopunemi mayau alalatana
uyahina. Ma mi Sodom hai libahibahi ina habulu babana itapa odubona
mi Sodom u manini hita galeya, apo hita nugobui po apega Yaubada ita
hamaga halehi.'

Wiyagohina Yesu uyahina
(Luka 10:21-22)

25 Naka houganana Yesu i baha i pa, 'Amau yada po hipuli hai
Guyau, a wotalagiyem babana lawa hanahanapuhi po wainugonu-
gotuhi uyahihi awai u gowagowadi naka tu winugoneina uyahihi u
wogeleteya. 26 Moina Amau geka pite ipa om lunugotootogogei ina
wawala.
27 'Amau ginouli atapuhi i weleu. Ega iyai tau ita hanapugeu ma Amau
tunawana. Gasi ega iyai Amau ita hanapugeya, ma tau Natuna po iyawoi
a inaganihi uyahihi Amau a woogeleteya tunawiyai to hanapugeya.
28 'Taumi iyawoi omi awala po omi bagibagi hina witai, yaka ona nei
uyahiu po apo alugomi wiyagohina hina tuhagaya, 29-30 po u bagibagi
ona dewaya babana u bagibagi awalana i teyateya gasi u memae ona
lubuya po alugomi wiyagohina hina tuhagaya, matababana tau u dewa
nugohegoya ma nugohopuhopu.'

12

Yesu dalabu taniwagana

1 Hoi dalabu Yesu a hewahewali mitehi yaniyani mei pegapega tanona
tipolinei hi nenae po am hi hilage yaka pegapega ugohi hi'mgomugomu
po hi'mam. 2 Ma Palisi lawahi hi galehi yaka Yesu hi paliweleya hi pa, 'I

lugagayo i baheya ipa ega hoi dalabu to wobagibagi, ma iyowai po om
hewahewali geka pite he dewadewaya?'
3 Ega yaka Yesu i paliwelehi i pa, 'Dawita po iyawoi tauna mitehi
am hi hilage ma awai i dewadewaya o hiyawi, bo eega? 4 Tauna i lui
po Yaubada a numa u hinena palawa wailugagayona i waya po i ani
ma a hewahewali i welewelehi. Tamogi ata lugagayo i baheya ipa ega
iyai ina anani ma tu witalaguyaba tunawahi. 5 Ma Lugagayo bukana u
hinena giluma e memae i pa, dalabu iyetana uyahihi tu witalaguyaba
he wobagibagi po dalabu lugagayona he lagolagoni naka ega genona po
gasi ega apapoena. 6 A baha uyahimi lawa gehouna u hayami e memae
tauna numa dalabu i gelagoni. 7 Yaubada a baha ega ota hanapugeya
i pa, "Talaguyaba ega ginouli baneina ma lunugotootogo naka ginouli
baneina." Yaka ega u hewahewali ona igouhi. 8 Tau Lawa Moinau
dalabu taniwagana.'

Lawa nimana wogiyogiyona
(Maki 3:1-6; Luka 6:6-11)

9 Yesu i nae po hai numa tapalolo uyahina i lui, 10 po lawa nimana
wogiyogiyona i memae ma i galeya ega yaka tanitaniwaga hi lubayadeya
hi pa, 'Emoemotana apo dalabugei lawa tata widewadewahi?' Hai
lubayada babana ipa iyowai ma Yesu hina wigouya.
11 Ega yaka Yesu hai baha i wimiheya i pa, 'Iyowai taumi apo lawa
gehouna a gamogamo emosi hota iyeta dalabu uyahina ma ina peu hoi
domo apo ina wihalena meya, bo eega? Nugote apo ina haguya. 12 A
paliwelemi gamogamo ginouli habuluna ma lawa geka ginouli baneina
yaka iyeta dalabu uyahina emoemotana apo lawa ta widewadewaya.'
13 Yesu lawana i paliweleya i pa, 'Nimam una lodomi,' ega yaka lawana
nimana i lodolodomi po i dewadewa po mei nimana gehouna. 14 Palisi
lawahi hi nehaleya po hi wiwogatala hi pa, 'Apo iyowai ma Yesu ta
lihilageni?'

Yaubada a tu bagibagi

15 Ma hai wiwogatala gowagowada Yesu amaka i hanapugeya, ega
yaka tupo noka i nehaleya po i nae tupo gehouna uyahina ma lawa
boluhi hi wotagoya po hai totogo i widewadewa mehi. 16 Ma i paliwelehi
i pa, 'Ega ona palipaligeleteu lawa uyahihi.' 17 A bagibagi geka hi
gelegeleta matababana Yaubada a baha Isaiya i bahebaheya i pa,
18 'Ona galeya u tu bagibagi a winagani.
Tauna u ani kaoha po u ani luhogala.
Alugou a hiwoga haleya uyahina
po dewa dumadumaluna ina wituwetuwegeya lawa magomagouhi
uyahihi.
19 Tauna ega emoemotana po ina wogalahi
po gasi apega in'omlahalaha uheiya lawa ponana apega hina nonoli.
20 Tu tapitapiya apega ina wihinigigiyehi,
tu lunugoluwaluwaga hai yayata apega ina bohoya,
a siga a taniwaga dumadumaluna ina kadidili,
21 po tauna gowanei hipuli atapuna hai luhogala hina wialona
imahiyeya.'

Yesu a wibaabani Tomodulele binei
(Maki 3:20-30; Luka 11:14-23)

22 Lawa gehouna alugo apapoehi matana hi likekeya po menana hi
wobuiya po ega ita ibaabani, ma hi neiyai Yesu uyahina po i wide-
wadewaya ma i wibaabani imahi ma gasi i galena meme. 23 Lawa
magomagouhi hi gohola dumahi po ega yaka hi ibaabani hi pa, 'Nugote
geka Besinana lawana tauna Dawita gogana?'
24 Palisi lawahi tuwegana hi nonoli po tunawahi ma hi ibaabani hi pa,
'Palouma hai bada Tomodulele Yesu balau i weleya po uyahinei alugo
apapoehi e iyagahi.'
25 Yesu hai winugonugotuhu amaka i hanapugeya yaka uyahihi i baha
i pa, 'Apo ani taniwaga gehouna u tipolina ina gunakahaya po hina
igawigawiyena mehi apo hai mae ina apapoe. Mei gasi apo guguni emosi
ma ina gunakahaya po hina igawiyena mehi apega hina towolo kadidili.
26 Uyahinei ma inapa Tomodulele anani taniwaga ina gunakahaya po
bolu ina luluwageya po hina igawigawiyena mehi apo iyowai a kadidili
galenana. 27 Taumi o baha o pa, Tomodulele a wipoya uyahinei a
wobagibagi po alugo apapoehi a iyagahi, yaka taumi omi lawa iyowai
he iyaga. Tauhi uyahihiyei nugotuhu dumaluna apo ona tuhagaya.
28 Tamogi inapa Yaubada Alugona uyahinei alugo apapoehi ana iyagahi
yaka Yaubada anani taniwaga amaka i nei uyahimi.
29 'Ani galena gehouna ipa a paliwelemi, ega emoemotana lawa
kadikadidilina a numa ta luiya po a gapola ta danenehi. Inapa numana
taniwagana ta womomohi po aena ma nimana ta panipanihi yaka apo
ta lui a numa u hinena po a gapola ta danenehi.
30 'Iyai ega tau miteu yaka tauna e igawiyeu. Ma iyai ega tau miteu
to nugoemota yaka tauna tu'mnoha. 31 Uyahinei a paliwelemi lawa hai
apapoe po gasi hai baha woapapoehi atapuhi Yaubada apo ina paligig-
ilihi. Ma Alugo Woiyawa uyahina ta baha apapoe ega emoemotana po
ita apapoe ina paligigilihi. 32 Apo lawa gehouna ina baha apapoe tau
Lawa Moinau uyahiu yaka apo Yaubada ina paligigili. Tamogi iyai Alugo
Woiyawa ina paliguyoguyougeya yaka geka hougana po houga he nenei
uyahihi tauna apega Yaubada ina paligigili.'

Mayau ma ugona
(Luka 6:43-45)

33 'Mayau dewadewana ugo dewadewana e ugugogeya, ma mayau
kakai ugo apapoena e ugugogeya. Yaka ugo emosi po emosi uyahinei
apo ta galena tuhagaya. 34 Taumi tu apapoe mei mota natunatuna, yaka
ega emoemotana po baha dewadewahi ona bahehi, babana taumi tu
apapoe po omi winugonugotuhu u nugonugomi he memae naka tauhi
gamomiyei o bahebahena geletehi. 35 Lawa dewadewana u nugonugona
ginouli dewadewahi he memae apo ina hauhopunehi. Ma lawa apa-
poena u nugonugona ginouli apapoehi he memae apo ina hauhopunehi.
36 A paliwelemi iyeta libahibahi uyahina lawa hai baha apapoehi ata-
puhi ubeihi Yaubada apo ina lubayadehi po anohi hina bahena geletehi.
37 Omi baha uyahihiyei Yaubada apo ina kawaidewedewemi, ma omi
baha uyahihiyei Yaubada apo ina kawaiapapoenimi.'

Yesu a manini
(Maki 8:11-12; Luka 11:29-32)

38 Palisi lawahi po lugagayo tanitaniwagahi Yesu hi lubayadeya hi pa,
'Bada, to luhogaleya ipa om manini wekiwekilalana una dewaya po to
galeya.'

39 Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Taumi geka hapanana hapa apapoena
po matami hi maga. Omi luhogala ipa manini Yaubada uyahimi ina
woogeleteya. Tamogi apega manini gehouna ina wogeleteya uyahimi
ma wekiwekilala tu bahapiko Yona i woogeleteya tunawana. 40 Babana
Yona tauna iyana baneina i lumehaya po u koibana i memae iyeta
tonuga ma ididibala tonuga, mei tau Lawa Moinau apo iyeta tonuga ma
ididibala tonuga hipuli ina lumehau po u hinena a memae. 41 Libahibahi
Iyetana uyahina apo Ninewa lawahi hina towolo po hina wigoumi.
Matababana Yona a guguya hi noonoli po hai apapoe hi palihalehi. Ma a
paliwelemi, geka hosi lawa gehouna i geduma ma apoma Yona. 42 Tupo
yawana hai wasawasa wawinena apo Libahibahi Iyetana uyahina ina
towolo po ina libahibahimi. Matababana hipuli anani kokoe uyahina
ma i nei po Solomona a wiatatiyana hanahanapu i nonoli. Ma a
paliwelemi, geka hosi lawa gehouna i geduma apoma Solomona.’

Alugo apapoena a gunawilana
(Luka 11:24-26)

43 ‘Hougana alugo apapoena lawa ina hopu haleya naka dobu ega ita
igoila e yayahi po e nenae ani wiyagohina e bibeiha. Ma inapa ega emosi
ina tuhagaya 44 yaka apo tunawana ina baha ina pa, “Apo a gunawilena
meu u numa a nenehaleya uyahina.” Ma hougana i gunagunawileya
po numana kokoena po yeuyeuna po ginouli hi houna imahiyehi ma i
galeya. 45 Yaka apoma apo ina nae po alugo apapoe dumahi magouhi 7
ina weluwinihi po hina lui po noka hosi hina mae. Uyahinei mehougana
hina meyato po ina kokoe yaka naka lawana a mae apo ina apapoe duma
ma apoma lolowa. Galenana mei geka taumi hapanana apo omi apapoe
hina lata lagona duma.’

Yesu hinana ma walewalehina
(Maki 3:31-35; Luka 8:19-21)

46 Yesu bolu uyahihi i ibaabani ma walewalehina hinahi mitehi hi nei
po hoi uputa hi towolo ma hi laubayadeya, hai luhogala ipa mitehi hina
wibaabani. 47 Ega yaka lawa gehouna i nae po Yesu i paliweleya i pa,
‘Walewalehim hinami mitehi hi luhogalem ipa ona wibaabani.’
48 Yesu lawana a baha i wimiheya i pa, ‘Hinau iyai? Ma walewalehiu
iyawoi nawa?’ 49 Ega yaka tu wotagona atapuhi i winimayoyogehi i pa,
‘Geka taumi hinahinau ma walewalehiu. 50 Matababana apo iyai Amau
hoi yada a nugotuhu ina dewadewaya naka tauna walehiu po nouwe po
hinau.’

13

Pehi tu liholina
(Maki 4:1-9; Luka 8:4-8)

1 Noka iyetana uyahina Yesu numa hinenei i hopu po i nae boga u
liyaliyana po i memae. 2 Ma bolu baneina hi’mboina mai uyahina ma
ega yaka wam uyahina i gelu po i tugula imahi ma bolu hoi dedeyani hi
towotowolo, 3 ma ega yaka baha wiluwaluwagei ginouli magomagouhi
i wiatatiyehi i pa, ‘Tu lupehi i nae a tano uyahina po a pehi polahi i
nohanohahi. 4 I ihulu po pola gehouhi hi peu tahaya u liyaliyana ma
kiu hi nei po hi anihi. 5 Ma pola gehouhi hi peu dobu waigaigaimana
uyahina po hi laha yagiyaginehi babana hipulina ega ita potopoto. 6 Ma
kabudala a houga lalana uyahina mala emosi ma hi kokodila, babana

dedehi ega hipuli dewadewana hita tuhagaya. 7 Ma pola gehouhi hiya-
moni waidonadonana u hayahi hi peu po hougana hi lahalahahi naka
donadona i numa panipani unihi. 8 Ma pola gehouhi hipuli dewadewana
uyahina hi peu po hi lata po hi ugo. Hai houga ugo naka gehouhi hi ugo
labatana ma gehouhi ega hit'ugo duma ma gehouhi ega hit'ugo imahi.
9 Taumi iyawoi waitanigami yaka ona launonola.'

Awai binei Yesu i bahabaha wiluwaluwa
(Maki 4:10-12; Luka 8:9-10)

10 Yesu a hewahewali hi nei uyahina po hi lubayadeya hi pa, 'Awai
binei bolu uyahihi baha wiluwaluwagei u wiatatiyehi?'
11 Yesu hai baha i wimiheya i pa, 'Taumi Yaubada anani tani-
waga baha gowagowadana i lugeleteya uyahimi. Ma geka boluhihi
baha wiluwaluwa geka hi nonoli ma anona ega hita hanapugeya.
12 Matababana iyai uyahina awai dewadewana e memae apo Yaubada
ina luwitani tauna uyahina yaka luwitana baneina ina tuhagaya. Ma
iyai uyahina ega ginouli gehouna ita memae, awai habuluna e memae
apo Yaubada ina wihaleya. 13 Geka binei ma baha wiluwaluwagei a
iatatiyana babana
"Apo hina ihalugeya ma apega hina galena tuhaga
po apo hina lutanigana ma apega hina hanapugeya."
14 Uyahinei ma odubona Isaiya baha i bahebaheya i lugeleteya i pa,
"Apo ona nonoli ma tamogi apega ona hanapugeya.
Apo ona galeya ma tamogi apega u nugonugomi ina lugiigili.
15 Matababana lawahi tanigahi hi pota,
po palihi hi bagibagi,
yaka apega tanigahiyei hina nonoli
ma matahi hi keke
po apega hina galeya
ma u nugonugohi apega ina lugiigili,
yaka apega hina nugobui
po a wiluyagohanihi."
16 'Ma taumi ona kaoha duma babana matamiyei o galeya ma
tanigamiyei o nonoli. 17 A baha duma uyahimi, naka awai o gagalehi tu
bahapiko po tu dewadumalu odubohi hai luhogala ipa hina galehi ma
ega hita galehi. Ma awai o noonolihi hai luhogala ipa hina nonolihi ma
ega hita nonolihi.'

Yesu a wiatatiyana pegapega polana baha wiluwaluwana binei
(Maki 4:13-20; Luka 8:11-15)

18 'Pehi tu wihuluna baha wiluwaluwana anona ona nonoli. 19 Apo
lawa awai Yaubada anani taniwaga bahana ina nonoli ma ega nu-
gonugona ina lugiigili naka galenana mei Tomodulele i nei po bahana u
nugonugona i wihaleya, bahana anona naka pola hoi tahaya hi pipeu.
20 Ma pola dobu waigaigaimana uyahina hi pipeu naka anona iyai
amaka anai kaohana Yaubada a baha i nonoli, 21 tamogi ega dedena
uyahinei ma e itumagana po ega daona ma witai po pilipili i wialonihi
naka amaka e peu. 22 Ma pola hiyamoni waidonadonahi u hayahi
hi pipeu anona naka iyai amaka Yaubada a baha i nonoli ma tamogi
hipuli genona ma gapola wasawasahi nugona i waya po bahana ega ita
luhogaleya yaka ega emoemotana po ugona ina houni. 23 Ma pola hipuli
dewadewana uyahina hi pipeu anona naka lawa tauhi baha hi nonoli

po hi hanapugeya yaka apo hin'ugugo. Gehouhi hi ugo labatana ma
gehouhi ega hit'ugo duma ma gehouhi ega hit'ugo imahi.'

Pehi apapoena baha wiluwaluwana

24 Yesu baha wiluwaluwa gehouna i paliwelehi i pa, 'Yaubada a tani-
waga galenana mei lawa gehouna a pehi dewadewana i nae po a tano
uyahina i ugohi. 25 Ma uguwei i eneno ma upom bolinai a gawiya lawana
i nei po a tanona uyahina pehi apapoena i ugohi ma i nehaleya po i nae.
26 Ma hi laha gogonehi po hi lata apoma ugohi gagalenahi uyahihiyei ma
hi galena tuhagahi.
27 'Ega yaka badana a tu bagibagi hi nae po hai taniwaga hi paliweleya
hi pa, "Bada, lolowa pehi dewadewana u nei po ugohi om tano uyahina,
ma iyowai po pehi apapoehi mitehi hi laha gogonehi po hi lata?"
28 'Ma tano taniwagana i paliwelehi i pa, "Nugote u gawiya gehouna i
nei po i ugohi."
'Ega yaka a tu bagibagi hi baha nae hi pa, "Iyowai, apo pehi apapoehi
to hapuhapuhalehi?"
29 'Ma hai badana i baha i pa, "Amaka ma hina lata gogona babana apo
ona'mhapuhapu po pehi dewadewahi mitehi ona hapu gogonehi. 30 Ma
houga omlohi hougana uyahina tu bagibagi apo a paliwelehi po pehi
apapoehi hina hapuhapuhalehi ma hina lugogonihi po hina apuhi, ma
pehi dewadewahi hina tuwaluhi po hina houna luiyehi hanali u hinena."
'

Ihagila polana baha wiluwaluwana
(Maki 4:30-32; Luka 13:18-19)

31 Baha wiluwaluwa gehouna i paliwelehi i pa, 'Yaubada anani tani-
waga galenana mei lawa ihagila polana e waya po a tano uyahina e
ugohi. 32 Ma ihagilana polana i habulu duma ma a houga lata uyahina
i wimayau baneina po i lata lagona ma kiu he liya mai uyahina po hai
pata he wogowogohi.'

Ani lihaahana baha wiluwaluwana
(Luka 13:20-21)

33 Baha wiluwaluwa gehouna i paliwelehi i pa, 'Yaubada anani tani-
waga galenana mei palawa ani lihaahanana wawine e waya po palawa
humahi tonuga uyahihi e houna hopunehi. Ma e mudamudaya po
palawana atapuna e hahana pahi.'

Awai binei Yesu i bahabaha wiluwaluwa
(Maki 4:33-34)

34 Yesu a wibaabani atapuna naka baha wiluwaluwa uyahinei
bolu i atatiyehi babana tauna a dewa dumana baha wiluwaluwa
wiatatiyanana. 35 Geka dewana uyahinei ma ipa tu bahapiko gehouna
a baha anona ina lugeletena imahiyeya.
'Baha wiluwaluwagei uyahihi a ibaabani,
po Yaubada hipuli i iwawali ma ginouli i huhouna gowadihi a
paligeletehi.'

Pehi apapoena baha luwaluwana anona

36 Yesu bolu i nehalehi po i lui hoi numa, ma a hewahewali hi nae
uyahina po hi lubayadeya hi pa, 'Pehi apapoena baha wiluwaluwana
anona una liyayahi po to hanapugeya.'

37 Ega yaka Yesu i paliwelehi i pa, ‘Pehi dewadewana tu liholina naka
tau Lawa Moinau. 38 Ma tano naka hipuli tupo wohepali ma pehi
dewadewahi naka Yaubada a taniwaga tu wotagona ma pehi apapoehi
naka Tomodulele a taniwaga tu wotagona. 39 Ma pehi apapoehi tu
ugohina naka Tomodulele, ma houga om lohina naka houga anani
kokoe, ma tu hounaboiboina naka tu winoyanoya hoi yada.
40 ‘Apo houga anani kokoe uyahina tu apapoe lawahi galenahi mei
pehi apapoehi apo hina lugogonihi po hina apu halehi. 41 Apo tau Lawa
Moinau u tu winoyanoya mi yadena a himilihi po apapoe tu dewana
po tu nugogobu atapuhi hina lugogonihi mai u ani taniwaga u upuna,
42 po hina wihulu hopunehi mayau alalatana u hinena, naka tuponana
uyahina tou po omhanakidiyana hina tuhagahi. 43 Houga naka uyahina
tauhi tu dumalu lawahi apo hina lui Amau anani taniwaga u hinena
po hina namanamalihi, gagalenahi mei kabudala namalana. Apo iyai
waitanigana yaka u baha geka ina nonoli po ina nonola imahiyeya po
ina hanapugeya.

Gapola gowagowadana baha wiluwaluwana

44 ‘Yaubada a taniwaga galenana mei gapola gegena hoi hipuli i
memae ma lawa gehouna i tuhugaya po i gowada imahiyeya ma anai
kaohana i nae po a gapola atapuhi i gimalena halehi ma a gapolahi
mihahi uyahinei tanona i gimaleya po gapola gegena i wialoni.

Giniuba matana baha wiluwaluwana

45 ‘Yaubada a taniwaga mei giniuba matana dewadewana e memae ma
lawa gehouna a luhogala ipa hilaki ita tuhagaya. 46 Yaka apo a gapola ina
halehi po iyawe pelina giniuba matana dewadewa dumana ina waya.

Hagida baha luwaluwana

47 ‘Ma Yaubada anani taniwaga galenana mei tu ebaebaga hagida u
boga he teleteleneya ma iyana atapuhi he onona, 48 ma hagidana ina
hogoya ma hina teina geleteya po hoi hayahaya hina tugula ma iyana
hi onona hina wikahahi po dewadewahi hoi gaeba hina hounihi ma
apapoehi hina wihulu hopunehi. 49 Apo naka pitenana houga anani
kokoe uyahina tu winoyanoya mi yadena hina nei po tu apapoe hina
kahahi tu dewadewa u hayahi 50 po hina wihulu hopunehi mayau
alalatana u hinena po tou ma omhanakidiyana hina tuhagaya.’

Gapola wouna odubona

51 Yesu i lubayada nae uyahihi i pa, ‘Geka baha luwaluwahi a palipali-
welemi amaka o hanapugehi, bo eega?’
Ma hi baha hi pa, ‘Ee.’
52 Ega yaka i paliwelena mehi i pa, ‘Lugagayo tanitaniwagahi atapuhi
baha gilugilumana odubona hi hanapugeya ma Yaubada a taniwaga hi
wotagoya, yaka tauhi mei tu waigapola lawana a hanali gapolana wouna
po odubona i houna geletehi a numa hinena uyahinei.’

Mi Nasaleta Yesu hi wihinigigiyeya
(Maki 6:1-6; Luka 4:16-30)

53 Yesu a baha wiluwaluwa geka i wikokowi ma tupo noka i nehaleya,
54 po i nae tauna a meyagai dumana uyahina po hai numa tapalolo
uyahina i lui po i atatiyana lawa uyahihi. Ma nugonugohi hi gohola
dumahi ma hi ibaabani hi pa, ‘Geka lawana meka hotanana a hanapu

po a manini i tuhagahi? 55 Geka lawana amana kamda ma hinana
Maliya ma walewalehina Yamesa ma Yosepa ma Simona ma Yuda, 56 ma
nounouna mitehi ta memae ma iyowai po a hanapu geka pitenana
gagalenahi?' 57 Ega yaka Yesu hi wihinigigiyeya.
Ma i paliwelehi i pa, 'Tu bahapiko u tupo geha lawa hi wiyateyateya
ma a meyagai po a guguni ega hita wiyateyateya.'
58 Yaka Yesu a manini i dewadewahi ega hita maga babana ega hita
witumaganeya.

14

Yoni tu bapatiso a hilage
(Maki 6:14-29; Luka 9:7-9)

1 Houga noka uyahina Heloda tu wasawasa Yesu a bagibagi tuwegana i
nonoli. 2 Ega yaka a tu bagibagi i paliwelehi i pa, 'Nugote Yoni tu bapatiso
hilage uyahinei i towolo meme po manini geka e dewadewahi.'
3 Tauna Yonina lolowa Heloda i numa panipani po hoi numa panipani
i houni, a lui babana wawine gowana Helodiyasi naka Pilipo agona.
4 Helodana walehina Pilipo ma agona i haloya. Uyahinei Yoni i gagaleya
po ega ita dumalu yaka i baha nae Heloda uyahina i pa, 'Ega naka
ita dumalu babana tulam agona ma u lawagi.' 5 Hougana Yoni hoi
numa panipani i memae Heloda i luhogaleya ipa Yoni in'uni ma ega
emoemotana babana lawa magomagouhi Yoni hi kawatubahapikogeya
po Heloda i matouta po ega it'uni.
6 Ma hi memae po Heloda a houga guni iyetana i geleta, po a houga
gunina tolehana i dewaya. Ma Helodiyasi natuna wawinena i hopu po
Heloda u matana i halahala ipa ina kaoha. 7 Guguhinina a hala binei ma
Heloda i kaoha duma po i baha gwala natuna guguhinina uyahina i pa,
'Inapa awai om luhogala yaka apo geka hougana a welem.'
8 Ega yaka guguhinina i nae po hinana uyahina i baha i pa, 'Apo awai
u luhogala Heloda uyahina a baheya?'
Ega yaka hinana i pa, 'Una nae po una baha una pa, "A luhogaleya
ipa Yoni tu wibapatiso unununa hoi gaeba una houni ma una weleu."
' 9 Geka bahana Wasawasa i noonoli po nugonugona i wiyuwa duma,
ma tamogi a bahagwala tu witoumanena amaka hi nonoli ega yaka i
palihaleya. 10 Yaka tu bagibagi i himilihi po hi nae hoi numa panipani po
Yoni gadouna hi boli 11 po hoi gaeba hi houni ma hi niyeya po guguhinina
hi weleya, ma guguhinina i waya po i niyeya hinana uyahina. 12 Ma Yoni
a hewahewali hi nei po hinina hi waya po hoi kokowaga hi guluwi, ma
hi nae Yesu hi paliweleya.

Yesu bolu i wianihi
(Maki 6.30-44; Luka 9.10-17; Yoni 6.1-14)

13 Yesu tuwega geka i nonoli yaka wam uyahina i gelu po i nae hoi
balabala yabayababa. Ma bolu Yesu a naena amaka hi hanapugeya
hai meyagai hi nehalehi po tahayagei hi nae po Yesu uyahina hi geleta.
14 Yesu wam uyahinei i huhopu po bolu baneina i gagalehi po i galena
lunugotootogogehi yaka tu tootogo i widewadewahi.
15 Ma amaka aipompom ma ega yaka a hewahewali hi nae po Yesu hi
lubayadeya hi pa, 'Bada, geka dobuna naka balabala yabayababa, ma
kabudala amaka i yoli yaka geka lawahi boluhi una himilihi po hina nae
hoi meyagai po hai am hina gimala.'

16 Yesu hai baha i wimiheya i pa, ‘Apega hina nae; taumi aniani ona
welehi po hina am.’
17 A hewahewali hi baha hi pa, ‘I am ega ita lata palawa magouna
nimitutu ma iyana luwaga.’
18 Yesu i baha i pa, ‘Palawa ma iyana ona weleu.’ 19 Ma i baha po bolu
hi tugula hoi hiyamoni ma Yesu palawahi nimitutu ma iyanahi luwaga
i winihi po i galena gae hoi yada ma Yaubada uyahina i wimaamala.
Ma i’mtomutomu po i kokoe ma a hewahewali i welehi po hi gutaya
bolu uyahihi. 20 Lawa atapuhi hi’mam po hi’mhiyougo ma yaniyani
tupotupona hi tutuwaluta meya naka poha magouhi 12 hi lihogohi,
21 Lawa hi’mam hi hiyahiyawi ololoto magouhi tausana nimututu ma
wiwine po logaloga ega hita hiyawihi.

Yesu boga tepanei i nenae
(Maki 6:45-52; Yoni 6:16-21)

22 A hewahewali i paliwelehi i pa, ‘Wam ona geluya po ona tahatahaya
noka u tuponana ma tau lawa a himilihi po hina nae hai u dobu.’ 23 A
hewahewali hi gelu po hi nenae ma Yesu bolu i himilihi po hi nenae ma
tauna tunawana i gae hoi oya ipa ina lupali. Ma amaka aipom ma Yesu
tunawana hoi oya i memae. 24 A hewahewali tunawahi wamgei hi woe
hopu po boga u tipolina, ma togowa po guletutu hi wialonihi, ma gasi
togowana hai wam naonei i togo mai po hai wam i laududu meya.
25 Kikina ipa apo malinatom, ma Yesu i nei po boga tepanei i nenae po
a hewahewali u liyaliyahi i geleta. 26 Yesu hi gagaleya ma boga tepanei
i nenei uyahihi ma hi matouta duma po hi taatawa ma hi iototu hai
nugotuhu hi pa lawa hilahilagena alugona hita tuhagaya.
27 Ma Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Awai matoutana? Ona nugomotu,
Tau.’
28 Ega yaka Pita i baha nae uyahina i pa, ‘Guyau, inapa tam yaka una
baha po boga tepanei a nehi uyahim.’
29 Yesu i pa, ‘Una nei.’
Ega yaka Pita wam uyahinei i hopu po ipa boga tepanei ina nae Yesu
uyahina, 30 i tunae kikeina ma guletutu i gagalehi po i matouta ma i
halehalele, yaka i otu i pa, ‘Guyau, una haguwe.’
31 Yesu i wogo nae Pita uyahina po i lunimani, ma i baha i pa, ‘Om
witumagana i habulu duma awai binei e lauluwaluwaga.’
32 Hai luwagahi hi gelu geleta hoi wam ma togowa i dumoli. 33 Wam
tu gelugeluna atapuhi Yesu hi wotalagiyeya hi pa, ‘Moina dumana tam
Yaubada Natuna.’

Tu tootogo Genesaleta u meyageina i widewadewahi
(Maki 6:53-56)

34 Hi damana po Genesaleta u tuponana hi gota. 35 Ma meyageina tu
miyena Yesu hi galena tuhagaya yaka hi nae po hai tu tootogo meyagai
atapuhi uyahihi hi paliwelehi po hi neihini mai Yesu uyahina, 36 po
hi lubayada hi pa, ‘Bada, emoemotana apo tu tootogo geka om kaleko
hita wogodadani?’ Ega yaka i baha po a kaleko hi wodadani ma hi
luyagohana meme hai totogo uyahihiyei.

15

Googahi hai wiatatiyana
(Maki 7:1-13)

1 Palisi lawahi po lugagayo tanitaniwagahi Yelusalemgei hi nei po hi
lubayada Yesu uyahina hi pa, 2 ‘Awai binei po om hewahewali am binei
ega hita inimaoga ma googata hai lugagayo he tutulagoni?’
3 Yesu hai lubayada i wimiheya i pa, ‘Taumi Yaubada a lugagayo o
tutulagoni, babana taumi Yaubada a lugagayo o wihinigigiyeya ma omi
lugagayogei o iatatiyana. 4 Yaubada a lugagayo i baheya i pa, “Amam ma
hinam una wiyateyatehi, apo lawa awai hinana ma amana ina kawaia-
papoehi yaka hina lihilageni.” 5 Naka lugagayona o wihinigigiyeya ma
taumi omi lugagayogei o baheya o pa, apo lawa awai hinana ma amana
ina palihalehi po ina pa, “U gapola atapuna amaka a palihaleya Yaubada
uyahina po ega emoemotau a hagumi.” 6 Yaka naka lawana a hagu po a
wiyateyate amana ma hinana uyahihi i kokoe. Omi babada hai lugagayo
uyahinei Yaubada a baha o laiyababaya. 7 Taumi tu wikoyakoyama
dumami, naka binei Yaubada a baha Isaiya tu bahapiko i gilumi i pa,
8 “Geka lawahi gamohi yawa e bahabaha wiyateyateu
ma nugonugohi hi mebala dao uyahiugei.
9 Uyahiu he tapatapalolo yababa,
babana hai wiatatiyana ega tau uyahiugei ma tauhi hai winugonu-
gotuhugei.” ’

Lawa hai apapoe
(Maki 7:14-23)

10 Ega yaka Yesu a lawa i otugehi po hi nei uyahina ma i paliwelehi
i pa, ‘Ona lutanigana po ona hanapugeya. 11 Yaniyani emosi po emosi
gamomiyei o anani ega emoemotana po ina wiapapoenimi, ma awai
gamomiyei e gelegeletai naka tauna e iapapoenimi.’
12 Yesu a hewahewali hi nei uyahina po hi baha hi pa, ‘Amaka u hana-
pugeya geka om bahana binei ma Palisi lawahi he nugonugoapapoe
uyahim?’
13 Yesu i baha i pa, ‘Amau yadei mayau ega ita ugugohihi apo yohola
ina hapuhapuhalehi. 14 Palisi lawahi hawehi hina memae a sigana hina
peu, babana tauhi taniwaga matahi i likekeya. Inapa tu matakeke tulana
ina weluwaya yaka apo hoi domo hina peu gogona.’
15 Pita i lubayadeya nae i pa, ‘Om baha wiluwaluwa gamo binei anona
una paliweliyai po u nugonugoiyai ina lugiigila imahiyeya.’
16 Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Taumi gasi nugote yohola ega nu-
gonugomi hita lugiigilihi? 17 Anona gegeka yaniyani awai o ani po e
luilui u amamohi houga kukuna ma apo ina hopu meme hoi nudanuda.
18 Ma baha awai gamomiyei e gelegeleta naka nugonugomi hi nenei e
gelegeletai naka tauna apo ina wiapapoenimi. 19 Geka ginoulihi nugonu-
gomi hinehiyei he gelegeleta nugogobu, omunugo, wihola, matamaga,
danene, baha koyakoyama, widibodiboga. 20 Geka ginoulihi tauhi lawa
he iapapoenihi, ma inapa ega ta winima oga ma tan’omam naka apega
alugota ina wiapapoeya.’

Wawinena gehouna a witumagana
(Maki 7:24-30)

21 Mi Isalaela hai tupo Yesu i nehaleya po i nae Taya ma Saidoni
tupohihi uyahihi. 22 Ma Kanani wawinena gehouna i nei Yesu uyahina
po i baha i pa, ‘Guyau, tam Dawita gogana, una lunugotootogogeu,
babana natuwe wawinena alugo apapoena i luiya po i totogo.’

23 Yesu wawinena a baha ega ita wimiheya, ma a hewahewali hi nei
po uyahina hi baha nae hi pa, ‘Wawinena una himili po ina nae babana
i wihinigaligali duma.’
24 Yesu hai baha i wimiheya i pa, ‘Tau u nei Isalaela u hinena sipi hi
laugowadehi a bihehi, ma ega tupo gehouhi ubeihi ata nei.’
25 Wawinena i nae po Yesu u aena i polou ma i baha i pa, ‘Guyau, una
haguwe.’
26 Yesu i baha nae uyahina i pa, ‘Ega a dumalu po logaloga hai yam
kedewa ta welehi.’
27 Ma wawinena Yesu a baha i wimiheya i pa, ‘Guyau, naka baha
dumana, ma kedewa logaloga hai am hamomouna he lemolemoya.’
28 Yesu i baha nae wawinena uyahina i pa, ‘Tinani baneina wawine,
tam tu witumagana wawinem, yaka om witumagana anona apo ina
lugeleteya.’ Houga naka uyahina wawinena natuna i luyagohana
meme.

Yesu tu tootogo atapuhi i wiluyagohanihi

29 Yesu tupo noka i nehaleya po Galili bogana liyaliyanei i nenae
po i gae hoi oya yaka i tugula. 30 Ma bolu baneina lawa tootogohi
hi nehinimai Yesu uyahina, daladalahi, po matahi keekehi po nimahi
habehabeluhi po wobadebadehi, po gasi totogo gehouhi. Tauhi hi nehin-
imai Yesu aena u babana po i widewadewahi. 31 Ma lawa magomagouhi
hi gagalena po badebade lawahi hi ibaabani ma nimahi habehabeluhi hi
kadidili, ma daladalahi hi towolo po hi nenae, ma matahi keekehi matahi
hi lugiigilihi, lawa mi Isalaela hai Yaubada hi wotalagiyeya.

Yesu patala baneina i wiyanihi
(Maki 8:1-10)

32 Yesu a hewahewali i otugehi po hi nae uyahina ma i baha uyahihi
i pa, ‘Lawa geka nugonugou i wiyuwena dumahi, babana iyeta tonuga
uyahita hi memae ma ega kikina hai yam, yaka ega ata luhogaleya ipa
anai omhilagehi ta himila mehi po hina nae babana apo hoi tahaya
kamnahi hina apapoe.’
33 Ma a hewahewali hi baha nae uyahina hi pa, ‘Geka balabala
yabayababa ma iyowai apo yaniyani ta tuhagaya po bolu geka ta wian-
ihi?’
34 Yesu i lubayadena mehi i pa, ‘Omi palawa wabihaga he memae.’
Ega yaka hi paliweleya hi pa, ‘Palawa magouhi 7 he memae, ma iyana
muhomuhohi ega hita maga.’
35 Ega yaka i baha po lawa boluhi hi tugula hoi hiyamoni. 36 Ma
palawa magouhi 7 i winihi ma iyana, ma Yaubada uyahina i wimaamala.
Ma i’mtomutomu po i kokoe ma a hewahewali i welehi po hi gutaya
lawa uyahihi. 37 Lawa atapuhi hi’mam po hi’mhiyougo ma yaniyani
tupotupona hi tutuwaluhi naka poha magouna 7 hi lihogohi. 38 Lawa
hi’mam a lata hi hiyahiyawi naka olololo magouhi tausana wohepali, ma
wiwine po logaloga ega hita hiyawihi. 39 Yesu lawa boluhi i himilihi po
hi nenae ma wam uyahina hi gelu po hi nae Magadini u tupona.

16

Yesu a manini wekiwekilalana
(Maki 8:11-13; Luka 12:54-56)

1 Houga gehouna Palisi lawahi ma Sadusi hai bolu hi nei Yesu uyahina
po hina ludadani po hi lubayadeya ipa wekiwekilala yadei gehouna ina
dewaya.
2 Ega yaka Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Heki, kabudala a yoli ona
galeya hoi tupo yalasi e imagomagololo yaka o pa, “Hoimalatom apo
houga dewadewa.” 3 Ma inapa malatomtomgei ma kabudala ina geleta
po yada ina kaya yaka o pa, “Noka gadiwewe a wekiwekilala.” Taumi
houga apo galenana iyowai naka yada o galehi ma o ipikogehi. Tamogi
iyowai po geka hougana Yaubada a bagibagi anona ega emoemotami
ona baheya. 4 Taumi geka hapanana hapa apapoena po matami hi
maga. Omi luhogala ipa manini wekiwekilalana Yaubada uyahimi ina
woogeleteya. Tamogi apega manini gehouna ina wogeleteya uyahimi
ma wekiwekilala Yona i woogeleteya tunawana.’ Ma Yesu i nehalehi po
i nae.

Palisi ma Sadusi hai palawa ani lihaahanana
(Maki 8:14-21)

5 A hewahewali mitehi hi damana u tuponei, ma hai palawa nugohi i
guluwi po ega hita waya. 6 Ma Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Ona gagalena
imahi Palisi po Sadusi hai palawa ani lihaahanana naka nugohine
gowagowada.’
7 Yesu a hewahewali tunawihi ma hi ibaabani hi pa, ‘Geka a nugo-
tuhuna binei ma ata palawa nugota i guluwi po ega tata waya.’
8 Ma Yesu hai wibaabani gowada amaka i hanapugeya, ega yaka i
lubayadehi i pa, ‘Awai o ibaabaniyeniya, ega omi palawa, bo? Nu-
gote ega ota witumaganeu, po yohola ega ota galena tuhagau. 9 Ona
nugotuhuya lolowa palawa magouhi nimitutu uyahinei lawa magouhi
tausana nimitutu iyanihi ma tupotupona o tuwaluta meya po poha
magouhi 12 o leihogohi. 10 Ma gasi lawa magouhi tausana wohepali
palawa magouhi 7 uyahinei a ianihi, ma tupotupona o tutuwaluhi poha
magouhi 7 o leihogohi? 11 Ma taumi iyowai po ega nugonugomi hita lugi-
igilihi, palawa binei ega ata ibaabani? Ma tamogi a baha wiluwaluwa
Palisi po Sadusi hai ani lihaahana ona matuteya.’ 12 Geka a bahana
uyahina ma a hewahewali nugonugohi hi lugiigilihi, ega palawa binei ita
ibaabani ma Palisi po Sadusi hai wiatatiyana koyakoyama ipa uyahinei
hi lowolowo.

Pita i baha dumalu Yesu binei
(Maki 8:27-30; Luka 9:18-21)

13 Yesu mitehi hi nae Sisaliya Pilipai u tuponana, ma a hewahewali i
lubayadehi i pa, ‘Ona paliweleu, lawa hi pa Lawa Moinau tau iyai?’
14 Ma a baha hi wimiheya hi pa, ‘Lawa gehouhi hi pa tam Yoni
bapatiso, ma lawa gehouhi hi pa tam Elaisiya, ma lawa gehouhi hi pa
tam Yelemaya bo tu bahapiko odubona gehouna.’
15 Apoma a hewahewali uyahihi i baha nae i pa, ‘Ma taumi omi
nugotuhu o pa tau iyai?’
16 Ma Simona Pita a baha i wimiheya i pa, ‘Tam Yaubada Lauyago-
hanana Natuna ma a Besinana lawana.’
17 Yesu i baha nae Simona uyahina i pa, ‘Simona, tam Yoni natuna,
a baha duma uyahim, tam lawa kaokaoham, babana om hanapu geka
ega tam uyahimgei, ma Amau hoi yada a hanapu i welem. 18 Yaka a
paliwelem, tam gowam Pita, anona gaima kadikadililina, apo gaima

geka u tepana u bolu a witowolihi po hilage apapoena a kadidili ega
ina wogowogodadanihi. 19 Apo Yaubada anani taniwaga ani'mhoena
a welem, po ginouli hoi hipuli una hoeya yaka hoi yada hina hoeya,
ma ginouli hoi hipuli una guduya yaka hoi yada hina guduya.' 20 Naka
hotanana ma Yesu i baha kadidili uyahihi i pa, 'Ega kikina lawa gehouna
ona palipaliweleya ona pa, "Yesu Besinana lawana." '

Yesu a hilage yohola ma bahana i bahena tahaeya
(Maki 8:31-9:1; Luka 9:22-27)

21 Naka hougana uyahina i wiwawala po a hewahewali i wiatatiyehi
i pa, 'Apo ta nae Yelusalem po noka hotanana wiyuwa galenahi mago-
magouhi a wialonihi, mi Yudeya hai tanitaniwaga po tu witalaguyaba
babadahi po lugagayo tanitaniwagahi uyahihiyei. Ma apo hin'uniu po
iyeta witonugana uyahina a towolo meme.'
22 Ega yaka Pita i weluwaya po hi tunae uheiya ma i baha kadidili
uyahina i pa, 'Guyau, ega a dumalu ipa geka dewana uyahim ina geleta.'
23 Yesu i luhagawileya po i baha nae Pita uyahina i pa, 'Tomodulele,
geka hougana una nehaleu, ega una laipeuniu om winugonugotuhu mei
lawa hota hai winugonugotuhu, ma ega mei Yaubada a nugotuhu.'
24 Ega yaka Yesu a hewahewali i paliwelehi i pa, 'Inapa lawa awai
nugonugona ina wotagou yaka a luyagohana ina palihaleya. Ma anani
take ina awali ma ina wotagou. 25 Apo iyai ega biugei ina hilage yaka
apo yautuna ina halehi. Ma iyai tau biugei ina hilage apega yautuna
ina halehi. 26 Inapa iyai ina wigapola duma yaka Yaubada a dewa
apo ina winugoguluwi, naka apo awai dewadewana ina tuhagaya? Ma
lawa a luyagohana naka ginouli baneina. 27 Babana yohola apo tau
Lawa Moinau u tu winoyanoya mitehi to nenei Amau a wasawasa
namanamalinei ma lawa atapuhi hai bagibagi mihana a welehi. 28 A
baha duma uyahimi, lawa gehoumi geka hosi o towotowolo apega ona
hilage a sigana tau Lawa Moinau u taniwaga waiwasawasanei ona
galeu.'

17

Yesu a wasawasa namanamalina i wogeleteya hoi oya
(Maki 9:2-13; Luka 9:28-36)

1 Iyeta magouhi 6 hi kokoe, Pita ma Yamesa walehina Yoni mitehi
tunawahi weluwinihi po hi gae oya baneina u tepana. 2 Oyana uyahina
hi memae, ma Yesu tepana galenana i buiya a hewahewali u matahi
po i namanamali mei kabudala namalana, ma a kaleko wakekena i
wimatatona. 3 Ma mala emosi ma babada odubohi hi lugeletehi po tauna
mitehi hi ibaabani. Babadahi naka Mose ma Elaisiya.
4 Pita i baha Yesu uyahina i pa, 'Guyau, i haki duma po tauyai geka hosi.
U luhogaleya ipa kape tonuga a wogohi, emosi tam bimgei, ma emosi
Mose binei, ma emosi Elaisiya binei?'
5 Pita yohola i ibaabani ma gahu yayatana i lutatahi, ma gahuna u
hinena baha hi noonoli i pa, 'Natuwe geka a luhogaleya, tauna binei a
kaoha duma; a baha ona iponawogogeya.'
6 Ma a hewahewali baha geka hi noonoli po hi matouta duma, yaka hi
guli hoi hipuli po hi lautalapupugehi. 7 Ma Yesu i nei po i limaamahihi i
pa, 'Ona towolo, ega ona matomatouta.' 8 A hewahewali hi lauwatatehi
po ega lawa gehouna hita galeya ma Yesu tunawana i towotowolo.

9 Oyagei hi hopuhopu mai ma Yesu a hewahewali i paliwelehi i pa, ‘Ega
lawa uyahihi ona bahebaheu, awai o gagalehi, a sigana tau Lawa Moinau
hilage uyahinei apo a towolo meme.’
10 A hewahewali hi lubayadeya hi pa, ‘Awai binei lugagayo tanitani-
wagahi hi baheya hi pa, apo Elaisiya ina tahaya mai ma u mulina apo
Besinana lawana ina nei?’
11 Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Naka moina dumana, Elaisiya
ipa ina tahaya mai po ginouli atapuhi ina lidumaluhi. 12 A pali-
welemi Elaisiyana amaka i nei, ma lawa ega hita hanapugeya, po hi
wihinigigiyeya ma tau Lawa Moinau gasi apo hina wihiniwiyuwau.’
13 Yaka a hewahewalihi hi hanapugeya Elaisiya anona Yoni tu wibap-
atiso.

Tewela olotona alugo apapoena i luiya ma Yesu i luyawahi 17.14:
(Maki 9:14-29; Luka 9:37-43a)

14 Yesu a hewahewali mitehi oyagei hi hopu mai bolu uyahihi, ma lawa
gehouna i nei po anai wiyateyatena i polou Yesu uyahina 15 ma i baha
i pa, ‘Guyau, natuwe una lunugotootogogeya po una luyawahi. Houga
magomagouna alugo apapoena e tapeibadebadeya po u hinina wiyuwa
he lalata duma. Houga gehouhi mayau alalatana uyahina e pipeu, ma
houga gehouhi goila uyahina e yoliyoli. 16 Ma om hewahewali uyahihi a
neneiyai po ega emoemotahi hina widewadewaya.’
17 Yesu i baha i pa, ‘Taumi geka hapana ega omi witumagana po apapoe
lawami. Houga a dao awai apo a meme liyaliyanimi po a genogenogemi?
Tewelana ona neiyai uyahiu.’ 18 Yesu alugo apapoena i paliyeya po
tewelana i hopu haleya, ma naka kabudalana i dewadewa meme.
19 Ma Yesu a hewahewali tunawahi hi nei Yesu uyahina po hi
lubayadeya hi pa, ‘Iyowai po ega emoemotiyai alugo apapoena to wiya-
gaya?’
20 “Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Ega alugo apapoehi ota iyagahi
babana omi witumagana ega ita lata. A baha duma uyahimi, itapa omi
witumagana a lata mei ihagila polana apo oya uyahina ota baha ota
pa, “Una nae noka hosi,” apo ita wiponawogogemi. Tu witumagana
uyahimi ginouli magomagouhi hi teyateya. [21 Ega tahaya gehouna po
ipa apo dewa geka pitenana ta dewahi, tahaya emosi hota naka lupali
po wiyohi.]’

Yesu a hilage bahana i wiluwagaya uyahihi
(Maki 9:30-32; Luka 9:43b-45)

22 U Galili atapuhi hi’mboina gogona ma Yesu i paliwelehi i pa, ‘Lawa
Moinau apo hina houna damaneu lawa u nimahi 23 po hina lihilageniu,
ma iyeta tonuga hina kokoe ma apo a towolo meme.’ Yesu a baha geka
binei ma nugonugohi hi wiyuwa duma.

Hai numa dalabu monena hounana

24 Hi nae po Kapaneum u meyageina hi memae ma numa dalabu
monena tu tama hi nei po Pita uyahina hi baha hi pa, ‘Iyowai apo omi
tu wiatatiyana mone ina houni, bo apeega?’
25 Ega yaka Pita i baha i pa, ‘Ee, apo mone ina houni.’
Pita i gunawilena meya hoi numa, ma Yesu Pita i lubayadeya i pa,
‘Simona, om winugonugotuhu hipuli wasawasahi uyahihi iyawoi, hai
mone he tamatama natunatuhi uyahihiyei, bo lawa tapuhi uyahihiyei?’

26 Pita i baha i pa, ‘Lawa tapuhi uyahihiyei ma ega natunatuhi uyahi-
hiyei.’
Yesu i baha i pa, ‘Moina dumana, tauhi natunatuhi ega hai witai
gehouhi. 27 Ma tauta uyahita apo hina nugoapapoe, yaka geka hougana
sili una waya ma una nae u boga po una wisili, po iyana tahatahayana
un’ununi naka u gamona mone una waya, po apo ita hagu una houni
tam ma tau ubeita.’

18

Iyai lawa baneina Yaubada u matana
(Maki 9:33-37, 42-48; Luka 9:46-48, 17.1-2, 15.3-7)

1 Naka hougana Yesu a hewahewali hi nei uyahina po hi lubayadeya
hi pa, ‘Iyai tauna lawa gegena Yaubada anani taniwaga uyahina?’
2 Yesu tewela gehouna i otugeya po i nei u matahi po i towolo, 3 ma Yesu
i baha nae uyahihi i pa, ‘A baha duma uyahimi, inapa ega ona nugobui po
mei logaloga yaka apega Yaubada anani taniwaga ona luiya. 4 Apo iyai
ina nugohopuhopu po mei geka tewelana yaka apo tauna ina geduma
Yaubada anani taniwaga uyahina. 5 Apo u hayami lawa awai gowaugei
logaloga mei geka tewelana ina likaohaya yaka naka tau i likaohau.
6 ‘Apo tu witumaganeu lawana a winugonugotuhu mei geka tewelana,
ma lawa awai ina lipeuya, yaka a dumalu itapa gaima baneina u
gadouna hita duli ma u boga dumdum hita halena hopuneya po ita
yoli. Ma ega ita dewadewa geka tu tapitapiyana ina dewaya po apapoe
ina dewadewaya. 7 Kihoni tu mehipuli taumi tu nugodubu ani peu
ludadanahi binei. Moina ani peu ludadanahi apo hina nei, tamogi iyai
i dewahi po he waawala tauna tu nugodubu. 8 Apo tam lawa awai aem
bo nimam ina laipeunim, yaka una boli haleya. Naka ega apapoe awai,
babana apo aem emosi bo nimam emosi yaka luyagohana una tuhagaya.
Tamogi woapapoe dumana naka aem po nimam luwaga a dewadewahi
ma apo hina halena hopunem mayau alatana ega sigasigana uyahina.
9 Mei gasi matam naka pite apo ina laipeunim yaka una wahi haleya,
babana ega apapoe awai apo matam emosi hota, yaka om luyagohana
ina dewadewa, tamogi woapapoe dumana uyahim naka apo matam
luwaga a dewadewahi ma hina halena hopunem meyagai waipoyana
uyahina.
10 ‘Logaloga mei geka tewelana ega ona gagalena hopuhopunehi.
Tauhi hai tu winoyanoya hoi yada he memae houga magomagouna
Amau u matana. [11 Ma Lawa Moinau a nenei ipa tu welupowa lawahi a
wiluyagohanihi.]
12 ‘Omi winugonugotuhu awai? Apo lawa gehouna a sipi magouhi
handele emosi ma emosi ina welupowa, apo awai ina dewaya? Apo
hoi oya atapuhi hina memae ma ina nae po emosina ina bibiheya a
sigana ina tuhagaya. 13 A baha duma uyahimi, apo ina tuhagaya yaka
a kaoha ina lata duma, ma magomagouhihi uyahihi ega ita kaoha duma
po mei geka emosina. 14 Naka pitenana Amau hoi yada e memae ega ita
luhogaleya ipa tewela emosi apapoe ina wialoni po ina welupowa.’

Walehita a apapoe binei

15 Yesu i baha meme i pa, ‘Apo walehim gehouna uyahim apapoe ina
dewaya, yaka una wileta po omi luwaga ona lidumalu a apapoe binei.
Ma ponam ina nonoli yaka naka i dewadewa duma, babana amaka

walehim u tuhagaya po mitehi o witulana meme. 16 Ma inapa ega ponam
ina nonoli, yaka lawa emosi bo luwaga una winihi po mitehi walehimna
uyahina ona wibaabani po a apapoe ina galena tuhaga imahiyeya.
17 Ma ega ina luhogaleya ipa omi baha ina nonoli, yaka tu tapalolo hai
bolu uyahihi ona paligeleteya, po bolu hai baha ega ina nonoli, yaka
ona palihaleya po tauna galenana mei tu meuputa bo takisi tu tama
woapapoena.
18 'A baha duma uyahimi, hoi hipuli ginouli awai ona numa panipani
yaka hoi yada hina numa panipani. Ma ginouli awai hoi hipuli ona
hoeya, yaka hoi yada hina hoeya.
19 'Geka hougana a paliwelemi apo taumi iyawoi omi luwaga hota hoi
hipuli ona nugoemota omi luhogala binei po Amau hoi yada uyahina ona
laupali, yaka apo ina dewaya bimiyei. 20 Babana tupo awai uyahina lawa
luwaga bo tonuga tau gowaugei hin'omboina gogona naka tau mitehi to
memae.'

Paligigila baha luwaluwana

21 Pita i nae Yesu uyahina po i baha nae i pa, 'Guyau, apo walehiu
gehouna houga magomagouna uyahiu apapoe ina dewadewaya, ma
mala wabihaga apo a apapoe a paligigilihi mala 7 bo mala wabihaga?'
22 Ega yaka Yesu i baha nae uyahina i pa, 'Ega una pa mala 7 hota, ma
tamogi 7 magouhi 70.'
23 Ega yaka Yesu baha wiluwaluwagei i paliwelehi i pa, 'Yaubada a
taniwaga mei tu wasawasa banei dumana, ma i luhogaleya ipa a tu
bagibagi hai yaga hina lidumaluhi uyahina. 24 Ega yaka i wiwawala po
lawa gehouna a yagayaga mone magouhi tausana 10 i bahena geleteya.
25 Geka lawana a yagayaga ega emoemotana po ipa ina lidumaluya, ega
yaka tu wasawasana i baha po ipa lawana ma agona po natunatuhi, po
gasi a gapola atapuhi hina gimalena halehi po mihahi tu wasawasana
ina waya, ma a hewalina a yaga hina dumalu.
26 'Ma a tu bagibagina a nugodubuna i polou u matana, ma i lupali a
bada uyahina i pa, "Bada, una lunugotootogogeu ma apo u yagayaga ata-
puna houga he nenei uyahihi a lidumaluhi." 27 Ega yaka tu wasawasana
a hewalina i lunugotootogogeya po a yagayaga atapuhi i paligigilihi ma
a hewalina i hopu po i nae.
28 'Ma lawana i hopu po i nenae, ma tulana gehouna mone magouhi
10 i weleya po i bagibagi ega ita wimihena yagiyagineya ma i memae,
ma lawana i tuhagaya po i lugadouni ma i pa, "Geka hougana om yaga
uyahiu una lidumaluya."
29 'Ma tulanana i polou uyahina po i lupali i pa, "Tulau, una lunugo-
tootogogeu, ma houga he nenei apo u yaga uyahim a lidumaluya."
30 'Ma tulana a lupali ega ita genogeya po ponana ega ita nonoli, ma i
houna luiyeya hoi numa panipani po i memae a sigana a yaga atapuna i
lidumaluya. 31 Ma hai lawa hai dewa hi gagalehi po hi nugoapapoe, yaka
hi nae po tu wasawasana hi paliweleya hai lawa hi itona binei.
32 'Ega yaka badana a hewalina i otugeya po i paliweleya i pa, "Tam
tu bagibagi apapoem babana om yagayaga uyahiu ubeihi u lupali po a
lunugotootogogem po a paligigilim, 33 awai binei tulam ega uta lunugo-
tootogogeya po a yaga uyahim uta paligigili?" 34 Tu wasawasana uyona
i gigai duma yaka i baha po numapani tu galena itetena hi paliweleya,

po a tu bagibagi hi niyeya po hi houna luiyeya hoi numa panipani, po i
memae a sigana a yagayaga atapuhi i lidumaluhi.
35 'Amau hoi yada apo naka pitenana uyahimi ina dewaya, inapa omi
lawa hai apapoe ega ona lunugotootogogehi po ona paligigilihi yaka
apega ina paligigilim.'

19

Yesu wihulu binei i iatatiyana
(Maki 10:1-12)

1 Yesu a wiatatiyana i wikokowi ma tupo Galili i nehaleya po i nenae
Yudeya Yodani goilana i damani u tupona. 2 Ma bolu baneina Yesu hi
wotagoya po hai totogo i widewadewahi.
3 Ma Palisi lawahi hi nei Yesu uyahina ipa hina ludadani hi pa, 'Apo
lawa agona a dewa binei ega ita kaoha, iyowai a dumalu, ipa ina haleya
bo ega?'
4 Ega yaka Yesu i paliwelehi i pa, 'Yaubada a Buka uyahina
gilugilumana amaka o hanapugeya, "Houga a wawala uyahina tu
wiwawala lawa luwaga i wiwawalihi oloto ma wawine." 5 Ma baha
gehouna i pa, "Oloto amana ma hinana ina nehalehi po agona ina waya
po mitehi hina megogona po hai luwaga hinihi emosi hota."
6 'Yaka hai luwaga hina wihiniemosi ma ega hini luwaga. Oloto ma
wawine hai tawine Yaubada i popo emotehi, uyahinei ega emoemotana
po ta lupena halehi.'
7 Ega yaka hi lubayadeya hi pa, 'Matababana awai po Mose lugagayo
i houni i pa, "Apo lawa agona ina hahaleya yaka giluma gehouna ina
gilumi po wawinena ina weleya ma apoma ina wihulu"?'
8 Yesu hai baha i wimiheya i pa, 'Naka omi palibagibagi tepanei ma
Mose lugagayo geka i baheya uyahimi po ipa wihulu wekiwekilalana
ona gilumi, yaka apoma agagomi ona hahalehi. Tamogi houga a wawala
uyahinei i nenei ega geka pitenana. 9 Ma a paliwelemi apo oloto awai
agona ega ina wihola ma ina haleya, po ina tawine damana wawine
gehouna uyahina, yaka naka lawana e matamatamaga.'
10 Ega yaka a hewahewali hi baha nae uyahina hi pa, 'Inapa oloto ma
wawine ita lugagayo geka pitenana yaka ega ta tawitawine.'
11 Ma hai baha i wimiheya i pa, 'Wiatatiyana geka ega lawa mago-
magoumi ubeimi, ma iyawoi Yaubada nugotuhu i welewelehi tauhi
tunawahi. 12 Matababana ololoto gehouhi hi gunigunihi po ega tawine
luhogalana uyahihi ita memae. Ma ololoto gehouhi he hapihapihi po ega
emoemotahi hina tawine. Ma ololoto gehouhi Yaubada anani taniwaga
binei ma luhogalahi tauhi hi gudu mehi, po tawine ega hita luhogaleya.
Inapa lawa awai geka dewana emoemotana yaka ina wotagoya.'

Yesu logaloga i baha lunugotootogogehi
(Maki 10:13-16; Luka 18:15-17)

13 Ega yaka lawa gehouhi logaloga hi neihini mai Yesu uyahina ipa ina
wotepanihi, ma ina lupali ubeihi. Ma a hewahewali hi paliyehi.
14 Ma Yesu i baha i pa, 'Logaloga ona palihalehi po hina nenei uyahiu
ma ega ona gudugudugudu hi. Matababana lawa mei geka logalogahi apo
Yaubada anani taniwaga hina luiya.' 15 Yesu nimana i lodomi po
logaloga i wotepanihi, ma i nehalehi.

Hewali waigapolana
(Maki 10:17-31; Luka 18:18-30)

16 Tu waigapola gehouna i nei Yesu uyahina po i baha i pa, ‘Bada, bagibagi dewadewana awai a dewaya po luyagohana tuwetuwenai a tuhagaya?’

17 Yesu i baha nae uyahina i pa, ‘Awai binei e laubayadeu bagibagi dewadewana binei? Tu dewadewa emosi hota e memae, inapa luyagohana tuwetuwenai una luhogaleya yaka Yaubada a lugagayo una wotagohi.’

18 Hewalina Yesu i lubayadeya i pa, ‘Lugagayo awai?’

Yesu i baha i pa, ‘ “Ega una yamunugo, ega una matamatamaga, ega una danedanene, ega una igou koyakoyama. 19 Amam ma hinam una wiyateyatehi” ma “U liyaliyam tu mae una luhogalehi po mei tam e lauhogalena mem.” ’

20 Ma hewalina i baha i pa, ‘Geka lugagayohi a wotagohi, ma apo awai a dewaya?’

21 Yesu i baha nae hewalina uyahina i pa, ‘Apo om luhogala ipa om dewa atapuna ina dewadewa, yaka om gapola magomagouhi una gimalena halehi po mihahi tu dayadayabu una welehi. Apo hoi yada una wigapola ma una nei po una wimulitagou.’

22 Hewalina Yesu a baha i noonoli po a nugodubuna i gunawilena meya, babana a gapola hi maga duma.

23 Ega yaka Yesu a hewahewali tauhi i paliwelehi i pa, ‘A baha duma uyahimi, tu wigapola lawahi hai lui Yaubada anani taniwaga uyahina i witai. 24 A paliwelena memi, kamela ega emoemotana heyau domona ina honogi. Ma tu wigapola lawana a lui Yaubada anani taniwaga uyahina i wipilipili lagona ma apoma naka gamogamona a honoga.’

25 Yesu a hewahewali baha geka hi noonoli po nugonugohi hi gohola dumahi po hi pa, ‘Heki, iyai apoma apo luyagohana ina tuhagaya?’

26 Yesu i gagalehi po i kokoe ma i pa, ‘Lawa uyahihi luyagohana tuhagana ega emoemotahi ma Yaubada uyahina ginouli atapuhi emoemotana.’

27 Ega yaka Pita i baha nae Yesu uyahina i pa, ‘U galeya i gapola atapuhi to nehalehi po to wootagom, tauyai apo awai to tuhagaya?’

28 Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘A baha duma uyahimi, yohola apo hipuli wouna uyahina tau Lawa Moinau, u ani wiwasawasa namanamalina uyahina a tugula, ma taumi tu wotagou magoumi 12, ani luhetala ona tugulehi, ma Isalaela gugunina magouhi 12 ona luhetalehi. 29 Apo iyawoi hai meyagai bo walewalehihi bo nounouhi bo amamahi po hinahinahi bo natunatuhi bo hai tano, tau biugei ma hina nehalehi, tauhi apo mihahi hina tuhaga lagoneya ma luyagohana tuwetuwenai hina tuhagaya. 30 Ma amalai gehouhi he tahatahaya apo hina wimuli. Ma amalai gehouhi he imuli apo hina tahaya.

20

Tano tu bagibagi baha luwaluwahi

1 ‘Yaubada anani taniwaga mei lawa gehouna a tano. Malatomtom kikina ma i nae po a tu bagibagi i weluwinihi po ipa a tano uyahina hina bagibagi. 2 Ma a lugagayo i baheya i pa, “Iyeta emosi mihana naka kina emosi omi bagibagi mihana,” po hi kaoha ega yaka i himilihi po hi nae hoi tano po hi wobagibagi.

3 ‘Kabudala i gegei ma gasi i nae hoi ani gimala po lawa gehouhi i
gagalehi ega hai bagibagi ma hi meme yabayababa, 4 ega yaka i pali-
welehi i pa, “Emoemotana apo ota nae u tano uyahina po ota bagibagi?
Po omi bagibagi a lata naka pitenana ata wimihena tagoya,” ega yaka hi
nae hoi tano po hi wobagibagi.
5 ‘Iyeta bolinai po ibigei i nenememe po lawa gehouhi hi memae ma
i galehi, yaka i paliwelehi po hi nae a tano uyahina po hi bagibagi.
6 Kabudala i yoliyoli ma i nenae po lawa gehouhi i tuhagahi, ega yaka i
baha nae uyahihi i pa, “Awai binei bagibagi iyetana o halena yababaya?”
7 ‘Ma hi baha hi pa, “Babana ega lawa gehouna ita paliweliyai ipa apo
a bagibagi to dewaya.”
‘Ega yaka badana i baha i pa, “Taumi ona nae u tano uyahina po ona
bagibagi.”
8 ‘I uguguwi, ma tanona tu galena itetena i paliweleya i pa, “Tu
bagibagi atapuhi una liwoloehi po hai meiha hina tama. Tu bagibagi
waimulihi uyahihi una wiwawala po tu bagibagi tahatahayahi uyahihi
una liwoloe.”
9 ‘Tauhi kabudala i yoliyoli ma hi nei po hi wobagibagi noka mihahi
kina emosi i welehi naka pitenana lawa atapuhi apo gasi kina emosi po
emosi hina waya. 10 Ma lawa tu bagibagi tahatahayahi hai winugonugo-
tuhu hi pa, apo maiha baneina hina waya, tamogi ega atapuhihi mihahi
galenana emosi. 11 Hai meiha hi tama po i kokoe, ma mihahi a lata hi
gagaleya po hi nugoapapoe tano taniwagana uyahina. 12 Ega yaka hi
baha nae taniwaga uyahina hi pa, “Lawa wouhi ega hita luhilage, po
mei tauyai to lauhilage, tauyai iyeta atapuna to bagibagiyeya, ma i meiha
atapuyeina emoemotiyai.”
13 ‘Ma taniwagana i paliwelehi i pa, “U lawa, ega u taniwaga ita apapoe,
ma kina emosi mihana o lueeneya yaka naka amaka. 14 Omi meiha
kina emosi po emosi ona waya ma ona nae. Ma u taniwaga lawa
waimulihi hai bagibagi mihana a lata mei mihami a lata. 15 Tau u mone
a tanitaniwageya, yaka u ani’mbenena lawa a welewelehi ega binei ona
nugonugoapapoe.”
16 ‘Amalai gehouhi he tahatahaya apo hina wimuli. Ma amalai gehouhi
he imuli apo hina tahaya.’

Yesu a hilage bahana i witonugaya

17 Yesu a hewahewali magouhi 12 mitehi hi gegae Yelusalem po hoi
tahaya ma i paliwelehi i pa, 18 ‘Tauta ta nenae u Yelusalem apo Lawa
Moinau hina palihaleu tu witalaguyaba babadahi, po lugagayo tanitani-
wagahi u nimahi, po u hilage binei hina taniwaga. 19 Ma hina palihaleu
tu meuputa hai tu wigawiya u nimahi po apo hina paliguyoguyougeu
ma gulawa uyahinei hina kodikodiliu po ina kokoe ma hoi ani take hina
tutulawiteu. Ma iyeta tonuga hina kokoe apo a towolo meme.’

Yamesa ma Yoni hinahi a lupali Yesu uyahina
(Maki 10.35-45)

20 Sebedi agona ma natunatuna luwaga hi nei Yesu uyahina, po i polou
ma i lupali Yamesa ma Yoni ubeihi.
21 Ega yaka Yesu i lubayadeya i pa, ‘Awai om luhogala?’
Ma wawinena i baha i pa, ‘A luhogaleya ipa om ani taniwaga una tu-
tuhagaya hougana, natunatuwe mitehi apo ota tugula gogona, gehouna
u awala hinebawam ma gehouna u keham.’

22 Ega yaka Yesu hai baha i wimiheya i pa, ‘Omi lupali anona ega ota
hanapugeya. Emoemotami apo wiyuwa ani umana a umumaya taumi
on’umaya?’
Ma hi baha hi pa, ‘Emoemotiyai.’
23 Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Naka moina apo wiyuwana a umu-
maya taumi on’umaya. Ma tamogi ega emoemotau po a winaganimi po
ipa apo iyai u awala hinebawau ina tugula ma iyai u kehau ina tugula.
Amau tauna e woononogo iyawoi apo hina tugula.’
24 Ma a hewahewali magouhi 10, Yamesa ma Yoni hai lubayada hi
noonoli po hi luuyogigai duma. 25 Ega yaka Yesu i boinihi po i baha
nae uyahihi i pa, ‘O hanapugeya tanitaniwaga hipuligei lawa uyahihi
hi taniwaga kadidili duma, po tauhi mei tu wasawasa. 26 Ma taumi
ega ipa naka pitenana ona dewadewaya, apo u hayami tam iyai ipa
una witaniwaga, yaka una witubagibagi om lawa ubeihi. 27 Apo iyai
u hayami ipa ina tahaemi, yaka tauna a lawa ubeihi ina witupupoula.
28 Mei tau Lawa Moinau a nenei hoi hipuli ega ipa lawa biugei hina
bagibagi, ma tau ipa a witubagibagi lawa ubeihi, po apo yautuwe a
palihaleya lawa magomagouhi ubeihi ipa a lupenihi.’

Matakeke luwaga Yesu i widewadewahi
(Maki 10.46-52; Luka 18.35-43)

29 Yeliko hi nehaleya po hi nenae ma bolu banei dumana hi wotagohi.
30 Ma lawa luwaga matahi keekehi hoi tahaya hi tugutugula, ma Yesu i
nei po i nenae ma tuwegana hi nonoli, yaka hi otu hi pa, ‘Yesu, Dawita
gogana, uta lunugootootogogeiyai.’
31 Ma bolu hi paliyehi hi pa, ‘Hei, ona genuwana.’
Ma apoma hi ototu labalabatana hi pa, ‘Guyau, Dawita gogana, una
lunugootootogogeiyai.’
32 Ega yaka Yesu i tutowolo ma i otugehi po hi nei uyahina po i
lubayadehi i pa, ‘Omi luhogala ipa awai bimiyei a dewaya?’
33 Ma tauhi hi pa, ‘Guyau, nugonugoiyai to galena meme.’
34 Yesu i lunugootootogogehi yaka matahi i wodadanihi po mala emosi
ma matahi hi galeneya, ma Yesu hi wotagoya.

21

Yesu i luilui Yelusalem
(Maki 11.1-11; Luka 19.28-40; Yoni 12.12-19)

1 Yesu a hewahewali mitehi hi nae Yelusalem u liyaliyana po hi
geleta u Betepage, naka oya Oliweta uyahina po noka hota ma Yesu a
hewahewali luwaga i himila tahaehi po 2 i pa, ‘Meyagai u naomi ona
nae po ona luiluiya naka hota doniki ma natuna olotona ona tuhagahi.
Ona lupenihi po ona neihi mai uyahiu. 3 Apo ona lupelupenihi ma
hina laubayademi yaka ona pa, “Guyau ipa ina wibagibagi, ma apo ina
gunawileya.” ’
4 Geka dewahi hai geleta odubona tu bahapiko amaka i bahena nono-
gogeya i pa,
5 ‘Saiyoni lawahi ona paliwelehi ona pa,
“Omi wasawasa ona galeya e nenehi uyahimi
anai nugohopuhopuna doniki i geluya.
Naka donikina natuna olotona i geluya.” ’

6 Yesu a hewahewali a baha hi wotagoya po hi nae. 7 Apoma donikina
natuna mitehi hi niyehi Yesu uyahina, ma hai kalekogei doniki upuna
wihiyeya ma Yesu i gelu. 8 Ma bolu baneina hai kalekogei tahayana hi
lutouli, ma lawa gehouhi mayau lagahi anai luguluguhi hi bolihi po a
tahaya hi lutouli. 9 Bolu gehouhi u naonei ma bolu gehouhi mulinei hi
nenae, ma lawa atapuhi hi otu labatana ma hi wotalagae hi pa,
'Tam Dawita gogana, to wotalagiyem!'
'Guyau gowanei e nenei Yaubada ina kawaidewedewem!'
'Ani'mhuna duma tam Gegewahagam uyahim!'
10 A luina uyahina Yelusalem tu miyena hi goholihi po hi ibaabani hi
pa, 'Noka tauna iyai?'
11 Ma lawa boluhi Yelusalem tu miyena hai lubayada hi imiheya hi
pa, 'Tu bahapiko lawa Nasaletagei gowana Yesu, Galili anani taniwaga
uyahinei i nei.'

Yesu numa dalabu i liyeuyeuya
(Maki 11.15-19; Luka 19.45-48; Yoni 2.13-22)

12 Yesu numa dalabu baneina i luiya, po i tugudu po tu gimagimala
i wiyagahi, ma mone tu wiyawepeli hai pata i lugoluhi, ma bunebune
tu gimalahalenahi hai ani tugula i lubuiya. 13 Ma i baha nae uyahihi i
pa, 'Yaubada a Buka hi gilugilumi uyahina i baheya i pa, "U numa lawa
hai ani lupali numana." Ma taumi o buiya po tu danedanene hai ani
megowada.'
14 Matakeke lawahi po lawa daladalahi hi nei numa dalabu u hinena
po Yesu i widewadewahi. 15 Tu witalaguyaba babadahi po lugagayo
tanitaniwagahi Yesu a bagibagi maninina hi galeya, ma logaloga hi ototu
numa dalabu u hinena hi pa, 'Dawita gogana ta wotalagiyeya.'
16 Tanitaniwaga hi luuyogigai po hi pa, 'Awai binei logaloga hai
wiototu ega uta liwoloeya?'
Yesu hai baha i wimiheya i pa, 'Yaubada a Buka o hiyahiyawi babana
iyowai? I pa,
"Apo logaloga muhomuhohi uyahihiyei
om wotalagae una wiatatiyehi." '
17 Ega yaka Yesu Yelusalem i nehaleya po i nae u Betani po noka
hotanana i eno.

Yesu mayau i paligubaya
(Maki 11.12-14, 20-24)

18 Yesu malatomtom kikina ma i gunawilena meya po i nenae
Yelusalem po hoi tahaya ma am i hilage. 19 Ma hoi tahaya mayau i
towotowolo ma i galeya po i nae u liyaliyana ma tamogi ega ugona ita
tuhagaya ma lugu yawa, ega yaka Yesu mayouna i paliyeya i pa, 'Apega
una ugo meme.' Mala emosi ma mayouna i kokodila.
20 Ma Yesu a hewahewali mayouna hi gagaleya po hi gohola dumahi po
tunawahi hi ibaabani hi pa, 'Iyowai po mayouna a hilage i bulili duma?'
21 Ma Yesu i paliwelehi i pa, 'A baha duma uyahimi ona witumagana
ma ega ona launugoluwaluwaga mayau geka uyahina awai a dewade-
waya binei, taumi ipa ona dewaya po mei awai a dewadewaya pite. Ma
inapa geka oyana uyahina ona baha apo ina gunawotowi po u boga
ina yoli yaka apo ina wiponawogogemi. 22 Inapa omi luhogala awai a
witumaganami ona laupali yaka apo ona tuhagaya.'

Yesu tauna a taniwaga
(Maki 11.27-33; Luka 20.1-8)

23 Yesu i lui hoi numa dalabu baneina uyahina po i iatatiyana ma
tu witalaguyaba babadahi, po Yudeya tanitaniwagahi hi nei po Yesu
hi lubayadeya hi pa, ‘Witaniwaga awai u waya po geka ginoulihi e
dewadewahi, bo iyai geka witaniwagana i welem?’
24 Yesu hai baha i wimiheya i pa, ‘Hapali tau lubayada a welemi po ona
wimiheya yaka apo omi lubayada a wimiheya, po iyai geka witaniwa-
gana i weleu. 25 Yoni a witaniwaga yadei i nei bo lawa uyahihiyei i nei
po i ibapatiso?’
Ma tunawahi u hayahi hi ibaabani hi pa, ‘Apo awai ta baheya! Apo
tana pa, “Yadei,” apo ina pa, “Awai binei ega ota witumaganeya?”
26 Ega emoemotana tana pa, “Lawa uyahineiyei,” babana lawa boluhi ta
matutehi, ma hai winugonugotuhu naka tu bahapiko gehouna.’ 27 Ega
yaka a baha hi wimiheya hi pa, ‘Ega tota hanapugeya miyei i nei.’
Ma Yesu uyahihi i baha i pa, ‘Tau gasi apega a paliwelemi witaniwaga
awai a waya po geka ginoulihi a dewadewahi.’

Lawa natunatuna luwaga baha luwaluwahi

28 Yesu i baha meme uyahihi i pa, ‘Apo lawa natunatuna ololotohi
luwaga, ma tutuwoga i paliweleya i pa, “Natuwe, amalai apo una nae hoi
tano una bagibagiyeya.” 29 Ma i luhinigigai, ma tamogi muliyei i nugobui
po i nae i bagibagi.
30 ‘Ma natuna habuluna i paliweleya i pa, “Natuwe, una nae hoi tano
una bagibagi,” ma natuna habuluna i pa, “Ee, i haki apo a nae,” ma
tamogi ega ita nae.
31 ‘Hai luwagahi iyai amahi a nugotuhu i wiponawogogeya?’
Ma tauhi hi baha hi pa, ‘Tutuwoga.’
Ega yaka Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘A baha duma uyahimi tauhi
tu apapoe po tauhi t matamaga wiwinehi apo hina lui Yaubada anani
taniwaga uyahina, ma taumi apega ona lui. 32 Yoni lolowa tahaya
dumadumaluna i atatiyemi, ma ega ota witumaganeya, ma takisi tu
tama po tu matamaga wiwinehi hi witumaganeya po hai witumagana
o gagalehi ma taumi ega kikina ota witumagana po ota nugobui.

Wine tanona tu galena itetehi paliluwaluwahi
(Maki 12.1-12; Luka 20.9-19)

33 ‘Paliluwaluwa gehouna tano taniwagana binei ona nonoli. Tano
taniwagana gologolowa ugona uyahina wine he dewadewaya i lupe-
hiyeya, ma gali i dewaya po i wiwila, ma wine pihagana i dewaya, ma
gasi tanona u hinena ani luwiyau numana i wogoya, ma tu galena itete
hai ututu i lawi ma i nehalehi po i nae bala daodaona. 34 Ma wine i ugo
po i magula, ma houga omlohina hougana a hewahewali i himilihi po hi
nae ipa ugona tupona hina welehi.
35 ‘Ma tano tu galena itete baha tu hihiwa hi womomohihi po gehouna
hi kodikodili ma wiluwagana hi lihilageni, ma witonugana gaimei hi
wilawi. 36 Ega yaka taniwagana hewahewali gehouhi i himilihi kikina
hi maga ma gasi naka pitenana tu galena itetehi hi dewaya. 37 Anani
kokoe naka tauna natuna dumana i himili ma i pa, “Geka tauna natu
hotau yaka apo hina wiyateyateya.”

38 ‘Tamogi hougana tano tu galena itete natunana hi gagaleya po
tunawahi hi ibaabani hi pa, “Tanona muliyei tu witaniwagena geegeka.
Ta uni po geka tanona ipa ina nenae uyahina naka apo ina wigalitiyei.”
39 Ega yaka hi womomohi, po hi halena hopuneya tanona uputana po hi
uni.’
40 Yesu i lubayada i pa, ‘Houga awai apo tanona taniwagana ina
gunagunawileya tu galena itete iyowai ina dewahi?’
41 Ma hi baha hi pa, ‘Tu leihilage apo ina wiapapoe dumahi, ma tano
tu galena itete gehouhi u nimahi tanona ina houni, tauhi apo tanona
ugougona tupona tano taniwagana hina weleya.’
42 Ega yaka Yesu i baha nae babadahi uyahihi i pa, ‘Nugote Yaubada a
Buka hi gilugilumi, yohola ega ota nugotuhu tuhagaya i pa,
“Ogolana tauna tu lunuma hi ihinigigiyeya
amalai i gunabuiya po i dewadewa lagona.
Naka Guyau a bagibagi u matata ani nugogohola.”
43 Yaka a paliwelemi Yaubada anani taniwaga uyahimi ina wihaleya
po bolu tapuhi ina welehi po tauhi uyahihiyei ugo dewadewana ina
geleta. [44 “Iyai ina peu po noka ogolana uyahina ina yato apo ina
lauhedalena meya po tupotupona. Ma inapa noka ogolana ina guli po
iyai ina lutataya apo ina lumutumutuya.”]’
45 Yesu a paliluwaluwa geka tu witalaguyaba babadahi po gasi
Palisi lawahi hi noonoli po hi nugohanapu po hi pa, tauhi ubeihi
ita’mpaliluwaluwa. 46 Ega yaka Yesu hi iletaya ipa hina numa panipani,
ma tamogi bolu hi matutehi, matababana Yesu hi kawatubahapikogeya.

22

Tawine tolehana baha luwaluwana
(Luka 14.15-24)

1 Baha luwaluwa gehouhi Yesu i paliwelehi i pa, 2 ‘Yaubada anani
taniwaga mei tu wasawasa baneina toleha i dewaya natuna olotona
a tawine tolehana binei. 3 Ma a tu bagibagi i himilihi iyawoi tauhi i
utanehi ipa hina weluwinihi po hina nei tolehana uyahina, ma tauhi hi
luhinigigai.
4 ‘Ega yaka a tu bagibagi gehouhi i himilihi po ipa hina paliwelehi hina
pa, “Bada a toleha amaka hougana i geleta, a bulamakau amaka i unihi
po gasi aniani atapuhi amaka hi wononogogehi. Ona nei po ta nae a
tolehana uyahina.”
5 ‘Ma hai baha ega hita wiponawogogeya po gehouhi hi nae hai tano
uyahihi, ma lawa gehouhi hi nae tauhi hai bagibagi uyahihi. 6 Ma
gehouhi tu wasawasana a tu bagibagi hi womomohihi po hi wilawihi,
ma hi wiapapoenihi ma hi lihilagenihi. 7 Wasawasana uyona i gigai yaka
a tu wigawiya i himilihi po hi nae po tu’munugohi hi uni pahihi ma hai
dobu hi apuya.
8 ‘Ega yaka taniwagana a tu bagibagi uyahihi i baha i pa, “Tawine tole-
hana amaka i nonogo, ma tamogi lawa a iutanehi tauhi ega emoemotahi
ipa hina nei toleha uyahina babana tauhi tu apapoe. 9 Ona hopu po
tahayagei ona nenae, ma lawa awai ona tuhagahi yaka ona wiutanehi
po hina nei tawine tolehana uyahina po hina am.” 10 Ega yaka hi hopu
po tahayagei hi nenae, ma lawa hi tamitamihi tauhi, tu dewadewa po tu
apapoe po tawine numana hi wihogoya.

11 ‘Hougana tu wasawasana i nei po a toumana i gagalena niyehi po
lawa gehouna i galena tuhagaya tauna ega tawine kalekona ita oteni.
12 Ega yaka i lubayadeya i pa, “Tulau, awai binei ega tawine tolehana
kalekona uta oteni, ma awai binei u lui mai?” Lawana geka lubayada
ega emoemotana po ina wimiheya.
13 ‘Ega yaka wasawasana a tu bagibagi i baha uyahihi i pa, “Geka
lawana ona womomohi, po aena ma nimana ona panihi po ona halena
hopuneya hoi dobu uguwa po noka hotanana tou ma omhanakidiyana
ina tuhagaya.”
14 ‘Babana Yaubada lawa magomagouhi i iutanihi ma ega hita maga i
winaganihi.’

Sisa takisi taniwaga baneina
(Maki 12.13-17; Luka 20.20-26)

15 Palisi lawahi tunawahi hai omboina uyahina hi wogatala hi pa,
‘Iyowai ma apo Yesu a baha powa ta tuhagaya?’ 16 Hi inugonugotuhu po
ega yaka hai hewahewali po Heloda a bolu mitehi hi himilihi po hi nae
Yesu uyahina po hi pa, ‘Bada, to hanapugem tam lawa dumadumalum,
po Yaubada a tahaya dumana e iatatiyaneya, ma lawa kadikadidilihi ega
uta genogenogehi ma baha e bahebahehi lawa magomagouhi uyahihi.’
17 Ega yaka hi lubayada hi pa, ‘Om winugonugotuhu iyowai? Mi Loma
hai taniwaga ta wotagoya po takisi ta huhouni Sisa binei, bo ega?’
18 Yesu hai wiwogatala gowagowada amaka i hanapugeya, yaka i baha
i pa, ‘Taumi tu wikoyakoyama, awai binei o laudadaniu?’ 19 Ega yaka
Yesu i baha i pa, ‘Heki, takisi monena ona weleu po a galeya,’ 20 po i
wiatatiyehi ma i lubayadehi i pa, ‘Iyai tepana galenana po gowana geka
monena uyahina?’
21 Ma hi baha hi pa, ‘Sisa galenana.’
Ega yaka Yesu uyahihi i baha i pa, ‘Heki, ginouli awai Sisa galinei Sisa
ona weleya. Ma ginouli awai Yaubada galinei Yaubada ona weleya.’
22 Yesu a baha hi noonoli hi gohola dumahi. Ega yaka hi nehaleya po
hi nae.

Yesu towolo meme binei hi lubayadeya
(Maki 12.18-27; Luka 20.27-40)

23 Noka iyetana uyahina Sadusi hai bolu tauhi hi nei Yesu uyahina,
tauhi hilage towolo memena ega hita itumaganeya. 24 Tauhi hi
lubayadeya hi pa, ‘Bada, Mose geka lugagayona ubeiyai i gilumi i pa,
“Oloto awai ina tawine po ega ina winatuna ma ina hilage apo walehina
hiwapena ina lawagi po hina winatuna naka popoyana galinei.” 25 Lawa
gehouna natunatuna ololotohi magouhi 7. Tutuwoga i tawine po ega
natuna ma i hilage. Ma walehina i haulatuya hiwapena i lawagi, 26 po
ega natuna ma i hilage. Po gasi witonugahi ma atapuna magouhi 7
emoemotahi. 27 Muliyei apoma wawinena i hilage. 28 Uyahinei ma hoi
towolo meme wawinena apo agona iyai? Matababana atapuhi magouhi
7 i lawaga pahihi?’
29 Ma Yesu hai lubayada i wimiheya i pa, ‘Taumi naka o koyakoyamena
memi babana Yaubada a Buka gilugilumana ega ota hanapugeya, ma
gasi a wipoya ega ota hanapugeya. 30 Towolomeme hougana uyahina
lawa apega hina tawitawine po apega hina itawinehi, tamogi hai mae
yada uyahina tauhi ani galenahi mei tu winoyanoya mi yadena. 31 Ma

Yaubada a baha hi gilugilumi towolo meme binei amaka o hiyawa
tuhagaya i pa, 32 “Abelaham a Yaubada tau, po Isako a Yaubada tau, po
Yakobo a Yaubada tau.” Tauna ega lawa hilahilagehi hai Yaubada, ma
lawa lauyagohanahi hai Yaubada.’
33 Yesu a wiatatiyana bolu hi noonoli po hi gohola dumahi.

Lugagayo banei dumana
(Maki 12.28-34; Luka 10.25-28)
34 Palisi lawahi Yesu noyana hi nonoli ipa Sadusi hai lubayada amaka
i wimiheya po ega hai ani baha gehouna, ega yaka Palisi hi’mboina
gogona ma hi nei Yesu uyahina, 35 po Palisi uyahihiyei lawa gehouna
lugagayo tu hanapugena Yesu i ludadani i pa, 36 ‘Bada, lugagayo atapuhi
uyahihiyei lugagayo awai i lata duma?’ 37 Ma Yesu a lubayadana i
wimiheya i pa, ‘Guyau om Yaubada luhogalam atapunei po alugom
atapunei po nugonugom atapunei una luhogaleya. 38 Geka lugagayo
tahatahayana po gasi i lagona duma. 39 Ma lugagayo wiluwagana geka
pitenana i baheya i pa, “Lawa u liyaliyama tu mae una luhogalehi po
mei e lauhogalena mem.” 40 Geka lugagayohi luwaga naka, lugagayo
magomagouhi po tu bahapiko hai wibaabani magomagouhi hai baba.’

Yesu i lubayadehi Dawita gogana binei
(Maki 12.35-37; Luka 20.41-44)
41 Naka hougana Palisi hi’mboina gogona mai ma Yesu i lubayadehi 42 i
pa, ‘Iyowai omi winugonugotuhu, Besinana lawana gogana iyai?’
Ma hi baha hi pa, ‘Gogana Dawita.’
43 Ega yaka Yesu i baha i pa, ‘Ma iyowai po lolowa Alugo Woiyawa
nugotuhu Dawita i weleya po Besinana lawana i kawaiguyougeya i pa,
44 “Yaubada i baha u Guyau uyahina i pa,
‘U awala hinebawau una memae
a sigana om gawiya a houna hopunehi
po aem ani luhanatanahi.’ ”
45 Noka hougana Dawita Besinana lawana i kawaiguyougeya. Uyahinei
Dawita ega Besinana lawana gogana dumana.’ 46 Yesu a lubayada geka
ega emoemotana po lawa awai ina wimiheya, geka uyahinei Yesu hi
lowogeya po ega hita lubayabayadena gawahi.

23

Yesu lugagayo tanitaniwagahi po Palisi lawahi i paliyehi
(Maki 12.38-40; Luka 11.39-44, 46, 52, 20.45-47)
1 Yesu a hewahewali po gasi bolu mitehi ma uyahihi i baha i pa, 2 ‘Omi
lugagayo tanitaniwagahihi po Palisi lawahi, tauhi Mose a lugagayo
odubohi he iatatiyanehi mi Isalaela uyahimi. 3 Yaka awai he iatatiyemi
ona wotagoya, ma tamogi hai bagibagi ega ona itutupoganehi, babana
he iatatiyana hota ma ega hita wootagohi. 4 Hai lugagayo hi witai duma
po lawa he laiwitenihi, ma ega kikina hita wileta po lugagayo geka hita
wotagohi.
5 ‘Hai bagibagi atapuhi ipa lawa hina galehi ma hina hunehi, po
Yaubada a Buka uyahinei hi gilumihi po u tepahi hi numa panipani
lawitehi po nimahi uyahihi po hai ani lupali kalekohi hi lidaohi ma he
ototenihi. 6 Ma tauhi hai luhogala ani tugula gegehi toleha uyahihi po
gasi ani tugula dewadewahi hoi numa dalabu. 7 Hai luhogala ipa ani

gimala uyahina lawa wiyateyategei hina mamalihi ma hina kawaiguyougehi.
8 ‘Ma taumi tu wotagou yaka apega naka pite hina kawaiguyougemi
babana omi Guyau emosi hota po atapumina emoemotami. 9 Hoi hipuli
ega iyai uyahina ona kawakawaiamana, babana Amami emosi hota
hoi yada e memae. 10 Lawa ega hina kawakawaitaniwagemi, babana
Besinana lawana tau tunawau omi taniwaga. 11 Ma apo uyahimi lawa
awai ina tahaemi, yaka tauna ina witubagibagi uyahimi. 12 Matababana
iyai e wohepa meya apo ina hopu ma iyai e wohopunena meya apo ina
gae.
13 ‘Kihoni lugagayo tanitaniwagami po Palisi lawami taumi tu nugodubu. Omi wikoyakoyama binei lawa o guduhi po apega Yaubada
anani taniwaga uyahina hina lui. Taumi ega ota lui yaka lawa ega
hita lui, babana o gudugudu hi. 15 Kihoni lugagayo tanitaniwagami po
Palisi lawami taumi tu nugodubu. Omi wikoyakoyama gehouna boga
ma hipuli uyahihi o kadakadau wiwila dobu magomagouhi uyahihi, ipa
omi hewali emosi hota ona waya po omi wiatatiyana powa binei apo a
apapoe omi apapoe ina lata lagoni po tauna ma taumi dobu ebebalana
ona wialoni.
16 ‘Kihoni tanitaniwaga matami keekehi taumi tu nugodubu. O baha o
pa, “Apo iyai numa dalabu gowanei ina igwala naka ega ginouli baneina,
ma apo lawa awai gapola numa dalabu u hinena he memae uyahihiyei
ina igwala, yaka naka ginouli banei dumana po apo ginoulina ina
dewaya.” 17 Taumi o buuwa duma po matami hi keke. Ginouli awai i
dewadewa duma, numa dalabu bo gapola? Nugote numa dalabu babana
numa dalabu u hinena gapola he memae tauhi hi wiwoiyawa babana
numa dalabu u hinena. 18 Ma o baha o pa, “Apo iyai ani talaguyaba
gowanei ina igwala naka ega ginouli baneina, ma tamogi ina igwala
anani’mbenena ani talaguyaba uyahina, po ginouli awai i pikogeya
apo ina dewaya.” 19 Taumi matami hi keke, ginouli awai i dewadewa,
ani’mbenena bo ani witalaguyaba tauna ombenena e iwoiyaweya?
20 Uyahinei apo lawa awai ani talaguyaba gowanei ina igwala, yaka
tauna gasi ginouli atapuhi ani talaguyaba uyahihi e igwalehi. 21 Ma apo
lawa awai gasi numa dalabu gowanei ina igwala, yaka tauna gasi numa
dalabu gapolahi gowanei e igwala. 22 Ma apo lawa awai yada gowanei
ina igwala tauna Yaubada anani mae gowanei po gasi Yaubada gowanei
e igwala.
23 ‘Kihoni lugagayo tanitaniwagami po Palisi lawami taumi tu nugodubu. Yaubada uyahina omi koyamagei o yambenena ma omi
ani’mbenenahi omi ginouli atapuhi baneihi po habuluhi uyahihiyei,
tamogi lugagayo dumahi o winugoguluwihi, dewa dumadumaluna ma
lunugotootogo ma witumagana tauhi o winugoguluwihi, emoemotami
ginouli baneihi geka ona dewahi, ma gasi ginouli habuluhi ega ipa ona
inugoguluwihi. 24 Taumi tanitaniwaga matami keekehi, omi gulai u
hinena nabugala o wihaleya po ega ota umaya, ma gamogamo baneihi o
laumehahi.
25 ‘Kihoni lugagayo tanitaniwagami po Palisi lawami taumi tu nugodubu. Omi wikoyakoyama binei, omi keyaka po omi gaeba upuhi o
laiyeuyeuhi ma tamogi u hinemi omboho po dewa apapoe i wihogomi.
26 Taumi Palisi matami hi keke duma omi keyaka po omi gaeba hinehi
ona liyeuyeu tahaehi, yaka apo upuhi hina yeuyeu.

27 ‘Kihoni lugagayo tanitaniwagami po Palisi lawami taumi tu nu-
godubu. Omi wikoyakoyama binei taumi mei kokowaga, tepana o
wihiyeya po i yeuyeu po galenana i haki, ma tamogi u hinena lawa
geyamihi bowabowahi po gobugobuhi he memae. 28 Taumi lawa u
matahi galenami mei tanitaniwaga dumadumalumi, ma nugonugomi u
hinena koyama po apapoe hi maga duma ma he memae.
29 ‘Kihoni lugagayo tanitaniwagami po Palisi lawami taumi tu nugo-
dubu. O ikoyakoyama, babana tu bahapiko odubohi kokowagahi o de-
wahi ma tu dewadumalu odubohi ani nugomomotahi o wononogogehi,
30 ma o baha o pa, “Itapa odubona googata hai houga uyahina tata
memae apega tata haguhaguhi, ma tu bahapikohi hita laihilagenihi.”
31 Omi wibaabani uyahina ma o bahena memi, o pa, “Tu’munugo
googahi tauyai.” 32 Yaka hai bagibagina taumi apo ona wotagoya.
33 ‘Baha dumana taumi ani galenami mei mota deewa yaka ega emoe-
motami ipa dobu ebebalana ona lowo haleya. 34 Tu bahapiko po tu
dewadewa po tu wiatatiyana apo gehouhi a himihimilihi po ona unihi po
hina hilage, ma gehouhi ani take uyahina ona tutulawitehi, ma gehouhi
omi numa tapalolo u hinehi ona wilawihi ma meyagai emosi po emosi
uyahihi ona iyaga niyehi. 35 Houga a kokoe uyahina tu dumalu atapuhi
hai hilage bigona taumi apo ona waya, Abele tu dumalu a hilage uyahina
i wawali ma i nei po amalai Belekiya natuna Sekaliya numa dalabu ma
ani talaguyaba u tipolinana o lihilageni naka bigohi apo ona waya. 36 A
baha duma uyahimi taumi geka hapanana apo bigo geka ona wialoni.

Yesu Yelusalem binei i tou
(Luka 13.34-35)

37 ‘Aee, Yelusalem, Yelusalem, tam tu bahapiko e ununihi po Yaubada
a tu baha e laugaimahi. Houga i dao ipa natunatum a lugoogonihi
po mei kamkam apapenei natunatuna e talatalahagauhi. Ma ega uta
palihaleu po ata dewaya. 38 Uyahinei apo Yaubada om meyagai ina
nehaleya po ina apapoe wahaga. 39 Ma a paliwelem, apega una galeu
a sigana u houga a gunawileu po una pa, “Tam Guyau gowanei e nenei
to kawaidewedewem.” ’

24

Houga witai apo yohola ina geleta
(Maki 13.1-13; Luka 21.5-19)

1 Yesu numa dalabu baneina i nehaleya po ipa ina nae u oya ma
a hewahewali hi nae uyahina po numa dalabu ani galenana binei hi
laiatatiyeya. 2 Po Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Geka numahi gaima
uyahihiyei hi wogohi po o gagalehi a baha duma uyahimi, houga he
nenei apo gaima emosi ega u uyawena ina memae. Atapuna apo hina
dubadubalena pahi.’
3 Hi ibaabani ma hi nenae po Oliweta u oyana hi geleta po tunawahi hi
tugula, ma a hewahewali hi lubayadeya hi pa, ‘Una paliweliyai meyanai
apo numa dalabuna hina goluta haleya, ma houga awai apo om houga
gunawilana po iyeta anani kokoe, wekiwekilalana awai una paliweliyai
po to hanapugeya.’
4 Yesu i paliwelehi i pa, ‘Ona gagalena imahi po apega iyai ina witahaya
powami 5 Matababana lawa hi maga apo hina towolo po gowaugei hina
koyama hina pa, “Tau Besinana lawana,” po lawa magomagouhi hina

koyamehi. 6 Hougana gawiya po wogalahi tuwegahi ona noonolihi ega
ona matomatouta babana geka dewahi apo hina wawala tahaya. Tamogi
houga sigasigana yohola. 7 Tupo geha ma tupo geha apo hina wigawiya
po gasi ani taniwaga geha ma ani taniwaga geha apo hina wigawiya
ma houga gomala po guhuguhu hina geleta tupo magomagouhi uyahihi.
8 Geka ginoulihi naka houga witai anani wawala dumana.
9 'Taumi apo lawa hina womomohimi po hina wihiniwiyuwami, ma
hina laihilagenimi. Apo gowau binei ma tupo atapuhi uyahihi lawa
apo hina wihinigigiyemi. 10 Houga witai uyahina apo lawa gehouhi
hina peu po hai lawa hina nugohalehi po hina wigawiyehi. 11 Apo tu
bahapiko koyakoyama hina nei po lawa gehouhi hina tahaena powahi.
12 Apo dewa apapoena a lata binei ma lawa hai luhogala u nugonugohi
hina tapiya. 13 Ma inapa iyai in'omtaibagibagi, ma ina nae po houga a
sigasiga uyahina tauna apo luyagohana ina tuhagaya. 14 Ma Yaubada
anani taniwaga tuwegana hina guguyeni hipuli tupo wohepali uyahina
po hina nonola tahaeya, ma apoma houga sigasigana iyetana ina geleta.

Houga woapapoe dumana
(Maki 13.14-23; Luka 21.20-24)

15 'Apo yohola wekiwekilala tu bahapiko Daniyela i bahebaheya ina
geleta, i pa, "Ginouli waigola dumana tupo waiwoiyawana uyahina e
towotowolo." ' (Taumi tu'mhiyawa ona wileta po baha geka anona ona
hanapugena imahiyeya.) 16 'Ma iyawoi Yudeya u tupona ona memae
yaka ona lowo po ona nae u oya. 17 Iyai a numa uputana e memae
apega ina lui po a ginouli ina tamatama. 18 Emoemotana gasi iyai
hoi tano ina wobagibagi, apega ina gunawileya a kaleko binei. 19 Ma
wiwine he igugu po koikoibahi noka hougana, tauhi tu nugodubu. 20 Ona
laupali omi lowo iyetana binei, po ega houga wayau bo dalabu iyetahi
uyahihi ona memae. 21 Houga witai banei dumana, babana hipuli a
wawala uyahinei ma i nei po amalai, ega kikina witai mei geka pitenana,
ma houga he nenei uyahihi apega witai hina geleta meme. 22 Iyeta
witai noka itapa Yaubada ega hougana ita likukuya apo lawa atapuhi
hita hilage pahihi, ma Yaubada hougana apo ina likukuya, babana a
lawa i inaganihi ubeihi. 23 Apo lawa gehouna ina paliwelemi ina pa,
"Ona galeya, geka bo noka Besinana lawana," ega ona itumaganeya,
24 matababana Besinana koyakoyama po, tu bahapiko koyakoyama apo
hina geleta po wekiwekilala waipoyahi po manini lawa u matahi hina
wogeletehi, po Yaubada a bolu i inaganihi kikina apo gasi hita koyamehi.
25 Yaka taumi geka dewahi ubeihi ma amaka a palipaliwelena tahaemi.
26 'Apo hina paliwelemi hina pa, "Keliso u pitapita e memae," ega ona
nenae u pitapita. Apo hina baha hina pa, "Keliso numa u hine dumana
e memae," ega ona itumaganehi. 27 Babana tau Lawa Moinau u gunaw-
ilana galenana mei namanamala baneina, namalana hoi tupo kaluwabu
po a siga tupo yalasi. 28 Meka hotanana waewae hina yamtuboina naka
hosi popoya.

Lawa Moinana a houga gunawilana
(Maki 13.24-27; Luka 21.25-28)

29 'Houga witai u mulina,
Kabudala a kadidili apo ina tapiya,
ma wamahiya yayatana ina wigahugahu,

ma yada ubonahi hina peu hopu mai,
ma yada ginoulihi atapuhi hai kadidili apo hina tapiya.’
30 Naka hougana apo tau Lawa Moinau u wekiwekilala hoi yada ina
lugeleteya, po lawa tupo wohepali uyahihi nugonugohi hina launihi po
hina tou bahabaha apoma apo Lawa Moinau a wipoyau po a diidiga
lagonau ona gagaleu ma yaloigei a nei. 31 Ma himogo apo hina huweni
po u tu winoyanoya a himilihi hipuli atapuna, togowa mata wohepali
uyahihi po u lawa a inaganihi hina welugogonihi po hina nei uyahiu
hipuli anani wawala po anani kokoe uyahinei.

I galugalu gehouna
(Maki 13.28-31; Luka 21.29-33)

32 ‘Ani galena a paliwelemi po ona nugonugotuhuya, i galugalu
hougana uyahina ta hanapugeya naka ega daona ma apo higolo ina
wawala. 33 Yaka wekiwekilala awai a palipaliwelemi hina wawala
ma ona galehi yaka ona hanapugeya u houga gunawilana ega daona
ma apo ina geleta babana hoi mateta a towotowolo. 34 A baha duma
uyahimi, geka ginoulihi atapuhi apo hina wawala tahaya ma apoma
geka hapanana lawahi hina hilage pahihi. 35 Yada ma hipuli apo hina
yababa ma tau u baha apega ina yababa.’

Hougana ega iyai gehouna ita hanapugeya
(Maki 13.32-37; Luka 17.26-30, 34-36)

36 ‘Ega iyai gehouna ita hanapugeya iyetana po kabudalana apo ina
geleta mei gasi tu winoyanoya mi yadena ega hita hanapugeya. Tau
gasi ega ata hanapugeya, Amau tunawana i hanapugeya. 37 Mei Nowa
a houga emoemotana mei gasi apo Lawa Moinau u houga nei, 38 babana
Nowa a houga uyahina lawa hi’mam, po hi umuma po hi tawitawine
po hi itawitawine ma Nowa wam uyahina i gelu, 39 ma goila i hopu i
ligohogoholihi, po lawa atapuhi hi hilage pahihi yaka tau Lawa Moinau,
u houga gunawilana naka pitenana. 40 Naka hougana apo lawa luwaga
hoi tano, yaka emosi Yaubada ina wihaleya ma emosi ina memae.
41 Wiwine luwaga apo pegapega hina yamapu po emosi Yaubada ina
wihaleya ma emosi ina memae.
42 ‘Uyahinei ona gagalena, babana tau omi Guyau u houga gunawilana
iyetana ega ota hanapugeya. 43 Ma gegeka ona hanapugeya, itapa numa
taniwagana uguwei tu danedanene a nei kabudalana ita hanapugeya
apo matana ita kayakaya po apega a numa ita lupapaya po ita lui.
44 Taumi ipa gasi ona wononogo babana kabudala awai o pa apega a
nenei naka u hinena apo Lawa Moinau a nei.

Tu bagibagi waiponawogona bo waiponahahalena
(Luka 12.41-48)

45 ‘Iyai waiponawogona po wainugonugotuhuna? Tauna apo a bada
ina witowoli po numa u hinena ina witaniwaga, ma tu bagibagi gehouhi
aniani kabudala dumalunei ina welewelehi. 46 Inapa badana ina gu-
nagunawileya po geka dewana ina dewedeweya ma ina tuhagaya naka
tu bagibagina tauna tu kaohadiidiga. 47 A baha duma uyahimi noka
badana apo tu bagibagina ina witowoli po ginouli atapuhi ina gagalena
itetehi. 48 Tamogi inapa tu bagibagina a dewa ina apapoe ma ina
paliwelena meya ina pa, “U bada, a gunawilana i wihinihinibiga, 49 ma
ina wiwawala po tu bagibagi gehouhi ina kodikodilihi, ma in’omam ma

in'umuma buuwa. 50 Noka tu bagibagina a bada iyeta emosi apo ina nei.
Ma a neina naka tu bagibagina ipa apega ina nei po kabudalana apega
ina hanapugeya. 51 Ma apo kwasikwasi daodaonei ina talatala mutuya
po tu wikoyakoyama mitehi ina houna emotehi po noka hotanana tou
ma omhanakidiyana ina tuhagaya.

25

Guguhini magouhi 10 baha luwaluwahi

1 'Yaubada anani taniwaga galenana mei guguhini magouhi 10, hai
lampa hi tama, ma hi nae ipa tu tawine olotona i nenei mitehi hina
wututuhaga a tawine tolehana uyahina. 2 Uyahihiyei magouhi nimitutu
buubuwahi, ma nimitutu hanahanapuhi. 3 Tu buubuuwa hai lampa
bunamahi a luwitana ega hita waya, 4 ma tauhi hanahanapuhi hai
bunamahi luwitanana hi waya hai lampa binei. 5 Tu tawine olotona i
hinihinibiga, ma atapuhi hi otonana po hi eno hilage.
6 'Ma amaka i wiupom bolina ma lawa gehouna i otu i pa, "Hei, tu
tawine olotona amaka e nenei, ma ona towolo po mitehi ta wututuhaga."
7 'Ega yaka guguhinihi atapuhi hi towolo po hai lampa hi wonono-
gogehi. 8 Ma guguhini buubuwahi, hai lawa uyahihi hi baha hi pa, "I
lawa, omi lampa a bunamahi tuponei ona weliyai babana kikina ma apo
i lampa hina boho."
9 'Ma hanahanapuhi hi baha nae hi pa, "Nugote ega emoemotana po i
lampa bunamahi tupohi to welemi amaka emoemotiyai, yaka taumi ona
nae tu gimala uyahihi po omi lampa bunamahi ona gimala."
10 'Yaka hi nenae ipa hina gimala, ma tu tawine olotona i nei po tauhi
amaka hi woononogo mitehi hi lui tawine tolehana uyahina, ma mateta
hi guduya.
11 'Ma hai lawa hi gimala po i kokoe, ma hi gunagunawilehi po hoi
uputa hi mae, ega yaka hi baha hi pa, "Bada, bada, gudu una hoeya ma
to lui mahi."
12 'Ma hai baha i wimiheya i pa, "A baha duma uyahimi taumi bolu
tapuna, ega ata hanapugemi."
13 'Uyahinei ipa ona gagalena babana u houga gunawilana iyetana po
kabudalana ega ota hanapugeya.

Bada a hewahewali hai ani bagibagi i gutaya
(Luka 19.11-27)

14 'Galenana mei bada gehouna ipa ina nae ina kadau ma a tu bagibagi
i otugehi po hai ututu i lawi, ma awai i lainanahi apo anani taniwaga
tupona hina galena iteteya. 15 Ega yaka a tu bagibagi gehouha mone a
lata tausana nimitutu i weleya ma a hewali wiluwagana, tausana luwaga
i weleya, ma a hewali witonugana tausana emosi i weleya. Emosi po
emosi a hanapu a lata uyahinei ma hai guta i welehi, ma i nehalehi
po i nae bala daodaona. 16 Ma lawana a bada mone tausana nimitutu
i weleweleya i nae po i ibagibagi po a luwitana tausana nimitutu i
tuhagahi. 17 Mei lawa wiluwagana a bada mone tausana luwaga i
weleweleya i nae po i ibagibagi po tausana luwaga i tuhagaya. 18 Ma
lawa witonugana a bada mone tausana emosi i weleweleya, i nae po a
bada a mone ega ita wibagibagi ma hipuli i halaya ma i guluwi.
19 'Ma hai badana a kadau hougana i dao, apoma i gunawilena meya po
a hewahewali hai bagibagi anohi ina galehi ma ina lubayadehi. 20 Yaka

lawana tausana nimitutu i weleweleya, naka i nei a tausana nimitutu i
luwitani po u nimana ma i nei a bada uyahina i baha i pa, “Bada, geka
tausana nimitutu u weleu po a ibagibagi geka gasi tausana nimitutu a
tuhagaya po a luwitani ma a neiyai.”
21 ‘A bada i baha i pa, “I dewadewa. Tam tu bagibagi dewadewam
po dumadumalum, apo ginouli baneihi una galena itetehi matababana
ginouli habuluhi emoemotana a witumaganem, po u ani kaoha uyahina
apo una memae.”
22 ‘U mulina lawa wiluwagana i nei tauna tausana luwaga i welewe-
leya, po i baha i pa, “Bada, tausana luwaga u weleu ma a nae po a
ibagibagi po geka tausana luwaga a luwitana a tuhagaya po a neiyai.”
23 ‘Yaka a bada i baha i pa, “I dewadewa. Tam tu upuhegoya dumam
po dumadumalum. Amaka u wileta ginouli habuluhi uyahihi, yaka apo
a taniwagem po ginouli baneihi a welem po una taniwagehi, po u ani
kaoha uyahina una memae.”
24 ‘Ma lawana witonugana tauna tausana emosi i weleweleya i nei po i
baha i pa, “Bada, a hanapugem tam ega lawa uta genogenogehi yaka om
gapola e tamatama lawa gehouhi hai bagibagi uyahihiyei. 25 Uyahinei
a matouta po om mone tausana emosi u weleweleu hipuli u hinena a
gowadi, po amaka a tuhaga meya yaka geka om mone una waya.”
26 ‘Ega yaka a bada i baha nae uyahina i pa, “Upum i dodola duma
po tam tu bagibagi apapoem. U hanapugeu u gapola lawa gehouhi hai
bagibagi uyahihiyei a tamatama, 27 awai binei u mone hoi banika ega
uta houni? U gunawilana hougana uyahina u mone anai luwitanana ata
waya?”
28 ‘Ega yaka a hewahewali uyahihi i baha i pa, “Kina tausana emosi
ona wihaleya po lawana iyai kina tausana 10 uyahina tauna ona weleya.
29 Lawa atapuhi uyahihi awai e memae apo Yaubada ina luwitanihi po
hina lata duma. Ma iyai uyahina ega awai ita memae, hawena habulu
hotana ma Yaubada apo ina wihalena pahi. 30 Yaka hewalina apapoena
ona halena hopuneya hoi uputa, tupo uguguwana uyahina po noka
hotanana tou ma omhanakidiyana ina tahagaya.”

Hipuli tupo wohepali lawahi Yesu apo ina libahibahihi

31 ‘Apo yohola tau Lawa Moinau tu winoyanoya magomagouhi mitehi
yada to nehaleya po to nenei u didiga hoi hipuli po u ani mae wa-
sawasana uyahina a tugula. 32 Naka hougana apo ani taniwaga mago-
magouhi hin’omboina gogona mai u matau, ma lawa a wikahahi mei
gamogamo gowahi sipi tu galena itetehi e kahakahahi goti u hayahiyei,
33 po sipi a houna liyehi u awala hinebawaugei, ma goti u awala kehake-
haugei.
34 ‘Tau hai wasawasa yaka apo lawa u awala hinebawau a paliwelehi
ana pa, “Taumi Amau i kawakawaidewedewemi, ona nei omi ani tani-
waga hipuli i iwawala tahaeya, ma ubeimi i wononogogeya ona waya.
35 Matababana taumi odubona am a hilage, ma yaniyani o weleu mei
gasi uyopopou i haleeya, ma goila o weleu. A ihewahewa omi dobu
uyahina ma o weluwiniu po a nehi omi numa uyahina, 36 ma ega u
kaleko, ma taumi kaleko o weleu, a totogo ma o galena iteteu, hoi numa
panipani a memae, ma o daadaniu.”
37 ‘Uyahinei tu dumalu lawahi apo uyahiu hina baha hina pa, “Guyau,
ega tota hanapugeya meyanai to gagalem ma am u hilage, ma yaniyani

to welem, bo uyopopom i haleeya, ma goila to welem, 38 bo u ihewahewa
ma to otugem po u nei i numa uyahina, bo ega om kaleko ma kaleko
to welem, 39 bo u totogo ma to galena itetem ma hoi numa panipani u
memae ma to weluweludadanim."
40 'Yaka tau tu wasawasa apo a paliwelehi ana pa, "A baha duma
uyahimi, tam iyai walewalehiu tapitapiyahi emosi hota uyahina u ih-
aguhagu naka tau amaka u haguwe."
41 Uyahinei apo u awala kehakehau tu mae a paliwelehi ana pa,
"Taumi tu apapoe ona nehaleu po ona nae mayau alalata wahagana
uyahina, tauna Yaubada i wononogogeya Tomodulele a bolu ubeihi,
42 matababana lolowa am a hilage, ma ega yaniyani ota weleu, uyopopou
i haleeya, ma ega goila ota weleu; 43 a ihewahewa omi dobu uyahina ma
ega ota otugeu po ata nehi omi numa uyahina, ega u kaleko, ma kaleko
ega ota weleu. A totogo ma ega ota galena iteteu, ma hoi numa panipani
a memae ma ega ota weluweludadaniu."
44 'Apo tauhi u mulina hina baha hina pa, "Guyau, ega tota hanapugeya
meyanai to gagalem ma am u hilage, bo uyopopom i haleeya, bo i dobu
uyahina u wihewahewa, bo ega om kaleko, bo u totogo bo hoi numa
panipani u memae ma ega tota haguhagum?"
45 'Ma apo a baha uyahihi ana pa, "A baha duma uyahimi, hougana omi
luyagohana u hinehi ega tu wotagou tapitapiyahi ota haguhaguhi, naka
tau gasi ega ota haguwe."
46 'Uyahinei tauhi apo hina nae wiyuwa memewahagana uyahina. Ma
tu dumalu lawahi apo luyagohana tuwetuwenai hina tuhagaya.'

26

Babada hai luhogala ipa Yesu hina lihilageni
(Maki 14.1-2; Luka 22.1-2; Yoni 11.45-53)

1 Yesu a wiatatiyana i wikokowi ma a hewahewali i paliwelehi i pa,
2 'O hanapugeya iyeta luwaga ma apo Welulagona tolehana ta dewaya,
po tau Lawa Moinau tu nugohaleu in'omweleneu tu wigawiya uyahihi
po hoi ani take hina tutulawiteu.'
3 Naka hougana tu witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwaga
po mi Yudeya hai tanitaniwaga hi'mboina gogona Kayapa a numa
baneina u hinena, babana Kayapa tauna talaguyaba taniwagana. 4 Ma
tunawahi hi wiwogatala ipa iyowai ma Yesu hina numa panipani gowadi
po hin'uni. 5 Hi ibaabani po hi pa, 'Ega toleha u hinena Yesu ta panipani
apo lawa hina wigawiyeta.'

Wawine Yesu i wineuli u Betani
(Maki 14.3-9; Yoni 12.1-8)

6 Yesu u Betani i memae, Simona lepelo a numa uyahina, 7 ma waw-
ine gehouna wedu gaimei hi dewadewaya u hinena wakatu dimudi-
mumuna i awali po i nei wakatuna mihana i lata duma ma weduna
galenana i haki wahaga, ma Yesu uyahina i hiwogi.
8 Ma Yesu a hewahewali wawinena hi gagaleya po uyohi i gigai po hi
baha hi pa, 'Babana awai po wakatu geka u dewa guyougeya? 9 Wakatu
geka emoemotana hita gimalena haleya po mone baneina hita waya po
dayadayabu hita welehi.'

10 Ma Yesu hai wibaabani amaka i hanapugeya yaka i baha nae uyahihi
i pa, ‘Geka wawinena ega ona genogenogeya. Awai uyahiu i dewade-
waya naka i haki duma. 11 Tu dayadayabu hai hagu binei apo houga
magomagouna u liyaliyami hina memae ma tau apega houga daodaona
ta memae. 12 Wawinena i bunabunamiu naka hiniu i wononogogeya
apo hoi kokowaga hina huhouniu binei. 13 A baha duma uyahimi yohola
apo tuwegau hina guuguyeya lawa atapuhi uyahihi po hina noonoli ma
gasi wawine geka a bagibagi uyahiu i dewadewaya apo hina deedeya ani
nugomomota tauna binei.’

Yudasa i palihalena meya apo Yesu ina nugohaleya
(Maki 14.10-11; Luka 22.3-6)

14 Ega yaka Yesu a hewali gehouna gowana Yudasa Isakaliyota i nae
witalaguyaba babadahi uyahihi 15 po i paliwelehi i pa, ‘Mone a lata
awai apo ona weleu, ma Yesu uyahimi a palihaleya?’ Ega yaka mone
bibitutuna magouhi 30 hi weleya. 16 Naka hougana Yudasa a gaogao i
biheiha ipa iyowai ma apo Yesu ina nugohaleya.

Welulagona tolehana hi dewaya
(Maki 14.12-21; Luka 22.7-14, 21-23; Yoni 13.21-30)

17 Welulagona tolehana uyahina palawa ega ani lihaahanana houga
amna, noka iyeta emosi hota i iotonana, ma Yesu a hewahewali hi nei
uyahina po hi pa, ‘Meka tuponana u luhogaleya apo uyahina toleha
bimgei to wononogogeya?’
18 Yesu i pa, ‘Meyagai baneina ona luiya po lawana amaka o hana-
pugeya ona paliweleya ona pa, “Bada geka pita a baha uyahim, i pa u
houga dumana i tuliyaliyani, yaka apo u hewahewali mitehi welulagona
tolehana om numa uyahina ton’ani.” ’ 19 Ega yaka Yesu a baha hi
wotagoya po Welulagona tolehana hi wononogogeya.
20 Aipompom Yesu a hewahewali magouhi 12 mitehi hi lui po hi
duhuna po hi’mam. 21 Ma hai amna u hinena Yesu i baha i pa, ‘A baha
duma uyahimi uyahimiyei apo lawa gehouna ina nugohaleu.’
22 Yesu a baha geka binei ma hi nugodubu, yaka emosi po emosi Yesu
i laubayadeya i pa, ‘Guyau iyai? Nugote tau?’
23 Ega yaka Yesu i baha i pa, ‘Lawana mitehi gaeba emosi uyahina to
wohopu gogona tauna apo ina nugohaleu. 24 Lawa Moinau apo a hilage,
mei Yaubada a Buka uyahina hi gilugilumi pite, tamogi lawa awai Lawa
Moinau ina nugonugohaleu naka tauna tu nugodubu. Itapa lolowa ega
hita guni po ita lata apo ita haki wahaga, ma apo ina winugototogo duma
a apapoe binei.’
25 Ega yaka Yudasa Yesu tu nugohalenana i baha i pa, “Guyau, nugote
tau?’
Ma Yesu i baha i pa, ‘Amaka u bahena mem.’

Guyau a am
(Maki 14.22-26; Luka 22.14-20; 1 Kolinito 11.23-25)

26 Hai am uyahina Yesu aniani i waya po i wimaamala ma i tomuto-
muya po a hewahewali i welewelehi ma i baabani i pa, ‘Geka hiniu ona
waya po on’ani.’
27 Ma keyaka i waya po i wimaamala ma i welehi, ma i baha i pa,
‘Magomagoumi on’umaya, 28 geka talau Yaubada a wogatala binei lawa
atapuhi hai apapoe paligigilana binei apo ina kololo. 29 Ma a paliwelemi

amalai ma i wawala po i nenae apega wine a umaya a sigana taumi ma
tau Amau anani taniwaga uyahina, wine wouna apo tan'umaya.'
30 Ega yaka hi lulougo ma hi hopu po hi gae Oliweta oyana uyahina.

Pita apo ina bowibowi Yesu i bahena wahagi
(Maki 14.27-31; Luka 22.31-34; Yoni 13.36-38)

31 Yesu i baha nae uyahihi i pa, 'Ididibala geka atapumi apo ona lowo
haleu, mei Yaubada a Buka i bahebaheya i pa,
"Tu galena itete sipi ana ilawi
ma sipi magomagouhi hina nohanoha mehi."
32 Ma u towolo meme u mulina apo a tahatahaya nae u Galili ma taumi
muliugei ona nei.'
33 Pita i baha kadidili i pa, 'Atapuhi apo hina lowo halem, ma tau apega
a lowo halem.'
34 Ma Yesu Pita uyahina i baha nae i pa, 'A baha duma uyahim,
kamkam olotona apega ina tou, a sigana mala tonuga una bowiyeu.'
35 Ma Pita i baha i pa, 'Apeega. Apo hina laihilagenim, yaka tau gasi
hina lihilageniu. Apega a bowiyem.'
Ma atapuhi hi baha hi pa, 'Tauyai gasi, apega to lowo halem.'

Yesu a lupali tano Gesemani uyahina
(Maki 14.32-42; Luka 22.39-46)

36 Yesu a hewahewali tauhi mitehi hi nae tano Gesemani uyahina, ma
i paliwelehi i pa, 'Geka hotanana ona memae ma tau kikina a tunae po
a lupali.' 37 Ega yaka hai tonuga i weluwinihi po mitehi hi nae, Pita
ma Sebedi natunatuna luwaga, ma Yesu anai nugowiyuwana po anai
nogohelelena. 38 Ega yaka i paliwelehi i pa, 'Nugonugou i wiyuwa duma
nugote kikina ma apo a hilage, uyahinei geka hotanana ona memae ma
ta gagalena imahi.'
39 Ma Yesu tupona i tunae ma i polou hoi hipuli ma i lupali i pa, 'Amau,
apo emoemotana yaka geka wiyuwa keyakana uyahiu una wihaleya.
Tau u nugotuhu hawena ma tam om nugotuhu una dewa tagoya.'
40 Ma i gunawileya a hewahewali uyahihi po hi eneno ma i tuhagahi,
ega yaka Pita uyahina i baha nae i pa, 'Pita, ega emoemotam kabudala
gaogaona emosi ma ta gagalena? 41 Ona gagalena ma ona laupali po ipa
ega ludadana ona ialoni. O luhogaleya ipa ona haguwe ma hinimi hi
begabega.'
42 Yesu i gunawilena meya po i lupali i pa, 'Amau, wiyuwa keyakana
ega ata luhogaleya an'umaya, tamogi ipa om nugotuhu a wotagoya.'
43 Ma i gunawilena meya a hewahewali uyahihi po hi eneno ma i
tuhagahi, babana matahi hi pota. 44 Ega yaka i nehalena mehi po i nae a
lupali i witonugaya, ma a lupali i lilugo meya.
45 Ma i gunawilena meya po a hewahewali uyahihi i baha nae i pa,
'Iyowai yohola o eneno, ma o iyagohina? Ona galeya u houga amaka i
geleta po tau Lawa Moinau hina nugohaleu tu apapoe u nimahi. 46 Ona
towolo po ta nae babana tu nugohaleu amaka e nenei.'

Yesu hi numa panipani
(Maki 14.43-50; Luka 22.47-53; Yoni 18.3-12)

47 Yesu yohola i ibaabani ma Yudasa i geleta tauna a hewali gehouna.
Ma lawa hi nenei naka witalaguyaba babadahi po mi Yudeya hai tani-
taniwaga hi himilihi po Yudasa mitehi hi nei ipa Yesu hina numa pani-
pani, a nimagawiya gapolahi anai kwasikwasihi po anai dabalumahi hi
nei Yesu uyahina. 48 Ma Yudasa wekiwekilala gehouna uyahihi i baheya
i pa, 'Apo ona gagaleu ma lawana a nae po niuna a yagoyagoni, naka
tauna Yesu apo ona womomohi.' 49 Ega yaka i dumalu po i nae Yesu
uyahina po niuna i yagoni ma i mamali i pa, 'Tinani Guyau.'
50 Ma Yesu i baha nae Yudasa uyahina i pa, 'Tulau, awai binei u nei?'
Ma tu wigawiya hi nei po Yesu hi womomohi. 51 Ma Yesu a bolu
uyahihiyei lawa gehouna nimana i wohopuneya po a kwasikwasi i holi
po tu witalaguyaba hai taniwaga a tu bagibagi i lubuya po tanigana i
talutuiya.
52 Ma Yesu lawana uyahina i baha nae i pa, 'Amaka ma om kwasikwasi
ani hounana uyahina una houna meya, babana tu wigawiya witona hai
ani hilage. 53 A paliwelem inapa a lupali Amau uyahina hagu binei, yaka
apo tu winoyanoya yadei bolu banei dumana ina himilihi. 54 Tamogi
apeega, babana geka tahayana amaka Yaubada a Buka uyahina hi
bahebaheya ipa limoinana ina geleta.'
55 Naka hougana Yesu bolu uyahihi i baha nae i pa, 'Iyowai po nima-
gawiya gapolami o nei biugei mei tau tu danene? 56 Ma iyowai po iyeta
magomagouna numa dalabu baneina uyahina a iyatatiyana ma ega ota
paniu, ma geka dewahi ipa hina geleta po tu bahapiko hai wibaabani
atapuhi Yaubada a Buka u hinena hi gilugilumihi anohi hina limoinehi.'
Ega yaka Yesu a hewahewali atapuhi hi lowo haleya.

Yesu i luhetala tanitaniwaga u matahi
(Maki 14.53-65; Luka 22.54-55, 63-71; Yoni 18.13-14, 19-24)

57 Tu wigawiya boluhi Yesu hi numa panipani po hi niyeya tu wita-
laguyaba hai taniwaga gowana Kayapa uyahina, ma Kayapana a numa
u hinena naka lugagayo tanitaniwagahi po mi Isalaela hai tanitaniwaga
hi'mboina gogona po hi memae. 58 Ma Pita mulihiyei i wotago po i nae
tu witalaguyaba hai taniwaga a numa u gali hinena i lui po tu galena
itete mitehi hi tugutugula, ma i lautanigana ipa apo Yesu a taniwaga awai
hina weleya.
59 Ma tu witalaguyaba babadahi po tu wiwogatala atapuhi Yesu hi
gou koyakoyameya ipa iyowai ma Yesu a baba awai hina tuhagaya po
hin'uni. 60 Ma tu wigou koyakoyama hi nei po Yesu hi igouya ma ega
kikina lawa luwaga hai wigou nonolahi emosi.
Ma muliyei lawa luwaga hi nei po 61 hi baha hi pa, 'Yesu lolowa i baha
i pa, "Emoemotau apo numa dalabu geka a hoe haleya ma iyeta tonuga
u hinena ma apo a wogo meya." ' 62 Ega yaka tu witalaguyaba hai
taniwaga i towolo po i baha i pa, 'Iyowai? Ega emoemotana po noka
lawahi hai wigou una wimiheya? Hai limoinana amaka ta nonoli ma
om baha awai?' 63 Ma Yesu i genuwana.
Ega yaka tu witalaguyaba hai taniwaga Yesu i paliweleya i pa, 'A
taniwagem Yaubada Memewahagana u matana, una baha dumalu, tam
Besinana lawana, Yaubada Natuna?'
64 Ma Yesu i baha i pa, 'Naka amaka u baheya, ma a paliwelemi apo
yohola tau Lawa Moinau, Tu maninidumana u awala hinebawana a
tugutugula ma ona gagaleya, ma yaloi uyahinei a hopu mai.'

65 Uyahinei tu witalaguyaba hai taniwaga uyona i gigai ma a kaleko
i loloya ma i baha i pa, ‘A baha o nonoli, Yaubada i widibogi. Amaka
ma ega tu wigou hina ibaabani a powa binei. 66 Ma iyowai taumi omi
winugonugotuhu Yesu binei?’
Ma tauhi hi baha hi pa, ‘Yesu ina hilage.’
67 Ma hi howaya ma hi lunawatatani ma gehouhi hi kodikodili 68 ma hi
laubayadeya hi pa, ‘Inapa tam Besinana lawana yaka una wipiko iyai i
launim?’

Pita Yesu i bowiyeya
(Maki 14.66-72; Luka 22.56-62; Yoni 18.15-18, 25-27)

69 Ma Pita hoi galihine i memae ma tu bagibagi guguhinina gehouna
i hopu mai po i baha nae i pa, ‘Tam lawa Galiligei lolowa Yesu mitehi u
memae.’
70 Ma lawa magomagouhi u matahi ma i bowi i pa, ‘Om wibaabani
anona ega ata hanapugeya.’
71 Ega yaka Pitana i tudeiwa nae gali u matetana, ma guguhini gehouna
Pita i galeya yaka lawa hi towotowolo uyahihi i baha i pa, ‘Naka lawana
lolowa Yesu lawa Nasaletagei mitehi hi memae.’
72 Pita i bowi meme ma i wigwala i pa, ‘Naka lawana tau ega ata
hanapugeya.’
73 Hi memae houga kukuna ma lawa gehouhi hi nei Pita uyahina po
hi pa, ‘Baha dumana tam Yesu a bolu gehouna, babana ponam gololona
mei mi Galili ponahi gololona.’
74 Ega yaka Pita i wigwala labatana i pa, ‘U gwala amau, naka lawana
tau ega ata hanapugeya.’
Naka kabudalana uyahina kamkam olotona i tou. 75 Ma Pita, Yesu a
baha i nugotuhuya i pa, ‘Apega kamkam olotona ina tou, a sigana mala
tonuga una bowiyeu.’ Ma i hopu hoi uputa po i tou duma.

27

Yesu hi niyeya Pilato uyahina
(Maki 15.1; Luka 23.1-2; Yoni 18.28-32)

1 Malitom ma tu witalaguyaba babadahi atapuhi po gasi mi Yudeya hai
tanitaniwaga hi baha gogona ipa Yesu hina lihilageni. 2 Ega yaka Yesu hi
numa panipani po hi niyeya Pilato uyahina, babana tauna mi Loma hai
taniwaga.

Yudasa a hilage
(Bagibagi 1.18-19)

3 Yesu tu nugohalenana Yudasa i hanapugeya ipa apo kikina ma
Yesu hina lihilageni, yaka nugonugona i buiya, po a mone bibitutuna
magouhi 30 i waya ma i gunawilena meya tu witalaguyaba babadahi
po gasi mi Yudeya hai tanitaniwaga uyahihi. 4 Po i baha i pa, ‘Amaka
a powaya, babana lawa dewadewana uyahimi a nugohaleya.’
Ma hi baha hi pa, ‘Tauyai uyahiyai ega genona, ma tam tunawam om
geno.’
5 Ega yaka mone bibitutuna magouhi 30 numa dalabu u hinena i
nohaya ma i nae po gulawa uyahinei i take po i hilage.
6 Ma tu witalaguyaba babadahi monena hi tuwaluhi po hi pa, ‘Ega
a dumalu ipa numa dalabu ombenenana binei ta houni, babana geka

monena lawa a hilage mihana.’ 7 Ega yaka tunawahi ma hi nugonu-
gotuhu po geka monena hi waya po walata tu bagibagiyena a hipuli hi
gimaleya, po ipa hipulina tauhi tu wihewahewa hai kokowaga. 8 Ma
hipulina hi wigowaya po hi pa, ‘Tala Hipulina’, geka gowanana yohola
e memae. 9 Noka uyahina ma tu bahapiko Yelemaya Yaubada a baha
uyahina i bahebaheya anona i lugeleteya, i pa, ‘Mi Isalaela mihana hi
baheya, ma naka monena bibitutuna magouhi 30 hi waya, 10 po walata
tu bagibagiyena a hipuli hi gimaleya, mei Guyau a taniwaga uyahiu.’

Pilato Yesu i luhetaleya
(Maki 15.2-5; Luka 23.3-5; Yoni 18.33-38)

11 Pilato mi Loma hai taniwaga baneina Yesu u matana i towolo. Ma
Pilato Yesu i lubayadeya i pa, ‘Tam mi Yudeya hai wasawasa, bo?’
Ma Yesu i baha i pa, ‘Tam, om baha naka pite.’
12 Tu witalaguyaba babadahi po mi Yudeya hai tanitaniwaga Yesu hi
igouya ma ega kikina awai ita baheya. 13 Ega yaka Pilato i baha i pa,
‘Iyowai geka bahahi uyahihiyei hi igoum amaka u nonolihi?’ 14 Ma Yesu
ega kikina baha awai ita baheya, ma i genugenuwana. Uyahinei ma
Pilato nugonugona i gohola dumaya.

Pilato i taniwaga po Yesu hina lihilageni
(Maki 15.6-15; Luka 23.13-25; Yoni 18.39-19.16)

15 Bolima emosi po emosi Welulagona tolehana uyahina mi Loma hai
taniwaga a dewa apo lawa hoi numa panipani he memae, apo lawa
boluhi ma iyai hina nugotuhuya po hina baheya yaka apo ina lupena
haleya hoi po ina hopu. 16 Ma naka hougana lawa gehouna hoi i memae
ma lawa magomagouhi gowana hi hanapugeya, Balaba tauna lawa
apapoe dumana. 17 Ega yaka lawa boluhi hi’mboina mai Pilato uyahina
ma Pilato i lubayadehi i pa, ‘Lawa awai o luhogaleya apo a lupena
haleya hoi, Balaba bo Yesu hi igowaya Besinana lawana?’ 18 Pilato hai
matababana amaka i hanapugeya, Yesu hi’mgenagenaliliyeya yaka hi
numa panipani po ipa hina lihilageni.
19 Noka hougana Pilato yohola luhetala i noonoli, ma agona baha i
himili uyahina i pa, ‘Naka lawana uyahina ega awai una dewadewaya,
tauna lawa dumadumaluna, babana uguwei a luboniyeya po a matouta
duma.’
20 Hi ibaabani ma tu witalaguyaba babadahi po mi Yudeya hai tani-
taniwaga lawa hi lihunahi po Pilato uyahina hi bahabaha gawata, ipa
Balaba ina hoe haleya m Yesu hina lihilageni.
21 Ega yaka Pilota i lubayadehi i pa, ‘Hai luwaga, ma iyai o luhogaleya
apo a lupena haleya bimiyei?’
Ma hi baha hi pa, ‘Balaba.’
22 Ma Pilato i lubayadehi i pa, ‘Yesu hi igowaya Besinana lawana
iyowai apo a dewaya?’
Ma lawa atapuhi hi otu labatana hi pa, ‘Una witakeya!’
23 Ega yaka Pilato i lubayadena mehi i pa, ‘Ma powa awai i dewaya?’
Ma hi otu labatana hi pa, ‘Ona witakeya!’
24 Yaka Pilato amaka i nugotuhuya ega a kadidili gehouna, babana
bolu baneina hi wihigihigili duma po galenahi mei hina itona, ega yaka
goila i waya po u matahi nimana i ogaya ma i baha i pa, ‘Apega awai
gehouna a dewaya geka lawana uyahina po a hilage binei a taniwaga,
taumi tunawami apo ona taniwageya.’

25 Ma lawa boluhi hi baha hi pa, ‘To baha ipa ina hilage, ma a hilage
witeina tauyai po natunatuyai uyahiyai ina memae.’
26 Geka bahana u mulina Pilato i baha po Balaba hi lupena haleya ma
Yesu gulawa metametanana uyahinei hi wilawi ma ipa hina niyeya po
hoi ani take hina tutulawiteya.

Tu wigawiya Yesu hi lauguyoguyougeya
(Maki 15.16-20; Yoni 19.2-3)

27 Ega yaka mi Loma hai tu wigawiya Yesu hi luiya taniwaga a numa
baneina u hinena, ma tu wigawiya hai bolu atapuna hi’mboina gogona
mai Yesu uyahina, 28 po a kaleko hi wihaleya ma wasawasa hai kaleko
kayakayana hi wiluiya. 29 Ma a unuhau gologolowa waidonadonana
hi dewaya po u unununa hi houni ma digona u awala hinebawana hi
houni, ma u matana hi polou ma hi lauguyaguyau hi pa, ‘Tinani, tam mi
Yudeya hai wasawasa?’ 30 Ma hi howaya ma digona hi waya po uyahinei
unununa hi ilawi. 31 Hi luguyoguyougena woloeya ma wasawasa hai
kaleko hi wihaleya ma tauna a kaleko dumana hi wiluiya, ma hi niniyeya
ipa hina witakeya.

Yesu hi tutulawiteya hoi ani take
(Maki 15.21-32; Luka 23.26-43; Yoni 19.17-27)

32 Yelusalem hi nehaleya po hi nenae, ma Simona lawa Sailinigei hi
tuhagaya po ega yaka hi baha po Yesu anani take mayouna i awala
haguya. 33 Hi nae po hi geleta u Gologota, a bui naka Ununu Dobuna.
34 Ega yaka wine mulamula waigolana mitehi hi wila emoteya ma hi
weleya, ma Yesu wine noka i uma dadani ma i wihinigigiyeya. 35 Ma Yesu
hoi ani take hi tutulawiteya po i kokoe ma a kaleko hi wikibugehi po hi
tamihi. 36 Gohagohana i kokoe ma hi tugula po hi gagalena iteteya. 37 Ma
ani take u tepana ani wigouna hi giluma geleteya hi pa:

YESU GEKA MI YUDEYA HAI WASAWASA

38 Tu danene luwaga mitehi hi witake gogonehi gehouna u awala
hinebawana ma gehouna u awala kehana. 39 Lawa liyaliyanei hi nenae
ma hi bahabaha gae ma hi ununu kwadikwadiyana ma hi palipaliyeya
hi pa, 40 ‘U baha u pa emoemotam apo numa dalabu una hoe haleya,
ma iyeta tonuga u hinena una wogo meya, ma heki, tam tunawam
una luyawata mem po ani take uyahinei una hopu mai apo inapa tam
Yaubada Natuna yaka.’
41 Mei gasi tu witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwagahi
po mi Yudeya hai tanitaniwaga hi palipaliguyaguyau hi pa, 42 ‘Lawa
gehouhi i wiluyagohanihi hapali tauna ina wiluyagohana meya? Ipa
tauna Isalaela ata wasawasa, heki, geka hougana ani take uyahinei ita
hopu mai po tata galeya ma tata witumaganeya. 43 Tauna Yaubada i
witumaganeya po i pa, “Tau Yaubada Natuna.” Heki, geka hougana
Yaubada ina haloya po ta galeya.’ 44 Mei tu danene Yesu mitehi hi take
gogonehi tauhi gasi Yesu hi widibogi.

Yesu i hilage
(Maki 15.33-41; Luka 23.44-49; Yoni 19.28-30)

45 Iyeta i lautipolini ma kabudala lalana i wohouni po tupo atapuna i
uguguwi a sigana kabudalana i hopu po ibiga i lutipolini. 46 Houga noka
uyahina Yesu i otu i pa, ‘Eloi, Eloi, lama Sabatani?’ anona ‘U Yaubada, u
Yaubada, awai binei u nehaleu?’

47 Ma lawa gehouhi u liyaliyana hi towotowolo geka bahana hi nonoli
po hi pa, ‘Geka lawana nugote Elaisiya e ototugeya.’
48 Mala emosi ma lawa gehouna i bulili nae po baloi i waya po wine
waitululuwana uyahina i wiyoli ma hige uyahinei i tupahigeya po i
wiyoyoga giyeya u gamona ipa ina hanaguguya. 49 Ma lawa gehouhi hi
baha hi pa, ‘Heki, una wohouna ma tana iotonana ma apo Elaisiya ina
nei po ina wiluyagohani.’
50 Ma Yesu i otu labatana meme ma yautuna i kokoe.
51 Ma numa dalabu baneina libulibuna kaleko baneina i taketake i
gunalolo luwageya u moyana ma i hopu po u babana, ma guhuguhu
i geleta po gaima baneihi hi gunahedalihi. 52 Ma kokowaga lobodahi
hi gunahoenihi po tu wiwoiyawa magomagouhi odubona hi hilage po
hoi kokowaga hi memae hi towolo meme. 53 Ma Yesu a towolo meme
u mulina tauhi hi nae Yelusalem po lawa magomagouhi uyahihi hi
laugeletehi.
54 Ma tu wigawiyahi hai taniwaga mitehi Yesu hi gagalena iteteya
ma guhuguhu po gasi awai po awai hi gelegeleta ma hi gagalehi po hi
matouna duma po hi pa, ‘Baha dumana geka Yaubada Natuna.’
55 Wiwine gehouhi uheiya hi towolo ma Yesu hi gagaleya, tauhi lolowa
u Galili ma hi wotagoya po a hagu hi dewadewaya. 56 Gehouna gowana
Maliya Magadalagei, ma a waligeha Yamesa ma Yosepa hinahi, ma gasi
Sebedi natunatuna luwaga hinahi.

Yesu hoi kokowaga hi houni
(Maki 15.42-47; Luka 23.50-56; Yoni 19.38-42)

57 Ma amaka aibiga yaka lawa Alimatiyagei tu waigapola lawana
gowana Yosepa tauna Yesu tu wotagona gehouna i nae 58 Pilato uyahina
po Yesu hinina i lupaliyeya ipa ina waya po ega yaka i palihaleya po ipa
ina waya. 59 Apoma Yesu hinina i waya po kokowaga kalekonei i humaya
60 ma hoi kokowaga i houni. Kokowagana naka tapatapana hi hedali po i
lui ma yohola ega hita houneya, ma guduna gaima baneina hi buileya po
uyahinei kokowagana hi lutomgeya ma i nae. 61 Ma Maliya Magadalagei
a waligeha mitehi kokowaga matetana u liyaliyana hi tugutugula.

Kokowaga hi galena iteteya

62 Yesu hi itakeya naka mi Yudeya hai iyeta wononogo, ma malitom
po hai dalabu iyetana uyahina tu witalaguyaba babadahi po gasi Palisi
lawahi hi nae Pilato uyahina. 63 Po hi baha hi pa, ‘Bada, tu wikoyakoya-
mana lolowa a yautuna ma i bahabaha to nugotuhuya i pa, “Iyeta tonuga
ma apo hilagei a towolo meme.” 64 Ma emoemotana apo uta baha po
kokowaga tu galena itetehi hita galena itete imahiyeya iyeta tonuga u
hinehi, meka po apo a hewahewali hina nei po Yesu hinina hina waya
po hina houna gowadi ma lawa hina koyamehi po hina pa, “Yesu amaka
hilage uyahinei i towolo meme,” po Yesu a hewahewali hai koyama
waimulina a koyama tahatahayana ina lata lagoni.’
65 Ega yaka Pilato i paliwelehi i pa, ‘Omi tu galena itete he memae,
ona niyehi po kokowaga hina galena itete imahiyeya.’ 66 Yaka hi nae
kokowaga u matetana po guduna hi pupu imahiyeya ma tu galena itete
hi witowolihi.

28

Yesu hilage uyahinei i towolo meme
(Maki 16.1-10; Luka 24.1-12; Yoni 20.1-10)

1 Mi Yudeya hai dalabu i kokoe, ma gaogao a iyeta tahatahayana
uyahina malatomtom kikina Maliya Magadalagei, a waligeha mitehi
hi nae ipa kokowaga hina galeya. 2 Ma guhuguhu baneina i gelete,
naka Guyau a tu winoyanoya gehouna yadei i hopu mai po kokowaga
matenanei gaima i buileya ma u tepana i tugula. 3 Tu winoyanoya
galenana i namanamali ma a kaleko i wakeke duma. 4 Ma kokowaga tu
galena itetena tu winoyanoya hi gagaleya po hi matouta, po hi taatawa
ma hi guli mei lawa hilahilagehi.
5 Ma tu winoyanoya wiwinehi i paliwelehi i pa, 'Ega ona matomatouta.
A hanapugemi taumi Yesu hi laihilageni o bibiheya. 6 Tauna ega geka
hotana ita memae amaka i towolo meme, mei lolowa i palipaliwelemi
pite. Ona nei po anani eno ona galeya kokoena. 7 Ma ona nae po a
hewahewali ona paliwelena yagiyaginehi ona pa Yesu amaka hilage
uyahinei i towolo meme po e tahatahaya nae u Galili, ma taumi noka
hota apo ona galeya. Geka omi tuwega amaka a paliwelemi.'
8 Ega yaka wiwinehi hi matouta ma gasi hi kaoha, ma kokowaga
hi nehaleya po hi neyagiyagina po hi nae Yesu a hewahewali uyahihi
po awai hi gelegeleta hi paliwelehi. 9 Mala emosi ma Yesu i tuhagahi
po i mamalihi i pa, 'Tinani,' ma hi polou po aena hi wogoya ma hi
wotalagiyeya. 10 Ma Yesu i paliwelehi i pa, 'Ega ona matomatouta ma ona
nae po walewalehiu ona paliwelehi po hina nae u Galili po noka hotana
apo hina galeu.'

Kokowaga tu galena itetena hai wipaliwelena

11 Geka wiwinehi yohola tahayagei hi nenae, ma kokowaga tu galena
itete hi nae Yelusalem po awai hi gelegeleta tu witalaguyaba babadahi hi
paliwelehi. 12 Ega yaka tu witalaguyaba po mi Yudeya hai tanitaniwaga
mitehi hi'mboina ma hi wiwogatala po mone baneina kokowaga tu
galena itetena hi welehi ma hi lugagayogehi, 13 po ipa ega lawa hina
palipaliwelehi, ma hina baha hina pa, 'Uguwei to eneno ma Yesu a
hewahewali hi nei po hinina hi daneneya.' 14 Ma gasi hi paliwelehi hi
pa, 'Inapa mi Loma hai taniwaga tuwega geka ina nonoli yaka apo to
koyameya po ega ina lauuyogigai uyahimi.' 15 Ega yaka hai mone hi
tama, ma babadahi hai baha hi wiponawogogeya po hai widededena hi
nohaya mi Yudeya atapuhi uyahihi po amalai he ibaabaniyeya.

Yesu a hewahewali hai bagibagi i welehi
(Maki 16.14-18; Luka 24.36-49; Yoni 20.19-23; Bagibagi 1.6-8)

16 Ega yaka Yesu a hewahewali magouhi 11 hi nae u Galili po hi gae
oya Yesu i bahebaheya uyahina. 17 Po Yesu hi galeya ma hi wotalagiyeya,
tamogi uyahihi gehouhi yohola hi launugoluwaluwaga. 18 Ega yaka Yesu
i nei uyahihi po i paliwelehi i pa, 'Amau taniwaga atapuna hoi yada po
hoi hipuli amaka i weleu, 19 yaka ona nae tupo atapuna uyahina po ona
lauguguya lawa uyahihi po hina wotago uyahiu. Ma Amau gowanei,
po tau Natuna gowaugei, po Alugo Woiyawa gowanei ona ibapatisohi.
20 Ma wiatatiyana atapuna amaka a welemi, ma lawa ona wiatatiyehi po
hina wiponawogo. A baha duma uyahimi apo tau houga magomagouna
mitemi ta memae, amalai po a siga hipuli anani kokoe uyahina.'

MAKI

Yoni tu wibapatiso a guguya
(Matiu 3.1-12; Luka 3.1-18; Yoni 1.19-28)

1 Geka tuwega dewadewana i waawala Yesu Keliso binei, tauna
Yaubada Natuna.
2 Tu bahapiko gehouna gowana Isaiya Yaubada a baha i bahebaheya i
pa,
'U tu winoyanoya apo a himila tahaem
po om tahaya ina wononogogeya.'
3 'Lawa gehouna hoi balabala yabayababa e iototu i pa,
"Guyau a tahaya ona wononogeya.
A tahaya ona lidumaluhi." '
4 Uyahinei Yoni tu wibapatiso i geleta Yudeya balabalana uyahina apa-
poe paligigilana binei nugobui bapatisona i lauguguyeya. 5 Lawa boluhi
tupo Yudeyagei po dobu Yelusalemgei hi liya mai Yoni uyahina. Hai
apapoe hi bahena geletehi ma Yoni i bapatisohi goila Yodani uyahina.
6 Yoni a mae ega ita dewadewa babana a kaleko kamelo apalana, ma a
dagilolo gamogamo opina ma a yam madimadi ma tuwoya i ananihi.
7 Yoni a guguya Yesu binei i pa, 'Lawana muliugei e nenei naka i
gelagoniu ma ega u dewadewa awai ipa apo a polou po a aehumahuma
a lupeni. 8 Tau goilei a bapatisomi ma tauna apo Alugo Woiyawei ina
wibapatisomi.'

Yesu a bapatiso
(Matiu 3.13-17; Luka 3.21-22)

9 Noka hougana Yesu Nasaletagei i nei Galili tuponanei. Yesu i nei
Yoni uyahina po Yoni Yesu i bapatisoya goila Yodani uyahina. 10 Goila
uyahinei Yesu i togo geleta po yada i gagaleya ma i gunahoeya po Alugo
Woiyawa mei bunebune i hopu mai tauna uyahina. 11 Ma pona yadei i
hopu mai i pa, 'Tam Natuwe a luhogalem, ma bimgei a kaoha.'

Yesus a ludadana
(Matiu 4.1-11; Luka 4.1-13)

12 Naka hougana Alugo Woiyawa Yesu i himili po i nae balabala
yabayababa uyahina, 13 po noka hota i memae iyeta magouhi 40, ma
Tomodulele Yesu i laudadani. Ma balabalana uyahina gamogamo woy-
ahiyahihi hai ani mae ma tu winoyanoya mi yadena Yesu hi galena
iteteya.

Yaubada a taniwaga ina wawala
(Matiu 4.12-22; Luka 4.14-15, 5.1-11)

14 Heloda Yoni i numa panipani po hoi numa panipani i houni, ma
u mulina Yesu i nae tupo Galili uyahina po tuwega dewadewana i
guguyeya Yaubada uyahinei i pa, 15 'Houga amaka i geleta Yaubada
a taniwaga kikina apo ina wawala, uyahinei omi apapoe uyahihiyei
ona luhagawilemi po tuwega dewadewana nugonugomiyei ona witu-
maganeya.'

Yesu a hewahewali wohepali i otugehi

16 Iyeta gehouna Yesu Galili bogana liyaliyanei i nenae po tu ebaebaga
luwaga i tuhagahi, tauhi hi ebebaga. Gehouna gowana Simona ma wale-
hina gowana Andulu 17 Ega yaka Yesu i otugehi i pa, 'Ona wimulitagou
po lawa ebagahi a wiatatiyemi.' 18 Ega yaka hai hagida hi nehalehi ma
Yesu hi wotagoya.
19 Ma i tutunae po Sebedi natunatuna luwaga Yamesa ma a tewela Yoni
i galehi tauhi hai hagida hi wononogo wam uyahina. 20 Naka hougana
Yesu i otugehi i pa, 'Ona wimulitagou.' Ma hi towolo yagiyagina po
amahi ma a tu bagibagi mitehi hi nehalehi hai wam uyahina ma Yesu
hi wotagoya.

Lawa gehouna alugo apapoena u hinena
(Luka 4.31-37)

21 Yesu i nae Kapaneum u meyageina. Iyeta dalabu uyahina hi lui hoi
numa dalabu po Yesu i wiatatiyana. 22 Ma lawa hi nugogohola duma a
wiatatiyana binei babana a baha hi wipoya ipa lawa hina wotagoya. Ma
ega mei lugagayo tanitaniwagahi hai wiatatiyana.
23 Naka hougana lawa gehouna alugo apapoena u hinena i memae ma
i otu i pa, 24 'Yesu tam Nasaletagei. Awai ipa uyahiyai una dewaya? U
nenei ipa una wiapapoeniyai? Ma a hanapugem tam iyai. Tam Yaubada
galinei waiwoiyawam.'
25 Yesu i paliyeya i pa, 'Una genuwana ma una nehaleya!' 26 Yesu i baha
yaka alugo apapoena lawana i tapeitatawa dumaya ma i otu labatana
apoma lawana i nehaleya.
27 Lawa atapuhi hi gohola dumahi po tunawahi hi lulubayadena mehi
hi pa, 'Geka awai? Geka nugote wiatatiyana wouna. Tauna a wipoyagei
alugo apapoehi i taniwagehi po hi wiponawogogeya.' 28 Noka hougana
Yesu tuwegana hi nohaya meyagai atapuhi uyahihi Galili u tuponana.

Yesu lawa hai totogo i widewadewahi
(Matiu 8.14-17; Luka 4.38-41)

29 Kapaneum numa dalabuna hi hopu haleya po hi nae Simona ma
Andulu hai numa uyahina ma gasi Yamesa ma Yoni mitehi. 30 Hi geleta
po Yesu hi paliweleya hi pa, 'Simona pohiyana i wihinigugupouma po
ani eno uyahina e'neno.' 31 Yaka Yesu i nae Simona pohiyana uyahina
po u nimana i wogo po i witowoli. Ma a gupouma i kokoe. I wotowolo po
i poulehi.
32 Kabudala i yoli po i uguguwi ma lawa tootogohi po tauhi alugo
apapoena i luiluinihi hi nehi mai Yesu uyahina. 33 Tauhi meyageinei hi
nei po numa u liyaliyana hi towolo. 34 Yesu lawa hai totogo tapuhi po
tapuhi i luyawahihi ma alugo apapoehi i wiyagahi ma i paliwelehi ipa
hina genuwana po Yesu ega hina palipaligeleteya.

Yesu i guguya u Galili
(Luka 4.42-44)

35 Yesu numa i nehaleya po i weludidibala nae hoi balabala po tu-
nawana i laupali. 36 Simona a lawa mitehi hi'mhoe po hi nae Yesu hi
biheya. 37 Hougana hi tuhagaya po hi paliweleya hi pa, 'Lawa atapuhi
he bibihem.'
38 Ma Yesu i baha i pa, 'Amaka ma ta nae dobu gehouhi uyahihi po a
guguya. Geka bagibagina binei a nei.' 39 Ma ega yaka Galili atapuna

hi wiwileya po i guguya hai numa dalabu uyahihi ma alugo apapoehi
i wiyagahi.

Yesu lepelo lawana i widewadewaya
(Matiu 8.1-4; Luka 5.12-16)

40 Lawa lepelepelona i nei Yesu uyahina po i polou ma i baha gonu-
gonuwa i pa, 'Inapa nugonugom yaka una wiluyagohaniu.'
41 Yesu i lunugootogogeya yaka nimana i lodomi po lawana i
wodadani ma i pa, 'Nugonugou a luyawahim. Amaka ma una de-
wadewa.' 42 Mala emosi ma a lepelo i kokoe ma i dewadewa meme.
43 Naka hougana Yesu i himihimili ma i baha kadidili uyahina i pa,
44 'Ega lawa gehouna una palipaliweleya, ma una nae tu witalaguyaba
uyahihi po una bahena mem una pa, "Amaka a dewadewa," ma om
ani'mbenena una houni mei Mose a lugagayo bukana uyahina i gilugi-
lumi pite om yeuyeu binei po hina hanapugem tam amaka u luyago-
hana.' 45 Ma lawana Yesu a lugagayo ega ita wiponawogogeya ma i nae
po lawa boluhi uyahihi i ibaabaniyeya. Uyahinei Yesu ega emoemotana
ina nae meyagai uyahihi babana lawa hi maga duma po hoi balabala i
memae, ma lawa tupo atapunei hi nenei Yesu uyahina.

2

Yesu aeapapoe lawana i luyawahi
(Matiu 3.1-12; Luka 3.1-18; Yoni 1.19-28)

1 Iyeta wabihaga hi kokoe ma Yesu i gunawileya Kapaneum po hoi
numa i memae ma tuwegana lawa hi nonoli. 2 Ma bolu baneina
hi'mboina nae po numa hinena matetana hi wihogoya, ma Yesu i guguya
uyahihi. 3 Lawa wohepali lawa waigwameyameyana hi awali po hi nei
hoi numa ma ega emoemotahi po hina lui babana numana i hogoya.
4 Ega yaka tetegei hi'mgeina gae wogo tabataba uyahina ma numa
gatowana hi hoeya, ma tu totogo anai ani enona ma hi houna hopuneya
Yesu u matana. 5 Hougana Yesu lawahi hai witumagana i gagaleya po
i baha nae totogo lawana uyahina i pa, 'Natuwe, om apapoe amaka a
paligigilihi.'
6 Ma lugagayo tanitaniwagahi Yesu a baha hi nonoli ma u nugonugohi
hi nugowilawila hi pa, 7 'Awai binei geka lawana Yaubada e palipaliguyo-
guyougeya? Ega emoemotana lawa awai apapoe ina paligigili ma
Yaubada tunawana.'
8 Mala emosi ma Yesu u nugonugona hai nugotuhu gowagowada i
lugeleteya yaka i baha nae uyahihi i pa, 'Awai binei o inugowilawila?
9 Meka baha dewadewana po apo tu tootogona a paliweleya? Om
apapoe a paligigili bo una towolo po om ani eno una waya po una nae?
10 Apo uyahimi a limoineya naka tau Lawa Moinau, wipoya Yaubada
i weleu po hoi hipuli apapoe a paligigili.' Ega yaka i baha nae lawa
waigwameyameyana uyahina i pa, 11 'A bahabaha uyahim, una towolo
po om ani eno una awali ma una nae om meyagai uyahina.' 12 U matahi
ma i towolo po anani eno i awali po i nae, ma lawa atapuhi nugonugohi
hi goholihi ma Yaubada hi wotalagiyeya hi pa, 'Geka mala emosi hota
apoma ta galeya.'

Libai Yesu i wotagoya
(Matiu 9.9-13; Luka 5.27-32)

13 Yesu i gunawilena meya Galili u bogana ma bolu baneina hi'mboina
mai uyahina po i wiatatiyana uyahihi. 14 Ma i nenae po lawa gowana
Libai amana Alipi, naka lawana tauna takisi tu tama anani bagibagi
numana uyahina i tugutugula ma Yesu i baha nae uyahina i pa, 'Una
wotagou.' Libai i towolo po Yesu i wotagoya.

15 Houga naka uyahina Yesu mitehi hi tugula Libai anu numa po
hi'mam, ma takisi tu tama po tu apapoe po Yesu a hewahewali mitehi
hi tugutugula babana lawa magomagouhi Yesu hi wotagoya. 16 Ma
lugagayo tanitaniwagahi naka tauhi Palisi lawahi hi gagaleya tu apapoe
po takisi tu tama mitehi hi'mam ma a hewahewali hi lubayadehi hi pa,
'Awai binei omi bada takisi tu tama po tu apapoe mitehi he'mam?'

17 Yesu hai baha i nonoli yaka i paliwelehi i pa, 'Lawa ega hita tootogo
ega tu lumulamula nugonugohi ma tu tootogo tauhi nugonugohi tu
lumulamula. A nenei ega ipa tu dewadumalu a otugehi, ma tu apapoe
a otugehi po hina nugobui.'

Tapalolo hudina
(Matiu 9.14-17; Luka 5.33-39)

18 Houga gehouna Yoni tu bapatiso a hewahewali po Palisi lawahi hai
tapalolo uyahina aniani atapuhi ega hita ananihi babana hi hudihudi.
Ma Yesu a hewahewali ega hita hudihudi. Lawa gehouhi hi nei Yesu
uyahina po hi lubayada hi pa, 'Awai binei Yoni po Palisi hai hewahewali
he hudihudi ma tam om hewahewali ega hita hudihudi?'

19 Ma Yesu i'mpaliluwaluwa i pa, 'Itapa tu tawine olotona a tawine
tolehana uyahina tauna ita memae, moina apo a toumana hita iyohi?
Apega. Hougana tu tawine olotona mitehi hina memae apega hina iyohi.
20 Tamogi iyeta he nenei apo tu tawine olotona a gawiya hina wihaleya
ma noka iyetana uyahina apoma apo hina wiyohi.'

21 Ma i baha meme uyahihi i pa, 'Ega iyai luilui wouna ita papaya po
luilui odubona uyahina ita hilahilama lawiteya. Inapa ina dewaya yaka
naka luiluina wouna amaka i wiapapoeya ma apo gunalolona ina lata.
22 Ma ega iyai wine wouna ita hiwohiwoga hopuneya talagigoila gamog-
amo opihiyei hi dewadewaya odubona uyahina. Inapa ina dewaya
yaka apo winena wouna ina hahana po talagigoilana ina gunahaiya po
wine ina kolologeya. Apega iyai ina dewaya. Tamogi wine wouna ipa
talagigoila wouna uyahina hina hiwohiwoga hopuneya.'

Yesu Dalabu i taniwageya
(Matiu 12.1-8; Luka 6.1-5)

23 Dalabu gehouna Yesu a hewahewali mitehi yaniyani mei pegapega
tanona tipolinei hi nenae, ma a hewahewali hi nae po pegapega ugohi
hi'mgomugomu po hi'mam. 24 Ma Palisi lawahi hi gagalehi po hi pa, 'Una
galeya. Ata lugagayo i baheya ipa ega hoi dalabu ta wobagibagi ma om
hewahewali geka pite he dewadewaya.'

25 Ega yaka Yesu i paliwelehi i pa, 'Dawita po iyawoi tauna mitehi am
hi hilage ma awai i dewadewaya o hiyawa bo eega? 26 Naka hougana
Abiyata tu witalaguyaba taniwagana Dawita i lui po Yaubada a numa
u hinena palawa wailugagayona i waya po i ani, ma a hewahewali i
welewelehi. Tamogi ata lugagayo i baheya ipa ega iyai ina anani ma tu
witalaguyaba tunawahi.'

27 Ega yaka Yesu i baha i pa, ‘Yaubada iyeta dalabu lawa i welewelehi
tauhi galihiyei, ma dalabu ega lawa ita tanitaniwagehi. 28 Tau Lawa
Moinau dalabu taniwagana.’

3

Lawa nimana habehabeluna
(Matiu 12.9-14; Luka 6.6-11)

1 Yesu i gunawileya numa tapalolo uyahina po lawa nimana habeha-
beluna i memae ma i galeya. 2 Ma Palisi lawahi tahaya hi bibeiha ipa
Yesu hina wigouya po hi todi ma hi gagaleya hi pa, apo dalabugei lawana
ina luyawahi bo eega. 3 Ega yaka Yesu lawana nimana habehabeluna i
otugeya i pa, ‘Una nei geka u tipolinana.’
4 Ma Yesu i pa, ‘A lubayademi, ata lugagayo uyahina i baheya ipa hoi
dalabu awai ta dewadewaya? Lawa tana idewadewahi bo tana iapa-
poenihi, bo lawa ta lauyawahihi bo ta ununihi?’ Ma hi genugenuwana.
5 Yesu anai uyogigeina i gagalena wilawila uyahihi ma nugonugona i
wiyuwa duma babana ega hai lunugotootogo, ega yaka lawana uyahina
i pa, ‘Nimam una lodomi,’ ma nimana i lodolodomi po i dewadewa.
6 Uyahinei Palisi Heloda hai bolu mitehi hi wiwogatala hi pa, apo iyowai
ma Yesu hina lihilageni.

Bolu baneina boga u liyaliyana

7 Houga gehouna Yesu a hewahewali mitehi hi hopu Galili u bogana
ma bolu baneina hi wotagohi. 8 Bolu geka dobuhigei hi nenei naka tupo
Galili ma Yudeya ma Yelusalemgei hi nei, Idumeya tuponana uyahinei hi
nei, Yodani goilana u tuponanei hi nei, ma gasi meyagai baneihi, Saidoni
ma Taya u liyaliyahigei hi nei. 9 Ma bolu i lata duma yaka i baha nae
a hewahewali uyahihi i pa, ‘Wam ona neiyai ma lawa he pitapita mehi
ma hoi wam apo a gelu. 10 Babana Yesu tu tootogo uyahihi i wobagibagi.
Ma lawa hi pitapita mehi po Yesu hi wodadani. 11 Bolu u hayahi lawa
gehouhi alugo apapoehi hi luinihi ma Yesu u matana hi polopolou ma hi
ototu hi pa, ‘Tam Yaubada Natuna.’
12 Ega yaka Yesu i paliwelehi i pa, ‘Ega ona palipaligeleteu lawa
uyahihi.’

Yesu a hewahewali i winaganihi
(Matiu 10.1-4; Luka 6.12-16)

13 Yesu a bagibagi u boga i luwegahi ma i gae u oya, po bolu uyahihiyei
lawa i lauhogalehi i otugehi po hina nae uyahina. 14 Ma magouhi
12 i witowolihi ma i wigowahi tu wituwetuwega ipa apo mitehi hina
memae po ina himilihi tupo gehouhi uyahihi po hina luguguya. 15 Ma
hai wipoyagei apo alugo apapoehi lawa uyahihi hina wihalehi. 16 Yesu
a hewahewali magouhi 12 i naganihi gowahi gegeka: Simona, Yesu i
wigowaya Pita, 17 Yamesa ma walehina Yoni tauhi Sebedi natunatuna,
ma Yesu i igowahi Palele natunatuna, tauhi ponahiyei i baheya Bowa-
nati, 18 Andulu, Pilipo, Batolomiu, Matiu, Tomasi, Yamesa Alipi natuna,
Tadiyesi, Simona tauna tu’mgudugudu mi Loma hai ani taniwaga
uyahinei, 19 ma Yudasa Isakaliyota Yesu tu nugohalenana.

Yesu a kadidili
(Matiu 12.22-32; Luka 11.14-23, 12.10)

20 Yesu a hewahewali mitehi numa gehouna uyahina hi lui ma bolu
gehouhi hi'mboina mai po ega emoemotahi hin'omagotupo babana lawa
hai gaoago ega hita welehi. 21 Yesu a guguni noyana hi nonoli po binei
hi nae po ipa hina weluwaya, babana lawa hi baheya hi pa Yesu ita
badebade.
22 Ma lugagayo tanitaniwagahi Yelusalemgei hi hopu mai po hi
paliguyoguyougeya hi pa, 'Ega naka tauna a kadidiligei ita wobagibagi
ma Tomodulele, palouma hai bada, a manini uyahinei alugo apapoehi e
iyagahi.'
23 Yesu lugagayo tanitaniwagahi hai baha i nonoli, yaka
paliluwaluwagei i baha nae uyahihi i pa, 'Omi bahahi ega baha
dumahi. Awai binei apo palouma tulana ina wigawiyeya? Tauna
tulana. 24 Apo ani taniwaga gehouna u tipolina ina gunakahaya po hina
igawigawiyena mehi apo hai mae ina apapoe. 25 Apo gasi guguni emosi
ma u tipolina ina gunakahaya po hina igawigawiyena mehi, apo hai
gugunina ina apapoe. 26 Uyahinei ma inapa Tomodulele anani taniwaga
ina gunakahaya po hina igawigawiyena mehi apo hai boluna apega ina
kadidili ma apo hina kokoe. 27 Ega emoemotana lawa kadikadidilina
a numa ta luiya po a gapola ta danenehi. Inapa numana taniwagana
ta womomohi po aena ma nimana ta panipanihi yaka apo ta lui a
numa u hinena po a gapola ta danenehi. 28 A baha duma uyahimi,
lawa hai apapoe po hai baha apapoehi Yaubada emoemotana apo ina
paligigilihi. 29 Ma apapoe emosi hota, inapa lawa awai Alugo Woiyawa
ina paliguyoguyougeya yaka tauna apega Yaubada ina paligigili ma a
apapoe apo ina mewahaga.'
30 Yesu geka i bahabaha nae matababana lawa hi wigouya hi pa, tauna
alugo apapoena i luiya.

Hinana ma walewalehina hi geleta Yesu uyahina
(Matiu 12.46-50; Luka 8.19-21)

31 Hinana ma walewalehina hi geleta Yesu uyahina po numa u up-
utana hi towotowolo ma Yesu hi giigimeya ipa ina hopu uyahihi. 32 Bolu
Yesu u liyaliyana hi memae hi paliweleya hi pa, 'Hinam ma walewale-
him hoi uputa he bibihem.'
33 Yesu hai baha i wimiheya i pa, 'Hinau iyai? Ma walewalehiu iyawoi
nawa?'
34 Ma bolu i galehi ma i baha i pa, 'Geka taumi hinahinau po wale-
walehiu. 35 Apo iyai Yaubada a nugotuhu ina dewadewaya, naka tauna
walehiu po nouwe po hinau.'

4

Yesu i'mpaliluwaluwa pehi binei
(Matiu 13.1-9; Luka 8.4-8)

1 Yesu i gunawileya Galili u bogana ma i wiwawala po i guuguya ma
bolu banei dumana hi'mboina mai uyahina, ega yaka Yesu wam uyahina
i gelu po i tugula imahi ma bolu hoi dedeyani hi towotowolo. 2 Ma ega
yaka baha wiluwaluwagei i wiatatiyehi i pa, 3 'Ona lutanigana, tu lupehi
i nae a tano uyahina po a pehi polahi i nohanohahi. 4 I ihulu po pola
gehouhi hoi tahaya hi peu po kiu hi anihi. 5 Ma pola gehouhi hi peu
dobu waigaigaimana uyahina po hi laha yagiyaginehi babana hipulina
ega ita potopoto. 6 Ma kabudala a houga lalana uyahina mala emosi ma

hi kokodila, babana dedehi ega hipuli dewadewana hita tuhagaya. 7 Ma
pola gehouhi hiyamoni waidonadonana u hayahi hi peu po hougana hi
lahalahahi naka donadona i numa panipani unihi. 8 Ma pola gehouhi
hipuli dewadewana uyahina hi peu po hi lata po hi ugo. Hai houga
ugo naka gehouhi ega hit'ugo imahi ma gehouhi ega hit'ugo duma. Ma
gehouhi hi ugo labatana.'
9 Uyahinei Yesu i pa, 'Taumi iyawoi waitanigami yaka ona launonola.'

Awai binei Yesu i bahabaha wiluwaluwa
(Matiu 13.10-17; Luka 8.9-10)

10 Yesu a guguya i luwegahi po bolu hi'mtuihagola ma a hewahewali
po tu wotagona gehouhi mitehi hi memae po hi lubayada hi pa, 'Nu-
gonugoiyai ipa om baha wiluwaluwa una liyayahihi uyahiyai.' 11 Yesu
hai baha i wimiheya i pa, 'Taumi amaka Yaubada anani taniwaga anona
i lugeleteya uyahimi. Ma tauhi tu meuputa baha wiluwaluwa geka
hi nonoli ma anona ega hita hanapugeya. 12 Geka binei ma baha
wiluwaluwagei i iatatiyana babana,
"Apo hina wihalugeya ma apega hina galena tuhagaya
po apo hina lutanigana ma apega hina hanapugeya.
Ma itapa hita hanapugeya apo hai apapoe hita wihinigigiyehi
po Yaubada ita paligigilihi." '

Pehi paliluwaluwana anona
(Matiu 13.18-23; Luka 8.11-15)

13 Yesu i lubayadehi i pa, 'Pehi paliluwaluwana ega ota hanapugeya?
Yaka baha wiluwaluwa gehouhi apega ona hanapugehi. 14 Tu wihulu
Yaubada a baha e laiholi lawa u nugonugohi. 15 Pola hoi tahaya hi
pipeu naka lawa Yaubada a baha hi nonoli ma Tomodulele bahana u nu-
gonugohi i wihaleya. 16 Ma pola dobu waigaigaimana uyahina hi pipeu,
anona naka iyawoi Yaubada a baha anai kaohahi hi nonoli, 17 tamogi
ega dedehi uyahinei ma he itumagana po ega daona ma witai po pilipili
he wialonihi naka bahana binei ma amaka he peu. 18 Pola hiyamoni
waidonadonana u hayahi he pepeu anona naka lawa Yaubada a baha hi
nonoli 19 ma tamogi hipuli genona ma gapola wasawasahi nugohi i waya
po tauhi hai luhogala gowagowadagei bahana hi winugoguluwi po ega
ugohi. 20 Ma pola hipuli dewadewana uyahina hi pipeu anona naka lawa
tauhi baha hi nonola tuhagaya yaka apo hin'ugugo. Gehouhi ega hit'ugo
imahi, gehouhi naka hi ugo duma ma gehouhi hi ugo labatana.'

Paliluwaluwa lampa binei
(Luka 8.16-18)

21 Yesu a baha wiluwaluwa gehouna yayata omgowadana binei, i baha
i pa, 'Ega iyai lampa ita apuya ma gaebagei ita lautataya bo ani eno u
gaboulina ita huhouni, tamogi anani tugula uyahina e huhouni. 22 Awai
gowagowadana apo ina wihabuhabuluna po lawa hina nonoli. Ma awai
gowagowadana apo hina tuhagaya po hina neiyai hoi yayata po lawa
hina galeya. 23 Taumi iyawoi waitanigami yaka ona launonola.
24 'Iyawoi o lautanigana ipa ona gagalena imahi. Babana awai
o dewadewaya apo Yaubada bimiyei ina dewaya po ina luwitani.
25 Matababana iyai uyahina awai dewadewana e memae apo Yaubada
ina luwitani tauna uyahina. Ma iyai uyahina eega, awai habuluna e
memae apo Yaubada ina wihaleya.'

Paliluwaluwa pehi lahana binei

26 Yesu i baha i pa, ‘Yaubada anani taniwaga naka mei pehi lawa a
tano uyahina i ugohi, 27 ma uguwei lawana i eno po malatomtomgei i
towotowolo po pehihi hai laha po hai lata a baba ega ita hanapugeya.
28 Hipuli tauna tu wilata lugu ma ugo hai dewadewa tu welehi, 29 ma a
houga magula uyahina apo ugonana hina lohi.’

Paliluwaluwa pola habuluna binei
(Matiu 13.31-32, 34; Luka 13.18-19)

30 Yesu i baha meme i pa, ‘Yaubada anani taniwaga galenana awai?
Ma apo awai uyahina a paliluweluweya? 31 Galenana mei ihagila polana
habuluna, 32 ma apo lawa e ugohi po e lahaya po e lata ma lagalagana
baneihi e hounihi ma kiu hai pata he wogowogohi.’

Yesu a paliluwaluwa hi maga duma

33 Yesu a guguya uyahina paliluwaluwa hi maga duma ma uyahihiyei
Yaubada a baha i bahebaheya lawa uyahihi ma awai lawa emoemotahi
po hina hanapugeya naka tauna Yesu i luwaluwageya. 34 A luguguya
lawa uyahihi houga magomagouna ompaliluwaluwagei i iatatiyana ma
a hewahewali uyahihi i palipaligeletehi paliluwaluwahi anohi.

Yesu a taniwagagei togowa ma guletutu i palidumolihi.
(Matiu 8.23-27; Luka 8.22-25)

35 Ibigei a hewahewali i paliwelehi i pa, ‘Ta gelu po ta woe damana
u tupona.’ 36 Hi gelu ma bolu hoi gadowa hi nehalehi po hi yamkuka
ma wam gehouhi gasi hi wotagohi. 37 Hi’mkuka po hi damadamana
ma togowa a guletutuna hi wiyaloni po guletutu i hulugeleteya wam
u hinena ma apo hita yoli. 38 Ma Yesu wam u mulina i eneno ma a
hewahewali hi limaamahi po hi pa, ‘Bada, ega uta genogeta, kikina ma
apo ta hilage.’
39 Yesu i welutowolo po togowa ma boga anai guligulina i paliyehi i pa,
‘Amaka ma ona todi,’ po ega yaka togowa i todi ma noka hougana dumola
baneina.
40 Ma a hewahewali i paliwelehi i pa, ‘Awai binei o matomatouta?
Yohola ega Yaubada ota witumaganeya?’
41 A hewahewali hi matouta duma, ma tunawahi hi lulubayadena
mehi hi pa, ‘Geka lawana awai? Togowa po guletutu he iponawogogeya.’

5

Lawana alugo apapoehi hi nehaleya
(Matiu 8.28-34; Luka 8.26-39)

1 Galili bogana u tuponei dobu gowana Gelasene apoma uyahina hi
lugeleta. 2 Yesu wamgei i huhopu po badebade gehouna alugo apapoehi
hi luiluiya kokowagagei i nei po mitehi hi witutuhaga. 3-4 Lawana
i memae kokowaga domohi uyahihi. Ma lawa hi letaya ipa gulawa
pawapawasigei aena po nimana hina panipanihi ma ega emoemotahi
matababana i lautuinihi ma i lowo po u pitapita i memae ma ega
emoemotana po hina womomohi. 5 Ma iyeta po uguwa hoi kokowaga po
hoi oya i ototu nae ma hinina gaima kamkamna uyahinei i hapihapihi.
6 Ma lawana i galena nae po Yesu i galeya ma i bulili po u matana
i tupeu ma i polou. 7 Ega yaka lawana i otu labatana i pa, ‘Yesu,
Yaubada Gegewahagana Natuna tam. Awai uyahiu una dewaya? Ipa

Yaubada gowanei una paligubau ega una ihiniwiyuwau.’ 8 Geka bahana
i bahebaheya babana Yesu amaka i baha nae uyahina i pa, ‘Alugo
palopaloumam, lawana una hopu haleya!’
9 Ma Yesu i lubayadeya, i pa, ‘Gowam iyai?’
Ma i pa, ‘Gowau Bolu, babana boluiyai to memae.’ 10 I lupali higihigili
i pa, ‘Ega tupo geka uyahinei una iyagiyai.’
11 Ma polo boluhi oya u hadana hi banibani, Yesu u liyaliyana.
12 Alugohi hi lupali gonugonuwa hi pa, ‘Una himiliyai po polo uyahihi
to lui.’ 13 Ega yaka Yesu i palihalehi po alugo apapoehi lawana hi hopu
haleya po polohi hi luinihi. Polo magouhi mei tausana luwaga naka
pitenana ma atapuhihi oyana yapanei hi haha hopu po bogana uyahina
hi halele.
14 Ma polo tu galena itetehi hi lowo po hi nae dobu baneina po pitapita
tu miyehi uyahihi hi wibenabenama awai hi gelegeleta. Apoma lawa hi
hopu po hi nae ipa awai i waawala hina galeya. 15 Lawa Yesu uyahina
hi geleta. Ma lawana alugo apapoehi boluhi hi nenehaleya hi tuhagaya
Yesu aena u labena i tugutugula. Tauna i lukaleko po nugonugona a
dumadumaluna ma hi gagaleya po hi matouta. 16 Lawahi Yesu a bagibagi
hi galeya po hi wituwega hi pa, ‘Alugo apapoehi lawa hi hopu haleya po
hi lui polo uyahihi, po hi yoliyoligehi.’ 17 Yaka hi lupali gonugonuwa Yesu
uyahina ipa tupo noka ina nehaleya.
18 Hougana Yesu ipa hoi wam ina gelu ma lawana alugo apapoehi hi
hopuhopu haleya i baha gonugonuwa Yesu uyahina ipa mitehi hina nae.
19 Yesu a baha i wimiheya i pa, ‘Eega, ma tamogi una nae om meyagai
uyahina po om guguni una paliwelehi Guyau i lunugotootogogem po i
hagum.’ 20 Yaka lawana i nae a tupo uyahina dobuna gowana Dekapoli,
po i wituwega po lawa hi nonoli ma hi gohola dumahi.

Yesu wiwine luwaga i widewadewahi
(Matiu 9.18-26; Luka 8.40-56)

21 Yesu a hewahewali mitehi hi damana meme hai u tupo po bolu
hi’mboina meme gadowa uyahina. 22 Apoma numa dalabu taniwagana
gowana Yailo i nei Yesu uyahina po u aena i polou, 23 ma i lupali
gonugonuwa i pa, ‘Natuwe wawinena kikina ma apo ina hilage. Ma
a luhogalem ipa una nei po una wodadani po ina luyagohana ma ina
memae.’
24 Ega yaka hi nenae a numa uyahina ma bolu baneina hi wotagohi
po hi tataliyana mehi. 25 Ma noka boluna u hinena wawine gehouna
tootogona. Tauna a totogo naka tala i kolokololo bolima magouhi 12.
26 Wawine geka tu ulaula gehouhi uyahihi a gapola i halehi po ipa
luyagohana ina tuhagaya po ega ma tamogi a totogona i lalata. 27 Tauna
Yesu tuwegana i nonoli yaka i wimulitagoya po a kaleko i wodadani.
28 Babana wawinena a nugotuhu i pa, ‘Apo Yesu a kaleko a wodadani
yaka a luyagohana.’ 29 Yaka wawinena Yesu a kaleko i wodadani po
mala emosi ma talana a kololo i wohouna ma mayana i wimeya amaka
i dewadewa.
30 Yesu mayana i wimeya naka manini i hopuhopu yaka i luhagawileya
po i lubayada, i pa, ‘Iyai u kaleko i wodadani?’
31 Ega yaka a hewahewali hi paliweleya hi pa, ‘Heki, bolu una galeya,
he tataliyana mehi. Awai binei e laubayada upa iyai i wodadanim?’

32 Ma ega yaka Yesu tauna i itotolana lawa u hayahi ipa ina galeya iyai i
wodadani. 33 Ma wawinena i hanapugeya tauna i dewaya yaka i matouta
po i taatawa ma i nei Yesu u matana po i polou po i wibenabenama i pa,
‘Tau a wodadanim.’ 34 Yesu wawinena i paliweleya i pa, ‘Natuwe, om
witumagana i wiluyagohanim; a nugodumolam una nae, om wiyuwa i
kokoe.’
35 Yesu yohola geka bahana i bahebaheya ma Yailo a numagei lawa
gehouna i nei po Yailona uyahina i baha i pa, ‘Natum amaka i hilage ma
ata bada ega una laigeno gawahi.’
36 Yesu noya i nonoli ma Yailo i paliweleya i pa, ‘Ega una matomatouta
tamogi una witumagana.’
37 Ega yaka Yesu lawa atapuhi i talagagalihi po ega hita wotagohi
ma Pita ma Yamesa walehina Yoni tunawahi i weluwinihi po mitehi hi
nae Yailo a numa uyahina. 38 Hougana hi gelegeleta meyagai uyahina
ponapona hi nonoli naka lawa hi tutou po hi lauhiyawa. 39 Ega yaka Yesu
i lui numa u hinena po tu tou i paliwelehi i pa, ‘Awai binei o tutou ma
o lauhiyawa? Tewela geka ega ita hilage ma e eneno.’ 40 Geka bahana
uyahina ma lawa atapuhi hi winameya.
Ma Yesu i baha po lawa atapuhi hi huhopu numa hinenei po hi nae hoi
uputa. Ma tewelana hinana ma amana ma gasi a hewahewali tonuga
mitehi hi lui po hi nae tewelana anu ani eno. 41 Yesu tewelana u nimana
i wogo ma ponahiyei i baha i pa, ‘Talida kum,’ ponatiyei a bui i pa,
‘Kenuna una towolo.’ 42 Ma tewelana i wotowolo po i nae, babana a
bolima magouhi 12. Amana po hinana ma a hewahewali hi galeya ma
hi nugogohola duma. 43 Yesu i lugagayogehi i pa, ‘Ega lawa gehouhi ona
palipaliwelehi u bagibagi geka binei, ma tewela a yam ona weleya po ina
am.’

6

Mi Nasaleta Yesu hi wihinigigiyeya
(Matiu 13.53-58; Luka 4.16-30)

1 Yesu a hewahewali mitehi hi gunawilehi a meyagai duma uyahina,
2 po Yesu hoi dalabu i wiwawala po i wiatatiyana hoi numa tapalolo. Ma
lawa magomagouhi hi nonoli po nugonugohi hi goholihi hi pa, ‘Meka
hotanana a hanapu i tuhagaya? Iyai i wiatatiyeya, po manini e dewade-
waya? 3 Geka Maliya natuna, tauna kamda, walewalehina Yamesa, Yosa,
Yuda ma Simona po nounouna mitehi ta memae.’ Uyahinei Yesu hi
luhinidoodoleya.
4 Ega yaka i paliwelehi i pa, ‘Tu bahapiko u tupo geha lawa hi wiyatey-
ateya ma a meyagai po a guguni po a manago ega hita wiyateyateya.’
5-6 Yesu i nugogohola duma babana a lawa ega hita witumagana uyahina
po ega emoemotana a wipoya atapuna ina haleya, yaka lawa ega hita
maga ma i wodadanihi po hi luyagohana.

Yesu a hewahewali i himilihi po hina bagibagi
(Matiu 10.5-15; Luka 9.1-6)

Ega yaka Yesu i wiwila meyagai gehouhi uyahihi po i wiatatiyana.
7 Apoma Yesu a hewahewali magouhi 12 i otugehi po hi nei uyahina ma i
paliwelehi ipa luwaga luwaga hina nenae. Ma wipoya i welehi ipa alugo
apapoehi lawa uyahihi hina iyagahi.

8 Hai ututu i lawihi i pa, ‘Ega awai ona wiwaya omi kadau binei. Ega
aniani po ega poha po ega mone, ma omi digona yawa ona waya. 9 Omi
ae humahumagei ae yapayapami ona humahi ma ega luilui wiluwagana
ona wiwaya. 10 Apo ona nenae meyagai gehouna uyahina ona gelegeleta
ma numa taniwagana ina otugemi a numa uyahina ona lui, yaka naka
numana ega ona nenehaleya, ma uyahina ona memae po a sigana
meyageina ona nehaleya. 11 Ma inapa meyagai gehouna uyahina lawa
ega hina kaohemi po omi guguya hina wihinigigiyeya yaka meyageina
ona nehaleya. Ma ona nenae hougana aemi dubudubuna ona lihooholi
po ani galena u matahi ona dewaya po hai dewa apapoehi hina hana-
pugehi.’
12 Yesu a hewahewali i himilihi po hi nae meyagai uyahihi po hi guguya
ma lawa hai apapoe uyahihiyei hina nugobui. 13 Gasi alugo apapoehi
lawa uyahihi hi wiyagahi ma bunama uyahinei tu tootogo hi bunamihi
po hi luyagohana.

Yoni tu bapatiso a hilage
(Matiu 14.1-12; Luka 9.7-9)

14 Yesu a wipoya tuwegana hi nohaya tupo atapuna uyahina po Heloda
wasawasa i nonoli. Ma lawa gehouhi hi pa, ‘Nugote Yoni tu bapatiso
hilage uyahinei i towolo meme po manini geka e dewadewahi.’
15 Ma lawa gehouhi hi pa, ‘Tu bahapiko odubona Elaisiya i gunawilena
meya.’
Ma lawa gehouhi hi pa, ‘Ega Elaisiya ma nugote tu bahapiko odubona
gehouna.’
16 Ma Heloda wasawasa Yesu a wipoya noyana i nonoli po i pa, ‘Baha
dumana Yoni tu wibapatiso gadouna a boliboli tauna hilagei i towolo
meme.’
17 Babana tauna Yonina lolowa Heloda i baha po hi numa panipani po
hoi numa panipani hi houni. A lui babana wawine gowana Helodiyasi
naka Pilipo agona ma tamogi Heloda i’mhalohalo po walehina agona
i lawagi. 18 Uyahinei Yoni i gagaleya po ega ita dumalu yaka i baha
nae Heloda uyahina i pa, ‘Ega ita dumalu babana walehim agona u
lawagi.’ 19 Naka binei ma Helodiyasi i luuyogigai Yoni uyahina po ipa
Yoni in’uni. Ma ega emoemotana, 20 babana Heloda Yoni i matuteya
po i galena teteya babana i hanapugeya naka Yoni tu dumalu po tu
wiwoiyawa. Houga magomagouna Heloda Yoni a guguya i nonoli ma i
launugoluwaluwaga tamogi ipa hilaki Yoni ponana ita noonoli.
21 Heloda a houga guni iyetana ma agona a gaogao i tuhagaya ipa
Yoni ina hilage. Tolehana hi dewaya po toumana hi otugehi am binei.
Toumanahi gabemani tanitaniwagahi po gawiya tu tahaehi po Galili
tupona tanitaniwagahi. 22 Hougana Heloda a toumana mitehi hi’mam
ma mahiyana wawinena i lui po u matahi i halahala ipa i laikaohahi.
Tewelana a hala hi gagaleya po hi kaoha duma yaka Heloda mahiyana
i otugeya po i baha uyahina i pa, ‘Ani’mbenena apo a welem? Awai
om luhogala?’ 23 Ma wasawasa i baha i pa, ‘Moina dumana a baha
gwala uyahim om luhogala awai apo a welem. Inapa ani taniwaga una
luhogaleya emoemotana apo tupo gehouna bimgei a palihaleya.’
24 Ma ega yaka guguhinina i nae po hinana uyahina i baha i pa, ‘Apo
awai u luhogala Heloda uyahina a baheya?’

Ega yaka hinana i pa, ‘Una nae po una baha una pa, “A luhogaleya ipa
Yoni tu wibapatiso unununa una weleu.” ’

25 Ega yaka tewelana i bulili po i gunawileya wasawasa a toumana
mitehi uyahihi po i pa, ‘A luhogaleya geka hougana Yoni tu wibapatiso
unununa hoi gaeba una houni ma una weleu.’

26 Geka bahana wasawasa i noonoli po nugonugona i wiyuwa duma,
ma tamogi a bahagwala tu witoumanena amaka hi nonoli yaka ega
emoemotana ina nugoneya. 27 Mala emosi ma numa panipani tu galena
itetena i paliweleya i pa, ‘Una nae po Yoni gadouna una boli.’ Yaka tu
galena itete naka pitenana i dewaya po Yoni gadouna i boli, 28 po hoi
gaeba i houni ma i niyeya po guguhinina i weleya, ma guguhinina i waya
po i niyeya hinana uyahina. 29 Yoni a hewahewali noyana hi nonoli yaka
hi nei po hai popoya hi niyeya po hoi wikokowaga hi houni.

Yesu bolu i wianihi
(Matiu 14.13-21; Luka 9.10-17; Yoni 6.1-14)

30 Yesu a tu wituwetuwega hi gunawilehi po hai bagibagi po hai
wiatatiyana atapuna hi wibenabenama. 31 Ma ega hai gaogao ipa hina
am babana lawa hai geleta po hai hopu ega hita wohouna. Ega yaka
Yesu a hewahewali i paliwelehi i pa, ‘Tupo geka ta nehaleya po ta nae
hoi balabala po kikina ta wiyagohina.’

32 Ega yaka wam tunawahi hi geluya po hi nae hoi balabala. 33 Ma
hi gelugelu bolu hi galehi. Yaka lawa tahayagei hi ibulibulili ma hi
nenae. Ma hai wibulibulili binei meyagai emosi po emosi lawahi mitehi
hi negogona po dobuna uyahina hi geleta tahaya. 34 Yesu wam uyahinei
i huhopu po bolu baneina i gagalehi po i galena lunugotootogogehi
babana galenahi mei sipi ega hai tu galena itete ega yaka i wiwawala
po lawa uyahihi i wiatatiyana.

35 Ma Yesu a wiatatiyana i lidaoya bolu uyahihi, ma a hewahewali hi
galeya naka amaka ibiga i geleta, ega yaka Yesu hi paliweleya hi pa, ‘Geka
hoi balabala yabayababa ma kabudala e yoliyoli. 36 Lawa una himilihi
po hina nae hoi tano po hoi meyagai po hai am hina gimala.’

37 Yesu i paliwelehi i pa, ‘Taumi aniani ona welehi po hina am.’

Ma a hewahewali a baha hi wimiheya hi pa, ‘Guyau, ega emoemotiyai.
Nugote apo to nae po hai am to gimala, yaka mone baneina to haleya mei
kina handele luwaga apo uyahinei ta wianihi.’

38 Yesu i baha i pa, ‘Palawa wabihaga uyahim? Ona nae lawa uyahihi
po palawa ona lupali.’

Yaka a hewahewali hi bibeiha po palawa magouhia numitutu ma
iyana luwaga hi tuhagaya.

39 Ega yaka Yesu i baha po hiyamoni waiidaidagana uyahina hi
duhuna. 40 Ega yaka hi duhuna bolu po bolu uyahinei mei 50 po 100.
41 Yesu palawa nimitutu ma iyana luwaga i wihini po i galena gae hoi
yada ma Yaubada uyahina i wimaamala. Ma palawa i tomutomuya po a
hewahewali i welehi po hi gutaya bolu uyahihi. Mei gasi iyana luwaga
i tomutomuya po i welehi. 42 Ma lawa hi’mam po atapuhi hi’mhiyougo
43 po ega yaka a hewahewali palawa ma iyana omtelenana hi tuwaluta
meya po hi lauemoteya poha magouhi 12 hi lihogohi. 44 Yesu ololoto i
ianihi magouhi tausana nimitutu.

Yesu boga tepanei i nenae
(Matiu 14.22-33; Yoni 6.16-21)

45 Naka hougana Yesu a hewahewali i paliwelehi i pa, ‘Wam ona geluya
po ona tahatahaya Besaida ma tau lawa a himilihi po hina nae hai u
dobu.’ 46 Ma Yesu bolu i himilihi po hi nenae ma tauna i gae u oya ipa
ina lupali.
47 Yesu tunawana oya u tepana ma upom i geleta po a hewahewali boga
u tipolina hi woewoe. 48 Yesu a hewahewali i gagalehi ma hi ileta babana
togowa i tupamatamatanihi po ega emoemotahi hina woe yagiyagina po
hina damana hoi dobu. Kikina ipa malinatom, ma Yesu i nei po boga
tepanei i nenae po i nei a hewahewali u liyaliyahi ipa ina weluwilehi.
49 Yesu hi gagaleya ma boga tepanei i nenei uyahihi ma hi iototu hai
nugotuhu hi pa lawa hilahilagena alugona hita tuhagaya. 50 Babana a
hewahewali atapuhi hi gagaleya po hi matouta duma.
Mala emosi ma Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Awai matoutana, ona
nugomotu, tau.’ 51 Ma Yesu hoi wam i gelu geleta ma togowa i wohouna
ma a hewahewali hi gohola dumahi, 52 babana bolu Yesu i anihi ega hita
nugotuhu tuhagaya matababana nugonugohi matahi hi keke.

Yesu tu tootogo Genesaleta i luyawahihi
(Matiu 14.34-36)

53 Hi damana po Genesaleta u tuponana hi gota po hai wam hi hepaya.
54 Ma hi huhopu wam uyahinei po hi gegae ma lawa Yesu hi galeya.
55 Yaka lawa hi wibulibulili nae meyagai atapuhi uyahihi po tu tootogo
ani enogei hi awalihi po hi nehi mai Yesu uyahina ma apo noyana hina
nonoli meka u tuponana e nenae gasi lawa hi wotagoya. 56 Yesu a wiwila
tupo atapuna uyahina dobu po meyagai po tano uyahihi, ma lawa hai tu
tootogo hi niyehi po hai ani gimala dobuhi uyahihi hi otonaneya po hi
laupali gonugonuwa ipa tu tootogo Yesu a kaleko hina wogo dadani. Ma
tauhi hi wodadani yaka hi luyagohana meme.

7

Yudeya hai dewa
(Matiu 15.1-9)

1 Houga gehouna Palisi lawahi po lugagayo tanitaniwagahi
Yelusalemgei hi nei po Yesu u liyaliyana hi towotowolo ma hi ihalugeya.
2 Yesu a hewahewali hi galena tuhagahi ega nimahi hita oga tahaehi ma
apoma hit’omam. Ma hi baha hi pa, ‘Yesu a hewahewali hi gobu.’ 3 Hai
baha babana Palisi lawahi po mi Yudeya atapuhi hai tapalolo dewana
naka yeuyeu po nimahi he oga imahi apoma apo he’mam. 4 Ma gasi
apo ani gimala uyahinei he nenei naka he togo tahaya apoma he’mam.
Ma lugagayo atapuna googahi uyahihiyei i nenei hi wotagohi gaeba po
keyaka po nau hi ogogahi.
5 Ega yaka Palisi lawahi po lugagayo tanitaniwagahi Yesu hi
lubayadeya hi pa, ‘Awai binei om hewahewali googata hai lugagayo
ega hita wiyateyatehi, ma a nima gobugobuhi he’mam?’
6 Yesu hai baha i wimiheya i pa, ‘Baha dumana taumi tu wikoy-
akoyama dumami, naka binei ma Yaubada a baha tu bahapiko Isaiya i
gilumi i pa,
“Geka lawahi gamohi yawa e bahababaha wiyateyateu
ma nugonugohi hi mebala dao uyahiugei.

7 Uyahiu he tapatapalolo yababa,
babana hai wiatatiyana ega tau uyahiugei
ma tauhi hai winugonugotuhugei.”
8 Omi dewa hi apapoe babana Yaubada a lugagayo o houna gowadihi ma
lawa hai lugagayo o wotagohi.

9 ‘O hanapu duma po omi dewa uyahinei Yaubada a lugagayo o wi-
hinigigiyehi, ma lawa hai lugagayo o iponawogogehi. 10 Geka Yaubada
a lugagayo Mose i weleweleya i baha i pa, “Amam ma hinam una wiy-
ateyatehi. Apo lawa awai hinana ma amana ina kawaiapapoehi yaka
hina lihilageni.” 11 Naka lugagayona o wihinigigiyeya ma taumi omi lu-
gagayogei o baheya o pa, apo lawa awai hinana ma amana ina palihalehi
po ina pa, “U gapola atapuna amaka a palihaleya Yaubada uyahina
po ega emoemotau a hagumi.” 12 Yaka lawana o paliguduguduya po
uyahinei amana po hinana apega ina haguhi. 13 Geka omi wiatatiyana
apapoehi googami uyahihiyei o laudamanehi, po Yaubada a baha o
laiwayaunihi ma gasi ginouli gehouhi uyahinei Yaubada a lugagayo o
tulagonihi.’

Lawa hai apapoe
(Matiu 15.10-20)

14 Yesu lawa i otugehi po hi liya mai uyahina ma i paliwelehi, i pa, ‘Ona
lutanigana imahi u wiatatiyana uyahina. 15 Yaniyani emosi po emosi
gamomiyei o anani ega emoemotana po ina wiapapoenimi, ma awai
gamomiyei e gelegeletai naka tauna e iapapoenimi. 16 [Taumi iyawoi
waitanigami yaka ona launonola.]’

17 Ma Yesu bolu i nehalehi po i lui numa u hinena, ma a hewahewali
hi lubayadeya hi pa, ‘Emoemotana baha wiluwaluwa geka uta liyayahi
uyahiyai?’

18 Ega yaka Yesu i paliwelehi i pa, ‘O winugoneina hota? Ona lutani-
gana, lawa aniani hi ani po koibahi u hinena i luilui ega ita iapapoenihi
19 matababana ega ita hopu u nugonugohi, ma i lui u amamohi houga
kukuna ma apo ina hopu meme hoi nudanuda.’ (Geka uyahinei Yesu i
paliweleta po i pa aniani atapuhi ta ananihi.)

20 ‘Ma awai gamomiyei e gelegeleta naka tauna e iapapoenimi.
21 Nugotuhu apapoehi lawa nugonugohiyei e gelegeletai naka: mata-
maga, danene, omunugo, wihola, 22 omboho, nugogobu, koyama,
wotutawine, omgenagenalili, wiyalutu, nugogegae, tanigapota, 23 geka
dewahi lawa nugonugohi he iapapoenihi.’

Wawine gehouna a witumagana
(Matiu 15.21-28)

24 Apoma Yesu i nae tupo gehouna Taya meyageina u liyaliyana po i lui
numa uyahina, babana ega nugonugona po ipa lawa hina hanapugeya
a geleta binei ma tamogi lawa hi tuhagaya. 25-26 Ma wawine gehouna
a geleta noyana i nonoli po i nei. Wawinena ega Yudeyagei ma tauna
a dobu Ponisiya tupo Siliya uyahina ma a nei matababana natuna
wawinena alugo apapoena i luiya po nugonugona ipa Yesu ina galeya
po ina wiyagaya. I nei po Yesu aena u babana i polou po i lupali Yesu
uyahina i pa, ‘Alugo apapoena una wiyagaya natuwe uyahina.’

27 Yesu wawinena a lupali i wimiheya, i pa, ‘Lawa mi Yudeya a hagu
tahaehi apoma tupo gehouhi. Ega emoemotana po logaloga hai yam
kedewa a welehi.’
28 Wawinena Yesu a paliluwaluwa i wimeheya, i pa, ‘Guyau, naka baha
dumana ma kedewa logaloga hai yam hamomouna he lemolemoya.’
29 Ega yaka Yesu i baha i pa, ‘Tinani, om baha binei, un’omhoe po una
nae om numa uyahina alugo apapoena natum amaka i hopu haleya po i
dewadewa.’
30 Ma wawinena i wotowolo po i nae a numa uyahina, hougana i geleta
anu numa po i luilui ma natuna hoi ani eno ma alugo apapoena amaka i
hopu haleya.

Yesu gumgum lawana i widewadewaya

31 Yesu Taya i nehaleya po i nae Saidoni po i nehaleya po i nae Dekapoli
tuponana uyahina naka Galili bogana tupona. 32 Hougana Yesu i geleta
u Galili lawa waigumgumna hi neiyai Yesu uyahina po hi lupali hi pa,
‘Yesu, lawa geka una wodadani.’
33 Yesu lawana mitehi bolu hi nehalehi po hi nae uheiya. Ma Yesu
nima gigina luwaga lawana u tanigana i houna luiyehi po i kokoe.
Ma nimana i luhowaya ma lawana menana i wodadani. 34 Ma Yesu
anai nugowiyuwana i galena watata hoi yada ma i yautu halena ma i
paliweleya i pa, ‘Epapata,’ ponata, ‘Ona gunahoenimi!’ 35 Yaka mala
emosi ma lawana tanigana hi gunahoenihi ma menana i teyateya po
emoemotana ina baha dumalu.
36 Yesu bolu i paliwelehi i pa, ‘Ega tuwegana ona bahebaheya lawa
uyahihi.’ Ma lawa ega hita geno, Yesu tuwegana hi dedeya lawa atapuhi
uyahihi.
37 Ma lawa hi nonoli ma hi goholihi, ega yaka hi pa, ‘Yesu a bagibagi
hi dewadewa duma. Emoemotana taniga pupu ina baha po hina nonola
ma menahi witewiteihi apo ina lidumaluhi po hina baha.’

8

Yesu bolu gehouna i wianihi
(Matiu 15.32-39)

1 Ega houga ita dao ma bolu baneina gehouna hi nei Yesu uyahina ma
ega hai am. Ega yaka Yesu a hewahewali i otugehi po i paliwelehi i pa,
2 ‘Lawa geka a lunugotootogogena dumahi, babana iyeta tonuga mitehi
ta memae ma ega hai yam. 3 Ma inapa anai omhilagehi a himilihi apo hoi
tahaya kamnahi hina apapoe, babana gehouhi bala daodaohiyei hi nei.’
4 Ma a hewahewali hi pa, ‘Guyau, u hanapugeya tauta geka hoi
balabala ta memae ma apo meka aniani ta tuhagaya po lawa ta wianihi?’
5 Ega yaka Yesu i lubayadehi i pa, ‘Omi palawa wabihaga he memae?’
Hi pa, ‘Palawa magouhi 7 he memae.’
6 I baha po lawa hoi hipuli hi tugula. Ma palawahi i winihi po Yaubada
uyahina i wimaamala. Ma i’mtomutomu po a hewahewali i welehi po
hi gutaya lawa uyahihi. 7 Yesu iyana muhomuhohi ega ita maga ma i
winihi po i wimamala Yaubada uyahina ma a hewahewali i welehi po hi
guta wiwila lawa uyahihi. 8 Lawa hi’mam po hi’mhiyougo ma yaniyani
tupotupona hi tutuwaluhi naka poha magouhi 7 hi lihogohi. 9 Ma ololoto
magouhi mei tausana wohepali i himili. 10 Ma Yesu a hewahewali mitehi
wam hi geluya po hi damana Damanuta u tuponana.

Palisi lawahi nugonugohi ipa wekiwekilala hina galeya
(Matiu 16.1-4)

11 Palisi lawahi hi nei Yesu uyahina po hi ludadani hi pa, ‘Nugonugoiyai wekiwekilala gehouna una wiatatiyeiyai po to hanapugem tam Yaubada uyahinei u nei.’

12 Yesu i yautu halena ma i pa, ‘Awai binei geka hapanana manini wekiwekilalana o bibiheya? A baha duma uyahimi, apega wekiwekilala gehouna a wogeleteya uyahimi.’ 13 Ega yaka, i nehalehi po wamgei i damana u tupona.

Lupali wiatatiyanana
(Matiu 16.5-12

14 A hewahewali hai palawa ega hita waya babana nugohi i guluwi ma hai palawa emosi hota hoi wam. 15 Yesu i baha i pa, ‘Ona galena imahi Palisi po Heloda lawahi hai palawa ani lihaahanana naka nugohine gowagowada.’

16 Yesu a hewahewali tunawahi ma hi ibaabani hi pa, ‘Geka a nugotuhuna binei ma ata palawa nugota i guluwi po ega tata waya.’

17 Yesu hai wibaabani i hanapugeya yaka i baha uyahihi i pa, ‘Awai binei o ibaabani palawa, bo? Ega palawa binei ata bahabaha, ma nugote nugonugomi hi kapala yaka u baha anohi ega ota nugotuhu tuhagahi.
18 “Waimatami ma ega ota ihalu,
waitanigami ma ega ota launonola.”
19 Nugomi i guluwi? Hougana tausana nimitutu a ianihi palawa nimitutu uyahinei ma o laugogona meya poha wabihaga?’

Hi pa, ‘Poha magouhi 12.’

20 Ma i baha meme i pa, ‘Hougana tausana wohepali a ianihi palawa magouhi 7 uyahihiyei, naka o tutuwaluhi poha wabihaga o lihogohi?’

A hewahewali hi pa, ‘Poha magouhi 7.’

21 Ega yaka i baha i pa, ‘Iyowai nugonugomi yohola ega hita lugiigilihi?’

Matakeke lawana Yesu i luyawahi u Besaida

22 Yesu a hewahewali mitehi hi damana po hi gota Besaida u meyageina, ma lawa matana keekena hi neiyai Yesu uyahina po hi lupali hi pa, ina wodadani. 23 Ega yaka Yesu matakeke lawana u nimana i wogo ma meyagai hi nehaleya po hi nae uheiya, ma Yesu lawana matana luwaga i howahi ma nimana i hounihi u matana po i wihalehi ma i baha i pa, ‘Ginouli awai e gagalehi?’

24 Ma tu matakeke i pa, ‘Lawa a gagalehi ma amaka mei mayau hina nenae.’

25 Ega yaka Yesu nimana i houna mehi u matana po nimana i wihalehi ma lawana i lumatabohoboho ma matana hi lugigilihi po ginouli atapuhi i galena imahiyehi. 26 Ega yaka Yesu i paliweleya i pa, ‘Ega una nenae bolu uyahihi, ma una dumalu po una nae om numa uyahina.’

Pita i baha dumalu Yesu binei
(Matiu 16.13-20; Luka 9.18-21)

27 Yesu a hewahewali mitehi tupo Sisaliya Pilipai tahayanei hi nenae ma i lubayadehi i pa, ‘Lawa hai winugonugotuhu hi pa tau iyai?’

28 A hewahewali hi pa, ‘Lawa hi pa tam Yoni bapatiso, ma gehouhi hi pa tam Elaisiya lawa odubona, ma gehouhi hi pa tam tu bahapiko odubona gehouna.’

29 Apoma a hewahewali uyahihi i baha nae i pa, ‘Ma taumi, omi
nugotuhu o pa tau iyai?’
Ma Pita a baha i wimiheya i pa, ‘Tam, Yaubada a Besinana lawana.’
30 Yesu i paliwelehi i pa, ‘Ega iyai gehouna ona palipaliweleya.’

Yesu a hilage bahana i baha
(Matiu 16.21-28; Luka 9.22-27)

31 Yesu tauna i bahena meya i pa, ‘Apo Lawa Moinau wiyuwa galenahi
magomagouhi a wialonihi. Apo mi Yudeya hai tanitaniwaga po tu
witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwagahi hina wihinigigiyeu.
Ma apo hina uniu po iyeta tonuga u mulina a towolo meme.’
32 Yesu a baha dumalu binei Pita i weluwaya po hi tunae uheiya
ma i’mpaligudugudu uyahina 33 Yesu i luhagawileya po a hewahewali
i galehi ma Pita i paliyeya i pa, ‘Tomodulele, una nehaleu om winu-
gonugotuhu mei lawa hota hai winugonugotuhu, ma ega mei Yaubada
a nugotuhu.’
34 Yesu bolu po a hewahewali i paliwelehi i pa, ‘Inapa lawa awai
nugonugona ina wotagou yaka a luyagohana ina palihaleya. Ma anani
take ina awali ma ina wotagou. 35 Apo iyawoi ega biugei hina hilage yaka
apo yautuhi hina halehi. Ma iyawoi tau biugei ma tuwega dewadewana
binei hina hilage apega yautuhi hina halehi. 36 Inapa iyai ina wigapola
duma yaka Yaubada a dewa apo ina winugoguluwi, naka apo awai
dewadewana ina tuhagaya? 37 Ma lawa a luyagohana naka ginouli
baneina. 38 Apo lawa awai tau ma u baha ubeihi ina ihinimaya geka
hapana u matahi babana tu apapoe apo hina paliguyoguyougeya yaka
tau Lawa Moinau u houga nei uyahina apo tauna a wihinimaeya. Naka
hougana uyahina tau ma Amau po a tu winoyanoya waiwoiyawahi hai
wasawasa namanamalinei a nei.’

9

Yesu galenana i buiya
(Matiu 17.1-13; Luka 9.28-36)

1 Yesu bolu i paliwelehi i pa, ‘A baha duma uyahimi, gehoumi geka hosi
o towotowolo apega ona hilage a sigana Yaubada a taniwaga waipoyana
ina geleta po ona galeya.’
2 Iyeta magouhi 6 hi kokoe ma Pita ma Yamesa ma Yoni tunawahi Yesu
i weluwinihi po hi gae oya baneina u tepana. Hai mae uyahina ma Yesu
galenana i buiya u matahi, 3 po a luilui galenana i wakeke lagona duma
po i namanamali ega mei iyai hoi hipuli kaleko ina deoya po wakekena.
4 Ma babada odubohi hi lugeletehi po Yesu mitehi hi ibaabani. Babadahi
naka Mose ma Elaisiya.
5 Ma Pita i baha Yesu uyahina i pa, ‘Guyau, i haki duma po tauyai geka
hosi. Apo kape tonuga to wogohi, emosi tam bimgei ma emosi Mose binei
ma emosi Elaisiya binei.’ 6 Pita a matouta binei ma i baha yababa.
7 Ma gahu i lutatahi ma gahuna u hinena pona hi noonoli i pa, ‘Natuwe
geka, a luhogaleya; tauna ona wiponawogogeya.’
8 Mala emosi ma a hewahewali hi hagahagawila po ega lawa gehouna
hita galeya ma Yesu tunawana i towotowolo.
9 Oyagei hi hopuhopu mai ma Yesu a hewahewali i paliwelehi i pa, ‘Ega
lawa uyahihi ona bahebaheu, awai o gagalehi, a sigana tau Lawa Moinau
hilage uyahinei apo a towolo meme. 10 Yesu a baha hi wiponawogogeya

po ega hita wiyahoneya ma tamogi hi nugonugotuhu hi pa, ‘Hilage
uyahinei towolo memena anona awai?’
11 Ma Yesu uyahina hi lubayada hi pa, ‘Awai binei lugagayo tanitani-
wagahi hi baheya hi pa, apo Elaisiya ina tahaya mai ma u mulina apo
Besinana lawana ina nei?’
12 Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Naka moina dumana, Elaisiya ipa
ina tahaya mai po ginouli atapuhi ina lidumaluhi. Ma awai binei ma
Yaubada a Buka uyahina hi gilugilumi hi pa, Lawa Moinau apo wiyuwa
a tuhagahi po paliguyaguyau. 13 Ma tamogi Elaisiyana amaka i nei, ma
hi wihinigigiyeya, mei Yaubada a Buka uyahina hi bahebaheya.’

Alugo apapoena tewela uyahina Yesu i wiyagaya
(Matiu 17.14-21; Luka 9.37-43a)

14 Yesu a hewahewali tonuga mitehi oyagei hi hopu mai po a hewa-
hewali gehouhi hi tuhagahi ma lugagaya tanitaniwagahi mitehi he
laugamobagibagi ma bolu baneina hi’mboina. 15 Hougana bolu Yesu hi
galeya ma hi goholihi ega yaka hi bulili po hi witutuhaga ma hi mamali.
16 Ma i lubayadehi i pa, ‘Awai binei o laugamobagibagi?’
17 Bolu u hayahi lawa gehouna Yesu i paliweleya i pa, ‘Bada, natuwe
alugo apapoena i luiya ma a neneiyai uyahim po tam ega geka hota.
Natuwe geka ega emoemotana po ina baha 18 ma houga gehouhi alugo
apapoena e luiya ma e guli hoi hipuli po pulopulo gamonei he gelegeleta
ma niwona e yamhanakidiyana ma e yamtatamomota. Ma om hewa-
hewali uyahihi a baha ipa alugo apapoena hina wiyagaya ma ega
emoemotahi.’
19 Yesu i baha i pa, ‘Taumi hapa geka ega omi witumagana. Houga a
dao awai apo a meme liyanimi po a genogenogemi? Tewelana ona neiyai
uyahiu.’
20 Apoma tewelana hi neiyai Yesu uyahina ma alugona Yesu i galeya
ma i wimatauguuguwa po i peu hoi hipuli po i taatawa ma gamonei
pulopulo hi gelegeleta.
21 Yesu tewelana a totogo i galeya ma i lubayada amana uyahina i pa,
‘Iyowai a totogo a dao?’
Tewela amana Yesu a baha i wimiheya i pa, 22 ‘A habuluna ma i nei po
geka hougana, ma alugo apapoena e ileta ipa ina lihilageni ma e haleya
mayau ebebalana uyahina po gasi goila u hinena. Yaka emoemotam una
lunugotootogogeiyai po una haguiyai.’
23 Yesu a baha i wimiheya i pa, ‘Awai binei u baha u pa, “Emoemotam”?
Ginouli atapuhi witumaganagei emoemotahi.’
24 Mala emosi tewela amana i baha gonugonuwa i pa, ‘A wituma-
ganem, ma u witumagana ega ita lata yaka una haguwe.’
25 Yesu bolu i gagalehi ma hi bulibulili mai u liyaliyana yaka alugo
apapoena i paliyeya i pa, ‘Alugo gumgum geka hougana una hopu haleya
ega una luilui meya!’
26 Ega yaka alugo i otu labatana ma tewelana i wimatauguuguwa po i
guli hoi hipuli, ma alugo apapoena i hopu haleya, ma bolu tewelana hi
galeya ma hi pa, ‘Amaka i hilage!’ 27 Ma ega yaka Yesu tewela u nimana
i wogo po i woitowoli po mitehi hi towotowolo.
28 Yesu a hewahewali mitehi lawa hi nehalehi po hi nae numa u hinena
po tunawahi ma hi lubayadeya hi pa, ‘Iyowai po ega emoemotiyai alugo
apapoena to wiyagaya?’

29 Ega yaka Yesu hai baha i wimiheya i pa, ‘Lupaligei emoemotana
alugo apapoehi lawa u hinehi hina lupa hopu, ma ega awai gehouna.’

Yesu a hilage bahana i wiluwagaya
(Matiu 17.22-23; Luka 9.43b-45)

30 Dobu naka hi nehaleya po hi damana Galili u tupona. Yesu ega
nugonugona ipa lawa hai ani nae hina hanapugeya, 31 babana ipa a
hewahewali ina wiatatiyehi. Ma i baha nae uyahihi i pa, ‘Lawa Moinau
apo hina houna damaneu lawa u nimahi po hina lihilageniu ma apo
iyeta witonugana uyahina hilagei apo a towolo meme.’ 32 A baha uyahihi
ega hita nugotuhu tuhagaya ma hi nugolowo yaka ega hita lubayada
meme uyahina.

Tu tahaya tauhi tu wimuli
(Matiu 18.1-9; Luka 9.46-50, 17.1-2)

33 Hi geleta Kapaneum po hi lui hoi numa po Yesu a hewahewali i
lubayadehi i pa, ‘Awai hoi tahaya o yampaliwilewileya?’ 34 Atapuhi hi
genuwana, matababana hoi tahaya tunawahi ma hi wigamogahigahi
wibadabada binei po hi wihinimaya.
35 Yesu i tugula ma magouhi 12 i otugehi, po i baha uyahihi i pa,
‘Apo iyai nugonugona po ina tahaya, tauna ina nugohopuhopu ma ina
witubagibagi a lawa ubeihi.’
36 Ega yaka tewela gehouna i waya po u naohi i witowoli ma i
talahagauya ma i baha uyahihi ipa, 37 ‘Iyai gowaugei geka tewelana
ina likaohaya yaka tau i likaohau. Ma iyai ina likaohau yaka ega tau
tunawau ma tu himiliu i likaohaya.’
38 Yoni i baha Yesu uyahina i pa, ‘Bada, lawa gehouna gowamgei ma
alugo apapoehi i iyagahi ma to baha po ipa ina wohouna, matababana
tauna ega ata bolu u hinena.’
39 Yesu i baha i pa, ‘Ega ona yamgudugudu apo iyai manini ina
dewadewahi gowaugei naka tauna ega ita palipalidibogiu, 40 babana
iyai ega ita igawiyeta naka tulata. 41 A baha duma uyahimi, apo iyai goila
ina welemi babana taumi Keliso a bolu, yaka a meiha apo ina tuhagaya.
42 ‘Apo tu witumaganeu lawana a winugonugotuhu mei geka tewe-
lana, ma lawa awai ina lipeuya, yaka a dumalu itapa gaima baneina
u gadouna hita duli ma u boga dumdum hita halena hopuneya. Ma
ega ita dumalu ipa geka tu tapitapiyana ina dewaya po apapoe ina
dewadewaya. 43 Apo nimam ina laipeunim yaka una boli haleya. Naka
ega apapoe awai babana nimam emosi yaka luyagohana apo una tuha-
gaya. Tamogi woapapoe dumana naka nimam luwaga a dewadewahi
ma apo hina halena hopunem mayau ebebalana ega sigasigana uyahina.
45 Ma apo aem ina laipeunim yaka una boli haleya. Naka ega apapoe
awai, babana apo aem emosi yaka luyagohana una tuhagaya. Tamogi
woapapoe dumana naka aem luwaga a dewadewahi ma apo hina halena
hopunem mayau ebebalana uyahina. 47 Apo gasi matam ina laipeunim
yaka una wahi haleya. Naka ega apapoe awai babana matam emosi yaka
Yaubada anani taniwaga una luiya. Tamogi woapapoe dumana naka
matam luwaga a dewadewahi ma apo hina halena hopunem mayau
ebebalana uyahina. 48 Tupo noka uyahina,
“Motamota hai ani mae
ma mayau ebalana ega ita bohoboho.”

49 ‘Gasi atapumi mayau ebebalana apo ina widewadewami, mei niha
aniani e idewadewaya.
50 ‘Niha ginouli dewadewana ma dagihana ina kokoe ega emoemotana
po ina dagiha meme. Niha naka omi dewa. Dewa dewadewana ona
wibagibagi po omi lawa mitehi ona nugoemota.’

10

Yesu a wiatatiyana wihulu binei
(Matiu 19.1-12; Luka 16.18)

1 Yesu a hewahewali mitehi Galili hi nehaleya po hi nae Yudeya
u tupona po Yodani goilana hi damani po lawa hi galeya yaka bolu
hi’mboina nae ma a dewa tauna bolu uyahihi i iatatiyana.
2 Ma Palisi lawahi hi nei Yesu uyahina ipa hina ludadani hi pa, ‘Iyowai
apo lawa agona ina nehaya naka apapoe?’
3 Yesu i lubayadehi i pa, ‘Iyowai Mose a lugagayo uyahimi?’
4 Palisi lawahi hi pa, ‘Mose lugagayo i pa, apo lawa agona ina hahaleya
yaka giluma gehouna ina gilumi po wawinena ina weleya ma apoma ina
wihulu.’
5 Ega yaka Yesu i paliwelehi i pa, ‘Mose lugagayona i welewelemi
matababana omi nugokapala tepanei. 6 Houga a wawala uyahina
Yaubada lawa luwaga i wiwawalihi oloto ma wawine. 7 Oloto amana ma
hinana ina nehalehi po agona ina waya po mitehi hina megogona. 8 Yaka
hai luwaga hina wihiniemosi ma ega hini luwaga. 9 Oloto ma wawine hai
tawine Yaubada i popo emotehi, ega lawa hina lupelupena halehi.’
10 Yesu bolu uyahihi a wiatatiyana i luwegahi ma hi gunawilehi hai
numa uyahina, ma a hewahewali Yesu hi lubayadeya a baha wihulu
binei. 11 Ega yaka Yesu i paliwelehi i pa, ‘Oloto awai agona ina haleya ma
wawine gehouna ina lawagi naka e matamatamaga. 12 Ma wawine awai
agona ina haleya ma oloto gehouna ina lawagi naka e matamatamaga.’

Yesu logaloga i kawaidewedewehi
(Matiu 19.13-15; Luka 18.15-17)

13 Ma lawa gehouhi logaloga hi nehi mai Yesu uyahina ipa ina
wotepanihi ma a hewahewali hi paliyehi. 14 Ma Yesu i gagalehi po
nugonugona i apapoe hai baha binei yaka i baha i pa, ‘Logaloga ona
palihalehi po hina nenei uyahiu ma ega ona guduguduhi. Matababana
lawa mei geka logalogahi apo Yaubada anani taniwaga hina luiya. 15 A
baha duma uyahimi, apo iyai Yaubada anani taniwaga ina luiya ipa
nugonugona ina dewaya po mei logaloga hai winugonugotuhu.’ 16 Yesu
logaloga i gunihi po u nimana ma i kawaidewedewehi.

Tu wigapola
(Matiu 19.16-30; Luka 18.18-30)

17 Yesu i wotowolo po tahayagei i nenae ma tu wigapola lawana i bulili
mai po i tutunei i’mtutonetonena u matana ma i lubayada i pa, ‘Bada
dewadewam, apo awai a dewaya po luyagohana tuwetuwenai Yaubada
ina weleu?’
18 Ma Yesu i paliweleya i pa, ‘Om winugonugotuhu awai binei u
kawaidewadewageu? Ega iyai ita dewadewa ma Yaubada tunawana.
19 Lugagayo u hanapugehi hi pa, “Ega una yamunugo, ega una mata-
matamaga, ega una danedanene, ega una igou koyakoyama, ega koya-
magei una laugapola, amam ma hinam una wiyateyatehi.” ’

20 Ma lawana i baha i pa, ‘Bada, geka lugagayohi a habuluwe a
wootagohi ma i nei po amalai.’
21 Yesu lawana i galena lunugotootogogeya ma i pa, ‘Ginouli emosi
hota ega uyahim. Om gapola magomagouhi una gimalena halehi po
monehi tu dayadayabu una welehi, ma una nei po una wotagou. Yaka
apo hoi yada una wigapola.’
22 Hewalina Yesu a baha i noonoli po anai nugodubuna i gunawilena
meya, babana a gapola hi maga duma.
23 Yesu i luhagawileya po a hewahewali uyahihi i pa, ‘Tu wigapola
lawahi hai lui Yaubada anani taniwaga uyahina i witai.’
24 A baha geka uyahina ma a hewahewali hi goholihi yaka Yesu i pa,
‘U logaloga Yaubada anani taniwaga luina i witai duma. 25 Kamela ega
emoemotana heyau domona ina honogi. Ma tu wigapola lawana a lui
Yaubada anani taniwaga uyahina i wipilipili lagona apoma noka kamela
a honoga.’
26 Yesu a baha uyahina ma a hewahewali hi nugogohola duma po hi
lubayada hi pa, ‘Heki, iyai apo luyagohana ina tuhagaya?’
27 Yesu i galehi po i kokoe ma i baha uyahihi i pa, ‘Lawa uyahihi
luyagohana tuhagana ega emoemotahi ma Yaubada uyahina ginouli
atapuhi emoemotana.’
28 Ega yaka Pita i baha nae i pa, ‘Una galeya i gapola atapuhi to nehalehi
po to wootagom.’
29 Ma Yesu i baha uyahihi i pa, ‘A baha duma uyahimi, apo iyai a meya-
gai bo walewalehina bo nounouna bo hinana po amana bo natunatuna
bo a tano tau biugei po gasi tuwega dewadewana binei ina nehalehi,
30 tauna geka hougana ginouli magomagouhi ina tuhagahi Yaubada
uyahinei, a numa ma walewalehina ma nounouna ma hinahinana ma
natunatuna ma a tano apo ina tuhagahi ma lawa apo hina widibogi ma
tamogi houga he nenei luyagohana ega sigana apo ina tuhagaya. 31 Ma
amalai gehouhi he tahatahaya apo hina wimuli. Ma amalai gehouhi he
imuli apo hina tahaya.’

Yesu a hilage bahana i witonugaya
(Matiu 20.17-19; Luka 18.31-34)

32 Noka hougana hi nenae u Yelusalem po Yesu i tahaya ma a hewa-
hewali hi nugohele ma tu wotagona gehouhi hi matouta duma hi gegae
Yelusalem binei. Hoi tahaya ma a hewahewali i paliwelehi apo awai
hina gelegeleta uyahina binei i pa, 33 ‘Tauta ta nenae u Yelusalem apo
Lawa Moinau hina palihaleu, tu witalaguyaba babadahi ma lugagayo
tanitaniwagahi u nimahi apo u hilage binei hina taniwaga. Ma hina
palihaleu tu meuputa hai tu wigawiya u nimahi po 34 apo hina paliguyo-
guyougeu ma hina howahowau po hina kodikodiliu po ina kokoe ma apo
hina lihilageniu. Ma iyeta tonuga hina kokoe apo a towolo meme.’

Yamesa ma Yoni hai lupali Yesu uyahina
(Matiu 20.20-28)

35 Yamesa ma Yoni, Sebedi natunatuna, hi nei Yesu uyahina po hi baha
hi pa, ‘Bada, to nei uyahim po to lubayadem.’
36 Yesu i pa, ‘Awai nugonugomi?’

37 Hi baha uyahina hi pa, ‘Apo om wasawasa una tutuhagaya hougana,
ma emoemotana apo tata tugula gogona gehouna u awala hinebawam
ma gehouna u keham.’
38 Ega yaka Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Omi lupali anona ega ota
hanapugeya. Emoemotami apo wiyuwa ani umana a umumaya taumi
gasi on’umaya? Emoemotami apo hilage bapatisona a wiwaya taumi
ona waya?’
39 Ma hi pa, ‘Emoemotiyai.’
Ega yaka Yesu i paliwelehi i pa, ‘Naka moina, apo wiyuwana a umu-
maya taumi on’umaya po hilage a tutuhagaya apo taumi ona tuhagaya.
40 Ma tamogi ega emoemotau po a taniwaga po ona tugula u awala
hinebawau bo u awala kehau. Yaubada tauna e woononogo iyawoi apo
hina tugula.’
41 Ma a hewahewali magouhi 10, Yamesa ma Yoni hai lubayada hi
noonoli po hi luuyogigai. 42 Yesu i boinihi po i baha nae uyahihi i pa, ‘O
hanapugeya tanitaniwaga hipuligei lawa uyahihi hi taniwaga kadidili
duma, po tauhi mei tu wasawasa. 43 Ma taumi ega ipa naka pitenana
ona dewadewaya. Apo u hayami tam iyai ipa una witaniwaga, yaka
una witubagibagi om lawa ubeihi. 44 Apo gasi iyai u hayami ipa ina
tahaemi, yaka tauna a lawa ubeihi ina witupupoula. 45 Mei gasi tau Lawa
Moinau a nenei hoi hipuli ega ipa lawa biugei hina bagibagi, ma tau ipa a
witubagibagi lawa ubeihi, po yautuwe a palihaleya lawa magomagouhi
ubeihi ipa a lupenihi.’

Batimeyo matana i lugiigili
(Matiu 20.29-34; Luka 18.35-43)

46 Yesu a hewahewali mitehi hi geleta Yeliko po ipa hina nehaleya ma
lawa matana keekena gowana Batimeyo babana Timeyo natuna tahaya
u liyaliyana i tugutugula, ma gapola i lulupali. 47 Ma tuwega i nonoli ipa
Yesu lawa Nasaletagei, yaka i otu i pa, ‘Yesu, Dawita gogana, hilaki uta
lunugotootogogeu!’
48 Ma lawa magomagouhi hi paliyeya hi pa, ‘Hei, una genuwana!’
Tamogi i otu labatana i pa, ‘Tam Dawita gogana, una lunugotooto-
gogeu!’
49 Yesu i tutowolo ma i baha i pa, ‘On’otugeya.’
Ega yaka tu matakeke hi otugeya hi pa, ‘Una kaoha! Una towolo, Yesu
e ototugem.’ 50 Mala emosi ma a lupulu i halehi ma i wotowolo po i nae
Yesu uyahina.
51 Yesu i lubayadeya i pa, ‘Om luhogala awai uyahim a dewaya?’
Tu matakeke i pa, ‘Guyau, u luhogala ipa matau hina dewadewa.’
52 Ma Yesu uyahina i baha i pa, ‘Una nae. Om witumagana i
luyawahim.’ Mala emosi ma matana i galeneya ma Yesu hoi tahaya i
wotagoya po hi nae.

11

Yesu a lui Yelusalema
(Matiu 21.1-11; Luka 19.28-40; Yoni 12.12-19)

1 Hi nae Yelusalema u liyaliyana po hi geleta u Betepage po u Betani
naka oya Oliweta uyahina. Yesu a hewahewali luwaga i himila tahaehi i
pa, 2 ‘Meyagai u naomi ona nae po ona luiluiya naka hota doniki wouna
yohola ega hita geluya ma e memae, apo ona tuhagaya. Ona lupeni

po ona neiyai geka hosi. 3 Ma inapa iyai ina lubayademi ina pa, “Awai
binei o lupelupeni?” yaka ona pa, “Guyau ipa ina wibagibagi ma apo ina
gunawileya.” ’
4 Hai luwaga hi nae po hi geleta meyagai uyahina. Ma hi galeya doniki
anai lutamina i memae numa u matetana. Ega yaka doniki lutamina hi
lupelupeni. 5 Ma lawa hi pa, ‘Hei, awai binei doniki naka o lupelupeni?’
6 Ega yaka hi pa, ‘Guyau i pa houga kuku hotana ina wibagibagi ma
apo ina himila meya,’ po ega yaka hi palihaleya. 7 Apoma donikina hi
niyeya Yesu uyahina, po hai kalekogei donikina upuna hi lutouli ma Yesu
i gelu. 8 Ma lawa magomagouhi hai kalekogei tahayana hi lutouli ma
lawa gehouhi mayau luguluguhi hi bolihi po a tahaya hi lutouli. 9 Ma
lawa u naonei po mulinei hi nenae ma hi ototu po hi wotalagae hi pa,
‘To wotalagiyem!’
‘Guyau gowanei e nenei Yaubada ina kawaidewedewem!’
10 ‘Gogata Dawita anani taniwagagei e nenei Yaubada ina
kawaidewedewem!’
‘Ani’mhuna duma tam Gegewahagam uyahim!’
11 Hougana Yesu i geleta Yelusalem po i lui numa dalabu baneina
uyahina po ginouli atapuhi i galehi numa dalabu u hinena. Ma amaka
aibiga yaka a hewahewali magouhi 12 mitehi hi gunawilehi u Betani po
noka hotanana hi eno.

Yesu mayau i paligubaya
(Matiu 21.18-19)

12 Malatomtomgei Yesu a hewahewali mitehi Betanigei hi gunagunaw-
ilehi, po hoi tahaya Yesu am i hilage. 13 Ma i gagalena nae po mayau mei
mabewa i galeya yaka i nae u liyaliyana ipa apo ugona ina tami. Ma
mayouna ega ugona ma lugu yawa babana ega hai houga ugo. 14 Ega
yaka Yesu mayau i paliyeya i pa, ‘Apega ugomgei lawa hina am a sigana.’
Ma a hewahewali hi nonoli mayau uyahina i bahabaha nae.

Yesu tu gimala i wiyagahi numa dalabu u hinena
(Matiu 21.12-17; Luka 19.45-48; Yoni 2.13-22)

15 Hougana hi geleta Yelusalem po Yesu numa dalabu baneina i luiya
ma i wiwawala po tu gimagimala i wiyagahi ma gasi mone tu wiyawepeli
hai pata i lugoluhi ma bunebune tu gimalahalenahi hai ani tugula i
lubuiya. 16 Ma i taniwaga po ipa ega iyai hai gapola numa dalabu u
hinena ina awawala. 17 Ega yaka Yesu lawa i guguyahi i pa, ‘Yaubada
a Buka gilugiluma uyahina i baheya i pa,
“U numa tupo wohepali hai ani lupali binei.”
Ma taumi o buiya po tu danedanene hai ani megowada.’
18 Ma tu witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwagahi a baha
hi nonoli po hi luuyogigai ma hi pa, mata awai uyahinei ma apo hina
lihilageni. Ma lawa atapuhi Yesu a guguya nugohi i waya po tanitani-
waga lawa hi matutehi po ega Yesu hita womomohi. 19 Ma amaka aibiga
yaka Yesu a hewahewali mitehi Yelusalem hi nehaleya po hi nae Betani
u tuponana.

Yesu mayau i palipaligubaya i kokodila
(Matiu 21.20-22)

20 Yesu a hewahewali mitehi malatomtom kikina hi wotowolo po hi
nenae Yelusalem po hoi tahaya ma Yesu mayau i palipaligubaya hi
gagaleya atapuna amaka i kokodila. 21 Ega yaka Pita Yesu a wogalahi i

nugotuhuya yaka i baha i pa, ‘Guyau, mayau una galeya u palipaliyeya
po amaka i kokodila.’
22 Yesu a hewahewali hai wibaabani i nonoli yaka i baha uyahihi i
pa, ‘A baha duma uyahimi, 23 apo iyai oya geka uyahina ina baha po
ina gunawotowi po u boga ina yoli, apega anai nugoluwaluwagana ma
inapa anai witumaganana yaka apo ina wiponawogogeya. 24 A baha
uyahimi, anai witumaganami ona laupali po omi luhogala awai Yaubada
uyahina ona paligeletehi yaka apo ona tuhagaya. 25 Ma omi lupali
hougahi uyahihi lawa hai apapoe uyahimi ona nugotuhuya yaka ona
paligigilihi. Uyahinei Amami hoi yada apo omi apapoe ina paligigilihi.
[26 Inapa lawa hai apapoe uyahimi ega ona paligigilihi yaka Amami hoi
yada omi apapoe apega ina paligigilihi.]’

Yesu a bagibagi taniwagana
(Matiu 21.23-27; Luka 20.1-8)

27 Yesu a hewahewali mitehi hi geleta Yelusalem po i lui numa dalabu
u hinena i lautowolo nae ma mi Yudeya hai tanitaniwaga po tu wita-
laguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwagahi hi nei uyahina, po Yesu
hi lubayadeya hi pa, 28 ‘Witaniwaga awai u waya po geka ginoulihi e
dewadewahi, bo iyai geka witaniwagana i welem?’
29 Yesu hai baha i wimiheya i pa, ‘Hapali tau gasi u lubayada a
welemi, po ona wimiheya yaka apo omi lubayada a wimiheya, po iyai
geka witaniwagana i weleu. 30 Yoni a witaniwaga yadei i nei bo lawa
uyahihiyei i nei po i ibapatiso? Ona paliweleu.’
31 Ma tunawahi u hayahi hi ibaabani hi pa, ‘Apo awai ta baheya? Apo
tana pa, “Yadei,” apo ina pa, “Awai binei ega ota witumaganeya?” 32 Ma
apo tana pa, “Lawa uyahihiyei,” yaka apo bolu hina luyogigai uyahita.’
(Babana lawa hai winugonugotuhu naka Yoni tu bahapiko gehouna.)
33 Ega yaka a baha hi wimiheya hi pa, ‘Ega tota hanapugeya miyei i
nei.’
Ma Yesu uyahihi i baha i pa, ‘Tau gasi apega a paliwelemi witaniwaga
awai a waya po geka ginoulihi a dewadewahi.’

12

Bada a tano tu bagibagiyena
(Matiu 21.33-46; Luka 20.9-19)

1 Apoma Yesu i wiwawala po paliluwaluwahi lawa i paliwelehi i
pa, ‘Lawa gehouna gologolowa ugona uyahina wine he dewadewaya i
lupehiyeya. Ma gali i dewaya po i wiwila, ma wine pihagana i dewaya,
ma tanona u hinena ani luwiyau numana i wogoya, ma tu galena itete
hai ututu i lawi ma i nehalehi po i nae bala daodaona. 2 Omlohina
hougana uyahina badana a hewali i himili po i nae tano tu galena
itete uyahihi ipa ugona tupona hina weleya. 3 Tamogi tano tu galena
itete badana a hewali hi wilawi ma a nima kwakwawina hi himili po i
gunawileya. 4 Ega yaka badana a hewali wiluwagana i himili po i nae
uyahihi po unununa hi hedali po anai wihinimayana i gunawileya. 5 Ma
gehouna i himili po hi lihilageni ma atapuhi naka dewana uyahinei hi
dewahi gehouhi hi wilawihi ma gehouhi hi lihilagenihi.
6 ‘A hewahewali atapuhi i himilihi po hi kokoe. Ma tauna natu hotana
i lauhogaleya tunawana i tupo. Ega yaka i himili tano tu galena itete
uyahihi i pa, “Geka natuwe yaka apo hina wiyateyateya.”

7 ‘Tamogi hougana tano tu galena itete natunana hi galeya yaka
tunawahi hi ibaabani hi pa, “Tanona muliyei tu witaniwagena geegeka.
Tan’uni po geka tanona ipa ina nenae uyahina naka apo ina wigalitiyei.”
8 Ega yaka hi womomohi, po hi lihilageni po hi halena hopuneya tanona
uputana.’
9 Yesu i lubayada i pa, ‘Tanona taniwagana apo tano tu galena itete
iyowai ina dewahi? Apo ina nei po ina unihi ma tano tu galena itete
gehouhi u nimahi tanona ina houni. 10 Nugote Yaubada a Buka hi
gilugilumi, yohola ega ota nugotuhu tuhagaya i pa,
“Ogolana tauna tu lunuma hi ihinigigiyeya
amalai i gunabuiya po i dewadewa lagona.
11 Naka Guyau a bagibagi uyahita ani nugogohola u matata.” ’
12 Yesu a paliluwaluwa hi noonoli po uyahinei tanitaniwaga hi pa
tauhi ubeihi ita’mpaliluwaluwa ma ipa hina numa panipani ma tamogi
bolu hi matutehi. Ega yaka hi nehaleya po hi nae.

Sisa mi Loma hai wasawasa a takisi
(Matiu 22.15-22; Luka 20.20-26)

13 Ega yaka Palisi lawahi po Heloda hai bolu hi nei Yesu uyahina po
ipa hina lubayadeya po a baha powa hina tuhagaya. 14 Ma hi liya nae
Yesu uyahina po hi pa, ‘Bada, to hanapugem tam lawa dumadumalum
ma lawa kadikadidilihi ega uta genogenogehi. Ma Yaubada a tahaya
dumadumaluna e bahebaheya lawa atapuhi u matahi. Ma iyowai, mi
Loma hai taniwaga ta wotagoya po takisi ta huhouni, bo ega? 15 Sisa ta
weleweleya bo ega?’
Ma Yesu amaka hai lubayada koyakoyama i hanapuya yaka i pa, ‘Awai
binei o laudadaniu? Ipa lubayada geka uyahinei ma ona paniu. Ma
heki, naka monena ona weleu po a galeya.’ 16 Ega yaka mone hi weleya
po i lubayadehi i pa, ‘Iyai tepana galenana po gowana geka monena
uyahina?’
Hi baha uyahina hi pa, ‘Sisa galenana.’
17 Ega yaka Yesu uyahihi i baha i pa, ‘Heki, ginouli awai Sisa galinei
Sisa ona weleya. Ma ginouli awai Yaubada galinei Yaubada ona weleya.’
Yesu a baha hi nonoli po hi nugogohola duma.

Hilage towolo memena
(Matiu 22.23-33; Luka 20.27-40)

18 Sadusi hai bolu lawahi hilage towolo memena ega hita itumaganeya. Tauhi hi nei Yesu uyahina, 19 po hi lubayadeya hi pa, ‘Bada, Mose
geka lugagayona ubeiyai i gilumi i pa, “Oloto awai ina tawine po ega
ina winatuna ma ina hilage, apo walehina hiwapena ina lawagi po hina
winatuna yaka naka popoyana galinei.” 20 Lawa gehouna natunatuna
ololotohi magouhi 7. Tutuwoga i tawine po ega natuna ma i hilage. 21 Ma
ega yaka tu hulatuna hiwapena i lawagi po ega gasi natuna ma i hilage.
Ma witonugahi hai hiwapena i lawagi po gasi ega natuna ma i hilage.
22 Atapuhina magouhi 7 ega hita winatuna. Ma wawinena tunawana
i memae po i hilage. 23 Uyahinei ma hoi towolo meme wawinena apo
agona iyai? Matababana magouhi 7 i lawaga pahihi.’
24 Ega yaka Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Taumi naka o koyakoyamena
memi babana Yaubada a Buka gilugilumana ega ota hanapugeya, ma
gasi a wipoya ega ota hanapugeya. 25 Ma houga towolo meme uyahina
apo tauhi tu hilage hina towolo apega hina tawitawine po apega hina

itawinehi, tamogi hai mae yada uyahina tauhi ani galenahi mei tu
winoyanoya mi yadena. 26 Ega Mose a buka ota hiyawa tuhagaya. Mayau
towotowolona i alalahi hougana Mose i limoineya naka lawa hoi hilage
he towotowolo meme. Noka hougana Yaubada i baha nae uyahina i
pa, “Abelaham a Yaubada tau, po Isako a Yaubada tau, po Yakobo a
Yaubada tau.” 27 Tauna ega lawa hilahilagehi hai Yaubada ma lawa
lauyagohanahi hai Yaubada. Yaka taumi omi baha ega hita dumalu.’

Taniwaga baneihi
(Matiu 22.34-40; Luka 10.25-28)

28 Lugagayo taniwagana gehouna lubayadahi anohi i nonolihi po Yesu
a baha hi dumalu duma. Ega yaka lawana i nae Yesu uyahina po i
lubayada i pa, ‘Yaubada a lugagayo awai i geduma?’
29 Ega yaka Yesu i pa, ‘Geka lugagayo baneina: taumi mi Isalaela ona
lutanigana imahi, Yaubada tunawana ata Guyau. 30 Guyau om Yaubada
luhogalam atapunei po alugom atapunei po nugonugom atapunei po
omi kadidili atapunei una luhogaleya. 31 Ma geka lugagayo wiluwagana:
lawa u liyaliyam tu mae una luhogalehi po mei e lauhogalena mem.’
32 Lugagayo taniwagana Yesu a baha i nonoli po i baha i pa, ‘Bada,
om baha atapuna nonolana uyahiyai i dewadewa duma po gasi hi
dumalu duma matababana Yaubada tunawana ata Guyau ma ega
Guyau gehouna ita memae. 33 Nugote gamogamo po ani’mbenena
atapuhi ta italaguyabehi Yaubada uyahina naka ginouli habuluhi, ma
ginouli baneihi naka Yaubada nugonugota atapunei ta luhogaleya po ata
hanapu atapunei ta luhogaleya. Ata kadidili atapunei ta luhogaleya ma
ata lawa ta luhogalehi po mei ta lauhogalena meta.’
34 Yesu lawana a baha hanahanapu i nonoli yaka i pa, ‘Tam Yaubada
anani taniwaga uyahinei ega uta mebala dao.’ Ma lawa hi lowogeya po
ega hita lubayabayadena gawahi.

Besinana lawana Dawita guguninei
(Matiu 22.41-46; Luka 20.41-44)

35 Hougana Yesu i iatatiyana numa dalabu u hinena po lubayada
gehouna i welehi i pa, ‘Iyowai ma lugagayo tanitaniwagahi hi pa
Besinana lawana naka apo Dawita gogana? 36 Ma Alugo Woiyawa
nugotuhu Dawita i weleya po Besinana lawana i kawaiguyougeya i pa,
“Yaubada i baha u Guyau uyahina i pa,
‘U awala hinebawau una memae
a sigana om gawiya a houna hopunehi
po aem ani luhanatanahi.’ ”
37 Noka hougana Dawita Besinana lawana i kawaguyougeya. Uyahinei
Dawita ega Besinana lawana gogana dumana.’
Bolu Yesu a baha hi nonoli po hi kaoha duma.

Yesu lugagayo tanitaniwagahi i kawaiapapoenihi
(Matiu 23.1-36; Luka 20.45-47)

38 Ma a wiatatiyana uyahinei i paliwelehi i pa, ‘Lugagayo tanitaniwa-
gahi ona gagalena imahiyehi. Tauhi hai luhogala ipa luilui daodaohi
hina otenihi ma hina nenae, ma ani gimala dobuna uyahina lawa
wiyateyategei hina maamalihi. 39 Tauhi hai luhogala hoi numa dalabu
ani tugula dewadewahi po hoi toleha hai ani tugula gegehi. 40 Ma
koyamagei hiwahiwape hai numa gapolahi he danedanenehi ma lupali

daodaohigei galena koyakoyama he dewadewaya. Tauhi hai wimeiha
apo ina lata duma.'

Hiwape anani'mbenena
(Luka 21.1-4)

41 Yesu i nei hoi numa dalabu mone ani hounana u liyaliyana i
duhuduhuna, ma lawa hi yambenena ma Yesu tu wigapola hai ombe-
nena baneihi hi huhouna ma i gagalehi. 42 Ma gasi i gagalena ma hiwape
wodayadayabuna mone luwaga habuluhi mei toea emosi i hounihi.
43 Ma Yesu a hewahewali i boinihi ma i paliwelehi i pa, 'A baha duma
uyahimi geka hiwapena wodayadayabuna i houna lagona ma apoma
atapuhina. Matababana atapuhina hai omteletelenagei hi houna ma
tauna a widayadayabu u hinena ma mone atapuna i tutuhagaya i houna
pahi.'

13

Yesu a bahapiko waisigana
(Matiu 24.1-2; Luka 21.5-6)

1 Yesu a hewahewali mitehi numa dalabu baneina uyahinei hi hopu
mai po a hewali gehouna Yesu uyahina i pa, 'Bada, numa geka galenahi
hi dewadewa duma, gaima baneihi uyahihiyei hi dewahi.'
2 Ega yaka Yesu a baha i wimiheya i pa, 'Geka numahi gaima uyahi-
hiyei hi dewahi po o gagalehi, houga e nenei apega gaima gehouna u
uyawena ina memae. Atapuna apo hina dubadubalena pahi.'

Pilipili po hiniwiyuwa
(Matiu 24:3-14; Luka 21:7-19)

3 Yesu i gae oya Oliweta u tepana po i tugula, ma i gagalena damana
Yelusalem numa dalabu baneina uyahina. Pita ma Yamesa ma Yoni ma
Andulu tunawahi hi nei Yesu u liyaliyana, 4 po hi pa, 'Una paliweliyai om
baha anona meyanai apo ina geletai? Ma wekiwekilala awai una baheya
po to galeya yaka apo to hanapugeya ginoulihi u bahebahehi apo kikina
ma hina geleta?'
5 Ega yaka Yesu uyahihi i pa, 'Ona gagalena imahi po ega iyai ina
inepowami. 6 Matababana lawa hi maga apo hina towolo po gowaugei
hina koyama hina pa, "Tau Yaubada a Besinana lawana," ma lawa
magomagouhi hina koyamehi po hina wotagohi. 7 Hougana gawiya
po witona tuwegahi ona noonolihi ega ona matomatouta babana geka
dewahi apo hina wawala tahaya. Tamogi houga sigasigana yohola.
8 Tupo geha ma tupo geha apo hina wigawiya po ani taniwaga geha ma
ani taniwaga geha apo hina wigawiya. Ma apo guhuguhu tupo gehouhi
uyahihi hina geleta ma gomala baneihi. Geka ginoulihi naka houga witai
anani wawala dumana.
9 'Ma lawa ona galena imahiyehi, babana tauhi apo hina niyemi po
hina libahibahimi hai omboina uyahihi ma hai numa dalabu uyahihi
apo hina wilawimi. Ma gowau binei apo hina niyemi taniwaga baneihi
po wasawasa uyahihi. Ma naka omi gaogao ipa tuwega dewadewana
ona nohaya. 10 Ma tuwega dewadewana ona noha tahaeya hipuli ata-
puna uyahihi ma apoma muliyei houga apapoe ina geleta. 11 Hougana
apo hina panimi po hina niyemi libahibahi binei ega ona genogeno
ipa apo awai ona baheya uyahihi. Yaubada tauna apo omi baha ina

woogeleteya u nugonugomi naka hougana uyahina baha awai o ba-
hebaheya ega tunawami, ma Alugo Woiyawa apo ina wiatatiyemi omi
wibaabani uyahihi.
12 'Houga naka uyahihi apo lawa walehina ina wihinigigiyeya po tani-
taniwaga ina weleya po hina lihilageni mei amamahi naka pitenana apo
natunatuhi hina wihinigigiyehi, apo gasi natunatuhi amamahi hina wi-
hinigigiyehi. 13 Apo gowau binei ma lawa atapuhi hina wihinigigiyemi.
Ma apo iyawoi uyahimiyei hin'omtaibagibagi ma hina towolo kadidili
po houga a siga uyahina, luyagohana apo hina tuhagaya.

Houga woapapoe dumana
(Matiu 24:15-28; Luka 21:20-24)

14 'Apo yohola wekiwekilala naka ginouli waigola dumana ona galeya
tupo waiwoiyawana uyahina e towotowolo (taumi tu'mhiyawa ona
wileta po baha geka anona ona hanapugena imahiyeya) ma iyawoi
Yudeya u tupona ona memae yaka ona lowo gae u oya. 15 Apo tam
iyai om numa uputana una memae, yaka una lowo yagiyagina, ma ega
una luilui hoi numa om gapola ubeihi. 16 Apo tam iyai hoi tano una
wobagibagi, yaka ega om luilui binei una gunagunawilem. 17 Ma wiwine
tu koikoiba po tu wigugu houga noka uyahina tauhi tu nugodubu. 18 Ma
ona laupali omi lowo hougana binei, po ega houga wayau uyahina ona
nenae. 19 Houga witai banei dumana, babana Yaubada a wiwawala
uyahinei ma i nei po amalai ega kikina witai mei geka pitenana, ma
houga he nenei uyahihi apega witai hina geleta meme. 20 Iyeta witai
noka itapa Guyau hougana ega ita likukuya apo lawa atapuhi hita hilage
pahihi, ma Guyau hougana apo ina likukuya, babana a lawa i inaganihi
ubeihi. 21 Apo lawa gehouna ina paliwelemi ina pa, "Ona galeya,
geka bo noka Besinana lawana," ega ona itumaganeya, 22 Matababana
Besinana koyakoyama po tu bahapiko koyakoyama apo hina geleta po
wekiwekilala po manini lawa u matahi hina wogeletehi, po Yaubada a
bolu i inaganihi kikina apo hita koyamehi. 23 Uyahinei ona galena itete
memi dewa geka uyahihi babana palihanapu atapuna amaka a bahehi
uyahimi.

Yelusalem a peu binei Yesu i baheya
(Matiu 24:29-31; Luka 21:25-28)

24 'Houga witai u mulina,
"Kabudala a kadidili apo ina tapiya
ma wamahiya yayatana ina wigahugahu.
25 Ma yada ubonahi apo hina peu hopu mai
ma yada ginouli atapuhi hai kadidili apo hina tapiya."
26 Apoma apo Lawa Moinau anai wipoyau po anai wasawasau ona
gagaleu ma yaloigei a nei. 27 Ma apo u tu winoyanoya a himilihi hipuli
atapuna, togowa mata wohepali i nae po yada a siga uyahihi po u lawa a
inaganihi hina welugogonihi po hina nei uyahiu.

I galugalu gehouna
(Matiu 24:32-35; Luka 21:29-33)

28 'Ani galena a paliwelemi po ona nugonugotuhuya, i galugalu
hougana uyahina ta hanapugeya naka ega daona ma apo higolo ina
wawala. 29 Yaka wekiwekilala awai a palipaliwelemi hina wawala
ma ona galehi yaka ona hanapugeya u houga gunawilana ega daona

ma apo ina geleta babana hoi mateta a towotowolo. 30 A baha duma
uyahimi, geka ginoulihi atapuhi apo hina wawala tahaya ma apoma
geka hapanana lawahi hina hilage pahihi. 31 Yada po hipuli apo hina
yababa ma tau u baha apega ina yababa.

A houga nei kabudalana ega tata hanapugeya
(Matiu 24.36-44)

32 'Iyeta awai bo kabudala gaogaona awai apo a gunagunawilena meu
ega iyai gehouna ita hanapugeya. Tu winoyanoya hoi yada ega hita
hanapugeya, tau gasi ega ata hanapugeya; Amau tunawana i hana-
pugeya. 33 Uyahinei ona gagalena imahi po ega on'eneno babana houga
awai apo a geletai, ega ota hanapugeya. 34 Galenana mei bada gehouna
ipa ina nae ina kadau, ma a tu bagibagi i otugehi po hai ututu i lawi.
Ma emosi po emosi hai bagibagi i welehi, ma numa matetana tu galena
itetena i paliweleya i pa, "Una gagalena imahi."
35 'Uyahinei ona gagalena babana ega ota hanapugeya meka hougana
apo numa taniwagana ina geletai: iyeta bolinai, bo ibigei, bo uguwa
bolinai, bo malinatomtom, bo malatomtomgei, 36 apo ina nei po anai
enoenomi ma ina ligoholimi. 37 Awai a palipaliwelemi mei naka pite-
nana lawa atapuhi ona paliwelehi, ipa hina gagalena imahi.'

14

Yesu wogana hi talatalaya
(Matiu 26.1-5; Luka 22.1-2; Yoni 11.45-53)

1 Iyeta luwaga hi otonana, ma apo Welulagona a nugohepa tole-
hana uyahina hina geleta, po tolehana uyahina apo palawa ega ani
lihaahanana hina dewaya. Ma tu witalaguyaba babadahi po lugagayo
tanitaniwagahi hi nugowilawila hi pa apo iyowai ma Yesu hina numa
panipani gowadi po hina lihilageni. 2 Hi ibaabani po hi pa, 'Ega toleha u
hinena Yesu ta panipani apo lawa hina wigawiyeta.'

Yesu u Betani hi wineuli
(Matiu 26.6-13; Yoni 12.1-8)

3 Yesu u Betani i memae, Simona lepelo a numa uyahina hi'mam,
ma wawine gehouna wedu gaimei hi dewadewaya u hinena wakatu
dimudimumuna i waya po i nei, wakatuna gowana nadi ma mihana i
lata duma. I neiyai po weduna i hedali po i hiwogi Yesu unubolina po i
wineuli.
4 Ma hai bolu uyahinei gehouhi hi nugoapapoe, po hi pa, 'Wawine geka
matababana awai ma wakatu geka i dewa guyougeya? 5 Wakatu geka
emoemotana hita gimalena haleya po mihana kina handele tonuga hita
waya po dayadayabu uyahihi hita welehi,' po ega yaka wawinena hi
paliyeya.
6 Yesu i baha uyahihi i pa, 'Geka wawinena ega ona palipaliwiyalu-
tugeya. Awai uyahiu i dewadewaya naka i haki duma. 7 Taumi apo
dayadayabu mitehi houga magomagouna ona memae po houga awai
nugonugomi yaka apo ona haguhi; ma tau apega houga daodaona ta
memae. 8 Wawinena awai i dewadewaya naka emoemotana babana i
bunabunamiu hiniu i wononogogeya apo hoi kokowaga hina huhouniu
binei. 9 A baha duma uyahimi, yohola apo tuwegau hina guuguyeya
lawa atapuhi uyahihi po hina noonoli ma gasi wawine geka a bagibagi
uyahiu i dewadewaya apo hina deedeya ani nugomomota tauna binei.'

Yudasa Yesu i nugohaleya
(Matiu 26.14-16; Luka 22.3-6)

10 Yudasa Isakaliyota Yesu a hewahewali magouhi 12 uyahihiyei i
nae tu witalaguyaba babadahi uyahihi po Yesu wogana i talaya ipa ina
nugohaleya. 11 Yudasa a baha hi nonoli ma hi kaoha labatana ma hi
paliwitumaganeya hi pa, 'Apo mone to welem,' yaka Yudasa a gaogao
i bibeiha ipa iyowai ma apo Yesu ina nugohaleya.

Yesu a hewahewali mitehi hi'mam Welulagona a nugohepa tolehana
(Matiu 26.17-25; Luka 22.7-14, 21-23; Yoni 13.21-30)

12 Welulagona tolehana uyahina ma palawa ega ani lihaahanana ma
sipi hai houga omunugohi i geleta. Yesu a hewahewali hi lubayadeya
hi pa, 'Meka tuponana u luhogaleya apo uyahina Welulagona tolehana
bimgei to wononogogeya?'
13 Yesu a hewahewali luwaga i himilihi i pa, 'Meyagai baneina ona
luiluiya hougana oloto gehouna goila talagigoilana i awawali apo ona
itutuhaga, tauna ona wotagoya. 14 Ma numa awai o luiluiya, numana
taniwagana ona paliweleya ona pa, "Bada geka pite a baha uyahim
i pa, Meka toumana hai babanoya naka uyahina apo u hewahewali
mitehi Welulagona tolehana ton'ani?" 15 Ma tauna apo babanoya
baneina u moyana ina wiatatiyemi po uyahina ginouli atapuna ona
wononogogeya ubeita.'
16 Ma a hewahewali meyagai baneina hi luiluiya po Yesu awai atapuna
i bahebaheya naka pitenana ma hi tuhagaya yaka hai Welulagona
tolehana hi wononogogeya.
17 Ma amaka aibiga, yaka Yesu a hewahewali mitehi hi nae hoi numa,
hi lui po hi'mam. 18 Ma hai amna uyahina ma Yesu i pa, 'A baha duma
uyahimi, uyahimiyei apo lawa gehouna ina nugohaleu tauna mitehi
to'mam.'
19 Yesu a baha geka binei ma hi nugodubu duma, ma emosi po emosi
Yesu i laubayadeya i pa, 'Iyai, nugote tau?'
20 Yesu i baha i pa, 'Apo magoumi 12 uyahimiyei tauna mitehi gaeba
emosi uyahina to wohopu gogona tauna apo ina nugohaleu. 21 Lawa
Moinau apo a hilage mei Yaubada a Buka uyahina hi gilugilumi pite ma
iyai tu nugohaleu naka tauna tu nugodubu, itapa lolowa ega hita guni po
ita lata apo ita haki wahaga, ma apo ina winugotootogo duma a apapoe
binei.'

Guyau a am
(Matiu 26.26-30; Luka 22.14-20; Kolinito 11.23-25)

22 Hai am uyahina ma Yesu aniani i waya po i wimaamala ma i
tomutomuya po a hewahewali i welewelehi ma i ibaabani i pa, 'Geka
hiniu ona waya.'
23 Mei gasi keyaka i waya, po i wimaamala, ma i welehi po atapuhi hi
uma.
24 Yesu i baha i pa, 'Geka talau lawa atapuhi ubeihi Yaubada a wogatala
binei apo ina kololo. 25 A baha duma uyahimi amalai ma i wawala po i
nenae apega wine a umaya a sigana Yaubada anani taniwaga uyahina
wine wouna apo tan'umaya.'
26 Ega yaka hi lulougo ma hi hopu po hi gae Oliweta oyana uyahina.

Yesu Pita a bowi i paligeletaya
(Matiu 26.31-35; Luka 22.31-34; Yoni 13.36-38)

27 Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Atapumi apo ona lowo haleu, mei
Yaubada a Buka i bahebaheya i pa,
“Tu galena itete sipi ana ilawi
ma sipi magomagouhi hina nohanoha mehi.”
28 Ma u towolo meme u mulina apo a tahatahaya nae u Galili ma taumi
muliugei ona nei.’
29 Pita i baha i pa, ‘Atapuhi apo hina lowo halem ma tau apega a lowo
halem.’
30 Yesu i baha i pa, ‘A baha duma uyahim, uguwa geka uyahina
kamkam olotona a tou apega ina wiluwagaya a sigana mala tonuga una
bowiyeu.’
31 Ma Pita i baha kadidili i pa, ‘Apeega, apo hina laihilagenim, yaka tau
gasi hina lihilageniu, apega a bowiyem.’
Ma atapuhi hi baha hi pa, ‘Tauyai gasi, apega to lowo halem.’

Yesu a lupali Gesemani uyahina
(Matiu 26.36-46; Luka 22.39-46)

32 Tauhi hi nei tano gehouna gowana Gesemani, po Yesu a hewahewali
i paliwelehi i pa, ‘Geka hotanana ona memae ma tau tupona a tunae
po a lupali.’ 33 Ma a hewahewali tonuga i weluwinihi naka Pita ma
Yamesa ma Yoni, hai wohepali tupona hi tu nae, ma Yesu i nugohelele
duma ma gasi i nugowiyuwa. 34 Ega yaka i paliwelehi i pa, ‘Nugonugou
i wiyuwa duma nugote kikina ma apo a hilage, uyahinei geka hotanana
ona memae ma ona gagalena imahi.’
35 Ma Yesu i tunae tupona ma i polou hoi hipuli ma i lupali i pa, ‘Amau,
emoemotam wiyuwa geka una wihaleya. 36 Aba, Amau, ginouli atapuna
emoemotam, yaka geka wiyuwa keyakana uyahiu una wihaleya. Tau u
nugotuhu hawena ma tam om nugotuhu una dewa tagoya.’
37 Yesu i gunawileya a hewahewali uyahihi po hi eneno ma i tuhagahi,
po ega yaka Pita uyahina i baha nae i pa, ‘Simona, awai binei e eneno?
Ega emoemotam kabudala gaogaona emosi una wiyaugeya? 38 Ona
kadidili po ona laupali ipa ega ludadana ona ialoni. Alugomi i luhogala
ma hinimi hi begabega.’
39 Yesu i gunawilena meya po a lupali i lilugo meya. 40 Ma i gunawilena
meya a hewahewali uyahihi po hi eneno meme ma i tuhagahi, babana
matahi hi pota duma.
41 Ma a gunawilana i witonugaya, ma i baha nae i pa, ‘Iyowai yohola
o eneno, ma o iyagohina, bo? Ona galeya u houga amaka i geleta po tau
Lawa Moinau hina nugohaleu tu apapoe u nimahi. 42 Ona towolo po ta
nae babana tu nugohaleu amaka e nenei.’

Yesu hi pani
(Matiu 26.47-56; Luka 22.47-53; Yoni 18.3-12)

43 Yesu yohola i ibaabani ma Yudasa i geleta tauna a hewali gehouna.
Ma lawa hi nenei naka tu witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitani-
wagahi po mi Yudeya hai tanitaniwaga hi himilihi po Yudasa mitehi hi
nei ipa Yesu hina numa panipani, a nimagawiya gapolahi kwasikwasi po
anai dabalumahi hi nei Yesu uyahina.
44 Ma Yudasa wekiwekilala gehouna uyahihi i baheya i pa, ‘Apo ona
gagaleu ma lawana a nae po niuna a yagoyagoni, naka tauna Yesu apo
ona womomohi po ona numa panipani.’ 45 Hougana hi geleta po Yudasa
Yesu uyahina i nenae ma i pa, ‘U Guyau,’ ma i tala hagauya. 46 Ma tu

wigawiya hi nei po Yesu hi womomohi. 47 Ma Yesu a bolu uyahihiyei
lawa gehouna a kwasikwasi i holi po tu witalaguyaba hai taniwaga a tu
bagibagi i lubuya po tanigana i talutuiya.
48 Yesu bolu i paliwelehi i pa, 'Iyowai po a nimagawiya gapolami o nei
biugei mei tau tu danene? 49 Ma lolowa iyeta emosi hoi numa dalabu
baneina uyahina a iatatiyana u hayami ma ega ota paniu, ma Yaubada a
Buka odubona i bahebaheya geka amaka u houga i geleta.' 50 Ega yaka
Yesu a hewahewali atapuhi hi lowo haleya.
51 Ma hewali gehouna i lukaleko hota ma Yesu i witulani, po tu
wigawiya nugonugohi ipa hina womomohi, po hi tapeilowoya. 52 Ma a
kaleko hi teinagagi ma hipun'awa i lowo.

Yesu hi libahibahi
(Matiu 26.57-68; Luka 22.54-55, 63-71; Yoni 18.13-14, 19-24)

53 Ma tu wigawiya Yesu hi niyeya, po hi luiyeya tu witalaguyaba
hai taniwaga anu numa. Numana uyahina tu witalaguyaba babadahi
po mi Yudeya hai tanitaniwaga po lugagayo tanitaniwagahi hi'mboina
po ipa Yesu hina luhetaleya. 54 Ma Pita mulinei i wotago po i nae tu
witalaguyaba hai taniwaga a numa u gali hinena, po mayau i ebebala
i galeya. Ma numana tu galena itetena hi lalana yaka i nae uyahihi po i
tugula ma ipa ina wilalana.
55 Ma tu witalaguyaba babadahi po tu wiwogatala atapuhi Yesu hi
igouya ipa iyowai ma a baba awai hina tuhagaya po hin'uni ma ega hita
tuhagaya. 56 Ma tu wigou koyakoyamahi hai wibaabani ega hita dumalu,
babana lawa luwaga ega hai baha emosi.
57 Ega yaka lawa gehouhi hi towolo po Yesu hi wigou koyakoyameya
tanitaniwaga u matahi, hi pa, 58 'Yesu iyeta gehouna to nonoli ma i pa,
"Numa dalabu geka lawa hi wogowogoya apo a hoe haleya ma iyeta
tonuga u hinena a wogo meya, ega lawa nimahiyei." ' 59 Po lawa hai
wibaabani ega galenahi emosi, yamoha po yamoha a nugotuhu.
60 Ega yaka tu witalaguyaba hai taniwaga i towolo u hayahi po i baha i
pa, 'Iyowai? Ega emoemotana po noka lawahi hai wigou una wimiheya?'
61 Ma Yesu ega ponana ma i genuwana.
Ega yaka tu witalaguyaba hai taniwaga i lubayada meme i pa, 'Iyowai,
tam Besinana lawana, Yaubada Natuna, bo?'
62 Yesu a baha i wimiheya i pa, 'Ee, tau Lawa Moinau, ma yohola apo
Tu maninidumana u awala hinebawana a tugutugula, ma ona gagaleu
ma yaloi uyahinei a hopu mai.'
63 Uyahinei tu witalaguyaba hai taniwaga uyona i gigai ma a kaleko
i loloya ma i baha i pa, 'A baha amaka o nonoli? Amaka ma ega tu
wigou hina ibaabani a powa binei, 64 babana a baha widiboga Yaubada
uyahina amaka ta nonoli, ma omi nugotuhu awai Yesu binei?'
Ega yaka a boluhi hi pa, 'A baha powa binei ina hilage.'
65 Ega yaka Yesu hi howaya, ma matana hi humaya kalekogei ma hi
launawatatani hi pa, 'Una wipiko iyai e ilawim?' Ma tu wigawiya hi
numa panipani po hi lawi ma hi niyeya.

Pita a bowi koyakoyama
(Matiu 26.69-75; Luka 22.56-62; Yoni 18.15-18, 25-27)

66 Ma Pita mayau uyahina i lalana, ma tu witalaguyaba hai taniwaga a
tu poula wawinena i nei, 67 po Pita i gagaleya ma i lalana yaka i pa, 'Tam
Yesu lawa Nasaletagei a bolu.'

68 Ma Pita i bowi i pa, ‘Om wibaabani ega ata hanapugeya.’

Ega yaka Pita i lowo hopu gali matetana u liyaliyana. 69 Ma wawinena
Pita i gagaleya mateta u liyaliyana i towotowolo, ma lawa hi lalana i
paliwelehi i pa, ‘Noka lawana naka Yesu a hewali gehouna.’

70 Ma Pita i nonoli yaka i bowi meme i pa, ‘Tau eega.’

Ega yaka lawa hi towotowolo u liyaliyana hi pa, ‘Moina dumana, tam
Yesu a bolu babana tam lawa Galiligei.’

71 Ega yaka Pita i wigwala labatana i pa, ‘U gwala amau, naka lawana
binei o ibaabani, tau ega ata hanapugeya.’

72 Hougana naka kamkam olotona a tou i luwagaya, ma Yesu a baha
Pita nugonei i gae, Yesu a baha i pa, ‘Kamkam olotona a tou apega ina
wiluwagaya a sigana mala tonuga una bowiyeu.’ Pita i nugotuhuya ma
i tou duma.

15

Yesu i luhetala Pilato u matana
(Matiu 27.1-2, 11-14; Luka 23.1-5; Yoni 18.28-38)

1 Malatomtom kikina tu witalaguyaba babadahi po mi Yudeya hai
tanitaniwaga po lugagayo tanitaniwagahi po tu wiwogatala atapuhi hi
lueeneya yaka Yesu hi numa panipani po hi niyeya Pilato uyahina.

2 Pilato mi Loma hai gawana tauna Yesu i lubayadeya i pa, ‘Tam mi
Yudeya hai wasawasa, bo?’

Yesu i pa, ‘Tam om baha naka pite.’

3 Ma tu witalaguyaba babadahi Yesu ginouli atapuna uyahinei hi
wigouya. 4 Ega yaka Pilato Yesu i lubayadena meya i pa, ‘Ega om baha
awai hi goum ginouli atapuhi ubeihi?’

5 Ma Yesu i genuwana, yaka Pilato nugonugona i goholi.

Yesu a hilaga tuwegana
(Matiu 27.15-26; Luka 23.13-25; Yoni 18.39-19.16)

6 Bolima emosi po emosi Welulagona tolehana uyahina lawa hoi numa
panipani he memae ma bolu lawa awai hai luhogala uyahina apo hina
winagani yaka gawana lawana apo ina lupena haleya hoi numa pani.
7 Bolima geka Welulagona tolehana iyetana ma hoi numa panipani lawa
gehouna i memae gowana Balaba tauna witona i liwawali po omunugo
binei hoi numa panipani i memae. 8 Bolu hi’mboina nae Pilato uyahina,
po hi baha hi pa, ‘Nugonugoiyai lawa gehouna una lupena haleya hoi
numa panipani.’

9 Ega yaka Pilato hai baha i wimiheya i pa, ‘O luhogaleya mi
Yudeya omi wasawasa a lupena haleya, bo?’ 10 Pilato hai mataba-
bana amaka i galena tuhagaya, naka tu witalaguyaba babadahi, Yesu
hi’mgenagenaliliyeya yaka hi numa panipani po ipa hina lihilageni.
11 Tu witalaguyaba babadahi lawa u nugonugohi hi wohouni ipa Balaba
ina lupena haleya.

12 Pilato i lubayada meme i pa, ‘Awai nugonugomi ipa mi Yudeya omi
wasawasa uyahina a dewaya?’

13 Bolu atapuhi hi otu labatana hi pa, ‘Una witakeya!’

14 Pilato i lubayada i pa, ‘Ma powa awai i dewaya?’

Ma bolu hi otu meme hi pa, ‘Una witakeya!’

15 Pilato nugonugona ipa bolu ina winugohegoyahi. Pilato i baha po
Balaba hi lupena haleya ma Yesu hi wilawi ma ipa hina niyeya po hoi
ani take hina tutu lawiteya.

Tu wigawiya Yesu hi lauguyoguyougeya
(Matiu 27.27-31; Yoni 19.2-3)

16 Ega yaka mi Loma hai tu wigawiya Yesu hi luiyeya taniwaga a
numa baneina u hinena, ma tu wigawiya hai bolu atapuna hi'mboina
gogona mai Yesu uyahina. 17 Ma tu wigawiya Yesu tu wasawasa hai
luilui hi wiluiya, ma a unuhau gologolowa waidonadonana hi dewaya
po u unununa hi houni. 18 Ma Yesu hi lauguyoguyougeya hi pa, 'Tinani
tam mi Yudeya hai wasawasa.' 19 Ma unubolina hi kodili digona
uyahinei, ma hi howaya ma hi tupolou po hi wotalagae koyakoyama.
20 Hi luguyoguyougena woloeya ma wasawasa hai luilui hi wihaleya ma
tauna a kaleko dumana hi wiluiya, ma hi niniyeya ipa hina witakeya.

Yesu hi tutulawiteya hoi ani take
(Matiu 27.32-44; Luka 23.26-43; Yoni 19.17-27)

21 Tahayagei hi nenae po lawa gehouna hi tuhagaya, gowana Simona
tanogei i nenei ipa ina nae meyagai baneina uyahina. Ma tu wigawiya
hi utani po Yesu anani take i awali. Simona tauna lawa Sailinagei
natunatuna ololotohi luwaga Alesana ma Lupasi. 22 Yesu hi niyeya
oya gowana Gologota, a bui naka 'Ununu Dobuna.' 23 Ega yaka wine
mulamula waigolana mitehi hi wila emoteya ma hi weleya, ma Yesu
wine noka i wihinigigiyeya. 24 Ma Yesu hoi ani take hi tutulawiteya ma a
kaleko hi wikibugehi po hi tamihi.

25 Hougana Yesu hi tutulawiteya ani take uyahina mei iyeta bolina ina
lauliyaliyani. 26 Tauna ani wigouna hi giluma geleteya hi pa:

GEKA MI YUDEYA HAI WASAWASA

27 Tu danene luwaga mitehi hi witake gogonehi gehouna u awala
hinebawana ma gehouna u awala kehana. 29 Lawa liyaliyanei hi nenae
ma hi bahabaha gae ma hi ununu kwadikwadiyana, ma hi palipaliyeya
hi pa, 'Ee, u baha u pa emoemotam apo numa dalabu una hoe haleya, ma
iyeta tonuga u hinena una wogomeya. 30 Heki, tam una luyawihi mem
po ani takegei una hopu.'

31 Ma tu witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwagahi tu-
nawahi ma Yesu hi inameya hi pa, 'Lawa gehouhi i wiluyagohanihi ma
iyowai po tauna ega ita wiluyagohana meya? 32 Itapa tauna Besinana
lawana po mi Yudeya ata wasawasa, heki, geka hougana ani take
uyahinei ita hopu mai po tata galeya ma tata witumaganeya.' Tu danene
luwaga Yesu mitehi hi take gogonehi tauhi gasi Yesu hi widibogi.

Yesu i hilage
(Matiu 27.45-56; Luka 23.44-49; Yoni 19.28-30)

33 Iyeta i lautipolini ma kabudala lalana i wohouni po tupo atapuna i
uguguwi a sigana kabudalana i hopu po ibiga i lutipolini. 34 Houga noka
uyahina Yesu i otu i pa, 'Eloi, Eloi, lama Sabatani?' anona 'U Yaubada, U
Yaubada, awai binei u wihinigigiyeu?'

35 Ma lawa gehouhi u liyaliyana hi towotowolo, geka bahana hi nonoli
po hi pa, 'Geka lawana Elaisiya e ototugeya.'

36 Ega yaka lawa gehouna uyahihiyei i bulili nae po baloi i waya po
wine waitululuwana uyahina i wiyoli ma hige uyahinei i tupahigeya po

i wiyoyoga giyeya u gamona ipa ina hanaguguya, ma i pa, ‘Heki, ona
wohouna ma tana iotonana ma apo Elaisiya ina nei po ina wiluyago-
hani.’
37 Yesu ponana i lata apoma i hilage.
38 Ma numa dalabu baneina u hinena kaleko baneina i taketake i
gunalolo luwageya, u moyana ma i hopu po u babana. 39 Ma tu wigawiya
hai taniwaga, Yesu u naona i towotowolo ma i gagaleya, ma Yesu a otu i
nonoli, u mulina apoma i hawalele, yaka lawana i kawamoina i pa, ‘Baha
dumana geka lawana Yaubada Natuna.’
40 Wiwine gehouhi uheiya hi towolo ma hi gagalena nae. Gehouna
gowana Maliya Magadalagei ma gasi Maliya gehouna tauna Yamesa a
waligeha ma walehina Yosa hinahi, ma Salome. 41 Geka wiwinehi tauhi
Yesu hi wotagoya po hi haguhaguya a wiwila tupo Galili uyahina. Ma
gasi wiwine gehouhi Yesu mitehi Galiligei hi nei Yelusalem, tauhi Yesu a
hilage matahiyei hi galeya.

Yesu hoi kokowaga hi houni
(Matiu 27.57-61; Luka 23.50-56; Yoni 19.38-42)
42 Amaka aibiga po hai wononogo iyetana mi Yudeya hai dalabu binei.
43 Ega yaka Yosepa Alimatiyagei i nei, tauna mi Yudeya hai tu wiwogatala
dewadewana, ma i otonana Yaubada a taniwaga a houga nei. Yosepa
tauna lawa nugonugomotuna yaka i nae Pilato uyahina po Yesu hinina
i lupaliyeya ipa ina waya. 44 A baha uyahina ma Pilato i goholi, po i pa,
‘Moina amaka i hilage?’
Ega yaka Pilato gawiya taniwagana i himili ipa Yesu a hilage ina
limoineya. 45 Ega yaka gawiya taniwagana i baha i pa, ‘Ee, amaka i
hilage.’ Apoma hinina i palihaleya Yosepa uyahina. 46 Apoma hoi ani
take i telehopuneya po kokowaga kalekonei i humaya. Kokowagana
naka tapatapana hi hedali po i lui. Ma guduna gaima baneina, hi buiya
po matetana hi lutomgeya. 47 Ma wiwine luwaga hi gagalehi ma Yesu hi
houni hoi kokowaga, naka Maliya i nei Magadalagei, ma a waligeha Yosa
hinana.

16

Yesu i towolo meme
(Matiu 28.1-8; Luka 24.1-12; Yoni 20.1-10)
1 Mi Yudeya hai dalabu iyetana i kokoe ma malatomtomgei Maliya
Magadala, ma a waligeha tauna Yamesa hinana, ma Salome, geka
wiwinehi bunama dimudimumuna hi gimalaya po ipa Yesu hinina hina
wineuli. 2 Malatomtom kikina, gaogao a iyeta tahatahayana uyahina
kabudala i gelegeleta ma wiwinehi hi nae Yesu kokowagana uyahina.
3 Tahayagei hi nenae ma tunawahi hi ibaabani hi pa, ‘Iyawoi hita haguta
po gaima hita beuli kokowaga matetanei?’
4 Hougana hi geleta kokowaga uyahina, ma hi galena nae po gaimana
hi gagaleya naka amaka hi beula liyeni kokowaga matetanei. 5 Yaka
wiwinehi hi lui kokowaga u hinena, ma hewali gehouna a luilui wake-
wakekena u awala hinebawana i tugutugula, ma hi matouta duma. 6 Ma
hewalina i paliwelehi i pa, ‘Ega ona matomatouta. Yesu lawa Nasaletagei
hi tutulawiteya ani take uyahina, tauna o bibiheya, ega geka hotana
ita memae amaka i towolo meme, anani eno o galeya kokoena.’ 7 Ma
hewalina i paliwelehi i pa, ‘Ona gunawilemi po ona nae, ma tuwegana a

lawa ona paliwelehi, ma Pita ona paliweleya, ona pa, “Yesu e tahatahaya
nae u Galili ma taumi noka hota apo ona galeya mei lolowa uyahimi i
bahabaha pite.” ’
8 Ma wiwinehi kokowaga hinenagei hi weluhopu anai nugohelelehi
po anai matoutahi hi bulibulili ma ega iyai hita paliweleya, babana
matouta u nogonugohi.

[Yesu i laugeleteya a lawa uyahihi
(Matiu 28.9-10, 16-20; Luk 24.13-49; Yoni 20.11-23; Bagibagi 1.6-8)

9 Gaogao a iyeta tahatahayana uyahina Yesu malatomtom kikina ma i
towolo meme po i lugeletena tahaeya Maliya Magadala uyahina, tauna
Maliyana lolowa alugo apapoehi magouhi 7 Yesu i lilupa hopunehi ma i
dewadewa. 10 Tauna tuwega i niyeya po a hewahewali i paliwelehi. Hi
nugodubu po hi tutou Yesu binei. 11 Ma Maliya tuwega i palipaliwelehi
i pa, ‘Yesu amaka i towolo meme po mitehi to wututuhaga.’ Ma ega hita
witumaganeya.
12 Naka u mulina a hewahewali luwaga, tauhi tahayagei hi nenae, ma
Yesu i lugeleteya tepa tapunei uyahihi. 13 Tauhi naka hi gunawilehi po
hai lawa hi paliwelehi awai hoi tahaya ma hi gelegeleta. Ma hai baha ega
hita witumaganeya.
14 U mulina Yesu i lugeleteya a hewahewali magouhi 11 uyahihi,
tauhi hi’mam ma Yesu i geleta u tipolihi po i towolo ma i paliyehi i pa,
‘Awai binei u towolo meme lawa hi bahebaheya ega ota witumaganehi?
Nugonugomi awai he gudugudu hi?’
15 Ega yaka Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Hipuli tupo wohepali
uyahihi ona nae po tuwega dewadewana ona guguyeya lawa atapuhi
uyahihi. 16 Ma apo iyawoi hina witumaganeu yaka ona bapatisohi
po Yaubada ina wiluyagohanihi ma iyawoi ega hina witumagana yaka
apo Yaubada ina kawaiapapoenihi. 17 Apo iyawoi hina witumagana
yaka wekiwekilala uyahihi ina geleta po gowaugei alugo apapoehi lawa
uyahihi hina wiyagahi ma apo pona gehouhi uyahihiyei hina ibaabani.
18 Apo mota apapoehi hina wohepahi ma apega hina wiyuwa, apo kakai
hin’umahi apega hina hilage. Ma apo tu tootogo hina wotepanihi yaka
hina dewadewa.’

Yesu a gae hoi yada
(Luka 24.50-53; Bagibagi 1.9-11)

19 Guyau Yesu a baha i wikokowi a hewahewali uyahihi, ma i gae hoi
yada po Yaubada u awala hinebawana i tugula. 20 Yesu a hewahewali
hi hopu po hi nae tupo atapuhi uyahihi hi luguguya, ma Guyau a baha i
laimoineya wekiwekilala uyahihiyei.]

LUKA

1 Tiyopilasi tam taniwaga dewadewam. Awai u hayata hi waawala
naka lawa hi maga duma hi wileta ipa hina giluma hopunehi. 2 Yesu a
baha tu limoinena po tu bagibagiyena anani wawala ugolina hi bahe-
baheya hi giluma hopunehi. 3 Geka ginoulihi hai ani wawala ugolihi a
todi ma a inugohiyahiyawehi po i nenei naka i dewadewa duma yaka a
giluma dumaluhi tam Tiyopilasi bimgei. 4 Ma geka a dewadewaya naka
apo ginouli atapuhi hi palipaliwelem moinana una hanapugeya.

Yoni bapatiso houga gunina hi wipaliweleneya

5 Heloda a houga wiwasawasa u Yudeya ma tu witalaguyaba gehouna
gowana Sakaliya tauna Abiya a bagibagi tu woiteyana i mamae. Agona
gowana Elisabeta tauna Alona gugunigei i nei. 6 Hai luwaga Yaubada
matana hi dumalu po a lugagayo po a palihanahanapu atapuhi hi
iponawogogehi. 7 Tamogi ega natuhi babana Elisabeta naka alinawa ma
i wikeduluma po Sakaliya amaka i wibada.

8 Iyeta gehouna Sakaliya witalaguyaba bagibagina i laidumaluya
Yaubada u matana. 9 Ma tu witalaguyaba hai dewa naka wikibu po
wikibugei i welutahaya po ipa apo tauna dadi ina apuya. Ega yaka i lui
gae Guyau a numa dalabu baneina u hinena. 10 Ma lawa atapuhi noka
hougana dadi i apapuya naka u uputa hi laupali.

11 Ma Guyau a tu winoyanoya dadi ani'mapuna u awala hinebawanei
i lugeleteya. 12 Hougana Sakaliya i gagaleya po i goholi ma matouta
i geini. 13 Ma Yaubada a tu winoyanoya i baha i pa, 'Sakaliya, ega
una matomatouteu. Yaubada amaka am lupali i nonoli po agom Elis-
abeta apo natum olotona ina guni. Apo gowana Yoni una hiyawi.
14 Apo ina tutuipeili hougana una kaoha po una kaoha duma ma gasi
lawa magomagouhi apo hina kaoha. 15 Matababana Guyau u matana
apo tauna lawa baneina. Apega wine po umauma kadikadidilihi ina
umuma. Ma hina guniguni hougana apo Alugo Woiyawa ina wihogoya
po ina mamae po houga magomagouna. 16 Ma tauna apo Isalaela lawahi
ina buinihi po hina luhagawilehi Guyau Yaubada ugolina. 17 Tauna
apo Guyau u naonei ina tahaya mai a nugotuhu po a wipoya mei tu
bahapiko Elaisiya. Ama po natu tauna apo ina winugoemotahi po
tu wiponahahalena dewadumaluna ugolina ina hounihi. Ma Guyau
ubeina lawa ina wononogogehi.'

18 Sakaliya i baha nae tu winoyanoya ugolina i pa, 'Iyowai apo geka a
wikawamoineya babana tau amaka a wibada ma agou i wikeduluma.'

19 Ma tu winoyanoyana a baha i wimiheya i pa, 'Tau Gabeliyela houga
magomagouna Yaubada u matana a towotowolo. Ma tauna i himiliu po a
nei ugolim geka tuwega dewadewana ipa a paliwelem. 20 Tamogi u baha
ega uta kawamoineya ma agom a houga wigunaguna ugolina apo una
limoineya. Ma ega uta kawamoineu yaka apo una wigumgum po ega
ponam a sigana iyeta noka ugolina anona ina lugeleteya.'

21 Lawa boluhi u uputa hai wiotonana ugolina ma hi pa, 'Iyowai po
Sakaliya a mae i dao numa dalabu baneina u hinena?' 22 Hi otonana ma
Sakaliya i hopu mai po hi pa, 'Nugote Sakaliya numa dalabu baneina

u hinena awai i galeya, po ega emoemotana ina baha ma nimanei e
ibaabani.'
23 Iyeta wabihaga hi nae ma apoma Sakaliya a bagibagi atapuhi i
wikokowihi ma apoma i gunawileya a u meyagai. 24 Ma a bagibagi hi
kokoe po gaogao ega ita dao ma agona Elisabeta i koiba po tuawana
hau numa i mamae wamahiya nimitutu hi kokoe ma i pa, 25 'Amalai
apoma Guyau i haguwe po u wialinawa wihinimayana lawa u matahi
i wihaleya.'

Yesu houga gunina tu winoyanoya Maliya i paliweleya

26 Elisabeta i koiba po i mamae a wamahiya magouna 6 ma Yaubada
a tu winoyanoya gowana Gabeliyela i himila hopu neiyai u Nasaleta,
Galili u tupona. 27 Tu winoyanoyana guguhini gowana Maliya a tuwega
i neiyai. Maliya tauna hi bigeya wasawasa Dawita a guguni hewalina
gehouna gowana Yosepa ugolina. 28 Tu winoyanoyana i nei po Maliya
ugolina i pa, 'Tinani tam. Guyau a winagana po gasi tauna tam mitehi.'
29 Tu winoyanoyana a baha ugolina ma Maliya nugonugona i helele
duma po a bahahi anohi i inugonugotuhugehi. 30 Ma tu winoyanoyana
i pa, 'Maliya, ega una matomatouta babana amaka Yaubada i hagu
lagonem. 31 Tam apo natum olotona una koibeya po una guni po gowana
Yesu una hiyawi. 32 Tauna apo lawa baneina gehouna ma lawa apo
hina wootalagiyeya hina pa, "Yaubada Gegewahagana Natuna." Ma
Guyau Yaubada apo tauna ina dewaya po wasawasa mei gogana Dawita
i wasawasa pite, 33 po apo Yakobo a guguni u hinehi ina iwasawasa
houga magomagouna ina nae po ega a siga ma anani taniwaga apega
ina kokoe.'
34 Ma Maliya tu winoyanoyana ugolina i baha i pa, 'Tau ega ata tawine
ma apo iyowai a wigunaguna?'
35 Ma tu winoyanoyana i pa, 'Alugo Woiyawa apo ina nei po Yaubada
a wipoya ina welem po ugolinei tewela waiwoiyawana una guni po
gowana hina hiyawi, Yaubada Natuna. 36 Am guguni wawinena
Elisabeta gasi i koiba a houga wikeduluma ugolina. Tauna ipa ega
emoemotana ina wigunaguna ma amalai a wamahiya magouna 6.
37 Matababana Yaubada ginouli atapuhi emoemotana.'
38 Ma Maliya i baha nae tu winoyanoyana ugolina i pa, 'Tau Guyau tu
wiponawogogena ma amalai awai u palipaliweleu ugoliu ina wawala.'
Ma tu winoyanoyana Maliya i nehaleya.

Maliya i witoumana nae Elisabeta ugolina

39 Geka u mulina Maliya i wononogo ma i wotowolo po i nae dobu
waioyana i tutani po i nae Yudeya u hinena. 40 I nae po Sakaliya a u numa
i geleta po Elisabeta i mamali. 41 Ma Elisabeta pona i noonoli po natuna
managona u hinena i'imtuilupa po Elisabeta Alugo Woiyawa i wihogoya.
42 Ma ponana i lata ma i wootu i pa, 'Wiwine atapuhi u hinehi tam tu
kaoha lagona po tewelana apo una guniguni tauna tu kaoha. 43 Aee, awai
binei lunugotootogo geka pite i wawala po u Guyau hinana i witoumana
mai ugoliu. 44 Matababana am baha wimaamala a noonoli po tewela u
managou i kaoha po i'mtuilupa. 45 Guyau a baha u itumaganeya binei
apo ina laimoineya naka tam tu kaoha.'

Maliya Guyau i huneya

46 Maliya i pa,

‘Guyau a hunena dumaya
47 ma nugonugou hinena i wotalagae
babana u Yaubada Tu wiluyagohaniu.
48 Tau a tu bagibagi yabayababa ma i galena tuhagau tau.
Ugolinei lawa atapuhi amalai ma i wawala po i nenae apo hina pa tau tu kaoha.
49 Matababana Yaubada manininagei ginouli gegehi biugei i dewahi.
Tauna gowana i wiwoiyawa.
50 A lunugootootogo i mewahaga hapana po hapana ugolihi iyawoi Yaubada hi matumatuteya.
51 Tauna nimana kadikadidilina i lodomi
po tu nugogegae hai wiwogatala i lunohahi.
52 Wasawasa gegehi hai ani tugula ugolihi i hauhopunehi
ma tu nugohopuhopu i houna geletehi.
53 Tu omhilage lawahi i wiomhiyougohi,
ma tu wigapola lawahi a nima kwakwawihi i himilihi.
54 A paliwitumagana googata ugolihi i womomota emoteya,
ma i nei Isalaela lawahi ina haguta.
55 A lunugootootogo Abelaham ugolina i woogeleteya po gasi googana,
po ataputa ugolita apo ina nae po ega a siga.’
56 Ma Maliya Elisabeta mitehi hi mamae wamahiya tonuga hi kokoe ma i gunawilena meya a u numa.

Yoni hi guni

57 Elisabeta upuna i wiyuwa po i igunaguna po natuna olotona. 58 Ma a lawa po a guguni hi noonoli po tauna mitehi hi kaoha babana Guyau a hagu dewadewa dumana i weleya.
59 Natuna i guni po iyeta magouhi 8 hi kokoe ma lawa hi’mboina mai. Ma hai dewa hi deweya po tewelana a wekiwekilala naka hinina hi hapi ma ipa Sakaliya hina wiwaligeheya. 60 Ma tamogi hinana i pa, ‘Apega. Apo gowana Yoni.’
61 Ma a lawa hi pa, ‘Ega ita dewadewa ipa Yoni una hiyawi babana ega am bada gehouna gowana Yoni.’
62 Apoma amana nimahiyei hi paliweleya gowana apo iyai ina hiyawi, babana tauna naka i wigumgum. 63 Ma Sakaliya ani’mgiluma i lupaliyeya po i’mgiluma i pa ‘Gowana Yoni.’ Ma lawa nugonugohi hi goholihi. 64 Ma noka hougana Sakaliya a wigumgum i kokoe po i wibaabani meme ma Yaubada i wotalagiyeya. 65 Lawa u liyaliyahi tu mae matouta i wihogohi. Ma geka dewana atapuna tuwegana naka Yudeya oyana i weluyayata pahi. 66 Lawa iyawoi tuwegana hi noonoli naka hai nugohine ma hi pa, ‘Geka tewelana apo tauna iyai?’ Matababana i lugeletana dumaya naka Yaubada a wipoya tauna ugolina.

Sakaliya a bahapiko

67 Yoni amana Sakaliya Alugo Woiyawa i wihogoya po Yaubada tuwegana i baheya i pa,
68 ‘Isalaela lawahi ata Guyau Yaubada ta wotalagiyeya.
Tauna a lawa haguta binei i nei po hau panipani i lupena haleta.
69 Yaubada a tu wiponawogo lawana gowana Dawita gogana i himiliyai
Tu wiluyagohanita kadikadidilina.
70 Tu bahapiko waiwoiyawahi hi palipaliwitumaganeta hi pa,

71 Tu wiluyagohana apo ina himili yaka tauta ata gawiya
po tu wihinigigiyeta hai manini ugolihi ina luyawahita.
72 Ma i baha i pa apo googata ina lunugotootogogehi
po a wiwogatala waiwoiyawana nugonei ina gae.
73 Mei gogata Abelaham ugolina i igwala,
naka pite i paliwitumaganeta.
74 Tauna ata gawiya u nimahi apo ina halota po tauna apo ta pupouleya ma apega ta lowogeya.
75 Yaka houga magomagouna ata luyagohana iyetahi ugolihi ata dewa apo hina wiwoiyawa po ina dumalu tauna u matana.
76 Ma tam natuwe, Yoni, apo Yaubada Gegewahagana a tu bahapiko.
Apo Guyau u naonei una tahaya
po a tahaya una diuya.
77 Ma lawa una paliwelehi naka Yaubada apo hai apapoe ina paligigilihi ma luyagohana hina tuhagaya.
78 Ata Yaubada a lunugotootogo po a woideedeyana,
apo luyagohana yayatana namanamalina ina dewaya po ina lalanita.
79 Apo yadei ina lalana hopu mai iyawoi hilage loguna u hinena ta mamae ataputa ugolita,
po dumola tahayana ugolina aeta hounana ina laidumaluya.'
80 Tewelana Yoni i lalata ma a winugonugotuhu hi lalata. Ma hau balabala yabayababa i meme nae a sigana a houga i geleta po Isalaela lawahi u matahi i wogeletena meya.

2

Yesu hi guni
(Matiu 1.18-25)

1 Noka hougana Sisa Ogasito a houga witaniwaga Loma u hinena ma i baha ipa apo tupo atapuna lawa gowahi hina giluma hopunehi. 2 Geka naka omgiluma tahatahayana Kwiliniya a witaniwaga u Siliya hougana. 3 Ugolinei ma lawa atapuhi yamoha po yamoha i nenae a meyagai ugolina po gowana hi gilugilumi.

4 Tupo Galili u hinena u Nasaleta Yosepa i wotowolo po i gae u Yudeya, meyagai gowana Betelehem ugolina. Yosepa i nae noka hosi babana gogana Dawita noka dobunei i nei. 5 Ma tauna Maliya ugolina hi bigebigeya mitehi hi nae po gowahi hi gilumihi. Maliya a koibana 6 ma u Betelehem hi mamae po a houga wigunaguna i geleta. 7 Ma i wiguna-guna po a tutuwoga olotona i guni po lupulugei i huma imahiyeya ma gamogamo hai gaeba u hinena i wienoya. Matababana ani wiyagohina numana u hinena ega meka babanoya kwakwawina.

Tu winoyanoya tuwega hi niyeya sipi tu galena itete ugolihi

8 Dobuna u liyaliyana naka sipi tu galena itete u pitepitei hai sipi upomgei hi gagalena itetehi. 9 Ma Guyau a tu winoyanoya i lugeleteya ugolihi po yayata namanamalina i yayata wiiwilehi po lowo i geinihi. 10 Ma ega yaka tu winoyanoyana i pa, 'Ega ona matomatotouta. Ami tuwega dewadewana waikaohana a neiyai lawa atapuhi ubeihi. 11 Geka amalai Dawita a meyagai u hinena Tu wiluyagohanimi hi guni. Tauna Guyau, Yaubada a Besinana lawana. 12 Ma ani limoina naka tewelana

apo a humahumana gamogamo hai ani am u hinena e eneno ma apo ona
tuhagaya.'
13 Mala emosi ma tu winoyanoya boluhi yadei hi lugeletehi tulahina u
liyaliyana po Yaubada ugolina hi yamhuna hi pa,
14 'Yaubada Gegewahagana ta wotalagiyeya
po iyawoi hau hipuli i kaokaohehi ugolihi nugodumola ina mae.'
15 Hougana tu winoyanoyana i wotowolo po i gae hau yada ma sipi tu
galena itete tuawahi hi pa, 'Guyau geka ginoulina ugolita i woogeleteya
ta nae u Betelehem po ta galeya.'
16 Ega yaka yagiyagina hi nae po Maliya po Yosepa po tewelana gamog-
amo hai gaeba u hinena i eneno ma hi tuhagahi. 17 Ma hi gagalehi po hi
paliwelehi iyowai tewelana binei ma tu winoyanoya ugolihi i bahababaha.
18 Iyawoi sipi tu galena itete hai bahana hi noonoli po hi gohola dumahi.
19 Ma Maliya geka ginoulihi atapuhi nugonei hi gae ma i toditodi naka
bala tapuna. 20 Ma sipi tu galena itete Yaubada hi wootalagiyeya po hi
hunehuneya ma hi gunawilehi. Matababana awai atapuna hi noonoli
po hi gagaleya naka i laimoineya mei tu winoyanoyana i palipaliwelehi
pite.

Yesu hi wigowaya

21 Iyeta magouhi 8 hi kokoe ma tewelana a wekiwekilala naka hinina
hi hapi ma hi wigowaya po Yesu. Gowana geka yohola ega hita guni ma
tu winoyanoya hi palipaligeleteya tauna hi hiyawi.

Numa dalabu baneina u hinena Yesu hi wogeleteya

22 Mose a lugagayo i baheya i pa, tutuwau hai wigunaguna u
mulina hina laiyeuyeu mehi. Ega yaka Yosepa ma Maliya tewelana hi
weluwaya po hi nae u Yelusalem ipa Yaubada ugolina hina wogeleteya.
23 Matababana Mose a lugagayo ugolina i baheya i pa, 'Tutuwoga ololo-
tohi atapuhi hina palipaligwalehi Guyau ugolina.' 24 Ma Mose a lugagayo
i baheya i pa, 'Bunebune luwaga bo natunatuhi luwaga ugolihiyei hai ani
witalaguyaba hina dewadewahi.'
25 Noka hougana lawa gehouna dewadewana gowana Simona
Yaubada tu wiponawogogena u Yelusalem i mamae. Tauna Isalaela
Tu witowolo mena i ototoni ma Alugo Woiyawa i luiya. 26 Ma Alugo
Woiyawa i paliweleya naka apega ina hilage a sigana Guyau a Besinana
lawana ina galeya ma apoma ina hilage. 27 Tewelana Yesu tu gunina
hi geleteya numa dalabu baneina u hinena ipa Mose a lugagayo hina
wotagoya ma Alugo Woiyawa Simona i tahaeya po i nae numa dalabuna
u hinena. 28 Ma Simona tewelana i guni po u nimana ma a wimaamala
Yaubada ugolina i dewaya i pa,
29 'Guyau Wasawasa, am paliwitumagana amalai u limoineya yaka
amaka ma tau am tu bagibagi nugodumolagei una palihaleu po a
hilage.
30-31 Matababana amaka am Tu wiluyagohana lawa atapuhi ubeihi u
wononogogeya matougei a galeya.
32 Tauna tu meuputa hai yayata am nugotuhu galena tuhagana binei.
Ma am lawa mi Isalaela hai wasawasa binei.'
33 Simona Yesu binei ma awai i bahebahehi naka amana po hinana
hi nugogohola duma. 34-35 Ma i kawaidewedewehi ma Maliya ugolina
i baha nae i pa, 'Apo nugonugom ina wiyuwa duma babana geka

tewelana tauna wekiwekilala Isalaela lawahi ugolihi, ma apo hina
wihinigigiyeya. Lawa hai nugotuhu gowagowadahi apo ina wogeletehi
tepanei ma lawa boluhi apo hina peu ma gehouhi hina towolo.'
36 Noka hougana keduluma odubona gowana Ana tauna tu bahapiko
gehouna ma amana Penuweli ma a guguni Asa. Tauna a guguhinina ma i
tawine po i mamae agona mitehi naka bolima magouhi 7, 37 ma i hiwape
po i mamae naka bolima magouhi 84. Tauna numa dalabu baneina ega
ita nenehaleya. Uguwa po iyeta i wootalagae po am i iyohiyeya ma i
laupali. 38 Noka hougana emosina i lui gae hau numa dalabuna tewelana
ubeina po Yaubada ugolina i wimaamala. Ma iyawoi Yelusalem Tu
luyawahina hi ototoni atapuhi ugolihi i wibaabani.
39 Hougana tewelana hinana po amana Mose a lugagayo dewana
atapuna hi ikokowi naka hi gunawilehi Galili u tupona, hai meyagai
dumana Nasaleta ugolina. 40 Ma tewelana i lata po i kadidili ma
nugonugona i holahola po Yaubada a nugohegoya tauna ugolina.

Tewelana Yesu numa dalabu baneina u hinena

41 Bolima emosi po emosi Yesu tu gunina hi gegae u Yelusalem Welu-
lagona tolehana ubeina. 42 Hougana Yesu a bolima magouhi 12, hinana
po amana mitehi hi gae toleha binei mei bolima emosi po emosi. 43 Ma
hougana tolehana i kokoe po hai houga gunawilana ugolina tewelana
Yesu u Yelusalem ma hi nehaleya. Hinana po amana ega hita hana-
pugeya. 44 Hai nugotuhu hi pa, bolu mitehi hi nenae naka tauna mitehi.
Ugolinei ma iyeta atapuna hi negeya ma apoma hi tugudu po hai guguni
po hai lawa u hayahi hi beiha. 45 Ma ega hita tuhagaya yaka hi beiha po
hi gunawilehi u Yelusalem. 46 Iyeta tonuga hi kokoe ma apoma numa
dalabu baneina u hinena hi tuhagaya. Tu wiatatiyana u hayahi i tugula
ma i launonola ma i laubayabayada. 47 Tu lunonolena atapuhi a hanapu
po baha wimihana ugolina hi gohola dumahi. 48 Hougana hinana po
amana hi gagaleya po hi gohola dumahi. Ma hinana i baha nae ugolina
i pa, 'Natuwe, iyowai po geka u dewiyai? Amam po tau a nugodubuiyai
to bibihem.'
49 Ma tauna ugolihi i baha i pa, 'Awai binei uheiya o bibiheu? Moina
ega ota hanapugeya naka tau Amau a numa u hinena?' 50 Ma awai
ugolihi i bahebaheya naka ega hita hanapugeya.
51 Tauna mitehi hi hopu po hi nae u Nasaleta po iponawogogehi. Ma
geka ginoulihi atapuhi naka hinana a nugohine. 52 Yesu i lalata ma a
winugonugotuhu hi lalata po Yaubada po lawa hi kawaidewedeweya.

3

Yoni bapatiso a luguguya
(Matiu 3.1-12; Maki 1.1-8; Yoni 1.19-28)

1 Sisa Tibeliya u Loma i iwasawasa bolima magouna 15 u hinena naka
Ponitiyo Pilato mi Yudeya hai taniwaga. Ma Heloda Galili tupona i
gagalena iteteya ma walehina Pilipo Ituleya tupona i gagalena iteteya,
ma gasi Talakoniti tupona i gagalena iteteya. Ma Lisaniya Abilini
tupona i gagalena iteteya. 2 Ma Anase po Kayapa tauhi tu witalaguyaba
tanitaniwagahi. Geka tauna hougana Yaubada a baha i nei Sakaliya
natuna Yoni ugolina hau balabala yabayababa. 3 Yoni tauna i lui po i nae
Yodani tupona atapuna u hinena apapoe paligigilana ubeina nugobui

bapatisona i lauguguyeya. 4 Mei tu bahapiko Isaiya a baha bukana u
hinena i gilugilumi i pa,
‘Lawa gehouna hau balabala yabayababa e iototu i pa,
“Guyau a tahaya ona wononogeya.
A tahaya ona lidumaluhi.”
5 Guguba atapuhi apo hina hogohi.
Oya baneihi po habuluhi apo hina hopu.
Tahaya waiwilowilowahi apo hina dumalu.
Ani nae waitupitupihi apo hina wihabuhabuna.
6 Ma lawa atapuhi apo Yaubada anani wiluyagohana hina galeya.’

7 Bolu hi hopu mai po Yoni ipa ina bapatisohi naka ugolihi i baha i pa,
‘Taumi ani galenami mei mota, ugolinei Yaubada a luuyogigai iyetana
ipa ona lowo haleya. 8 Tamogi ega emoemotami babana ami nugobui
anohi ega ota wogeletahi. Ma ega tuawami ona pa, “Gogiyai Abelaham,”
naka ginouli yabayababa babana a paliwelemi Yaubada emoemotana
po geka gaimahi ina dewahi po Abelaham googana. 9 Geka hougana
Yaubada ilama i wononogogeya ipa mayau u dedena ina taleya. Ugolinei
ma mayau atapuna ega ita ugugo apo ina talahalehi po mayau alalatana
ugolina in’omapugehi.’

10 Ma bolu hi lubayadeya hi pa, ‘Iyowai apo to dewa?’

11 Ma hai baha i wimiheya i pa, ‘Iyai ugolina luilui luwaga yaka ina
gutaya lawa gehouna ega ita iluilui mitehi. Ma iyai ugolina aniani yaka
dewana emosina ina dewaya.’

12 Takisi tu tama hi nei po ipa bapatiso hina waya tauhi gasi hi baha
ugolina hi pa, ‘Bada, apo awai to dewaya?’

13 Ma tauna i baha i pa, ‘Gapola mihana a lata awai mi Loma hi
bahebaheya naka ega ona huhouna lagoneya.’

14 Tu wigawiya hi lubayadeya hi pa, ‘Ma tiyai apo iyowai to dewa?’

Ma ugolihi i baha i pa, ‘Lawa hai gapola ega ona halohalohi bo koyam-
agei ona tamitamihi. Ma ami bagibagi mihahi ona kaohehi tamogi.’

15 Lawa hai witumagana hi lata po hi nugowilawila hi pa, nugote Yoni
tauna Yaubada a Besinana lawana. 16 Yoni atapuhi ugolihi i baha nae
i pa, ‘Tau eega; tau goilagei a ibapatisomi ma tauna tu gelagoniu naka
e nenei. Tau ega u dewadewa awai ipa apo a aehumahuma a lupeni.
Tauna apo Alugo Woiyawei po wipoya mei mayau alalatanei ina bap-
atisomi. 17 Anani luhapu hipana u nimana po aniani mei pegapega ina
tuwaluhi po a hanali u hinena ina tuupumi. Ma nudanudahi apo mayau
alalata tuwetuweneina ugolina ina apuhi.’ 18 Luguguya galenahi tapuhi
po tapuhigei Yoni tuwega dewadewana i lauguguyeya lawa ugolihi.

19 Ma Yoni taniwaga Heloda i palihopuhopuneya babana walehina
agona gowana Helodiyasi i lawalawagi binei. Ma gasi dewa apapoe
atapuhi Heloda i dewadewahi bihiyei. 20 Apoma apapoe banei dumana
Heloda i dewadewaya naka Yoni hau numa panipani i tuguduya.

Yesu a bapatiso
(Matiu 3.13-17; Maki 1.9-11)

21 Lawa atapuhi hi bapatiso po u mulina Yesu i bapatiso. Ma hougana
Yesu i laupali naka yada i gunahoeya 22 po Alugo Woiyawa i libuneb-
uneya ma i hopu mai tauna ugolina. Ma pona yadei i hopu mai i pa, ‘Tam
Natuwe a luhogalem, ma bimgei a kaoha.’

Yesu googana
(Matiu 1.1-17)

23 Yesu hougana a bagibagi i wawali naka a bolima magouna 30. Tauna
lawa hi pa amana Yosepa,
ma Yosepa Heli natuna.
24 Heli Matati natuna ma Matati Libai natuna.
Libai Meleki natuna ma Meleki Yanai natuna, ma Yanai Yosepa
natuna.
25 Yosepa Matiyasi natuna ma Matiyasi Eimosi natuna.
Eimosi Nahum natuna ma Nahum Esili natuna.
Esili Nagai natuna ma 26 Nagai Mata natuna.
Mata Matatiya natuna ma Matatiya Semeina natuna.
Semeina Yoseka natuna ma Yoseka Yoda natuna.
27 Yoda Yowanani natuna ma Yowanani Lesa natuna.
Lesa Selubabe natuna ma Selubabe Satiyeli natuna.
Satiyeli Neli natuna ma 28 Neli Meleki natuna.
Meleki Adi natuna ma Adi Kosam natuna.
Kosam Elumadam natuna ma Elumadam Elu natuna.
29 Elu Yosuwa natuna ma Yosuwa Eliyesa natuna.
Eliyesa Yolim natuna ma Yolim Matati natuna.
Matati Libai natuna ma 30 Libai Simiyona natuna.
Simiyona Yuda natuna ma Yuda Yosepa natuna.
Yosepa Yonam natuna ma Yonam Eliyakim natuna.
31 Eliyakim Meleya natuna ma Meleya Mena natuna.
Mena Matata natuna ma Matata Natani natuna.
Natani Dawita natuna ma 32 Dawita Yese natuna.
Yese Obedi natuna ma Obedi Bowasa natuna.
Bowasa Sala natuna ma Sala Nahasona natuna.
33 Nahasona Amidana natuna ma Amidana Adimana natuna ma Adi-
mana Ani natuna.
Ani Heselona natuna ma Heselona Pelesa natuna.
Pelesa Yuda natuna ma 34 Yuda Yakobo natuna.
Yakobo Isako natuna ma Isako Abelaham natuna.
Abelaham Tela natuna ma Tela Naho natuna.
35 Naho Seluga natuna ma Seluga Leu natuna.
Leu Pelega natuna ma Pelega Ebe natuna.
Ebe Sila natuna ma 36 Sila Kainana natuna.
Kainana Apakada natuna ma Apakada Sem natuna.
Sem Nowa natuna ma Nowa Lameka natuna.
37 Lameka Metusela natuna ma Metusela Enoka natuna.
Enoka Yaledi natuna ma Yaledi Mahalali natuna.
Mahalali Kainana natuna ma 38 Kainana Enosi natuna.
Enosi Seta natuna ma Seta Adam natuna ma Adam Yaubada natuna.

4

Yesu a ludadana
(Matiu 4.1-11; Maki 1.12-13)

1 Yesu Yodani u goilana Alugo Woiyawa i wihogoya ma i gunagunaw-
ileya naka Alugo Woiyawa tauna i niyeya hau balabala yabayababa.
2 Iyeta magouhi 40 u hinehi Tomodulele i laudadani. Noka iyetahi
ugolihi ega it'omam po u mulina ma am i hilage.

3 Ma Tomodulelena i baha nae ugolina i pa, 'Inapa tam Yaubada
Natuna yaka geka gaimahi una baha po hina lianianihi.'

4 A bahana Yesu i wimiheya i pa, ‘Yaubada a Buka u hinena giluma e
mamae i pa, “Lawa apega aniani tuawana ugolinei hina lauyagohana.”
’
5 Apoma Tomodulele Yesu i weluwaya po hi gae. Kabudala kukuna
u hinena hipuli tupo wohepali i wogeleteya ugolina po i galeya. 6 Ma i
baha nae ugolina i pa, ‘Geka dobuhi hai witaniwaga po hai wiwasawasa
apo atapuhi tam a welem. Matababana i damanai u witaniwaga ugolina
po tau apo iyai a lauhogaleya an’ombeneneya ugolina. 7 Inapa una
polopolou ugoliu yaka geka atapunana apo ina wigalimgei.’
8 Ma Yesu a baha i wimiheya i pa, ‘Yaubada a Buka u hinena i baheya
i pa, “Guyau am Yaubada tam una polopolou ugolina po tuawana una
pupouleya.” ’
9 Apoma Tomodulele Yesu i weluwaya po hi nae u Yelusalem numa
dalabu baneina u moyana i houni ma i baha i pa, ‘Inapa tam Yaubada
Natuna yaka geka hosi ma una lupa hopu. 10 Matababana Yaubada a
Buka u hinena i baheya i pa,
“Yaubada a tu winoyanoya mi yadena apo ina baha po hina galena
itetem,
11 ma apo nimahiyei hina wohepam po apega aem una toneya.” ’
12 Yesu a bahana i wimiheya i pa, ‘Yaubada a Buka u hinena i pa,
“Guyau am Yaubada ega una laudadani.” ’ 13 Hougana Tomodulele
ludadana atapuhigei Yesu i ludadani po i kokoe ma i nehaleya po i nae
gaogao gehouna i wiotonaneya.

Yesu a bagibagi u Galili i wiwawali
(Matiu 4.12-17; Maki 1.14-15)

14 Ma Alugo Woiyawa a wipoyagei Yesu i gunawileya u Galili. Tuwe-
gana i gunanohaya po noka tuponana atapuna i hogoya. 15 Ma tauna hai
numa dalabu u hinehi i iatatiyana po lawa atapuhi hi huneya.

Yesu u Nasaleta hi wihinigigiyeya
(Matiu 13.53-58; Maki 6.1-6)

16 Apoma Yesu i nae u Nasaleta, naka anani lata meyageina. Iyeta
dalabu ugolina tauna hau numa dalabu i lui mei houga daodaona i
dewadewa pite. Ma i towolo po ipa in’omhiyawa. 17 Ma tu bahapiko
Isaiya a buka hi weleya po i lagahi po i nae po omgiluma geka pite
ugolina i geleta i pa,
18 ‘Guyau Alugona Waiwoiyawana tau ugoliu.
Tauna i wotepaniu ipa tuwega dewadewana tu dayadayabu ugolihi
a guguyeya.
Tauna i himiliu ipa lawa hau panipani a paliwelehi apo panipani hina
nehaleya.
Ma tu matakeke hina galena meme,
po iyawoi witai u hinena he mamae apo a wikaohahi.
19 Bolima awai apo Guyau a lawa ina iluyagohanihi ipa a baheya.’
20 Yesu bukana i lukukumi po numa dalabu a tu wihaguhagu i weleya
ma i tugula. Ma lawa atapuhi numa dalabu u hinena hi todi ma hi
halugeya. 21 Ma i tugudu po lawahi ugolihi i baha nae i pa, ‘Baha kukuna
o noonoli Yaubada a Buka u hinena naka amalai i lugeleteya.’
22 Lawa atapuhi hi kawaidewedeweya po gamonei baha waikamnahi
i bahebahehi naka hi hunena dumaya. Ma hi pa, ‘Iyowai ma Yosepa
natuna geka pite u ibaabani?’

23 Ma ugolihi i baha nae i pa, ‘A hanapugeya naka apo ona paliweleu
geka baha hanahanapuhi, “Tu lumulamula, una wiluyagohana mem.”
Ma gasi apo ugoliu ona baha ona pa, “Awai u Kapenaum i waawala ma
to noonoli geka am meyagai ugolina una dewahi.” ’
24 Ma i baha meme i pa, ‘A baha duma ugolimi, ega tu bahapiko
gehouna a meyagai ugolina hita luhogaleya. 25 Tamogi moina a pali-
welemi naka Elaisiya a u houga hiwape i maga duma u Isalaela.
Hougana gadiwewe ega ita atatuna naka bolima tonuga ma tupona po
gomala baneina tupo atapuna hi wialoni. 26 Tamogi Elaisiya ega ita
nae hiwahiwape mi Isalaela emosi ugolihi ma i nae hiwape Salepatagei
Saidoni u tupona tuawana ugolina po i haguya. 27 Ma Elaisa a u houga
lepelo lawahi hi maga duma ma ega gehouna ita luyawihi. Ma Neamana
lawa Siliyagei tuawana i widewadewaya.’
28 Hougana lawa geka bahahi hi noonolihi po hau numa dalabu
uyogigai i wihogohi. 29 Ma hi welutowolo po Yesu hi teina niyeya hai
meyagai u uputana. Oya u tepana hai meyagai hi dewadewaya ugolina
hi giyeya po ipa apo hau gubala hina dubali. 30 Ma tamogi tipolihigei i
honoga po i nae.

Lawa u hinina alugo apapoena i mamae Yesu i wiyagaya
(Maki 1.21-28)

31 Yesu i hopu po i nae Galili meyageina gehouna gowana Kapenaum
ugolina po noka hosi hau dalabu lawa i wiatatiyehi. 32 Ma hi nugogohola
duma a wiatatiyana binei babana a baha hi wipoya ipa lawa hina
wotagoya.
33 Noka numa dalabuna u hinena lawa gehouna alugo apapoena
u hinena i mamae po ponana i lata ma i otu i pa, 34 ‘Oo Yesu, tam
Nasaletagei, awai ipa ugoliyai una dewaya? U nei ipa una uniyai, bo?
A hanapugeya tam iyai. Tam Yaubada galinei Waiwoiyawam.’
35 Tamogi Yesu alugona i lahatuutuneya i pa, ‘Ega ponam ma naka
lawana una hopu haleya.’ Alugona lawana i dewaya po bolu u matahi
ma i guli ma i hopu haleya. Tamogi lawana ega ita wihiniwiyuwaya.
36 Lawa atapuhi hi gohola dumahi po tuawahi hi ibaabani hi pa, ‘Geka
wiatatatiyanana awai? Matababana a taniwagagei po maninigei alugo
apapoehi e taniwagehi po he laupa hopu.’ 37 Noka tuponana ugolina
Yesu tuwegana i gunanohaya po tupo atapuna i waya.

Yesu lawa boluhi i luyawahihi
(Matiu 8.14-17; Maki 1.29-34)

38 Yesu numa dalabu i nehaleya po i nae Simona a numa ugolina. Ma
Simona pohiyana wawinena i totogo. Tauna hinigugupouma baneina i
waya po binei ma Yesu hi paliweleya. 39 I nae po wawinena u liyaliyana
i towolo ma hinigugupouma i lahaya. Ma a hinigugupouma i kokoe ma
mala emosi i welutowolo po i poulehi.
40 Kabudala i yoliyoli ma iyawoi hai lawa ugolihi totogo galenahi
tapuhi po tapuhi hi neihi mai Yesu ugolina. Atapuhi ugolihi nimana i
hounihi po i luyawahihi. 41 Lawa hi maga alugo apapoehi hi luinihi naka
gasi hi laupa hopu ma hi ototu hi pa, ‘Tam Yaubada Natuna.’ Ma Yesu i
lahahi po ega emoemotahi hina ibaabani babana hi hanapugeya naka
tauna Besinana lawana.

Yesu Yudeya i luguguya
(Maki 1.35-39)

42 Yayata hau hipuli i lauhedaleya hougana Yesu noka dobuna i nehaleya po i nae meyagai ega lawa hita mimiyeya ugolina. Ma lawa hi biheya po hi tutuhagaya naka hi nugoneya po ipa ega ina nenehalehi. 43 Tamogi ugolihi i baha nae i pa, 'Tau ipa tuwega dewadewana Yaubada anani taniwaga binei a lauguguya meyagai gehouhi ugolihi gasi. Matababana geka tauna binei Yaubada i himiliu po a nei.' 44 Ega yaka Yudeya u tupona numa dalabuhi u hinehi i lauguguya.

5

Yesu a hewahewali tahatahayahi i otugehi
(Matiu 4.18-22; Maki 1.16-20)

1 Genesaleta bogana u hadana Yesu i towotowolo ma lawa hi yamliyana gae ugolina ipa Yaubada a baha hina nonoli. 2 Tauna wam luwaga hi hepahi po hi mamae i galehi ma tamogi tu ebagahi amaka hi lupa hopu halehi po hai hagida hi lauoga. 3 Yesu wam gehouna i geluya naka Simona a wam ma i baha po i lududuya po hi hopu u bogei po noka hosi i tugula ma lawa i wiatatiyehi.

4 Ma hougana baha i woohouni po Simona ugolina i baha nae i pa, 'Wamna una woeya po ta hopu boga daodaona ugolina po ami hagida ona telenehi po ona ebaga.'

5 Ma Simona Yesu a baha i buiya i pa, 'Bada, to luhilage malatom ma ega awai tota onaya. Ma am baha binei apo hagidahi to telena mehi.'

6 Hougana iyana a maga hi ononaya naka mei hagidahi hina gunagunalolohi. 7 Ega yaka hai lawa wamna gehouna ugolina hi luhapiyehi ipa hina haguhi. Hi nei po wamhi luwaga hi lihogohi po mei hina yoliyoli.

8 Hougana Simona Pita i gagalena po i tutunei Yesu u naona i'mtutonetonena ma i pa, 'Una nehaleu, Guyau, babana tau tu apapoe lawau.' 9 A baha babana tauna po a lawa iyana a maga hi ononaya hi gagaleya po, hi gohola dumahi. 10 Sebedi natunatuna Yamesa ma Yoni Simona tu haguna tauhi gasi hi gohola dumahi.

Ma Yesu Simona ugolina i baha nae i pa, 'Ega una matomatouta. Amalai ma i wawala po i nenae apo lawa una ononahi.' 11 Ma wamhi hi hepa geletehi hau hayahaya po ginouli atapuna hi nehaleya ma Yesu hi wotagoya.

Yesu lepelo lawana i luyawahi
(Matiu 8.1-4; Maki 1.40-45)

12 Yesu meyagai gehouna ugolina ma lawa lepelo hinina i hogoya i nei ugolina. Ma hougana lawa Yesu i gagaleya po u naona i guli hopu hau hipuli ma i lupali gonugonuwa i pa, 'Guyau, inapa nugonugom yaka una luyawahiu.'

13 Yesu nimana i lodomi po lawana i wodadani ma i pa, 'Ee, nugonugou. Amaka ma una dewadewa.' Mala emosi ma a lepelo i kokoe. 14 Ma Yesu i baha kadidili lawana ugolina ipa ega lawa ina palipaliwelehi. Tamogi i pa, 'Dumalu una nae po tu witalaguyaba hina galem. Ma am luyagohana binei witalaguyaba una dewaya mei Mose i bahebaheya po lawa hai ani kawamoina naka u luyagohana.' 15 Tamogi Yesu tuwegana i gunanohaya po i lalata. Ma bolu hi liya mai po ipa hina lunonola po gasi

hai totogo ugolihi ma ina luyawahihi. 16 Tamogi i'mhoe po i nae po dobu
ega lawa hita mimiyehi ugolihi i laupali.

Yesu lawa tu tootogona i luyawahi
(Matiu 9.1-8; Maki 2.1-12)

17 Iyeta gehouna Yesu i iatatiyana ma Palisi lawahi gehouhi po luga-
gayo tanitaniwagahi hi tugutugula. Tauhi Galili po Yudeya meyageihi
atapuhi po Yelusalem ugolihiyei hi nei. Ma Guyau a manini Yesu
ugolina po tu tootogo ipa ina luyawahihi. 18 Ma lawa gehouna waig-
wameyameyana hau liyapa ma hi awala neiyai po hi leta ipa hina
luiyeya numa u hinena po Yesu u naona hina wienoya. 19 Tamogi ega
emoemotahi ipa tahaya hina tuhagaya po hina luiyeya babana lawa hi
maga duma. Ega yaka hi awala geleteya hau gatowa po domo hi dewaya
ma lawana anani enona mitehi hi houna hopuneya bolu u tipolihi Yesu
u naonei.

20 Hougana Yesu lawahi hai witumagana i gagaleya po i baha nae
lawana ugolina i pa, 'Tulau, am apapoe amaka a paligigilihi.'

21 Palisi po lugagayo tanitaniwagahi tauhi hi ibaabani hi pa, 'Geka
lawana iyai po Yaubada e palipaliguyoguyougeya? Ega emoemotana
lawa awai apapoe ina paligigili ma Yaubada tuawana.'

22 Yesu hai winugonugotuhu amaka i hanapugeya yaka ugolihi i baha
nae i pa, 'Awai binei o inugowilawila? 23 Memeka baha dewadewana ega
ita ipilipili? Am apapoe a paligigili bo una towolo po una nae? 24 Apo
ugolimi a limoineya naka tau Lawa Moinau, wipoya Yaubada i weleu
po hau hipuli apo apapoe a paligigili.' Ega yaka i baha nae lawa wai
gwameyameyana ugolina i pa, 'A bahabaha ugolim, una towolo po am
ani eno una awali ma una nae ma meyagai ugolina.' 25 Mala emosi ma
lawana u matahi i welutowolo po ani eno i enenogeya i awali po Yaubada
i hunehuneya ma i nae a u dobu.

26 Tauhi atapuhi hi gohola dumahi po matouta i wihogohi ma Yaubada
hi hunehuneya hi pa, 'Ginouli ega tota gagalehi amalai to galehi.'

Yesu Libai i otugeya
(Matiu 9.9-13; Maki 2.13-17)

27 Geka dewana u mulina Yesu i hopu po i nenae po takisi tu
tama gowana Libai i galeya. Tauna anani bagibagi numana ugolina i
tugutugula ma Yesu i baha nae ugolina ipa, 'Una wotagou.' 28 Libai
ginouli atapuhi i nehalehi ma Yesu i wotagoya.

29 Ma Libai a u numa toleha baneina Yesu binei i dewaya po takisi
tu tama po lawa gehouhi mitehi hi tugula am binei. 30 Ma lugagayo
tanitaniwagahi po Palisi gehouhi Yesu a hewahewali mitehi hi pilipilihi
hi pa, 'Awai binei takisi tu tama po tu apapoe mitehi o'mam po o umuma
gogona?'

31 Ma Yesu hai baha i wimiheya i pa, 'Lawa ega hita tootogo ega tu lu-
mulamula nugonugohi ma tu tootogo tauhi nugonugohi tu lumulamula.
32 A nenei ega ipa tu dewadumalu a otugehi ma tu apapoe a otugehi po
hina nugobui.'

Wiyohi bahabahana
(Matiu 9.14-17; Maki 2.18-22)

33 Ma hi baha nae ugolina hi pa, ‘Yoni a hewahewali po Palisi hai
hewahewali he iyohi po aniani atapuhi ega hita ananihi po he laupali
houga daodaona ma am hewahewali he’mam po he umuma.’
34 Ma Yesu i’mpaliluwaluwa i pa, ‘Itapa tu tawine olotona a tawine
tolehana ugolina tauna ita mamae, moina apo a toumana hita iyohi?
Apega. 35 Tamogi iyeta he nenei apo tu tawine olotona a gawiya hina
wihaleya ma noka iyetahi ugolihi apoma apo hina wiyohi.’
36 Yesu gasi geka paliluwaluwana i paliwelehi i pa, ‘Ega iyai luilui
wouna ita papaya po luilui odubona ugolina ita hilahilama lawiteya. In-
apa ina dewaya yaka naka luiluina wouna amaka i wiapapoeya ma gasi
kalekona henahenamina apega luiluina odubona ina linanaya. 37 Ma
gasi ega iyai wine wouna ita hiwohiwoga hopuneya talagigoila gamog-
amo opihiyei hi dewadewaya odubona ugolina. Inapa ina dewaya
yaka apo winena wouna ina hahana po talagigoilana ina gunahaiya po
wine ina kolologeya. 38 Apega iyai ina dewaya. Tamogi wine wouna
ipa talagigoila wouna ugolina hina hiwohiwoga hopuneya po atapuna
ina dewadewa pahi. 39 Apega iyai wine odubona ina umumaya po u
mulina ma wine wouna ina umaya. Matababana apo ina pa, “Odubona
i dewadewa.” ’

6

Iyeta dalabu bahabahana
(Matiu 12.1-8; Maki 2.23-288)

1 Hau dalabu Yesu a hewahewali mitehi aniani mei pegapega tanona
tipolinei i nenae ma a hewahewali pegapega anohi hi’mgomugomu po
u nimahi hi gohohi po hi ananihi. 2 Ma Palisi lawahi hi baha hi pa, ‘Ata
lugagayo i baheya ipa ega hau dalabu ta wobagibagi ma iyowai po geka
pite o dewadewa?’
3 Yesu hai baha i wimiheya i pa, ‘Dawita po iyawoi tauna mitehi am
hi hilage ma awai i dewadewaya o hiyawi, bo eega? 4 Tauna i lui po
Yaubada a numa u hinena palawa wailugagayona i waya po i ani ma a
hewahewali i welewelehi. Tamogi ata lugagayo i baheya ipa ega iyai ina
anani ma tu witalaguyaba tuawahi.’ 5 Ma i baha i pa, ‘Tau Lawa Moinau
dalabu taniwagana.’

Lawa nimana wogiyogiyona
(Matiu 12:9-14; Maki 3:1-6)

6 Dalabu gehouna Yesu i lui hau numa dalabu po i iatatiyana. Ma noka
hosi lawa gehouna awala hinebawana i habelu. 7 Palisi po lugagayo
tanitaniwagahi tahaya hi bibeiha ipa Yesu hina wigouya po hi todi ma
hi gagaleya hi pa, apo lugagayo ina tulagoni po dalabugei lawana ina
luyawahi, bo eega. 8 Tamogi Yesu hai nugotuhu amaka i hanapugehi po
i baha nae tu nimahabelu ugolina i pa, ‘Una nei po lawa u matahi una
towolo.’ Yaka lawana u matahi i towolo.
9 Ma Yesu ugolihi i baha i pa, ‘Ipa a lubayademi, ata lugagayo ugolina
awai i baheya ipa hau dalabu lawa tana idewadewahi bo tana iapa-
poenihi, bo lawa ta lauyawahihi bo ta ununihi?’
10 Yesu i galena wiwila po atapuhi i galehi ma lawana ugolina i pa,
‘Nimam una lodomi,’ ma nimana i lodolodomi po i dewadewa meme.
11 Tamogi tanitaniwaga uyogigai i wihogohi po awai ipa Yesu ugolina
hina dewadewaya tuawahi hi ibaabaniyeya.

Yesu a hewahewali winaganihi
(Matiu 10.1-4; Maki 3.13-19)

12 Noka hougana Yesu i gae po u oya i laupali. Ma uguwa daodaona
naka Yaubada ugolina i laupali ma malitom. 13 I lauyayahi hougana
Yesu tu wotagona i otugehi po u hinehi lawa magouhi 12 i winaganihi
ma i wigowahi po tu wituwetuwega. 14 Tauhi naka Simona ma Yesu
i wigowaya Pita ma walehina Andulu po Yamesa po Yoni po Pilipo po
Batolomiu. 15 Ma Matiu po Tomasi po Yamesa Alipi natuna po Simona
hi wigowaya po tu palihalena mena. 16 Ma Yudasa Yamesa natuna po
Yudasa Isakaliyota Yesu apo ina nugohaleya.

Yesu i iatatiyana po lawa i lauyawahihi
(Matiu 4.23-25)

17 Oya tepanei hi hopu mai po a hewahewali boluhi mitehi hi
towolo. Ma lawa bolu baneina i liyaliya mai Yudeya tupona atapuna
po Yelusalem po Taya ma Saidoni niha labehi meyageihi ugolihiyei hi
nei. 18 Hi nei ipa a baha hina nonolihi po tootogohi ina luyawahihi. Ma
iyawoi alugo apapoena i iapapoenihi hi nei po hi luyagohana. 19 Ma
atapuhi hi ileta ipa hina wodadani babana ugolinei wipoya i hopu po
lawa tu tootogo atapuhi i lauyawahihi.

Kaoha po nugodubu
(Matiu 5.1-12)

20 Yesu a hewahewali i galehi ma i baha i pa,
'Taumi tu dayadayabu a kawaidewedewemi,
babana Yaubada anani taniwaga galimiyei.
21 Taumi iyawoi amalai am o hilahilage a kawaidewedewemi,
babana apo on'omhiyougo.
Taumi iyawoi amalai o tutou a kawaidewedewemi,
babana apo ona winama.
22 Taumi iyawoi hougana apo lawa hina lauuyogigiyemi po hina
ihinigigiyemi po hina hapohaponimi po gowami hina iapapoenihi
babana tau Lawa Moinau biugei taumi tu kaohadiidiga.
23 'Yaka omi houga witai ugolina ona kaoha po ona ilupalupa gae
babana hau yada mihami apo ina lata duma. Geka pite apo lawa hina
dewadewami mei googata hi dewedewehi tu bahapiko ugolihi.
24 'Ma kihoni tu nugodubu taumi waimonemi amalai,
babana amaka kamnami o idewadewahi.
25 Kihoni tu nugodubu taumi iyawoi amalai o yamhiyougo,
apo am ona hilage.
Kihoni taumi tu nugodubu iyawoi amalai o inama,
apo ona tou.
26 Kihoni taumi tu nugodubu lawa atapuhi he kawakawaidewedewemi,
mei googata tu bahapiko koyakoyama hi kawakawaidewedewehi.

Tu wigawiyeta luhogalana
(Matiu 5.38-48, 7.12a)

27 'Tamogi tu lunonoleu a paliwelem. Tu wigawiyemi ona luhogalehi
po tu luuyogigiyemi ona dewa imahiyehi. 28 Iyawoi tu paliapapoen-
imi ona kawaidewedewehi. Ma iyawoi tu paliguyoguyougemi ubeihi
ona laupali. 29 Inapa iyai nawatatam ina launi yaka nawatatam tupo
gehouna una weleya po ina launi. Inapa iyai am gupouma luiluina

ina waya yaka am luilui hota una palihaleya ugolina. 30 Iyawoi ugolim
he laupali atapuhi hai luhogala una welewelehi po iyai am gapola
ina winihi yaka ega una tamitami mehi. 31 Ma awai u luhogaleya
ipa lawa ugolim hina dewadewaya naka dewana emosina ugolihi una
dewadewaya.

32 'Inapa tu luhogalem lawahi tuawahi una lauhogalehi yaka naka apo
a dewadewa awai tam ugolim? Matababana tu apapoe lawahi gasi tu
luhogalehi he lauhogalehi. 33 Ma inapa tu dewa imahiyem tuawahi una
dewadewa imahiyehi yaka naka apo a dewadewa awai tam ugolim?
Matababana tu apapoe lawahi naka dewana he dewedeweya. 34 Ma
inapa iyawoi am ginouli apo hina laidumaluhi tuawahi ugolihi una
welewelehi yaka naka apo a dewadewa awai tam ugolim? Matababana
tu apapoe lawahi hai lawa ugolihi he lauguta babana apo hai ginouli
latana emoemotana hina lidumalu meya. 35 Tamogi tu wigawiyemi ona
luhogalehi po ona dewa imahiyehi. Ma ona luguta po ega wimihana ona
nugonugotuhuya. Ugolinei ami meiha apo ina lata duma po taumi apo
Yaubada Gegewahagana natunatuna. Matababana lawa yabayababa po
tu'mboho ugolihi i lunugodewadewa. 36 Taumi ona lunugotootogo po
mei Amami e launugotootogo.

Lawa geha libahibahina
(Matiu 7.1-5)

37 'Ega lawa gehouhi ona laibahibahihi meka po apo Yaubada ina
libahibahimi. Ma ega lawa gehouhi ona igouhi babana apo Yaubada
ina wigoumi. Lawa geha hai apapoe ugolimi ona winugoguluwihi po
apo Yaubada ami apapoe ina winugoguluwihi. 38 On'ambenena yaka
apo Yaubada in'ombenena ugolimi. Awai hogohogona po i lautepanena
meya apo ina woliligeya u alomi. Matababana ginouli a lata awai u
yambeneneya apo una tuhaga meya.'

39 Ma gasi Yesu geka paliluwaluwana i paliwelehi i pa, 'Lawa matana
keekena apega tu matakeke tulana ina weluwaya. Inapa ina weluwaya
yaka apo hau domo hina peu gogona. 40 Tu lunonola a tu wiatatiyana
apega ina gelagoni. Tamogi tu wisikuluna houga awai a sikulu ina
wikokowi tauna apo mei a tu wiatatiyana.

41 'Awai binei walehim u matana dubudubu e gagaleya ma tam u
matam mayau tipolina ega uta genogeya? 42 Apo iyowai walehimna
ugolina una baha nae una pa, "Walehiu, una nei po u matam dubudubu
a wihaleya," inapa tam u matam mayau tipolina ega una galeya? Tam
tu wikoyakoyama. U matam mayouna tipolina una wihalena tahaeya
po una galena imahi ma apoma walehim u matana dubudubu una
wihaleya.

Mayau ma ugona
(Matiu 7.16-20, 12.33-35)

43 'Mayau dewadewana apega ugona kakai ina houni. Ma kakai
mayouna apega ugona dewadewana ina houni. 44 Matababana mayau
atapuhi hai ugo ugolihiyei ma ta gagalena tuhagahi. Apega sitaniya
u toyana kiyaha ugona una lohi po apega gologolowa gowana wine
ugona donadona u toyana una lohi. 45 Lawa dewadewana u nugonug-
ona ginouli dewadewahi he mamae apo ina hauhopunehi. Ma lawa

apapoena u nugonugona ginouli apapoehi he mamae apo ina hauhopunehi. Matababana lawa nugonugona awai i wihogoya po e mamae apo gamonei ina baheya.

Tu lunuma luwaga
(Matiu 7.24-27)

46 'Awai binei o pa, "Guyau, Guyau," ma awai a palipaliwelemi ega ota
wootagohi. 47 Iyai ina nei ugoliu po u baha ina nonolihi ma ina dewa
tagohi apo a wogeleteya ugolimi tauna galenana mei iyai. 48 Tauna mei
tu lunuma. I ludomo hopu po dobu waigaigaimana ugolina a ogola i pati
tatahi po hougana goila i hopuhopu po numana i launi. Tamogi ega ita
guhuya babana i wogo imahiyeya. 49 Ma iyai u baha ina nonolihi ma ega
ina dewa tagohi, tauna mei lawa numa i wogowogoya po ega ogola ita
pati tatahi. Hougana goila i hopu po numana i laulauni naka mala emosi
ma i guli po i laugolutena haleya.'

7

Yesu mi Loma hai tu wigawiya tu galena itetehi a tu bagibagi i luyawahi
(Matiu 8.5-13)

1 Yesu geka bahahi atapuhi i ibaabaniyehi lawa ugolihi po i kokoe
ma i nae u Kapenaum. 2 Noka hosi mi Loma hai tu wigawiya tu
galena itetehi a tu bagibagi upuna hegohegoyana i totogo po mei ina
hilahilage. 3 Hougana lawana Yesu noyana i noonoli po mi Yudeya hai
tanitaniwaga i himilihi, ipa hina nae po Yesu hina baha po ina nei po
tu bagibagina ina luyawahi. 4 Tu tahayahi hi nae po Yesu ugolina hi
bahabaha gonugonuwa i pa, 'Geka lawana to bahebaheya a dumalu ipa
una haguya. 5 Matababana tauta mi Yudeya i luhogaleta po ata numa
dalabu i witowoli.' 6 Ega yaka Yesu mitehi hi nae.

Hougana hi nae po tu galena itetena a numa hi tutuliyaliyani ma tu
galena itetena a lawa i himilihi po hi nei Yesu ugolina ipa a baha hina
paliweleya. A bahana geka pite i pa, 'Guyau, ega una laigeno mem,
babana tau ega u dewadewa awai ipa a winim po una lui mai u numa u
hinena. 7 Geka binei ma tau ega ata nehi ugolim. Tamogi baha awa una
baheya po apo u hewali ina luyagohana. 8 Babana tau gasi tanitaniwaga
hai tu bagibagi taniwagana po tu wigawiya u nimau hi hounihi po a
gagalena itetehi. Ma apo tu wigawiya emosi ugolina ana pa, "Una nae,"
ma e nae. Ma apo gehouna ugolina ana pa, "Una nei," ma e nei. Ma apo
u tu bagibagi ugolina ana pa, "Geka una dewaya," ma e dewaya.'

9 Hougana geka bahahi Yesu i noonolihi po i goholi ma i luhagawileya
po bolu hi imulitagoya ugolihi i baha nae i pa, 'A paliwelemi, yohola mi
Isalaela u hinemi ega lawa awai a witumagana ata galeya po mei geka
lawana.' 10 Lawana a hewahewali hi gunawilehi po hi nenae tu galena
itetena a u numa po tu bagibagina a kamna dewadewana hi tuhagaya.

Yesu hiwape natuna olotona hau hilage i witowolo meya

11 Geka dewana u mulina Yesu i'mhoe po i nenae meyagai gowana
Naina ugolina naka a hewahewali po bolu mitehi hi nae. 12 Meyageina
matetana i tutuliyaliyani ma popoya hi awali po hi hopuhopu mai.
Popoyana naka keduluma hiwahiwapena natuna amaka emosi hotana
olotona. Ma lawa meyaginei boluhi hi wotago po tauna mitehi. 13 Guyau

hougana hiwapena i gagaleya po nugonugona i wiyuweya ma i baha nae
ugolina i pa, ‘Ega una tutou.’
14 Ma apoma i nae po halawina i wodadani po tu wikeyauga hi
tutowolo ma i baha i pa, ‘U hewali ugolim a bahabaha, una towolo.’
15 Ma popoyana i welutowolo po i tugudu po i ibaabani ma apoma Yesu
wawinena natuna u nimana i palihaleya.
16 Matouta lawa atapuhi nugonugohi i hogoya po Yaubada hi woota-
lagiyeya hi pa, ‘U hayata tu bahapiko gegena i lugeleteya,’ po gasi hi
pa, ‘Yaubada a lawa i tudadanita ipa ina haguta.’ 17 Ma Yesu tuwe-
ganana i gunanohaya po Yudeya tuponana atapuna po meyagai Yudeya
u liyaliyana hi nonoli.

Baha tu hihiwa Yoni bapatiso i himilihi po hi nae Yesu ugolina
(Matiu 11.2-19)

18 Yoni a hewahewali geka ginoulihi atapuhi tauna hi paliweleya.
19 Ega yaka a hewahewali luwaga i otugehi po i himilihi po hi nae Guyau
ugolina po ipa hina pa, ‘Tam iyai? Tu wiluyagohana bimgei to iotonana
ipa apo una nenei, bo ega tam ma lawa gehouna to ototonaneya?’
20 Ma hi nae po hougana Yesu ugolina hi laugeleta po hi baha hi pa,
‘Yoni bapatiso i himiliyai ipa to lubayadem. Moina tam i bahebahem ipa
apo una nenei bo ega tam ma lawa gehouna to ototoni?’
21 Noka kabudalana ugolina lawa hai totogo po hai hilitani i wihalehi.
Ma gasi lawa alugo apapoehi u hinehi i wiyagahi po tu matakeke i
luyawahihi. 22 Ma hai baha i wimiheya i pa, ‘Awai o gagalehi po o
noonolihi ona gunawilemi po Yoni ona paliweleya. Tu matakeke he
gagalena imahi po tu aeapapoe he neneimahi po lepelo lawahi he wode-
wadewa meme po tu tanigapupu he launonola po lawa hau hilage ma he
towotowolo meme po tu dayadayabu tuwega dewadewana he noonoli.
23 Iyai ega ita inugomagomagougeu tauna a kawaidewedeweya.’
24 Yoni a baha tu hihiwa hougana hi’mhoe po hi nenae ma Yesu i
wiwawala po bolu ugolihi i ipaliwelena Yoni binei i pa, ‘Hougana o nenae
hau balabala yabayababa Yoni ugolina ami nugotuhu ipa awai ona
galeya? Ega togowa didiyala ita kwadikwadiyeya ma ota galeya. 25 Ma
ami nugotuhu ipa awai ona galeya? Ega ipa lawa a wihiya gegena, bo?
Babana lawa noka pite hai wihiya po hai wigapola naka tauhi wasawasa
hai u numa he tugutugula. 26 Ona paliweleu awai ipa ona galeya? Tu
bahapiko, bo? Moina tauna tu bahapiko tamogi tu bahapiko atapuhi
i gelagonihi. 27 Matababana Yaubada a Buka ugolina tauna ubeina hi
baha hi pa,
“Una galeya, u tu winoyanoya apo a himila tahaeyem
po am tahaya ina wononogogeya.”
28 A paliwelemi, ega meka lawa hita guni po a gae mei Yoni. Tamogi
Yaubada anani taniwaga ugolina lawa muhomuhohi tauhi hi geduma
ma apoma Yoni.’
29 (Hougana lawa tapuhi po takisi tu tama geka bahahi hi noonolihi po
Yaubada a tahaya hi kawamoineya. Naka tauhi lolowa Yoni i bapatisohi.
30 Tamogi Palisi lawahi po lugagayo tanitaniwagahi Yaubada a nugotuhu
ubeihi hi wihinigigiyeya, po tauhi Yoni ega ita wibapatisohi.)
31 Yesu i baha i pa, ‘Lawa geka hapanana apo awai ugolina a
wiluweluwena niyehi po galenahi awai? 32 Tauhi mei logaloga ani
gimala meyageina ugolina he tugula ma he yampalidamadamana he pa,

“Ubeimi to lauinainaga ma ega ota hala.
Ma to tutou ma ega ota tou haguiyai.”
33 Ma Yoni bapatiso i nenei naka a omhilagena po ega wine ita umaya
ma o ibaabani o pa, “Tauna alugo apapoena u hinena.” 34 Tau Lawa
Moinau a nenei a omniu po a umau ma o pa, “Geka lawana ona galeya,
tauna tu’mlabatana po tu uma buuwa po a lawa takisi tu tama po tu
apapoe.” 35 Tamogi Yaubada a hanapu iyawoi ugolihi apo hina baheya
naka hanapu moinana.’

Yesu i lui lugagayo tu wiatatiyana gowana Simona a numa ugolina

36 Palisi gehouna gowana Simona Yesu i igigimeya po ipa mitehi hina
am. Yaka i lui Simona a u numa po hau ani am i tugula. 37 Ma noka
u meyageina tu apapoe wawinena gehouna i mamae. Tauna Yesu
tuwegana i nonoli naka Simona a u numa i’mam. Ega yaka wedu
gaimei hi dewadewaya u hinena wakatu dimudimumuna i awali po
i nei. 38 Ma i nae po Yesu u mulina i towolo, aena u liyaliyana ma i
tutou naka matadiligwegwena Yesu aena i lainigi. Apoma apalanei Yesu
aena i hamagi po aenana i yagoni ma ugolina wakatu dimudimumuna i
howogi.

39 Ma Simona i gagaleya po tuawana u nugonugona i pa, ‘Itapa geka
lawana tu bahapiko apo geka wawinena a luyagohana galenana wai-
igohina apo ita hanapugeya. Ma tauna Yesu e wodadani po apo ita
hanapugeya naka wawinena wawine apapoena.’

40 Ma Yesu Simona a winugonugotuhu i wimiheya i pa, ‘Simona,
ginouli gehouna ugolim ipa a baheya.’

Ma Simona i pa, ‘Bada, ginouli awai?’

41 Ma Yesu i pa, ‘Lawa gehouna ugolina lawa luwaga mone hi tama
yageya. Lawa emosi a yaga naka 5 kina ma gehouna a yaga 50 kina.
42 Hai yagahi ega emoemotahi ipa hina lidumaluhi yaka lawana i kawa-
hawenehi. Ma geka hai luwagahi naka apo iyai tulahina ina luhogalena
dumaya?’

43 Ma Simona a baha i wimiheya i pa, ‘Nugote lawana a yaga baneina
apo tulahina ina luhogalena dumaya.’

Ma Yesu i pa, ‘Naka u baha moina.’

44 Apoma i luhagawileya wawinena ugolina ma Simona ugolina i
baha nae i pa, ‘Geka wawinena u galeya. A geletai am u numa po ega
aeu goilana uta weleu ma tauna matadiligwegwenei aeu i linigi ma
apalanei i hamagi. 45 Tam ega niuwe uta yagoni ma tauna a gelegeletai
naka aeu i yagoyagoni ma i nei po geka. 46 Ega wakatugei apalau uta
wololoya ma tauna wakatu dimudimumunei aeu i wololoya. 47 Ugolinei
ma a paliwelem naka a apapoe magomagouhi amaka a paligigilihi.
Matababana a luhogala i lata duma. Ma iyai a paligigila ina habulu
ugolinei a luhogala i habulu.’

48 Apoma wawinena ugolina Yesu i baha i pa, ‘Am apapoe a paligig-
ilihi.’

49 Ma iyawoi tauna mitehi hau ani am hi tugutugula tuawahi hi
ibaabani hi pa, ‘Geka iyai tauna, po apapoe e palipaligigilihi?’

50 Ma Yesu wawinena ugolina i baha nae i pa, ‘A nugodumolam una
nae, am witumagana i wiluyagohanim.’

8

Wiwine Yesu hi itulani

1 Geka u mulina Yesu i kadau po i nae meyagai baneihi po habuluhi
Yaubada anani taniwaga tuwegana dewadewana i guuguyeya. Ma a
hewahewali magouhi 12 tauna mitehi hi nae. 2 Ma gasi wiwine gehouhi
hai hilitani po alugo apapoehi ugolihi ma lolowa i lauyawahihi mitehi
hi nae. Geka wiwinehi naka Maliya (gowana gehouna Magadala) tauna
ugolina alugo apapoehi magouhi 7 i wiyagahi. 3 Ma Heloda a tu poula
gowana Kusa ma agona gowana Yowana Yesu i wotagoya. Ma Susana
ma gasi wiwine gehouhi. Tauhi hai gapolagei Yesu a hewahewali mitehi
hi haguhi.

Yesu tu lupehi i'mpaliluweluweya
(Matiu 13.1-9; Maki 4.1-9)

4 Lawa meyagai emosi po emosi ugolihiyei hi liyaliya nae po hougana
bolu baneina hi yamtuboina naka Yesu geka paliluwaluwana i baheya
i pa, 5 'Tu lupehi i nae a tano ugolina po a pehi polahi i nohanohahi. I
nohahi po i nenae naka gehouhi hau tahaya hi peu po lawa hi tutanihi
po kiu hi anihi. 6 Ma gehouhi dobu waigaigaimana ugolina hi peu po
hougana hi lahalahahi naka kabudala i lalana unihi, babana hipulina
ega ita niginigi. 7 Ma pola gehouhi hiyamoni waidonadonana u hayahi
hi peu po hougana hi lahalahahi naka donadona i numa panipani unihi.
8 Ma pola gehouhi hipuli dewadewana ugolina hi peu po hi lata po hi ugo.
Hai houga ugo naka hi ugo duma.'

Apoma Yesu i pa, 'Taumi iyawoi waitanigami yaka ona launonola.'

Om paliluwaluwa hai baba awai
(Matiu 13.10-17; Maki 4.10-12)

9 Geka ompaliluwaluwana anona awai binei Yesu a hewahewali hi
lubayadeya. 10 Ma Yesu i pa, 'Yaubada anani taniwaga hanapuna
gowagowadana taumi ugolimi amaka i lugeleteya. Ma gehouhi om-
paliluwaluwagei apo a bahabaha nae ugolihi.
"Ma apo hina ihalu ma apega hina galena tuhaga
po apo hina launonola ma apega hina hanapugeya." '

Tu lupehi paliluwaluwana anona Yesu i dedeya
(Matiu 13.18-23; Maki 4.13-20)

11 Yesu i baha i pa, 'Geka ompaliluwaluwana anona. Pola anona
naka Yaubada a baha. 12 Pola hau tahaya hi pipeu naka iyawoi amaka
Yaubada a baha hi nonoli ma Tomodulele i nei po bahana u nugonugohi
i wihaleya. Ma naka tauhi apega hina witumagana po hina luyagohana.
13 Pola dobu waigaigaimana ugolina hi pipeu anona naka iyawoi amaka
anai kaohahi Yaubada a baha hi nonoli, tamogi ega dedehi ugolinei ma
he itumagana po ega daona ma hai ludadana kabudalana ina geleta
naka amaka he peu. 14 Hiyamoni waidonadonahi u hayahi pola hi pipeu
anona naka iyawoi amaka Yaubada a baha hi nonoli, ma tamogi winu-
gopilipili po wigapola po ani kaoha gehouhi he lui mai hai luyagohana
ugolihi po e panihi po ugohi ega hita gugou. 15 Pola hipuli dewadewana
ugolina hi pipeu naka anona iyawoi amaka Yaubada a baha hi nonoli po
nugonugohi moinahi po dumadumaluhi ugolihi hi houna emotehi. Ma
hai upuhegoyagei apo hina ugo.'

Yayata paliluwaluwana
(Maki 4.21-25)

16 Yesu i baha i pa, ‘Ega iyai lampa ita apuya ma gaebagei ita lautataya
bo ani eno u gaboulina ita huhouni, tamogi anani tugula ugolina e houni
po lawa he luilui apo yayatana hina galeya. 17-18 Awai gowagowadana
apo ina wihabuhabuna po lawa hina nonoli. Ma awai gowagowadana
apo hina tuhagaya po hina neiyai hau yayata po lawa hina galeya.
Iyowai o lautanigana ipa ona gagalena imahi. Matababana iyai ugolina
awai dewadewana e mamae apo Yaubada ina luwitani tauna ugolina.
Ma iyai ugolina eega, ma a nugotuhu ipa awai habuluna e mamae apo
Yaubada ina wihaleya.’

Yesu hinana po walewalehina
(Matiu 12.46-50; Maki 3.31-35)

19 Yesu hinana po walewalehina hi nae ugolina tamogi ega hita geleta
babana bolu i lata duma. 20 Ma lawa gehouna Yesu i paliweleya i pa,
‘Hinam po walewalehim u uputa ma hai luhogala ipa hina galem.’
21 Tamogi Yesu lawa atapuhi ugolihi i baha i pa, ‘Hinau po walewalehiu
naka tauhi Yaubada a baha hi nonoli po he iponawogogeya.’

Yesu houga apapoe i lidumoli
(Matiu 8.23-27; Maki 4.35-41)

22 Iyeta gehouna Yesu a hewahewali ugolihi i baha i pa, ‘Ta damana po
ta nae geka bogana u tupona.’ Ega yaka hi gelu hopu 23 po hi’mkuka po
hi nenae ma Yesu i eno. Ma togowa baneina bogana i launi po hai wam i
higuya po mei hina yoliyoli.
24 Yesu a hewahewali hi nei po hi limaamahi po i towolo ma hi pa,
‘Bada, Bada, ega daona ma apo ta hilage.’
Yesu i welutowolo po togowa ma boga anai guligulina i lahahi po hi
todi ma noka hougana dumola baneina. 25 Apoma a hewahewali ugolihi
i baha i pa, ‘Meka ami witumagana o hounihi?’
Ma tauhi hi goholihi po tuawahi hi yamhuna hi pa, ‘Geka lawana iyai
po e baha nae togowa po boga ugolihi ma he iponawogogeya?’

Yesu lawa alugo apapoehi hi luiluiya i luyawahi
(Matiu 8.28-34; Maki 5.1-20)

26 Galili bogana u tuponei dobu gowana Gelasene ugolina hi lugeleta.
27 Hougana Yesu i hauhopu hau hipuli naka lawa noka meyageinei alugo
apapoehi hi luiluiya tauna ma Yesu hi witutuhaga. Houga i dao ega
kaleko ita oteni po ega hau numa ita mamae ma hau kokowaga i mamae.
28 Hougana Yesu i gagaleya po i wootu ma u aena i guli hopu po ponana i
lata ma i pa, ‘Yesu, Yaubada Gegewahagana Natuna tam. Awai ipa ugoliu
una dewaya? A laupali gonugonuwa ega una ihiniwiyuwau.’ 29 Geka
bahana i bahebaheya babana Yesu i baha ipa alugo apapoena lawana
ina hopu haleya. Houga magomagouna hinina hi luiluiya po hawena
hau numa panipani gulawa pawasigei he panipani ma apo ina lautuiya
ma alugona e weluwaya po e niyeya hau balabala yabayababa.
30 Apoma Yesu lawana i lubayadeya i pa, ‘Gowam iyai?’
Ma tauna i pa, ‘Boluiyai,’ babana alugo apapoehi boluhi tauna u
hinena hi lui. 31 Alugohi apapoehi Yesu hi lupaliyeya po ipa ega ina
himihimilihi domo daodaona u hinena.

32 Ma polo boluhi oya u hadana hi banibani, Yesu u liyaliyana. Alugohi
hi lupali gonugonuwa ipa ina palihalehi po polohi ugolihi hina lui. Ega
yaka Yesu i palihalehi. 33 Apoma alugo apapoehi lawana hi hopu haleya
po polohi hi luinihi. Ma polohi oyana yapanei hi haha hopu po bogana
ugolina hi halele.
34 Polohi tu galena itetehi awai hi gagaleya po hi lowo po hi nae
dobu baneina po pitapita tu miyehi ugolihi hi wibenabenama awai hi
gelegeleta. 35 Apoma lawa hi hopu po hi nae ipa awai i waawala hina
galeya po Yesu ugolina hi geleta. Ma lawana alugo apapoehi hi neneha-
leya naka hi tuhagaya Yesu aena u labena i tugutugula. Tauna i lukaleko
po nugonugona a dumadumaluna ma hi gagaleya po hi matouta. 36 Ma
iyawoi geka dewana hi gagaleya naka lawa hi paliwelehi iyowai Yesu
lawana i lauyawahi. 37 Gelasene u tupona meyagai habuluhi lawahi
Yesu hi lupaliyeya ipa ina nehalehi. Matababana matouta nugonugohi i
wihogoya po ega yaka Yesu hau wam i gelu po i gunawileya.
38 Lawana alugo apapoehi hi hopuhopu haleya i baha gonugonuwa
Yesu ugolina i pa, ‘Una baha po tam ma tau ta nae.’
Ma Yesu i wihinigigiyeya i pa, 39 ‘Una gunawilem am meyagai ugolina
po awai Yaubada i dewadewaya ugolim lawa una paliwelehi.’ Yaka
lawana i’mhoe po i nenae naka Yesu awai i dewadewaya tauna ugolina
lawa i palipaliwelehi ma dobu baneina i yayahi po i nae.

Yesu wiwine luwaga i luyawahihi
(Matiu 9.18-26; Maki 5.21-43)

40 Hougana Yesu i gunagunawileya bogana u tupona naka lawa boluhi
hi kaoheya babana tauna hi ototoni. 41 Apoma numa dalabu tu galena
itete gowana Yailo i lugeleta. I nae po Yesu u aena i polou ma i lupali
gonugonuwa ipa mitehi hina nae a u numa. 42 Matababana natuna
wawinena emosi hotana a bolima magouhi 12 i totogo duma po mei ina
hilahilage.
Hougana i’mhoe po hi nenae naka lawa hi yamliyana gae po hi meme
wiwileya. 43 Ma noka boluna u hayana wawine gehouna tootogona.
Tauna a totogo naka tala i kolokololo bolima magouhi 12, ma ega iyai
ita luyawahi. 44 Wawinena bolu hinehiyei i gae po Yesu u upuna ma a
kaleko hadana i wodadani po mala emosi ma a talakololo i wohouna.
45 Ma Yesu i pa, ‘Iyai i wodadaniu?’
Lawa atapuhi hi bowi ma Pita i pa, ‘Bada, bolu hi mewiwilem po he
tutugehi ugolim.’
46 Ma Yesu i pa, ‘Lawa gehouna i wodadaniu babana u hiniu manini i
hopuhopu ma mayana a waya.’
47 Wawinena i hanapugeya naka amaka hi tuhagaya yaka i taatawa ma
i gae po Yesu u aena i polou hopu. Ma bolu u matahi i bahena geleteya
awai binei Yesu i wodadani po iyowai ma mala emosi ma i lauyagohana.
48 Yesu wawinena ugolina i baha nae i pa, ‘Natuwe, am witumagana i
wiluyagohanim, a nugodumolam una nae.’
49 Yesu yohola geka bahana i bahebaheya ma Yailo a numagei lawa
gehouna i nei po Yailona ugolina i baha i pa, ‘Natum amaka i hilage ma
ata Tu wiatatiyana ega una laigeno gawahi.’
50 Tamogi Yesu bahana i nonoli po Yailo ugolina i baha i pa, ‘Ega una
matomatouta, tamogi una witumagana ma apo ina luyagohana.’

51 Hougana Yesu numana ugolina i laugeleta naka lawa atapuhi i
talagagalihi po ega tauna mitehi hita lui. Ma Pita po Yoni po Yamesa po
tewelana hinana po amana tuawahi mitehi hi lui. 52 Lawa atapuhi noka
hosi tewelana hi tutougeya po hi lauhiyaweya. Ma Yesu i baha i pa, 'Ega
ona tutou, babana tewelana ega ita hilage ma e eneno hota!'
53 Geka bahana ugolina ma lawa atapuhi hi winameya babana hi
hanapugeya tewelana i hilage. 54 Tamogi Yesu tewelana u nimana i wogo
ma i otu i pa, 'Tewela, una towolo!' 55 Tewelana alugona i gunawilena
meya po mala emosi ma i welutowolo. Ma Yesu i baha i pa, 'Aniani ona
weleya po ina am.' 56 Ma hinana po amana hi gohola dumahi. Tamogi
Yesu i baha kadidili ipa awai i waawala ega iyai hina palipaliweleya.

9

Yesu a hewahewali i himilihi ipa hina bagibagi
(Matiu 10.5-15; Maki 6.7-13)

1 Yesu a hewahewali magouhi 12 i otugehi po hi'mtuboina. Ma kadidili
po manini i welehi po apo alugo apapoehi lawa ugolihi hina iyagahi
po tu tootogo hina lauyawahihi. 2 Apoma i himilihi po hi nae ipa
Yaubada anani taniwaga hina guguyeya po tu tootogo hina luyawahihi.
3 Ma ugolihi i baha nae i pa, 'Ega awai ona wiwaya ami kadau ubeina.
Ega digona po ega poha po ega aniani po ega mone po gasi ega luilui
wiluwagana ona wiwaya. 4 Meka hina kaohemi yaka naka numana
emosina ugolina ona mamae a sigana naka meyageina ona nehaleya.
5 Meka lawa ega hina kaohemi yaka naka meyagaina ona nehaleya. Ma
ona nenae hougana aemi dubudubuna ona lihooholi po ani galena u
matahi ona dewaya po hai dewa apapoehi hina hanapugehi.' 6 Apoma a
hewahewalihi hi'mhoe po meyagai muhomuhohi hi yayahihi po hi nae.
Tuwega dewadewana hi guuguyeya po lawa hi lauyawata niyehi.

Heloda a nugopilipili
(Matiu 14.1-12; Maki 6.14-29)

7 Tupo Galili tu galena itetena gowana Heloda ginouli atapuhi hi
waawala naka tuwegahi i nonolihi. Ma tauna nugonugona i wipilipili
babana lawa gehouhi hi pa Yoni bapatiso hau hilage i towolo. 8 Lawa
gehouhi hi pa, Elaisiya lawa odubona i lugeleteya ma gehouhi hi pa tu
bahapiko gehouna odubona i luyagohana meme. 9 Heloda i pa, 'A baha
po Yoni unununa hi boli haleya ma geka lawana tuwegana a noonoli
naka iyai?' Ma tauna i ileta gawata ipa Yesu ina galeya.

Lawa tausana nimitutu Yesu i wianihi
(Matiu 14.13-21; Maki 6.30-44; Yoni 6.1-14)

10 Tu wituwetuwega hai gunawilana ugolina awai atapuhi hi dewade-
wahi Yesu hi paliweleya. Ma i weluwinihi po tuawahi hi meliya po hi
nae meyagai baneina gowana Besaida u liyaliyana. 11 Hougana lawahi
boluhi geka nugotuhuna hi hanapugeya po hi wotagoya. Ma tauna i
kaohehi po ugolihi Yaubada anani taniwaga i guguyeya, po tu tootogo
kamana dewadewa hi lauhogaleya i luyawahihi.
12 Hougana kabudala i yoliyoli ma a hewahewali magouhi 12 hi nei
ugolina po hi pa, 'Lawahi una himilihi po hina nae meyagai muho-
muhohi po tano ugolihi geka tuponana ugolina. Tauhi apo aniani po ani
eno hina beiha babana geka dobuna ega lawa hita mimiyeya.'

13 Ma Yesu i baha nae ugolihi i pa, ‘Taumi aniani ona welehi po hina
am.’
Tauhi a baha hi wimiheya hi pa, ‘I am ega ita lata palawa magouna
nimitutu ma iyana luwaga hota. Nugonugom to nae po bolu geka ubeihi
aniani to gimala?’ 14 (Matababana ololoto nugote tausana nimitutu noka
hosi.)
Ma tauna a hewahewali ugolihi i pa, ‘Lawa ona baha po bolugei hina
tugula po ina nae. Bolu emosi po emosi u hinehi naka lawa magouhi
50.’ 15 A hewahewali hi wiponawogo po lawa atapuhi hi witugula pahihi.
16 Yesu palawahi nimitutu ma iyanahi luwaga i winihi po i galena gae
hau yada ma Yaubada ugolina i wimaamala. Ma i’mtomutomu po i
kokoe ma a hewahewali i welehi po hi gutaya bolu ugolihi. 17 Ma atapuhi
hi am po hi’mhiyougo. Ma Yesu a hewahewali omtelena hi tutuwaluhi
naka poha magouhi 12.

Pita Yesu i paligeleteya
(Matiu 16.13-19; Maki 8.27-29)

18 Hougana Yesu tuawana i laupali ma a hewahewali hi nei ugolina po
i lubayadehi i pa, ‘Lawa hai nugotuhu hi pa tau iyai?’
19 Ma tauhi hi pa, ‘Lawa gehouhi hi pa tam Yoni bapatiso, ma gehouhi
hi pa tam Elaisiya lawa odubona po gehouhi hi pa tam tu bahapiko
odubona u towolo meme.’
20 Apoma a hewahewali ugolihi i baha nae i pa, ‘Ma taumi ami
winugonugotuhu o pa tau iyai?’
Ma Pita a baha i wimiheya i pa, ‘Tam Yaubada a Besinana lawana.’
21 Ma Yesu a hewahewali i talagagalihi ipa ega iyai hina palipaliwe-
leya. 22 Apoma i baha meme i pa, ‘Apo Lawa Moinau wiyuwa galenahi
magomagouhi a wialonihi. Apo mi Yudeya hai tanitaniwaga po tu
witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwagahi hina wihinigigiyeu.
Ma apo hina uniu po iyeta witonugana u mulina a towolo meme.’

Yesu tu wotagona hai ani awala
(Matiu 16.21-28; Maki 8.31-9.1)

23 Ma i baha a hewahewali ugolihi i pa, ‘Inapa lawa awai nugonugona
ina wotagou yaka a luyagohana ina palihaleya. Ma anani take iyeta
emosi po emosi ina awali ma ina wotagou. 24 Apo iyawoi yautuhi hi
nugonehi yaka apo yautuhi hina halehi. Ma iyawoi tau biugei hina
hilage apega yautuhi hina halehi. 25 Inapa iyai ina wigapola duma yaka
Yaubada a dewa apo ina winugoguluwi naka apo awai dewadewana ina
tuhagaya? 26 Apo lawa awai tau ma gasi u baha ubeihi ina ihinimaeya
yaka tau Lawa Moinau u houga nei ugolina apo tauna a wihinimaya.
Hougana a nenei tau ma Amau po a tu winoyanoya waiwoiyawahi
hai wasawasa namanamalinei. 27 Tamogi a baha duma ugolimi, lawa
gehoumi geka hosi o towotowolo apega ona hilage a sigana Yaubada a
taniwaga ona galeya.’

Yesu galenana i gunabuiya
(Matiu 17.1-8; Maki 9.2-8)

28 Bahahi geka Yesu i bahehi po hi kokoe, ma iyeta magouhi 8 u
mulihi, Pita ma Yoni ma Yamesa i winihi po tauna mitehi hi gae u oya
hi lupali. 29 Hougana Yesu i laupali ma galenana i gunabuiya po a luilui
i wakewakeke po i namanamali. 30 Ma mala emosi ma babada odubohi
luwaga hi lugeletehi po tauna mitehi hi ibaabani. Babadahi naka Mose

ma Elaisiya. 31 Tauhi a namanamalihi ma hi lugeletehi po Yesu mitehi
hi ibaabani iyowai apo u Yelusalem Yesu ina hilage Yaubada a nugotuhu
limoinana binei. 32 Pita a lawa mitehi hi eno hilage ma tamogi hi eno
towolo. Ma Yesu a wiwasawasa po babadahi luwaga Yesu mitehi hi
towotowolo gasi hi galehi. 33 Hougana babadahi Yesu hi nenehaleya
ma Pita i baha Yesu ugolina i pa, 'Bada, i haki duma po tiyai geka hosi.
Apo kape tonuga to wogohi, emosi tam bimgei ma emosi Mose binei ma
emosi Elaisiya binei.' Awai Pita i bahebaheya naka i bahena yababaya.
34 Pita yohola i ibaabani ma gahu i hopu mai po i lutatahi. Ma gahuna i
lautatahi naka Yesu a hewahewali hi matouta duma. 35 Gahuna ugolinei
pona geka pite hi nonoli i pa, 'Natuwe geka tauna a inagani, tauna
ona iponawogogeya.' 36 Hougana pona i kookoe po Yesu tuawana i
towotowolo. A hewahewalihi ega ponahi po awai hi gagalehi ega iyai
hita paliweleya noka iyetahi ugolihi.

Yesu tewela ugolina alugo apapoena i wiyagaya
(Matiu 17.14-18; Maki 9.14-27)

37 Malitom po Yesu a hewahewalihi tonuga mitehi u oyana hi mamae
hi hopu po hi nae. Ma lawa boluna baneina i'mboina mai Yesu ugolina.
38 Lawa gehouna boluna u hinena i otu i pa, 'Bada, a lupaliyem ipa
natuwe emosi hotana olotona una galeya. 39 Tauna alugo apapoena
e geluya po mala emosi ma e tapeiotuya po e ilougo nae po gamonei
pulopulo he hopuhopu. Ma houga daodaona e ihiniwiyuwaya ma ega ita
nenehaleya. 40 Ma am hewahewali a lupaliyehi ipa hina widewadewaya
po ega emoemotahi.'
41 Yesu lawana a baha i wimihena niyeya i pa, 'Taumi geka hapanana
ega ami witumagana po apapoe lawami. Houga a dao awai apo a
meme liyaliyanimi po a genogenogemi?' Apoma lawana ugolina i pa,
'Natumna una neiyai ugoliu.'
42 Tewelana i nenei ma alugona tewelana i tapedubali po hau hipuli
i taatawa nae. Tamogi Yesu alugona i baha po i nae ma tewelana i
luyawahi po i kokoe ma amana u nimana i houni. 43 Lawa atapuhi
Yaubada a wipoya ugolina hi'mhuna duma.

Yesu a hilage ubeina i baha meme
(Matiu 17.22-23; Maki 9.30-32)

Ginouli atapuhi Yesu i dewadewahi naka yohola hi hunehuneya ma
a hewahewali ugolihi i baha i pa, 44 'Geka bahahi apo a bahebahehi
ega ona inugoguluwihi. Lawa Moinau apo hina houna damaneu lawa
u nimahi.' 45 Tamogi a hewahewali geka bahana ega anona hita
hanapugeya. Tauhi ugolihi geka bahana anona i lugowadeya po ega hita
hanapugeya. Geka binei ipa Yesu hina lubayadeya ma hi matouta.

Iyai i geduma?
(Matiu 18.1-5; Maki 9.33-40)

46 Yesu a hewahewali u hayahi wigamogahigahi i wawala. Hai wig-
amogahigahina a wawala babana hi pa u hayahi iyai i geduma. 47 Yesu
hai winugonugotuhu amaka i hanapugeya yaka tewela i waya po u
liyaliyana i witowoli. 48 Ma i baha nae ugolihi i pa, 'Iyai gowaugei geka
tewelana ina lunugootootogogeya yaka tau i lunugootootogogeu. Ma iyai
ina kaoheu yaka ega tau tuawau tu himiliu gasi i kaoheya. Matababana
iyai u hayami i hopu duma naka tauna i geduma.'

49 Yoni ponana i lata ma i pa, ‘Bada, lawa gehouna gowamgei ma alugo
apapoehi i iyagahi ma to baha po ipa ina wohouna. Matababana tauna
ega ata bolu u hinena.’
50 Yesu i baha Yoni ugolina i pa, ‘Ega ona yamgudugudu, babana iyai
ega ita igawiyeta naka tulata.’

Samaliya Meyageina gehouna lawahi Yesu hi wihiniggiiyeya

51 Houga i kukuku ipa apo Yaubada Yesu ina wohepaya po ina gae hau
yada. Ma Yesu a nugotuhu i houna emoteya ipa ina nae u Yelusalem,
52 po baha tu hihiwa i himilihi po hi tahaya nae. Tauhi hi nae po
Samaliya meyageina gehouna ugolina ipa tauna ubeina hina wononogo.
53 Tamogi meyageina lawahi Yesu hi wihinigigiyeya babana nugonug-
ona i nenae u Yelusalem. 54 Hougana a hewahewali Yamesa po Yoni geka
bahana hi noonoli po hi pa, ‘Guyau, nugonugom yaka mayau yadei to
otugeya po ina hopu mai po geka lawahi ina alahihi?’
55 Ma Yesu i luhagawileya po i paliyehi i pa, ‘Ega naka pite.’ 56 Ugolinei
hi nehalehi po hi nae meyagai gehouna ugolina.

Yesu hi luhogaleya ipa hina wotagoya
(Matiu 8.19-22)

57 Hougana tahayagei hi nenae ma lawa gehouna i baha nae Yesu
ugolina i pa, ‘Am nae atapuhi ugolihi apo a wotagom.’
58 Yesu i baha lawana ugolina i pa, ‘Gamogamo mi pitepitena waido-
mohi po kiu moyanei waipatahi. Ma Lawa Moinau ega meka nawatatau
ani wienona gehouna.’
59 Yesu i baha nae lawa gehouna ugolina i pa, ‘Una wotagou.’
Ma lawana i pa, ‘Guyau, una palihaleu po a nae po amau a ototoni ma
ina hilage po a guluwa tahaeya ma apoma a wotagom.’
60 Yesu a baha i wimiheya i pa, ‘Lawa hai luyagohana mei tu hilahilage
una palihalehi po tu hilahilage ugolihi hina galena nae. Ma tam una nae
po Yaubada anani taniwaga una guuguyeya.’
61 Lawa gehouna Yesu ugolina i baha i pa, ‘Guyau, apo a wotagom.
Tamogi una palihaleu po a nae po u guguni a mamala tahaehi.’
62 Ma Yesu i baha ugolina i pa, ‘Apo iyai Yaubada binei ina wobag-
ibagi ma ina luhagawileya po uyawena ina gagaleya yaka tauna ega a
dewadewa awai Yaubada anani taniwaga ugolina.’

10

Yesu tu wotagona magouhi 72 i himilihi po hi nae hi bagibagi

1 Geka u mulina Guyau lawa magouhi 72 i winaganihi po luwaga
luwaga ma i himilihi po hi tahaya nae meyagai baneihi po habuluhi
atapuhi ugolihi. Tauna noka meyageihi apo ina luinihi. 2 Ma Yesu i
paliwelehi i pa, ‘Mahula i lauliligeya ma tu yaba luemoemotahi. Ugolinei
ona lupali po mahula Guyouna ugolina po tu yaba gehouhi ina himilihi
po hina nae mahula hina tuwaluhi. 3 Ona nae. Tau a himihimilimi
galenami mei sipi natunatuhi kedewa woyahiyahi u hayahi. 4 Ega mone
po outu po ae humahuma ona wiwinihi. U tahaya ega ona tutowolo po
iyai ona maamali.
5 ‘Numa awai ona luiya yaka ginouli tahatahayana ona pa, “Yaubada a
nugodumola geka u numana ina mae.” 6 Inapa tu nugodumola lawana
naka hosi yaka am wimaamala ugolina ina mae. Ma inapa eega yaka

am wimaamala una wimeya. 7 Ma numa emosi ugolina ona mamae
ma awai he welewelemi on'omam po ona umuma babana tu bagibagi
waimihana. Ega ona inuma maga.
8 'Hougana meyagai baneina awai ona luiya po lawa hina kaohemi
po u naomi aniani hina huhouna ona ani. 9 Naka u meyageina tu
tootogo ona luyawahihi ma lawa ugolihi ona baha ona pa, "Yaubada
anani taniwaga amaka i tuliyaliyanimi." 10 Tamogi meyagai awai ona
luiya po ega hina kaohemi yaka ona nae po hau tahaya ona pa, 11 "Ami
meyagai dubududuna u aeyai i yampati gasi mitehi to lihooholaitani
taumi ugolimi. Hawena ma tamogi Yaubada anani taniwaga amaka i
tuliyaliyanimi."
12 'A paliwelemi, Libahibahi Iyetana ugolina apo hai wiyuwa ina lata
duma ma mi Sodom hai wiyuwa ina habulu.

Dobu apapoehi gehouhi apo libahibahi hina tuhagaya
(Matiu 11.20-24)

13 'Aee, kihoni, Kolasini lawami apo wiyuwa ona wialoni. Aee, kihoni,
Besaida lawami apo wiyuwa ona wialoni. Itapa manini u hinemi hi
dewadewahi u Taya po u Saidoni hita dewahi amaka lolowa lawahi hita
nugobui. Ma hai nugobuina apo hita wogeleteya po kaleko apapoehi
hita otena ma hita lugobu ma hita tugutugula. 14 Tamogi Libahibahi
Iyetana ugolina apo Yaubada Taya ma Saidoni ina lunugotootogogena
dumahi ma apoma taumi. 15 Ma taumi Kapaneum lawami ami nugotuhu
o pa ona wohepa memi po ona gae hau yada, bo? Apeega, apo Yaubada
ina halena hopunemi hiyoyowa ugolina.'
16 Yesu a hewahewali ugolihi i baha i pa, 'Iyai ugolimi e launonola naka
ugoliu e launonola. Iyai i wihinigigiyemi naka i wihinigigiyeu. Ma iyai
ina wihinigigiyeu naka tu himiliu i wihinigigiyeya.'
17 Ega yaka Yesu a hewahewali magouhi 72 hi nae po hi gunagunaw-
ilena mehi a kaohahi po hi pa, 'Guyau, alugo apapoehi gowamgei hi
wiponawogogeiyai.'
18 Ma Yesu ugolihi i baha i pa, 'Tomodulele a gagaleya ma yadei i
peu po i hopuhopu mai mei namanamala. 19 Ona launonola, amaka
wipoya a welemi po apo mota waitonahi tepahigei ona nae po tanala
ona tutepanihi po Tomodulele a wipoya atapuhi ona lagonihi ma apega
wiyuwa ona wialonihi. 20 Tamogi alugo apapoehi he iponawogogemi
binei ega ona kaokaoha. Ma ona kaokaoha babana amaka hau yada
Yaubada gowami i gilumihi.'

Yesu i kaoha
(Matiu 11.25-27, 13.16-17)

21 Noka hougana Yesu Alugo Woiyawa i wihogoya po i kaoha ma i pa,
'Amau yada po hipuli hai Guyau. A wotalagiyem babana lawa hana-
hanapuhi po wainugonugotuhuhi ugolihi awai u gowagowadi naka tu
winugoneina ugolihi u wogeleteya. Moina Amau geka pite ipa am
lunugotootogogei ina wawala.
22 'Amau ginouli atapuhi u weleu. Ega iyai tau ita hanapugeu ma Amau
tuawam. Gasi ega iyai Amau ita hanapugem, ma tau Natum po iyawoi a
inaganihi ugolihi Amau a woogeletem tuawiyai to hanapugem.'
23 Hougana Yesu a hewahewali mitehi hi lutuwanehi ma apoma i
luhagawileya po ugolihi i baha i pa, 'Taumi tu kaoha babana ginouli
dewadewahi amaka o galehi. 24 Matababana a paliwelemi naka awai o

gagalehi tu bahapiko po wasawasa odubohi hai luhogala ipa hina galehi
ma ega hita galehi. Ma gasi awai o noonolihi hai luhogala ipa hina
nonolihi ma ega hita nonolihi.'

Yesu lawa Samaliyagei i'mpaliluweluweya

25 Lugagayo taniwagana i towolo po Yesu a hanapu i ludadani i pa,
'Bada, awai apo a dewaya po luyagohana tuwetuwenai a tuhagaya?'
26 Yesu i baha nae ugolina i pa, 'Hau lugagayo Mose awai i gilumihi?
Ma anohi awai e hiyahiyawa tuhagahi?'
27 Lawana Yesu a baha i wimiheya i pa, 'Guyau am Yaubada luhogalam
atapunei po alugom atapunei po kadidilim atapunei po nugonugom
atapunei una luhogaleya. Ma lawa u liyaliyam tu mae una luhogalehi
po mei e lauhogalena mem.'
28 Yesu lawana ugolina i baha i pa, 'Am baha i dumalu duma. Geka una
metagohi yaka apo luyagohana tuwetuwenai una tuhagaya.'
29 Ugolinei lugagayo taniwagana ipa ina houna idumalu meya po i
lubayada i pa, 'Lawa awai naka u liyaliyau tu mae?'
30 Ma Yesu a bahana i wimiheya i pa, 'Lawa gehouna Yelusalemgei
i hopuhopu u Yeliko po tu danedanene u nimahi i houna meya. A
gala hi gagigagi ma hi ilawi po mei ina hilahilage ma hi nehaleya.
31 Noka kabudalana ugolina tu witalaguyaba gehouna noka tahayanei
i hopuhopu. Tamogi i galeya ma tahayana hadana gehouna i waya po i
nae po i weluwileya. 32 Mei gasi Libai lawana gehouna. I nei u dobuna
po lawana i galeya ma i weluwileya po i nae. 33 Ma lawa gehouna
Samaliyagei noka tahayanei i kadau po i nenei po lawana ugolina i
lugeleta. Hougana i gagaleya po nugonugona i wiyuweya. 34 Ega yaka
i nae po kelona ugolihi wakatu po wine i hiwogihi ma i humahi. Apoma
a gamogamo u upuna i touli po i niyeya tu kadakadau hai u numa po i
galena iteteya. 35 Ma malitom po mone i waya po numana taniwagana i
weleya ma i pa, "Geka lawana una gagalena iteteya. Ma ugolina mone a
lata awai u hahaleya meka hougana a gunawileu apo a lidumalum."
36 'Geka lawahi tonuga ugolihi meka lawana i wogeletena meya tauna
lawana tu danedanene hi lawi u liyaliyana tu mae?'
37 Lugagayo taniwagana i pa, 'Lawana Samaliyagei tauna i launugo-
tootogogeya.'
Ma Yesu i pa, 'Amaka, ma una nae po una metagoya.'

Yesu Maleta ma Maliya i dadanihi

38 Hougana Yesu po a hewahewali tahayagei hi nenae. Ma meyagai
gehouna hi luiya po wawine gowana Maleta Yesu i weluwaya po hi nae
a u numa. 39 Ma tauna walehina gowana Maliya Guyau aena u labena i
tugula ma a wiatatiyana i noonolihi. 40 Maleta a bagibagi a maga ugolina
ma nugonugona i apapoe po i nei Yesu ugolina po i pa, 'Guyau, iyowai po
walehiu i palihaleu po tuawau a pupoula ma ega ita geno? Una baha po
ina nei po ina haguwe.'
41 Guyau Maleta a baha i wimiheya i pa, 'Maleta, Maleta, ginouli
magomagouhi ugolihi e genogeno po e inugopilipili, 42 tamogi ginouli
emosi waianona. Maliya ginouli moinana i winagani po apega iyai ina
wihaleya.'

11

Yesu i wiatatiyana lupali ubeina
(Matiu 6.9-13, 7.7-11)

1 Iyeta gehouna Yesu dobu gehouna ugolina i laupali. Hougana i laupali woloe po a hewali gehouna Yesuna ugolina i baha i pa, ‘Guyau, lupali una wiatatiyeiyai po mei Yoni bapatiso a hewahewali.’
2 Yesu i baha ugolihi i pa, ‘Ona laupali ona pa:
Amiyai,
Gowam to wiyateyateya.
Am ani taniwaga una wogeleteya.
3 Iyeta emosi po emosi i am ubeina una weliyai.
4 I apapoe una paligigilihi po mei iyawoi tu wiapapoeniyai to paligigilihi.
Ma ega una palihaliyai po ludadana baneihi tona ialonihi.’
5 Ma Yesu a hewahewali ugolihi i pa, ‘Itapa iyai gehoum uta nae upom tipolinei po tulam ugolina uta pa, “Tulau palawa ugolim yaka piyana tonuga una weleu. 6 Matababana tulau i kadakadau nae po ugoliu i lugeleta po ega a yam ma ega aniani awai ugoliu ipa apo a weleya.”
7 ‘Ma tulomna numa u hinena ita pa, “Ega una laigenou. Amaka mateta a guduya po natunatuwe mitehi to eneno. Apega a wotowolo po awai a welem.” 8 A paliwelemi, hawena apega ina wotowolo po awai ina welem babana tauna tulam. Ma tamogi am wihigihigili binei apo ina wotowolo po awai atapuhi u lauhogalehi ina welem.
9 ‘Ma a paliwelemi, ona lupali yaka apo Yaubada ina welemi. Ona bibeiha yaka apo ona tuhagaya. Ma ona laitutou yaka Yaubada apo taumi bimiyei gudu ina hoeya. 10 Matababana tu lupali atapuhi hai luhogala Yaubada e welewelehi. Ma tu beiha hai luhogala he tutuhagahi po tu litutou ubeihi Yaubada gudu e hoehoeya.
11 ‘Itapa geka u hayamina tam tu winatuna ma natum olotona ita kawaiyana, apo mota uta weleya? 12 Bo ita kawapou, apo tanala uta weleya? 13 Taumi tu apapoe ma o hanapugeya po natunatumi ginouli dewadewana, o yambenehi, yaka Amata hau yada tu lupali Alugo Woiyawa e welewelehi.’

Yesu ma Tomodulele
(Matiu 12.22-30; Maki 3.20-27)

14 Alugo apapoena lawa e laigumgumnihi Yesu i wiyagaya lawa gehouna ugolina. Hougana alugo lawana i nenehaleya naka lawana i tugudu po i wibaabani. Bolu hi gagalena naka hi gohola dumahi. 15 Tamogi lawa gehouhi hi pa, ‘Palouma hai bada Tomodulele Yesu balau i weleya po ugolinei alugo apapoehi e iyagahi.’ 16 Ma gehouhi hai luhogala ipa Yesu hina ludadani po hi laupaliyeya ipa manini wekiwekilalana yadei ina wogeleteya po hina galeya.
17 Tamogi hai winugonugotuhu amaka i hanapugeya yaka ugolihi i baha i pa, ‘Apo ani taniwaga gehouna u tipolina ina gunakahaya po hina igawigawiyena mehi apo hai mae ina apapoe. 18 Ugolinei ma inapa Tomodulele anani taniwaga ina gunakahaya po hina igawigawiyena mehi, apo iyowai a kadidili galenana? Taumi o pa Tomodulele a wipoyagei alugo apapoehi a iyagahi. 19 Taumi o baha o pa Tomodulele a wipoya ugolinei a wobagibagi po alugo apapoehi a iyagahi yaka taumi ami lawa iyowai he iyaga. Tauhi ugolihiyei nugotuhu dumaluna apo

ona tuhagaya. 20 Tamogi inapa Yaubada a wipoyagei alugo apapoehi ana
iyagahi yaka Yaubada anani taniwaga amaka i nei ugolimi.
21 ‘Inapa lawa kadikadidilina anani witona ginoulihi ina wononogogehi ma a numa ina ototoni, apega a ginouli hina danenehi. 22 Tamogi
meka hougana lawa kadikadidili dumana lawana ina huluya apo ina
uni. Ma anani witonahi i itumaganehi lawana kadikadidili dumana ina
tamihi po ina nohaya.
23 ‘Iyai ega tau miteu yaka tauna e igawiyeu. Ma iyai ega tau miteu
tona nugoemota yaka tauna tu’mnoha.

Alugo apapoena a gunawilana
(Matiu 12.43-45)

24 ‘Hougana alugo apapoena lawa ina hopu haleya naka dobu ega ita
igoila e yayahi po e nenae ani wiyagohina e bibeiha. Ma inapa ega emosi
ina tuhagaya yaka apo tuawana ina baha ina pa, ‘Apo a gunawilena meu
u numa a nenehaleya ugolina.” 25 Ma hougana i gunagunawileya po
numana i yeuyeu po ginouli hi houna imahiyehi ma i galeya. 26 Yaka
apoma apo ina nae po alugo apapoe dumahi magouhi 7 ina weluwinihi
po hina lui po noka hosi hina mae. Ugolinei mehougana hina meyato
po ina kokoe naka noka lawa a mae apo ina apapoe duma ma apoma
lolowa.’

Kaoha moinana

27 Hougana Yesu geka i baheya po i kokoe ma wawine gehouna bolu u
hinena ponana i lata ma i baha Yesu ugolina i pa, ‘Wawine iyai tu gunim
po tu wigugum tauna tu kaohadiidiga.’
28 Ma a baha Yesu i wimiyeya i pa, ‘Tamogi iyawoi Yaubada a baha hina
nonoli po hina wiponawogogeya tauhi tu kaohadiidiga.’

Bolu hai luhogala baneina ipa Yesu manini ina wogeleteya
(Matiu 12.38-42)

29 Bolu hougana i lalata ma Yesu i tugudu po i pa, ‘Geka hapanana hapa
apapoena. Hai luhogala ipa manini wekiwekilalana Yaubada ugolihi
ina woogeleteya. Tamogi apega manini gehouna ina wogeleteya ugolihi
ma wekiwekilala Yona i woogeleteya tuawana. 30 Tu bahapiko Yona
tauna wekiwekilala Ninewa lawahi ugolihi. Naka pitenana gasi tau
Lawa Moinau wekiwekilala geka hapanana lawami ugolimi. 31 Tupo
yawana hai wasawasa wawinena apo Libahibahi Iyetana ugolina ina
towolo po ina wigoumi. Matababana hipuli anani kokoe ugolina ma i nei
po Solomona a wiatatiyana hanahanapu i nonoli. Ma a paliwelemi, geka
hosi lawa gehouna i geduma apoma Solomona. 32 Libahibahi Iyetana
ugolina apo Ninewa lawahi hina towolo po hina wigoumi. Matababana
Yona a guguya hi noonoli po hai apapoe hi palihalehi. Ma a paliwelemi,
geka hosi lawa gehouna i geduma ma apoma Yona.

Hini yayatana
(Matiu 5.15, 6.22-23)

33 ‘Apega iyai ani liyayata ina tunuya ma ina gowadi bo nau u hinena
ina talapupuya. Tamogi ani tugulana ugolina e wituguli po numana
lawa he luiluiya apo yayatana hina galeya. 34 Matam tauna hinim anani
liyayata. Hougana matam a dewadewahi hinim atapuna apo yayata
ina hogoya. Ma matam hai apapoe hougana hinim atapuna apo hau
uguwa. 35 Ugolinei ma ipa una galena imahi naka yayatana ugolim ega

ina uguguwi. 36 Inapa hinim atapuna yayata ina hogoya po ega tupom
gehouna hau uguwa naka apo ina yayata pahim. Galenana mei yayata
baneina e nenehi ugolim.'

Yesu Palisi lawahi po lugagayo tanitaniwagahi i kawaapapoehi
(Matiu 23.1-36; Maki 12.38-40)

37 Yesu hougana i ibaabani woloe po Palisi lawana gehouna i gigimeya
po ipa hina am yaka i lui gae po hau ani am i tugula. 38 Palisi lawana i
gohola dumaya babana Yesu ega ita oga tahaya ma apoma ita am.

39 Yaka Yesu i baha nae ugolina i pa, 'Taumi Palisi lawami ami keyaka
po ami gaeba upuhi o laiyeuyeuhi, ma tamogi u hinemi omboho po dewa
apapoe i wihogomi. 40 Taumi buuwa. Yaubada ginouli atapuhi uputahi i
dewahi yaka tauna gasi hinehi i dewahi. 41 Ma am lounugotootogogei tu
dayadayabu hagu ona welewelehi yaka apo taumi tu yeuyeu.

42 'Kihoni Palisi lawami taumi tu nugodubu. Ami ginouli magouhi 10
ma u hinehi emosi Yaubada o weleweleya, ginouli mei naiya po tupatago
po aniani ani widewadewahi atapuhi. Tamogi dewadumalu po Yaubada
luhogalana ega ota genogenogeya. Geka dewahi naka ginouli baneihi
ipa ona wootagohi ma ami ombenena Yaubada ugolina ega nugomi ina
guluguluwi.

43 'Kihoni Palisi lawami taumi tu nugodubu. Ami luhogala ani tugula
dewadewahi hau numa dalabu. Ami luhogala ipa ani gimala ugolina
lawa wiyateyategei hina maamalimi.

44 'Taumi tu nugodubu babana galenami mei kokowaga ega wekiwek-
ilalahi ma tepahiyei lawa he nenae.'

45 Lugagayo taniwagana gehouna Yesu ugolina i baha i pa, 'Bada, geka
bahahi u bahebahehi naka gasi tiyai u paliguyoguyougeiyai.'

46 Ma Yesu i pa, 'Taumi lagagayo tanitaniwagahi gasi tu nugodubu.
Matababana lawa witai baneihi ega emoemotahi hina awalihi ma o
iawalihi. Ma taumi ega kikeina nima gigimi emosi ota lodomi po noka
witeihi ota wodadanihi.

47 'Taumi tu nugodubu babana taumi googami tu bahapiko hi ununihi
kokowagahi o wogo imahiyehi. 48 Ugolinei taumi tu baha moina po tu
lueena googomi hai dewa ugolihi babana hi ununihi ma taumi kokowa-
gahi o wogo imahiyehi. 49 Geka binei ma Yaubada a hanapu i baheya i pa,
"Ugolihi apo tu bahapiko po tu wituwetuwega a himila niyehi. Gehouhi
apo hina unihi ma gehouhi apo hina wihiniwiyuwahi." 50 Yaka hipuli
i wawala po i nenei ma tu bahapiko atapuhi hi ununi talahi mihana
apo geka hapanana hina waya. 51 Keini tulana Abele i ununi ugolina i
nei po Sakaliya ani witalaguyaba babanoyana wailugagayona u tipolina
hi ununi ugolina. Moina dumana a paliwelemi, atapuhi bihiyei geka
hanapana lawahi apo wimeihana hina waya.

52 'Kihoni lugagayo tanitaniwagahi taumi tu nugodubu. Matababana
hanapu numana an'imhoena o wihaleya. Taumi apega ona lui po gasi
iyawoi he ileta ipa hina lui naka o luguduhi.'

53 Hougana Yesu noka dobuna i nenehaleya ma Palisi lawahi po
lugagayo tanitaniwagahi hi tugudu po hi palipaliguyoguyougeya. Ma
ginouli boluhi bihiyei hi laubayadeya, 54 po hi ileta ipa hina witahaya
powaya po ina baha powa ma hina nonoli.

12

Nugotuhu gowagowada binei Yesu i baha
(Matiu 10.26-27)

1 Lawa magouhi tausana po tausana hi yamtuboina mai naka hi
tututata mehi. Ma Yesu i baha tahaya a hewahewali ugolihi i pa, ‘Ona
gagalena imahi Palisi lawahi hai palawa ani lihaahanana binei naka
hai nugohine gowagowada. Taumi ega noka pite ona dewedeweya.
2 Babana ginouli awai humahumana apo ina lugeleteya, bo gowag-
owadana apo lawa hina hanapugeya. 3 Ugolinei ma ginouli awai hau
uguwa o bahebaheya apo hau yayata hina nonoli. Ma awai babanoya
gudugudu hi u hinehi o iyaguhaehaehi apo dobu atapuna hina iioto-
tugeya.

Yaubada ipa ta matouteya
(Matiu 10.28-31)

4 ‘U lawa, a paliwelemi, iyawoi hinita he uni po u mulina ma apega
awai apapoe dumana hina dewaya ega ona matomatoutehi. 5 Tamogi
iyai ipa ona matomatouteya apo a wiatatiyemi. Yaubada ona matouteya,
tauna omunugo u mulina a wipoyagei emoemotana apo tu hilahilage
hau mayau alalatana ina wihulu niyehi. Moina tauna emosina ona
matomatouteya. 6 ‘Lawa atapuhi hi hanapugeya naka kiu muhomuhohi
nimituhu mihahi 20 toea. Ma ega kiuna emosi Yaubada ita inugoguluwi.
7 Ma gasi unununi apala atapuhi Yaubada i hiyawa pahi. Ugolinei ega
ona matomatouta, taumi o geduma ma apoma kiu boluhi.

Keliso winoyanoyana po wihinigigiyenana
(Matiu 10.32-33, 12.32, 10.19-20)

8 ‘Ma a paliwelemi, iyai bolu u matahi ma ina bahena geleteu naka tau
e itumaganeu, yaka Lawa Moinau Yaubada a tu winoyanoya u matahi
apo tauna a bahena geleteya. 9 Ma iyai ina bowiyeu lawa u matahi yaka
Lawa Moinau Yaubada a tu winoyanoya u matahi apo tauna a bowiyeya.
10 Ma iyai ina baha apapoe Lawa Moinau ugoliu yaka apo Yaubada
ina paligigili. Tamogi iyai Alugo Woiyawa ina paliguyoguyougeya yaka
tauna apega Yaubada ina paligigili.
11 ‘Hougana apo hina niyemi hau numa dalabu po hina lauhetalemi
bo babada po tanitaniwaga u matahi ega ona genogeno ipa apo iyowai
ona wibaabani po awai ona baheya. 12 Matababana noka hougana Alugo
Woiyawa apo awai ina wiatatiyemi po ona baheya.’

Tu wigapola buubuuwana ompaliluwaluwana

13 Bolu u hinena lawa gehouna i baha i pa, ‘Bada, walehiu una
paliweleya po amiyai gapola i hilahilage haleya ina gutaya tau mitehi.’
14 Ma a baha Yesu i wimiheya i pa, ‘Tulau, iyai i dewau po ipa a
wituluhetala bo a wituguta ugolimi?’ 15 Ma ugolihi i baha nae i pa,
‘Ona gagalena imahi po omgaganu galenana tapuna po tapuna ugolina
ona wola imahi. Matababana hawena lawa i wigapola lagona tamogi a
luyagohana moinana ega gapola ugolihi.’
16 Apoma Yesu geka om paliluwaluwana i paliwelehi i pa, ‘Lawa
waigapolana gehouna a hipuli ugolina aniani baneina i tutuhagaya.
17 Ma tuawana i nugonugotuhu ipa, “Apo awai a dewaya babana ega
meka u yam ani hounahi?”

18 ‘Ma i paliwelena meya i pa, “Geka pite apo a dewa. Apo u hanali
a goluhihi po baneihi a dewahi po ugolihi apo u pegapega po u ginouli
gehouhi atapuhi a hounihi. 19 Apoma apo a paliwelena meu ana pa, a
woimahi duma. Ginouli atapuhi ugoliu apo ana ibagibagihi ma hina
mamae, bolima magamaga. Kamnau apo a laidewadewaya. A am po
a uma ma a kaokaoha.”
20 ‘Tamogi Yaubada i baha nae ugolina i pa, “Tam buuwa. Geka
upomna apo alugom a wihaleya. Ma geka ginoulihi u noonogogehi apo
iyai galinei?” ’
21 Yesu ompaliluwaluwana i laiwoloeya i pa, ‘Iyawoi tauhi bihiyei
gapola he iupuma gae ma Yaubada u matana ega hita igapola geka pite
dewa apo ugolihi ina wawala.’

Yaubada ta witumaganeya
(Matiu 6.25-34)

22 Apoma Yesu i baha nae a hewahewali ugolihi i pa, ‘Ugolinei ma a
paliwelemi, ega ona genogeno ami mae hau hipuli binei, awai apo ona
anani, Ma ega hinimi binei ona genogenogeya ipa awai apo ona ototeni.
23 Matababana ami luyagohana hi geduma ma apoma aniani, ma gasi
hinimi hi geduma ma apoma kaleko. 24 Hapali waewae ona galehi,
tauhi ega hita laupehi po ega hita yaba po hau hanali hita huhouna.
Ma tamogi Yaubada e ianianihi. Ma taumi o geduma ma apoma kiu.
25 Iyai u hayami emoemotana a nugotuhugei a luyagohana ita lidaoya?
Ega emoemotami. 26 Inapa ega emoemotami ginouli habuluna mei
nonokahi ona dewaya yaka awai bihiyei o genogeno?
27 ‘Hapali wihiya iyowai he lahalahahi ona galehi. Tauhi ega hita
wobagibagi bo hai kaleko hita yamdewa. Tamogi a paliwelemi,
Solomona a gapola atapuhi u hinehi a kaleko ega hai haki mei geka
wihiyahi. 28 Hiyamoni amalai e lauyagohana ma malinatom po amaka
e nae. Hau mayau he’mapugeya po e alalahi. Tamogi Yaubada tauna
hiyamonihi galenahi e idewadewahi. Baha dumana Yaubada apo ami
kaleko dewadewahi ina wiotenimi? Ami witumagana hi habulu hota!
29 Awai apo ona anani po awai apo ona umumaya binei ega ona inugonu-
gotuhu po ega ona nugonugogeno. 30 Matababana geka hipulina ugolina
tu meuputa geka ginoulihi he bibihehi. Ma Amami i hanapugeya naka
geka ginoulihi o luhogalehi. 31 Yaka tauna anani taniwaga ona bibiheya
po geka ginoulihi apo hina wigalimiyei gasi.

Tu waigapola hoi yada
(Matiu 6:19-21)

32 ‘Taumi bolu habulumi ega ona matomatouta babana Amami a
nugodewadewa ipa anani taniwaga ina welemi. 33 Ami ginouli ona
gimalena halehi po monehi tu dayadayabu ona welehi. Ami mone
ani’mpohapohahi ega hita woapapoe ona winihi po hau yada mone
memewagahi ona tuupumihi. Noka hosi apega tu danedanene hina
winihi po apega pitala hina tonahi. 34 Ma meka hosi ami gapola he
memeyana naka hosi apo nugonugomi hina mae.

Tu bagibagi yamhipohi

35 ‘Ami ani bagibagi kalekohi ona lumomohihi ma ami ani liyayata ona
tunuhi ma ona wononogo, 36 mei tu bagibagi hai bada tawine tolehana
ugolina a gunawilana he ototoni. Tauhi apo mala emosi ma a gudu hina

hoeya inapa ina gunawileya po ina ilulougo yaka. 37 Noka tu bagibagihi
tauhi tu kaoha inapa hai bada ina gunawileya po ina tuhagahi naka
ega hita meme hota. A baha duma ugolimi apo badana a kaleko ina
lumomohi ma ina baha po hau ani am hina tugula ma ina nei po ina
poulehi. 38 Inapa upom tipolinei bo malatomtomgei ina nenei po tu
bagibagihi a nonogohi ma ina tuhagahi naka tauhi tu kaohadiidiga.
39 Ma gegeka ona hanapugeya, itapa numa taniwagana tu danedanene
a nei kabudalana ita hanapugeya apo matana ita kayakaya po apega a
numa ita lupapaya po ita lui. 40 Taumi ipa gasi ona wononogo babana
kabudala awai o pa apega a nenei naka u hinena apo Lawa Moinau a
nei.'

Tu bagibagi waiponawogona bo waiponahahalena
(Matiu 24:45-51)

41 Pita i baha i pa, 'Guyau, geka paliluwaluwana e bahebaheya naka
tuawiyai ubeiyai bo lawa atapuhi ubeihi?'

42 Ma Guyau i pa, 'Iyai waiponawogona po wainugonugotuhuna?
Tauna apo a bada ina witowoli po numa u hinena ina witaniwaga, ma tu
bagibagi gehouhi hai guta aniani kabudala dumalunei ina welewelehi.
43 Inapa badana ina gunagunawileya po geka dewana ina dewedeweya
ma ina tuhagaya naka tu bagibagina tauna tu kaohadiidiga. 44 A baha
duma ugolimi noka badana apo tu bagibagina ina witowoli po ginouli
atapuhi ina gagalena itetehi. 45 Tamogi noka tu bagibagina inapa ina
paliwelena meya ina pa, "U bada a gunawilana i wihinihinibiga," ma
ina wiwawala po tu bagibagi ololotohi po wiwinehi ina kodikodilihi. Ma
in'omam ma ina umuma buuwa. 46 Noka tu bagibagina a bada iyeta
emosi apo ina nei. Ma a neina naka tu bagibagina ipa apega ina nei po
kabudalana apega ina hanapugeya. Ma apo ina wimiheya po tu bagibagi
waiponahahalehi mitehi ina houna emotehi.

47 'Ma inapa noka tu bagibagina a bada a nugotuhu ina hanapugeya
ma ega ina wononogo po ina dewa tagoya. Tauna apo kodikodila
baneina ina waya. 48 Ma tu bagibagi iyai a bada a nugotuhu ega ita
hanapugeya ma i dewa powaya po apo kodikodila ina ialoni tauna apega
kodikodila baneina ina waya. Iyai awai baneina i tutuhagaya ipa gasi
baneina ina palihaleya. Ma iyai ugolina banei dumana lawa hi huhouni
tauhi apo hai lupali banei dumana hina dewaya.

Yesu tauna wikahakaha a baba
(Matiu 10.34-36)

49 'A nei ipa hipuli a tunuya po ina alahi. Hilaki amaka ita luebaleya
po ita alalata. 50 Ma tau gasi u bapatiso waiyuwana apo a waya ma
hilaki wiyuwana ita kokoe. 51 Ami nugotuhu o pa nugodumola ata
neiyai hau hipuli, bo? A paliwelemi, eega. Tamogi wikahakaha a neiyai.
52 Amalai ma i wawala po i nenae apo numa emosi u hinena lawa
nimitutu hina mamae. Ma tonuga apo hina towolo po luwaga hina
igawiyehi, bo luwaga hina towolo po tonuga hina igawiyehi. 53 Apo
hina wikahakaha po ama natuna olotona ina igawiyeya ma natu olo-
tona amana ina igawiyeya. Apo hina natuna wawinena ina igawiyeya
ma natu wawinena hinana ina igawiyeya. Keduluma apo pohiyana
wawinena ina igawiyeya ma wawine apo pohiyana waikedulumana ina
igawiyeya.'

Houga galenana hanapuna
(Matiu 16.2-3)

54 Yesu i baha nae bolu ugolihi i pa, ‘Taumi kabudala anani yoli ugolina
yaloi wopotopotona e wohepa ma o galeya po mala emosi ma o pa, “Apo
ina atuna,” ma e atuna. 55 Ma yawana e togotogo ma o galeya yaka o pa,
“Apo dobu ina wipoya,” ma e wipoya. 56 Taumi galena koyakoyama o
dewadewaya. Houga apo galenana iyowai naka hipuli po yada o galehi
ma o ipikogehi. Tamogi iyowai po geka hougana Yaubada a bagibagi
anona ega emoemotami ona baheya?

Am gawiya mitehi ona nugoemota
(Matiu 5.25-26)

57 ‘Ma dewa awai dumadumaluna iyowai po tuawami ega ota ikahaya?
58 Ma inapa iyai ina wigoum po ina niniyem hau luhetala yaka una wileta
duma hau tahaya po tauna mitehi ona winugoemota. Ma inapa ega ona
inugoemota yaka apo ina niyem tu luhetala baneihi ugolihi. Tauhi apo
numa panipani tu galena itetehi u nimahi hina hounim po hau numa
panipani hina tugudum. 59 A paliwelemi, noka hosi apo una mamae a
sigana am yaga atapuna una lidumaluya ina hopu po toea emosi ugolina
una wikokowi.’

13

Inapa ami apapoe ega ona palihalehi yaka apo ona hilage

1 Noka hougana lawa gehouhi Yesu hi paliweleya tu witalaguyaba
mi Galili ubeihi. Tauhi Yaubada ugolina hai witalaguyaba hi dewade-
waya ma Pilato i ununihi ma talahi gamogamo talahi mitehi i wilawila
emoteya, Yesu hi paliweleya. 2 Ma Yesu hai baha i wimiheya i pa,
‘O nugotuhuya naka geka pite mi Galilihi hi ununihi naka tauhi hi
apapoe lagona ma apoma mi Galili gehouhi, bo? 3 Eega duma. Ma a
paliwelemi, inapa ami apapoe ega ona palihalehi yaka atapumi apo ona
hilage po mei tauhi hi hilahilage. 4 Lawa magouhi 18 u Silowam numa
gahina daodaona i guli po i lutatahi. Ma tauhi o nugonugotuhuhi naka
iyowai? Ami nugotuhu o pa tauhi hi apapoe lagona ma apoma Yelusalem
tu miyena gehouhi, bo? 5 Eega duma. Ma a paliwelemi, inapa ami
apapoe ega ona palihalehi yaka apo atapumi ona hilage po mei tauhi hi
hilahilage.’

Yesu mabewa loyaloya i’mpaliluweluweya

6 Ma geka paliluwaluwana i baheya i pa, ‘Lawa gehouna a wine tanona
ugolina mabewa i lahaya po i lata po i mamae. Ma lawana i nae po
mabewana ugona i bibiheya po ega ita tuhagahi. 7 Ega yaka a tano tu
bagibagiyena ugolina i baha i pa, “U galeya, geka mabewana a nei po
ugona a bibiheya naka bolima tonuga ma ega ata tutuhagahi. Una tala
dubali babana hipuli a dewadewa e ibagibagi yababaya.”

8 ‘Ma tano tu bagibagiyena i pa, “Bada, una palihaleya po ina
towotowolo geka bolimana emosi hotana. Apo babana a tawi wiiwileya
ma nudanuda budabudahi a hounihi. 9 Ma inapa bolima gehouna ina
ugo yaka i dewadewa duma. Ma inapa eega yaka apoma una baha po ta
tala dubali.” ’

Hau dalabu Yesu keduluma habehabeluna i luyawahi

10 Dalabu gehouna Yesu hau numa dalabu i iatatiyana. 11 Ma noka
hosi keduluma gehouna u hinena alugo apapoena i mamae. Alugona
tauna kedulumana i witotogoya po i mamae naka bolima magouhi 18.
Kedulumana upuna i gunayouni po ega ita towotowolo dumadumalu.
12 Ma hougana Yesu kedulumana i gagaleya po i baha ugolina i pa,
'Keduluma, am totogo amaka i nehalem.' 13 Ma nimana Kedulumana
ugolina i hounihi po mala emosi ma i towolo dumadumalu po Yaubada
i wotalagiyeya.
14 Tamogi numa dalabu tu galena itete uyona i gigai babana Yesu hau
dalabu lawa i luyawahi. Binei ma lawa ugolihi i baha i pa, 'Iyeta magouhi
6 u hinehi ta woobagibagi. Yaka noka iyetahi ugolihi ona nei po Yesu ina
lauyawahimi ma ega hau dalabu.'
15 Apoma a baha Guyau i wimiheya i pa, 'Taumi galena koyakoyama o
dewadewaya. Ega iyai gehouna a bulumakau bo a doniki hau dalabu
ita lupeni po ita iumaumaya, bo? 16 Ma gegeka Abelaham gogana
Tomodulele i numa panipani po i mamae bolima magouhi 18, ma apega
hau dalabu a panipani a lupeni, bo?'
17 Geka i bahebaheya po tu wigawiyena hi wihinimaya. Ma ginouli
dewadewahi atapuhi i dewadewahi naka lawa hi kaokaohehi.

Ihagila polana paliluwaluwana
(Matiu 13.31-32; Maki 4.30-32)

18 Yesu i lubayada i pa, 'Yaubada anani taniwaga mei awai? Ma apo
awai ugolina a wiluweluweya? 19 Amaka mei lawa ihagila polana e waya
po a u tano e ugohi po e lata po mayau baneina. Ma lagalagana ugolihi
kiu hai pata he wogowogohi.'

Palawa ani lihaahanana paliluwaluwana
(Matiu 13.33)

20 Ma Yesu i baha meme i pa, 'Yaubada anani taniwaga awai ugolina
apo a wiluweluweya? 21 Amaka mei palawa ani lihaahanana wawine
e waya po palawa humahi tonuga ugolihi e houna hopunehi. Ma e
mudamudaya po palawana atapuna e hahana pahi.'

Mateta wodinadinana
(Matiu 7.13-14, 21-23)

22 Yesu meyagai baneihi po habuluhi i yayahihi po i nenae a tahayagei.
Ma i iatatiyana ma Yelusalem binei i haleya po i nae. 23 Ma lawa gehouna
i lubayada i pa, 'Guyau, apo lawa luemoemota hotahi hina luyagohana?'
Ma lawa ugolihi i baha nae i pa, 24 'Ona wileta kadidili duma po mateta
wodinadinana ugolina ona honoga lui. Matababana lawa boluhi apo
hina wileta ipa hina lui ma apega emoemotahi. 25 Mehougana numa
taniwagana ina wotowolo po mateta ina guduya, apo ona tugudu po u
uputa ona laitutou ma ona pa, "Bada, ubeiyai gudu una hoeya."
'Ma apo ami baha ina wimiheya ina pa, "Miyei o nei? Ega ata
hanapugemi."
26 'Apoma apo taumi ona tugudu po ona pa, "Tam po tiyai tamam po ta
umuna gogona. Ma i u meyagai u iatatiyana."
27 'Tamogi tauna apo ina pa, "A paliwelemi ega ata hanapugemi; miyei
o nei. Amaka ma ona nehaleu, taumi tu dewaapapoe."
28 'Hougana Abelaham po Isako po Yakobo po tu bahapiko atapuhi apo
noka hosi Yaubada anani taniwaga u hinena ona gagalehi ma taumi apo

u uputa po tou ma omhanakidiyana ona tuhagaya. 29 Kabudala anani
geleta po anani yoli po tupo bauli po tupo yawana ugolihi apo lawa hina
nei. Ma apo hina tugula gogona hau ani am Yaubada anani taniwaga
ugolina. 30 Amalai gehouhi he tahatahaya apo hina wimuli. Ma amalai
gehouhi he imuli apo hina tahaya.'

Yesu a luhogala Yelusalem ubeina
(Matiu 23.37-39)

31 Noka hougana ugolina Palisi lawahi gehouhi hi nei po Yesu ugolina
hi baha nae hi pa, 'Geka dobuna una nehaleya babana Heloda nugonug-
ona ipa ina unim"
32 Ma tauna ugolihi i baha nae i pa, 'Ona nae po noka gamogamona ona
paliweleya ona pa, "Amalai po haumalatom alugo apapoehi a iyagahi
po lawa a lauyawahihi. Ma iyeta witonugana ugolina apo u bagibagi a
wikokowi." 33 Tamogi amalai po haumalatom po haumalatom meme ipa
u tahaya a wotagoya po a nenae. Matababana Yaubada a tu bahapiko ipa
ega uheiya hina ununi ma u Yelusalem.
34 'Aee, kihoni Yelusalem, kihoni Yelusalem, tam tu bahapiko e ununihi
po Yaubada a tu baha e laugaimahi. Houga i dao ipa natunatum a
lugoogonihi po mei kamkam apapenei natunatuna e talatalahagauhi.
Ma ega uta palihaleu po ata dewaya. 35 Ugolinei ma apo Yaubada am
numa dalabu baneina ina nehaleya. Ma a paliwelemi, apega ona galeu
a sigana u houga a gunawileu po ona pa, "Tam Guyau gowanei e nenei
to talahiyougogem." '

14

Yesu lawa tootogona i luyawahi

1 Dalabu gehouna Yesu i nae Palisi lawahi hai tu tahaya a u numa po
ipa hina am. Noka hougana lawa hi todi ma hi gagalena imahiyeya. 2 Ma
lawa gehouna nimana po aena haahanahi i nei Yesu ugolina. 3 Ma Yesu
Palisi lawahi po lugagayo tanitaniwagahi i lubayadehi i pa, 'Ata lugagayo
i baheya i pa lawa hau dalabu ta lauyawahihi, bo eega?' 4 Ma tauhi ega
awai hita baheya. Apoma Yesu lawana i waya po i luyawahi ma i himili
po i nae.
5 Ma ugolihi i baha nae i pa, 'Itapa iyai gehoum natum bo am gamog-
amo ita peu hopu domo u hinena hau dalabu, moina apega mala emosi
ma ota teina hepaya?' 6 Tamogi geka a bahana ega ipa hina wimiheya.

Nugohopuhopu ma wilawalawa

7 Yesu i galena tuhagaya naka iyawoi hi otugehi po hi nenei ani tugula
dewadewahi hi iteina. Ega yaka geka paliluwaluwana i paliwelehi
i pa, 8 'Mehougana iyai ina otugem po una nenae tawine tolehana
ugolina, ega ani tugula gegena ugolina una tugutugula. Meka po lawa
katugaena ma apoma tam hi otugena po e nenei, 9 ma lawana iyai ami
luwaga i ototugemi apo ina nehi po ugolim ina baha ina pa, "Geka ani
tugulana geka lawana una weleya." Ma tam apoma a wihinimayam
ani tugula apapoena ugolina una tugula. 10 Tamogi mehougana iyai
ina otugem yaka una nae po ani tugula apapoena ugolina una tugula,
yaka tu otugem apo ina nehi po ugolim ina pa, "Tulau, una towolo po
una megeleta ani tugula dewadewana ugolina." Ee, apoma apo iyawoi

mitehi o tugutugula hina galena hepam. 11 Matababana iyai e wohepa
meya apo ina hopu ma iyai e wohopunena meya apo ina gae.'
12 Yesu gasi i baha nae lawana iyai i ototugeya ugolina i pa, 'Am
baneina una dewadewaya iyetei bo ibigei hougana, ega am lawa bo
walewalehim bo am guguni lawahi bo tu wigapola lawahi una oto-
tugehi. Meka po apo hina otugem gasi po am yam hina lidumaluya.
13 Tamogi hougana una toletoleha, tu dayadayabu po tu habehabelu
tu ae apapoe po tu matakeke una ototugehi. 14 Yaka Yaubada apo
ina kawaidewedewem babana tauhi ega emoemotahi hina lidumalum.
Tu dewadumalu hai towolo meme iyetana ugolina apo Yaubada ina
lidumalum.'

Toleha baneina paliluwaluwana
(Matiu 22.1-10)

15 Lawa gehouna Yesu mitehi hi tugutugula hougana geka bahahi i
noonolihi po i baha nae ugolina i pa, 'Iyawoi Yaubada anani taniwaga
u hinena tu am tauhi tu kaohadiidiga.'
16 Ma Yesu i baha lawana ugolina i pa, 'Houga gehouna lawa gehouna
toleha baneina i dewaya ma bolu i otugehi. 17 Hougana apo am ma a tu
bagibagi i himili po i nae a tu am ugolihi i wipaliwelena i pa, "Ona nei
babana ginouli atapuna amaka i nonogo."
18 'Tamogi atapuhina emoemotahi hi yampalibui ma i nae po hi kokoe.
Lawa tahatahayana tu bagibagina i paliweleya i pa, "Hipuli a gimaleya
po apo a nae po a galeya. Tinani baneina ma ega ona nugonugotuhuwe."
19 'Ma lawa gehouna i pa, "Bulumakau basiyawa luwaga a gimalehi
po apo a nae po a galena imahiyehi. Tinani baneina ma ega ona
nugonugotuhuwe."
20 'Ma gehouna i pa, "Geka amalai hotana a tawine po apega a nehi."
21 'Ega yaka tu bagibagina i gunawileya po ginouli atapuhi a bada i
paliweleya. Apoma badana i luuyogigai po a tu bagibagina ugolina i
baha nae i pa, "Bulibulili una hopu geka meyageina tahayana baneina
po habuluna ugolihi. Ma tu dayadayabu po tu habehabelu po tu
matakeke po tu aeapapoe una neihi mai."
22 'Ma tu bagibagina i nae po i gunawileya po i baha i pa, "Bada, awai u
bahebaheya amaka a dewaya ma gaogao baneina e mamae ega lawana."
23 'Ega yaka badana a tu bagibagina ugolina i baha i pa, "Una hopu
po una nae meyagai balahi daodaohi po hau pitapita po una tahaehi.
Noka hosi lawa una weluwinihi po hina nei po apo u numa hina
wihogoya. 24 Ma a paliwelem, iyawoi atapuhi a ototugehi apega u yam
hin'omdadani." '

Yesu wotagona mihana
(Matiu 10.37-38)

25 Houga gehouna bolu baneina Yesu mitehi hi nenae ma i luhagaw-
ileya po ugolihi i baha nae i pa, 26 'Inapa iyai ina nei ugoliu po ina
witubagibagi ma amana po hinana po agona po natunatuna po wale-
walehina po nounouna ega ina wihinigigiyehi, ma gasi a luyagohana ega
ina wihinigigiyeya yaka tauna apega u hewali. 27 Iyai anani take ega ina
awali po ina wotagou tauna apega u hewali.
28 'Ma iyai e inugonugotuhu ipa numa gahina daodaona ina wogoya?
Ginouli tahatahayana apo ina tugula ma miha ina winugonugo-
tuhugeya. Mone emoemotana apo bagibagi ina wikokowi bo eega?

29 Inapa ega a mone yaka apo ogola awa ina witowolihi ma ega emoemotana ina wikokowi. Lawa atapuhi hina gagaleya po hina winameya.
30 Ma hina pa, “Geka lawana wogo i tugudugeya ma ega emoemotana ina wikokowi.”
31 ‘Inapa wasawasa gehouna a tu witona tausana 10 ina winihi po wasawasa gehouna a tu witona tausana 20 ina huluhuluya. Yaka apo ina tugula ma ina winugonugotuhu tahaya a kadidili emoemotana bo eega? 32 Ma inapa eega yaka wasawasa tulana a mawa daodaona ma apo baha tu hihiwa ina himili po nugodumola tahayahi ina lubayadeya.
33 Ugolinei ma iyai ginouli atapuhi galinei ega ina wihinigigiyehi yaka tauna apega u hewali.

Niha bahana
(Matiu 5:13; Maki 9:50)
34 ‘Niha ginouli dewadewana ma dagihana ina kokoe ega emoemotana po ina dagiha meme.
35 ‘Hipuli binei bo mayau tobutobuna binei ega ita dewadewa yaka apo hina haleya. Tam iyai waitanigam una lautanigana.’

15

Sipi weluwelupowana
(Matiu 18.12-14)
1 Houga gehouna takisi tu tama po tu apapoe gehouhi hi nei ipa Yesu a baha hina nonolihi. 2 Ma Palisi lawahi po lugagayo tanitaniwagahi hi yampili hi pa, ‘Geka lawana tu apapoe e kaokaohehi po mitehi he’mam.’
3 Ega yaka Yesu geka paliluwaluwana ugolihi i baheya i pa, 4 ‘Apo lawa gehouna a sipi magouhi 100 ma emosi ita welupowa, apo awai ina dewaya? Apo hau balabala magouhi 99 hina mamae ma ina nae po emosina ina bibiheya a sigana ina tuhagaya. 5 Hougana i tutuhagaya apo ina kaoha duma po ina wohepaya po u awalana ina houni 6 ma ina awali po ina gunawileya. Apoma apo a lawa po lawa u liyaliyana tu mae ina otugehi po ina baha ina pa, “Taumi miteu ta kaoha babana u sipi i weluwelupowa amaka a tuhagaya.” 7 A paliwelemi, yada galenana geka pitenana. Tu apapoe emosi a nugobui binei kaohana apo ina lata lagona duma ma apoma tu dewadumalu magouhi 99 hai nugobui binei. Matababana tauhi apo awai binei ma hina nugobui?

Mone laugowadena
8 ‘Apo wawine gehouna a kina bibitutuhi magouhi 10, ma emosi ina lugowadeya, apo awai ina dewaya? Apo lampa ina tunuya ma a numa ina wotamitami. Ma dobu atapuna ina bibiheya a sigana ina tuhagaya.
9 Hougana i tutuhagaya apo a lawa po lawa u liyaliyana tu mae ina otugehi po ugolihi ina baha ina pa, “Taumi miteu ta kaoha babana u mone i laugowadeya amaka a tuhagaya.” 10 A paliwelemi, geka ani galenana mei hau yada. Tu apapoe emosi a nugobui ugolina apo Yaubada a tu winoyanoya hina kaoha.’

Tewela olotona neneyabayababana
11 Ma Yesu i baha i pa, ‘Lawa gehouna natunatuna ololotohi luwaga.
12 Ma habuluna amana ugolina i baha nae i pa, “Amau, ginouli awai apo una woodamaneya ugoliu una weleu.” Ega yaka lawana a ginouli i kahaya natunatuna luwaga ugolihi.

13 ‘Hi mae po iyeta wabihaga ma natunana habulunana a ginouli i
gimalena halehi. Ma monena i waya po i nae dobu mawana daodaona
ugolina. Noka hosi a nugowai i meme tagohi ma a mone i lauguyoguy-
ougeya. 14 Hougana mone atapuna i ihulu pahi ma gomala baneina noka
dobuna i launi po tauna ugolina ega awai gehouna. 15 Ega yaka i nae po
noka dobuna lawana gehouna ugolina i kawabagibagi. Ma hi himili po
i nae po polo i ianihi. 16 A luhogala baneina ipa polo hai amgei in’omam
babana am i hilage ma ega iyai aniani ita weleya.
17 ‘Apoma a winugonugotuhu i dumalu ma i baha i pa, “Aee, Amau a
tu bagibagi hai yam i lata duma ma geka hosi omhilage i tapetapeuniu.
18 Apo a wotowolo po a nae amau ugolina po ana pa, ‘Amau, Yaubada u
matana po tam u matam apapoe a dewaya. 19 Tau amaka ma ega una
kawakawainatuneu babana ega u dewadewa awai. Ma una winiu po
mei am tu bagibagi gehouna.’ ” 20 Ega yaka i wotowolo po i nae amana
ugolina.
‘Tauna yohola uheiya ma amana i gagalena nae po nugonugona i
wiyuweya. Ma i wibulibulili nae po natuna i talahagauya ma niuna i
yagoni.
21 ‘Ma natunana i baha i pa, “Amau, Yaubada u matana po u matam
apapoe a dewaya. Amaka ma ega una kawakawainatuneu babana ega u
dewadewa awai gehouna.”
22 ‘Tamogi amana a tu bagibagi ugolihi i baha i pa, “Bulibulili! Kaleko
dewadewa dumana ona neiyai po ona wioteni. Ma nima kope u nima
gigina ona houni ma ae humahuma u aena ona giyehi. 23 Apoma ona
nae po bulumakau yaubona haahanana ona uni po tan’omgogona ma ta
kaoha. 24 Matababana geka natuwena i hilage ma amalai i luyagohana.
Tauna i lugowadeya ma amalai i gunawileya.” Ee, apoma hi tugudu po
hina kaoha.
25 ‘Geka dewahi hi nenae ma lawana natuna baneina hau tano i
wobagibagi. Hougana i gunawileya po i nei po numana i tutuliyaliyani
naka lougo po hala gololohi i nonolihi. 26 Ega yaka tu bagibagi gehouna
i otugeya po i lubayadeya i pa, “Noka awai he dewadewaya?” 27 Ma tu
bagibagina i baha i pa, “Walehim i gunawilena meya po amami i baha
po bulumakau haahanana to uni. Matababana a lauyagohanana po a
dewadewana ma i tuhaga meya.”
28 ‘Ma tugona uyona i gigai duma po lui i wihinigigiyeya. Ega yaka
amana i hopu mai po i wihinigali ipa ina lui. 29 Ma tauna amana ugolina
i baha nae i pa, “U galeya geka bolimahi magomagouhi a puloulem po
ega ata iponahahalenem. Ma ega muhala gehouna uta wele dadaniu po
u lawa mitehi tota am ma tota kaoha gogona. 30 Ma geka natumna am
ginouli tu matamaga ugolihi i luguyoguyougehi. Ma i gunagunawileya
po a bulumakau haahanana u uni.”
31 ‘Ma lawana natuna ugolina i baha i pa, “Natuwe, tam houga dao-
daona tau miteu po ginouli atapuhi galiugei naka gasi tam galimgei.
32 Ma i dewadewa tan’omgogona po ta kaoha. Matababana geka wale-
himna i hilage ma amalai i luyagohana. Ma gasi i lugowadeya ma amalai
i gunawilena meya.” ’

16

Gapola tu galena itete apapoena

1 Yesu gasi a hewahewali ugolihi i baha i pa, ‘Lawa waigapolana a tu
bagibagi a gapola i gagalena itetehi. Ma lawa tu wigapola hi paliweleya
naka a tu galena itetena a mone i lauguyoguyougeya. 2 Ega yaka a tu
galena itetena i otugeya po ugolina i baha i pa, “Geka am dewa awai
a noonoli? Am galena itete u hinena ma mone a lata awai i luilui mai
po i hopuhopu atapuna una giluma hopuneya po a galeya, matababana
apega una itugalena itete meme.”
3 Ma tu bagibagina i paliwelena meya i pa, “U bada apo u bagibagi
ugolina ina telehopuneu ma awai apo a dewaya? Hau omhala ega ata
kadidili ma lupali a wihinimaeya. 4 Oo, a hanapugeya apo awai a dewaya
po u bagibagi ugolina ina teletelehopuneu apo lawa hina kaoheu po hai
u numa a luilui.”
5 ‘Ega yaka tu tama yaga a badana ugolina atapuhi i otugehi po emosi
emosi ma i laubayadehi. Lawa tahatahayana ugolina i baha i pa, “U bada
ugolina am yaga, a lata awai?”
6 ‘Ma tauna i pa, “Bunama mihana kina 1,000.”
‘Ma tu galena itetena i pa, “Geka am yaga pepana. Bulibulili una tugula
ma kina 500 una gilumihi.”
7 ‘Apoma gehouna i lubayadeya i pa, “Ma tam am yaga a lata awai?”
‘Ma tauna i pa, “Palawa baekihi 1,000.”
‘Tu galena itetena i pa, “Geka am yaga pepana una waya po baeki 800
una gilumihi.”
8 ‘Badana a tu galena itetena waikoyakoyamana a winugonugotuhu
imahi binei i huneya. Matababana geka hipulina lawahi u hanapu duma
gapola bagibagina ubeina ma apoma yayata lawahi. 9 Ma a paliwelemi,
taumi ami witulana ona dewaya hipuli gapolana ugolinei po mehougana
ina kokoe po tam apo Yaubada ina winim ani mae memewahagana
ugolina.
10 ‘Iyai ginouli habuluna ugolina a galena itete i dewadewa yaka
ginouli baneihi lawa hina weleya po ina galena iteteya. Ma iyai ginouli
habuluhi ugolihi a galena itete i apapoe yaka apega ginouli baneihi
ina galena itetehi. 11 Inapa hipuli gapolahi ugolihi ega una galena
itete imahi, yaka apega iyai gehouna gapola moinahi u nimam ina
hounihi? 12 Ma inapa lawa gehouna a ginouli ugolim ega una galena
itete imahiyeya yaka apega iyai gehouna ginouli galimgei u nimam ina
houni?
13 ‘Ega emoemotana tam tuawam ma babada luwaga hai bagibagi una
pouleya. Matababana emosi apo una luhogaleya ma gehounana una
wihinigigiyeya. Ma apo emosi una ilataya ma gehounana una galena
iapapoeya. Apega Yaubada ma gapola una poulena luwagehi.’

Yesu a wibaabani gehouhi
(Matiu 11.12-13, 5.31-32; Maki 10.11-12)

14 Palisi lawana gehouna geka bahahi atapuhi hi noonolihi po Yesu hi
lumutubougeya babana tauhi mone tu luhogalenana. 15 Yaka Yesu i baha
nae ugolihi i pa, ‘Taumi lawa u matahi o bahena memi po o pa tu dumalu.
Tamogi Yaubada nugonugomi i hanapugeya. Matababana lawa u hayahi
awai hi gagalena hepaya naka Yaubada u matana ginouli yabayababa.
16 ‘Mose a lugagayo po tu bahapiko hai omgiluma i bagibagi po i nei po
Yoni bapatiso a u houga. Noka hosi ma i wawala po i nenei naka Yaubada
anani taniwaga tuwegana dewadewana he guuguyeya, ma tu kadidili

hai kadidiligei he luiluiya. 17 Tamogi yada ma hipuli hai yababa ega hita
wipilipili lagona ma apoma ginouli awai habulu hotana hau lugagayo
wihalenana.
18 'Oloto awai agona ina haleya ma wawine gehouna ina lawagi naka
e matamatamaga. Ma oloto awai ihabana ina lawagi naka e matamata-
maga.'

Tu wigapola lawana ma Lasalo

19 Yesu i ibaabani i pa, 'Tu wigapola lawana gehouna kaleko mihahi
baneina i otenihi ma i meimahi po iyeta emosi po emosi i toletoleha ma i
mamae. 20 Ma a u mateta tu dayadayabu gehouna gowana Lasalo hinina
kelo i hogoya ma i mamae. 21 I itumagana ipa apo tu wigapola a pata
ugolina aniani tupotupohi hina holuholu ina anihi. Tauna kedewa hi nei
po kelona hi lemolemoya.
22 'Tu dayadayabuna i hilage po Yaubada a tu winoyanoya hi awali po
Abelaham u hadana hi wituguli. Tu wigapolana gasi i hilage po hi guluwi
23 po u hiyoyawa ma mayau alalatana u hinena matana i tahepaya po
Abelaham uheiya duma Lasalo u hadana ma i galehi. 24 Ega yaka i
otu labatana i pa, "Gogau Abelaham, una lunugootogogeu, ma Lasalo
una himili po hau goila nimana ina taiyoli po menau ina linigi, babana
wiyuwa a wohilahilage duma geka alatana u hinena."
25 'Ma Abelaham i pa, "Gogau, am luyagohana iyetahi una nugotuhuhi.
Tam ginouli dewadewahi u winihi ma Lasalo ginouli apapoehi i winihi.
Tamogi tauna amalai i mehinihegoya ma tam hau wiyuwa. 26 Ma noka
ega tuawana. Tam ma tiyai ma u tipolita naka domo daodaona e
mamae. Iyawoi nugonugohi geka hosi ma hina damanahi ugolim apega
emoemotahi. Ma gasi apega iyai naka hosi ma ina damanai ugoliyai."
27 'Ma tu wigapolana i baha i pa, "Heki, gogau Abelaham, a laupaliyem.
Lasalo una himili po ina nae amau a u numa. 28 Matababana walewale-
hiu nimitutu noka hosi tauna ina paliwelehi po u mae ega hina meme
tagoya. Meka po tauhi gasi apo hina nei geka wiyuwana meyageina
ugolina."
29 'Tamogi Abelaham i baha i pa, "Mose po tu bahapiko hai giluma
walewalehim ugolihi tauna tu paliwelehi. Awai hi bahebahehi hilaki
hita nonolihi."
30 'Ma tu wigapolana i pa, "Gogau Abelaham, naka ega emoemotana.
Tamogi inapa lawa gehouna hau hilage ma ina towolo meme po ina nae
ugolihi apo hina nugobui."
31 'Abelaham ugolina i baha nae i pa, "Inapa Mose po tu bahapiko hai
baha ega hina nonolihi yaka apega hina nugotona. Hawena lawa hau
hilage ma i towolo meme ma apega hina nugotona." '

17

Apapoe
(Matiu 18.6-7, 21-22; Maki 9.42)

1 Yesu a hewahewali ugolihi i pa, 'Ani peu ludadanahi apo hina nei,
tamogi iyai i dewahi po he waawala tauna tu nugodubu. 2 Apo ita
dewadewa duma itapa gaima baneina u gadouna hita duli ma u boga
hita halena hopuneya. Ma ega ita dewadewa geka tu tapitapiya ina
dewaya po apapoe ina dewadewaya. 3 Awai o dewadewahi ipa ona
gagalena imahi.

‘Inapa walehim apapoe ina dewaya yaka una paliyeya. Ma inapa
paligigila ina laupaliyeya yaka una paligigili. 4 Ma inapa ugolim apapoe
mala 7 iyetei ina dewaya ma ina luhagawileya po mala 7 ina pa, “A
mamala dumam ma una paligigiliu,” tam ipa una paligigili.’

Witumagana

5 Tu wituwetuwega Guyau ugolina hi baha hi pa, ‘I witumagana una
wilatahi.’
6 Ma Guyau i pa, ‘Itapa ami witumagana mei ihagila polana apo geka
mayouna ugolina ota pa, “Una gunahapum po u boga una ugota mem,”
apo ita wiponawogogemi.’

Tu poula a bagibagi

7 Yesu i baha nae ugolihi i pa, ‘Iyai gehouna a tu poula hau tano ita
laidogo bo sipi ita gagalena itete po ita gunagunawileya ma apo ugolina
ita pa, “Una bulili mai po una am,” bo? 8 Apeega. Tamogi apo ita pa, “U
yam una wononogogeya ma am ani poula kalekona una oteni ma una
pupouleu a sigana a am ma a uma woloe. Ma muliyei apoma una am
ma una uma.” 9 Tu poulana apega ina mamali babana a baha tuawana
i wiponawogogehi. 10 Ugolinei emoemotana mei taumi. Hougana ami
bagibagi atapuna a bahebaheya ona wikokowi ona pa, “Ega i dewadewa
awai binei ipa una maamaliyai babana tiyai tu poula hota. Ma i bagibagi
tuawana to dewaya.” ’

Yesu lawa magouhi 10 i luyawahihi

11 Yesu Yelusalem binei i nenae naka Samaliya sigana ma Galili sigana
ma tipolihiyei i honoga po i nae. 12 Ma meyagai gehouna ugolina i luilui
po olooloto lepelepelohi magouhi 10 uheiya hi towotowolo ma i galehi.
13 Tauhi hi otu hi pa, ‘Bada Yesu, una lunugotootogeiyai.’
14 Hougana i gagalehi po ugolihi i baha nae i pa, ‘Ona nae po Yaubada
tu witalaguyaba ugolihi ona wogeletena memi.’ Ma hougana tauhi hi
nenae ma kelohi hi poi.
15 Apoma tulahi gehouna i gagalena meya po i luyagohana yaka
ponana i lata ma Yaubada i wotalagiyeya ma i gunawileya. 16 I nei po
Yesu u aena i polou hopu ma i mamali. Tauna lawa Samaliyagei.
17 Apoma Yesu i pa, ‘Lawa magouhi 10 hi luyagohana. Ma magouhi
9 meka? 18 Iyowai po geka tu wihewahewa tuawa hotana i gunawileya
po Yaubada i wotalagiyeya?’ 19 Ma i baha nae lawana ugolina i pa, ‘Una
towolo po una nae. Amaka am witumagana i wiluyagohanim.’

Yaubada anani taniwaga a nei
(Matiu 24.23-28, 37-41)

20 Yaubada anani taniwaga a nei binei Palisi lawahi Yesu hi
lubayadeya po tauna hai baha i wimiheya i pa, ‘Yaubada anani taniwaga
a nei apega wekiwekilalana awai hina galeya. 21 Apega iyai ina pa,
“Gegeka ona galeya,” bo “Nonoka ona galeya.” Matababana Yaubada
anani taniwaga naka taumi u hayami.’
22 Apoma i baha nae a hewahewali ugolihi i pa, ‘Iyeta he nenei apo ami
luhogala ipa Lawa Moinau u houga nei hilaki ota galeya, ma apega ona
galeya. 23 Ma apo u nei binei ugolimi hina ibaabani hina pa, “Noka hosi
ona galena nae,” bo “Geka hosi ona galena mai.” Tamogi ega ona nenae
po ega ona wotagohi. 24 Matababana mei namanamala e lunamaleya po
yada u aliyana e yayahi naka e nei po e nae po u tupona. Naka pitenana

apo Lawa Moinau u iyeta ugolina. 25 Tamogi wiyuwa magomagouhi apo
a wialonihi po geka hapanana lawahi apo hina wihinigigiyeu.
26 ‘Mei Nowa a houga emoemotana mei gasi apo Lawa Moinau u
houga, 27 babana Nowa a houga ugolina lawa hi’mam po hi umuma po hi
kawakawalulu po hi tawitawine ma Nowa wam ugolina i gelu. Ma goila
i hopu po atapuhi i unihi.
28 ‘Emoemotana mei gasi Lota a u houga. Lawa atapuhi hi’mam po
hi umuma po hi gimagimala po hilaupehi po hi launuma. 29 Iyetana
Lota Sodom i nenehaleya, Yaubada mayau alalatana yadei i himila hopu
neiyai po atapuhi i unihi.
30 ‘Noka pitenana apo Lawa Moinau u iyeta lugeletana hougana
ugolina. 31 Noka iyetana ugolina iyai a numa uputana e mamae apega
ina lui po a ginouli ina tamatama. Emoemotana gasi iyai hau tano ina
wobagibagi, apega ina gunawileya a kaleko binei. 32 Lota agona ona
nugotuhuya. 33 Iyai a luyagohana ina bibiyeha yaka apo ina haleya. Ma
iyai a luyagohana ina haleya yaka apo ina womomohi. 34 A paliwelemi,
noka upomna apo lawa tulana mitehi hau liyapa hina eneno po emosi
Yaubada ina wihaleya ma emosi ina mamae. 35 Wiwine luwaga apo
pegapega hina yamapu po emosi Yaubada ina wihaleya ma emosi ina
mamae. [36 Ololoto luwaga apo hau tano, po emosi Yaubada ina wiha-
leya ma emosi ina mamae.]’
37 Yesu a hewahewali hi lubayadeya hi pa, ‘Guyau meka hosi?’
Ma tauna i pa, ‘Meka hosi waewae hina yamtuboina naka hosi
popoya.’

18

Hiwape ma tu luhetala paliluwaluwana

1 Apoma Yesu a hewahewali geka paliluwaluwana i paliwelehi po
ipa ina wiatatiyehi naka houga daodaona hina laupali ma ega hina nu-
gonugotapiya. 2 Ma i pa, ‘Meyagai baneina gehouna ugolina tu luhetala
gehouna i mamae. Tauna ega Yaubada ita matouteya po lawa ega ita
iyateyatehi. 3 Ma noka meyageina emosina ugolina hiwape gehouna i
nenei tu luhetalana ugolina ma i bahabaha gawata i pa, “Hau luhetala
ega u gawiya una haguhaguya ma dumalugei una luhetala.”
4 ‘Tu luhetalana i lauhinigigai ma i mae po ega daona ma tuawana
i baha i pa, “Hawena Yaubada ega ata matomatouteya bo lawa ega
ata iyateyatehi, 5 ma geka hiwapena e ihinigaliu binei apo dumalugei
a luhetala. Ma inapa ega yaka apo ina nenegawatai po kamnau ina
wiapapoeya.” ’
6 Ma Guyau i baha i pa, ‘Noka tu luhetalana woapapoena awai i
bahebaheya ona nonoli. 7 Yaubada a lawa i winaganihi yaka apo hai
pilipili ugolihiyei ina haguhi? Tauhi iyawoi hagu binei iyeta po uguwa
ugolina he tutou nae, yaka apo ina hagu yagiyaginehi. 8 A palipaliwelemi
hai pilipili ugolihiyei apo ina hagu yagiyaginehi po dumalu ina welehi.
Tamogi hougana Lawa Moinau apo a nenei hau hipuli witumagana a
tuhagaya, bo eega?’

Palisi lawana ma takisi tu tama paliluwaluwana

9 Lawa gehouhi hai dewadumalu hi witumaganehi ma lawa atapuhi
he gagalena iapapoenihi. Tauhi ugolihi gasi Yesu geka paliluwaluwana

i baheya i pa, 10 ‘Lawa luwaga hi lui numa dalabu baneina u hinena
ipa hina lupali. Emosi Palisi lawana ma gehounana takisi tu tama.
11 Palisi lawana tuawana i towolo nae u hiyei ma i lupali i pa, “Yaubada a
mamalim babana tau ega mei lawa gehouhi. Tauhi hi’mboho po he ikoy-
akoyama po he matamatamaga. A mamalim babana tau ega mei noka
takisi tu tamana. 12 Tau dalabu emosi po emosi u hinena iyeta luwaga u
hinena a iyohi ma ega at’omam. Ma u mone a hiyawi po magouna 10 a
tuhagaya yaka emosi a houna liyeya po tam a welewelem.”
13 ‘Ma takisi tu tamana uheiya i towotowolo ega emoemotana ipa ina
luwatateya hau yada. Ma tamogi nugonugona i ilawi ma i bahabaha i
pa, “Yaubada, tu apapoe tau, una lunugotootogogeu.”
14 ‘A paliwelemi, geka tauna lawana Yaubada u matana i dumalu ma
apoma gehounana, ma apoma i hopu po i nae a u numa. Matababana
iyai e wohepa meya apo ina hopu ma iyai e wohopunena meya apo
Yaubada ina wohepaya.’

Yesu logaloga i kawaidewedewehi
(Matiu 19.13-15; Maki 10.13-16)

15 Lawa gehouhi logaloga hi neihi mai Yesu ugolina ipa ina wotepanihi
ma a hewahewali hi gagalehi po hi paliyehi. 16 Ma tamogi Yesu logalo-
gahi i otugehi po hi nae ugolina ma i baha i pa, ‘Logaloga ona palihalehi
po hina nenei ugoliu ma ega ona guduguduhi. Matababana lawa mei
geka logalogahi apo Yaubada anani taniwaga hina luiya. 17 A baha
duma ugolimi, apo iyawoi Yaubada anani taniwaga hina luiluiya ipa
nugonugohi mei logaloga hai winugonugotuhu.’

Tu wigapola lawana
(Matiu 19.16-30; Maki 10.17-31)

18 Taniwaga gehouna Yesu i lubayadeya i pa, ‘Bada dewadewam, apo
awai a dewaya po Yaubada luyagohana tuwetuwenai ina weleu?’
19 Ma Yesu i baha ugolina i pa, ‘Am winugonugotuhu awai binei u
kawaidewadewageu? Ega iyai ita dewadewa ma Yaubada tuawana.
20 Lugagayo u hanapugehi ma hi baheya hi pa, “Ega una matamatamaga,
ega una yamunugo, ega una danedanene, ega una igou koyakoyama,
amam po hinam una wiyateyatehi.” ’
21 Ma lawana i baha i pa, ‘Geka lugagayohi atapuhi a habuluwe a
wootagohi ma i nei po amalai.’
22 Yesu geka bahana i noonoli po i baha nae ugolina i pa, ‘Ginouli
emosi hotana ega ugolim. Gapola atapuhi ugolim una gimalena halehi
po monehi tu dayadayabu una welehi. Apo hau yada una wigapola. Ma
una nei po una wotagou.’
23 Tamogi lawana geka babahi i noonolihi po i nugodubu duma
babana tauna i wigapola duma. 24 Yesu lawana i gagaleya po i pa,
‘Tu wigapola lawahi hai lui Yaubada anani taniwaga ugolina i witai.
25 Kamela ega emoemotana heyau domona ina honogi. Ma tu wigapola
lawana a lui Yaubada anani taniwaga ugolina i wipilipili lagona ma
apoma noka gamogamona a honoga.’
26 Lawa iyawoi geka bahana hi noonoli po hi lubayada hi pa, ‘Ma heki,
iyai apoma apo luyagohana ina tuhagaya?’
27 Ma Yesu i pa, ‘Lawa ugolihi luyagohana tuhagana ega emoemotahi
ma Yaubada ugolina emoemotana.’

28 Apoma Pita i baha i pa, ‘U galeya, i meyagai to nehalehi ma to
wootagom.’
29 Ma Yesu ugolihi i baha i pa, ‘A baha duma ugolimi, apo iyai a
meyagai bo agona bo walewalehina bo amana po hinana bo natunatuna
Yaubada anani taniwaga binei ma ina nehalehi, 30 tauna geka hougana
apo mihana ina tuhaga lagoneya ma houga he nenei luyagohana ega
sigana apo ina tuhagaya.’

Yesu a hilage i bahena meya
(Matiu 20.17-19; Maki 10.32-34)

31 Yesu a hewahewali magouhi 12 i winihi po hi meliya ma ugolihi i
baha i pa, ‘Ona lautanigana, tauta ta nenae u Yelusalem, ma tu bahapiko
ginouli atapuna Lawa Moinau ubeu ma hi gilugilumi apo ina limoineya.
32 Tu meuputa lawahi ugolihi apo hina houna damaneu, ma tauhi apo
hina paliguyoguyougeu po hina dewa guyougeu po hina howahowau.
33 Ma apo hina kodikodiliu po ina kokoe ma apo hina wihilageniu. Ma
iyeta witonugana ugolina apo a towolo meme.’
34 Tamogi a hewahewali geka bahahi ega hita nugotuhu tuhagahi.
Bahahi anohi ega hita lugeletehi tauhi ugolihi po awai i ibaabaniyeya
ega hita hanapugeya.

Yesu tu lupali matana keekena i luyawahi
(Matiu 20.29-34; Maki 10.46-52)

35 Yesu Yeliko i tutuliyaliyani ma lawa matana keekena tahaya u
hadana i tugula ma i laupali. 36 Hougana bolu hi nei po hi weluwileya
ma i lubayada i pa, ‘Geka awai?’
37 Ma hi paliweleya hi pa, ‘Yesu Nasaletagei i nei po e nenae.’
38 Ma tauna i otu i pa, ‘Yesu Dawita gogana, hilaki uta lunugotootogogeu!’
39 Ma iyawoi bolu u naohi hi lahaya ma hi paliyeya hi pa, ‘Hei, una
genuwana.’
Tamogi tauna i otu labatana i pa, ‘Dawita gogana, hilaki uta lunugotootogogeu!’
40 Ega yaka Yesu i tutowolo ma i baha po ipa tu matakekena hina neiyai
ugolina. Hougana i nei po u liyaliyana ma Yesu i lubayadeya i pa, 41 ‘Am
luhogala ipa bimgei a dewaya?’
Ma tauna i pa, ‘Guyau, u luhogala ipa matau hina dewadewa.’
42 Ma Yesu ugolina i baha i pa, ‘Una galena meme. Am witumagana i
luyawahim.’ 43 Mala emosi ma matana i galeneya po Yaubada i maamali
ma Yesu i wotagoya po hi nae. Ma lawa atapuhi geka dewana hi gagaleya
po Yaubada hi wotalagiyeya.

19

Yesu ma Sakiyasi

1 Yesu Yeliko i luiya po i nenae. 2 Ma noka hosi takisi tu tama hai
bada waigapolana gowana Sakiyasi i mamae. 3 Tauna i ileta ipa Yesu ina
galeya naka iyowai ma ega emoemotana babana gahina i kuku duma ma
bolu hi itugaagali. 4 Ega yaka i bulili tahatahaya po Yesu apo tahayanei
ina nenae mayau gehouna i geini.
5 Ma hougana Yesu i nei po mayouna ugolina ma i luwatateya po
Sakiyasi ugolina i baha i pa, ‘Una hopu yagiyagina mai babana amalai

apo am u numa a mae.’ 6 Ega yaka Sakiyasi i hopu yagiyagina po a
kaohana Yesu i weluwaya.
7 Ma lawa atapuhi hi gagaleya po hi’mpili ma hi pa, ‘Geka lawana i
witoumana nae tu apapoe a u numa.’
8 Ma Sakiyasi i towolo po Guyau ugolina i baha i pa, ‘Guyau, una galeu.
U gapola a kahaya po tupona apo tu dayadayabu a welehi ma tupona
galiugei. Ma inapa iyai amaka koyamagei ma a ginouli a tamihi yaka
apo ginoulihi hai lata mala wohepali a weleya.’
9 Ma Yesu i baha nae ugolina i pa, ‘Tam Abelaham gogana gehouna ma
amalai luyagohana i nei om numana u hinena. 10 Ma Lawa Moinau a nei
ipa lawa tu welupowa a bihehi po a luyawahihi.’

Mone gole paliluwaluwana
(Matiu 25.14-30)

11 Yesu amaka Yelusalem i tutuliyaliyani yaka tu lutanigana hai
lunonola powa ipa apo ega daona ma Yaubada anani taniwaga ina
wogeleteya yaka geka paliluwaluwana i paliwelehi 12 i pa, ‘Tu tahaya
lawana gehouna dobu mawana daodaona ugolina i nae ipa ina wiwa-
sawasa ma ina gunawileya. 13 Yohola ega ita nae ma a tu bagibagi
magouhi 10 i otugehi po emosi po emosi mone gole i welewelehi. Ma
ugolihi i baha i pa, “Geka ugolihiyei ona gimagimala ma mone ona
yamdewa a sigana a gunawileu.”
14 ‘Tamogi a dobu lawahi ega hita luhogaleya po mulinei baha tu hi-
hiwa po ipa ina pa, “Geka lawana ega nugonugoiyai ipa ina wiwasawasa
ubeiyai.”
15 ‘Tamogi lawana i wiwasawasa ma i gunawileya po a tu bagibagihi,
iyawoi mone i welewelehi i otugehi ipa hina nae ugolina. Ma mone awai
hi dewadewaya ipa ina hanapugeya.
16 ‘Tu bagibagi tahatahayana i nei ugolina po i pa, “Bada, am mone gole
emosi u weleweleu naka mone gole yagahi magouhi 10 a dewaya.”
17 ‘Ma tauna ugolina badana i baha i pa, “I haki duma. Tam tu bagibagi
dewadewam. Apo meyagai baneihi magouhi 10 una galena itetehi,
matababana ginouli habuluhi ugolihi emoemotana a witumaganem.”
18 ‘Ma tu bagibagi wiluwagana i nei po i baha i pa, “Bada, mone gole
emosi u weleweleu naka mone gole yagahi nimitutu a dewaya.”
19 ‘Geka tu bagibagina ugolina i baha i pa, “Tam apo meyagai baneihi
nimitutu una galena itetehi.”
20 ‘Apoma gehouna i nei po i baha i pa, “Bada, gee am mone gole u
weleweleu naka kaleko henahenamina ugolinei a humaya ma a houna
gowadi po i mamae. 21 Ma a lowogem babana tam lawa lauhinidoo-
dolam. Ginouli awai ega galimgei ma apo una waya po gasi awai ega
uta ugohi ma apo anona una waya.”
22 ‘Geka tu bagibagina ugolina i baha i pa, “Tam tu bagibagi apapoena.
Baha awai gamomgei hi hopuhopu ugolihiyei apo a wigoum. U hana-
pugeya naka tau lawa lauhinidoodolau. Awai ega galiugei a wiwaya po
awai ega ata ugugohi a wiwaya. 23 Ugolinei ma awaka po u mone ega
hau banika uta houni? U gunawilana hougana ugolina u mone anai
luwitanana ata waya.”
24 ‘Apoma iyawoi u liyaliyana hi towotowolo ugolihi i baha i pa,
“Monena gole emosi ugolina ona wihaleya po lawana iyai mone gole
magouhi 10 ugolina tauna ona weleya.”

25 'Ma tauhi hi baha hi pa, "Bada, geka tauna ugolina amaka mone gole
magouhi 10 memehi."
26 'Ma wasawasana i pa, "A paliwelemi, lawa atapuhi ugolihi awai
e mamae apo Yaubada ina luwitanihi. Ma iyai ugolina ega awai ita
mamae, hawena habulu hotana ma Yaubada apo ina wihalena pahi.
27 Ma noka lawahi tu wigawiyeu iyawoi ega nugonugohi ipa ubeihi ana
iwasawasa ona neihi mai po u matau ona unihi." '

Yesu i gegae u Yelusalem
(Matiu 21.1-11; Maki 11.1-11; Yoni 12.12-19)

28 Yesu a wibaabani i kokoe ma i welutahaeya po hi gae Yelusalem
ubeina. 29 Hougana Betepage ma Betani oya Oliweta ugolina i tu-
tuliyaliyanihi ma a hewahewali luwaga i himila tahaehi po i baha 30 i
pa, 'Meyagai u naomi ona nae po ona luiluiya naka hota doniki wouna
yohola ega hita geluya ma e mamae, apo ona tuhagaya. Ona lupeni po
ona neiyai geka hosi. 31 Ma inapa iyai ina lubayademi ina pa, "Awai binei
o lupelupeni?" yaka ona pa, "Guyau ipa ina wibagibagi." '
32 Ega yaka iyawoi i himihimilihi hi nae po iyowai i palipaliwelehi
naka pitenana ma hi tuhagaya. 33 Ma hi lupelupeni hougana donikina
taniwagana ugolihi i baha i pa, 'Awai binei o lupelupeni?'
34 Ma tauhi hi pa, 'Guyau ipa ina wibagibagi.'
35 Apoma hi niyeya Yesu ugolina po hai kalekogei gamogamona upuna
hi lutouli ma Yesu hi wigeluya. 36 Ma i gelu po i nenae ma lawa hai
kalekogei tahayana hi lutouli. 37 Hougana Yelusalem i tutuliyaliyani
tahaya Oliweta u oyana ma i hopu po i nenae ugolina tu wotagona
atapuhi hi'mtuboina. Ma manini po wipoya atapuhi hi gagalehi bihiyei
ponahi i lata ma hi tugudu po Yaubada hina wotalagiyeya 38 hi pa,
'Tam Wasawasa, Guyau gowanei e nenei Yaubada ina
kawaidewedewem!'
'Nugodumola hau yada po ani'mhuna duma tam Gegewahagam
ugolim!'
39 Apoma bolu u hinena Palisi lawahi gehouhi Yesu ugolina hi baha hi
pa, 'Bada, am hewahewali una lahahi po hina genuwana.'
40 Ma Yesu i baha i pa, 'A paliwelemi, inapa hina genuwana yaka gaima
apo hina tugudu po hina iototu.'

Yesu i tou Yelusalem binei

41 Hougana Yesu Yelusalem i tutuliyaliyani ma i gagaleya po i tougeya.
42 Ma i pa, 'Hilaki tam gasi awai nugodumola e dewadewaya uta hana-
pugeya. Tamogi amalai u matam i lugowadeya. 43 Hougana e nenei apo
am gawiya anai lagenahi hina mewiiwilem ma hada atapuna ugolina
hina huluhulum, 44 po hina lugoluhim po una hopu hau hipuli. Ma
lawa u hinem apo hina wiapapoenihi. Numa atapuhi apo hina kokoe,
apega gaima emosi u uyawena ina mamae, babana hougana Yaubada u
hagumgei i nenehi ega uta galena tuhagaya.'

Numa dalabu baneina u hinena tu gimagimala Yesu i wiyagahi
(Matiu 21.12-17; Maki 11.15-19; Yoni 2.13-22)

45 Apoma Yesu numa dalabu baneina i luiya po i tugudu po tu
gimagimala ina wiyagahi. 46 Ma ugolihi i baha i pa, 'Yaubada a Buka
gilugilumana ugolina i baheya i pa, "U numa lawa hai ani lupali ubeina."
Ma taumi o buiya po "Tu danedanene hai ani megowada." '

47 Iyeta emosi po emosi numa dalabu baneina u hinena Yesu i
iatatiyana. Ma tu witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwagahi
po lawa tu tahaehi nugonugohi ipa hina uni. 48 Tamogi ega tahaya awai
hita tuhagaya babana lawa atapuhi hi launonola gawateya po ega baha
emosi ipa hina lauemuli.

20

Yesu a bagibagi taniwagana
(Matiu 21.23-27; Maki 11.27-33)

1 Iyeta gehouna numa dalabu baneina u hinena Yesu lawa iatatiyehi
po ugolihi tuwega dewadewana i guuguyeya, ma tu witalaguyaba
babadahi po lugagayo tanitaniwagahi, mi Yudeya hai tanitaniwaga
mitehi hi nei, 2 po ugolina hi pa, 'Una paliweliyai, witaniwaga awai u
waya po geka ginoulihi e dewadewahi, bo iyai geka witaniwagana i
welem?'
3 Yesu hai baha i wimiheya i pa, 'Hapali tau gasi u lubayada a welemi.
Ona paliweleu, 4 Yoni a witaniwaga yadei i nei bo lawa ugolihiyei i nei
po i ibapatiso?'
5 Ma tuawahi u hayahi hi ibaabani hi pa, 'Apo awai ta baheya? Apo
tana pa, "Yadei," apo ina pa, "Awai binei ega ota witumaganeya?"
6 Ma apo tana pa, "Lawa ugolihiyei," apo lawa atapuhi hina lugaimata.
Matababana u nugonugohi i kadidili duma naka Yoni tauna tu bahapiko
gehouna.'
7 Ega yaka a baha hi wimiheya hi pa, 'Ega tota hanapugeya miyei i nei.'
8 Ma Yesu ugolihi i baha i pa, 'Tau gasi apega a paliwelemi witaniwaga
awai a waya po geka ginoulihi a dewadewahi.'

Lawa gehouna a tano tu bagibaiyena ompaliluwaluwana
(Matiu 21.33-46; Maki 12.1-12)

9 Apoma Yesu i tugudu po geka paliluwaluwana lawa i paliwelehi i
pa, 'Lawa gehouna gologolowa ugona ugolina wine he dewadewaya i
lupehiyeya. Ma tano tu galena itete u nimahi i houni ma i nae dobu
mawana daodaona ugolina. 10 Omlohina hougana ugolina badana a
hewali i himili po i nae tano tu galena itete ugolihi ipa ugona tupona
hina weleya. Tamogi tano tu galena itete baha tu hihiwa hi wilawi ma
a nima kwakwawina hi himili po i gunawileya. 11 Ega yaka badana a
hewali gehouna i himili po tauna gasi hi wilawi po i wihinimaya ma
a nima kwakwawina hi himili po i gunawileya. 12 Ma a tu bagibagi
witonugana i himili po gegeka naka kelo hi weleya ma tano u putana hi
dubala hopuneya.
13 'Apoma tanona taniwagana i baha i pa, "Apo awai a dewaya? Heki,
natu hotau a lauhogalena dumaya a himili, nugote apo hina wiyatey-
ateya."
14 'Tamogi hougana tano tu galena itete natunana hi gagaleya po
tuawahi hi ibaabani hi pa, "Tanona muliyei tu witaniwagena geegeka.
Ta uni po geka tanona ipa ina nenae ugolina naka apo ina wigalitiyei."
15 Ega yaka hi halena hopuneya tanona uputana po hi uni.'
Yesu i lubayada i pa, 'Tanona taniwagana apo tano tu galena itete
iyowai ina dewahi? 16 Apo ina nei po ina unihi ma tano tu galena itete
gehouhi u nimahi tanona ina houni.'
Hougana geka lawa hi noonoli po hi pa, 'Apega duma.'

17 Ma tauna i galehi ma i pa, ‘Heki, geka bahana Yaubada a Buka
ugolina anona awai? I baheya i pa,
“Ogolana tauna tu lunuma hi ihinigigiyeya
amalai i gunabuiya po i dewadewa lagona.”
18 Iyai ina peu po noka ogolana ugolina ina yato apo ina lauhedalena
meya po tupotupona. Ma inapa noka ogolana ina guli po iyai ina lutataya
apo ina lumutumutuya.’

Takisi wimihana bahabahana
(Matiu 22.15-22; Maki 12.13-17)

19 Lugagayo tanitaniwagahi po tu witalaguyaba babadahi ipa noka
kabudalana hina numa panipani. Matababana geka paliluwaluwana i
bahena niyeya ugolihi ma tamogi lawa hi lowogehi.
20 Ega yaka gaogao hi beiha po lawa tu wibenabenama gowagowada
hi himilihi ipa hina witepa naka tauhi tu winugonugotuhu dumalu. Ma
tauhi ipa Yesu hina laubayabayadeya po ina baha powa ma mi Loma
hai taniwaga baneina a witaniwaga po a wipoya ugolina hina houni.
21 Tu wibenabenama gowagowadahi Yesu hi lubayadeya hi pa, ‘Bada,
to hanapugeya naka awai e bahebahehi po e iatatiyanehi hi dumalu.
Ma gasi to hanapugeya naka lawa ega uta ikahahi ma tamogi Yaubada
a nugotuhu moinana lawa ubeihi e iatatiyanehi. 22 Apo mi Loma hai
taniwaga ta wotagoya po takisi ta huhouni Sisa binei, bo eega?’
23 Tamogi Yesu amaka hai lubayada koyakoyama i hanapugeya yaka
ugolihi i baha i pa, 24 ‘Mone emosi ona wogeleteya po a galeya. Iyai
tepana galenana po gowana geka monena ugolina?’
Ma tauhi hi pa, ‘Sisa galenana.’
25 Ega yaka Yesu ugolihi i baha i pa, ‘Heki, ginouli awai Sisa galinei Sisa
ona weleya. Ma ginouli awai Yaubada galinei Yaubada ona weleya.’
26 Lawa u matahi ega emoemotahi ipa Yesu hina dewaya po ina baha
powa. Ega yaka hi genuwana ma a baha binei nugonugohi i goholi.

Towolomeme bahabahana
(Matiu 22.23-33; Maki 12.18-27)

27 Sadusi hai bolu lawahi hilage towolo memena ega hita itumaganeya.
Tauhi hi nei Yesu ugolina, 28 po hi lubayadeya hi pa, ‘Bada,
Mose geka lugagayona ubeiyai i gilumi i pa, “Ololo awai ina tawine po
ega ina winatuna ma ina hilage apo walehina hiwapena ina lawagi po
hina winatuna naka popoyana galinei.” 29 Lawa gehouna natunatuna
ololotohi magouhi 7. Tutuwoga i tawine po ega natuna ma i hilage.
30 Ma tu hulatuna wawinena i lawagi. 31 Po gasi tu witonugahi ma
atapuhina magouhi 7 emoemotahi. Ega hita winatuna ma hi hilage
pahihi. 32 Muliyei apoma wawinena i hilage. 33 Ugolinei ma hau towolo
meme wawinena apo agona iyai? Matababana atapuhi magouhi 7 i
lawaga pahihi.’
34 Ma Yesu ugolihi i baha i pa, ‘Lawa geka u hougana he mamae
he tawitawine po natunatuhi he itawinehi. 35 Ma tamogi iyawoi
noka u hougana Yaubada u matana hi dewadewa po hau hilage he
towotowolo meme lawa apega hina tawitawine po apega hina itawinehi.
36 Matababana apega hina hilage meme babana tauhi apo mei
tu winoyanoya po tauhi Yaubada natunatuna hai towolo meme binei.
37 Mayau towotowolona i alalahi hougana Mose i limoineya naka lawa
hau hilage he towotowolo meme. Noka hougana Guyau i bahena meya

tauna Abelaham a Yaubada po Isako a Yaubada po Yakobo a Yaubada.
38 Tauna ega lawa hilahilagehi hai Yaubada ma lawa lauyagohanahi hai
Yaubada. Matababana tauna ugolina lawa atapuhi he lauyagohana.'
39 Ma lugagayo tanitaniwagahi gehouhi hi baha hi pa, 'Bada, i
lubayada u wimihena imahiyena dumaya.' 40 Ma atapuhi hi lowogeya
po ega hita lubayadena meya.

Dawita gogana Besinana lawana
(Matiu 22.41-46; Maki 12.35-37)

41 Tamogi Yesu i lubayadehi i pa, 'Iyowai ma lawa hi pa Besinana
lawana naka apo Dawita gogana? 42 Matababana Dawita tauna buka
Sam ugolina i baheya i pa,
"Yaubada i baha u Guyau ugolina i pa,
U awala hinebawau una mamae
43 a sigana am gawiya a houna hopunehi
po aem ani luhanatanahi."
44 Noka hougana Dawita Besinana lawana i kawaguyougeya. Ugolinei
Dawita ega Besinana lawana gogana dumana.'

Lugagayo tanitaniwagahi Yesu i kawaapapoenihi
(Matiu 23.1-36; Maki 12.38-40)

45 Lawa atapuhi Yesu hi lautaniganeya ma a hewahewali ugolihi i
baha i pa, 46 'Lugagayo tanitaniwagahi ona gagalena imahiyehi. Tauhi
hai luhogala ipa luilui daodaohi hina otenihi ma hina nenae, ma ani
gimala dobuna ugolina lawa wiyateyategei hina maamalihi. Tauhi
hai luhogala hau numa dalabu ani tugula dewadewahi po hau toleha
hai ani tugula gegehi. 47 Ma gasi koyamagei hiwahiwape hai numa
gapolahi he danedanenehi ma lupali daodaohigei galena koyakoyama
he dewadewaya. Tauhi hai wimeiha apo ina lata duma.'

21

Hiwape anani'mbenena
(Maki 12.41-44)

1 Yesu numa dalabu baneina u hinena i mamae ma i gagalena
ani'mbenena gaebana ugolina tu wigapola lawahi hai ani'mbenena hi
huhouna. 2 Ma gasi i gagalena ma hiwape wodayadayabuna mone
luwaga habuluhi mei toea emosi i hounihi. 3 Ma Yesu i baha i pa, 'A
baha duma ugolimi, geka hiwapena wodayadayabuna i houna lagona
ma apoma atapuhina. 4 Matababana atapuhina hai omteletelenagei
hi houna ma tauna a widayadayabu u hinena ma mone atapuna i
tutuhagaya i houna pahi.'

Pilipili po hiniwiyuwa
(Matiu 24.1-14; Maki 13.1-13)

5 Yesu a hewahewali lawa hai ani'mbenena gaima dewadewahiyei
numa dalabu baneina hi wogowogoya ani galenana hakina hi baheba-
heya. Ma Yesu i baha nae ugolihi i pa, 6 'Geka numahi gaima ugolihiyei
hiwogohi po o gagalehi, houga e nenei apo gaima emosi ega u uyawena
ina mamae. Atapuna apo hina dubadubalena pahi.'
7 Ma tauhi hi lubayadeya hi pa, 'Bada, meyanai apo am baha anona
ina lugeleteya? Ma wekiwekilala awai apo ina paliweliyai naka hougana
ugolina amaka to geleta?'

8 Ma tauna i baha i pa, ‘Ona gagalena imahi po apega iyai ina witahaya
powami. Matababana lawa hi maga apo hina towolo po gowaugei hina
koyama hina pa, “Tau Yaubada a Besinana,” po hina pa, “A houga amaka
i geleta.” Tamogi ega ona wotagohi. 9 Hougana gawiya po wogalahi
tuwegahi ona noonolihi ega ona matomatouta babana geka dewahi
apo hina wawala tahaya. Tamogi houga sigasigana apega ina geleta
yagiyaginai.’
10 Yesu gasi i baha meme ugolihi i pa, ‘Tupo geha ma tupo geha apo
hina wigawiya po gasi ani taniwaga geha ma ani taniwaga geha apo hina
wigawiya. 11 Apo guhuguhu po tupo gehouhi gomala po totogo baneihi
hina geleta. Ma gasi wekiwelilala wainugolowolowo dumahi apo yadei
hina hopu mai.
12 ‘Tamogi geka ginoulihi atapuhi yohola apega hina wawala tahaya
ma apo lawa gehouhi hina panimi po hina wihiniwiyuwami. Apo numa
dalabu ugolihi hina libahibahimi po hau numa panipani hina tugudumi.
Ma gowau binei apo hina niyemi wasawasa po taniwaga baneihi ugolihi.
13 Ma nonoka ami gaogao apo tuwega dewadewana ona nohaya. 14 Ega
nugonugomi ona laigeno meya ipa apo iyowai bimiyei ona ibaabani.
Winugotuhu u nugonugomi ina kokoe duma. 15 Matababana baha po nu-
gohanahanapu apo a welewelemi naka ega emoemotana tu wigawiyemi
hina houna liyeya bo hina kawaikoyakoyameya. 16 Ma hinahinami po
amamami po walewalehimi po nounoumi po ami guguni po ami lawa
tauhi apo hau libahibahi hina hounimi po gehouhi apo hina unimi.
17 Apo gowau binei ma lawa atapuhi apo hina wihinigigiyemi. 18 Tamogi
apega u ununumi apala emosi ina lugowadeya. 19 Ami nugokadidili
binei apo luyagohana moinana ona tuhagaya.’

Yelusalem a peu binei Yesu i baheya
(Matiu 24.15-21; Maki 13.14-19)

20 Yesu i ibaabani i pa, ‘Mehougana tu wigawiya Yelusalem hina mewi-
iwileya naka ona hanapugeya a houga apapoe amaka i tuliyaliyani.
21 Ma iyawoi Yudeya u tupona ona mamae yaka ona lowo po ona nae
u oya. Ma taumi iyawoi Yelusalem u hinena ona mamae ega ona luilui
Yelusalem. 22 Nonoka apo Yaubada a wimeiha hougahi babana awai
Yaubada a Buka ugolina i bahebaheya ipa ina limoineya. 23 Ma wiwine
wainatuhahi po koikoibahi noka hougahi ugolihi apo tauhi tu nugodubu
duma. Matababana wiyuwa baneina apo geka hipulina ina wialoni po
Yaubada a wimeiha geka lawahi hina wialoni. 24 Ma tu wigawiya lawa
gehouhi apo kwasikwasi daodaonei hina talatala unihi ma gehouhi apo
hina panipanihi po hina niyehi tupo atapuna ugolihi. Ma tu meuputa
lawahi apo Yelusalem hina yomtutuibabeya a sigana hai houga ina
kokoe.’

Lawa Moinana a gunawilana
(Matiu 24.29-31; Maki 13.24-27)

25 Yesu i ibaabani i pa, Wekiwekilala apo hau kabudala po hau
wamahiya po hau ubona hina lugeletehi. Hau hipuli tupo gehouhi
boga po guliguli gololohi ma apo matouta baneihi ina huluhi po ugolihi
nugohanahanapu ina yababa. 26 Hipuli tupo atapuna ugolina awai
apo ina nenei wiotonana ma lawa apo matouta ina geinihi po hina
imatauguuguwa. Ma yada ginoulihi atapuhi hai kadidili apo hina tapiya.
27 Apoma apo Lawa Moinau a wipoyau po a wasawasau ona gagaleu ma

yaloigei a nei. 28 Hougana geka ginoulihi hina tugudu po hina waawala
taumi ona luwatatemi po ona galena gae babana ami lupena halena
tahina e kukuku.'

Yesu i galugalu binei i wiatatiyana
(Matiu 24.32-35; Maki 13.28-31)

29 Apoma Yesu geka paliluwaluwana ugolihi i baheya i pa, 'Hapali
kiyaha ona galeya ma mayau atapuhi ona galehi. 30 I galugalu hougana
ugolina ta hanapugeya naka ega daona ma apo higolo ina wawala.
31 Yaka wekiwekilala awai a palipaliwelemi hina wawala ma ona galehi
yaka ona hanapugeya Yaubada anani taniwaga ega daona ma apo ina
geleta.
32 'A baha duma ugolimi, geka ginoulihi atapuhi apo hina wawala
tahaya ma apoma geka hapanana lawahi hina hilage pahihi. 33 Yada po
hipuli apo hina yababa ma tau u baha apega ina yababa.
34 'Ona gagalena imahi. Witoletoleha po uma buuwa po geka hipulina
luyagohanana genona ega ina laigenogenomi ma apo noka iyetana ina
ligohogoholimi mei walo e lailupa. 35 Matababana lawa atapuhi hipuli
tupo wohepali he mimiyeya apo ina nei ugolihi. 36 Tamogi houga
magomagouna ona ihalu po ona laupali. Yaka apo ona kadidili po geka
ginoulihi atapuhi hinehiyei a dewadewami ona nei po Lawa Moinau u
matau ona towolo.'
37 Iyeta emosi po emosi Yesu numa dalabu baneina u hinena i
iatatiyana. Tamogi uguwei i nae po Oliweta u oyana i eneno. 38 Ma
malatomtom habuluna lawa atapuhi hi nei numa dalabu baneina u
hinena po ugolina hi lautanigana.

22

Yesu wogana hi talatalaya
(Matiu 26.1-5; Maki 14.1-2; Yoni 11.45-53)

1 Palawa ega ita haahana tolehana gowana Welulagona hougana i tu-
tuliyaliyani. 2 Ma tu witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwagahi
tahaya hi bibeiha iyowai ma apo Yesu hina uni babana lawa hi lowogehi.

Yudasa Yesu i nugohaleya
(Matiu 26.14-16; Maki 14.10-11)

3 Apoma Tomodulele Yudasa Isakaliyota a winugonugotuhu i tani-
wageya. Yudasa tauna Yesu a hewali gehouna. 4 Ma i nae po tu
witalaguyaba babadahi po numa dalabu tu galena itete hai babada
mitehi hi wiwogatala. Iyowai apo Yesu ina nugonugohaleya ugolihi.
5 Ma tauhi hi kaoha po hi lueena apo mone hina weleya. 6 Ega yaka i
lueena. Ma gaogao i bibeiha ipa bolu ega hina hanapugeya ma Yesu ina
nugohaleya po hina numa panipani.

Yesu i wononogo apo Welulagona tolehana amna ina ani
(Matiu 26.17-25; Maki 14.12-21; Yoni 13.21-30)

7 Palawa ega haahanana tolehana apoma iyetana i geleta. Noka
iyetana ugolina ipa apo Welulagona tolehana binei sipi natunatuhi hina
unihi. 8 Yaka Yesu Pita ma Yoni i himilihi ma i pa, 'Ona nae po Welulagona
tolehana ubeita ona wononogogeya po apo ta ani.'
9 Ma hi lubayada hi pa, 'Meka nugonugom ipa to wononogogeya?'

10 Ma ugolihi i baha ipa, ‘Meyagai baneina ona luiluiya hougana oloto
gehouna goila talagigoilana e awawali apo ona itutuhaga. Tauna ona
wotagoya po numa awai e luiluiya ona luiya. 11 Numana taniwagana
ona paliweleya ona pa, “Bada geka pite a baha ugolim i pa, meka
toumana hai babanoya naka ugolina apo u hewahewali mitehi Welulag-
ona tolehana to ani?” 12 Ma tauna apo babanoya baneina u moyana ina
wiatatiyemi po ugolina ginouli atapuna ona wononogogeya.’
13 Hai luwaga hi nae po Yesu awai atapuna i bahebaheya naka pite-
nana ma hi tuhagaya yaka hai Welulagona tolehana hi wononogogeya.

Guyau a am
(Matiu 26.26-30; Maki 14.22-26; 2 Kolinito 11.23-25)

14 Am kabudalana hougana Yesu a tu wituwetuwega mitehi hau ani
am hi tugula. 15 Ma ugolihi i baha i pa, ‘U luhogala baneina ipa taumi
miteu geka welulagonana amna tan’omtahaeya ma apoma hiniu ina
wiyuwa. 16 Matababana a paliwelemi, apega anani a sigana Yaubada
anani taniwaga u hinena anani kokoe ugolina ina geleta.’
17 Ma keyaka i waya po Yaubada ugolina i wimaamala ma i pa, ‘Geka
ona waya po ona gutaya u hayami. 18 Matababana a paliwelemi, amalai
ma i wawala po i nenae apega wine a umaya a sigana Yaubada a
witaniwaga ina geleta.’
19 Apoma aniani i waya po i wimaamala ma i tomutomuya po i
welewelehi ma i ibaabani i pa, ‘Geka hiniu taumi a welewelemi. Win-
ugohepau binei geka pite ona dewadewaya.’
20 Emoemotana gasi mei am u mulina ma keyaka i waya po i pa, ‘Geka
talau Yaubada a wogatala wouna lawa atapumi ubeimi apo ina kololo.’
21 Amna u hinena Yesu i baha i pa, ‘Ona galeya, tu nugohaleu lawana
tauna miteu geka ani amna ugolina. 22 Lawa Moinau apo Yaubada a
nugotuhugei a hilage, ma iyai tu nugohaleu naka tauna tu nugodubu.’
23 Ma a hewahewali hi tugudu po hi laubayabayadena mehi, iyai apo
geka dewana ina dewaya.

Witaniwaga ubeina

24 Yesu a hewahewali u hayahi witaniwaga binei hi wigamogahigahi.
25 Ma Yesu ugolihi i baha nae i pa, ‘Tu meuputa lawahi hai wasawasa
lawa he tanitaniwagehi. Ma lawa hai baha wiyateyate hipa “Bada tam
tuhaguiyai.” 26 Tamogi taumi ipa ega geka pite. Iyai u hayami ami bada
ipa ina dewa meya po mei tewela habuluna. Ma iyai ami tu tahaya ipa
ina dewa meya po mei tu poula. 27 Lawa awai tauna i geduma? Lawa
hau ani am e tugutugula bo lawa e pupoula? Lawana e pupoula tauna i
geduma. Ma tau u hayami mei tu poula lawana. 28 Taumi u houga witai u
hinehi ma mitemi ta mamae. 29 Ma amaka mei amau witaniwaga ubeina
ma i inaganiu, naka pitenana apo a winaganimi witaniwaga ubeina. 30 U
ani taniwaga u hinena apo u ani am ugolina ona am po ona uma. Isalaela
gugunina magouhi 12 taumi apo taniwaga hai ani tugula ugolina ona
tugula ma ona luhetalehi.

Yesu Pita a bowi i baha pikogeya
(Matiu 26.31-35; Maki 14.27-31; Yoni 13.36-38)

31 Yesu i baha nae Pita ugolina i pa, ‘Simona, Simona, una lautani-
gana. Tomodulele lubayada i waya ipa atapumi ina ludadanimi po
ina wikahami mei lawa witi e ikahaya. 32 Tamogi bimgei a lupali ipa

am witumagana ega ina kookoe po mehougana una luhagawilem ipa
walewalehim una wikadidilihi.'
33 Ma Pita i baha i pa, 'Guyau, a nonogo duma apo tam miteu ta nae
hau numa panipani po ta hilage.'
34 Ma Yesu i pa, 'Pita a baha duma ugolim. Uguwei apega kamkam
olotona ina tou a sigana mala tonuga una bowiyeu naka ega uta hana-
pugeu.'

Mone ani'mpohapohana po baeki po kwasikwasi daodaona

35 Apoma Yesu a hewahewali i lubayadehi i pa, 'Hougana a himilimi
po o nenae ega ami mone ani'mpohapoha po ega ami baeki po ega
aehumahuma ota tama ma awai ugolina o kuku bo eega?'
Ma tauhi hi pa, 'Ega awai.'
36 Ma Yesu i pa, 'Tamogi amalai iyai mone ani'mpohapohana
waioutuna ugolina yaka ina waya. Ma iyai ega ugolina kwasikwasi
daodaona yaka a luilui wopotopotona ina gimalena haleya po emosi
ina waya. 37 Matababana a paliwelemi naka geka bahana Yaubada
a Buka ugolina ipa ina limoineya tau ugoliu. I baheya i pa, "Tauna
tu dewaapapoe mitehi hi hiyawa emotehi," babana awai biugei hi
gilugilumi e laimoineya.'
38 Ma a hewahewali hi pa, 'Guyau, u galeya geka kwasikwasi daodaohi
luwaga.'
Ma tauna i pa, 'Amaka.'

Yesu Oliweta u oyana i lupali
(Matiu 26.36-46; Maki 14.32-42)

39 Yesu mei houga gehouhi i dewadewaya naka pitenana meyagai
baneina i hopu haleya po i nenae Oliweta u oyana ma a hewahewali hi
wotagoya. 40 Hougana hau oya hi laugeleta po a hewahewali ugolihi i
baha i pa, 'Ona lupali po apega ludadana ona wialonihi.' 41 Ma tauna
i nehalehi po i nae uheiya mei gaima ta haleya po e yatoyato naka
pitenana mawana a dao ma itutunei i'mtutonetonena ma i lupali i pa,
42 'Amau, inapa am nugotuhu yaka geka wiyuwana keyakana ugoliu
una wihaleya. Tau u nugotuhu hawena ma tam am nugotuhu una
dewa tagoya.' 43 Ma Yaubada a tu winoyanoya yadei i lugeleteya po i
wikadidili. 44 Ma nugowiyuwa i dewaya po i laupali gawagawata ma
moyagahuna mei tala hau hipuli i tonetoneya.
45 A lupali u mulina i gunawileya po a hewahewali nugodubu i
tapeienohi po hi eneno ma i tuhagahi. 46 Ma i baha nae ugolihi i pa, 'Awai
binei o eneno? Ona towolo po ona laupali ipa ega ludadana ona wialoni.'

Yesu hi numa panipani
(Matiu 26.47-56; Maki 14.43-50; Yoni 18.3-11)

47 Yesu yohola i ibaabani ma a hewali gehouna gowana Yudasa bolu i
tahaehi ma hi geleta. Tauna i gegae ipa Yesu niuna ina yagoni, 48 ma Yesu
i baha nae ugolina i pa, 'Yudasa, winiu yagonagei ipa Lawa Moinau una
nugohaleu, bo?'
49 Hougana Yesu a hewahewali tauna mitehi awai apo ina waawala
hi gagaleya po hi pa, 'Guyau, i kwasikwasi daodaohi to wibagibagihi bo
hawehi?' 50 Ma tulahi gehouna talaguyaba taniwagana a tu bagibagi i
lubuya po tanigana u awala binebawana i talutuiya.

51 Tamogi Yesu i baha i pa, ‘Geka dewana amaka ma ina kokoe.’ Ma
lawana tanigana i wodadani po i dewadewa meme.
52 Apoma Yesu i baha nae tu witalaguyaba babadahi po numa dalabu
tu galena itete hai babada po mi Yudeya hai tanitaniwaga hi nenei tauna
ubeina ugolihi i pa, ‘Iyowai po a nimagawiya gapolami o nei ubeu mei
tau tu danene? 53 Hougana iyeta emosi po emosi tau numa dalabu
baneina u hinena taumi u hayami ma iyowai po ega ota paniu? Tamogi
geegeka taumi ami kabudala po gasi uguwa wipoyana a houga.’

Pita Yesu i bowiyeya
(Matiu 26.57-58, 69-75; Maki 14.53-54, 66-72; Yoni 18.12-18, 25-27)

54 Apoma Yesu hi numa panipani po hi niyeya tu witalaguyaba hai
taniwaga a u numa hi luiyeya. Ma Pita mulinei i wotago po i nae.
55 Ma mayau u tano hau ani libolu hi ahili po hi duhuduhuna wiiwileya
naka i luwoheyanehi. 56 Apoma tu bagibagi wawinena Pita hau yayata i
tugutugula i todi ma i gagaleya po i pa, ‘Geka lawana gasi tauna Yesu tu
wotagona.’
57 Tamogi Pita i bowi i pa, ‘Wawine, Yesu ega ata hanapugena dadani.’
58 Ma hi mae po ega daona ma lawa gehouna i galeya po i pa, ‘Tam gasi
tulahi gehouna.’
Ma Pita i baha i pa, ‘Tulau, tau eega!’
59 Ma hi mae po kabudala gaogaona emosi u mulina ma lawa gehouna
i baha higihigili i pa, ‘Moina dumana geka lawana tauna Yesu a bolu
babana tauna lawa Galiligei.’
60 Tamogi Pita i pa, ‘Tulau, am baha anona a winugoniniyeya!’ Yohola
i ibaabani ma amaka kamkam olotona i tou. 61 Ma Guyau i luhagawileya
po Pita i gagaleya po Guyau a baha Pita nugonei i gegae naka geka pite
i baheya i pa, ‘Uguwei apega kamkam olotona ina tou a sigana mala
tonuga una bowiyeu.’ 62 Noka apoma i hopu hau uputa po nugonugona
pouhi i tutou halenehi.

Yesu hi libahibahi
(Matiu 26.59-68; Maki 14.55-65)

63 Tu wigawiya Yesu hi womomohi ma hi palipaliguyoguyougeya po
hi ilawi. 64 Gasi matana hi humahi ma hi lubayadeya hi pa, ‘Una wipiko,
iyai noka i launim?’ 65 Ma baha apapoe galenahi tapuhi po tapuhi
ugolihiyei hi palipalitepani.
66 Malitomtom hougana tu wiwogatala po tu witalaguyaba babadahi
po lugagayo tanitaniwagahi hi’mtuboina. Ma Yesu hi niyeya hau ani
wiwogatala numana po hi pa, 67 ‘Inapa tam Besinana lawana yaka una
paliweliyai.’
Ma tauna i baha ugolihi i pa, ‘Inapa a paliwelemi yaka apega u baha
ona kawamoineya. 68 Ma inapa a lubayademi yaka apega u baha ona
wimiheya. 69 Tamogi amalai ma i wawala po i nenae apo Lawa Moinau
Yaubada manimaninina u awala hinebawana a tugutugula.’
70 Ma atapuhi hi pa, ‘Heki, tam Yaubada Natuna, bo?’
Ma tauna i pa, ‘Taumi tuawami o baheya naka tau Yaubada Natuna.’
71 Ma tuawahi hi pa, ‘Awai binei tu wigouna ta bibiheya? Amaka tauna
i wigou meya po a baha gamonei he hopuhopu.’

23

Yesu Pilato u matana i luhetala
(Matiu 27.1-2, 11-14; Maki 15.1-5; Yoni 18.28-38)

1 Apoma bolu atapuhi hi welutowolo po Yesu hi niyeya Pilato u naona.
2 Ma hi tugudu po hi igouya hi pa, ‘Geka lawana ata lawa e itahaya
powahi ma to tuhagaya. Lawa i palipaliwelehi ipa ega Sisa ugolina takisi
hina huhouna po gasi i bahena meya i pa tauna Besinana lawana po
wasawasa.’
3 Ma Pilato Yesu i lubayadeya i pa, ‘Tam mi Yudeya hai wasawasa, bo?’
Ma Yesu i pa, ‘Tam am baha naka pite.’
4 Ma Pilato tu witalaguyaba babadahi po bolu ugolihi i baha i pa, ‘Geka
lawana ega a powa awai ata tuhagaya.’
5 Tamogi tauhi hi baha higihigili hi pa, ‘A wiatatiyanagei lawa u hayahi
wogalahi e talatala iwawali, Yudeya tupona atapuna u hinena. U Galili i
wawala i nei po amalai geka hosi.’

Pilato Yesu i himila niyeya Heloda ugolina

6 Hougana Pilato geka bahana i noonoli po i lubayada i pa, ‘Geka
lawana lawa Galiligei?’ 7 Ma i tuhagaya naka Yesu tauna Heloda tupo i
gagalena iteteya ugolinei i nei. Ega yaka i himili po i nae Heloda ugolina,
babana noka hougana u Yelusalem i mamae.
8 Heloda Yesu i gagaleya po nugonugona i kaoha duma babana houga
i dao tuwegana i nonoli po gasi ipa ina galeya. Matababana a luhogala
ipa Yesu a manini ina wogeleteya po ina galeya. 9 Ega yaka Heloda
Yesu i lubayabayadena dumaya ma a lubayadahi Yesu ega ita wimihehi.
10 Tu witalaguyaba babadahi po lugagayo tanitaniwagahi hi towolo gae
po Yesu hi wigou kadidiliyeya. 11 Heloda a tu wigawiya mitehi Yesu
hi galena hopuhopuneya po hi paliguyoguyougeya, po luilui daodaona
po dewadewana hi wioteni ma hi himila meya po i gunawileya Pilato
ugolina. 12 Noka iyetana ugolina Heloda ma Pilato hi witulana. Ma
lolowa geka dewana eega ma hi gawiyena mehi.

Luhetala i wihimilana Yesu ina hilage
(Matiu 27.15-26; Maki 15.6-15; Yoni 18.39-19.16)

13 Pilato apoma tu witalaguyaba babadahi po tu tahatahaya po lawa i
otugehi po hi’mboina. 14 Ma ugolihi i baha i pa, ‘Geka lawana o neiyai
ugoliu po o pa lawa i itahaya powahi. Ma amalai u matami awai bihiyei
o igouya a lauwilewileya po ega a powa awai ata tuhagaya. 15 Ma gasi
Heloda ega Yesu a powa awai ita tuhagaya yaka i himila meya ugoliu.
Geka lawana ega awai ita dewa powaya po apo binei ma ina hilage.
16 Ugolinei ma apo a baha po hina kodikodili ma a wohaleya po ina
nae.’ [17 Bolima emosi po emosi Welulagona tolehana ugolina hau numa
panipani iyai lawa hi inagani he baha po Pilato e wohaleya.]
18 Tamogi lawa atapuhi hi otu gogona hi pa, ‘Geka lawana una uni ma
nugonugoiyai Balaba una wohaleya.’ 19 (Balaba tauna meyagai baneina
u hinena wogalahi i wiwawali po omunugo binei hau numa panipani i
mamae.)
20 Pilato nugonugona ipa Yesu ina wohaleya yaka bolu ugolihi i baha
meme. 21 Tamogi tauhi hi otu gunawilana ugolihi hi pa, ‘Una witakeya!
Una witakeya!’

22 Ma ugolihi Pilato a baha i witonugaya i pa, ‘Ma powa awai i dewaya?
Ega a powa awai ata tuhagaya po apo binei ma ina hilage.’
23 Tamogi tauhi ponahi i lata ma hi ototu gawagawata ipa Yesu ina
witakeya po hai wiototu i wiponawogogeya. 24 Ega yaka Pilato a luhetala
i wihimilana naka Yesu apo lawa hai nugotuhu ina wotagoya. 25 Ma
lawana wogalahi po omunugo binei hau numa panipani hi tutuguduya
hi laupaliyeya ipa ina wohaleya. Ma Yesu i palihaleya lawa hai nugotuhu
ina wotagoya.

Yesu hi tutulawiteya hau ani take
(Matiu 27.32-44; Maki 15.21-32; Yoni 19.17-27)

26 Tu wigawiya Yesu hi witahaya laweneya po hi niniyeya ma lawa
Sailinagei gowana Simona meyagai u uputa ugolina i mamae i nei i
luilui meyagai baneina u hinena. Tauna ani take mayouna u awalana hi
houni ma hi dewaya po Yesu mulinei i awawalaniyeya. 27 Lawa boluna
baneina Yesu hi wootagoniyeya po u hayahi wiwine gehouhi hi tutou
ma hi lauhiyawa. 28 Ma Yesu i luhagawileya po ugolihi i baha i pa,
‘Wawine mi Yelusalemgena, ega biugei ona tutou. Tamogi taumi bimiyei
po natunatumi bihiyei ona tutou. 29 Matababana iyeta e nenei apo lawa
hina pa, “Wiwine alinawa po ega hita inatuna po ega hita igugu tauhi tu
kaoha.” 30 Apoma,
“Apo lawa hina tugudu po oya baneihi ugolihi hina baha hina pa,
‘Ona guli po ona lutataiyai.’
Ma oya habuluhi ugolihi hina pa,
‘Ona guluwiyai.’ ”
31 Matababana inapa ginouli geka pite mayau a wiidaidaga hougana ma
hina dewaya, apo mayau a poi hougana awai ina wawala?’
32 Ololoto luwaga tauhi tu dewaapapoe gasi hi witahaya lawena
niyehi po ipa Yesu mitehi hina wihilagenihi. 33 Dobu gowana Ununu
Dobuna ugolina hi lugeleta po noka hosi Yesu hi witakeya po gasi tu
dewaapapoehi luwaga; gehouna u awala hinebawana ma gehouna u
awala kehana. 34 Ma Yesu i pa, ‘Amau, una paligigilihi babana awai he
dewadewaya ega hita hanapugeya.’ Ma tu wigawiyahi u hayahi a kaleko
hi wikibugehi po hi tamihi.
35 Lawa hi towolo ma hi ihalu ma mi Yudeya hai tu tahaya Yesu
hi palipaliguyoguyougeya hi pa, ‘Lawa gehouhi i wiluyagohanihi. Ma
inapa tauna Yaubada a Besinana lawana yaka hapali ina wiluyagohana
meya.’
36 Tu wigawiyahi gasi hi paliguyoguyougeya po hi gae ugolina po
wine waitululuwana hi iyoyogi. 37 Ma hi pa, ‘Inapa tam mi Yudeya hai
wasawasa yaka una wiluyagohana mem.’
38 Ma geka bahahi ani take u tepana hi gilumihi hi pa:

GEKA MI YUDEYA HAI WASAWASA

39 Tu dewaapapoena emosi i taketake Yesu i paliapapoeya i pa, ‘Moina
tam Besinana lawana? Tam po tiyai una wiluyagohanita.’
40 Tamogi tulanana gehounana i lahaya i pa, ‘Yaubada ega uta
lowogeya, bo? Wimihana tauta ta wiwaya emosina gasi tauna e wiwaya.
41 Tauta ata apapoe mihana ta laidumaluya ma tamogi geka lawana ega
awai ita dewa powaya.’
42 Ma i baha Yesu ugolina i pa, ‘Yesu, am wiwasawasa una iwaawali
una nugotuhuwe.’

43 Ma Yesu i baha lawana ugolina i pa, ‘A baha duma ugolim, amalai
apo tam miteu meyagai gegena ugolina ta mae.’

Yesu i hilage
(Matiu 27.45-56; Maki 15.33-41; Yoni 19.28-30)

44 Iyeta i lautipolini ma kabudala lalana i wohouni po tupo atapuna
i uguguwi a sigana kabudalana i hopu po ibiga i lutipolini. 45 Ma numa
dalabu baneina u hinena kaleko baneina i taketake i gunalolo luwageya.
46 Apoma Yesu ponana i lata ma i pa, ‘Amau, u nimam alugou a huhouni.’
Geka bahana i baheya ma yautuna i kokoe po i hilage.
47 Tu wigawiya tu galena itetehi awai i waawala i gagaleya po Yaubada
i huneya i pa, ‘Moina dumana tauna lawa dumadumaluna.’ 48 Noka hosi
bolu hi’mtuboina po dewa i waawala hi ihalugeya. Ma hougana awai i
waawala ma hi gagaleya po a nugowiyuwahi hi gunawilehi hai u numa.
49 Yesu tu hanapugena dumana po wiwine u Galili ma hi wotago po hi
nenei uheiya hi towolo ma hi ihalu.

Yesu hau kokowaga hi houni
(Matiu 27.57-61; Maki 15.42-47; Yoni 19.38-42)

50 Lawa gehouna gowana Yosepa Alimatiyagei Yudeya u tupona.
Tauna tu wiwogatala gehouna. Tauna lawa wodewadewana po a
dewa hi dumalu. 51 Hawena tauna tu wogatala gehouna tamogi hai
wiwogatala po awai hi dewadewaya ega ita kaoheya. Ma Yaubada
anani taniwaga i ototoni. 52 Geka tauna lawana i nae Pilato ugolina
po Yesu hinina i lupaliyeya ipa ina weleya. 53 Apoma hau ani take ma
i telehopuneya po kokowaga kalekonei i humaya ma hau kokowaga i
houni. Kokowagana naka tapatapana hi hedali po i lui ma yohola ega
hita houneya. 54 Noka iyetana naka wononogo iyetana po ega daona ma
apo dalabu ina wawala.
55 Wiwinehi u Galili ma Yesu hi wotagoya po hi nenei Yosepa mitehi
hi nae kokowagana ugolina po iyowai Yesu i ienoya hi galeya. 56 Apoma
hi gunawilehi hai u numa po Yesu hinina binei wakatu po dadi dimudi-
mumuhi hi wononogo. Ma hau dalabu hi wiyagohina mei hai lugagayo
i bahebaheya pite.

24

Yesu i towolo meme
(Matiu 28.1-10; Maki 16.1-8; Yoni 20.1-10)

1 Ma gaogao a iyeta tahatahayana ugolina malatomtom kikeina wi-
winehi hai dadi hi woononogogehi hi tama po hi nae hau kokowaga.
2 Gaimagei kokowaga matetana hi lautomgeya naka hi builena niyeya
uheiya po i mamae ma hi geleta. 3 Tamogi hi luilui hougana Guyau Yesu
hinina ega hita tuhagaya. 4 Geka hi winugoniniyeya po hi towotowolo
ma mala emosi ma lawa luwaga hai kaleko namanamalihi u liyaliyahi
hi lugeletehi. 5 Ma wiwinehi matouta i wihogohi po hi kulukululu hau
hipuli ma lawahi hi baha hi pa, ‘Iyowai po lawa hilahilagehi hai ani mae
ugolina lawa lauyagohanana o bibiheya? 6 Yesu ega geka hosi. Yaubada
amaka i witowolo meya. Yohola tauna u Galili ma awai ugolimi i
bahebaheya ona nugotuhuya. 7 Tauna i pa, “Lawa Moinau apo tu apapoe
lawahi u nimahi hina houniu po hina witakeu po iyeta witonugana
ugolina a towolo meme.” ’ 8 Apoma wiwinehi geka a bahahi nugohiyei i
gae.

9 Ma kokowagei hi gunagunawilehi geka ginoulihi atapuhi Yesu a
hewahewali magouhi 11 hi paliwelehi po gasi iyawoi mitehi hi mamae
atapuhi hi paliwelehi. 10 Wiwinehi naka Maliya Magadala po Yowana
po Maliya Yamesa hinana. Tauhi wiwine gehouhi mitehi geka hi
wipaliweleneya tu wituwetuwega ugolihi. 11 Tamogi wiwinehi awai hi
bahebahehi tu wituwetuwegahi ugolihi naka mei dedede yabayababa
po ega hita kawamoinehi. 12 Ma Pita i towolo po i wibulibulili po i nae
hau kokowaga po i lukululugeya po i gagalena naka kaleko awa i galehi
ma ega awai gehouna. Apoma awai i waawala i nugonugotuhugeya ma
i nae a u numa.

Yesu tu wotagona hi nenae u Emeusa ma ugolihi i lugeleteya
(Maki 16.12-13)

13 Noka iyetana emosina ugolina Yesu tu wotagona luwaga hi nenae
u Emeusa. Meyagai gehouna u Yelusalem ma ta nenae mawana a dao
kabudala gaogaohi luwaga. 14 Ma hai luwagahi Yesu binei hi dedede,
15 po hi lauwilewilena mehi ginouli awai hi noonolihi ma Yesu i tulatuhi
po mitehi hi nenegogona. 16 Tamogi hi galeya ma ega hita galena
tuhagaya.

17 Ma Yesu i baha nae ugolihi i pa, ‘Ami luwagahi ami nae ugolina awai
o ibaabaniyeya?’

Tauhi hi tutowolo po a nugodubuhi hi kulukululu. 18 Ma gehouna
gowana Kilopa i lubayada i pa, ‘Tam tu witoumana u Yelusalem? Moina
tuawa hotam awai hi waawala geka iyetahi ta nenehalehi ugolihi ega uta
hanapugehi?’

19 Ma Yesu i lubayada i pa, ‘Ginouli awai?’

Ma tauhi hi pa, ‘Awai i waawala Yesu Nasaletagei ugolina. Tauna
Yaubada a tu bahapiko. Ginouli atapuhi Yaubada po lawa u matahi i
dewadewahi po i bahebahehi naka hi manini duma. 20 I tu witalaguyaba
babadahi po i tu tahaya luhetala a wihimilana hilage ubeina ugolina po
hau ani take hi tutulawiteya. 21 Ma tiyai a witumaganiyai to iotonana
to pa tauna apo Isalaela hau panipani ma ina lupena haleiyai. Ee, ma
gasi baha gehouna naka geka dewahi hi wawala po i nenei naka amalai
iyeta witonugana. 22 I bolu u hinena wiwine gehouhi hi ligohogoholiyai.
Tauhi malatomtom kikeina hi nae hau kokowaga 23 tamogi Yesu hinina
ega hita tuhagaya. Ma hi gunawilehi po hi pa Yaubada a tu winoyanoya
u matahi hi lugeletehi po wiwinehi ugolihi hi baha nae naka Yesu
e lauyagohana. 24 Ma i lawa gehouhi hi nae kokowaga ugolina po
wiwinehi awai hi bahebaheya naka pitenana hi galeya. Tamogi Yesu ega
hita galeya.’

25 Apoma Yesu i baha ugolihi i pa, ‘Nugote taumi tu winugoneina.
Ginouli atapuhi tu bahapiko hi bahebahehi o winugoguluwihi po ega ota
witumaganehi. 26 Ma o hanapugena dumaya naka Besinana lawana ipa
geka wiyuwahi ina wialonihi ma apoma a wiwasawasa ugolina ina lui.’
27 Yaubada a Buka u hinena awai atapuna Yesu binei i bahebaheya naka
ugolihi i deede imahiyeya. Mose a giluma ugolina i waawala i nei po tu
bahapiko hai giluma atapuhi i wikokowihi.

28 Meyageina hi nenae ugolina hi tutuliyaliyani ma Yesu galenana mei
ina nenehalehi. 29 Ma hi talagagali hi pa, ‘Tam miteiyai ta nae babana
amaka aibiga ma dobu e uguguwi.’ Ega yaka i lui po mitehi hi mae.

30 Am hougana lawahi mitehi hau ani am hi tugula ma palawa i waya
po i wimaamala ma i tomuya po i welehi. 31 Apoma matahi hi gunagadali
po hi gagalena tuhagaya ma u matahi i luyababeya. 32 Ma hai luwaga
hi ibaabani hi pa, ‘Hei, tauna Yesu, yaka ugolita i ibaabani ma Yaubada
a Buka i deede imahiyeya hau tahaya naka mei mayau ina alalata u
nugonugota.’
33 Mala emosi ma hi wotowolo po hi gunawilehi Yelusalem. Noka hosi
Yesu a hewahewali magouhi 11 tu wotago gehouhi mitehi hi’mboina
po hi mamae ma hi tuhagahi. 34 Hai megogona u hinena hi ibaabani
hi pa, ‘Guyau moina dumana i towolo meme po Simona ugolina i
lugeleteya.’ 35 Apoma lawahi luwaga u tahaya awai i waawala hai lawa
hi paliwelehi. Ma iyowai palawa omtomutomuna ugolina ma Guyau hi
gagalena tuhagaya gasi hi paliwelehi.

Yesu a hewahewali ugolihi i lugeleteya
(Matiu 28.16-20; Maki 16.14-18; Yoni 20.19-23; Bagibagi 1.6-8)

36 Lawahi luwaga geka ginoulihi hai lawa hi palipaliwelehi ma Guyau
u hayahi i lugeleteya po i towotowolo, ma i baha ugolihi i pa, ‘Nugodu-
mola ina mamae ugolimi.’
37 Ma tauhi hi goholihi po hi matouta ma hai nugotuhu hi pa alugo hita
gagaleya. 38 Ma tauna i baha nae ugolihi i pa, ‘Awai binei nugonugomi he
ipilipili po gasi awai binei o launugoluwaluwaga? 39 Nimau po aeu ona
galehi naka tau moina hotau. Ona wogou po ona galeu babana alugo ega
uyogona po ega geyamina po mei tau o gagaleu.’
40 Geka i baheya po i kokoe ma nimana po aena i wogeletehi tauhi
ugolihi. 41 Ma kaoha po winugonugotuhu i lihogohi po awai i baheba-
hehi yohola ega hita kawamoinehi ma i lubayadehi i pa, ‘Aniani awai
geka hosi he mamae?’ 42 Ega yaka iyana apapuna tupona hi weleya,
43 ma i waya po u matahi ma i ani.
44 Apoma ugolihi i baha i pa, ‘Yohola taumi miteu ma geka ginoulihi
tauhi a palipaliwelemi. Ginouli atapuhi biugei ma hi gilugilumihi Mose
a buka ugolihi po tu bahapiko hai buka ugolihi po gasi Sam ugolina ipa
ina limoineya.’
45 Apoma Yaubada a Buka u hinena bahahi anohi u nugonugohi i
liyayahihi. 46 Ma i baha i pa, ‘Geka pite hi gilumi hi pa, Besinana
lawana apo hinina ina wiyuwa po ina hilage ma iyeta witonugana
ugolina ina towolo meme. 47 Ma gasi hi bahebaheya gowanei nugobui
po paligigilahi hina guguyeya tupo atapuna, u Yelusalem ma i wawala
po i nenae. 48 Geka ginoulihi anohi taumi tu limoinehi. 49 Ma Amau awai
i palipaliwitumaganemi tau apo a himila neiyai ugolimi. Tamogi taumi
meyagai baneina u hinena ona iotonana a sigana wipoya moyanei ina
hopu mai ugolimi.’

Yesu i gae hau yada
(Maki 16.19-20; Bagibagi 1.9-11)

50 Apoma i weluwinihi po hi hopu u uputa po hi nenae naka u
Betani hai siga. Ma nimana i wohepahi po i kawaidewedewehi. 51 A
kawaidewadewa u hinena i wotowolo po i gae hau yada. 52 Ma tauhi hi
wotalagiyeya po i kokoe ma hi gunawilehi u Yelusalem a nugokaohahi.
53 Ma houga daodaona numa dalabu baneina u hinena Yaubada hi
maamali.

YONI

Baha i wilawa hoi hipuli

1 Houga a wawala uyahina Baha i memae naka tauna Yaubada tu
wogeletana. Ma Bahana Yaubada mitehi hi memae, po Bahana naka
tauna Yaubada. 2 Ma wawala tahatahayana uyahina Yaubada mitehi hi
memae. 3 Bahana uyahinei hipuli ma yada ginoulihi amaka hi geleta,
ma ega iyai gehouna ita dewahi. 4 Tauna luyagohana a baba, yaka
yautu i wiwawali po uyahinei yayata i lugeleteya lawa magomagouta
uyahita. 5 Ma yayata uguwa u hinena i ludila, po uguwa wopotopotona
ega emoemotana yayata ina humaya.
6 Ega yaka Yaubada lawa gehouna i himiliyai gowana Yoni tauna tu
wibapatiso. 7 Tauna i nei tu limoina lawa uyahihi po i ipaliwelena yayata
binei, ipa lawa hina nonoli po hina witumagana. 8 Ma i baha i pa, 'Tau
ega yayatana ma a nei ipa yayata dumana a limoineya.' 9 Ma yayatana
tauna yayata dumana uyahinei lawa ataputa hoi hipuli nugonugota i
liyayahihi.
10 Tauna hipuli i wiwawali po i nei hoi hipuli po i memae ma tu
mehipuli ega hita hanapugeya tauna iyai. 11 Tauna i nei a lawa uyahihi,
ma a lawahi ega hita kaoheya. 12 Uyahinei lawa ega tata maga ma ta
kaoheya po gowanei ta witumagana, po Yaubada i kawainatuneta yaka
tauta natunatuna. 13 Iyowai ma tauta natunatuna i wiwawalita? Ega
lawa hinita a luhogala uyahinei, po ega lawa ata wiwogatala uyahinei,
po ega lawa ata nugotuhugei, ma guni memeta Yaubada tauna uyahinei.
14 Bahana i wilawa hota po mitehi ta memae, po a wasawasa amaka
ta galeya. A wiwasawasana Yaubada uyahinei i nei babana Yaubada
Natuna dumana. Yaka anai lunugotootogona po anai dewadumaluna i
memae.
15 Geka tauna Yoni i limoineya po i ototu i pa, 'Geka tauna binei a
ibaabani a pa, tu gelagoniu muliugei e nenei apo ina tahaeu, babana
tauna lawa tahatahayana.' 16 Tauna lunugotootogo lawana yaka a
lunugotootogogei e idewadewata. 17 Yaubada a lugagayo Mose uyahinei
hi nei, ma lunugotootogo po dewadumadumaluna Yesu Keliso uyahinei
hi nei. 18 Ega lawa gehouna Yaubada tepana ita galeya, ma Yaubada
Natuna emosi hota tauna Amana u liyaliyana i memae, a dewa i
wogeleteya tauta uyahita.

Yoni Yesu binei i tuwega
(Matiu 3:1-12; Maki 1:1-8; Luka 3:1-18)

19 Yoni i tuwetuwega Yodani u goilana ma lawa i bapatisohi. Ma
Yudeya Yelusalemgei hi nei Yoni uyahina, tauhi tu witalaguyaba po Libai
a guguni gehouhi. Hi nei po Yoni hi lubayadeya hi pa, 'Tam iyai?'
20 Hai lubayada uyahina Yoni ega ita bowi ma i baha dumalu i pa, 'Tau
ega Besinana lawana.'
21 Ega yaka hi lubayada meme hi pa, 'Heki, tam iyai? Tam Elaisiya lawa
odubona, bo?'
Tauna i pa, 'Tau ega.'
Yaka tauhi hi pa, 'Nugote tam tu bahapiko Mose i bahebahem.'
Ma Yoni i paliwelehi i pa, 'Tau ega.'

22 Ega yaka hi pa, ‘Heki, tam iyai? I babada hi himiliyai po to nenei,
apo awai to paliwelehi? Om baha awai tam bimgei?’
23 Ega yaka hai lubayada i wimiheya i pa, ‘Yaubada a Buka uyahina
biugei i ibaabani geka pitenana i pa, “Tu wiototu apo ina geleta hoi
balabala po ina iototu ina pa, Guyau a tahaya ona lidumaluya.” ’
24 Palisi lawahi hi lautanigana po Yoni hi lubayadeya hi pa, 25 ‘Tam u pa
ega Besinana lawana, po tam ega Elaisiya, po tam ega tu bahapiko Mose
i bahebahem, ma awai binei e ibapatiso?’
26 Hai baha i wimiheya i pa, ‘Tau goilei a ibapatisomi, ma lawa
gehouna e towotowolo u hayami ega ota hanapugeya. 27 Tauna tu
gelagoniu muliugei e nenei. Tau ega u dewadewa awai ipa apo a
aehumahuma a lupeni.’
28 Geka dewahi atapuhi naka u Betani hi geleta, Yoni anani wibapatiso
tuponana Yodani goilana u tuponei.

Yaubada a Sipi

29 Malitom Yesu i nenei Yoni uyahina ma i galeya, yaka Yoni lawa i
paliwelehi i pa, ‘Hei, ona galeya lawana e nenei tauna Yaubada a Sipi
Natuna babana apo ina hilage po ata apapoe ina boho halehi. 30 Geka
tauna binei a ibaabani a pa, Tu gelagoniu muliugei e nenei apo ina
tahaeu babana tauna lawa tahatahayana. 31 Lolowa ega ata hanapugeya
a pa tauna iyai, ma tau goilei a ibapatisomi, babana ipa taumi mi Isalaela
Yaubada a Besinana ona hanapugeya.
32-33 ‘Tau yohola ega ata hanapugeya, ma a pa tauna iyai, ma tau
Yaubada i himiliu po goilei a wobagibagi ma uyahiu i bahena geleteya
i pa, “Apo yohola Alugou una gagaleya ma yadei ina hopu mai po lawa
uyahina ina talu yaka naka tauna apo Alugo Woiyawei ina wibapati-
somi.” Geka apoma Yesu a limoineya babana Alugo Woiyawa a gagaleya
mei bunebune ma yadei i hopu mai po Yesu uyahina i talu. 34 Tau lawana
mataugei a galeya yaka a laimoineya uyahimi babana tauna Yaubada
Natuna.’

Yesu a hewahewali tahatahayahi

35 Malitom ma Yoni a hewahewali luwaga mitehi hi towotowolo 36 ma
Yesu hi gagaleya ma liyaliyahiyei i nei po i nenae, yaka Yoni i baha
uyahihi i pa, ‘Ona galeya, naka tauna Yaubada a Sipi Natuna!’
37 Hai luwaga a bahana hi nonoli yaka Yesu hi wimulitagoya po
mulinei hi nae, 38 ma Yesu i luhagawileya po hi wotagoya i galehi yaka i
lubayadehi i pa, ‘Omi luhogala awai?’
Ma hi pa, ‘Labai, meka om ani mae?’ (Labai a bui Bada.)
39 Yesu i paliwelehi i pa, ‘Ona nei po ona galeya.’
Yaka mitehi hi nae po anani mae hi galeya, ma amaka aibiga yaka
mitehi hi eno.
40 Yoni a hewahewali luwaga a baha hi noonoli po Yesu hi wotagoya,
gehouna gowana Andulu, Simona walehina. 41 Houga naka uyahina i
wotowolo po i nae walehina i biheya po i paliweleya i pa, ‘Yaubada a
Besinana lawana amaka to tuhagaya.’ (Besinana lawana naka Keliso.)
42 Simona i weluwaya po hi nei Yesu uyahina po Yesu Simona i galeya
ma i paliweleya i pa, ‘Tam gowam Simona, Yoni natuna; gowam wouna
a yatoni Sipasa.’ (A bui Pita, ma anona tapatapana.)
43 Malitom ma Yesu i pa, ‘Ta nae u Galili.’ Hi nenae po Pilipo hi
tuhagaya po Yesu i baha uyahina i pa, ‘Una wimulitagou.’

44 Pilipo a meyagai Besaida naka Andulu ma Pita hai meyagai. 45 Pilipo
Nataniyela i tuhagaya, po i paliweleya i pa, ‘Yaubada a Besina lawana
amaka to tuhagaya. Tauna odubona Mose a lugagayo bukana uyahina
i gilumi po gasi tu bahapiko hai giluma uyahina hi bahebaheya. Tauna
lawa Nasaletagei Yosepa natuna gowana Yesu.’
46 Nataniyela Pilipo uyahina i baha nae i pa, ‘Moina apo lawa dewade-
wana u Nasaleta hita guni?’
Yaka Pilipo i pa, ‘Una nei po una galeya.’ Ega yaka hi nae Yesu uyahina.
47 Yesu i gagaleya ma Nataniyela i nenei ma i baha i pa, ‘Geka lawana
tauna mei gogata Isalaela a dewa ega kikina a mepowa gehouna.’
48 Nataniyela Yesu i lubayadeya i pa, ‘Iyowai ma u hanapugeu?’
Yesu i pa, ‘Pilipo muliyei apoma i otugem ma tau a galena tahaem
kiyaha u logulogunа u memae.’
49 Uyahina ma Nataniyela nugonugona i goholi, ma ega yaka Yesu
i paliweleya i pa, ‘Guyau, tam Yaubada Natuna, tam mi Isalaela i
wasawasa.’
50 Yesu a baha i wimiheya i pa, ‘U witumaganeu babana a paliwelem,
tam kiyaha u logulogunа u memae ma a galem. Geka hougana ani galena
habuluna uyahim ma yohola apo banei dumana una galeya.’ 51 Yesu gasi
i baha i pa, ‘A baha duma uyahimi, yohola apo ona galeya yada ina hoeya
ma Yaubada a tu winoyanoya hina gae ma hina hopu tau Lawa Moinau
uyahiugei.’

2

Tawine tolehana Kana u meyageina

1 Iyeta luwaga hi kokoe ma tawine tolehana hi dewaya Kana
meyageina uyahina, Galili u tuponana. Ma tolehana uyahina Yesu
hinana hi toletoleha. 2 Yesu a hewahewali mitehi hi paliwelehi, tawine
tolehana amna binei. 3 Hai am uyahina ma hai wine hi wikokowi, ega
yaka Yesu hinana i baha uyahina i pa, ‘Wine amaka hi wikokowi.’
4 Ma Yesu i pa, ‘Hinau, awai binei ipa una wibagibagiu? Yohola ega u
houga bagibagi.’
5 Yesu hinana tu bagibagi i paliwelehi i pa, ‘Inapa awai ina baheya yaka
ona wotagoya po ona dewaya.’
6 Yudeya hai dewa naka yeuyeu, ma ani luoga walatahi hi memae
toleha numana uyahina magouhi 6. Naka gaimagei hi dewahi, ma ani
galenahi mei walata ma hi lata duma.
7 Yesu tu bagibagi i paliwelehi i pa, ‘Walata ona lihogohi,’ yaka walata
hi lihogohi po hi liwoliwogehi po i kokoe.
8 Ma Yesu i baha uyahihi po goilana hi higuya po hi niyeya toleha
taniwagana uyahina.
9 Ma Yesu goilana i wobuiya po wine, toleha taniwagana ega ita
hanapugeya wine geka ugona meka hi tami, ma tu bagibagi tunawahi hi
hanapugeya. Tu bagibagi goilana hi niyeya toleha taniwagana uyahina
po i uma dadani ma ega yaka tu tawine wouna i otugeya, 10 po i baha
uyahina i pa, ‘Tulau, wine geka i dewadewa duma, tauta ata dewa naka
ipa umauma dewadewana lawa ta wele tahaehi po lawa hin’umumaya
po hin’uma hiyougo, ma umauma waimulina umauma apapoena ta
houni, ma om umauma waimulina naka i haki lagona.’

11 Geka Yesu a wekiwekilala tahatahayana i dewaya Kana u
meyageina, Galili u tuponana, yaka a wipoya i wogeleteya lawa uyahihi,
ma a hewahewali hi witumaganeya.
12 Toleha i kokoe ma Yesu hinana po walewalehina po a hewahewali
mitehi hi hopu Kapaneum, po noka hotanana iyeta wabihaga hota hi
memae.

Yesu tu gimala hoi numa dalabu i wiyagahi
(Matiu 21:12-13; Maki 11:15-17; Luka 19:45-46)

13 Ma amaka houga i tulabeni po mi Yudeya Welulagona tolehana hina
dewaya, yaka Yesu i gae u Yelusalem. 14 Ma i lui numa dalabu baneina
u gali hinena po tu gimala i galehi tauhi gamogamo hi gimagimalena
halehi, lawa hai talaguyaba ubeihi. Gamogamohi naka bulumakau,
sipi ma bunebune. Ma gasi mone tu wiiyawepeli i galehi. 15 Yaka
Yesu gulawa metametanana uyahinei i wikodikodila. Gamogamo ma
lawa i wiyagahi numa dalabu baneina u gali hinena, ma mone tu
wiiyawepelipeli hai pata i lugolugoluhi ma hai mone i lunohanohaya.
16 Ma lawa bunebune hi gimagimalehi i paliwelehi i pa, ‘Omi kiu ona
hopunehi! Ma Amau a numa ega ona ibagibagi ipa omi ani gimala
numana!’
17 Ma a hewahewali Yaubada a Buka bahana hi nugotuhuya i pa,
‘Yaubada om numa a luhogaleya po nugou i waya. Ma nugowiyuwana
uyahiu mei mayau ebebalana.’
18 Mi Yudeya hai tanitaniwaga hi nei po Yesu hi lubayadeya hi pa, ‘Awai
binei dewa geka pitenana u dewahi? Om manini wekiwekilalana una
dewaya po to galeya ma to hanapugem tam taniwaga.’
19 Yesu hai baha i wimiheya i pa, ‘Yaubada a numa geka ona hoe
haleya, ma iyeta tonuga u hinena apo a witowolo meya.’
20 Ega yaka hi pa, ‘Ipa numa geka iyeta tonuga una wogo meya? Ma
una nugotuhuya numa geka a bolima magouhi 46 ma hi wikokowi.’
21 Yesu ega numa dalabu binei ita ibaabani, ma a hilage po a towolo
meme binei i ibaabani. 22 A hewahewali bahana anona ega hita hana-
pugeya ma a towolo meme u mulina a bahana ma Yaubada a Buka
bahana hi nugotuhu tuhagahi yaka hi witumaganehi.
23 Welulagona tolehana uyahina, Yesu Yelusalem i memae, ma a
wipoya wekiwekilalana lawa hi gagaleya po hi witumaganeya. 24 Ma
Yesu ega ita kawamoinehi, babana lawa hai dewa i hanapugena dumahi.
25 Ega emoemotana po lawa awai Yesu ina wibenabenameya ma tamogi
Yesu hai nugotuhu atapuhi amaka i hanapugehi.

3

Yesu a wibaabani guni meme binei

1 Lawa gowana Nikodemo tauna Palisi hai bolu, mi Yudeya hai tu
wiwogatala gehouna. 2 Tauna uguwei i nae Yesu uyahina, po i paliwe-
leya i pa, ‘Guyau, tam to hanapugem, tu wiatatiyana Yaubada uyahinei,
babana om bagibagi galenana mei Yaubada a bagibagi wipoyana po ega
emoemotana lawa gehouna hoi hipuli ina bagibagiyeya.’
3 Yaka Yesu i paliweleya i pa, ‘A baha duma uyahim, apo iyawoi ega
hina guni mehi yaka Yaubada anani taniwaga uyahina apega hina lui.’

4 Ma Nikodemo Yesu i lubayadeya i pa, ‘Iyowai po tau amaka a lata
ma ipa a guni meu? Nugote ega emoemotau po hinau u managona a lui
meme po u houga guni a wiluwagaya.’
5 Yesu i baha meme i pa, ‘A baha duma uyahim, inapa lawa ega goilei
po gasi Alugo Woiyawei ina guni meya yaka Yaubada anani taniwaga
uyahina apega ina lui. 6 Lawa hi gunigunita tauta lawa ma Yaubada
Alugo Woiyawa e weleweleta. 7 U wibaabani guni meme binei, ega
nugonugom ina gohogoholi. 8 Togowa a togo tupo gehouna po gehouna
gololona ta noonoli, ma anani nei po anani nae ega tata hanapugeya
naka pitenana lawa hai guni meme Alugo Woiyawa uyahinei ega tata
hanapugeya.’
9 Ma Nikodemo i baha nae Yesu uyahina i pa, ‘Om baha anona u
nugonugou ega ita lugeleteya.’
10 Ma Yesu i baha i pa, ‘Tam mi Isalaela hai tu wiatatiyana gehouna,
ma u baha geka ega uta hanapugeya? 11 A baha dumalu uyahimi awai
a hanahanapugeya po a gagaleya naka a bahebaheya uyahimi ma u
baha ega ota kawaimoineya. 12 Ginouli hipuligei a palipaliwelemi ma
ega ota witumagana, ma apo iyowai yada ginoulihi ona hanapugehi.
13 Ega iyai gehouna ita gae hoi yada, ma tau Lawa Moinau yadei a hopu
mai. 14 Odubona Mose mota pawasi i dewaya hoi balabala po mayau
uyahina i takeya, apo tau Lawa Moinau naka pite mayau uyahina hina
witakeu. 15 Ma iyawoi hina witumaganeu yaka apo yautu tuwetuwenai
hina tuhagaya.
16 Yaubada hipuli lawahi i luhogalehi yaka Natuna emosi hota i paliha-
leya, apo iyai ina witumaganeya yaka apega ina hilage ma yautu tuwe-
tuwenai apo ina waya. 17 Yaubada Natuna i himihimiliyai hipuli lawahi
ubeita, ega ipa ina wigouta ma ipa ina luyawihita. 18 Apo iyai Yaubada
Natuna ina witumaganeya yaka apega libahibahi ina wialoni. Ma iyai
tauna ega ita itumaganeya libahibahi apo i wialoni, babana Yaubada
Natuna ega ita witumaganeya. 19 Lawa hai libahibahihi babana geegeka.
Yayata amaka i nei hoi hipuli po ata dewa apapoehi i lugeletehi, ma
uguwa dewana nugohi i waya ma yayatana dewana ega hita luhogaleya.
20 Yaka iyawoi hai dewa apapoehi, naka tauhi yayata hi wihinigigiyeya
po yayatana uyahina ega hita nei. Matababana apo hai dewa apapoehi
yayatana ina lugeletehi. 21 Ma iyai a dewa dumadumaluna yayatana
uyahina e nenae po yayata a dewa e laugeleteya, naka a bagibagi
Yaubada uyahinei e nenei.’

Yoni a wipaliwelena Yesu binei

22 Geka u mulihi apoma Yesu a hewahewali mitehi hi nae Yudeya u
tuponana po hi memae ma Yesu gowanei a hewahewali lawa hi bapati-
sohi. 23 Yoni gasi lawa i ibapatisohi Yudeya u tuponana. Naka Enoni
meyageina Salim u liyaliyana babana tupo noka goila hi maga uyahinei
lawa hi liya nae po i ibapatisohi. 24 (Yoni gasi lawa i ibapatisohi naka
hougana yohola ega hoi numa panipani hita houni.) 25 Yoni a hewahe-
wali Yudeya lawana mitehi hi lugamobagibagi bapatiso yeuyeuna binei.
26 Yaka hi nae Yoni uyahina po hi baha hi pa, ‘Guyau, u nugotuhuya
lolowa Yodani u tuponei ta memae ma lawana u laimoineya, tauna i
wiwawala po e ibapatiso, ma a bapatisona lawa atapuhi hi luhogaleya
po he nenae uyahina.’

27 Yoni hai baha i wimiheya i pa, ‘Bagibagi atapuhi Yaubada i
huhounihi naka tauhi lawa hi wobagibagiyehi. 28 Ma amaka a pali-
welemi, tau ega Yaubada a Besinana lawana, ma tau Yaubada i
himila tahaeu ma Besinana lawana tauna i wimulitagou.’ 29 Yoni
i’mpaliluwaluwa i pa, ‘Hewahewali luwaga hi memae po tulana a
guguhini i tuhagaya po ipa apo ina lawagi, ma tulanana i kaoha duma
babana tulana a houga tawine amaka i geleta. Mei tau naka pitenana
a kaoha duma babana lawa atapuhi he nenae Yesu uyahina. 30 Yesu tu
wotagona boluna ina lata, ma tau tu wotagou boluna ina habulu.
31 ‘Lawana yadei i nenei naka lawa ataputa i gelagonita, ma iyai
hipuligei i nenei naka tauna hipuli lawana, po hipuli gapolahi ubeihi e
ibaabani. Ma lawana yadei i hopuhopu mai tauna lawa baneina. 32 Yada
dewahi i gagalehi ma i noonolihi amaka i paliweleta po a baha ta nonoli
ma lawa gehouhi ega hita kawamoineya. 33 Ma apo iyai tuwegana ina
witumaganeya yaka apo Yaubada ina kawamoineya. 34 Lawana tauna
Yaubada i himihimili, Yaubada a baha i bahebaheya, babana Yaubada
Alugona i lihogo dumaya. 35 Guyau Natuna i luhogaleya yaka anani
taniwaga u nimana i hounihi. 36 Ma apo iyai ina witumaganeya yaka
yautu tuwetuwenai ina tuhagaya, ma apo iyai ega ina witumaganeya
yaka apega yautu tuwetuwenai ina tuhagaya, ma Yaubada a luyogigai
apega ina kokoe uyahina.’

4

Yesu Samaliya wawinena mitehi hi wititutuhaga

1 Palisi lawahi Yesu tuwegana hi nonoli naka Yesu a bapatisogei lawa
hi maga duma hi wootagoya, ma Yoni ega hita maga. 2 Ma Yesu tauna
ega bapatiso ita dewadewaya ma a hewahewali tauhi hi dewadewaya.
3 Ma Yesu i hanapugeya naka amaka Palisi lawahi a bagibagi tuwegana
hi nonoli, yaka Yudeya i nehaleya po ipa ina gunawileya u Galili.
4 Ma tahaya naka Samaliya tuponana uyahinei i nae, 5 po i geleta
meyagai gowana Saika uyahina. Odubona Yakobo natuna Yosepa hipuli
i weleweleya balana ega ita dao. 6 Tuponana uyahina naka goila
huuhulana i memae, ma goilana naka Yakobo odubona i halaya, ma
Yesu a naena uyahina i weluhilahilage ma i geleta goilana uyahina iyeta
bolinai po i tugula ma i iyagohina.
7-8 Houga naka uyahina tauna tunawana i memae (ma a hewahewali
atapuhi hi nae Samaliya u meyageina po ipa hai am hina gimala). Houga
kukuna ma Samaliya wawinena gehouna i nei po ipa goila ina higu, ma
Yesu wawinena i galeya yaka i lupali i pa, ‘Wawine, goila una weleu po
an’uma.’
9 Wawinena Yesu uyahina i baha nae i pa, ‘Una galeu, awai binei tam
lawa Yudeyagei ma tau wawine Samaliyagei, ma goila e laupaliyeu?’ (Mi
Yudeya ma mi Samaliya yohola ega hita winugoemosi.)
10 Ega yaka Yesu wawinena i paliweleya i pa, ‘Itapa Yaubada
anani’mbenena uta hanapugeya uyahim, po itapa uta hanapugeu tau
iyai, apo uta lupaliyeu po goila waiyautuna ata welem.’
11 Ega yaka wawinena i pa, ‘Bada, ega om ledu, ma goila geka domona
i dao duma apo iyowai ma goila waiyautuna una weleu? 12 Apo tam
gogata Yakobo una gelagoni? Yakobo tauna i goila geka huuhulana i
dewaya, natunatuna po a gamogamo mitehi hi umumaya.’

13 Yesu wawinena i paliweleya i pa, ‘Apo iyawoi goila geka hin’umaya
yaka apo uyopopohi hina haleyana mehi, 14 ma apo iyawoi goila galiugei
hin’umaya yaka apega uyopopohi hina haleyana mehi. Goilana apo
lawa u nugonugohi ina huuhuleya yautu memewahagana binei.’
15 Ma wawinena Yesu uyahina i baha i pa, ‘Bada, goilana una weleu
po an’uma po ega uyopopou ina halehaleeya po ega goila higuna binei a
gunagunawilena meu.’
16 Ega yaka Yesu i pa, ‘Una nae po agom una weluwaya po ona nei.’
17 Ma wawinena Yesu a baha i wimiheya i pa, ‘Tau ega agou.’
Ega yaka Yesu i baha meme uyahina i pa, ‘Naka baha dumana u pa ega
agom, 18 babana agagom magouhi nimitutu, ma naka lawana u lawagi
po mitehi o memae, ega agom dumana. Om bahana naka baha dumana.’
19 Yaka wawinena Yesu a baha i wimiheya i pa, ‘Bada, amaka a
hanapugem tam tu bahapiko gehouna. 20 Ma una paliweleu tupo
awai Yaubada ani polouna i linanaya, babana googiyai uyahihiyei i
nenei naka Samaliya u oyana to polopolou, ma taumi mi Yudeya o pa
Yelusalem ani polou dumana.’
21 Yaka Yesu wawinena a baha i wimiheya i pa, ‘Wawine, a baha
dumalu uyahim, houga e nenei apega lawa hina polopolou Samaliya u
oyana po Yelusalem uyahina; tauhi ega ani polou dumahi. 22 Taumi mi
Samaliya iyai uyahina o polopolou, ega ota hanapugeya ma tauyai mi
Yudeya to hanapugeya iyai uyahina to polopolou, babana Tu wiluyago-
hana uyahiyai i geleta. 23 Tamogi houga amaka i geleta, po tauhi
Amata a tu polou dumahi uyahina hina polopolou, ma hai polouna
uyahina nugonugohiyei po tahaya dumalunei, Yaubada lawa geka pi-
tenana e bibihehi. 24 Yaubada tauna Alugo po tupo atapuna uyahina e
memae, yaka tauhi uyahina hina polopolou, nugonugohiyei po tahaya
dumalunei hina polopolou.’
25 Ma wawinena Yesu i paliweleya i pa, ‘Amaka a hanapugeya ipa
yohola apo Yaubada a Besinana lawana ina nei, tauna hi igowaya hi pa,
Keliso, apo ina nei po hanapu atapuna ina paliweleta.’
26 Yesu wawinena i paliweleya i pa, ‘Geka tau a ibaabani uyahim, tau
Besibesinanau.’
27 Hai wibaabani uyahina ma a hewahewali hi gunawilena mehi po hi
gagaleya naka wawine mitehi hi memae ma hi goholihi tamogi ega awai
gehouna hita baheya, hita pa, ‘Awai nugonugom?’ bo hita pa, ‘Awai binei
wawine mitehi o ibaabani?’
28 Ma wawinena a goila ani higuna i nehaleya ma inae po lawa hoi
meyagai i paliwelehi i pa, 29 ‘Ona nei po lawa ona galeya tauna u dewa
atapuhi i paligeletehi, nugote tauna Yaubada a Besinana lawana.’ 30 Ega
yaka lawa meyagai baninei ipa hina liya mai Yesu uyahina.
31 Hi liyaliya mai ma a hewahewali uyahina hi pa, ‘Guyau, un’am.’
32 Ma hai baha i wimiheya i pa, ‘U yam taumi ega ota hanapugeya.’
33 Uyahinei tunawahi ma hi ibaabani hi pa, ‘A yam iyai i weleya?’
34 Yesu i pa, ‘U yam naka Tu himiliu a nugotuhu a dewaya po a bagibagi
a luwegahi. 35 Houga hi kokoe uyahihi o ibaabani o pa, wamahiya
wohepali hina kokoe apo mahula a houga ina geleta. A paliwelemi, ona
galena nae hoi tano, mahula a houga i geleta. 36 Houga mahula uyahina
apo tu bagibagi hina kaoha po hai meiha hina tama, tu ugota ma tu
luhepa mitehi hina kaoha gogona, babana houga mahula i geleta. Ma

Yaubada a mahula uyahina tu bagibagi apo hina kaoha babana lawa
luyagohana tuwetuwenai amaka hi tuhagaya. 37 Googata hai baha hi
pa, ‘Lawa gehouna tu lupehi ma lawa gehouna tu luhepa.’ Naka baha
dumana. 38 Mahula binei a himilimi po lawa ona tamihi. Lawa gehouhi
lolowa hi ugota po hi liyeuyeu, ma taumi ona luhepa.’
39 Samaliya u meyageina lawa tupohi Yesu hi witumaganeya, waw-
inena a wipaliwelena binei, babana i pa, ‘Tauna u dewa atapuhi i
paligeletehi.’
40 Yaka mi Samaliya hi geleta po Yesu uyahina hi pa, ‘Oo Bada, hilaki
tata memae?’ Uyahinei iyeta luwaga mitehi hi meupom.
41 Yaka lawa magomagouhi Yesu hi witumaganeya a baha ubeihi.
42 Ma wawinena hi paliweleya hi pa, ‘Amaka to kawamoineya, babana
ega om baha yawa, ma a baha amaka to nonolihi po gasi to galeya, yaka
to hanapugena dumaya tauna Tu wiluyagohana tu mehipuli ataputa
ubeita.’

Yesu taniwaga baneina natuna i widewadewaya

43 Iyeta luwaga hi kokoe ma Yesu Samaliya i nehaleya po ipa ina
nae Galili u tupona. 44 Ma Yesu baha geka pitenana i baheya i pa, ‘Tu
bahapiko ega emoemotana po hina wiyateyateya a meyagai dumana
uyahina.’ 45 Hougana i geleta u Galili lawa hi kaoha duma a nei binei,
babana lolowa hi nae Yelusalem welulagona tolehana uyahina po Yesu
a bagibagi hi galeya tolehana u hinena.
46-47 Ma Yesu i gunawilena meya Kana u meyageina, naka Galili u
hinena. Dobuna uyahina lolowa goila i wobuiya po wine. Yesu i geleta
po i memae. Ma Kapaneum taniwagana noya i nonoli naka Yesu Yudeya
i nehaleya po u Galili i memae yaka i nei Yesu uyahina babana natuna i
totogo po i baha gonugonuguwa i pa, ‘Emoemotana tata nae Kapaneum
po natuwe i tootogo uta luyawahi? Kikina ma apo ina hilage.’
48 Yesu lawana i paliweleya i pa, ‘Ega kikina iyai gehouna uyahimiyei
ita witumaganeu, ma u bagibagi wipoyahi o galehi ma apoma o
kawamoineu.’
49 Ega yaka taniwagana i paliweleya i pa, ‘Bada, una bulili po ta nae
ma natuwe apo ina hilage.’
50 Ma Yesu i baha i pa, ‘Una gunawilem, natum amaka i luyagohana.’
Lawana Yesu a baha i witumaganeya ma i gunawileya. 51 Hougana i
gunawileya po i nenae ma a tu bagibagi hoi tahaya i tuhagahi po tuwega
hi paliweleya hi pa, ‘Natum amaka i luyagohana.’
52 Ega yaka i lubayada i pa, ‘Kabudala awai natuwe a totogo i
wohouna?’
Ma hi pa, ‘Pom iyeta bolinai ma wipoya i nehaleya.’
53 Ma tewelana amana i nugotuhuya hougana Yesu i bahababaha
uyahina i pa, ‘Natum amaka i luyagohana,’ yaka lawana a bolu mitehi
Yesu hi witumaganeya.
54 Geka Yesu a manini wiluwagana wekiwekilalana i dewaya hougana
Yudeya i nehaleya po u Galili i wobagibagi.

5

Yesu lawa bolobolouna i luyawahi

1 Houga geka u mulina mi Yudeya toleha gehouna Yelusalem hi de-
waya, po ega yaka Yesu i gae tolehana binei. 2 Ma Yelusalem gamogamo

hai mateta u liyaliyana goila talawiwilana i memae mi Yudeya ponahiyei goilana hi wogowaya po hi pa Besaida. Ma tuponana uyahina numa ani wiyagohina nimitutu hi wogohi po hi memae goilana u hadana. 3 Naka numahi uyahihi tu tootogo boluhi hi eneno, matahi keekehi po daladalahi po tapitapiyahi po, he iotonana goila ombutuna binei. [4 Ma Guyau a tu winoyanoya gehouna e hopu po goila talawiwilana e butuya po guhuguhuna, ma lawa awai tootogona ina yoli tahaya goilana uyahina yaka apo a totogo ina yababa.] 5 Ma u hayahi lawa gehouna i wobolobolou bolima magouhi 38. 6 Ma Yesu i nae po lawana i galeya, ma i hanapugeya naka bolima hi maga duma uyahina totogo i memae, ega yaka Yesu lawana i lubayadeya i pa, 'Nugonugom una luyagonana?'

7 Ega yaka tu tootogona i baha i pa, 'Bada, ega tu haguwe, iyai apo goila a houga wiguhu hougana ma ina houna hopuneu, houga magomagouna a laudadana ipa a hopu, ma ega emoemotau, ma tu tootogo gehouhi he nei po he togo po he lauyagohana.'

8 Yesu lawana uyahina i baha i pa, 'Una wotowolo po om ani eno una awali po una nae.' 9 Mala emosi ma lawana tootogona i luyagohana ma anani eno i awali po i nae.

Naka houganana iyeta dalabu. 10 Ma mi Yudeya hai tanitaniwaga lawana hi galeya yaka hi baha nae uyahina hi pa, 'Awai binei lugagayo u tulagoni po iyeta dalabu ma om ani eno u awala?'

11 Ma hai baha i wimiheya i pa, 'Lawa i iluyagohaniu tauna i paliweleu i pa, "Om ani eno una awali po una nae." '

12 Ma hi lubayadena meya hi pa, 'Lawa awai i baha naka pitenana?'

13 Ma Yesu lawana i lauyawahi ega ita hanapugeya po i pa, 'Iyai'galehi, lawa awai,' babana Yesu i nae bolu u hayahi po ega ita galena tuhagaya.

14 Apoma Yesu lawana hoi numa dalabu baneina uyahina i tuhagaya po i paliweleya i pa, 'U galeya, amaka u luyagohana ega houga gehouna dewa apapoehi una dewadewa meya, meka po apo apapoe banei dumana una wialoni.'

15 Lawana i nae po tanitaniwaga uyahihi i bahena meya i pa, 'Lawana i lauyawahiu naka Yesu.'

16 Mi Yudeya tanitaniwagahi Yesu hi lipilipili, babana hoi dalabu lawa tootogona i luyawahi. 17 Ega yaka Yesu mi Yudeya i paliwelehi i pa, 'Amau houga atapuna e wobagibagi, yaka tau a wobagibagi.' 18 Yudeya tanitaniwagahi a baha hi noonoli po ipa iyowai ma hina lihilageni. Babana dalabu lugagayona i tulagoni, ma i pa tauna ama dumana Yaubada po mitehi emoemotahi.

Yaubada Natuna a taniwaga

19 Yesu lawa i paliwelehi i pa, 'A baha dumalu uyahimi, ega emoemotana tau tunawau bagibagi awai a dewaya. Ma Amau a bagibagi a galehi, naka pitenana tau gasi a bagibagi a wotagohi. 20 Amau i luhogalena dumau, uyahinei a bagibagi atapuhi i dewadewahi, i wiatatiyeu po a bagibagihi a dewahi. Ma apo ona goholimi babana bagibagi gegedumahi e iatatiyeu. 21 Amau tu hilahilage hai hilage uyahinei i witowolo mehi po yautu i welehi, naka pitenana tau gasi apo yautu wouna lawa a welehi iyawoi amaka a winaganihi. 22 Amau luhetala ega ita taniwageya lawa uyahihi, babana luhetala lugagayona atapuna amaka i weleu po tau a bagibagiyehi, 23 ipa atapumi ona wiyateyateu mei

Amau o iyateyateya. Ma apo iyawoi ega hina wiyateyateu yaka Amau i himihimiliu ega hita wiyateyateya.

24 ‘A baha dumalu uyahimi, apo taumi iyawoi u baha ona wiponawogogeya po Tu himiliu ona witumaganeya yaka apo yautu tuwetuwenai ona tuhagaya, ma apega a libahibahimi. Taumi amaka o witumagana yaka hilage a tupo o nehaleya po o damana luyagohana wouna uyahina. 25 Ma a paliwelena memi, houga e nenei, bo hougana amaka i geletai, apo tu hilahilage Yaubada Natuna ponana hina noonoli, naka tau ponau ma apo ponouna tu nonolina luyagohana hina tuhagaya. 26 Amau tauna luyagohana a baba amaka i palihaleya uyahiu po tau gasi luyagohana a baba. 27 Luhetala lugagayona amaka i weleu, po ipa tau apo a dewahi, babana tau Lawa Moinau.

28 ‘Uyahinei ega ona nugonugogohola ginouli geka ubeihi, houga e nenei tu hilahilage atapuhi ponau apo hina nonoli po kokowaga uyahinei hina towolo meme. 29 Po iyawoi tauhi tu dewadumalu luyagohana tuwetuwenai apo hina tuhagaya, ma tauhi tu dewaapapoe nugodubu apo hina wialoni. 30 Ega emoemotau tunawau bagibagi awai a dewaya. Ega tau u luhogala a wootagoya, ma Yaubada a luhogala a wotagohi. Ma u limoina i dumalu babana ega tau u nugotuhugei, ma Yaubada a luhetala a nonoli po a wobagibagiyeya.’

31 Yesu i baha meme i pa, ‘Apo tau tunawau a limoinena meu ma ega tu limoineu gehouna, yaka u baha apega ona wotagoya. 32 Ma Yaubada i laimoineu amaka a hanapugeya bahahi naka baha moinahi.

33 ‘Lolowa lawa o himilihi po hi nae Yoni tu bapatiso uyahina po biugei i ibaabani naka i limoineu. 34 Tau ega ata geno lawa hai baha limoinana binei ma ubeimi a ibaabani Yoni a baha binei ipa ona witumagana. 35 Yoni galenana mei yayata, houga kukuna o galeya po o kaoha.

36 ‘Yoni a wibaabani tau biugei naka ginouli baneina. Ma tamogi Yaubada a bagibagi naka ginouli banei dumana babana i haguwe. A maninigei a bagibagi a lauegahi ipa ona hanapugeu tau Yaubada uyahinei a nei. 37 Amau tauna i himiliu ma i paligeletau. Tamogi ega ota galeya po ega ponana ota nonoli. 38 Yaka a baha ega u nugonugomi hita memae, uyahinei ega ota witumaganeu po ota pa tau Yaubada uyahinei a nei. 39 Houga magomagouna Yaubada a Buka odubohi o hiyahiyawihi, ma omi nugotuhu o pa yohola apo yautu memewahagana ona waya, ma ega ota nugotuhu tuhagaya Buka uyahina hi palipaliwelemi tau biugei. 40 O winugoniniyeu yaka yautu memewahagana apega ona tuhagaya.

41 ‘U bagibagi geka a dewadewahi ega lawa omi omhuna binei. 42 A hanapugemi ega kikina omi luhogala Yaubada uyahina ita memae. 43 Tau Amau gowanei a nei ma ega ota kaoheu. Apo lawa gehouna tunawana gowanei ina nei uyahimi yaka ona kaoheya. 44 Nugonugomi ipa lawa hina hunemi, yaka Yaubada omhunana o wihinigigiyeya, naka tepanei ega ota witumagana.

45 ‘Ega ona inugonugotuhu ipa apo a wigoumi Amau u matana. Mose a lugagayo apo hina wigoumi. Omi nugotuhu ipa Mose a lugagayo apo ina hagumi; apeega. 46 Ma inapa Mose a lugagayo ona wotagoya, yaka tau ona wotagou babana odubona i’mgiluma po biugei i wipaliwelena. 47 Ma a gilumana ega ota witumaganeya, yaka ega emoemotami po u baha ona witumaganehi.’

6

Yesu tausana nimitutu i wianihi
(Matiu 14:13-21; Maki 6:30-44; Luka 9:10-17)

1 Yesu a wibaabani i wikokowi ma i gelu po Galili bogana i damani.
Bogana gowana gehouna Tibeliya. 2 Bolu baneina hi wotagoya po hi
nei uyahina, babana a bagibagi wipoyana amaka hi galeya tu tootogo
lawahi uyahihi. 3 Yesu a hewahewali mitehi hi gae u oya po hi tugula.
4 Naka hougana mi Yudeya hai Welulagona tolehana a iyeta amaka i tu
liyaliyani.
5 Yesu i itotolana wilawila po bolu i lata duma ma hi liya mai uyahina,
ega yaka Pilipo i lubayadeya i pa, 'Meka yaniyani apo ta gimala po lawa
geka ta wianihi?' 6 Lubayada geka uyahinei Pilipo i ludadani, ma Yesu i
hanapugeya apo awai ina dewaya po lawa geka ina wianihi.
7 Pilipo Yesu uyahina i baha nae i pa, 'Patala i lata duma po ega
emoemotana kina handele luwaga uyahinei palawa ta gimalaya po ta
wianihi.'
8 Ega yaka a hewali gowana Andulu, Simona Pita walehina i paliwe-
leya i pa, 9 'Tewela gehouna a palawa muhomuhona magouna nimitutu
ma iyana luwaga uyahina a galeya, nugote ega emoemotana po bolu
uyahinei ta wianihi.'
10 Yesu i paliwelehi i pa, 'Amaka ma lawa atapuhi ona baha po hoi
hiyamoni hina tugula,' babana tupo naka i wihiyamoni yaka lawa hi
tugula, ma ololoto tunawahi hi hiyawihi po magouhi tausana nimitutu.
11 Yesu palawa i winihi po Yaubada uyahina i wimamala, ma hi gutaya
lawa uyahihi, ma iyana luwaga i winihi po i dewaya mei palawa i
dewadewaya pite ma hi gutaya, ma hi am po emoemotahi.
12 Am atapuhi hi'mam po hi'mhiyougo apoma Yesu a hewahewali i
paliwelehi i pa, 'Palawa tupotupona ona tuwaluta meya ega gehouna
ona laipeuya.' 13 Palawa nimitutu uyahinei lawa i ianihi, tupotupona
a hewahewali hi tutuwaluta meya naka poha magouhi 12 hi lihogohi.
14 Houga noka uyahina Yesu a manini wekiwekilalana lawa hi gaga-
leya, po hi pa, 'Moina dumana geka tauna Tu bahapiko Mose i baheba-
heya Yaubada a Buka uyahina, amaka i nei hoi hipuli.' 15 Houga naka
uyahina Yesu lawa hai winugonugotuhu i hanapugeya hi pa, apo houga
kikina ma hina winagani po ina wiwasawasa uyahihi. Ma Yesu ega
nugonugona yaka i nehalehi po tunawana i nae u oya.

Yesu boga tepanei i nenae
(Matiu 14:22-33; Maki 6:45-52)

16 Ma ibiga amaka i geleta yaka a hewahewali hi hopu Galili u bogana
17 po wam uyahina hi gelu po ipa hina damana meme Kapaneum u
meyageina. Ma uguwana uyahina tunawahi hi woewoe damana, ma
Yesu yohola ega ita nae uyahihi. 18 Hougana togowa baneina po guletutu
hi wialoni. 19 Ma hi woe po boga hi lautipolini, ma Yesu boga tepanei i
nenei wam u liyaliyana ma hi galeya, po hi matouta duma. 20 Ega yaka
Yesu i paliwelehi ipa, 'Ega ona matomatouta; tau.' 21 Ma hi baha po hoi
wam i gelu po ega daona ma Kapaneum u lekawana hi gota.

Yesu tauna yaniyani waiyautuna

22 Malitom ma Galili u bogana tu mae, hi hanapugeya tauhi Yesu a
hewahewali tunawahi wam hi geluya po hi nae ega Yesu mitehi. 23 Naka

malatomtomna mi Tibeliya hai wamgei hi nei po hi gota, Guyau palawa
i waya po i wimamala ma bolu i ianihi meyageina uyahina. 24 Po noka
hotanana Yesu a hewahewali mitehi hi bihehi po ega yaka, lawa boluhi
wam hi geluhi po hi damana Kapaneum Yesu tu bihena.
25 Hi damana po hi tuhagaya, ma hi lubayadeya hi pa, ‘Guyau, iyowai
ma u nei?’
26 Ma Yesu lawa uyahihi i baha i pa, ‘A baha dumalu uyahimi, taumi
o bibiheu babana palawa o ani po o’mhiyougo ma u wipoya weki-
wekilalana ega kikina anona awai gehouna uyahimi. 27 Ega yaniyani
kookoena binei ona wobagibagi, ma yaniyani yautumi memewahagana
binei ona wobagibagi. Tau Lawa Moinau yaniyani a welewelemi,
babana Amau a kaoha wekiwekilalana.’
28 Tauhi hi lubayadeya hi pa, ‘Awai uyahinei apo Yaubada a bagibagi
to dewahi?’
29 Yesu hai lubayada i wimiheya i pa, ‘Geka bagibagina Yaubada i
luhogaleya ipa ona dewaya: tau ona witumaganeu babana i himiliu po
a nei uyahimi.’
30 Ma hi lubayadena meya hi pa, ‘Heki, wekiwekilala awai una dewaya
po to galeya ma to witumaganem, 31 mei odubona googiyai hoi balabala
yabayababa ma yaniyani hi anani gowana mana. Naka Yaubada a Buka
uyahina hi baheya hi pa, ‘Yaniyani yadei i welehi po hi’mam.’ Ma tam
apo wekiwekilala awai una dewaya u matiyai?’
32 Yesu lawa i paliwelehi i pa, ‘A baha dumalu uyahimi, Mose ega
yaniyani yadei googata ita welehi, ma Yaubada yaniyani moinana yadei
e welewelemi. 33 Tau yaniyani Yaubada uyahinei a hopu mai hoi hipuli
po lawa hai luyagohana a welehi.’
34 Tauhi hi baha nae Yesu uyahina hi pa, ‘Bada, yaniyani geka una
weleweleiyai houga magomagouna.’
35 Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Tau yaniyani omi luyagohana binei.
Apo iyai ina nei uyahiu yaka apega am ina hilage, ma iyai ina witu-
maganeu yaka apega uyopopona ina haleya. 36 A paliwelemi amaka o
galeu, ma tamogi ega ota witumaganeu. 37 Ma iyawoi Amau i palihalehi
uyahiu, apo hina nei uyahiu ma apega a wihinigigiyehi. 38 Babana
tau yadei a hopu mai ma ega ipa, tau u nugotuhu a dewaya ma Tu
himiliu a nugotuhu a dewaya. 39 Geka a nugotuhu, lawa magomagouhi
i palihalehi uyahiu po a galena itete imahiyehi po iyeta sigasigana
uyahina hilage uyahinei a witowolo mehi. 40 Ma Amau a nugotuhu geka:
apo iyai tau Natuna ina galeu po ina witumaganeu yaka apo luyagohana
tuwetuwenai ina tuhagaya po iyeta sigasigana uyahina hilagei apo a
witowolo meya.’
41 Mi Yudeya tanitaniwaga a baha hi noonoli po hi luyogigai, babana i
baha uyahihi i pa, ‘Tau yaniyani yadei a hopu mai.’ 42 Tauhi hi pa, ‘Geka
lawana Yosepa natuna gowana Yesu, amana ma hinana ta hanapugehi
ma iyowai po i pa tauna yadei ita hopu mai.’
43 Yesu i paliwelehi i pa, ‘Ega tau biugei ma ona bahabaha unuunula.
44 Apega iyai nugonei ina nei uyahiu Amau tauna a nugotuhugei. Tauhi
iyeta sigasigana uyahina hilagei apo a witowolo mehi. 45 Baha geka tu
bahapiko odubona i gilumi Yaubada a baha i pa, “Lawa magomagouhi
Yaubada uyahinei apo hai witatiyana hina tuhagaya.” Ma apo iyawoi
Amau a wiatatiyana hi noonoli po hi wiponawogogeya tauhi apo uyahiu

hina nei. 46 Taumi uyahimiyei ega iyai gehouna Amau ita galeya,
tau tunawau, babana Yaubada uyahinei a nei. 47 A baha dumalu
uyahimi, lawa awai i itumaganeu tauna apo luyagohana tuwetuwenai
hina tuhagaya 48 babana tau yaniyani omi luyagohana binei. 49 Odubona
googami hoi balabala yaniyani gowana mana hi anani, ma uyahinei
ega luyagohana tuwetuwenai hita tuhagaya ma hi hilahilage. 50 Ma
yaniyanina yadei i hopuhopu mai lawa awai in'anani yaka apega hina
hilage. 51 Naka yaniyanina tau yadei a hopu mai apo iyai in'aniu,
yaka apo luyagohana tuwetuwenai ina tuhagaya. Ma yaniyanina a
welewelemi naka tau hiniu ma u luyagohana apo a palihaleya hipuli
lawami ubeimi.'

52 Geka bahana binei ma mi Yudeya mitehi hi lugamogahigahi hi pa,
'Geka lawa awai ipa apo hinina ta'nani?'

53 Ega yaka Yesu i baha uyahihi i pa, 'A baha dumalu uyahimi, tau Lawa
Moinau, ma inapa hiniu ega on'anani, ma talau ega on'umaya, yaka
apega omi luyagohana. 54 Apo iyai hiniu in'anani, ma talau in'umaya,
yaka apo luyagohana memewahagana ina tuhagaya, po iyeta sigasigana
uyahina hilagei apo a witowolo meya. 55 Yaka ona hanapugeya hiniu
yaniyani dewadewana, ma talau umauma dewadewana. 56 Apo iyai
hiniu in'anani ma talau in'umaya, yaka apo tau u nugonugona a memae,
ma tauna uyahiu ina memae. 57 Amau tauna lauyagohanana i himiliu
yaka uyahinei u luyagohana a wiwaya, ma apo iyai hina winiu po
in'aniu, yaka luyagohana apo uyahiugei ina tuhagaya. 58 Odubona
googata [mana] hi anani, ma ega uyahinei luyagohana hita tuhagaya, ma
hi hilahilage. Yaniyani geka yadei i hopuhopu mai inapa iyai in'ani yaka
apo luyagohana memewahagana ina tuhagaya.' 59 Geka ginouli atapuhi
naka Kapaneum numa dalabu u hinena i paligeletehi po i wiatatiyanehi.

Yesu tu wotagona gehouhi hi nae

60 Yesu tu wotagona magomagouhi yaniyani bahana hi noonoli po
tunawahi ma hi ibaabani hi pa, 'Baha geka nonolahi uyahita hi witai
duma; tauta ega emoemotata.'

61 Yesu hai baha unuunula amaka i hanapugeya, yaka i baha nae
uyahihi i pa, 'Baha geka binei ma o lunugoluwaluwaga. 62 Tau Lawa
Moinau lolowa yadei a hopu mai, ma yohola apo a gunawileu. Ma inapa
u gunawilana ona galeya yaka ona witumaganeu? 63 Alugo Woiyawa
luyagohana memewahagana lawa e welewelehi. Ega emoemotana
po lawa tunawahi hina waya. U baha anohi, lawa hai luyagohana
memewahagana binei, 64 ma gehoumi ega ota witumaganeu.' Yesu
baha geka i bahebahehi babana i hanapugena dumaya apo awa hina
wawala: gehouhi ega hita witumaganeya, ma i hanapugeya apo iyai
ina nugohaleya. 65 Yaka i paliwelehi i pa, 'Geka u bahana lolowa a
paliwelemi a pa, apega iyai nugonei ina nei uyahiu Amau tauna a
nugotuhugei.'

66 Geka bahana binei tu wotagona magomagouhi hi wihinigigiyeya,
ma hi nehaleya po ega mitehi hita nae.

67 Ma a hewahewali magouhi 12 i lubayadehi i pa, 'Taumi iyowai
nugonugomi ipa ona nae?'

68 Ega yaka Simona Pita Yesu uyahina i baha i pa, 'Guyau, apo iyai
uyahina to nae? Tam tunawam luyagohana memewahagana uyahim

e memae, 69 yaka tauyai to witumaganem po gasi to hanapugem tam
Yaubada a Besinana Waiwoiyawana.'
70 Yesu i paliwelehi i pa, 'Baha dumana, magoumi 12 a winaganimi,
ma uyahimiyei gehouna tauna Tomodulele tulana.' 71 (Yesu i ibaabani
naka Yudasa binei, tauna Simona Isakaliyota natuna. Yudasa tauna Yesu
a hewali, ma yohola apo ina nugohaleya.)

7

Yesu i welugowagowada nae toleha uyahina

1 Geka u mulihi Yesu Galili tuponana i wiwileya. Ma ega nugonugona
ipa Yudeya ina wiwileya, babana Yudeya hai tanitaniwaga nugonugohi
ipa Yesu hina lihilageni. 2 Ma mi Yudeya hai Kape tolehana amaka
i tuliyaliyani ipa apo hina dewaya. 3 Ega yaka Yesu walewalehina
hi baha nae uyahina hi pa, 'Meyagai geka una nehaleya po una nae
Yelusalem tupo Yudeya uyahina, po noka hotanana tu wotagom om
bagibagi wipoyana hina hanapugeya. 4 Ma una nugotuhuya apega iyai
gehouna bagibagi gowagowada uyahinei ma tuwegana ina lata inapa
tam una wipoya yaka una nae po hipuli lawa uyahihi om manini una
wogeleteya.' 5 Walewalehina baha geka hi bahebaheya, babana ega hita
witumaganeya.
6 Ega yaka Yesu i paliwelehi i pa, 'Ega u houga dumana po ipa a nae.
Ma taumi ona nae, babana houga atapuna emoemotami. 7 Taumi tu
mehipuli po ega omi witumagana yaka lawa apega hina wigawiyemi ma
tau apo hina wigawiyeu babana hai apapoe a palipaligeletehi ubeihi.
8 Taumi tunawami ona nae hoi toleha, geka hougana apega a nehi toleha
uyahina babana u houga dumana ega ita geleta.' 9 Baha geka i baheya
yaka a lawa hi nae toleha uyahina ma tauna u Galili i memae.
10 Yesu walewalehina hi nehaleya po hi nae hoi toleha ma Yesu muli-
hiyei i welugowagowada po i nae Yelusalem po i geleta. 11 Mi Yudeya hai
tanitaniwaga tolehana u hinena, Yesu hi bibiheya ma hi laubayadeya hi
pa, 'Yesu meka?'
12 Lawa a boluhi ma Yesu binei hi laugamogahigahi po gehouhi hi pa,
'Yesu tauna lawa dewadewana.'
Ma gehouhi hi pa, 'Ega, lawa e koyakoyamehi.' 13 Ma ega iyai
gehouna Yesu ita widewedeweya lawa u matahi, babana mi Yudeya hai
tanitaniwaga hi matutehi.
14 Toleha gaogaonana u tupolina, ma Yesu i lui numa dalabu baneina
uyahina po a wiatatiyana i wiwawali, 15 po mi Yudeya nugonugohi hi
gohola dumahi po hi pa, 'Lawa geka meka a hanapu i tuhagahi? Tauna
ega meka hosi ita wisikulu.'
16 Yesu i paliwelehi i pa, 'U wiatatiyana geka ega tau u nugotuhu, ma
Tu himiliu tauna a nugotuhugei a iatatiyana. 17 Ma ona nugotuhuya iyai
luhogalana ipa Yaubada a nugotuhu ina dewaya, yaka u wiatatiyana
ona hanapugeya miyei e nenei, Yaubada uyahinei bo tau tunawau u
nugotuhugei. 18 Inapa tu wituwetuwega tunawana a nugotuhu ina ibaa-
baniyehi ipa tauna omhunana binei. Ma tu wituwetuwega tu himilana
a nugotuhu e ibaabaniyehi ipa tu himilina omhunana binei. Yaka a
bahahi hi dumalu ma hi dewadewa. 19 Mose a lugagayo i welewelemi
atapumi o wihinigigiyeya yaka nugonugomi ipa ona lihilageniu.'

20 Bolu a baha hi wimiheya hi pa, ‘Nugote alugo apapoena i luinim
yaka bahahi geka e bahebaheya. Lawa ega nugonugohi ipa hina lihila-
genim.’
21 Yesu hai baha i wimiheya i pa, ‘O nugoapapoe babana iyeta dalabu
uyahina lawa a lauyawahi binei. 22 Ma taumi iyowai omi bagibagi
iyeta dalabu uyahina? Mose a lugagayo i baheya ipa logaloga ololotohi
hai wekiwekilala hini omhapina hina waya gaogao emosi ina kokoe.
Lugagayo geka Mose googana uyahihiyei i nei, po hai wekiwekilala
o dewadewahi iyeta dalabu uyahina. 23 Yaka naka Mose a lugagayo
iyeta dalabu binei o tutulagoni, bo? Ma iyowai po hoi dalabu lawa a
lauyawahi binei ma o igawiyeu? 24 Ega nugolelehiyei ona igou koyakoy-
ameu, ma u dewa po u baha ona galena imahiyehi.’
25 Yelusalem lawa gehouhi hi pa, ‘Nugote geka lawana ipa hina laihi-
lageni, bo?’ 26 Ma gehouhi hi pa, ‘Eega, ona galeya, u hayata i towolo po
e ibaabani,’ ma gehouhi hi pa, ‘Ega iyai a baha ita wimiheya, nugote ata
tanitaniwaga hi kawamoineya hi pa tauna Yaubada a Besinana lawana,
bo?’ 27 Ma gehouhi hi pa, ‘Ataputa ta hanapugeya anani nei tuponana.
Ma itapa tauna Besinana lawana apo anani nei apega iyai gehouna ita
hanapugeya.’
28 Yesu numa dalabu baneina u hinena i iatatiyana po i baha labatana
i pa, ‘Moina dumana o hanapugeu tau iyai ma gasi miyei a nei? Tau
Yaubada i himiliu po a nugotuhugei a nei. Ma ega tau u nugotuhugei
ata nei tupo geka uyahina. Tu himiliu a dewa hi dumalu, taumi ega ota
hanapugeya tauna iyai. 29 Ma tau a hanapugeya babana tauna i himiliu
po uyahinei a nei.’
30 Geka bahana binei ma ipa hina numa panipani, ma ega iyai gehouna
ita wodadani, babana ega a houga dumana ipa ina hilage. 31 Ma lawa
magomagouhi hi kawamoineya po hi pa, ‘Baha dumana geka Besinana
lawana. Ega emoemotana po Besinana gehouna ina nei po a bagibagi
ina tahaeya, tauna amaka.’
32 Lawa hai wibaabani gowagowada Palisi lawahi po tu witalaguyaba
babadahi hi nonoli yaka tu wigawiya hi himilihi po hi nae ipa Yesu hina
numa panipani.
33 Ma Yesu i baha nae i pa, ‘Houga kuku hotana apo tau mitemi ta
memae ma apo a nae Tu himiliu uyahina. 34 Apo ona biheu ma apega
ona tuhagau tuponana uyahina a memae ega emoemotami po ona nei
uyahina.’
35 Mi Yudeya tunawahi ma hi ibaabani hi pa, ‘Meka u tuponana ipa
ina nae po apega ta tutuhagaya? Ipa ina nae mi Yudeya he memae tu
meuputa u hayahi ipa ina wiatatiyana uyahihi? 36 Geka a bahana anona
awai? Babana i pa, “Apo ona biheu ma apega ona tuhagau,” po gasi i pa,
“Tuponana uyahina a memae apega ona nei uyahina.” ’
37 Toleha baneina iyetana anani kokoe uyahina ma Yesu i towolo po
i otu labatana i pa, ‘Taumi iyawoi uyopopomi hina haleeya, yaka ona
nei uyahiu po on’uma. 38 Mei Yaubada a Buka i bahebaheya tauhi hi
tumaganeu ubeihi i pa, u nugonugohi goila waiyautuna ina huhuleya.’
39 Yesu baha geka i bahebaheya naka Alugo Woiyawa binei i ibaabani,
babana Alugo Woiyawa apo tu witumaganena nugonugohi ina lihogohi.
Ma houga noka uyahina Alugo Woiyawa lawa u nugonugohi ega ita lui
po ita lihogohi, babana Yesu ega ita gae anani mewasawasa uyahina.

40 Lawa boluhi Yesu a baha hi noonoli po hi pa, ‘Lawana geka lawa
dumana tauna tu bahapiko Mose i bahebaheya.’
41 Gehouhi hi pa, ‘Tauna Besinana lawana.’
Ma gehouhi hi widibogi hi pa, ‘Besinana ma Galiligei i nei? 42 Yaubada
a Buka u hinena i pa, Besinana lawana apo Dawita gugunina uyahinei
ina nei po Dawita a dobu Betelehem uyahina hina guni.’ 43 Geka bahana
tepanei ma lawa nugokahakaha uyahihi i geleta. 44 Ma ipa lawa gehouhi
Yesu hina numa panipani, ma ega iyai gehouna hinina ita wodadani.
45 Tu wigawiya hi gunawelehi, tu witalaguyaba babadahi po Palisi
lawahi uyahihi po hi lubayadehi hi pa, ‘Awai binei ega ota numa pani-
pani po ota neiyai?’
46 Tu wigawiya hi baha hi pa, ‘Lawana a baha hi dewadewa duma, ega
mei lawa gehouna a wibaabani.’
47 Palisi i baha nae tu wigawiya uyahihi hi pa, ‘Nugote nugonugomi
i waya. 48 Ona nogutuhuya tanitaniwaga atapuiyai ega iyai gehouna
Yesu ita witumaganeya. 49 Lawa boluhi Yesu hi wotagoya, ma Mose a
lugagayo ega hita hanapugeya, yaka apo Yaubada ina paligubahi.’
50 Nikodemo, tauna uguwei i nenae Yesu uyahina tauna taniwaga
gehouna po i baha a lawa uyahihi i pa, 51 ‘Ata lugagayo geka pitenana,
lawa apega ta numa panipani yababaya, ipa a powa ta bihena tahaeya,
apoma ta numa panipani po ta wimiheya a apapoe bigona.’
52 Tanitaniwaga tulana hi baha nae Nikodemo uyahina hi pa, ‘Nugote
tam Galiligei u nei? Yaubada a Buka una hiyawi po una galeya, apega tu
bahapiko Galiligei ina nei.’

[Wawine wogowagowadana
53 Ega yaka atapuhi hi liya nae hai numa uyahihi,

8

1-2 ma Yesu i gae Olibe u oyana. Malatomtomgei Yesu i gunawilena
meya hoi numa dalabu po i tugula ma lawa atapuhi hi mewiwileya
ma iatatiyehi. 3 Ma lugagayo tanitaniwagahi po Palisi lawahi wawine
gehouna hi neiyai, babana apapoe i dewadewaya ma hi tuhagaya, yaka
wawinena u tipolina hi witowoli 4 ma Yesu hi paliweleya hi pa, ‘Bada,
wawine geka oloto mitehi hi eneno gogona ma to tuhagahi. 5 Ma ata
lugagayo Mose uyahinei i nenei i pa apo geka pitenana to tuhagahi yaka
apo to lugaimahi po hina hilage. Ma tam om winugonugotuhu iyowai
wawine geka binei?’ 6 Baha geka hi bahebaheya ipa iyowai ma Yesu a
baha powa hina nonoli yaka hina numa panipani po hina libahibahi.
Ma Yesu ega kikina hai baha ita wimiheya, ma i medobudobu ma hoi
hipuli i yamgiluma. 7 Ma tauhi hi laubayabayadeya, ega yaka Yesu i
wotowolo po i baha uyahihi i pa, ‘Oo, i dewadewa duma. Ma taumi
uyahimiyei inapa iyai ega a apapoe yaka apo tauna gaima ina halena
tahaeya wawine naka uyahina.’ 8 Ma i medobudobu po hoi hipuli i
yamgiluma meme.
9 Ma Yesu a baha hi noonoli po, yamoha po yamoha a apapoe i nugonu-
gotuhu tuhagaya yaka hi nehaleya babada hi tahaya ma hewahewali hi
wimuli. Yesu hi nehaleya ma wawinena tunawana i towotowolo. 10 Ega
yaka Yesu i wotowolo po i lubayadeya i pa, ‘Wawine, meka tauhi hi nae,
po ega iyai gehouna ita memae, ma ita laibahibahim?’

11 Wawinena Yesu i paliweleya i pa, ‘Bada, ega iyai gehouna ita memae.’
Ega yaka Yesu i baha meme i pa, ‘Oo, i dewadewa, tau apeega gasi a wigoum ma una nae, ma a paliwelem ega apapoe una dewadewa meya.’]

Yesu lawa ata yayata

12 Yesu i baha meme i pa, ‘Tau tu mehipuli omi yayata apo iyawoi hina wotagou yaka yayata uyahina hina geleta po hina luyagohana ma apega uguwa uyahinei hina nenae.’
13 Ma Palisi Yesu uyahina hi baha nae hi pa, ‘Tam tunawam bimgei e ibaabani yaka apega to witumaganem.’
14 Yesu i baha meme uyahihi i pa, ‘Baha dumana, tau biugei a ibaabani ma awai a palipaliwelemi naka baha dumahi, babana tuponana uyahinei a nenei apo a gunawileu uyahina, naka a hanapugeya. Ma taumi tuponana uyahinei a nenei po apo a gunagunawileu uyahina ega ota hanapugeya. 15 Taumi o igouwe lawa hai nugotuhu uyahinei, ma tau ega iyai gehouna ata wigouya. 16 Inapa lawa a wigouhi yaka u gagalena kaha i dumalu ma i dewadewa, babana Tu himiliu tauna a nugotuhugei a gagalena kahakaha ma ega tunawau u nogutuhugei ata igou. 17 Ma Mose a taniwaga gehouna i pa, apo lawa luwaga hai baha nonolahi emosi yaka naka bahahi ta limoinehi. 18 Tau biugei a ibaabani, ma gasi Amau i himihimiliu tauna e laimoineu.’
19 Ega yaka hi lubayadeya hi pa, ‘Amam meka?’
Ma Yesu hai baha i wimiheya i pa, ‘Ega ota hanapugeu yaka gasi Amau ega ota hanapugeya. Ma inapa taumi ona hanapugeu yaka, apo gasi Amau ona hanapugeya.’ 20 Yesu a wiatatiyana geka numa dalabu baneina u hinena i wiatatiyaneya, ani’mbenena dedewagana u liyaliyana. Ma Yesu ega iyai gehouna uyahina ita wogo nae, babana a houga dumana ega uyahina ita geleta.

Yesu a witalagagayo

21 Yesu mi Yudeya tanitaniwagahi i paliwelehi i pa, ‘Apo a nehalemi ma ona bihena aweu, po omi dewa apapoehi ubeihi ona hilage wahaga. Babana tuponana a nenae uyahina ega emoemotami po ona nei.’
22 Mi Yudeya tunawahi ma hi baabani hi pa, ‘A baha o nonoli, a bahana i pa, “Tuponana uyahina a nenae taumi ega emoemotami po uyahinei ona nei.” A bahana anona nugote ipa ina lihilagena meya?’
23 Yesu i baha meme uyahihi i pa, ‘Taumi babanei o nei ma tau moyanei a hopu mai. Taumi hipuligei o nei ma tau yadei a hopu mai. 24 Uyahinei a paliwelemi inapa ega ona witumaganeu yaka omi dewa apapoehi tepahiyei apo ona hilage.’
25 Ega yaka hi lubayadeya hi pa, ‘Tam iyai?’
Ma Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Houga daodaona amaka a palipaliwelemi. 26 Emoemotau a wigoumi ginouli magomagouhi ubeihi tamogi apeega babana Tu himiliu tauna a dewa hi dumalu ma awai a noonoli tauna uyahinei a ibaabaniyeya taumi hipuli lawami uyahimi.’
27 Ma a wibaabanina Amana binei, tauhi ega hita nugotuhu tuhagaya. 28 Yaka Yesu i paliwelena mehi i pa, ‘Yohola tau Lawa Moinau apo ona wohepau apoma ona hanapugeu tau iyai, po ona nugotuhu tuhagaya ega tau u nugotuhugei ata wobagibagi, ma Amau awai i iatatiyeu tauhi a ibaabaniyehi. 29 Tu himiliu ega ita nehaleu, mitehi to wobagibagi po

houga magomagouna a laikaohaya.' 30 Yesu a baha lawa magomagouhi
hi noonoli po hi witumaganena dumaya.

Abelaham gugunina

31 Mi Yudeya, tauhi Yesu a baha tu witumaganena i paliwelehi i pa,
'Apo u wiatatiyana ona wotagohi yaka taumi tu wimulitagou dewade-
wahi. 32 Po taumi nugogadagadala dumana ona waya, po palihalena ona
tuhagaya.'

33 Tauhi hi baha nae Yesu uyahina hi pa, 'Tauyai Abelaham gugunina
po ega iyai gehouna a taniwaga ita lauguduguduyai. Ma om baha anona
awai po u pa, palihalena ona tuhagaya?'

34 Ega yaka Yesu i baha meme uyahihi i pa, 'A baha duma uyahimi
iyawoi tauhi hai dewa apapoehi naka tauhi apapoe i panihi. 35 Tu
bagibagi hota waimihana ega guguni uyahihi ita memewahaga, ma lawa
natuna guguni uyahihi apo ina mewahaga. 36 Tau Yaubada Natuna
yaka apo omi apapoe hi panipanimi uyahinei palihalena a welemi po
palihalena dumana ona tuhagaya. 37 A hanapugemi taumi Abelaham
gugunina, ma tamogi o ileta ipa ona lihilageniu babana u wiatatiyana
ega u nugonugomi hita lugeletehi. 38 Tau Amau u matana awai a gagalehi
naka a ibaabaniyehi. Ma taumi amami uyahinei awai o noonolihi o
wobagibagiyehi.'

39 Tauhi Yesu a baha hi wimiheya hi pa, 'Tauyai Abelaham guguninei
to nei.'

Yesu i baha nae uyahihi i pa, 'Itapa taumi Abelaham googana dumahi
apo a dewa ota wotagoya. 40 Ma taumi omi nugotuhu tapuna yaka o
ileta ipa ona lihilageniu, tau baha dumana tu bahena Yaubada uyahinei.
Ma omi dewa a gagaleya ega mei Abelaham a dewa. 41 Taumi amami a
bagibagi o wotagohi.'

Ega yaka hi pa, 'Aa, ega tauyai dewa apapoena natunatuna; tauyai
amiyai emosi hota gowana Yaubada.'

42 Yesu i baha nae uyahihi i pa, 'Inapa taumi Amami dumana Yaubada
yaka ona luhogaleu babana tau Yaubada i himiliu po a hopu mai hoi hip-
uli. Tau ega u nugotuhugei ata nei, ma Tu himiliu tauna a nugotuhugei
a nei. 43 Awai binei u baha u nugonugomi ega hita lugiigilihi. Nugote
ega emoemotami ipa u baha ona lutaniganena imahiyeya. 44 A hana-
pugemi taumi Tomodulele natunatuna, yaka nugonugomi luhogalana
ipa amamina a bagibagi ona dewaya. Houga wawala uyahina i nei
po amalai tauna tu lihilage, ega kikina dewa dumadumaluna uyahina
ita memae. Houga magomagouna koyamagei e ibaabani po tauna a
dewa dumana, yaka tauna tu wikoyakoyama amahi 45 uyahinei ega ota
witumaganeu babana tau baha dumahi uyahimi a ibaabaniyehi. Ma
iyowai? 46 Emoemotami lawa gehouna uyahimiyei u dewa apapoehi
ina bahena geletehi? Ega emoemotami. Baha geka a ibaabaniyehi
naka baha dumahi, awai binei ega ota witumaganeu? 47 Tauhi iyawoi
Yaubada a lawa naka a baha tu nonolina. Ma taumi iyawoi ega Yaubada
a lawa, yaka a baha ega ota nonolihi.'

48 Mi Yudeya Yesu a baha hi wimiheya hi pa, 'Lolowa i baha uyahim
geka amaka anona i lugeleteya, babana to pa, tam lawa Samaliyagei
yaka alugo apapoena uyahim e memae.'

49 Yesu tanitaniwaga hai baha i wimiheya i pa, ‘Tau ega alugo apapoena uyahiu, ma Amau a wiyateyateya, ma taumi ega kikina ota wiyateyateu. 50 Tau ega tuwegau ata wohepa meya, ma Taniwaga gehouna tauna e wohepau, tauna apo ina limoineu. 51 A baha duma uyahimi, taumi iyawoi u baha geka ona wotagoya yaka apega ona hilage.’

52 Ega yaka mi Yudeya Yesu a baha hi wimiheya hi pa, ‘To hanapugena dumam alugo apapoena uyahim e memae, babana Abelaham to hanapugeya ma i hilage, ma tu bahapiko to hanapugehi ma hi hilage. Ma tam om baha iyowai po u pa, “Apo iyawoi u baha hina wotagohi yaka apega hina hilage.” Tam lawa awai? 53 Gogiyai Abelaham amaka i hilage, ma e ileta ipa una gelagoni? Tu bahapiko amaka hi hilage, ma om nugotuhu ipa una houna hopu nehi, bo?’

54 Yaka Yesu uyahihi i baha nae i pa, ‘Apo tau a hunena meu yaka u omhunana naka ginouli yabayababa. Ma Amau e hunehuneu, taumi omi baha o pa, “I Yaubada.” 55 Taumi ega Yaubada ota hanapugeya, ma tau a hanapugeya. Inapa a baha ana pa, “Ega ata hanapugeya,” yaka apo ona kawaikoyakoyameu ma tamogi taumi o ikoyakoyama. Ma tau amaka a hanapugeya po a baha a wotagoya. 56 Ma gogamina Abelaham a kaohana ipa u iyeta ina galeya, po i galeya yaka i kaoha duma.’

57 Mi Yudeya hi baha nae Yesu uyahina hi pa, ‘Tam yohola ega om bolima magouhi 50 uta tuhagaya. Ma u baha u pa, Abelaham uta galeya.’

58 Yesu i paliwelehi i pa, ‘A baha duma uyahimi, Abelaham muliyei apoma hi guni, ma houga noka uyahina tau a memae.’ 59 A bahana binei mi Yudeya hi luyogigai po gaima hi tama po ipa Yesu hina wilawi, ma u matahi i lugowadeya po numa dalabu baneina i hopu haleya.

9

Yesu lawa a matakekena hi guniguni i luyawahi

1 Houga gehouna Yesu tahayagei i nenae, po lawa gehouna i gagaleya a matakekena ma hi guni. 2 A hewahewali Yesu hi lubayadeya hi pa, ‘Guyau, iyai a apapoegei lawa geka a matakekena hi guni, tauna bo amana ma hinana?’

3 Yesu hai baha i wimiheya i pa, ‘Ega tauna a apapoe bo amana ma hinana po a matakekena hita guni ma ipa Yaubada a bagibagi wipoyana ina wogeleteya lawa magomagouhi uyahihi. 4 Tu himiliu tauna ipa a bagibagi ta dewahi iyeta hougana uyahina, ma uguwa ina nei ega emoemotana po iyai gehouna ina bagibagiyehi. 5 Geka hougana tau hoi hipuli a memae, lawa atapuhi hai yayata.’

6 Geka bahana i baheya ma hoi hipuli i howa, po bigabiga i waya po uyahinei lawana matana i wololoya. 7 Ma i baha uyahina i pa, ‘Una nae Silowam u goilana apo una witepaoga.’ (Silowam a bui himihimila.) Yaka i nae po i witepaoga, po anai mata lugiigilina i nae a numa uyahina.

8 Ma hewalina a lawa po odubona lawa hi gagaleya hi pa, ‘Geka nugote tauna tu wilulupali?’

9 Ma gehouhi hi pa, ‘Ma nugote tauna, houga magomagouna i memae ma i lulupali.’

Ma gehouhi hi pa, ‘Eega. Tamogi galenana mei tauna.’

Ega yaka hewalina i baha i pa, ‘Geka tau.’

10 Yaka hewalina hi lubayadeya hi pa, ‘Iyowai ma matam i lugiigili?’

11 Ma i paliwelehi i pa, ‘Lawa gehouna gowana Yesu bigabiga i howaya,
ma bigabigana i waya po uyahinei matau i wololoya, ma i himiliu i
pa, ‘Una nae Silowam u goilana po una witepaoga,’ yaka a nae po a
witepaoga, po matau hi lugiigilihi.’
12 Yaka hi lubayadena meya hi pa, ‘Meka tauna?’
Ma hewalina i pa, ‘Ega ata hanapugeya.’
13-14 Yesu iyeta dalabu uyahina ma lawa matana bigabigagei i dewade-
waya binei ma lawana hi weluwaya po hi niyeya Palisi lawahi uyahihi,
15 po Palisihi lawana hi lubayadena meya hi pa, ‘Iyowai ma matam i
lugiigili?’
Ega yaka i paliwelehi i pa, ‘Lawana bigabiga i godaya po matau i
wololoya ma a witepaoga po matau i lugiigili.’
16 Ma Palisi hai bolu gehouhi hi baha hi pa, ‘Tu bagibagi naka nugote
ega Yaubada uyahinei, babana dalabu lugagayona ega ita wotagoya.’
Ma bolu gehouhi hi baha hi pa, ‘Iyowai tu apapoe ma apo manini
wekiwekilalana ina dewahi, nugote ega emoemotana?’ Geka bahahi
uyahihiyei ma nugokahakaha i geleta uyahihi.
17 Ega yaka Palisihi tu matakekena hi lubayadena meya hi pa, ‘Tam
iyowai om winugonugotuhu lawana matam i dewadewaya binei?’
Ma tu matakekena i baha i pa, ‘Tauna Yaubada a tu bahapiko gehouna.’
18 Ma mi Yudeya tanitaniwagahi ega hita witumagana ipa lawa geka
a matakekena ma hi guni, ma geke hougana matana i lugiigili, yaka
hinana ma amana hi otugehi 19 po hi lubayadehi hi pa, ‘Tewela geka
taumi natumi? Ona paliweliyai, a matakekena ma o guni? Iyowai ma
matana hi lugiigilihi?’
20 Hewalina amana ma hinana Palisi lawahi hi paliwelehi hi pa, ‘To
hanapugeya tauyai natuyai, po a houga guni uyahina a matakekena
i wawala, 21 ma matana i laugiigili ega tota hanapugeya, po iyai i
widewadewaya ega tota hanapugeya. Ma tauna ona lubayadeya babana
amaka i lata.’ 22 Amana ma hinana baha geka hi bahebaheya babana
mi Yudeya hai tanitaniwaga hi matoutehi. Babana lugagayo hi houni hi
pa, apo iyai Yesu ina kawaibesinanageya yaka apo to wihinigigiyeya po
i tapalolo ina hopu haleya. 23 Geka lugagayona binei, ma lawana amana
ma hinana hi pa, ‘Tauna ona lubayadeya babana amaka i lata.’
24 Ega yaka tu matakekena hi otugena meya po hi baha nae uyahina hi
pa, ‘Ega Yesu una hunehuneya ma Yaubada una huneya babana tauna i
luyawahim ma naka lawana to hanapugeya tauna lawa apapoena.’
25 Ma i baha i pa, ‘Ega ata hanapugeya tauna tu apapoe bo ega. Ma
tamogi matau kekena i liyeuyeuya.’
26 Yaka hi baha uyahina hi pa, ‘Awai i dewaya po matam i liyeuyeuya?’
27 Tu matakekena i baha i pa, ‘Amaka a paliwelemi ma ponau ega ota
nonoli, awai binei ma ipa ona nonola meya? Nugote taumi o luhogaleya
ipa ona wotagoya, bo?’
28 A baha binei ma hi paliyeya hi pa, ‘Tawa tam tu wotagona, ma
tauyai Mose tu wotagona 29 babana a baha Yaubada uyahinei amaka to
hanapugeya. Ma tauyai Yesu ega tota hanapugeya miyei i nei.’
30 Lawana matana keekena i baha uyahihi i pa, ‘Geka dewana naka
i nugopilipili duma babana lawana matau i liyeuyeuya, ma ega ota
hanapugeya po o pa miyei i nei. 31 Amaka ta hanapugeya Yaubada
tu apapoe ega ita noonolihi, ma inapa iyai Yaubada ina wotalagiyeya

ma a nugotuhu ina wobagibagiyehi yaka apo Yaubada ponana ina
nonoli. 32 Ta hanapugena dumaya odubona po amalai ega iyai gehouna
tuwegana tata nonoli ipa matakeke lawana ita widewadewaya. 33 Itapa
Yesu ega Yaubada uyahinei, apega wipoya geka pitenana ita dewahi.'
34 Palisi lawahi tu matakeke uyahina hi baha nae hi pa, 'Tam tu apapoe
om houga tewela uyahinei i nei po amalai. Ma ipa una wiatatiyeiyai, tam
iyai?' Yaka numa dalabu hinenei hi wiyagaya po i hopu halehi.
35 Yesu lawana tuwegana i nonoli ipa numa dalabu hinenei hi wiya-
gaya po i hopu yaka Yesu lawana i biheya po i tuhagaya. Ma i lubayadeya
i pa, 'Yaubada a Besinana lawana u witumaganeya?'
36 Ma matakeke lawana i baha i pa, 'Bada, tauna iyai po apo a wituma-
ganeya?'
37 Yaka Yesu i baha nae uyahina i pa, 'Lawana amaka u galeya ma geka
mitehi o ibaabani.'
38 Lawana i baha i pa, 'Guyau, a witumaganem,' ma i polou po i
wiyateyate.
39 Yesu i baha nae i pa, 'Tau a nenei hoi hipuli ipa a galena kahakahami,
po tauhi matahi keekehi hina galena meme, ma tauhi matahi laugiigilahi
apo hina mata keke.'
40 Palisi Yesu a baha hi noonoli po hi pa, 'Ega tauyai tu matakeke.'
41 Yesu i baha nae uyahihi i pa, 'Itapa taumi matami hita keke apega
Yaubada ita wigoumi. Ma taumi o pa matiyai he laugiigilihi, yaka omi
dewa apapoehi uyahimi he memae.'

10

Sipi hai gali paliluwaluwana

1 Yesu i baha i pa, 'A baha duma uyahimi apo iyai sipi hai gali matetanei
ega ina lui, ma tupo tapunei in'omgeina tagona, yaka tauna tu danene
po tu'munugo. 2 Apo iyai sipi hai matetagei ina lui, tauna sipi hai tu
galena itete dumana. 3 Yaka mateta tu galena itetena tauna binei gudu
i hoeya. Ma i lui, po a sipihi gowahi i yatonihi po ponana hi nonoli
ma hi wimulitagoya po hi hopu hoi uputa. 4 Hougana i hopunehi hoi
uputa po i lutahaya lawenihi ma sipi hi wotagoya, babana ponana hi
hanapugeya ma hi malagameya. 5 Apega iyai gehouna hina wotagoya,
apo inapa lawa tapuna yaka apo hina lowo haleya, babana ponana
ega hita hanapugeya.' 6 Yesu baha wiluwaluwa geka i paliwelehi, ma
nugonugohi ega hita lugiigilihi.

Yesu tauna sipi tu galena itete dewadewana

7 Ega yaka Yesu i baha meme uyahihi i pa, 'A baha duma uyahimi,
tau sipi hai matete! 8 Lolowa tu galena itete tahatahayahi tauhi tu
danene po tu'munugo yaka sipi ponahi ega hita nonolihi. 9 Tau mateta!
Apo iyawoi uyahiugei hina lui, yaka apo hina luyagohana, babana
houga magomagouna he lui ma he hopu po hiyamoni dewadewahi he
tutuhagahi. 10 Tu lugowada hi nei po he danedanene, ma he laihilagenihi
ma he launohanoha, ma tau a nenei ipa luyagohana dewadewana po
hogohogona uyahiugei hina tuhagaya.'
11 Yesu uyahihi i baha i pa, 'Tau sipi hai tu galena itete dewadewana,
uyahinei yautuwe apo a palihaleya sipi ubeihi po a hilage. 12 Apo lawa
awai ega a sipi dumahi, ma maiha binei e gagalena itete, lawana kedewa
woyahiyahina i gagaleya ma i nenei yaka sipihi i lowo halehi. Ma

kedewana sipi gehouhi i unihi ma atapuhi i lunohanohahi. 13 Ma lawana
a lowo babana maiha binei e wobagibagi, ma sipihi ega tauna galinei ma
lawa gehouna a gamogamo yaka ega ita luhogalehi.
14 'Tau sipi hai tu galena itete dewadewau, uyahinei u sipi a hana-
pugehi ma tauhi hi hanapugeu. 15 Mei tau Amau a hanapugeya, ma
Amau tauna i hanapugeu. Ma apo yautuwe a palihaleya po sipi ubeihi
a hilage. 16 Sipi gehouhi he memae ma ega geka galina u hinena hita
memae, naka tauhi ipa apo a weluwinihi po hina nei uyahiu po ponau
hina nonoli ma hina wotagou. Yaka hai lawa mitehi hina wibolu emosi
ma hai tu galena itete emosi. 17 Amau i luhogalena dumau babana apo
yautuwe a palihaleya hoi hipuli po a hilage, ma yohola apo a tuhaga
meya. 18 U hilage ega iyai gehouna ita taniwageya, tau tunawau a
palihalena meu po apo a hilage, ma emoemotau apo yautuwe a wimeya,
babana Amau a nugotuhu po a taniwaga uyahiu.'
19 Yesu geka a bahahi ubeihi, ma mi Yudeya tunawahi ma hi wigamo-
gahigahi po hi kahakaha mehi. 20 Lawa gehouhi hi baha hi pa, 'Alugo
apapoena i luiya po i libadebadeya ma ega ponana ona noonoli.'
21 Ma gehouhi hi baha hi pa, 'Moina geka pitenana alugo apapoena
a baha? Ega emoemotana po alugo apapoena matakeke lawana ina
widewadewaya.'

Mi Yudeya Yesu hi wihinigigiyeya

22 Houga wayau hougana uyahina ma Yelusalem numa dalabu wouna
tolehana hi dewaya. 23 Yesu numa dalabu baneina u hinena i lautowolo
nae, babanoya gehouna hi wigowaya hi pa, Solomona Wasawasa a
babanoya. 24 Ma mi Yudeya Yesu hi mewiwileya ma hi lubayadeya hi
pa, 'Tam houga magomagouna nugonugoiyai e laipilipili, meyanai apo
una baha dumalu uyahiyai, apo tam Besinana lawana yaka?'
25 Yaka uyahihi i baha nae i pa, 'Amaka a paliwelemi ma taumi ega
ota witumaganeu, po gasi manini Amau gowanei a dewadewahi naka
tauhi he wogeleteu. 26 Ma ega ota witumaganeu, babana taumi ega u
sipi. 27 Tau u sipi ponau hi nonoli ma a hanapugehi, yaka he wotagou
28 po apo yautu tuwetuwenai a welehi, po apega hina hilage, ma apega
iyai gehouna u nimau in wihalehi. 29 Sipihi tau Amau i weleu yaka apega
iyai Amau nimanei ina wihalehi, babana tauna lawa magomagouhi i
kadidila lagonihi 30 Amau ma tau naka emoemotiyai.'
31 Yaka mi Yudeya gaima hi tama meme po ipa Yesu hina wilawi.
32 Yesu i galehi yaka i baha nae uyahihi i pa, 'Manini magomagouhi
Amau uyahinei u matami a dewadewahi ma waigohina binei o galena
iapapoeniu po ipa gaima uyahinei ona wilawiu?'
33 Mi Yudeya Yesu a baha hi wimiheya hi pa, 'Ega ipa om manini ubeihi
ma to wilawim, ma u baha kawayagala po Yaubada u widibogi. Awai
binei tam lawa hota ma u pa, "Yaubada mitehi emoemotami." '
34 Ega yaka Yesu i baha uyahihi i pa, 'Lugagayo gilugilumana buka
uyahina i pa, "Amaka a baha uyahimi a pa, taumi mei Yaubada."
35 Ma Yaubada a baha apega ina buda. Ipa tauhi mei Yaubada babana
Yaubada a baha hi nonoli, tau Yaubada ega ata idibogi, 36 babana Amau
i winaganiu ma i himiliu po a nei hoi hipuli po a bagibagi a dewahi,
yaka a paliwelemi tau Yaubada Natuna. 37 Itapa Yaubada a bagibagi ega
ata dewadewahi apega ota witumaganeu. 38 A hanapugemi taumi ega

ota itumaganeu, ma tamogi a bagibagi ona galehi po ona witumaganeu
po ona hanapugeu tau Yaubada uyahina a memae ma tauna uyahiu e
memae.' 39 Houganana mi Yudeya hi leta ipa hina womomohi po ega
emoemotahi, ma i nae.
40 I nehalehi po i damana meme Yodani goilana u tuponei odubona
Yoni anani bapatiso u dobuna po naka hotanana i memae. 41 Ma lawa
boluhi hi liya nae uyahina po hi galeya ma tunawahi ma hi ibaabani hi
pa, 'Yoni ega a manini ita dewahi po tata galehi ma i ibaabani hota, ma a
bahahi anohi lawana binei amaka i geletai.' 42 Tupo noka uyahina lawa
magomagouhi Yesu hi witumaganeya.

11

Lasalo hilage uyahinei i towolo meme

1 Lawa gehouna gowana Lasalo i totogo. Lasalo a meyagai Betani
tupo Yudeya uyahina ma nounouna luwaga, Maliya ma Maleta. 2 Geka
Maliyana tauna yohola apo Yesu aena ina wineuli ma apalanei ina
hamagi. 3 Ma Lasalo i totogo yaka, nounouna Yesu a tuwega hi himila
niyeya uyahina hi pa, 'Guyau, tulam u lauhogaleya i totogo duma.'
4 Yesu tuwega i waya, ma a hewahewali uyahihi i baha i pa, 'Totogo
anona noka Lasalo ega a houga hilage dumana, ma ipa Yaubada a
wipoya lawa atapuhi hina galeya po Yaubada hina wotalagiyeya ma
Natuna.' 5 Maleta walehina mitehi ma nouhi Lasalo, Yesu i luhogalena
dumahi. 6 Hougana Lasalo a totogo tuwegana i nonoli, ma tuponana
uyahina i memae naka iyeta luwaga hi kokoe.
7 Iyeta luwaga u mulina, a hewahewali uyahihi i baha i pa, 'Ta
gunawileta Yudeya u tupona.'
8 Ma hi baha nae Yesu uyahina hi pa, 'Guyau, ega emoemotana ta
gunawileta babana ega houga ita dao, ma lolowa mi Yudeya ipa hina
lugaimam, ma u baha po ipa ta gunawilena meta.'
9 Yesu i pa, 'Iyeta a yayata e iwawali malatomtom po a siga ibiga, ma
apo lawa yayatagei ina nae yaka apega aebahibahi ina wialoni babana
kabudala yayatana e lalani. 10 Ma apo uguwei ina nenae yaka apo
aebahibahi ina wialoni, babana ega yayatagei ina nenae.'
11 A nugotuhu geka i paliwelehi po i kokoe, ma i baha meme i pa,
'Tulata Lasalo amaka i eno, yaka ta nae po a limaamahi.'
12 Hi baha nae uyahina hi pa, 'Guyau, apo in'eno hilage yaka apo
kamnana ina dewadewa.' 13 Yesu a baha ano dumana naka Lasalo
amaka i hilage, ma a hewahewali hai nugotuhu hi pa eno hilage binei
ita ibaabani.
14 Ega yaka Yesu uyahihi i bahena geleteya i pa, 'Lasalo amaka i hilage,
15 ma a kaoha duma babana a hilage uyahina ega tau ata memae. Ma a
hilagena uyahinei apo u bagibagi ona galeya ma ona witumaganeu, yaka
ta nae uyahina.'
16 Tomasi tauna hi igowaya hi pa, Natulagalaga, i towolo po i baha nae
i pa, 'Amaka ma ata Bada mitehi ta nae po ina hilahilage, yaka tauta gasi
ta hilage.'
17 Yesu i nae Betani meyageina u liyaliyana ma tuwega hi paliweleya
naka Lasalo amaka i hilage, po hoi kokowaga i eneno iyeta wohepali
hi kokoe. 18 Betani ma Yelusalem mawana ega ita dao, mei kabudala
gaogaona emosi, 19 yaka mi Yudeya hi nei Maleta ma Maliya uyahihi

po ipa hina winugohegoyahi po nugonugohi hina dewadewa. 20 Maleta
Yesu a nei tuwegana i nonoli, yaka i nae po hoi tahaya po i tutuotootoni
ipa hina wututuhaga, ma walehina Maliya hoi numa i memae.
21 Maleta Yesu i tuhagaya po i baha nae uyahina i pa, 'Guyau, itapa tam
geka hotanana uta memae nouwe apega ita hilage. 22 Ma a hanapugem
apo Yaubada uyahina una lupali yaka om lupalina anona ina welem, po
ina lugeleteya.'
23 Yesu Maleta uyahina i baha nae i pa, 'Noum apo hilagei ina towolo
meme.'
24 Maleta Yesu a baha i wimiheya ipa, 'Aee, Bada, moina dumana, a
hanapugem. Iyeta sigasigana uyahina hilage uyahinei Lasalo apo ina
towolo meme.'
25 Yesu i baha nae Maleta uyahina i pa, 'Tau towolo meme a baba po
gasi yautu tuwetuwenai, apo iyawoi hina witumaganeu yaka hawena
apo hina hilage ma tamogi houga e nenei apo tauhi a witowolo mehi po
yautu memewahagana hina tuhagaya. 26 Ma apo iyawoi hina witumaganeu, yaka apo yautuhi hina tuhagaya po apega hina hilage. Ma tam
iyowai, u baha geka binei ma u witumaganeu bo ega?'
27 Maleta i baha i pa, 'Guyau, a witumaganem, babana tam Besibesinanam po tam Yaubada Natuna, lawa to iototonanem om nei hoi
hipuli binei.'
28 Yesu i baha woloe, ma Maleta i gunawileya hoi numa po walehina
Maliya i paliweleya i pa, 'Bada amaka i nei po i lubayadem.' 29 Yaka
Maliya i bulili po i nenae ipa Yesu ina galeya. 30 Yesu yohola ega ita nae
hoi meyagai, ma Maleta mitehi hi itutuhaga uyahina i memae ma Maliya
i nei po i geleta. 31 Ma mi Yudeya Maliya tu winugohegoyana mitehi hoi
numa hi memae, hi gagaleya ma i bulili po i nenae yaka hi wotagoya. Hai
nugotuhu hi pa ita nenae hoi kokowaga u tougei. 32 Maliya i nae po Yesu
uyahina i geleta, ma u aena i polou ma i tou bahabaha i pa, 'Aee, Guyau,
itapa tam geka hotanana uta memae apega nouwe ita hilage.' 33 Yesu
Maliya a tou po gasi mi Yudeya Maliya mitehi hi nenei hai tou i noonoli
po nugonugona i wiyuwa duma.
34 Yaka i lubayada uyahihi i pa, 'Meka a kokowaga?'
Ma hi baha hi pa, 'Guyau, ta nae po una galeya.'
35 Yaka hi nae po i tou.
36 Ma mi Yudeya a nugowiyuwa hi gagaleya po hi pa, 'Baha dumana,
tulana i luhogalena dumaya.'
37 Ma lawa gehouhi hi ibaabani hi pa, 'Lolowa lawa matana keekena
i luyawahi, ma awai binei po tulana i totogo ma ega ita luyawahi, ma i
hilage wahaga.'
38 Yesu a nugowiyuwana i geleta hoi kokowaga po mateta uyahina
i towolo. Kokowagana naka gaima duyuwana ma matetana gaima
baneina uyahinei hi lutomgeya. 39 Ega yaka Yesu bolu uyahihi i baha i
pa, 'Gaima geka ona wihaleya.'
Ma tu hilahilagena nouna Maleta i baha nae i pa, 'Guyau, amaka i
bowa babana iyeta wohepali amaka hi kokoe.'
40 Yesu i baha nae Maleta uyahina i pa, 'Amaka a paliwelem a pa,
una witumaganeu yaka apo Yaubada a wipoya una galeya ma una
wotalagiyeya.'

41 Yaka gaima hi wihaleya, ma Yesu i galena watata ma i lupali i pa,
‘Amau, tinani baneina houga magomagouna u noonoliu. 42 Tau tunawau
houga magomagouna a hanapugeya u lupali u nonoli, ma geka hougana
lawa hi towotowolo wiiwileu ubeihi a laupali ipa hina witumaganem
tam u himiliu po a nei.’
43 A lupali u mulina Yesu ponana i lata, ma i otu i pa, ‘Lasalo, una hopu
mai!’ 44 Mala emosi ma lawana hilahilagena a humahumana i wotowolo
po i hopu mai, aena po nimana a panipanihi, ma tepana a humahumana.
Yesu i baha i pa, ‘Ona lupena haleya, ma ona wohaleya po ina nae.’

Mi Yudeya nugonugohi ipa Yesu hina lihilageni
(Matiu 26:1-5; Maki 14:1-2; Luka 22:1-2)

45 Mi Yudeya Maliya tu winugohegoyana hi nenei, Yesu a bagibagi
hi gagaleya po hi witumagana duma. 46 Ma gehouhi ega hita witumaganeya, yaka hi gunawilehi po Palisi lawahi hi wibenabenamehi Yesu
awai i dewadewaya binei.
47 Yaka tu witalaguyaba babadahi po Palisi lawahi, po tanitaniwaga
gehouhi hi’mboina gogona po hi pa, ‘Lawana uyahina apo awai ta dewaya, babana manini atapuhi e dewadewahi? 48 Ma lawa magomagouhi
apo hina wotagoya. Ma inapa ega ta liwoloeya, apo binei ma lawa hina
wobahabaha po mi Loma hai tu wigawiya hina towolo po ata numa
dalabu baneina hina wiapapoeya po ata lawa gasi.’
49 Ma Kayapa, hai bolu uyahinei naka bolimana hai taniwaga, po
omboinana uyahina i baha i pa, ‘O winugoneina duma. 50 Ega ota
hanapugeya apo lawa gehouna boluta ubeita ina hilage. Ma a hilagena
binei tauta mi Yudeya boluta apega ta hilage.’
51 Kayapa baha geka i bahebaheya ega tauna a nugotuhugei, babana
bolima noka uyahina tauna tu witalaguyaba hai taniwaga, yaka i baha
piko ipa apo Yesu ina hilage mi Yudeya boluta ubeita. 52 Ega mi Yudeya
tunawata ubeita ipa ina hilage ma tupo atapuhi Yaubada a lawa he
memae apo ina welugogonihi po tauta bolu emosi. 53 Naka iyetana
uyahina tanitaniwaga hi wiwogatala wawala ipa Yesu hina lihilageni.
54 Uyahinei Yesu ega mi Yudeya matahiyei ita nenae ma i nehalehi
po i nae dobu gehouna gowana Epalaim u pitapitana, po noka hotana
a hewahewali mitehi hi memae.
55 Ma welulagona tolehana i tutulabelabeni, ma mi Yudeya hi liya
nae Yelusalem ipa hina liyeuyeu mehi, ma u mulina apoma toleha hina
dewaya. 56 Houga naka uyahina numa dalabu baneina u hinena hi
memae, ma Yesu hi gagalena bibiheya, ma tunawahi hi ibaabani hi pa,
‘O nugonugotuhuya apo ina nei geka tolehana uyahina, bo eega?’
57 Palisi lawahi po tu witalaguyaba babadahi lawa hi paliwelehi hi pa,
‘Apo Yesu meka ona tuhagaya, yaka ona nei po ona paliweliyai po to
womomohi.’

12

Yesu u Betani hi wineuli
(Matiu 26:6-13; Maki 14:3-9)

1 Iyeta magouhi 6 hi iotonana, ma apo Welulagona tolehana hina
dewaya, yaka Yesu Epalaim i nehaleya po i nae u Betani Lasalo a
meyagai uyahina, tauna lolowa hilage uyahinei Yesu i witowolo meya.
2 Noka hotanana Yesu binei aniani hi wononogo, Maleta aniani i ululona.

Lasalo ma Yesu hai lawa mitehi hi tugula po himam. 3 Ma Maliya wakatu
dimudimumuna mihana i lata duma ma i gimaleya po i neiyai Yesu
uyahina po aena i hiwogi. Ma Maliya i polou po Yesu aena i wololoya ma
apalanei i hamagi. Ma wakatuna dimumuna numa hinena i wihogoya.
4 Ma Yudasa Isakaliyota tauna Yesu a hewali gehouna, tauna apo Yesu
ina nugohaleya. Nugonugona i ibagibagi po i pa, 5 'Awai binei wakatu
geka ega hita gimalena haleya po mihana kina handele tonuga hita waya
po dayadayabu lawahi hita haguhi?' 6 Yudasa a nugotuhu geka ega
nugotuhu dumana, babana ega tu dayadayabu ubeihi ma tauna binei.
Matababana tu danene gehouna, tauna hai mone tu galena itetena, ma
monehi i danedanenehi.
7 Ega yaka Yesu i baha nae Yudasa uyahina i pa, 'Geka wawinena
ega ona palipaliwiyalutugeya. Nugotuhu geka i dewadewaya naka apo
hoi kokowaga hina huhouniu binei i dewaya. 8 Taumi apo dayadayabu
mitehi houga magomagouna ona memae, ma tau apega houga daodaona
ta memae.'
9 Mi Yudeya Yesu tuwegana hi nonoli u Betani i memae, yaka hi liya
nae uyahina. Hai nae babana nugonugohi ipa Yesu hina galeya ma
Lasalo gasi, babana Yesu hilage uyahinei i witowolo meya. 10-11 Bolu
Lasalo hi galeya po Yesu hi witumaganeya, yaka tu witalaguyaba
babadahi hi baha gogona ma ipa Lasalo hina lihilageni gasi.

Yesu a lui Yelusalem
(Matiu 21:1-11; Maki 11:1-11; Luka 19:28-40)

12 Malinatom apo Yesu ina lui u Yelusalem ma houga noka uyahina
bolu baneina hi memae Yelusalem Welulagona tolehana binei. Yesu
tuwegana hi nonoli ipa apo ina nei. 13 Yaka lawa beda luguluguhi hi
tamihi ma hi nae po ipa Yesu mitehi hina witutuhaga. Ma hi wotalagae
ma hi otu labatana hi pi,
'To wotalagiyem!'
'Yaubada gowanei e nenei tam mi Isalaela i Wasawasa.'
14 Yesu gamogamo gowana doniki i tuhagaya ma i gelu po i nenae, mei
Yaubada a Buka gilumana hi bahebaheya pite,
15 'Saiyoni* dobu diidigana,
lawami ega ona matomatouta.
Geka hougana omi Wasawasa e luilui mai uyahimi.
Tauna doniki wouna uyahina i gelu po i nei.'
16 Iyeta noka uyahina Yesu a hewahewali lawa hai wotalagae hi
nonoli, ma anona ega hita nugotuhu tuhagaya. Yesu anani mewasawasa
u mulina apoma nugohiyei i gae, 17 babana Buka hi gilugilumi anona i
lugeleteya.
Bolunana hai wotalagae babana lolowa Yesu Lasalo kokowaga
uyahinei i otugeya po i towotowolo meme ma bolu hi galeya, ma hi
nae po lawa atapuhi hi paliwelehi. 18 Lawa magomagouhi a manini
wekiwekilalana hi noonoli yaka hi liya nae ipa Yesu hina galeya. 19 Ma
Palisi lawahi tunawahi hi ibaabani hi pa, 'Ata kadidili amaka hi kokoe
babana lawa atapuhi amaka he liyaliya nae Yesu a bolu uyahina.'
20 Tolehana uyahina mi Giliki gehouhi u hayahi hi memae, ma tauhi tu
tapalolo po hi gae Yelusalem Welulagona tolehana binei. 21 Ma mi Gilik-
ihi hi nae Pilipo uyahina ipa hina lubayada, Pilipo tauna lawa Besaidagei

* **12:15:** Saiyoni Yelusalem gowana gehouna, anona Yaubada a dobu.

tupo Galili uyahinei i nei. Hi nae po hi pa, ‘Bada, nugonugoiyai ipa Yesu
to galeya.’ 22 Pilipo i’mhoe po i nae Andulu uyahina po i paliweleya ma
hai luwaga hi nae Yesu uyahina po mi Giliki hai luhogala hi paliweleya.
23 Yesu mi Giliki hai lubayada i wimiheya i pa, ‘Houga amaka i geleta,
po Lawa Moinau u Wasawasa a tuhagaya. 24 A baha duma uyahimi,
inapa pola ega ina peu hoi hipuli po ina hilage ma tunawana ina memae.
Ma inapa ina hilage yaka apo ina lahaya po in’ugo imahi. 25 Taumi
polana naka pitenana, ipa omi luyagohana ona luhogaleya, yaka apo
ona haleya, ma tamogi apo yautumi ona palihaleya hipuli geka uyahina
yaka houga e nenei apo luyagohana ona tuhagaya. 26 Apo taumi iyawoi
nugonugomi po uyahiu ona witubagibagi yaka ona wimulitagou po
meka a memae taumi gasi ona memae. Taumi iyawoi ona bagibagi
biugei, yaka Amau apo ina kawaidewedewemi.’
27 Yesu i baha meme i pa, ‘Houga geka uyahina nugonugou i wiyuwa
duma, ma apo iyowai a lupali? Po witai geka uyahina Amau ina
wihaleu? Ega u nugotuhu babana binei a nei hoi hipuli. 28 Nugote ana
pa, “Amau om wasawasa una wogeleteya.” ’
Ma baha yadei hi noonoli i pa, ‘U wasawasa amaka a wogeleteya apo
yohola a wogeletena meya.’
29 Ma bolu hi towotowolo baha geka hi nonoli po hai nugotuhu hi pa,
‘Palele gololona.’
Ma gehouhi hi pa, ‘Ega, Yaubada a tu winoyanoya uyahina e ibaabani.’
30 Ma Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Baha o nonoli ega tau biugei
ma taumi bimiyei. 31 Houga amaka i geleta po tu apapoe hipuli geka
uyahina he memae Yaubada a libahibahi hina wialoni, ma hipuli geka
taniwagana Tomodulele apo ina halena hopuneya. 32 Ma tau apo hina
wohepau po lawa atapuhi a teina gogonihi po hina nei uyahiu.’ 33 Geka
Yesu a wiatatiyana, apo iyowai ma ina hilage.
34 Lawa boluhi a baha hi noonoli po a bahana hi wimiheya hi pa,
‘Ata buka i paliweleiyai i pa, Yaubada a Besinana memewahagana, ma
iyowai po u pa, “Lawa Moinau apo hina wohepau”? Lawa Moinana
tauna Yaubada a Besinana, bo ega?’
35 Yesu i paliwelehi i pa, ‘Houga kuku hotana yayata uyahimi i memae
po geka hougana yayatana uyahinei o nenae, ma uguwa apo ina nei yaka
apega tahaya ona galeya. Apo iyai uguwei ina nenae yaka apega tahaya
ina galena tuhagaya. 36 Geka hougana yayata uyahimi e memae yaka
yayatana ona witumaganeya, po taumi yayata tu wotagona.’ Yesu a baha
geka i bahehi ma uyahihiyei i lugowadeya po i nehalehi.
37 Yesu manini wekiwekilalana magomagouhi u matahi i wogeleteya
ma ega kikina hita witumaganeya. 38 Mei tu bahapiko Isaiya Yaubada a
baha i bahebaheya i pa,
‘Guyau, om tuwega to paliwelehi,
ma ega iyai tu witumaganem?
Om wipoya amaka hi galeya ma ega hita witumaganeya.’
39 Ma tauhi ega hita itumaganeya babana Isaiya amaka i paligeleteya i
pa,
40 ‘Yaubada matahi i likekehi.
Ma nugonugohi i lupupuhi,
po ega emoemotahi matahiyei hina galeya
ma ega emoemotahi po nugogadagadala hina tuhagaya,

ma ega emoemotahi hina luhagawilehi po a luyawahihi.’
41 Isaiya baha geka i bahebaheya babana Yesu a wasawasa amaka i
galena tahaeya, yaka binei i baha tahaya.
42 Mi Yudeya hai tanitaniwaga magomagouhi Yesu hi witumaganeya,
ma tamogi ega hita paligeletena mehi, babana Palisi lawahi hi matutehi
hi pa apo hai tapalolo uyahinei hina houna hopu nehi. 43 Tauhi nugonu-
gohi ipa lawa hina hunehi, uyahinei Yaubada ega nugonugohi.
44 Yesu ponana i lata ma i baha i pa, ‘Apo iyai ina witumaganeu yaka
Tu himiliu tauna gasi i witumaganeya. 45 Apo iyai galenau ina galena
imahiyeya yaka Tu himiliu tauna amaka i galeya. 46 Tau yayata amaka
a nei hoi hipuli, ma iyawoi apo hina witumaganeu yaka apega uguwa
uyahina hina memae.
47 ‘Iyai ponau i nonoli ma ega ita wiponawogogeu a apapoe apega a
taniwageya po a libahibahi, babana tau ega tu libahibahi ata nei, ma u
nei matababana ipa lawa a luyawahihi. 48 Apo iyai ina wihinigigiyeu,
po u baha ina wihinigigiyehi yaka houga e nenei Tu luhetala u matana
libahibahi apo ina wialonihi, ega tau uyahiugei ma u baha i ihinigigiyeya
binei. 49 Babana u baha atapuhi ega tau u nugotuhugei, ma Tu himiliu
tauna i paliweleu po tau a ibaabaniyeya. 50 A hanapugeya Yaubada a
baha uyahinei apo yautu memewahagana ina geletai. Amau a nugotuhu
i palipaliweleu po geka a palipaliwelemi.’

13

Yesu a hewahewali aehi i ogahi

1 Welulagona tolehana iyetana amaka i tuliyaliyani, ma malinatom
apo hina dewaya. Ma Yesu i hanapugena dumaya a houga amaka i geleta
po apo hipuli ina nehaleya po ina nae Amana uyahina. Ma Yesu a lawa
hoi hipuli i luhogalena dumahi, po a luhogala i wogeleteya uyahihi.
2 Tomodulele Yudasa nugotuhu i weleya po i winugotuhuya ipa apo
Yesu ina nugohaleya. Yudasa tauna Simona Isakaliyota natuna. Yesu a
hewahewali mitehi hi’mam. 3 Yesu nugonugonei i hanapugeya ginouli
atapuhi Yaubada i weleya po tauna apo ina taniwaga. Ma i hanapugeya
tauna Yaubada uyahinei i nei yaka ipa ina gunawilena meya. 4 Yaka
amna uyahina ma Yesu i towolo po a luilui i wihaleya ma sawelo i waya
po i oteni. 5 Ma goila i hiwogi gaeba baneina uyahina ma a hewahewali
aehi i ogahi po i kokoe ma sawelona uyahinei aehi i hamagihi.
6 Ma Yesu i oga po i nae Simona Pita uyahina ma Pita Yesu uyahina i
baha i pa, ‘Guyau, ega aeu una ogogaya.’
7 Ega yaka Yesu i baha nae i pa, ‘Ega uta hanapugeya geka hougana
awai a dewadewaya uyahim ma yohola apo una hanapugeya.’
8 Ma Pita Yesu i paliweleya i pa, ‘Ega emoemotana po aeu una ogaya!’
Yaka Yesu Pita a baha i wimiheya i pa, ‘Inapa ega aem a ogahi, yaka
apega tam u bolu.’
9 Ega yaka Simona Pita Yesu uyahina i palihalena meya po i pa, ‘Guyau,
i dewadewa duma, ega aeu tunawana ma nimau po ununuwe una
ogahi.’
10 Yesu i baha i pa, ‘Iyai tauna amaka i togo woloe po i yeuyeu apega ina
togo meme babana amaka i yeuyeu, ma aena tunawahi in’ogogahi. Naka
pitenana gehoumi amaka o togo woloe, ma gehoumi yohola ega ota togo.’

11 Yesu i hanapugena tahaeya, apo uyahihiyei gehouna ina nugohaleya.
Naka binei ma i pa, ‘Gehoumi yohola ega ota togo.’

12 A hewahewali aehi i ogahi po i kokoe, ma a kaleko i otena meya ma i
tugula ma i baha uyahihi i pa, ‘Dewa geka uyahimi a dewadewaya anona
o hanapugeya bo ega? 13 Taumi o baheu o pa Bada po tau Guyau, naka
baha dumana. 14 Tau omi guyau po omi bada ma tamogi a witupoula po
aemi a ogahi. Uyahinei omi lawa aehi on’ogahi. 15 Mei tau a itubagibagi
uyahimi ona witutupoganeu po ona witubagibagi omi lawa uyahihi. 16 A
baha duma uyahimi, tu bagibagi apega a taniwaga ina gelagoni. Mei gasi
tu wituwetuwega a tu tahaya apega ina gelagoni. 17 U wiatatiyana amaka
o galehi po gasi o hanapugehi, ma ona bagibagiyehi, yaka apo ani kaoha
baneina ona tuhagaya.

Yesu tu nugohalenana i bahena geleteya

18 ‘Baha geka ega atapumi bimiyei ma ata ibaabaniyeya, ma iyawoi a
inaganimi taumi ubeimi a ibaabani. Ma Yaubada a Buka uyahina baha
hi baheya lawa gehouna binei hi pa, “Lawana a yam a weleya ma i
luhagawileya po i wigawiyeu.”

19 ‘Ginouli uyahimi a bahebahehi, houga e nenei apo hina geleta
uyahimi. Ma a houga geleta, uyahimi ipa omi witumagana uyahiu ina
memae. 20 A baha duma uyahimi, iyai u tu wituwetuwega ina likaohaya
naka tau i likaohau. Ma iyai ina likaohau naka Tu himiliu i likaohaya.’

21 Yesu nugotuhu geka i bahena geleteya, ma u mulina nugonugona i
wiyuwa duma. Yaka a hewahewali uyahihi i baha i pa, ‘A baha duma
uyahimi, uyahimiyei apo lawa gehouna ina nugohaleu.’

22 Ma a hewahewali hi imatagagalena, babana ega hita hanapugeya
iyai binei i ibaabani. 23 Tu wotagona gehouna Yesu i luhogalena dumaya,
yaka i luwahala Yesu uyahina. 24 Ma Simona Pita i winimayoyoga
uyahina i pa, ‘Una lubayadeya iyai binei e ibaabani.’

25 Ega yaka i luwahala imahi Yesu uyahina, ma u tanigana i
wiyaguhayahaya i pa, ‘Guyau, iyai binei e ibaabani?’

26 Yaka Yesu i baha nae uyahina i pa, ‘Yohola apo palawa a tomuya
po gulai uyahina a wiyoli ma a weleweleya, ma ona galeya yaka naka
tauna lawana.’ Yesu palawa i tomuya po i wiyoli ma Yudasa Isakaliyota
i weleya, naka tauna Simona natuna. 27 Hougana Yudasa palawa i waya,
ma Tomodulele u nugonugona i lui yaka Yesu i baha nae i pa, ‘Una bulili
po om nugotuhu una dewa yagiyagineya.’

28 Yesu i bahabaha nae Yudasa uyahina ega kikina a hewahewali
anona hita hanapugeya. 29 Yudasa tauna hai mone tu galena itetena,
yaka Yesu i bahabaha nae uyahina ma gehouhi hai nugotuhu hi pa, Yu-
dasa ina nae po hai toleha binei ina gimala, bo ina nae po tu dayadayabu
mone ina welehi. 30 Mala emosi ma Yudasa palawa i waya po i’mam, ma
i wotowolo po i hopu hoi uputa, naka amaka i uguwi.

31 Yudasa i nehalehi, ma Yesu i paliwelehi i pa, ‘U houga amaka i
geleta po Lawa Moinau u wasawasa ina wawala po uyahiugei Yaubada a
wasawasa ina wogeleteya. 32 Inapa Yaubada a wasawasa ina wogeleteya
uyahiugei, yaka tau Natuna apo ina wiwasewaseu po u wasawasana ina
wogeletena yagiyagineya.

33 'Natunatuwe, houga kuku hotana apo tau mitemi, ma apo ona biheu
ma apega ona tuhagau mei lolowa mi Yudeya uyahihi a ibaabani a pa,
tuponana uyahina a nenae taumi ega emoemotami po uyahinei ona nei.
34 'Yaka geka taumi lugagayo wouna a welewelemi ipa emosi po emosi
ona lauhogalena memi. Ma ona luhogala mei a lauhogalemi, 35 po omi
luhogalahi uyahihiyei lawa emosi po emosi hina hanapugemi, taumi tu
wotagou.'

Pita a bowi Yesu i paligeleteya
(Matiu 26:31-35; Maki 14:27-31; Luka 22:31-34)

36 Simona Pita Yesu i lubayadeya i pa, 'Guyau, meka e nenae?'
Yaka Yesu i paliweleya i pa, 'Tuponana uyahina a nenae, ega emoemo-
tam po houga geka una wotagou, ma yohola una wotagou.'
37 Pita Yesu i lubayadena meya i pa, 'Guyau, awai binei u pa, apega
houga geka a wotagom? Amaka a palihalena meu bimgei ipa apo a
hilage.'
38 Ega yaka Yesu Pita uyahina i baha nae i pa, 'Om baha ega ata
kawamoineya. Ma a baha duma uyahim, apega kamkam olotona ina tou
a sigana mala tonuga una bowiyeu.'

14

Yesu tauna tahaya Amana uyahina

1 Yesu i baha nae uyahihi i pa, 'Ega ona nugonugohelele Yaubada
ona witumaganeya ma gasi ona witumaganeu. 2 Amau a dobu uyahina
ani wiyagohina numahi hi maga duma, yaka apo tau a nae tuponana
uyahina, po omi ani mae a wononogogeya. Itapa ega, apega ata pali-
welemi. 3 Apo a nae po dobuna a wononogogeya po ina kokoe ma a
gunawileu po a weluwinimi, po u ani maena uyahina a memae taumi
gasi apo ona mae. 4 Tahaya uyahinei a nenae amaka o hanapugeya.'
5 Tomasi i baha i pa, 'Guyau, om ani mae ega tota hanapugeya yaka
tahayana ega tota hanapugeya.'
6 Yesu i baha nae Tomasi uyahina i pa, 'Tau tahaya, po tau baha
moinana, po tau luyagohanana. Apo iyawoi nugonugohi po hina nae
Amau uyahina, yaka tau uyahiugei apo hina nae Amau uyahina, babana
tau tunawau tahaya.' 7 Yesu uyahihi i baha meme i pa, 'Odubona ega ota
hanapugeu yaka Amau ega ota hanapugeya, ma geka hougana ona wi-
wawala po ona hanapugeu, yaka Amau ona galeya po ona hanapugeya.'
8 Pilipo i pa, 'Guyau, to luhogaleya ipa Amam una wiatatiyeiyai po
emoemotiyai.'
9 Yesu Pilipo a baha i wimiheya i pa, 'Pilipo, houga i dao duma
tau mitemi ta memae, ma ega ota hanapugeu? Taumi iyawoi amaka
o gagaleu naka Amau o galeya, ma awai binei u pa, "Amam una
wiatatiyeiyai"? 10 Pilipo, nugote ega uta witumaganeu? Tau Amau
uyahina a memae, ma Amau tau uyahiu e memae. Bahahi a bahebahehi
ega tau u nugotuhugei, Amau tauna uyahinei. Tauna uyahiu e memae
yaka a bagibagi tau uyahiugei e dewadewahi. 11 Iyowai apo ona hana-
pugeya Amau tau uyahina a memae ma Amau tauna uyahiu e memae.
Ma ega u baha yawa ma u manini amaka o galehi po o hanapugehi.
12 'A baha duma uyahimi, taumi iyawoi o itumaganeu, yohola apo
manini ona wogeletehi mei tau u manini po omi manini hina lata lagona
babana apo a nehalemi Amau uyahina. 13 Apo gowaugei awai ona

lupaliyeya yaka a welemi, uyahinei Amau a wasawasa a wogeleteya.
14 Apo ginouli awai binei gowaugei ona lupali yaka a dewaya.’

Yesu a bahapiko Alugo Woiyawa binei

15 Yesu i baha meme uyahihi i pa, ‘Apo ona luhogaleu yaka, u lugagayo
ona wiponawogogehi. 16 Ma apo Amau uyahina a lupali ubeimi po
omi Tu hagu gehouna ina himili tauna Alugo Woiyawa dumadumaluna
po uyahimi ina mewahaga. 17 Tu mehipuli ega emoemotana po Alugo
Dumadumaluna hina tuhagaya babana ega hita galeya po ega hita
hanapugeya. Tu haguna amaka o hanapugeya u liyaliyami e memae po
apo u nugonugomi ina memae. 18 Apega a nehalemi po mei higohigoe,
apo a gunawilena meu. 19 Houga kuku hotana ma apo a nehalemi, po
tu mehipuli apega hina galena meu. Ma taumi apo ona galena meu,
babana apo a luyagohana meme, po gasi taumi luyagohana a welemi.
20 Iyeta e nenei apo ona hanapugeu, tau Amau uyahina a memae, ma
taumi uyahiu o memae, ma tau uyahimi a memae. 21 Apo taumi iyawoi
u lugagayo ona hanapugehi, ma ona wiponawogogehi yaka taumi o
luhogaleu. Naka binei Amau apo ina luhogalemi, tau apo a luhogalemi
po a wogeletena meu uyahimi.’

22 Yudasa gehouna (ega tauna Simona natuna) i baha i pa, ‘Guyau,
iyowai apo una wogeletana mem uyahiyai, ma apega tu mehipuli
uyahihi?’

23 Yesu i baha nae uyahina ipa, ‘Apo taumi iyawoi ona luhogaleu,
po u baha ona wotagohi yaka, Amau apo ina luhogalemi, po Amouna
mitehi to nehi uyahimi po taumi ma tauyai ta megogona. 24 Iyai ega
ina luhogaleu yaka u baha apega ina wiponawogogehi. Baha geka o
noonolihi naka ega tau uyahiugei ma Amau uyahinei, naka tauna Tu
himiliu.

25 ‘Ginouli geka a palipaliwelemi hougana mitemi ta memae. 26 Ma
houga e nenei omi Tu hagu ginouli magomagouhi apo ina wiatatiyemi,
po gasi ina inugohepami awai a bahebahehi uyahimi. Tu hagu tauna
Alugo Woiyawa, Amau apo ina himili tau gowaugei. 27 Nugodumola
a wohouni uyahimi, tau u nugodumola a welemi. Tu mehipuli hai
nugodumola ega mei tau u nugodumola. Uyahinei ega ona nugohelele
po ona matomatouta.

28 ‘U baha amaka o nonolihi, ma geka a palipaliwelena memi ipa
apo a nae po a gunawilena meu uyahimi. U naena binei ega ona
nugonugodubu ma ona kaoha, babana a nenae Amau uyahina. Inapa
ona luhogalena dumau, yaka ona kaoha u naena Amau uyahina babana
tauna i lata lagoniu. 29 Ginouli geka hougana a ibaabaniyehi apo hina
geleta uyahimi ma ipa ona witumaganeu. 30 Amaka ma apega a baha
duma uyahimi babana hipuli taniwagana Tomodulele e nenei ipa ina
liwoloeu, ma ega kikina a kadidili uyahiu. 31 Ma ipa tu mehipuli hina
hanapugeya tau Amau a luhogalena dumaya, uyahinei a lugagayo a
wotagoya po apo a hilage. Amaka ma ona towolo po ta nae.’

15

Yesu tauna mayau ugougo dewadewana

1 Yesu i bahena meya i pa, ‘Tau wine mayouna dewadewana, ma
Amau tauna tu lupehi. 2 Apo lagalaga gehouhi ega hin’ugugo, yaka
Amau apo ina boliboli halehi. Ma lagalaga gehouhi hin’ugugo, yaka

apo ina woimahiyehi po hin'ugo labatana. 3 Taumi u baha uyahinei
amaka i liyeuyeumi, 4 po mei mayau lagalagana uyahiu on'ompasi po
ona memae, ma tau uyahimi a memae. Inapa ega uyahiu ona memae
yaka apega ugomi hina dewadewa, galenami mei mayau lagalagana ega
u babana ina memae po ega ugona.

5 'Tau mayau babana, ma taumi lagalagau po uyahiugei ona wila-
galaga dewadewami po on'ugo imahi. Ma inapa tau ega uyahimi, ega
emoemotami po awai gehouna ona dewaya. 6 Apo iyai ega uyahiu ina
memae yaka Amau apo ina boli haleya, po ina kokodila, mei lagalaga
boliboli halenahi apo hina lugogonihi po mayau ebebalana uyahina
hina halehi po hina alahihi. 7 Uyahiu ona memae, ma u baha uyahimi
ina memae, awai nugonugomi yaka ona lupali uyahiu po apo a welemi,
8 po uyahinei ugougomi hina maga po lawa hina hanapugeya taumi tu
wotagou, ma Amau a wasawasa hina galeya.

9 'Amau i luhogaleu, mei tau gasi a luhogalemi, po u luhogala uyahina
ona memae. 10 Inapa u lugagayo ona wotago imahiyeya, yaka luhogalau
uyahina ona memae. Mei tau Amau a lugagayo a wotagoya, po tau a
luhogala uyahina a memae. 11 Dewa geka a palipaliwelemi ipa u kaoha
nugonugomi ina wihogoya po ona kaoha labatana. 12 Geka u lugagayo,
ipa emosi po emosi ona lauhogalena memi, mei tau a lauhogalemi.
13 Apo iyai a lawa ubeihi ina hilage, yaka naka luhogala banei dumana.
14 Taumi gasi naka pitenana, apo u lugagayo ona wiponawogogeya,
yaka taumi u lawa. 15 Ega emoemotana po a kawatupoulemi, babana
tu witupupoula hai taniwaga a nugotuhu ega hita hanahanapugeya.
Ma tau a witulanemi, yaka Amau awai uyahinei a noonolihi amaka
a paliwelemi. 16 Taumi ega ota winaganiu. Ma tau a winaganimi,
yaka a himilimi ipa ugomi dewadewahi hina geleta, po ugomihi, ugo
memewahagahi. Ma apo awai gowaugei ona lupaliyeya, yaka apo Amau
ina welemi. 17 U lugagayo a paliwelemi ipa ona lauhogalena memi.'

Tu mehipuli Yesu a bolu hi wihinigigiyehi

18 Yesu i baha uyahihi i pa, 'Apo tu mehipuli hina wihinigigiyemi
yaka ona nugotuhuya, tau gasi hi wihinigigiyeu. 19 Itapa taumi hipuli
lawahi, apo lawa hita luhogalemi, babana omi lawa. Ma taumi ega
tu mehipuli hai bolu uyahina ota memae babana a inaganimi ipa hai
bolu ona nehaleya. Naka binei apo tu mehipuli hina wihinigigiyemi.
20 Lolowa u baha a bahebaheya uyahimi, ona nugotuhuya, "Tu bagibagi
ega emoemotana a taniwaga ina gelagoni." Tau hi lipilipiliu yaka apo
hina lipilipilimi. U baha ega hita wiponawogogeya, yaka omi baha apega
hina wiponawogogehi. 21 Dewaapapoehi apo hina dewahi uyahimi,
babana taumi tu wotagou, ma Tu himiliu ega hita hanapugeya. 22 Itapa
lolowa ega ata nei po ata paliwelehi, apo Yaubada ega ita wigouhi. Ma
amaka a nei po a paliwelehi, yaka ega emoemotana iyai gehouna ina
baha walewalegama hai apapoe ubeihi. 23 Apo iyai ina wihinigigiyeu,
yaka Amau i wihinigigiyeya. 24 Lolowa manini u hayahi a dewadewahi
naka ega iyai gehouna emoemotana ina dewaya. Maninina amaka hi
galeya ma hi wihinigigiyeu po Amau hi wihinigigiyeya yaka apo ina
wigouhi po ega hai ani bowi gehouna. 25 Hai wihinigigiyana anona i
lugeletena dumaya, hai Buka Yaubada Mose i weleweleya i pa, "Hai
luhinigigai ega anona."

26 'Apo omi Tu hagu a himili uyahimi tauna Alugo Dumadumaluna.
Amau uyahinei apo ina nei po ina limoina tau biugei, 27 ma taumi ona
limoineu babana houga a wawala uyahinei i nei po amalai tau mitemi.'

16

1 Yesu i baha nae uyahihi i pa, 'U baha geka a palipaliwelemi, ega
ipa uyahihi ona pipeu. 2 Babana apo numa tapalolo uyahinei hina
wiyagami, ma houga e nenei apo hina lihilagenimi. Ma hai nugotuhu
apo hina pa geka Yaubada anani kaoha. 3 Hai dewa apapoehi apo
hina dewehi uyahimi, matababana Amau ma tau ega hita hanapugeiyai.
4 Ginouli geka a palipaliwelemi, hougana hina gelegeleta uyahimi, u
baha geka ipa ona nugotuhu momohihi. Ginouli geka lolowa ega
uyahimi ata baheya, babana tau mitemi ta memae.'

Alugo Woiyawa a bagibagi

5-6 I baha meme uyahihi i pa, 'Geka hougana a bahebahehi, babana
kikina ma apo a nehalemi po a nae Tu himiliu uyahina. Uyahinei
o nugodubu duma. Ma ega iyai gehouna uyahimiyei ita lubayadeu
po ita pa, "Meka e nenae?" 7 A baha duma uyahimi, u naena i haki
wahaga, babana inapa ega a nehalemi, apega Tu hagu ina nei uyahimi.
Ma a nehalemi po a nae yaka, Tu hagu apo a himili uyahimi. 8 Apo
ina nei hoi hipuli, yaka lawa hai dewa apapoehi ina wogeletehi ma
Yaubada a dewa dewadewana, ma Yaubada a libahibahi ina wogeletehi.
9 Dewaapapoehi ina wogeletehi babana lawa ega hita witumaganeu.
10 Dewa dewadewana ina wogeletehi, babana tau amaka a nenehalemi
Amau uyahina, po apega ona galena meu. 11 Libahibahi ina wogeleteya
babana Yaubada Tomodulele hipuli taniwagana amaka i libahibahi po a
apapoe bigona i wialoni.
12 'U wiatatiyana hi maga duma he memae, ma geka hougana apega at-
apuna a baheya uyahimi, babana ega emoemotami po ona hanapugena
pahi. 13 Yohola apo Alugo Dumadumaluna ina nei uyahimi, po tauna
ina tahaemi ginouli dumadumaluhi atapuhi uyahihiyei. Apega tauna a
nugotuhugei ina ibaabani. Yaubada uyahinei awai i noonolihi apo u nu-
gonugomi ina wogeletehi, ma ina paliwelemi houga he nenei ubeihi. 14 U
wasawasa apo ina wogeleteya uyahimi, po ina wiatatiyemi tau biugei.
15 Amau a ginouli atapuhi tau galiugei, naka binei a palipaliwelemi a pa,
apo ina wiatatiyemi tau biugei. 16 Houga kikina ma apega ona galeu, ma
gasi houga kuku hotana ma apo ona galena meu.'

Nugodubu u mulina kaoha

17 Yesu i baha a hewahewali uyahihi i pa, 'Ma tunawahi hi
laubayadena mehi hi pa, 'A baha geka anona awai ma i baha i pa,
"Houga kikina ma apega ona galeu, ma gasi houga kuku hotana ma
apo ona galena meu, babana a nenae Amau uyahina." 18 A baha i
bahebahehi anohi ega tata hanapugehi. "Houga kikina" anona awai?'
19 Yesu hai nugotuhu amaka i hanapugeya, ipa apo hina lubayadeya,
yaka i baha nae uyahihi i pa, 'O luhogaleya ipa u baha anona ona
hanapugeya? "Houga kikina" anona awai? Ma "houga kuku hotana"
anona awai? 20 A baha duma uyahimi, yohola apo a nugodubumi ona
tou, ma tu mehipuli atapuhi hina kaoha. Ma ona nugodubu, po omi
nugodubuna ina buiya po ona kaoha labatana. 21 Galenana mei wawine

a houga wigunaguna, wiyuwi baneina i wialoni, ma a wigunaguna u
mulina wiyuwa atapuna nugona i guluwihi, babana tewela amaka i
guni po i kaoha. 22 Taumi naka pitenana, houga e nenei apo wiyuwa
ona wialoni, ma yohola apo ona galeu, yaka ona kaoha duma ma omi
kaohana apega iyai gehouna ina wihaleya uyahimiyei. 23 Naka hougana
lubayada ega ona weleweleu. A baha duma uyahimi omi luhogala awai
yaka, ona lupali Amau uyahina tau gowaugei, po ina welemi. 24 Houga
odubona po amalai, ega awai gehouna gowaugei ota lupaliyeya Amau
uyahina, ma tamogi ona lupaliyeya po ina welemi po omi kaoha ina lata
lagona.
25 'Baha wiluwaluwagei a ibaabani uyahimi. Ma houga e nenei
apega baha luwaluwagei a paliwelemi, ma apo a baha dumalu Amau
binei. 26 Iyeta he nenei uyahihi tau gowaugei ona lupali uyahina. Ega
omi luhogala ipa tau Amau uyahina a laupaliyehi babana 27 Amau i
luhogalena dumami po omi luhogala ina welemi. I lauhogalemi babana
taumi o luhogalena dumau, po o witumaganeu, tau Yaubada uyahinei a
nei. 28 Amau uyahinei a nei hoi hipuli, po hipuli uyahina a memae, ma
geka hougana a gunagunawilena meu Amau uyahina.'
29 A hewahewali hi baha nae uyahina hi pa, 'Guyau, geka hougana
baha dumanei e palipaliweliyai, ma ega bahaluwaluwa uyahinei, 30 po
to hanapugem, tam ginouli magomagouhi u hanapugehi yaka i nu-
gopilipili u hanapugehi po to witumaganem tam Yaubada uyahinei u
nei.'
31 Yesu i paliwelihi i pa, 'Amaka o witumaganeu, bo? 32 Houga e
nenei bo amaka geka hougana, apo ona nohanoha memi, po yamoha po
yamoha anu meyagai, ma tunawau apo a memae. Ma ega tau tunawau,
ma tamogi Yaubada mitehi.
33 'Baha geka a palipaliwelemi ipa a nugodumolami ona memae,
babana tau mitemi. Hoi hipuli pilipili apo ona wialonihi ma
on'omtaibagibagi, babana hipuli a kadidili tau a gelagoni.'

17

Yesu tu witumagana ubeihi i lupali

1 Yesu ginouli atapuhi i bahehi po hi kokoe, ma i galena gae hoi yada
ma i lupali i pa, 'Amau, u houga amaka i geleta, Tau natum om wasawasa
una weleu po om wasawasa a wogeleteya. 2 Amau hipuli taniwagana
u weleu po ipa lawa a taniwagehi. Ma lawa u weleweleu, luyagohana
tuwetuwenai apo a wele damaneya uyahihi. 3 Geka luyagohana tuwe-
tuwenai, apo lawa hina hanapugem po hina pa tam Yaubada dumam po
hina hanapugeu tau Yesu Besibesinanau po tam u himiliu. 4 Hoi hipuli
om wasawasa a wogeleteya babana om bagibagi u weleweleu amaka
a wikokowihi. 5 Amau, ee, geka hougana u matam una wiwasewaseu,
mei lolowa tam ma tau ata ani mae wasawasa uyahina ta memae pite.
Apoma muliyei a nei hoi hipuli.
6 'Ma lawa hipuligei u weleweleu om dewa atapuhi amaka a
wiatatiyehi babana tam om lawa ma u weleu yaka om baha hi wotagohi,
7 po u wipoya hi hanapugeya tam uyahimgei i nei. 8 Ma baha u
weleweleu amaka a wiatatiyehi po u nugonugohi he memae, yaka hi
hanapugena imahiyeya tam u himiliu po uyahimgei a nei, po tau hi
witumaganeu. 9 'Yaka geka hougana ubeihi a laupali uyahim, ega tauhi

tu mehipuli ubeihi ata laupali, ma tauhi lawahi u weleweleu ubeihi
a laupali babana tauhi om lawa. 10 Ma om lawahi tau u lawa mei
gasi u lawa tam om lawa. Yaka ata lawahi hai witumagana uyahinei
a wiwasawasa. 11 Tau geka hougana ipa hipuli a nehaleya po a nehi
uyahim. Ma tauhi hoi hipuli he memae ubeihi a laupali. Amau
waiwoiyawam, gowam waipoyanei una galena itetehi. Ma gowam u
weleweleu uyahinei hina wiemota, mei tam ma tau po ta iemota pite.
12 Houga magomagouna tau mitehi to memae ma gowam u weleweleu
uyahinei a galena itetehi, po ega gehouna ita lugowadeya. Ma emosi
hota tauna apapoe galinei apo ina lugowadeya po om Buka bahana ina
limoineya.
13 'Amau, ee, ega daona ma apo a nehi uyahim, ma u baha hoi
hipuli a bahebaheya, ipa u kaoha ina mewahaga uyahihi. 14 Om baha
amaka lawa a paliwelehi, uyahinei tu mehipuli tu witumaganeu hi
wihinigigiyehi babana tu mehipuli hai bolu uyahina ega hita memae,
mei tau gasi ega ata memae. 15 Tu witumagana ubeihi a laupali uyahim
ipa hoi hipuli hina memae, ma una galiwiiwilehi po Tomodulele a
wipoya ega ina wogowogo dadanihi. 16 Tauhi ega tu mehipuli hai bolu
uyahina hita memae, babana tauhi mei tau. 17 Om baha una wiatatiyehi
po om baha dumadumalunei una wiwoiyawehi. 18 Ma tam u himiliu hoi
hipuli, ma tau apo a himilihi tu mehipuli uyahihi. 19 Tauhi ubeihi ma a
palihalena meu tam uyahim, yaka houga e nenei tauhi hina palihalena
mehi anai dumaluhi tam uyahim.
20 'Amau, ee, ega tu wotagou tunawahi ubeihi ata laupali, ma tu
wotagou hai wibaabani uyahina, ma iyawoi hi itumaganeu tauhi ubeihi
gasi a laupali, 21 ipa atapuhi hina wiemota, po ta megogona. Mei tam
ma tau, ta memae pite. Yaka tu mehipuli ata bolu hina galeya po apo
hina witumaganeu tam u himiliu. 22 Wasawasa u weleweleu amaka tu
wotagou a welehi, po ipa hina wiemota, po mei tauta ta iemota pite.
23 Tau uyahihi a memae, ma tam uyahiu e memae, geka uyahinei apo
hina wiemota imahi, po tu mehipuli hina hanapugena dumaya tam u
himiliu, ma gasi hina hanapugeya tam tu wotagou u luhogalena dumahi,
mei u lauhogaleu pite.
24 'Amau, ee, u luhogala geegeka, lawa u weleweleu tauhi ma tau to
megogona, po u wasawasa hina galeya. Babana om wiwawala hi wimuli
ma tau u wasawasa om luhogalagei u wele tahaeu.
25 'Amau, tam tu dewadewa, ma tu mehipuli ega hita hanapugem,
ma tau amaka a hanapugem. Ma tu wotagou amaka hi hanapugeta,
babana u himihimiliu binei. 26 Om nugotuhu lawa uyahihi amaka
a wogeleteya, yohola apo a wogeletena meya uyahihi, po ipa hina
hanapugena dumam, om luhogala u nugonugou e memae, po tauhi gasi
u nugonugohi una memae, mei tau apo uyahihi a memae.'

18

Yesu hi numa panipani
(Matiu 26:47-56; Maki 14:43-50; Luka 22:47-53)

1 Yesu a lupali i wikokowi, ma a hewahewali mitehi hi nae po Kidiloni
goilana hi damani, po hi lui tano oliweta uyahina.
2 Ma Yudasa Yesu i nugonugohaleya, tupo naka amaka i hanapugeya,
babana Yesu a hewahewali mitehi houga magomagouna hi nenae.

3 Yaka Yudasa tu wigawiya boluhi i weluwinihi po hi nae hoi tano. Ma
hi nenae naka tanitaniwaga hi himilihi, tauhi tu witalaguyaba babadahi
po Palisi lawahi hai bolu uyahihiyei hi'mhimila po hi nae, a nimagawiya
gapolahi po a nima heutahi.
4 Yesu apo awai ina gelegeleta uyahina amaka i hanapugeya, yaka i
nae tu wigawiya uyahihi po i lubayada i pa, 'Iyai o bibiheya?'
5 Ma hi baha hi pa, 'Yesu, lawa Nasaletagei to bibiheya.'
Ma Yesu i baha uyahihi i pa, 'Tau geka.' Ma Yudasa tu wigawiya
mitehi hi towotowolo. 6 Hougana Yesu i bahabaha i pa, 'Tau geka,' ma
tu wigawiya hi tudeiwa nae po hi guli hoi hipuli.
7 I baha meme uyahihi i pa, 'Iyai o bibiheya?'
Ma hi baha hi pa, 'Yesu, lawa Nasaletagei.'
8 Yaka Yesu i baha uyahihi i pa, 'Amaka a paliwelemi a pa geka tau,
inapa ona bibiheu yaka u hewahewali ona palihalehi po hina nae.' 9 A
bahana i limoineya, babana a lupali Amana uyahina i pa, 'Amau, lawa u
weleweleu ega gehouna ata haleya.'
10 Simona Pita u liyaliyana i towotowolo a kwasikwasi i holi po tu
witalaguyaba hai taniwaga a tu bagibagi tanigana i lubuya po taniga
hinebawana i talutuiya (gowana Makosi).
11 Yesu i baha nae Pita uyahina i pa, 'Amaka, ma om kwasikwasi
ani hounana uyahina una houna meya. Ma wiyuwa uyahina ega una
laugudugudugudu we, babana wiyuwa umaumana Amau i weleu.'

Yesu hi niyeya Anase uyahina ma Pita Yesu i bowiyeya

12 Tu wigawiya hai taniwaga mitehi, ma gasi tanitaniwaga hai hewa-
hewali, Yesu hi womomohi ma hi numa panipani. 13 Hi weluwaya po
hi tahaya nae Anase uyahina, babana tauna Kayapa pohiyana. Kayapa
tauna tu witalaguyaba hai taniwaga bolima naka uyahina. 14 Tauna
lolowa mi Yudeya hai omboina uyahina i wibaabani tahaya i pa, 'Hilaki
lawa gehouna ita hilage lawa boluta ubeita.'

Pita Yesu i bowiyeya
(Matiu 26:69-70; Maki 14:66-68; Luka 22:55-57)

15 Hougana hi weluwaya Anase a numa uyahina Pita Simona ma Yesu
a hewali gehouna, tauhi Yesu hi wotagoya. A hewalina tu witalaguyaba
hai taniwaga i hanapugeya, yaka bolu mitehi hi lui gogona a numa
u gali hinena. 16 Pita ega ita lui ma gali matetana u liyaliyana i
towotowolo, yaka hewalina tu witalaguyaba hai taniwaga a heliyam i
nae po guguhini gehouna mateta tu galena itetena i paliweleya ipa Pita
ina lui yaka guguhinina i baha po Pita ipa ina lui.
17 Pitana i luilui nae ma guguhinina i baha nae Pita uyahina i pa,
'Nugote tam lawana a hewali gehouna?'
Ma Pita i bowi i pa, 'Tau ega.' 18 Houga waiyau hougana yaka, tu
bagibagi po tu wigawiya mayau hi ahili po hi lalana, ma Pita i nae po
mitehi hi lalana gogona.

Yesu i luhetala tanitaniwaga u matahi
(Matiu 26:59-66; Maki 14:55-64; Luka 22:66-71)

19 Hi lalana ma tu witalaguyaba hai taniwaga Yesu i laubayabayadeya
i pa, 'Tu wotagom iyawoi? Ma awai u wiatatiyehi?'
20 Yesu a baha i wimiheya i pa, 'U wiatatiyana hi lugelegeletehi lawa
uyahihi, hoi numa tapalolo po gasi Yelusalem a numa dalabu baneina

u hinena. Ma mi Yudeya hi luilui yaka u wiatatiyana atapuhi amaka hi
hanapugehi ega iyai gehouna gowagowadei ata wiatatiyana. 21 Ega una
laubayadeu ma u baha tu nonolina una lubayadehi apo hina paliwelem,
awai a bahebahehi po a iatatiyaneya, atapuhi amaka hi nonolihi po hi
hanapugehi.'
22 Yesu a baha i bahebaheya, ma tu galena itete u liyaliyana i
towotowolo, i lunawatatani ma i pa, 'Awai binei tu witalaguyaba hai
taniwaga e palipalimatani?'
23 Yesu tu galena itete a baha i wihiheya i pa, 'Inapa u baha powa
awai yaka, lawa uyahihi una lidumaluya. Tau u baha i dumalu, ma om
nogutuhu awai po u launiu?' 24 Anase, Yesu anai panipanina ma i himili
po i nae Kayapa uyahina. Tauna tu witalaguyaba hai taniwaga.

Pita i bowiyeya
(Matiu 26:71-75; Maki 14:69-72; Luka 22:58-62)

25 Ma Simona Pita i memae po lawa mitehi hi ilalana ma hi baha nae
uyahina hi pa, 'Geka tam nugote lawana tu wotagona gehouna?'
Ma Pita i bowi meme i pa, 'Tau ega!'
26 Ma tu witalaguyaba hai taniwaga a tu bagibagi tanigana i boliboli
haleya tulana i baha i pa, 'U koyama; tam Yesu mitehi hoi tano a galem.'
27 Pita i bowibowi meme, ma kamkam i tou.

Yesu i luhetala Pilato uyahina
(Matiu 27:1-2, 11-31; Maki 15:1-20; Luka 23:1-5, 13-25)

28 Yesu Kayapa a numagei hi weluwaya po hi niyeya gawana Pilato
a numa uyahina. Hougana hi niniyeya ma malatom i yayahi, po ega
emoemotana mi Yudeya hina lui gawana a numa u hinena matababana
Pilato ega tauna lawa Yudeyagei. Apo hina lui yaka hina wigobugena
mehi po Welulagona tolehana uyahina apega hina am. 29 Yaka Pilato i
hopu hoi uputa po lawa uyahihi po i lubayada i pa, 'Baba awai ma lawa
geka o wigouya?'
30 Mi Yudeya a baha hi wimiheya hi pa, 'Itapa ega tu apapoe, apega tota
neiyai uyahim.'
31 Pilato i baha meme uyahihi i pa, 'Tau apega a luhetaleya, ma taumi
omi lugagayo uyahinei ona luhetaleya.'
Mi Yudeya hi pa, 'Tauyai ega palihalena tota waya ipa lawa geka a
hilage binei to taniwaga po to witakeya.' 32 (Ma tauna a hilage lolowa
i baheya i pa, 'Apo mayau u moyana hina witakeu.' Yaka geka a houga i
geleta.)
33 Pilato i lui meme a numa u hinena, ma Yesu i otugeya po i lui. Ma i
lubayadeya i pa, 'Tam mi Yudeya hai Wasawasa?'
34 Yesu Pilato a lubayada i wimiheya i pa, 'Om lubayada geka tam
uyahimgei bo lawa hai baha binei ma e laubayadeu po u pa tau mi
Yudeya hai Wasawasa?'
35 Pilato i baha nae Yesu uyahina i pa, 'Ega tau lawa Yudeyagei. Tam
om lawa po om tu witalaguyaba babadahi, tauhi hi himilim po u nei. Ma
om apapoe awai?'
36 Yesu Pilato a baha i wimiheya i pa, 'Ega u wasawasa hoi hipuli, itapa
u ani taniwaga hoi hipuli apo u hewahewali biugei hita wigawiya po mi
Yudeya apega hita paniu. Ma u ani taniwaga u tupo geha.'
37 Pilato i lubayada meme i pa, 'Moina, tam Wasawasa?'

Yesu bahana i wimiheya i pa, ‘Ee, naka pitenana, tau Wasawasa. Tau hoi hipuli a nei po hi guniu ipa a wiwasawasa po dewa dumadumaluna a wipaliweleneya, apo iyawoi nugonugohi hina lugadagadalihi yaka u baha hina wiponawogogeya.’

38 Pilato i lubayada i pa, ‘Dewa dumadumaluna anona awai?’ Yaka Pilato i hopu hoi uputa po mi Yudeya uyahihi i baha nae i pa, ‘Geka lawana ega a powa ata tuhagaya. 39 Taumi omi dewa houga magomagouna Welulagona tolehana uyahina, lawa panipanina a lupelupena haleya hoi numa pani. Ma o luhogaleya ipa mi Yudeya omi Wasawasa a lupena haleya, bo?’

40 Atapuhi hi otu labatana hi pa, ‘Apeega, ega tauna, to luhogaleya Balaba una lupena haleya.’ Balaba tauna tu danene baneina.

19

1 Pilato i lui numa u hinena po Yesu tu wigawiya i welehi, po gulawa metametanana uyahinei hi wilawi. 2 Tu wigawiya unuhau gologolowa waidonadonana hi metami po Yesu hi winabaya. Ma luilui kayakayana hi wiluiya. 3 Ma hi nae u liyaliyana po hi lauguyoguyougeya hi pa, ‘Tinani tam, mi Yudeya hai Wasawasa.’ Ma nimahiyei hi launawatatani.

4 Pilato i hopu meme hoi uputa, po bolu uyahihi i baha nae i pa, ‘Lawana ona galeya, a neiyena meiyai uyahimi, ipa ona hanapugeya ega kikina a powa ata tu hagaya.’ 5 Yesu i hopu hoi uputa po unuhau gologolowa waidonadonana i nabaya ma luilui kayakayana i luiya. Ma Pilato i baha nae uyahihi i pa, ‘Hei, lawana ona galeya.’

6 Tu witalaguyaba babadahi po hai tu bagibagi Yesu hi galeya ma hi otu labatana hi pa, ‘Una witakeya!’

Pilato i baha nae uyahihi i pa, ‘Tunawami ona niyeya po ona witakeya; tau a powa ega ata galena tuhagaya.’

7 Mi Yudeya hi baha meme hi pa, ‘I lugagayo i baheya i pa, apo ina hilage, babana lugagayo i tulagoni po tunawana i bahena meya ipa tauna Yaubada Natuna.’

8 Geka bahana Pilato i noonoli po i matouta duma. 9 Yaka Pilatona Yesu i weluwimeya po hi lui meme hoi numa. Ma i lubayadeya i pa, ‘Miyei u nei?’ Ma Yesu ega awai ita baheya, ma i genugenuwana. 10 Ega yaka Pilatona i baha nae Yesu uyahina i pa, ‘U baha ega nugonugom wimeihana, ma u taniwaga emoemotau po a lupena halem, bo a wihilagenim.’

11 Yesu Pilato a baha i wimiheya i pa, ‘Om taniwaga Yaubada uyahinei i nei. Tu witalaguyaba hai taniwagana i palihaleu yaka tauna a gou baneina apoma tam.’

12 Yesu a baha Pilato i noonoli po ipa ina lupena haleya. Ma mi Yudeya hi otu labatana hi pa, ‘Apo lawa geka una lupena haleya, yaka ega tam Sisa tulana. Babana Yesu tunawana i wiwasewasena meya, yaka ata wasawasa Sisa i widibogi.’

13 Pilato hai baha i nonoli yaka, Yesu i hopunena meya hoi uputa, po i tugula geleta ani luhetala uyahina, gowana Gahana (mi Yudeya hai ponei hi pa ‘Gabata’). 14 Iyeta amaka hi luliyaliyani po ipa apo hina geleta Welulagona amna iyetana uyahina. Iyeta u bolina ma Pilato mi Yudeya i paliwelehi i pa, ‘Ona galeya geka omi Wasawasa.’

15 Ma hi otu labatana hi pa, ‘Ona uni, ona uni, ona tutulawiteya hoi ani take.’

Pilato i baha uyahihi i pa, ‘Tau ipa omi Wasawasa a wibaleya hoi ani take?’
Tu witalaguyaba babadahi hi baha i pa, ‘Ega kikina i Wasawasa gehouna; Sisa tunawana i wasawasa.’
16 Ega yaka Pilato Yesu i palihaleya mi Yudeya uyahihi ma mi Loma hai tu wigawiya apo hina witakeya.

Yesu hi witakeya
(Matiu 27:32-44; Maki 15:21-32; Luka 23:26-43)

17 Tu wigawiya Yesu hi numa panipani po anani take tunawana i awali, po i nae meyagai hi igowaya hi pa, Ununu Dobuna uyahina, mi Yudeya ponahiyei hi pa, Gologota 18 po noka hosi hi witakeya, ma lawa luwaga mitehi, gehouna u kehana ma gehouna u awala hinebawana, ma Yesu u tipolina.
19 Pilato i’mgiluma po Yesu anani take u tepana i tutulawiteya i pa, ‘Yesu Nawaleta lawana mi Yudeya hai Wasawasa’. 20 Mi Yudeya magomagouhi giluma geka hi hiyawa tuhagaya, babana dobuna uyahina hi itakeya naka hai dobu baneina u liyaliyana. Yaka gilumana hi hanapugeya babana pona tonuga uyahinei hi gilumi, mi Yudeya, mi Loma, po mi Giliki. 21 Mi Yudeya hai tu witalaguyaba babadahi hi nei Pilato uyahina, po hi baha nae hi pa, ‘Awai binei u gilumi u pa, mi Yudeya i Wasawasa? Tauna i bahena meya i pa, ‘Tau mi Yudeya omi Wasawasa.’
22 Pilato hai baha i wimiheya i pa, ‘Giluma a gilugilumi naka amaka tauna.’
23 Tu wigawiya magouhi wohepali Yesu hi witakeya, ma a kaleko hi gutaya po yamoha i wiwaya. Ma a luilui gasi hi waya, ma luiluina hi diidini ega popona.
24 Tunawahi ma hi iwogatala hi pa, ‘Ega ta looloya, ma ta wikibu po iyai ina waya yaka tauna galinei.’
Ma Yaubada a baha hoi Buka ina wialona imahiyeya,
‘U kaleko hi gutaya, ma u luilui binei hi wikibu.’
Yaka tu wigawiya dewa geka hi dewaya.
25 Yesu anani take u liyaliyana, hinana ma walehina Maliya Kilopa agona, ma gasi Maliya Magadalagei hi towotowolo ani take u labena. 26 Yesu hinana, a hewali i lauhogaleya u liyaliyana i towotowolo, yaka Yesu i baha nae uyahina i pa, ‘Hinau, natum una galeya.’ 27 Gasi i baha nae a hewali uyahina i pa, ‘Tulau, hinam una galeya.’ Ega yaka a hewalina Yesu hinana tu gunina i weluwaya po mitehi hi memae a numa uyahina.

Yesu i hilage
(Matiu 27:45-56; Maki 15:33-41; Luka 23:44-49)

28 Yesu i hanapugena dumaya bagibagi emosi po emosi uyahina hina kokoe. Yaka i baha i pa, ‘Uyopopou i haleeya,’ baha geka uyahinei Buka a baha i wikokowi. 29 Ma wine waitululuwana keyaka uyahina hogohogona i memae tuponana uyahina. Baloi hi waya po wine waitululuwana uyahina hi ligayoya, ma hiyamoni gowana hisopa uyahina hi numa panipani lawiteya, ma hi wiyoyoga giyeya u gamona po i hanalemoya. 30 Yesu wine waitululuwana i waya, ma i baha i pa, ‘Amaka i kokoe,’ ma unununa i yagelo, ma yautuna i kokoe.

Yesu tolotolona hi tonaya

31 Mi Yudeya hai dalabu iyetana i tulabeni. Yaka mi Yudeya hi nae
po Pilato hi lubayadeya ipa lawa hi takehi aehi hina lauwotowihi ma
ani take uyahinei hina wihalehi, babana ega ita dewadewa ipa hoi
ani take hina memae, ma dalabu iyetana ina geleta. Matababana mi
Yudeya iyeta dalabu naka tauhi hi wiyateyatena dumaya. 32 Yaka tu
wigawiya hi nae po lawa luwaga Yesu mitehi hi itake gogonehi aehi
hi lauwotowihi. 33 Hi nae po Yesu hi gagaleya, naka amaka i hilage
yaka ega aena hita luwotowi. 34 Ma tu wigawiya gehouna iyelagei
Yesu tolotolona i tonaya, mala emosi ma goila ma tala hi kololo Yesu
tolotolonei. 35 Tau a gelena tuhagaya a baha, yaka u bahana anona ipa
ona witumageneya, babana tau u galena a limoinena dumaya, baha
moina po baha dumahi a palipaliwelemi. 36 Dewa geka hi gelegeleta,
naka Yaubada a Buka bahana i wikokowi i pa, 'Apega geyamina gehouna
hina luwotowi.' 37 Gasi Buka baha gehouna i baheya i pa, 'Iyawoi tu
tonana apo matahiyei hina galeya.'

Yesu a wikokowaga
(Matiu 27:57-61; Maki 15:42-47; Luka 23:50-56)

38 Geka dewahi hi kokoe ma u mulina Yosepa lawa Alimatiyagei,
tauna tu witumagana gowagowada Yesu uyahina, babana mi Yudeya
hai lugagayo i matuteya. Tauna i nae Pilato uyahina po i lubayada Yesu
hinina hilahilagena binei i pa, 'Emoemotana apo ani take uyahinei ata
wihaleya po u kokowaga ata houni.' Pilato Yosepa uyahina i palihaleya.
39 Nikodemo, tauna odubona uguwa bolinai i nenae Yesu uyahina,
tauna gasi i nei, wakatu wilawila emotana i neiyai dimumuna i lata
duma a witai naka 60 kilo. 40 Hai luwaga Yesu hinina hi wihaleya,
po wakatu dimudimumunei hi wineuli, ma kaleko wakewakekenei hi
humaya. Naka mi Yudeya hai dewa, wikokowaga binei. 41 Yesu anani
hilage u liyaliyana, tano i memae ma tanona uyahina kokowaga wouna
hi wogoya, ma kokowagana uyahina ega kikina lawa gehouna hita
wienoya. 42 Yesu uyahina hi wienoya, babana mi Yudeya hai iyeta
wononogo dalabu binei ma gasi kokowaga u liyaliyahi.

20

Yesu i towolo meme
(Matiu 28:1-8; Maki 16:1-8; Luka 24:1-12)

1 Gaogao a iyeta tahatahayana uyahina, yohola a uguwana, ma Maliya
Magadalagei i weludidibala nae hoi kokowaga, po gaimanei kokowa-
gana matetana hi lautomgeya naka hi builena niyeya uheiya po i memae
ma hi geleta. 2 Yaka i bulili po i nae Simona Pita ma Yesu a hewali
gehouna uyahihi po i paliwelehi i pa, 'Ata Guyau amaka kokowaga
uyahinei hi wihaleya, ma ega ata hanapugeya meka hi houni.'
3 Ega yaka Pita ma hewali gehouna hi bulili luwaga po hi nae hoi
kokowaga. 4 Hai luwagahi hi nenae po hewali gehouna i sagena duma
yaka Pita a bulili haleya po i geleta tahaya hoi kokowaga, ma ega ita
lui. 5 Ma i kululu po i lauwiwilana lui, naka kaleko yawa hi memae ma
i galehi. 6 Apoma Simona Pita mulinei i bulili geleta po i lui kokowaga u
hinena, po Yesu humana i galeya. 7 Ma unununa panina ma humana ega
kikina ita nohahi. 8 Apoma hewalina i lui, po i galehi yaka i witumagana.
9 Tamogi Buka a baha yohola ega hita nugotuhu tuhagaya i pa, apo hilage
uyahinei ina towolo meme. 10 Ma hi gunawilena mehi hai u numa.

Yesu i lugeleteya Maliya Magadalagei uyahina
(Matiu 28:9-10; Maki 16:9-11)

11 Maliya i gunawilena meya po kokowaga uputana i towolo ma i tutou,
ma i kululu po i lauwiwilana lui kokowaga u hinena 12 po Yaubada a
tu winoyanoya luwaga i galehi, hai luilui wakewakekehi hi tugutugula,
gehouna u unununa, ma gehouna u aena, Yesu i enenoyana.
13 Hi baha nae uyahina hi pa, 'Wawine, awai binei e tutou?'
I baha nae uyahihi i pa, 'U Guyau hi wihaleya po meka hi houni ma ega
ata hanapugeya.' 14 A baha geka i baheya po i kokoe, ma i lauhagawileya
po Yesu i towotowolo. Tamogi ega ita galena tuhagaya po ita pa Yesu.
15 Yesu i baha nae uyahina i pa, 'Wawine, awai binei e tutou? Iyai e
bibiheya?'
A nugotuhu ipa tano tu bagibagi, po i baha nae uyahina i pa, 'Bada,
inapa una wihaleya, yaka una paliweleu, meka hotanana u houni ma a
nae po a waya.'
16 Yesu i baha nae, wawinena uyahina i pa, 'Maliya,' po i luhagawileya,
ma mi Yudeya ponahiyei i baha nae i pa, 'Labona' (a bui naka, Bada).
17 Yesu i baha nae wawinena uyahina i pa, 'Ega una wodadaniu.
Yohola ega ata nae Amau uyahina. Ma tuwegau una niyeya po walewale-
hiu una paliwelehi una pa, Tau a gegae Amau po Amami, u Yaubada po
omi Yaubada uyahina.'
18 Yaka Maliya Magadalagei i nae po a hewahewali i paliwelehi i pa,
'Guyau amaka a galeya.' Ma a baha i bahebaheya i paliwelehi.

Yesu tu wotagona uyahihi i lugeleteya
(Matiu 28:16-20; Maki 16:14-18; Luka 24:36-49)

19 Ma iyeta tahatahayana ibigana uyahina Yesu a hewahewali hai
numa hi guduya, ma u hinena hi'mboina gogona po hi memae, babana
mi Yudeya hi matutehi. Ma Yesu u tipolihi i lugeleteya, po i towolo
ma i baha nae uyahihi i pa, 'Atapumi ona nugodumola.' 20 I baha ma
nimana po tolotolona i wiatatiyehi. Yaka hi kaoha duma, babana Guyau
hi galeya.
21 Yesu i baha meme uyahihi i pa, 'Ona nugodumola Amau tauna i
himiliu, naka pitenana apo tau a himilimi.' 22 A baha i bahehi po hi kokoe
ma i yautu damana uyahihi, ma i baha i pa, 'Alugo Woiyawa ona waya,
23 po uyahinei lawa hai apapoe ona paligigilihi, yaka Yaubada apo ina
paligigilihi ma apo iyawoi hai apapoe ona wihawenehi, yaka Yaubada
apega ina paligigilihi.'
24 Tomasi, tauna magouhi 12 hoi bolu uyahinei hi wigowaya hi pa,
Natulagalaga, hougana Yesu i laugeleteya tauna ega mitehi. 25 Gehouhi
hi baha nae Tomasi uyahina hi pa, 'Guyau amaka to galeya.'
Tomasi i baha i pa, 'Apo Yesu nimana hi tuutuya a galeya, po nima gigiu
a houni uyahina, ma tolotolona kelena uyahina nimau a houni, yaka apo
a kawamoina.'
26 Dalabu gaogaona emosi i kokoe, ma numa u hinena hi memae,
Tomasi mitehi, mateta hi guduya ma Yesu i geleta po u hayahi i towolo
ma i baha i pa, 'Ona nugodumola atapumi.' 27 Apoma Tomasi uyahina i
baha nae i pa, 'Nima gigim una wiyoyoga neiyai nimau uyahina po una
galeya. Ma gasi nimam una wiyoyoga neiyai tolotolou uyahina po una
houni. Po ega una launugoluwaluwaga ma una kawamoineu.'
28 Tomasi i baha Yesu uyahina i pa, 'Oo, u Guyau ma u Yaubada.'

29 Yesu i baha nae Tomasi uyahina i pa, ‘U witumaganeu, babana
amaka u galeu? Lawa gehouhi ega hita galeu ma hi itumaganeu, apo
hina kaoha duma.’
30 Yesu a manini wekiwekilalana gehouhi i dewadewahi, a hewahe-
wali u matahi ega buka geka uyahina hita gilumihi. 31 Ma wabihaga
hota hi gilugilumihi, naka ipa ona hanapugeya, Yesu tauna Yaubada a
Besinana lawana ma Yaubada Natuna. Yaka tauna ona witumaganeya
po gowanei ona luyagohana.

21

Yesu ma a hewahewali hi witutuhaga hoi gadowa

1 Yesu i wogeletena meya a hewahewali uyahihi, Tibeliya u bo-
gana. 2 Simona Pita, ma Tomasi (tauna gowana hi pa, Natulagalaga),
Nataniyela lawa Kanagei, Galili tuponana, ma Sebedi natunatuna
luwaga, ma a hewahewali luwaga gasi. 3 Simona Pita i baha uyahihi i
pa, ‘Tau a nenae an’ebaga.’

Hi baha uyahina hi pa, ‘Apo boluta ta negogona.’ Hi nae po wam
uyahina hi gelu, ma hai hagida hi teleneya, po didibalana ega kikina
iyana gehouna hit’onaya ma a sigana malitom.

4 Malatomtom kikina, hi gagalena gae, ma Yesu hoi gadowa i
towotowolo. Ma ega hita hanapugeya, hai nugotuhu hi pa, ‘Iyai?’

5 Yesu i otu hopu uyahihi i pa, ‘U lawa, iyana bo ega?’

A baha hi wimiheya hi pa, ‘Eega.’

6 Ma i otu hopu meme i pa, ‘Ona tuhopu ma u awala hinebawamiyei
hagida ona telenena meya, yaka iyana apo ona wialoni.’ Ega yaka hagida
hi teleneya po iyana hi ononaya i maga wahaga, po ega emoemotahi
hagida hina nouya.

7 Hewalina Yesu i lauhogaleya i baha nae Pita uyahina i pa, ‘Hei, ata
Guyau!’ Simona Pita i noonola ma i pa, ‘Ata Guyau,’ mala emosi ma a
kaleko i oteni, babana i ebebaga binei ma i houni po i memae, ega yaka
i lupa hopu hoi boga. 8 Gehouhi wam uyahina hi memae, hagida anai
iyanana hi woe teini po hi gae hoi hayahaya, ega bala ita dao, babana
guli magouna 60. 9 Hi gae po hoi gadowa hi gota, ma mayau ononiyana
uyahina iyana hi memae, ma palawa mayouna u liyaliyana hi memae.

10 Yesu i baha nae uyahihi i pa, ‘Amalai iyana o ununihi gehouhi ona
neihinimai.’

11 Ega yaka Simona Pita i gelu hoi wam po hagida i pili po i gae hoi
hayahaya. Ma iyana balubaluhi hi onahi magouhi 153, ma hagida ega
hita loloya. 12 Yesu i baha uyahihi i pa, ‘Ona nei po tan’am.’ Ma a
hewahewali hi hanapugeya tauna Guyau ma tamogi hi witutubaha hi
pa, ‘Guyau bo lawa tapuna?’ 13 Yesu palawa i waya po i welehi ma
iyana naka pitenana. 14 Yesu mala luwaga i lugeleteya uyahihi, ma geka
i witonugaya a towolo memena uyahina.

15 Malatomtom amna hi’mam, ma Yesu i baha nae Simona Pita
uyahina i pa, ‘Simona, Yoni natuna, tam iyowai, u luhogalena dumau ma
apoma om bagibagi, bo?’

Pita i pa, ‘Ee Guyau, u hanapugeu tau a luhogalem.’

Yesu i baha i pa, ‘U sipi muhomuhohi una wianihi.’

16 A bahana i wiluwagaya i pa, ‘Simona Yoni natuna, u luhogalena
dumau?’

Simona i pa, ‘Ee, Guyau u hanapugeu a luhogalem.’

Yesu i baha i pa, ‘U sipi una galena itetehi.’
17 A bahana i witonugaya i pa, ‘Simona, Yoni natuna, u luhogaleu?’
Pita baha geka i noonoli, po i nugodubu babana Yesu a baha i pa,
‘U luhogaleu?’ Yaka Yesu a baha i wimiheya i pa, ‘Guyau, ginouli
magomagouhi u hanapugehi po gasi u hanapugeu. A luhogalem.’ Yesu
i baha uyahina i pa, ‘U sipi una wianihi. 18 A baha duma uyahim,
om houga tewela uyahina om nogutuhu ipa meka una nae naka om
dagilolo u lumomohi ma apo una nae. Ma apo om houga wibada uyahina
nimam una lodomi po lawa gehouhi hina widagilolom, ma tupo ega uta
lauhogaleya apo uyahina hina niyem.’ 19 A baha geka naka Pita a hilage
binei i ibaabani, ipa hina hanapugeya. Ma a hilagena uyahina Yaubada
gowana ina wilataya. Yesu Pita uyahina i baha i pa, ‘Una wootagou.’
20 Hewalina Yesu i lauhogaleya i wotagohi ma Pita i luhagawileya po i
galeya (ma nugonei i gae tauna Yesu i luhogaleya yaka toleha uyahina
u nugonugona i luwahala ma i lubayadeya i pa, ‘Guyau, iyai apo ina
nugohalem?’ 21 Uyahinei Pita i baha nae Yesu uyahina i pa, ‘Guyau, Yoni
tauna iyowai?’)
22 Yesu Pita a baha i wimiheya i pa, ‘Itapa ita memae ma ata gunaw-
ilena meu naka ega om nugotuhu. Tam tunawam una wimulitagou.’ 23 A
baha geka binei ma tu witumagana gehouhi hi winugonugotuhu powa,
po hi pa, ‘Yoni apega ina hilage.’ Yesu ega ita baha uyahina ita pa, ‘Apega
ina hilage’; tamogi i pa, ‘Itapa u nugotuhu ita memae ma ata gunawilena
meu, naka ega om nugotuhu.’
24 A hewali gehouna ginouli magomagouhi i bahebahehi amaka i
giluma hopunehi, ma lawa magomagouhi hi limoineya.
25 Yesu ginouli atapuhi i dewadewahi, itapa emosi po emosi hita
gilumi, a nugonugotuhuya apo buka hita maga duma po hipuli tupo
wohepali hita wihogoya.

BAGIBAGI

Yaubada Alugo Woiyawa i paliwitumaganeya

1 Tiyopilasi, u buka tahatahayana u hinena Yesu a bagibagi i wawali
hougana, ginouli atapuhi i dewadewahi po i iatatiyanehi a gilugilumi
2 i nae po a siga iyetana Yaubada i waya po i gae hau yada. Yohola ega
po ita gae ma Alugo Woiyawa a hanapugei litahatahaya a tu wituwe-
tuwega i inaganihi i welehi. 3 A hilage u mulina dewa tapuna po
tapunei i woogeletena meya a tu wituwetuwega ugolihi ma i mamae
naka iyeta magouhi 40. Ma iyowai i woogeletena meya naka ega ani
lunugoluwaluwaga ma tamogi moina dumana i lauyagohana. A tu
wituwetuwega hi galeya po mitehi hi ibaabani naka Yaubada anani tani-
waga i paliwelehi. 4 Hougana tauna po a tu wituwetuwega hi'mtuboina
gogona ma i baha kadidili ugolihi i pa, 'Ega Yelusalem ona nenehaleya.
Amau anani'mbenena i palipaliwitumaganana a bahebaheya ona oto-
toni, 5 babana Yoni goilei lawa i bapatisohi ma taumi apo iyeta wabihaga
u hinena Alugo Woiyawa ugolinei bapatiso ona waya.'

Yaubada Yesu i waya po i gae hau yada

6 Yesu a tu wituwetuwega mitehi hougana hi yamtuboina gogona
naka hi lubayadeya hi pa, 'Guyau, apo geka u hougana mi Isalaela i
witaniwaga una wele meiyai?'
7 Yesu hai baha i wimihaya i pa, 'Amau tuawana a taniwagagei apo
geka ginoulihi wawala hougahi ina hounihi ma ega ipa taumi ona hana-
pugehi. 8 Ma tamogi hougana Alugo Woiyawa ugolimi ina geleta, apo
ona manini. Taumi apo tuwegau ona nohaya lawa atapuhi u Yelusalem
dobuna ugolina po tupo Yudeya po Samaliya ma i nae po hipuli a u ani
kokoe ugolihi.'
9 Geka a bahana u mulina Yaubada i waya po i gae hau yada. Hi ihalu
ma yaloi Yesu i guduya po u matahi i lugowadeya.
10 Yesu i nenae ma a tu wituwetuwega hi todi ma hi ihalugeya ma mala
emosi lawa luwaga, hai kaleko wakewakekehi awa hi lugeletehi po u
liyaliyahi hi towotowolo. 11 Lawahi luwaga hi lubayada hi pa, 'Lawa
mi Galili, iyowai po o towolo ma o ihalu gae hau yada? Yesu lolowa
mitehi o mamae ma iyowai Yaubada i waya po e gegae hau yada naka
apo dewana emotanei ina gunawileya.'

Yudasa tu luhalenana

12 Oliweta u oyana ma hi gunawilehi po hi nenae u Yelusalem naka
balana ega ita dao babana oyana naka Yelusalem u liyaliyana. 13 Ma
hougana hi lui u Yelusalem po hi gae numa babanoyana wiluwaganaa
ugolina, noka u hougana hi mimiyeya. Tu wituwetuwegahi naka:
Pita, Yoni, Yamesa, Andulu, Pilipo, Tomasi, Batolomiu, Matiu, Yamesa
Alipi natuna, Simona tauna mi Yudeya hai tu'mpaligudugudu, Yudasa
Yamesa natuna. 14 Houga magomagouna tauhi ma Yesu tu wotagona
wiwinehi, po Maliya, Yesu hinana, po Yesu walewalehina naka hi yam-
tuboina gogona ma hau tapalolo hi welewele mehi.
15 Houga noka ugolina tu witumagana nugote magouhi 120
hi'mtuboina mai ma Pita i towolo po ugolihi i baha i pa, 16 'Walewalehiu,
Yaubada a baha amaka i limoineya. Ugolinei ma Alugo Woiyawa

Dawita i tubahababaya po i bahababa piko tu'mpalihalena binei. Po
amaka Yudasa tauna lawa i litahatahaehi po Yesu hi numa panipani.
17 Yudasana Yesu i winagani po a tupo i dewaya ata bagibagi u hinena,
po tauna tulata igehouna.'
18 (Yudasana i benabenama po mihana hi weleweleya ugolinei hipuli i
gimaleya. Ma geka hipulina ugolina i peu po amamona a liyalapoila po i
hilage. 19 Lawa atapuhi u Yelusalem hi nonoli yaka hipulina hi wigowaya
hai ponei hi pa Akedama bo ta baheya Hipuli Waitalana.)
20 Pita gasi i baha i pa, 'Buka Sam ugolina Yudasa ubeina i baheya i pa,
"A numa ina gouda
po ega lawa igehouna u hinena ina mamae."
Ma gasi Buka i pa,
"Tamogi lawa gehouna apo iyawena ina peli."
21 Yaka apo yohola Yudasa tu luhalenana lawa awai houga mago-
magouna i mulitagotago Guyau Yesu a gae po a hopu ugolihi, 22 ma gasi
Yoni Yesu i bapatisoya hougana ma i nei po Yesu a gae hougana. Geka
lawana tauna ina nei po Yesu a towolo meme tona ituwetuwegeya.'
23 Ega yaka lawa luwaga gowahi hi bahehi: Yosepa ma gowana
gehouna Basabasa ma gasi gowana gehouna Yusito; ma Matiyasi. 24 Hi
bahehi po i kokoe ma hi tapalolo hi pa, 'Guyau, lawa hai winugonugo-
tuhu u hanapugena dumahi. Yaka geka lawahi luwaga ugolihi emosi
u inagani una wogeleteya. 25 Tauna apo geka bagibagina po wituwe-
tuwegana Yudasa i nenehaleya ina towologeya babana Yudasa amaka
i newahaga.' 26 Hai luwagahi hi wikibu gowagowadehi po Matiyasi
a winagana i lugeleteya yaka tauna i lui tu wituwetuwega hai bolu
magouhi 12 ugolina.

2

Alugo Woiyawa a nei

1 Mi Yudeya hai toleha iyetana gowana Penitikosi. Noka hougana
tu witumagana atapuhi hi'mtuboina gogona po hi winugoemota. 2 Hi
duhuduhuna po mala emosi ma gololo mei togowa baneina gololona
yadei i hopu mai po numana i wihogoya. 3 Ma hai galena ugolina ginouli
mei mayau ina laumenamena u hayahi, po menamenana emosi po
emosi lawa emosi po emosi i tatadadani. 4 Ma Alugo Woiyawa i wihogohi
po i dewahi po pona tapuhi po tapuhigei hi ibaabani.
5 Lawa atapuhi hai witumagana Yaubada ugolina mei mi Yudeya hai
witumagana tupo atapunei hi nei u Yelusalem po ipa hina toleha. Tauhi
tu witumagana kadidili Yaubada ugolina. 6 Hougana gololona hi noonoli
po bolu baneina hi'mboina nei numana u liyaliyana, po nugonugohi i
goholi babana lawa emosi po emosi a pona i noonola tuhagaya. 7 Hai
nugogohola po nugopilipili ugolina ma hi pa, 'Geka lawahi noka pite he
ibaabani naka tauhi mi Galili? 8 Ma iyowai po tauta emosi po emosi ata
meyagai ponana ta noonola tuhagaya? 9 Tauta mi Pateya po mi Midiya
po mi Elama po mi Mesopotamiya po mi Yudeya po mi Kapadosiya po
mi Ponita po mi Asiya 10 po mi Piligiya po mi Pampiliya po mi Isipita
po Libiya ani taniwagana tupohihi Sailini u liyaliyana. Ma gehouta
Loma tu mimiyena, 11 naka tupota ata babada mi Yudeya ma tupota
moina mi Loma ma ata witumagana mei mi Yudeya. Ma gehouta mi
Kilita po mi Alebiya. Tamogi ginouli baneihi Yaubada i dewadewahi

ataputa ata ponei he bahebahehi ma ta noonolihi.’ 12 Hai nugogohola po
hai nugopilipili ugolinei ma yohola hi lulubayadena mehi hi pa, ‘Geka
ginoulina anona awai?’
13 Ma gehouhi tu witumaganahi hi paliguyoguyougehi hi pa, ‘Geka
lawahi hi uma po hi buuwa.’

Pita a baha bolu ugolihi

14 Ega yaka Pita ma tu wituwetuwegahi gehouhi magouhi 11 mitehi hi
towolo, po Pita ponana i lata ma bolu ugolihi i baha nae i pa, ‘U lawa
mi Yudeya po taumi atapumi u Yelusalem o mamae, ona lautanigana
imahi ma a paliwelemi. 15 Ami nugotuhu o pa tiyai tota uma po tota
buuwa ma tamogi eega, babana geka apoma e gegae ata malatomtom
amna kabudalana ugolina. 16 Ma tamogi moina dumana geka awai e
wawala naka Yaubada a tu bahapiko odubona gowana Yoela i bahehi.
17 Yaubada i baha i pa:
“Houga sigasigana u hinena apo geka dewahi a dewehi
Alugo Woiyawa apo lawa atapuhi a welehi.
Natunatumi ololotohi po wiwinehi apo u baha hina bahabaha pikogeya,
ami hewahewali
ma babada apo u kawaimoina hina luboniyehi.
18 Ee, noka hougana ugolina u tu bagibagi ololotohi po wiwinehi,
Alugo Woiyawa apo a welehi
po u baha hina bahabaha pikogehi.
19 Apo u manini hau yada a wogeletehi,
ma u wekiwekilala hau hipuli a wogeletehi.
Tala po mayau ebebalana po bogahu wopotopotona.
20 Kabudala apo ina uguwi
ma wamahiya ina kaya po ani galenana mei tala,
ma muliyei apoma Guyau a iyeta ina geleta,
naka iyetana iyeta baneina po namanamalina.
21 Ma apoma iyawoi nawa Guyau gowanei hina laupali apo hina luyago-
hana.” ’
22 Pita gasi i baha i pa, ‘U lawa mi Yudeya, geka bahahi ona nono-
lihi: Yesu Nasaletagei, Yaubada a manini po a wipoya po a wekiwek-
ilala amodewedewei i wogeletehi po ugolinei Yaubada a winagana i
limoineya. Tauta geka ta hanapugeya babana u hayata i wawala.
23 Yaubada i nugotuhu lagoneya yaka Yudasa Yesu u nimami i houni, ma
taumi o uni babana ombeneneya tu apapoe lawahi ugolihi po hau ani
take hi tutuya po i hilage. 24 Tamogi Yaubada i witowolo meya hilage
ugolina po hilage wiyuwahi i wihalehi, babana hilage ega a kadidili
emoemotana ipa ina womomohi. 25 Ubeina po Dawita i baha i pa,
“Houga magomagouna Guyau u matana a gagaleya.
U awala hinebawau e mamae
ugolinei apega lawa hina lipilipiliu.
26 Geka binei nugonugou i kaoha
ma u baha kaoha awa,
yaka hawena apo uyogou ina buda
ma a nugotuhu lagoneya a towolo meme ugolina.
27 Matababana tau apega hau hiyoyowa una nugohelau
yaka gasi apega am tu bagibagi una palihaleu po hiniu ina buda.
28 Tam luyagohana tahayana u wiatatiyeu,

ma tau tam u matam apo a kaoha duma.”

29 Gasi Pita i baha i pa, ‘Walewalehiu, dumalugei apo a paliwelemi
naka gogata Dawita i hilage po hi guluwi ma kokowagana amalai e
mamae ugolita. 30 Tauna tu wipiko ma Yaubada a paliwitumagana
kadidilina ugolina i hanapugeya. Yaubada a paliwitumagana ipa apo
Dawita gogana emosi ina witaniwaga mei Dawita. 31 Ma Dawita i
nugotuhu lagoneya apo Yaubada awai ina dewaya. Yaka Keliso a towolo
meme ubeina i baha i pa, “Apeega hau hiyoyowa una nugohaleu ma
hiniu apeega ina buda.” 32 Naka binei Yaubada geka Yesuna hilage
ugolina i witowoli, ubeina ma tauyai tu baha moina babana matiyei
to galeya. 33 Yesu i wohepaya po u awala hinebawana e mamae. Ma
a paliwitumagana ubeina Alugo Woiyawa Yesu i weliyai. Yaka i dewa
geka amalai o noonolihi po o gagalehi naka Yesu anani’mbenena i
lautepaneya ugoliyai. 34 Dawita ega ita gae hau yada mei Yesu ma tamogi
i pa,
“Yaubada u Guyau ugolina i baha nae i pa:
U awala hinebawau una duhuduhuna
35 a sigana am gawiya una kadidili lagonihi po aem u labena a hounihi.”

36 U lawa, mi Isalaela atapumi, ipa ona hanapugena dumaya geka
Yesuna hau ani take o tuutulawiteya naka Yaubada i dewaya po Yesu
tauna Guyau po tauna Besinana lawana.’

37 Hougana lawa geka bahahi hi noonolihi po hi nugotona. Hi baha
nae Pita po tu wituwetuwegahi gehouhi ugolihi hi pa, ‘Walewalehiyai,
apo awai to dewaya?’

38 Pita ugolihi i baha nae i pa, ‘Atapumi ona nugobui ma bapatiso Yesu
Keliso gowanei ona waya, po apo Yaubada ami apapoe ina paligigilihi
ma ani’mbenena Alugo Woiyawa ona tuhagaya, 39 babana Yaubada a
paliwitumagana Alugo Woiyawa binei ugolita po natunatuta ugolihi
po bala daodaohi tu miyehi ugolihi. Guyau ata Yaubada e igiigimana
ataputa ugolita.’

40 Pita guguya daodaona i welehi Yesu tuwegana ubeina ma i pali-
hunahunahi i pa, ‘Ami apapoe ona palihalehi yaka apega tu apapoe
mitehi ona hilage.’ 41 Iyawoi Pita a baha hi itumaganeya naka noka
iyetana ugolina bapatiso hi waya. Magouhi mei tausana tonuga hi lui tu
witumagana gugunihi ugolina. 42 Ma tu wituwetuwega hai wiatatiyana
po hai wilawalawa ugolihi hi palihalena mehi. Ma gasi palawa omtomu-
tomuna ugolina Yesu hi nugonugohepaya ma hi tapatapalolo.

Wilawalawa tu witumagana u hayahi

43 Yaubada a manini po a wipoya tu wituwetuwega ugolihiyei i
wogeletehi po lawa atapuhi hi matouta. 44 Tu witumagana atapuhi hi
meme labelabena mehi ma hi ginouli luluemota. 45 Hai hipuli po hai
gapola hi gimalena halehi ma mihahi hai lawa, tu witumagana ega hita
igapola hi welehi. 46 Iyeta emosi po emosi Yelusalem hai numa dalabu
baneina ugolina hi yamboina gogona. Ma Yesu hi nugonugohepaya
palawa omtomutomunei naka anai kaohahi po anai nugoemotahi hai
numa emosi po emosi ugolina hi yamgogoneya. 47 Yaubada hi hune-
huneya ma tu meuputa lawahi tu witumaganahi hi lunugodewedewehi.
Ma Guyau iyeta emosi po emosi tu witumaganahi i laimagouhi lawa tu
nugobuigei.

3

Pita ma Yoni tu aepapa hi luyawahi

1 Ibiga u tipolina, lupali kabudalana ugolina Pita ma Yoni hi nae
Yelusalem numa dalabu baneina ugolina. 2 Noka hougana lawa aena
paapana hinana u managona ma noka pite i wawala. Iyeta emosi po
emosi hi awala niyeya po numa dalabuna baneina matetana, gowana
Mateta Diidigana ugolina hi huhouni. Ma hagu lawa tu lui ugolihi i
laupali. Noka pite houga magomagouna i dewadewa. 3 Hougana Pita
ma Yoni hi luilui ma i galehi yaka i lupali ipa mone hina weleya. 4 Hi todi
po hi gagaleya ma Pita i pa, 'Una galeiyai!' 5 Ega yaka i ihalugehi anai
witumaganana ipa apo awai hina weleya.

6 Ma Pita i pa, 'Ega u mone ma tamogi awai ugoliu e mamae apo
a welem. Yesu Keliso Nasaletagei gowanei una towolo po una nae.'
7 Apoma Pita tu aepapana u awala hinebawana i wogo po i witowoli.
Mala emosi ma ae yapayapana po ikwalukwaluna hi kadidili. 8 Ma i
lupa gae po i hopu i lautowologeya po i nae. Apoma i nenelupalupa
ma Yaubada i hunehuneya ma Pita po Yoni mitehi hi lui numa dal-
abu baneina ugolina. 9 Lawa atapuhi i nenelupalupa ma Yaubada i
hunehuneya hi gagaleya 10 po hi galena tuhaga, tauna Mateta Diidigana
ugolina i duhuna houga magomagouna ma mone i laupali. Hai galena
tuhagaya awai i wawala ugolina ma apoma hi gohola dumahi po hai
winugonugotuhu hi kokoe.

Pita a guguya numa dalabu baneina ugolina

11 Tu aepapana hi lauyawahi Pita ma Yoni ugolihi i womomota po
Solomona a kape ugolina hi mamae. Ma lawa atapuhi anai nugogoho-
lahi hi wibulibulili nae po ugolihi hi'mtuboina. 12 Hougana Pita lawahi
i gagalehi po ugolihi i baha nae i pa, 'U lawa mi Yudeya, iyowai po geka
dewana o goholeya ma iyowai po o ihalugeiyai? Omi nugotuhu o pa i
kadidili bo i dewadewa Yaubada u matana ugolihiyei geka lawana tota
dewaya po ita nenae? 13 Abelaham po Isako po Yakobo hai Yaubada,
googata hai Yaubada tauna a tu bagibagi Yesu kawaidewadewa wota-
lagaena i weleya. Taumi ombeneneya tu taniwaga ugolihi ma o wi-
hinigigiyeya Pilato u matana. Hougana Pilato ipa ina wohaleya ma
taumi yohola o ikawakoyakoyameya. 14 Tauna Lawa Waiwoiyawana
po Dumadumaluna, tamogi o wihinigigiyeya ma o lupali po tu'munugo
Pilato i wohaleya. 15 Yaka taumi Lawa Luyagohana tu weleta o uni ma
tamogi Yaubada hilage ugolina i witowola meya. Geka ubeina tauta tu
baha moina. 16 Geka lawana o gagaleya po o hanahanapugeya naka
witumagana Yesu gowanei kadidili po dewadewa i waya atapumi u
matami.

17 'Ma walewalehiu, amalai a hanapugeya taumi po ata tanitaniwaga
awai Yesu ugolina hi dewadewaya naka o dewaya babana o winu-
goneina. 18 Amaka mei lolowa Yaubada a baha tu bahapiko atapuhi
ugolihiyei i wogeleteya naka apo a Besinana hinina ina iyuwa amaka
Yaubada i limoineya. 19 Ugolinei ona nugobui ma ona luhagawilemi
yaka apo Yaubada ami apapoe ina hamaga halehi 20 ma Guyau wiyago-
hina hougana ina welemi. Ma apo Yesu, Yaubada a Besinana amaka
i inagani ubeita ina himila hopunena meyai. 21 Hau yada apo ina
mamae a sigana ina gunawileya po ginouli atapuhi ina liwou mehi,

mei lolowa Yaubada a tu bahapiko waiwoiyawahi hi pikogeya. 22 Ma
tu bahapiko Mose i pa, “Yaubada ata Guyau apo tu bahapiko gehouna
mei tau ina himili ugolimi. Taumi omi bolu ugolinei ina nei. Ginouli
atapuhi ina ibaabaniyehi ona lautaniganehi. 23 Iyai noka tu wipikona
awai ina bahebahehi ega ina lautaniganehi apo Yaubada bolu ugolina
ina wihaleya po ina houni hau hilage.”
24 ‘Tu bahapiko Samwela a u houga ma i wawala po i gegei naka awai hi
bahebahehi amalai he waawala. 25 Tauta tu bahapiko googahi ugolinei
Yaubada wiwogatala i dewadewaya googata mitehi a tu bahapiko ugoli-
hiyei i bahebahehi naka tauta ubeita. Mei a baha nae Abelaham ugolina i
pa, “Am guguni ugolihiyei apo lawa atapuhi hau hipuli kawaidewadewa
a welehi.” 26 Yaka Yaubada a Tu bagibagi Yesu i winagani ma i himili po
i netahaya mai tauta mi Yudeya ugolita. Ugolinei ami dewa apapoehi
ugolihi ina wiiwilimi naka anani kawaidewadewa ugolimi.’

4

Pita ma Yoni tu wiwogatala u matahi

1 Pita ma Yoni yohola lawa ugolihi hi ibaabani ma tu witalaguyaba
babadahi po numa dalabu baneina tu galena itete hai bada po Sadusi
hai bolu hi nei ugolihi. 2 Uyohi i gigai babana Pita ma Yoni Yesu hi
iatatiyaneya ma hilage ugolina a towolo meme hi kawaimoineya, apo
lawa hilage ugolina hina towolo meme. 3 Yaka hi panihi po numa
panipani ugolina hi hounihi po hi eno babana amaka kabudala i nae.
4 Ma tamogi lawa i maga bahana hi noonoli hi witumagana, po tu
witumagana lawahi hai maga i gae mei tausana nimitutu.
5 Malatomtomgei mi Yudeya hai tanitaniwaga po babadahi po hai
lugagayo tanitaniwagahi hi’mtuboina u Yelusalem. 6 Anase, tu wita-
laguyaba hai taniwaga po Kaiyapa po Yoni po Alesana po tu wita-
laguyaba hai taniwaga a guguni gehouhi ipa Pita ma Yoni mitehi hina
wibaabani. 7 Yaka Pita ma Yoni u naohi hi witowolihi ma hi lubayadehi
hi pa, ‘Iyai a manini bo iyai gowanei tu aepapa o luyawahi?’
8 Alugo Woiyawa Pita i wihogoya po hai baha i wimiheya i pa, ‘Taumi
lawa tu tahaya po tu taniwagehi, 9 inapa amalai ona laubayadiyai dewa
dewadewana tu aepapa ugolina to dewedeweya ubeina po iyowai ma i
wodewadewa, 10 naka atapumi ona hanapugeya po mi Isalaela lawahi
atapuhi hi hanapugeya naka Yesu Keliso Nasaletagei gowanei. Tauna o
itakeya po tauna Yaubada hau hilage ma i itowola meya, ugolinei geka tu
aepapana anai dewadewana u matami e towotowolo. 11 Yaubada a Buka
i bahebaheya Yesu binei i pa,
“Tu lunuma, taumi geka ogolana o ihinigigiyeya naka i gunabuiya po
ogola gegedumana.”
12 Hau hipuli ega iyai gehouna tu wiluyagohana. Yesu tauna tuawana,
Yaubada lawa i weleta po gowanei emoemotana ta luyagohana.’
13 Pita ma Yoni hai nugomotu ugolina ma tu wiwogatalahi hi goholihi,
babana hi hanapugeya Pita ma Yoni tauhi tu mae u meyagai po ega hita
wisikulu, ma amaka hi hanapu. Apoma tu wiwogatalahi hi nugotuhu
tuhagaya naka Pita ma Yoni Yesu mitehi hi liya nae. 14 Tamogi ega
emoemotana ipa awai hina baheya babana tu aepapana hi lauyawahi
u liyaliyahi i towotowolo. 15 Tamogi hougana hi palihalehi po hi meliya
wogatala numana ugolina ma tu wiwogatalahi tuawahi hi ibaabani, 16 hi

pa, ‘Apo geka lawahi iyowai ta dewahi? Lawa atapuhi u Yelusalem tu
mae manini baneina hi galeya, po ega emoemotana ta wikawakoyakoy-
ameya. 17 Tamogi geka lawahi ta paligagalihi po ega Yesu gowanei lawa
awai ugolina hina bahabaha nae, po geka dewana apega lawa u hayahi
ina lata.’
18 Ega yaka Pita ma Yoni hi otugena mehi po hi lui ma hi
paligudugudugudhi hi pa, ‘Ega houga igehouna Yesu gowanei ona ibaabani
po ona iatatiyana.’
19 Tamogi Pita ma Yoni hai baha hi wimiheya hi pa, ‘Taumi tuawami
ona wikahaya meemeka Yaubada u matana i dumalu, to wiponawo-
gogemi bo Yaubada to wiponawogogeya. 20 Awai to gagalehi po awai to
noonolihi ega emoemotana to bahena woloehi.’
21 Tu wiwogatalahi hi’mpaligudugudu kadidili ugolihi ma hi wohalehi
po hi nae. Ega emoemotana po hina panihi babana awai i waawala
ubeina lawa atapuhi Yaubada hi wotalagiyeya. 22 Lawana ugolina geka
luyagohana wekiwekilalana i waawala naka a bolima magouhi 40 i
lagoni.

Tu witumagana hai nugomotu ubeina hi tapalolo

23 Hougana Pita ma Yoni hi woohalehi hi gunawilehi po hi nae hai lawa
ugolihi po awai tu witalaguyaba babada po mi Yudeya hai tanitaniwaga
hi palipaliwelehi hai lawa ugolihi hi wibenabenama. 24 Ma hai lawahi
hi noonoli po atapuhi hi winugoemota ma hi tapalolo Yaubada ugolina
hi pa, ‘Guyau Wasawasa, yada po hipuli po boga po ginouli atapuhi u
hinehi he mamae Tu wiwawalihi. 25 Alugo Woiyawei gogiyai Dawita, am
tu bagibagi u dewaya po i baha i pa,
“Iyowai po tauhi ega mi Yudeya uyohi i gigai duma?
Ma iyowai po tu mehipuli hai nugotuhu ega anona?
26 Hipuli wasawasahi hi nonogo mehi
ma tu taniwaga hi’mboina gogona
po ipa Guyau Yaubada a Besinana mitehi hina igawiyehi.”
27 Moina, Heloda ma Ponotiyo Pilato geka meyageina baneina ugolina
mi Isalaela po tauhi ega mi Yudeya mitehi hi’mboina gogona. Ma Yesu
am Tu bagibagi waiwoiyawana, tauna u dewaya po am Besinana hi
wigawiyeya. 28 Hi’mboina gogona po ginouli atapuhi am wipoya po am
nugotuhugei ipa apo hina waawala naka hi dewahi. 29 Ma Guyau, amalai
hai ani’mpalilowolowo ugolihi una galena nae. Ma tiyai am tu bagibagi
una dewiyai po to nugomotu am tuwega bahenana ugolina. 30 Nimam
una lodomi po lawa una luyawahihi ma manini po wekiwekilala una
dewahi po am Tu bagibagi waiwoiyawana, Yesu gowanei hina wawala.’
31 Hougana tapalolo hi laiwoloeya, dobuna ugolina hi yamboina i
wiguhu. Ma atapuhi Alugo Woiyawa i wihogohi po Yaubada tuwegana
anai nugomotuhi hi wiwawala po hi iyahoneya.

Tu witumagana hi iginouli luluemota

32 Tu witumagana atapuhi hai winugonugotuhu po hai luhogala
emosi. Ega iyai gehouna ita pa ‘Geka tau u ginouli.’ Iyai ginouli awai
i tanitaniwageya naka atapuhi ubeihi. 33 Guyau Yesu a towolo meme
naka wipoyagei tu wituwetuwegahi hi ibaabaniyeya lawa ugolihi. Ma
Yaubada i kawaidewadewa dumahi. 34 Boluna ugolina ega iyai gehouna
awai ugolina ita kuku. Iyawoi waihipulihi po wainumahi naka hi

gimalena halehi 35 ma monehi tu wituwetuwega hi welehi po tauhi hi
nohaya. Iyawoi hagu ugolina hi kukuku hi welehi.
36 Ega yaka Yosepa, lawa Saipilasigei, ma a guguni Libai, naka tauna
tu wituwetuwegahi hi wigowaya po Banabasi (Banabasi anona, tu win-
ugokadidili natuna) 37 a hipuli tupona gehouna i gimalena haleya ma
monena i niyeya po tu wituwetuwegahi u nimahi i houni.

5

Ananaya ma Sapaila

1 Lawa gehouna gowana Ananaya, agona gowana Sapaila, mitehi hai
hipuli tupona hi gimalena haleya. 2 Sapaila i hanapugeya naka hipulina
monena tupona Ananaya i womomohi, tauna tuawana ubeina. Ma
tupona tu wituwetuwega u nimahi i houni ma i koyama i pa, ‘Geka hipuli
mihana atapuna.’
3 Ma Pita i baha nae ugolina i pa, ‘Ananaya, iyowai po u palihalena
mem po Tomodulele nugonugom i taniwageya, ma Alugo Woiyawa
u koyameya po hipuli monena tupona u womomohi? 4 Lolowa ega
hipulina uta gimalena haleya naka tam galimgei. Ma muliyei u gimalena
haleya po monena tam galimgei. Yaka iyowai po u nugonugom u pa apo
geka pite dewa una deweya? Lawa ega uta koyamehi ma Yaubada u
koyameya.’
5 Hougana Ananaya geka bahahi i noonolihi po i guli po i hilage. Ma
tuwegana tu nonolina atapuhi hi matouta. 6 Hewahewali hi wotowolo
po hi woimahi ma hi awala hopuneya po hi guluwi.
7 Mei kabudala gaogaona tonuga hi kokoe ma Ananaya agona i geletai.
Ma tamogi awai i waawala ega ita hanapugeya. 8 Pita wawinena ugolina
i baha nae i pa, ‘Una paliweleu, tam ma agom ami hipuli mihana atapuna
gegeka?’
Wawinena i wimeiha i pa, ‘Ee, atapuna.’
9 Yaka Pita i baha nae ugolina i pa, ‘Iyowai po tam ma agom o pa
Guyau Alugona ona ludadani? Hewahewalihi agom tu guluwina naka
geka kabudalana tauhi hau mateta, ma apo hina awala hopunem gasi.’
10 Mala emosi ma wawinena Pita u aena i guli po i hilage. Hewahewalihi
hi lui mai po hi gagaleya naka amaka i hilage, yaka hi awala hopuneya
po agona u liyaliyana hi guluwi. 11 Tu witumagana atapuhi po geka
tuwegana tu nonolina atapuhi hi matouta duma.

Manini ma wekiwekilala

12 Manini po wekiwekilala magomagouhi lawa u hayahi tu wituwe-
tuwegahi hi dewadewahi. Houga magomagouna tu witumagana ata-
puhi hi yamboina gogona Solomona a kape ugolina. 13 Iyawoi ega hita
itumagana hi matouta po tu witumagana mitehi ega hita yamboina
gogona. Ma tamogi hi wiyateyatehi ma hi hunehi. 14 Ma tamogi tu
witumaganahi hai bolu i lalata. Oloto po wiwine iyawoi Guyau hi
itumaganeya naka hi luilui. 15 Tu wituwetuwegahi hai dewa ugolihi
ma tu tootogo hi awala hopunehi po u tahaya pata po liyapa ugolihi hi
wienohi. Apo Pita a nae ugolina, ipa kabudala ina lalani po alugona
ina yato tu tootogohi ugolihi po hina luyagohana. 16 Lawa boluhi, hai
tu tootogo po lawa alugo palopaloumana i luiluinihi hi neihi mai u
Yelusalem po atapuhi hi lauyawahihi.

Tu wituwetuwega hi wihiniwiyuwahi

17 Tu witalaguyaba hai taniwaga ma tu wimulitagona tauhi Sadusi
hai bolu gehouna tu wituwetuwegahi hi'mgenagenaliliyehi. 18 Yaka
tu wituwetuwegahi hi panihi po bolu hai numa panipani ugolina hi
hounihi. 19 Tamogi noka upomna, Guyau a tu winoyanoya yadei i hopu
mai po panina matetana i hoeya ma tu wituwetuwegahi hi hopu. Ma
ugolihi i baha nae i pa, 20 'Ona nae numa dalabu baneina ugolina po ona
towolo, ma lawa geka luyagohanana tuwegana atapuna ona paliwelehi.'
21 Tu wituwetuwegahi hi wiponawogo po malatomtom kikina hi lui
numa dalabu baneina ugolina po wiatatiyana hi wiwawali.

Tu witalaguyaba hai taniwaga ma a tu wotago, mi Isalaela babadahi
hi otugehi po tauhi tu wiwogatala awa omboina baneina hi waya. Ma
apoma baha hi himili po i nae hau numa panipani ipa tu wituwetuwe-
gahi hina neihi mai omboinana ugolina. 22 Hougana numa panipani
tanitaniwagahi hi gelegeleta po ega tu wituwetuwega gehouna hita
tuhagaya numana ugolina. Ega yaka hi gunawilehi po hi wibenabenama
hi pa, 23 'To tuhagaya naka panina anai gudu momotana po tu galena
itetena hau mateta hi towotowolo. Ma tamogi hougana to hoehoeya
naka ega iyai gehouna u hinena tota tuhagaya.' 24 Hougana tu wita-
laguyaba hai taniwaga po tu witalaguyaba babadahi po numa dalabu
baneina tu galena itete hai baha hi noonoli po hi winugonugotuhu bala
tapuna hi pa, 'Apo awai ina geleta?'
25 Ma lawa gehouna i lui mai po i baha nae ugolihi i pa, 'Ona
lautanigana, lawahi hau numa panipani o huhounihi naka numa dal-
abu baneina ugolina he towotowolo, ma lawa he iatatiyehi.' 26 Ega
yaka numa panipani taniwagana a hewahewali mitehi hi nae po tu
wituwetuwegahi hi weluwinihi po hi gunawilehi. Ma tamogi ega hita
lihunahunahi babana hi matouta hi pa apo lawa hina luuyogigai po tu
galena itete hina lugeimahi.
27 Tu wituwetuwegahi hi luiyehi po tu wiwogatala u naohi hi
witowolihi. Ma tu witalaguyaba hai taniwaga i lubayadehi i pa,
28 'Paligudugudu kadidilina to welemi to pa ega Yesu gowanei ona
iatatiyana. Ma awai o dewadewaya amaka o galeya? Ami wiatatiyana
o nohaya po Yelusalem i wihogoya, ma geka lawana a hilage gouna ipa
ona weliyai.'
29 Pita ma tu wituwetuwegahi gehouhi hai baha hi wimiheya hi pa,
'Yaubada ipa tona iponawogogeya, ma ega ipa lawa. 30 Googata hai
Yaubada, Yesu hilage ugolina ma i witowolo meya. Tauna o uni hau
ani take o tuutulawiteya ugolina ma 31 tauna Yaubada i wohepaya po u
awala hinebawana i houni. Tauna Tu tahaya ma Tu wiluyagohana, ipa
lawa mi Isalaela ata gaogao ina weleta po ta nugobui po apo ata apapoe
ina paligigilihi. 32 Tiyai tu baha moina geka ginoulihi ugolihi, mei gasi
Alugo Woiyawa, tauna Yaubada anani'mbenena tu wiponawogogena
ugolita.'
33 Hougana tu wiwogatalahi geka hi noonoli po uyohi i gigai duma po
ipa hina unihi. 34 Ma lawa gowana Gameliyela a bolu Palisi ma lugagayo
tu wiatatiyanena po gasi tu wogatala gehouna lawa hai ani wiyateyate,
tauna i towolo po i baha po tu wituwetuwega hi himila hopunehi hau
uputa. 35 Apoma i baha nae a lawa ugolihi, i pa, 'U lawa mi Yudeya,
geka lawahi ugolihi awai ona dewadewaya ipa ona gagalena imahi.

36 Lolowa Tiudasi i towolo po ipa tauna lawa hai tu tahaya gehouna, po
lawa magouhi mei 400 hi imulitagoya. Tamogi lawa gehouhi hi uni ma
tu wotagona hi gunanohanohahi po a bagibagina i yababa. 37 Geka u
mulina Yudasa Galiligei, lawa omhiyawahi hougana i towolo po lawa
gehouhi i teinihi po hi wootagoya. Tauna gasi lawa gehouhi hi uni ma
tu wotagona hi gunanohanohahi. 38 Ugolinei ma geka pite dewa amalai
ipa a paliwelemi naka ega ugolihi ona wogowogo nae. Ona palihalehi
po tuawahi. Inapa geka hai bagibagina lawa ina ununugeya yaka apo
ina yababa. 39 Ma inapa hai bagibagina Yaubada ina ununugeya, ega
emoemotana ona lagonihi, babana meka po apo ona tuhaga memi naka
taumi Yaubada ona igawiyeya.'
40 Ega yaka tu wiwogatalahi Gameliyela a wiututu lulougo hi
wotagoya. Tu wituwetuwegahi hi otugehi po hi lui ma hi kodikodilihi
po i kokoe ma hi paliwelehi ega houga gehouna Yesu gowanei hina
ibaabani. Ma apoma hi wohalehi po hi nae.
41 Tu wiwogatalahi hi nenehalehi naka kaoha i wihogohi babana
Yaubada apoma i hiyawihi emoemotana hiniwiyuwa Yesu gowana binei
hina waya. 42 Ma iyeta emosi po emosi numa dalabu baneina ugolina hi
yamboina gogona po gasi lawa hai numa ugolihi Yesu tauna Besinana
lawana a tuwegana dewadewana hi iatatiyaneya po hi guuguyeya.

6

Tu wituwetuwega tu haguhi

1 Noka u hougana Yesu tu wotagona hi magamaga po mi Giliki mi
Yudeya mitehi hi gamogahigahi. Mi Giliki hi pa yaniyani omgutana iyeta
emosi po emosi ugolina hai hiwahiwape hi lauwiwilihi. 2 Ega yaka tu
wituwetuwegahi magouhi 12 tu wotago atapuhi hi otugehi po hi'mboina
ma hi pa, 'Ega ita dumalu ipa Yaubada a baha guguyana to wohouni ma
yaniyani gutana ugolina to genogeno. 3 Ugolinei, walewalehiyai, lawa
magouhi 7 u hayami, o hanahanapugehi tauhi Alugo Woiyawa e tani-
taniwagehi po hanahanapuhi ona winaganihi po tauhi geka bagibagina
ugolina hina towolo. 4 Ma tiyai lupali po Yaubada a baha luguguyana
ugolina, ega i gaogao to hahaleya.'
5 Atapuhi geka nugotuhuna ugolina hi kaoha yaka Sitibeni hi witowoli.
Tauna lawa waitumaganana ma Alugo Woiyawa ugolina. Ma Pilipo po
Polokola po Nikano po Timona po Pamenasa po Nikolosi, lawa Anitiyok-
agei, a witumagana ega mei mi Yudeya ma hi buiya po mei tauhi. 6 Geka
lawahi hi inaganihi naka atapuhi hi wogeletehi tu wituwetuwegahi
ugolihi po hi wotepanihi ma hi lupaliyehi.
7 Ma Yaubada a baha i gunanohaya po i lata. U Yelusalem tu
wimulitago hi magamaga po tu witalaguyaba boluhi witumaganana hi
wiponawogogeya.

Sitibeni hi numa panipani

8 Sitibeni naka Yaubada a lunugotootogo po a wipoya i wihogoya.
Ugolinei lawa u hayahi manini po wekiwekilala i dewadewahi. 9 Ma tu
tapalolo mi Yudeya tamogi tauhi, mi Sailina po mi Alesana po mi Silisiya
po mi Asiya atapuhi hai tapalolo boluna gowana hi pa, 'Palipalihale-
nahi,' hi towolo po Sitibeni mitehi hi igegae. 10 Tamogi Alugo Woiyawa
hanapu Sitibeni i weleya po ugolinei i ibaabani naka ega emoemotana a
baha hina wimihehi.

11 Ega yaka lawa gowadei hi wimihehi ma hi witowolihi po tauhi hi pa,
‘To lautanigana ma Mose po Yaubada i iapapoenihi.’
12 Geka ugolina ma lawa po mi Yudeya tanitaniwaga po lugagayo
tanitaniwagahi hi linugoapapoenihi. Yaka hi nae po Sitibeni hi numa
panipani po hi neiyai tu wiwogatala ugolihi. 13 Ma lawa gehouhi hi neihi
mai po Sitibeni hi benabenama koyakoyameya tu luhetala ugolihi, hi pa,
‘Geka lawana houga magomagouna ata numa dalabu waiwoiyawana
po Mose a lugagayo e iapapoenihi. 14 To lautanigana ma i pa Yesu
Nasaletagei apo geka numa dalabuna ina wiapapoeya ma ata dewa Mose
ugolina ma i wawala po i nenei ina buinihi.’
15 Tu wiwogatala atapuhi hi tugutugula naka hi todi ma Sitibeni hi
gagaleya naka tepana mei tu winoyanoya yadei.

7

Sitibeni a baha tu wiwogatala ugolihi

1 Tu witalaguyaba hai taniwaga Sitibeni i lubayadeya i pa, ‘Geka
lawahi awai hi bahebahehi naka moinahi?’
2 Sitibeni hai baha i wimiheya i pa, ‘Walewalehiu po amamau, ona
lautanigana! Gogata Abelaham goila luwaga u tipolina i mamae yohola
ega a u dobu u Halana ita mae ma Yaubada Diidigana i wogeletena meya
ugolina. 3 Hougana i wogeletena meya naka i baha nae ugolina i pa, “Am
hipuli po am dobu lawahi una nehalehi po una nae hipuli gehouna apo
ana iatatiyem ugolina.”
4 Ega yaka goila luwaga hipulina i nehaleya po i nae u Halana i
mae. Amana i hilage po u mulina Yaubada Abelaham noka hipulina
ugolina i wihaleya po geka hipulina ta mimiyeya ugolina i houni. 5 Noka
hougana Yaubada Abelaham ega hipuli tupona ita weleya, ma tamogi i
paliwitumagana ipa apo ina weleya. Hipulina apo tauna galinei po gasi a
hewahewali guguninei hina nenei ubeihi. Noka hougana Yaubada geka
paliwitumaganana i dewadewaya, Abelaham ega natuna. 6 Ugolinei ma
Yaubada i baha nae Abelaham ugolina i pa, “Am guguni apo u tupo
geha hina mae. Noka hosi apo hina itubagibagi ma ega mihahi, ma
gasi hina dewadewa yabayababehi ma hina mamae bolima magouhi
handele wohepali (400). 7 Tamogi dobuna ugolina hi wobagibagi lawahi
apo a libahibahihi. Ma muliyei apoma apo noka dobuna hina hopu
haleya po geka u dobuna hina wotalagiyeu.” 8 Ma Abelaham i laueeneya
naka guguninei logaloga ololotohi hai wekiwekilala hini omhapina hina
welehi. Abelaham Isako i guni po gaogao emosi i kokoe ma hapihapi i
weleya. Naka pitenana gasi Isako natuna Yakobo hapihapi i weleya. Ma
Yakobo gasi natunatuna magouhi 12 hapihapi i welehi.
9 ‘Gogata Yakobo natunatuna hai tewela Yosepa hi gimalena haleya mi
Isipita ugolihi babana hi’mgenagenaliliyeya po noka hosi i tubagibagi
ma ega mihana. Tamogi Yaubada ega ita nugohaleya. 10 Ugolinei ma a
pilipili atapuhi u hinehi tauna i haguhaguya po i kawaidewedeweya po
hanapu i weleya. Ma Isipita hai wasawasa gowana Pelo Yosepa i galena
tuhagaya po ani taniwaga i weleya Isipita atapuna u hinena po gasi a
numa u hinena.
11 ‘Apoma gomala Isipita po Kainana po tupo atapuhi i wogohi po
lawa hi nugodubu duma. Ma googata ega emoemotahi yaniyani hina
tuhagaya. Ma tamogi u Isipita naka amaka yaniyani hi luhanalihi.

12 Ugolinei ma Yakobo tuwega i inonoli naka u Isipita yaniyani i mamae,
ega yaka natunatuna hai houga tahatahayana i himilihi po hi nae Isipita.
13 Ma hai nae u Isipita wiluwagana ugolina Yosepa i wogeletena meya
walewalehina ugolihi po i pa, “Tau geka walehimi Yosepa.” Ma Pelo
tuwega i nonoli po gasi Yosepa a guguni i hanapugehi. 14 Ega yaka
Yosepa baha i himili po i nae amana Yakobo ugolina i pa tauna po a
manago atapuhi hina nei u Isipita. Hi nenae magouhi 75. 15 Apoma
gogata Yakobo po natunatuna hi hopu Isipita po noka hosi hi mamae po
hi hilage. 16 Ma hai popoya hi hilahilage hi niyehi po odubona Abelaham
hipuli monegei i gimagimaleya u Sekem, Hemo natunatuna, ugolihi
naka hosi hi kokowaga.

17 ‘Bolima hi maga duma hi kokoe ma Yaubada a bahapiko anona
Abelaham ugolina ipa ina lugeleteya naka ipa mi Yudeya Isipita hina
hopu haleya. Matababana googatahi u Isipita hi maga duma. 18 A
sigana wasawasa gehouna u Isipita i towolo po a houga witaniwaga
naka Yosepa ega ita hanapugeya. 19 Googata i koyakoyamehi ma i ihini-
wiyuwahi. Ma i duduhi po natunatuhi muhomuhohi hi palipalihalehi
po hau balabala hi hilahilage.

20 ‘Noka hougana Mose hi guni po Yaubada u matana i diidiga duma.
Ma amana a numa ugolina i mamae naka wamahiya tonuga. 21 Hougana
hi houna hopuneya goila u liyaliyana ma Pelo wasawasa natuna waw-
inena i waya po i woilataya po i kawainatuneya. 22 Ma mi Isipita hai
hanapu atapuna Mose i wiatatiyeya po tauna baha po mamae ugolihi
i welulagona.

23 ‘Mose hougana a bolima magouhi 40 ma u nugonugona i lugeleteya
apo a lawa mi Yudeya ina dadanihi. 24 Tauna matanei i gagalena nae
ma Isipitagei Isalaela lawana gehouna i ilawi yaka tulana i haguya po
Isipitagei i lihilageni. 25 A nugotuhu ipa a lawa apo hina hanapugeya
naka tauna Yaubada apo ina wibagibagi po nimanei mi Isipita ugolihi a
guguni ina wihalena halehi. Ma tamogi ega hita hanapugeya. 26 Malitom
po mi Yudeya luwaga i gagalehi ma hi itona yaka i wileta po ipa ina
winugoemotahi po i pa, “U lawa, taumi guguni emosi ma iyowai po o
ilawi memi?”

27 ‘Tamogi tu wilougona Mose i luniyeya uheiya ma i pa, “Iyai
i witowolim po ipa una witaniwaga po gasi tu lidumaluiyai?
28 Nugonugom ipa una uniu po mei pom Isipitagei u ununi?” 29 Geka
bahana Mose i noonoli po Isipita i lowo haleya po i nae u Midiyani po i
mamae. Noka hosi natunatuna ololotohi luwaga i gunihi.

30 ‘Bolima magouhi 40 hi kokoe ma Yaubada a tu winoyanoya i
wogeletena meya Mose ugolina mayau wailuguna ugolina ma mayouna
i laumenamena hau balabala Sinai oyana u liyaliyana. Mayouna i
wilugu ma tamogi ega ita yaguli. 31 Ugolinei Mose i gohola dumaya, yaka
i tunae dobuna i alalahi u liyaliyana po ipa ina galena imahiyeya, ma
Guyau ponana i nonoli i pa, 32 “Tau googam hai Yaubada, Abelaham a
Yaubada, po Isako a Yaubada, po Yakobo a Yaubada.” Mose matouta i
tapeitaatawi po ega ita gagalena nae mayouna ebalana ugolina.

33 Ma Guyau Mose ugolina i baha nae i pa, “Am ae humahuma una gagi
haleya babana geka hipulina ugolina e towotowolo naka dobu woiyawa.
34 U Isipita, u lawa he ihiniwiyuwahi naka amaka a galehi po hai gabala

amaka a nonolihi. Ugolinei ma a hopu mai ipa a lupena halehi. Una nei
apo a himilim po una nae u Isipita."
35 'Mi Yudeya Mose hi wihinigigiyeya hi pa, "Iyai i witowolim po ipa
una witaniwaga po gasi tu lidumaluiyai?" Mi Isalaela hi wihinigigiyeya
ma Yaubada a winagana hougana tu winoyanoya mayau ebebalana
ugolina i winagani ipa tauna tu witaniwaga ma tu'mhoe. 36 Mi Yudeya i
tahaehi po Isipita hi hopu haleya. Manini po wekiwekilalahi u Isipita
po boga kayakayana i dewadewahi. Ma gasi maninihi po wekiweki-
lalahi hau balabala yabayababa i dewadewahi naka bolima magouhi
40. 37 Mose tauna mi Yudeya ugolihi i baha nae i pa, "Yaubada apo a
tu bahapiko lawana ina himiliyai ugolimi ani galenana mei tau. Tauna
apo guguni tulami gehouna." 38 Hau balabala yabayababa Mose mi
Yudeya hai bolu u hinena tauna googata mitehi hi mamae, ma tu
winoyanoya yadei i ibaabani oya Sinai ugolina. Tauna Yaubada a baha
lauyagohanana i waya po i wodamaneya ugolita.
39 'Ma tamogi googata hi wihinigigiyeya po hi teleliyeya ma ipa hina
gunawilehi u Isipita. 40 Ega yaka talaguyaba taniwagana Alona ugolina
hi baha nae hi pa, "Ata talaoloto una tahi po apo ata yaubada u naota
hina awali ma ta wotagohi. Mose i weluwinita po Isipita ta nenehaleya
naka tauna i gae u oya, ega tata hanapugeya awai i meme." 41 Noka
hougana talaoloto hi dewaya po mei bulumakau natuna. Ma ugolina hi
italaguyaba po nimahiyei awai hi dewadewaya hi kaohena dumaya ugo-
linei ma hi toleheya. 42 Tamogi Yaubada i mepuputehi ma i palihalehi
po yada ginoulihi mei kipola po wamahiya po kabudala hi polopolou
ugolihi mei tu bahapiko Yaubada a baha hi gilugilumi hi pa,
"Mi Yudeya, bolima magouhi 40 u hinehi hau balabala gamogamo o
unihi
po o italaguyaba naka ega tau ugoliu.
43 Ami talaoloto gowana Moloka a kape o iomawawaleya
ma ami talaoloto Lepana a kipola o tahi po ugolina o wootalagae.
Ugolinei apo a tupahimilimi po ona nae Babiloni u upunei."
44 'Googata naka hau balabala Yaubada a kape, numa tapalolo kapena
hi iomawawalena niyeya. Mose kapena i dewadewaya naka mei
Yaubada i iatatiyeya po tautauna i wogeleteya ugolina. 45 Muliyei
googata geka kapena hi wiwaya naka Yosuwa mitehi hi nae po geka
hipulina hi waya Yaubada geka hipulina lawahi i wiyagahi ma apoma mi
Yudeya hi miyeya. Ma kapena i mamae geka u hipulina a sigana Dawita
a houga wasawasa. 46 Tauna Yaubada a kawaidewadewa i weleya. Ma
Yaubada ugolina i lubayada ipa ina palihaleya po Yakobo a Yaubada a
numa ina wogoya. 47 Ma tamogi natuna Solomona Yaubada a numana i
wogoya.
48 'Yaubada Gegewahaga dumana a numa lawa nimahiyei hi
wogowogoya ega u hinena ita mamae mei tu bahapiko a baha i pa,
49 "Guyau i pa: Tau u ani tugula hau yada,
ma aeu ani luhanatanana hipuli tupo wohepali.
Ega emoemotana numa biugei ona dewaya.
Ma ega dobu emosi hota u ani wiyagohina.
50 Tau ginouli hau yada po hau hipuli nimougei a dewahi."
51 'Taumi tu nugokapala lawami. Yaubada tuwegana ugolina naka
nugonugomi a bidahi po tanigami a pupuhi. Taumi amaka mei googami

houga daodaona Alugo Woiyawa o ihinigigiyeya. 52 Googami tu ba-
hapiko magomagouhi hi ihiniwiyuwahi. Tu wituwetuwega, Lawa Du-
madumaluna a nei lolowa hi noenoeya naka googami hi ununihi. Ma
geka hougana Lawa Dumadumaluna tauna i wogeletena meya po o uni.
53 Yaubada a tu winoyanoya i himila hopunihi mai po a lugagayo o waya
ma tamogi ega ota iponawogogeya.'

Sitibeni gaimei hi luuni

54 Tu wiwogatala Sitibeni a baha hi noonoli po hai modi i kekehi ma
uyogigai i dewahi po niwohi hi kiko. 55 Ma tamogi Sitibeni anai hogohog-
ona Alugo Woiyawei i galena gae hau yada po Yaubada namanamalina
i galeya ma u awala hinebawana Yesu i towotowolo ma i galeya. 56 Ma
i pa, 'Ona galeya! Yada i gunahoeya ma Lawa Moinana e towotowolo
Yaubada u awala hinebawana!'
57 Hi ototu labatana po tanigahi hi wopupuhi ipa ega a baha hina
noonoli. Apoma ubeina hi lupa gogona, 58 po meyageina u uputana hi
dubala hopuneya ma gaimei hi wilawi. Tu lueenena lawahi Sitibeni a
hilage hi lueeneya yaka hi dubala hopuneya meyageina u uputana ma
gaimei hi wilawi. Ma tu lueena lawahi hai luilui hewali gowana Saulo
aena u babana hi upumi.
59 Sitibeni yohola gaimei hi ilawi ma Guyau ugolina i tapalolo i pa,
'Guyau Yesu, alugou una waya!' 60 Ma itutunei i'mtutonetonena ma i
otu labatana i pa, 'Guyau, geka apapoena ega ugolihi una nugonugotuhu
niyeya!' Geka bahana i baheya po i kokoe ma i hilage.

8

Ma Saulo geka omunugona i lueeneya.

Saulo tu witumagana i wihiniwiyuwahi

1 Sitibeni a hilage hougana u mulina Yelusalem u hinena tu witu-
magana hiniwiyuwa baneina hi wialonihi. Tu witumagana boluhi
hi gunanohanohahi po hi nae Yudeya po Samaliya u tupohi. Ma tu
wituwetuwega tuawahi u Yelusalem hi mamae. 2 Lawa Yaubada tu
wotalagiyena Sitibeni hi waya po hi tutougeya po i kokoe ma hi guluwi.
3 Tamogi Saulo i ileta ipa tu witumagana hai bolu ina liyababaya. Numa
po numa i luiluinihi ma tu witumagana i hihiwihi po hau numa panipani
i tutuguduhi.

Pilipo u Samaliya tuwega dewadewana i guguyeya

4 Tu witumaganahi hi launohanohahi naka hi nae tupo igehouhi Yesu
tuwegana hi lauguguyeya. 5 Ma Pilipo i nae meyagai baneina u Samaliya
po noka hosi lawa ugolihi Besinana lawana noyana i guguyeya. 6 Pilipo
awai i bahebahehi bolu hi lunonola imahi po a manini wekiwekilalana
hi galehi. 7 Alugo palopaloumahi lawa hi luiluinihi anai otuotuhi ma
lawahi hi hopu halehi. Lawa tootogohi po aehi woapapoehi Pilipo i
luyawahihi. 8 Ugolinei ma lawa meyageina u hinena hi kaoha duma.
9 Noka u meyageina lawa gehouna i mamae gowana Simona. Tauna
houga gehouna mi Samaliya a dewa balabalau ugolinei i koyamehi. Ma
i bahena meya naka tauna lawa baneina gehouna. 10 Lawa atapuhi,
lawa hota po lawa baneihi ugolina hi lautanigana po hi pa, 'Geka
lawana mei Yaubada,' po hi pa, 'Tam tu manini dumam.' 11 Ma ugolina
hi lautanigana imahi babana houga daodaona dewa balabalaugei hai

omhuna i waya. 12 Tamogi hougana Pilipo Yaubada anani taniwaga po
Yesu Keliso a tuwega dewadewana i guuguyeya ma ololoto po wiwine
hi itumagana naka bapatiso hi waya. 13 Simona gasi i witumagana po
bapatiso i waya ma u mulina naka Pilipo i melabena emoteya. Ma Pilipo
manini po wekiwekilala i dewadewahi ma i gagalehi po i nugogohola.
14 Tu wituwetuwegahi u Yelusalem tuwega hi noonoli naka amaka
lawa u Samaliya Yaubada a baha hi witumaganeya. Ega yaka Pita
ma Yoni hi himilihi po hi nae lawahi u Samaliya ugolihi. 15 Hougana
hi laugeleta naka tu witumaganahi u Samaliya ubeihi hi tapalolo po
apo Alugo Woiyawa ina wihogohi. 16 Alugo Woiyawa yohola ega iyai
gehouna ita wihogoya ma bapatiso tuawana Guyau Yesu gowanei hi
waya ugolinei hi lupali ubeihi. 17 Apoma tu witumaganahi u ununuhi
Pita ma Yoni nimahi hi hounihi po Alugo Woiyawa i luinihi.
18 Tu wituwetuwegahi nimahi tu witumaganahi ugolihi hi hounihi ma
Alugo Woiyawa i luiluinihi naka Simona i galeya. Yaka Pita ma Yoni
ugolihi mone i palihaleya 19 ma i pa, ‘Geka wipoyana ona weleu po apo
iyai ugolina nimau a huhouni naka apo Alugo Woiyawa ina luiya.’
20 Ma tamogi Pita a baha i wimiheya i pa, ‘Am mone mitehi ona hilage
babana am nugotuhu u pa, apo emoemotam Yaubada anani’mbenena
una gimaleya hiyahi. 21 I bagibagi ugolina ega am tupo gehouna babana
nugonugom ega ita dumalu Yaubada u matana. 22 Una nugobui geka
am nugotuhu apapoena ugolinei ma una lupali po nugote Guyau geka
am winugonugotuhuna ina paligigili. 23 A gagalem naka omgenagenalili
nugonugom i wihogoya po apapoe i panim.’
24 Simona hai baha i wimiheya i pa, ‘Ami baha a nonoli ma Guyau
ugolina biugei una lupali po geka ginoulihi u bahebahehi apega ugoliu
hina wawala.’
25 Muliyei Pita ma Yoni awai Guyau i dewadewahi ma hi gagalehi hi
deedeya ma hi guuguya po i kokoe naka hi gunawilehi u Yelusalem.
Hai houga gunawilana meme ugolina tuwega dewadewana hi guguyeya
meyagai atapuna Samaliya u hinena.

Pilipo Itiyopiya lawana mitehi

26 Guyau a tu winoyanoya i baha nae Pilipo ugolina i pa, ‘Una
wononogo ma una nae hau tupo yawana, tahaya u Yelusalem ma i nenae
u Gasa ugolina.’ Tahayana i nenae balabala yabayababa ugolina. 27 Ega
yaka Pilipo i wotowolo po i nae. Noka hougana taniwaga baneina,
Itiyopiyei i gunagunawileya a u meyagai. Tauna Itiyopiya hai wasawasa
wawine gowana Kanase a mone i gagalena iteteya. Tauna i nae u
Yelusalem po Yaubada i wotalagiyeya ma i gunagunawileya. 28 I gelu po
i nenae ma bahapiko bukana Isaiya ugolina i yamhiyawa. 29 Ma Alugo
Woiyawa Pilipo ugolina i baha nae i pa, ‘Una nae po noka lawana una
tulatuya.’
30 Ega yaka Pilipo i wibulibulili po i nae ugolina po i launonola ma
lawana i yamhiyawa. Pilipo lawana i lubayadeya i pa, ‘U hanapugeya
awai e hiyahiyawi?’
31 Lawana i pa, ‘Eega, babana ega iyai ipa ina dede imahiyeya ugoliu.’
Ma i baha po Pilipo i’mgeina gae po katina ugolina mitehi hi duhuna.
32 Yaubada a Buka i hiyahiyawi i pa,
‘Tauna mei sipi hi waya po hina uni
po mei sipi natuna ega ponana ma apalana he boliboli,

tauna ega awai ita baheya.
33 Hi palihopuhopuneya po ega hita lidumalu imahiyeya.
Ega iyai igehouna tauna natunatuna i gunigunihi ipa hina dedeya.
Babana amaka hau hipuli a luyagohana i kokoe.'
34 Lawana i baha nae Pilipo ugolina i pa, 'Una paliweleu, geka tu bahapiko naka iyai e bahebaheya? Tauna e bahebahena meya bo lawa gehouna?' 35 Pilipo geka Yaubada a bahana gutana ugolina i wiwawala po i nenae naka Yesu tuwegana dewadewana i dedeya.
36 Tahayanei hi gelu po hi nenae po goila ugolina hi geleta ma taniwagana i pa, 'Geka goila ma iyowai po apega bapatiso a waya?' 37 [Pilipo taniwagana a baha i wimiheya i pa, 'Inapa nugonugom atapunei una witumagana, apo bapatiso una waya.' Taniwagana i pa, 'Nugonugou atapunei a itumagana. Ma gasi a itumaganeya Yesu Keliso tauna Yaubada Natuna.'] 38 Taniwagana i baha po katina hi liwoloeya ma hai luwaga hi lupa hopu ma hi hopu goilana ugolina. Ma Pilipo taniwagana i bapatisoya. 39 Hougana u goilana ma hi haugeleta po Guyau Alugona Pilipo i wihaleya, po taniwagana ega Pilipo ita galena meya. Ma tamogi anai kaohana tahayana i wotagoya po i nae. 40 Ma Pilipo u Asota hi tuhagaya, po meyagai i weluweluwilehi ma tuwega dewadewana i guuguyeya ma i nenae po u Sisaliya i geleta.

9

Saulo a nugobui
(Bagibagi 22:6-16, 26:12-18)

1 Saulo yohola Yesu tu wimulitagona i palipalilowolowohi ipa ina unihi. Ma i nae po tu witalaguyaba taniwagana ugolina 2 i lubayada i pa 'Pepa una weleu po apo ugolinei a lui Damaseko numa dalabuna po oloto po wawine noka hosi a tutuhagahi, tauhi Guyau a tahaya tu wotagona apo a panihi po to gunawiliyai u Yelusalem.'
3 I nenae po hougana Damaseko i tutuliyaliyani, naka mala emosi ma yayata yadei i hopu po i yayata wiwileya. 4 Ma i ludubali hau hipuli po lawa ponana i noonoli ma i pa, 'Saulo! Saulo! Iyowai po e ihiniwiyuwau?'
5 Ma Saulo i pa, 'Guyau, tam iyai?'
Ma lawana i pa, 'Tau Yesu e ihiniwiyuwau. 6 Tamogi una towolo po meyageina una luiya. Noka hosi apo hina paliwelem awai apo una dewaya.'
7 Lawa Saulo mitehi hi nenae naka hi tutowolo, ma lawa ponana hi nonoli ma tamogi ega hita galeya. 8 Ma Saulo hau hipuli i eneno po i wotowolo po matana i tatakaeya naka ega emoemotana awai ina galeya. Ega yaka u nimana hi wogo po hi luiyeya u Damaseko. 9 Ega ita gagalena ma i mamae naka iyeta tonuga. Ma noka iyetahi ugolihi ega awai ita ani po ega awai ita umaya.
10 Noka hougana Yesu tu wotagona gehouna u Damaseko i mamae, gowana Ananaya. Tauna a enogagalena u hinena Guyau i baha nae ugolina i pa, 'Ananaya!'
Ma Ananaya i pa, 'Guyau, tau gee.'
11 Apoma Guyau i pa, 'Un'omhoe po una nae tahaya gowana Dumalu ugolina. Noka hosi Yudasa a u numa lawa Tasasigei gowana Saulo ubeina una lubayada. Tauna e laupali 12 ma hau enogagalena i gagalena

ma lawa gowana Ananaya i lui po nimana u unununa i houni po ipa apo
ina galena meme.'
13 Ananaya Guyau a baha i wimiheya i pa, 'Guyau, lawa i maga duma
geka lawana dededena ugoliu hi baheya. Ma gasi tu wiwoiyawem u
Yelusalem i dewadewa yabayababehi naka bahana atapuna amaka a
nonoli. 14 Tauna tu witalaguyaba babadahi ugolihi palihalena i waya po
i nei ipa gowam tu hiyawina u Damaseko ina panipanihi.'
15 Guyau i baha nae Ananaya ugolina i pa, 'Una nae babana a winagani
tauna apo ina pupouleu. Tauna apo tu wipaliwelena lawa tupo wohepali
u hinena po wasawasa po Yudeya lawahi ina dewahi po gowau hina
hanapugeya. 16 Tau biugei ma hiniwiyuwa atapuna ina ialoni apo a
wiatatiyeya.'
17 Ega yaka Ananaya Yudasa a numana i luiya po nimana Saulo
u unununa i hounihi ma i pa, 'Walehiu Saulo, Guyau Yesu u nenei
tahayagei ma i woogeletena meya i himiliu po a nei. Apo una galena
meme ma Alugo Woiyawa ina wihogom.' 18 Mala emosi ma ginouli mei
iyana wenawihi Saulo u matana hi mamae hi peu ma i galena meme.
Apoma i welutowolo po bapatiso i waya 19 ma i am po a kadidili i wimeya.

Saulo u Damaseko i guguya

Saulo Yesu tu wotagona mitehi hi mae u Damaseko iyeta ega hita maga.
20 Ma i dumalu po i nae numa dalabu ugolihi po Yesu i guguyeya i pa,
'Yesu Yaubada Natuna.'
21 Lawa atapuhi Saulo a baha hi noonoli po hi gohola dumahi po hi pa,
'Geka tauna lawana u Yelusalem Yesu gowana tu hiyawina i panipanihi.
Ma i nenei geka hosi ipa Yesu gowana tu hiyawina ina panipanihi po
hina gunawilehi tu witalaguyaba babadahi ugolihi, bo?' 22 Ma tamogi
Saulo a guguya i ipoya. A limoina Yesu tauna Tu wiluyagohana naka
bahana i winugowiwai duma ugolinei ma mi Yudeya u Damaseko hi
mamae ega emoemotana a baha hina wimihehi.
23 Iyeta i maga i nae ma apoma mi Yudeya hi wiwogatala ipa Saulo
hina uni. 24 Ma tamogi hai wiwogatalana amaka Saulo i hanapugeya.
Uguwei po iyetei meyageina galina matetana hi ihalugeya ipa a hopu
ugolina ma hina uni. 25 Ma tamogi uguwa emosi Saulona tu wotagona
galina malamalanei hau poha i tugula ma gulawei hi woipipeili po i hopu
u uputa.

Saulo u Yelusalem

26 Saulo i gunawileya u Yelusalem po i ileta ipa Yesu tu wotagona u
hinehi ina lui, ma tamogi ega hita witumaganeya naka tauna Yesu tu
wotagona gehouna. Ma gasi Saulona hi matouteya. 27 Apoma Banabasi
Saulo i weluwaya po i niyeya tu wituwetuwega ugolihi po i dedeya
iyowai Saulo u tahaya Guyau i gagaleya. Ma iyowai Guyau i bahababaha
nae Saulo ugolina po iyowai u Damaseko i nugomotu ma Yesu gowanei
i lauguguya naka i dedeya. 28 Ega yaka Saulo tauhi mitehi hi mae ma
Yelusalem atapuna i weluyagohi, anai nugokadidilina Guyau gowanei i
lauguguya. 29 Saulo ma mi Yudeya pona Giliki tu bahebahena mitehi hi
ibaabani po hi wigamogahigahi po hi ileta ipa hina uni. 30 Ugolinei Yesu
tu wotagona dewana geka hi gagalena tuhagaya po Saulo hi hopuneya u
Sisaliya po hi himili po i nae u Tasasi.
31 Ee, apoma tu tapalolo Yudeya po Galili po Samaliya meyageihi
atapuhi u hinehi hi meimahi. Ma Guyau hi wiyateyateya po Alugo

Woiyawa a winugokadidili po a wihaguhagu ugolihi ma hi mamae,
ugolinei hai bolu hi ilataya.

Pita u Lida po u Yopa

32 Pita tupo atapuna i kadaugeya. Ma houga gehouna Yaubada tu
wiwoiyawena u Lida tu mae i hopu po i dadanihi. 33 Noka hosi lawa
gehouna gowana Iniyasi i tuhagaya. Tauna hinina hi hilage po hau ani
eno i mamae naka bolima magouhi 8. 34 Ma Pita i baha nae i pa, 'Iniyasi,
Yesu Keliso gowanei una luyagohana. Una towolo po am ani eno una
woimahiyeya.' Mala emosi ma Iniyasina i welutowolo. 35 Lida po Selona
tu miyena atapuhi hi galeya po Guyau hi witumaganeya.

36 Wawine Yopagei gehouna Yesu tu wotagona gowana Tabita (mi Gi-
liki ponahigei he pa Dokasi). Noka wawinena naka a dewa hi dewadewa
po tu dayadayabu i haguhaguhi. 37 Noka hougana i totogo po i hilage ma
hai dewei hi deweya, hi witogoya po i kokoe, ma babanoya gehouna u
moyana hi houni. 38 Yopa naka Lida u liyaliyana ugolinei ma hougana
Yesu tu wotagona Pita tuwegana hi noonoli po lawa luwaga hi himilihi
po hi nae Pitana ubeina. Lawahi tuwega hi niniyeya naka Pita ugolina
hi pa, 'Una bulili mai po una nei ugoliyai.'

39 Ega yaka Pita i wotowolo po lawahi mitehi hi nae, hougana hi
laugeleta naka hi weluwaya po hi gae babanoyana u moyana. Hiwahi-
wape atapuhi Pitana hi towolo wiwileya ma luilui po ani oteotena Dokasi
lolowa i dewadewahi hi woogelegeletehi ma hi tutou.

40 Pita atapuhi i hauhopunehi u uputa ma i tutunei i'mtutonetonena
ma i lupali Yaubada ugolina. Apoma i mewila po popoyana ugolina i
pa, 'Tabita, una towolo!' Wawinena matana i kaya po Pita i galeya ma
i towolo po i duhuna. 41 Pita i wotayaga po i witowolo haleya apoma
tu witumagana po hiwahiwapehi i otugehi, po wawinena anai luyago-
hanana i wogeleteya ugolihi. 42 Wawinena a towolo meme tuwegana
Yopa atapuna i hogoya po lawa boluhi Guyau hi witumaganeya. 43 Ma
Pita u Yopa lawa gamogamo opihi tu'mdidina po tu'mkaniyoga gowana
Simona mitehi hi meidaodao kikina.

10

Pita Koniliyasi i dadani

1 U Sisaliya lawa gehouna gowana Koniliyasi i mamae. Tauna mi Itali
hai gawiya kapenana gehouna. 2 Tauna Yaubada tu lowogena gehouna
po a manago mitehi Yaubada hi wootalagiyeya. Tu widayadayabu i
haguhagu dumahi. Ma houga magomagouna i laupali Yaubada ugolina.
3 Kabudala mei ibiga i lautipolini ma enogagalenagei Yaubada a tu
winoyanoya i gagaleya ma i nei po ugolina i pa, 'Koniliyasi!'

4 Tauna anai matoutana i todi ma tu winoyanoyana i gagaleya po i pa,
'Guyau, am luhogala awai?'

Tu winoyanoyana i pa, 'Yaubada am lupali po am gadili dewadewana
i hanapugehi po i lunugotootogogem. 5 Yaka geka kabudalana lawa una
himilihi po hina nae u Yopa lawa gowana Simona Pita hina weluwaya.
6 Tauna lawa gamogamo opihi tu'mdidina gowana Simona ugolina e
itoumana. Simonana a numa naka niha u liyaliyana.'

7 Apoma Yaubada a tu winoyanoya i baha po i kokoe ma i nae. Ma
Koniliyasi a tu bagibagi luwaga i otugehi. Ma gasi tu wigawiya gehouna i
otugeya, tauna Yaubada tu lowogena gehouna ma Koniliyasi u liyaliyana

tu mae. 8 Hi nei po awai hi waawala i paliwelehi ma i himilihi po hi nae
u Yopa.
9 Malitom po lawahi tonuga Yopa hi tutuliyaliyani ma Pita iyeta bolinai
i gae po numa wogotabataba u upuna ipa ina lupali. 10 Ma am i hilage po
yohola yaniyani hi wononogogeya ma i enogagalena. 11 I gagalena ma
yada i gunahoeya po ginouli mei lupulu baneina u aliyana hina wogo
ma ina hopuhopu mai hau hipuli. 12 Geka ginoulina u hinena naka
gamogamo galenana tapuna tapuna po mota po kiu. 13 Ma lawa ponana i
noonoli ma i pa, ‘Pita una towolo po geka gamogamohi una unihi po una
am!’
14 Ma tamogi Pita i pa, ‘Guyau, apega ananihi babana i lugagayo ginouli
apapoena po gobugobuna i wilugagayo ma yohola ega ata tulagoni.’
15 Lawana i baha meme i pa, ‘Awai Yaubada i laiyeuyeuya ega una pa
i gobu.’
16 Mala tonuga geka pite i baha ma apoma ginoulina i wohepa po i gae
hau yada.
17 Pita yohola a enogalena anona i inugonugotuhugeya ma lawahi
tonuga Koniliyasi i himihimilihi Simona a numa hi tuhagaya po hi nei
po gali u matetana hi towotowolo, 18 ma hi lubayada hi pa, ‘Geka hosi
toumana gowana Simona Pita e mamae?’
19 Pita yohola i ileta ipa a enogalena anona ina tuhagaya ma Alugo
Woiyawa i baha nae ugolina i pa, ‘Lawa tonuga he bibihem, 20 ugolinei
una hopu po ega una inugowilawila ma mitehi ona nae, babana a
himilihi po hi nei.’
21 Ega yaka i hopu po lawahi ugolihi i pa, ‘Lawana o bibiheya geka tau.
Ma awai binei o nei?’
22 Lawahi hi pa, ‘Tu wigawiya hai kapena gowana Koniliyasi i him-
iliyai po to nei. Tauna lawa dumadumaluna po Yaubada e wootalagiyeya. Yaka mi Yudeya atapuhi he iyateyateya. Yaubada a tu winoyanoya waiwoiyawana Koniliyasi i paliweleya po i himiliyai po to nei ipa
to gigimem po ta nae a u numa, po awai apo una bahebahehi ina nonoli.’
23 Yaka Pita lawahi i gigimehi po hi lui numana ugolina po noka hosi hi
am ma hi eno.
Malitom po Pita i wotowolo po lawahi tonuga mitehi hi nae. U Yopa
tu witumagana gehouhi hi wotago po mitehi hi nae. 24 Malitom meme
apoma u Sisaliya hi lugeleta. Ma noka hosi Koniliyasi a guguni gehouhi
po a lawa gehouhi i otugehi po hi nei po hi otonana. 25 Hougana Pita
i luilui naka Koniliyasi mitehi hi wututuhaga po Koniliyasi i peu hopu
Pita aena u babana po i wiyateyateya. 26 Ma tamogi Pita i baha po ipa
Koniliyasi ina towolo po i pa, ‘Una towolo, tau lawa hota.’
27 Pita Koniliyasi ugolina i ibaabani ma hi luilui po bolu hi’mboina
ma hi otonana i tuhagahi. 28 Ma i baha nae ugolihi i pa, ‘Taumi o
hanapugeya naka tau Yudeyagei ega emoemotau taumi ega mi Yudeya
ipa to luwoheyanemi naka i lugagayo po ipa ega a dadanimi. Ma tamogi
Yaubada i wiatatiyeu naka lugagayona amaka i kokoe. 29 Ugolinei ma
ubeu lawa hi nenei naka ega ata luhinigigai. Ma a lubayademi, am
luhogala awai?’
30 Koniliyasi i pa, ‘Iyeta wohepali amaka hi kokoe ma kabudala geka
pite mei ibiga u tipolina u numa u hinena a laupali. Mala emosi ma
lawa a kaleko namanamalina u matau i lugeleteya, 31 po i pa, ‘Koniliyasi!

Yaubada am lupali po am gadili dewadewa i hanapugehi po i lunugo-
tootogogem. 32 Lawa una himilihi po hina nae u Yopa, lawa gowana
Simona Pita hina weluwaya. Tauna lawa gehouna gamogamo opihi
tu'mdidina gowana Simona ugolina e itoumana Simonana a numa naka
niha u liyaliyana. 33 Ega yaka mala emosi ma ubeim a wihimilana po
u lunugotootogogeiyai yaka u nei. Ugolinei ma amalai atapuiyai geka
hosi Yaubada u matana. Ginouli awai Guyau i paliwelem po ipa una
bahebahehi naka atapuiyai to iotonana ipa to nonoli.'

Pita a guguya Koniliyasi ugolina

34 Apoma Pita a baha i wiwawali i pa, 'Amalai apoma a galena tuhaga
naka Yaubada a galena itete lawa ataputa ugolita naka emosi hota. 35 Ma
tupo wohepali ugolihi taumi iyawoi ona matouteya po dewa dumadu-
maluhi ona mimiyehi naka tauna u matana i haki duma. 36 Ma tuwega
amaka o nonoli naka Yaubada amaka Isalaela lawiyai i paliweliyai
nugodumola a tuwega dewadewana Yesu Keliso u hinena naka tauna
lawa ataputa ata Guyau. 37 Geka tuwegana Yoni tu wibapatiso ugolina
i waawala naka i gunanohaya po u Galili ma i nae po Yudeya atapuna
i wihogoya. 38 Tuwegana naka geka pite Yaubada Yesu Nasaletagei i
wotepani po Alugo Woiyawa i wihogoya po i wipoya ma a wipoyana
amaka o nonoli tupo atapuna u hinena lawa i dewadewahi ma iyawoi
nawa alugo apapoena ugolihi i lauyawahihi matababana Yaubada i
witulaneya.
39 'Yesu awai atapuna i dewadewahi u Yudeya po u Yelusalem naka
tauyai tu baha moina. Tauna hau ani take hi tutulawiteya po i hilage.
40 Ma tamogi iyeta witonugana ugolina Yaubada i witowolo meya hi-
lage ugolina po i dewaya po i wogeletena meya. 41 Ega lawa atapuhi
ugolihi ma Yaubada amaka i winaganiyai tauyai tu baha moina tuawiyai
ugoliyai. Ma a towolo meme u mulina mitehi to am po to uma. 42 Ma i
paliweliyai i pa, 'Lawa ugolihi tuwega dewadewana ona guuguyeya,' po
ugolinei baha moina naka tauna Yaubada i witowoli lawa hilahilagehi
po lauyagohanahi tu libahibahihi. 43 Binei tu bahapiko atapuhi hi
bahababa hi pa, ataputa iyawoi ugolina ta itumagana apo gowana a
wipoyagei ata apapoe ina paligigilihi.'

Tauhi ega mi Yudeya Alugo Woiyawa i luinihi

44 Pita yohola i ibaabani ma Alugo Woiyawa i hopu mai po bahana
tu nonolina atapuhi i luinihi. 45 Ma mi Yudeya lawahi u Yopa ma Pita
hi wotagoya po hi nenei naka hi gohola dumahi, matababana Yaubada
ani'mbenena Alugo Woiyawa tauhi ega mi Yudeya i welehi. 46 Hi
lautanigana ma pona geha ega hita hanapugeya ugolinei hi ibaabani po
Yaubada hi mamali po hi wotalagiyeya. Apoma Pita i baha nae a lawa
ugolihi i pa, 47 'Geka lawahi ta wibapatisohi goilei babana limoinana
Alugo Woiyawa amaka i luinihi mei tauta.' 48 Ega yaka i paliwelehi po
Yesu Keliso gowanei bapatiso hi waya. Ma apoma hi lupaliyeya po ipa
ugolihi ina mae houga kukuna.

11

Pita a widededе tu witumagana u Yelusalem ugolihi

1 Tauhi ega mi Yudeya Yaubada a baha hi itumaganeya naka Yesu tu
wituwetuwega po tu witumagana Yudeya atapuna u hinena hi nonoli.

2 Hougana Pita i gegae u Yelusalem naka Yesu tu wotagona tauhi mi
Yudeya lawahi hi galena iapapoeya po 3 hi pa, ‘Iyowai po ilugagayo u
tulagoni po u nae po tauhi ega mi Yudeya hai u numa mitehi o am?’
4 Ega yaka Pita a enogalena i waawala naka ginouli atapuna i bahena
pahi po i wikokowi anona awai. 5 Geka pite i paliwelehi i pa, ‘Yopa
u meyageina a laupali po ginouli mei lupulu baneina a eno galeya u
aliyana hi wogo ma yadei i hopuhopu mai. I hopu mai po u liyaliyau i tu-
towolo. 6 A gagalena imaimahiyeya naka gamogamo malamalagamahi
po woyahiyahihi po mota po kiu u hinena. 7 Apoma a lautanigana ma
lawa i pa, “Pita, una towolo po geka gamogamohi un’omunugo po una
am!”
8 ‘Ma tamogi a pa, “Guyau, apega naka lugagayo ma yohola ega ginouli
apapoena po gobugobuna gamougei ata am dadani.”
9 ‘Ma lawana yadei i baha meme i pa, “Yaubada awai i laiyeuyeuya ega
una pa i gobu.” 10 Dewana geka pite mala tonuga i wawala ma apoma
ginoulina i wohepa po i gae hau yada.
11 ‘Noka kabudalana u hinena lawa tonuga u Sisaliya ma hi himilihi
po ubeu hi nenei naka numana a mimiyeya ugolina hi lugeleta. 12 Ma
Alugo Woiyawa i paliweleu i pa, ega anai nugowilawila ma lawahi a
wotagohi. Geka mi Yopahi magouhi 6 hi wotago po mitehi to nae u
Sisaliya, po atapuiyai to lui Koniliyasi a numa u hinena. 13 I paliweliyai
iyowai Yaubada a tu winoyanoya i gagaleya ma a u numa i towolo ma
i bahabaha i pa, “Lawa gehouhi una himilihi po hina nae Yopa lawa
gowana Simona Pita ubeina. 14 Tauna apo baha ina bahebahehi naka
ugolihiyei tam po am manago apo ona luyagohana.”
15 ‘Hougana baha a iwawali ma Alugo Woiyawa i luinihi, amaka mei
tauta lolowa ta iwawala hougana. 16 Ma apoma Guyau a baha nugougei
i gae i pa, “Yoni goilei i bapatiso ma taumi apo Alugo Woiyawei bapatiso
ona waya.” 17 Ma i lugeleteya naka Yaubada geka ani’mbenenana
emosina i welewelehi naka i weleta, hougana Guyau Yesu Keliso ta
itumaganeya. Ugolinei, tau iyai po ipa Yaubada a bagibagi a lau-
guduguduya?’
18 Hougana geka bahahi hi noonolihi po hai ompalihibahiba hi
wohounihi. Ma hi tugudu po Yaubada hi wotalagiyeya hi pa, ‘Apoma
Yaubada tauhi ega mi Yudeya gaogao i welehi apo hina nugobui po
luyagohana tuwetuwenai hina waya.’

Tu witumagana u Anitiyoka

19 Sitibeni hi ununi ugolina ma tu witumagana hi lunohanohahi po
hi nae u Ponisiya po u Saipilasi po u Anitiyoka. Noka u dobuhi Yesu
tuwegana lawa mi Yudeya tuawahi ugolihi hi deedeya. 20 Tamogi tu
witumagana gehouhi mi Saipilasi po mi Sailina hi nenei u Anitiyoka
naka mi Giliki ugolihi Guyau Yesu hi guguyeya. 21 Guyau Yaubada a
wipoya tauhi ugolihi po bolu baneina hi witumagana naka Guyau hi
kawaibadeya.
22 Geka tuwegana tu witumagana hai bolu u Yelusalem hi nonoli
yaka Banabasi hi himili po i nae u Anitiyoka. 23 Hougana i laugeleta
naka Yaubada a lunugotootogo baneina i gagaleya po i kaoha. Ugo-
linei ma i winugokadidilihi ma ipa atapuhi houga daodaona Guyau
ugolina hina iponawogo ma nugonugohi atapunei hina nugonugomo-
mohi. 24 Banabasi tauna lawa dewadewana. Alugo Woiyawa i wihogoya

po gasi witumagana u nugonugona i lata duma. Geka binei ma bolu
baneina Guyau hi witumaganeya.
25 Apoma Banabasi i nae u Tasasi Saulo i biheya, 26 ma hougana i
tutuhagaya naka i weluwaya po i neiyai u Anitiyoka. Hai luwaga noka
hosi hi mae bolima emosi ma tu witumagana mitehi hi amboina ma hi
iatatiyana lawa boluhi ugolihi. Ma u Anitiyoka Yesu tu wotagona apoma
hai houga tahatahayana hi wigowahi po Keliso a bolu.
27 Noka hougana tu bahapiko gehouhi u Yelusalem hi wotowolo po
hi hopu u Anitiyoka. 28 Ma tulahi emosi i towolo po Alugo Woiyawa a
litahatahayagei i baha piko ipa apo gomala baneina tupo atapuna ina
wogoya. (Ma geka gomalana naka yohola Kilodiyasi a houga i itaniwaga
ugolina ma i lugeleteya.) 29 Ega yaka tu wimulitago hi wiwogatala ipa
apo emosi po emosi a wihaguhagu ina himila niyeya walewalehihi u
Yudeya tu mae ugolihi. 30 Geka hai wihaguhaguna naka Banabasi ma
Saulo u nimahi hi houni po hi niyeya tu witumagana hai tanitaniwaga u
Yudeya ugolihi.

12

Tu witumagana wiyuwa gehouhi hi ialonihi

1 Noka hougana Wasawasa Heloda i wiwawala po tu witumagana i
hiniwiyuwahi po hai bolu ugolihiyei gehouhi i panipanihi. 2 Tauna Yesu
a hewali Yamesa, Yoni walehina kwasikwasi daodaonei i uni. 3 Ma i
gagalena naka geka dewana lawa mi Yudeya i winugodewadewahi yaka
i dewa gawahi po Pita i numa panipani. Geka dewana Welulagona
tolehana ugolina i wawala. 4 Ma hougana Pita i numa panipani po hau
numa panipani i houni po i kokoe ma tu galena itetena lawa wohepali
wohepali i upumihi po i nae po bolu wohepali i dewahi. A nugotuhu ipa
Welulagona tolehana u mulina mi Yudeya ina welehi po hina uni.
5 Ega yaka hau numa panipani hi houni po i mamae ma tamogi tu
witumagana ubeina hi laupali kadidili Yaubada ugolina.
6 Apo malinatom po upomna Heloda Pita ina uni ma amalai upoma tu
galena itete luwaga mateta naka, gulawa pawapawasigei Pita hi numa
panipani wiwileya po hi womomota luwagehi ma hi eneno ma gasi tu
galena itete luwaga hi gagalena iteteya. 7 Ma mala emosi ma yayata
numana u hinena i luebaleya po Yaubada a tu winoyanoya i lugeleteya.
Lawana Pita tolotolona i lutonaya po i limaamahi ma i pa, ‘Una towolo
yagiyagina!’ Gulawahi pawapawasi Pita u nimana hi gunalupenihi.
8 Ma tu winoyanoyana i baha nae Pita ugolina i pa, ‘Una leli ma am ae
humahuma una otenihi.’ Yaka Pita i wiponawogo, ma tu winoyanoyana
i baha meme i pa, ‘Am lupulu una luhagogoleya ma una wotagou.’ 9 Ega
yaka tu winoyanoyana i hopuhopu ma Pita i wotago po panina i hopu
haleya. Tamogi tu winoyanoyana awai i dewadewahi naka moinahi hi
waawala ma Pita ega ita nugotuhu tuhagaya. A nugotuhu ipa ita lauboni.
10 Hi nei po tu galena itete wiluwagana hi weluwileya ma apoma hau
mateta pawapawasi hi lugeleta. Geka matetana nugonei i gunahoeya po
hi nae hau meyagai. Ega yaka hi lui po hi tuluwaluwaga po ega daona
ma tu winoyanoyana Pita i nehaleya.
11 Apoma nugohanahanapu i geleta meme Pita ugolina ma i pa, ‘Geka
apoma a hanapugeya naka tau Heloda u nimana Guyau i haguwe ma a

tu winoyanoya i himili po i halou. Gasi lawa mi Yudeya hai winugonu-
gotuhu ipa ugoliu awai hina dewadewahi naka a nehalehi.'
12 Pita i gagalena tuhaga po i nae Yoni Maki ma hinana Maliya hai u
numa. Noka hosi lawa boluhi hi amboina ma Pita binei hi laupali. 13 Ma
hougana i lulougo naka tu bagibagi wawinena gowana Loda i nei po ipa
guduna ina hoeya. 14 Ma Pita ponana i nonola tuhagaya yaka ega guduna
ita hoeya ma anai kaohana i bulili lui po a lawa i paliwelehi naka Pita hau
mateta e towotowolo.
15 A lawa hi baha nae ugolina hi pa, 'Nugote u badebade.' Tamogi i
lugamobagibagi yaka hi baha meme hi pa, 'Naka nugote alugona.'
16 Hi ibaabani ma Pita yohola i lulougo. Ma guduna hi hoeya ma
hi gagaleya po hi gohola dumahi. 17 Tamogi nimanei i paliwelehi po
ega hita iyahona ma apoma iyowai hau numa panipani ma Guyau i
wiwihaleya naka i paliwelehi po i pa, 'Awai i waawala naka Yamesa po
walewalehita ona paliwelehi.' Geka bahana u mulina i nehalehi po i nae
dobu gehouna ugolina.
18 Malatomtomgei numa panipani tu galena itete hi winugoneina po
hi talabibeiha, hi pa, 'Pita miyei i nae?' 19 Ma hougana Heloda i bibeiha
po i beiha awa yaka tu galena itetehi i luhetalehi ma i baha po hi unihi.

Heloda a hilage

20 Apoma Heloda Yudeya i nehaleya po i hopu u Sisaliya i mae. Heloda
mi Taya po mi Saidoni i luuyogigiyehi yaka tauhi nugonugohi ipa hina
winugoemosi. Ugolinei hi nae po a numa tu galena itetena gowana
Balasita mitehi hi witulaneya. Ma hi lupaliyeya ipa apo wasawasa po
tauhi hina winugoemosi. Matababana wasawasana a u meyagai hi
lauwahala nae, yaniyani a u tupo.
21 Heloda iyeta i inagani ugolina wasawasa hai luilui i luiya ma anani
tugula ugolina i tugula ma i wibaabani. 22 Ma lawa hi ototu hi pa,
'E ibaabani amaka mei Yaubada ma ega lawa.' 23 Ma hai omhuna i
waya po ega Yaubada ita wotalagiyeya yaka mala emosi ma Guyau a
tu winoyanoya Heloda i dewaya po i totogo po motamota hi tonaya po
i hilage.
24 Ma naka hougana lawa Yaubada a baha hi nonoli po hi iponawo-
gogeya. Ma hai boluna i lalata.
25 Banabasi ma Saulo ma hewali gowana Yoni Maki hi weluwaya po hi
gunawilehi hougana u Yelusalem hai bagibagi hi laiwoloeya.

13

Banabasi ma Saulo hi winaganihi po hi himilihi

1 Tu witumagana u Anitiyoka naka gehouhi tu bahapiko po gehouhi tu
wiatatiyana. Naka geka gowahi: Banabasi po Simiyona (hi wigowaya po
Uguwa) po Lukasi Sailinagei po Wasawasa Heloda a woilata Manaeni po
Saulo. 2 Hougana hi iyohi po Guyau hi wotalagiyeya ma Alugo Woiyawa i
paliwelehi i pa, 'Banabasi ma Saulo ona teleliyehi po hai bagibagi tapuna
ubeina a itowolihi hina dewaya.' 3 Apoma tu witumaganahi hai wiyohi
po tapalolo u mulina, nimahi Banabasi ma Saulo u ununuhi hi houna po
hi kawaidewedewehi ma hi himilihi po hi nae.

Banabasi ma Saulo Saipilasi u hinena

4 Banabasi ma Saulo Alugo Woiyawa i himilihi yaka hi hopu niha
u liyaliyana meyagai gehouna gowana Selusiya po noka hosi wam hi
geluya po hi'mkuka po hi nae Saipilasi u bonabonana. 5 Hi kadau nae
meyagai gowana Salamisi po hi gota po naka hougana Yaubada a baha
hi guguyeya mi Yudeya hai numa dalabu ugolina. Ma Yoni Maki hi
weluwaya po tauna hai tu hagu.
6 Salamisi hi nehaleya po hi hopu po hi nenae po Paposi u meyageina
hi lugeleta po hi mamae ma tu balabalau gowana BaYesu mitehi hi
witutuhaga. Tauna Yudeyagei ma ipa tauna Yaubada a tu bahapiko, ma
tamogi i koyama. 7 Tauna Saipilasi bonabonana hai taniwaga gowana
Segasi Poulasi a hewali. Taniwagana naka lawa hanahanapuna, ma
Banabasi ma Saulo i otugehi po hi nae babana ipa Yaubada a baha ina
nonoli. 8 Tamogi tu balabalauna, BaYesu gowana Elimasi (pona Gilikigei
i ampaligudugudu) i pa, 'Tulau, ega una itumaganehi.'
9 Tamogi Saulo ta wigowaya po Paulo naka Alugo Woiyawa i wihogoya
po i toditodi ma tu balabalauna i gagaleya 10 po i pa, 'Tam mei Tomod-
ulele. Tam ginouli dumadumaluna atapuna e igawiyeya. Koyama i
wihogom po houga daodaona e ileta ipa Guyau a baha moinahi una
buinihi po koyama. 11 Ma geka amalai apo Guyau ina wimihem po
matam ina keke po ega una gagalena a sigana Yaubada am iyeta i
bahebaheya ugolina una geleta, apoma apo una galena meme.'
Mala emosi ma Elimasi maya i wiwaya ma matana i uguwi po i
woyadaga nae ipa lawa u nimana hina wogo po hina widaadaya.
12 Apoma taniwagana Guyau a manini i gagaleya po i witumagana, po
nugonugonei i'mhuna duma Guyau a wiatatiyana ubinei.

Tu wituwetuwega hai kadau Pisidiya u tupona

13 Paulo ma a lawa hi'mkuka po Paposi hi nehaleya po hi nae po
u tanowai meyagai gehouna gowana Pega hi gota tupo Pampiliya u
hinena. Yoni Maki noka hosi i nehalehi po i gunawileya po i nae u
Yelusalem. 14 Ma Paulo ma a lawa Pega hi nehaleya po aehiyei hi lui po
hi nae Anitiyoka Pisidiya u tupona hi lugeleta. Ma mi Yudeya hai dalabu
iyetana ugolina hi nae po hau numa dalabu hi duhuna. 15 Yaubada a
lugagayo Mose i gilugilumi po tu bahapiko hai giluma omhiyawana u
mulina numa dalabu babadahi Paulo a lawa mitehi hi utanihi, hi pa,
'Walewalehiyai, inapa lawa winugokadidilihi bahahi ugolimi yaka ona
bahehi.'
16 Ega yaka Paulo i wotowolo po nimana i wohepahi po lawa hi
genuwana ma i pa, 'U lawa mi Yudeya po taumi ega mi Yudeya, Yaubada
tu wotalagiyena atapumi ona lautanigana. 17 Yaubada tauta mi Isalaela
ta itumaganeya naka googata i winaganihi, ugolinei natunatuhi hi maga
duma po gasi hi kadidili duma hougana Isipita u tupona hi wihewahewa.
Ma a maninigei googata i weluwinihi po Isipita hi hopu haleya. 18 Bolima
magouna 40 u hinena Yaubada hau balabala i galena itetehi. 19 Ma
Kainana hipulina u hinena dobu magouna 7 anai lawahi i wiapapoenihi.
Ma googata i dewahi po Kainana hipulina hi tanitaniwageya naka
bolima magouna 450.
20 'Ma noka u mulina hai tu luhetala i witowolihi po hi tanitani-
wagehi a sigana tu bahapiko gowana Samwela a houga witaniwaga.
21 Hougana Yaubada ugolina tu wiwasawasa hi laupaliyeya yaka Kisi
natuna gowana Saulo i welehi. Saulo tauna Beniyamina guguninei i nei

po bolima magouna 40 i witaniwaga. 22 Ma Saulo i wihaleya po u mulina
Dawita i witowoli po hai wasawasa. Dawita ubeina geka pita Yaubada i
baha i pa, “Yese natuna Dawita a tuhagaya naka tauna a luhogaleya ba-
bana u luhogala atapuhi apo ina dewahi.” 23 Yaubada a paliwitumagana
i limoineya mi Isalaela ugolita, naka Yesu Tu wiluyagohanita i weleta, po
Dawita guguninei i nei. 24 Yohola ega Yesu ita nei ma Yoni mi Isalaela
lawahi ugolihi i nei ipa hai apapoe hina palihalehi ma bapatiso hina
waya. 25 Ma Yoni a bagibagi mei ina ikokowi ma i baha nae mi Yudeya
lawahi ugolihi i pa, “Ami nugotuhu o pa tau iyai? Tu wiluyagohana
o ototoni naka ega tau. Tamogi muliugei e nenei.” Ma Yoni i baha
wiyateyate Yesu binei i pa, “Tau ega u dewadewa awai ipa a pouleya, po
a ae humahuma a wihaleya.”

26 ‘Walewalehiu, Abelaham googana po taumi ega mi Yudeya iyawoi
Yaubada tu wotalagiyena geka hosi, tauta ugolita geka luyagohanana
tuwegana Yaubada i himiliyai. 27 Tuwegana naka Yesu binei, tamogi
iyawoi u Yelusalem tu mae hai tanitaniwaga mitehi ega hita hanapugeya
naka tauna Tu wiluyagohana. Ma gasi tu bahapiko hai baha dalabu
magamaga he hiyahiyawi naka ega hita nugotuhu tuhagaya. Tamogi
Yesu hi igouya naka tu bahapikohi hai baha hi laimoineya. 28 Moina hai
wigou ega anona tamogi Pilato hi lupaliyeya ipa Yesu hina uni. 29 Yesu
ubeina Yaubada a Bukau ugolina ginouli atapuna hi gilugilumi naka hi
lautagoya po i kokoe ma hau ani take hi wihaleya po hau kokowaga
hi houni. 30 Tamogi Yaubada hau hilage ma i witowolo meya po i
woogeletena meya lawa ugolihi. 31 Naka tauhi mitehi lolowa Galili hi
nehaleya po hi kadau gae Yelusalem. Ma i wogeletena meya ma i mamae
naka iyeta magomagouna. Tauhi amalai a tu baha moina mi Yudeya
lawahi ugolihi.

32 ‘Tiyai to nei geka hosi ipa tuwegana dewadewana to dedeya ugolimi.
Mei Yaubada a paliwitumagana googata ugolihi 33 ipa Yesu ina itowolo
meya naka tauta ugolita e laimoineya. Mei Sam wiluwagana u hinena hi
gilugilumi geka pite,

“Tam Natuwe,
amalai a wogeletem lawa boluhi u matahi naka tam Natuwe.”

34 Ma Yaubada Yesu i witowolo meya po ega emoemotana Yesu ina buda,
mei a Buka i bahebaheya pite i pa,

“Kawaidewadewa waiwoiyawana po moinana tam natuwe apo a
welem.
Mei Dawita a palipaliwitumaganeya.”

35 Ugolinei ma i baha meme i pa,

“Yaubada a Tu bagibagi waiwoiyawana apega ina palihaleya po ina
buda.”

36 Geka paliwitumaganana ega Dawita binei babana Dawita a u houga
Yaubada a nugotuhu i wootagohi po i hilage. Ma googana kokowagahi
u liyaliyana hi guluwi po hinina i buda. 37 Ma tamogi Yaubada lawa
emosi hotana hau hilage i towolo meya apega ina buda. 38 Walewalehiu,
geka binei ipa ona hanapugena dumaya naka geka lawana ugolinei apo
apapoe ina paligigilihi po binei ma tuwegana to guuguyeya ugolimi.
39 Ma ugolinei apo tu witumagana atapuhi ina houna idumaluhi. Mose
a lugagayo ega ita huhouna idumaluta ma Yesu ugolinei apo hina houna

idumaluta. 40 Ugolinei ipa ona gagalena imahi po tu bahapiko awai hi
bahebaheya, apega ona wialoni. Hi pa,
41 “Ona lautanigana taumi tu’mpalihibahiba,
ona wineneyabayababa ma ona hilage.
Matababana ami houga bagibagi awai a dewadewaya
naka apega ona witumaganeya.
Hawena lawa gehouna ina paliwelemi ma apega ona witumaganeya.” ’
42 Hougana Paulo ma Banabasi numa dalabuna hi nenehaleya ma
lawa hi lupaliyehi ipa dalabu gehouna hina gunawilehi po geka ginoulihi hina dede mehi. 43 Omboina u mulina mi Yudeya po ega mi
Yudeya naka mi Yudeya hai witumagana hi wiwaya tauhi atapuhi Paulo
ma Banabasi hi wotagohi. Ma tu wituwetuwegahi lawahi ugolihi hi
baha ma hi winugokadidilihi hi pa, ‘Yaubada a lunogotootogo ona meme
tagoya houga daodaona.’
44 Dalabu gehouna naka lawa atapuhi meyageina u hinena hi nei po
Guyau a baha ipa hina nonoli. 45 Hougana mi Yudeya lawa boluna hi
gagaleya po omgenagenalili nugonugohi i wihogoya. Ma Paulo a baha
hi tugotugowiwili po hi yampaligudugudu.
46 Tamogi Paulo ma Banabasi hi bahabaha gawata babana ega hita
geno, po hi pa, ‘Lawa ipa Yaubada a baha hina dede tahaeya ugolimi ma a
bahana o wihinigigiyeya. O pa ega ami dewadewa awai ipa luyagohana
tuwetuwenai ona waya yaka apo to nehalemi po to nae tauhi ega mi
Yudeya ugolihi. 47 Matababana i lugagayo geka pite Guyau i baheya i pa,
“Tam a witowolim yayata tauhi ega mi Yudeya ugolihi.
Tam ugolimgei apo luyagohana una neiyai tupo wohepali.” ’
48 Hougana tauhi ega mi Yudeya geka bahana hi noonoli po hi kaoha
ma Yaubada a baha hi wiyateyateya. Ma iyawoi Yaubada i inaganihi
luyagohana tuwetuwenai ubeina naka hi witumagana.
49 Ma Guyau a baha i gunanohaya po tupo noka i wihogoya. 50 Tamogi
mi Yudeya, meyageina babadahi po wiwine waigapolahi po gasi waitumaganahi, hi liuyogigeinihi. Yaka lawa hi lihunahi po Paulo ma
Banabasi hi wigawiyehi po tupo naka hi nehaleya. 51 Ega yaka tu
wituwetuwegahi aehi dubududubuhi noka u meyageina hi lihooholihi
ma hi nehalehi po hi nae u Ikoniyam. 52 Ma Yesu tu wotagona Alugo
Woiyawa i wihogohi po gasi kaoha i wihogohi.

14

Paulo ma Banabasi u Ikoniyam

1 U Ikoniyam Paulo ma Banabasi mi Yudeya hai numa dalabu ugolina
hi lui po hi luguguya. Hai luguguya ugolina ma mi Yudeya po ega mi
Yudeya bolu baneina hi witumagana. 2 Ma mi Yudeya Keliso ega hita
itumagana tauhi ega mi Yudeya hi liuyogigeinihi po tu witumagana hi
wigawiyehi. 3 Ega yaka Paulo ma Banabasi hi meidaodao u Ikoniyam.
Guyau ubeina hi bahabaha kadidili. Ma Guyau a lunugotootogo i
laimoinehi hai baha ubeihi naka Paulo ma Banabasi i dewahi po wekiwekilala po manini nimahiyei hi wogeletehi. 4 Meyageina u hinena naka
lawa hi gunanohahi po bolu luwaga. Gehouhi tu wituwetuwegahi ubeihi
hi nenae ma gehouhi mi Yudeya ubeihi hi nenae. 5 Apoma mi Yudeya
po tauhi ega mi Yudeya, hai babada mitehi hi wiwogatala po ipa Paulo

ma Banabasi hina dewa guyougehi po gaimei hina wilawihi. 6 Hougana
wiwogatalana Paulo ma Banabasi hi hanahanapugeya po hi lowo po
hi nae u Lisita po u Debi, meyagai baneihi Laikoniya u tupona. Ma
gasi meyagai gehouhi Laikoniya u hinena 7 ugolihi Yaubada a baha hi
guguyeya.

Paulo ma Banabasi Lisita po Debi u hinehi

8 Lawa gehouna u Lisita i mamae naka hinana u managona ma aena
i apapoe po ega ita nenae ma i tugutugula. 9 Tauna Paulo a baha i
noonoli ma Paulo lawana i gagalena imahiyeya po i pa, 'Geka lawana
a witumagana binei emoemotana ina luyagohana.' 10 Yaka Paulo i todi
ma lawana i gagaleya po ponana i lata ma i baha nae ugolina i pa,
'Aemgei una towolo dumadumalu!' Lawana i lupa gae ma i hopu po i
lautowologeya po aenei i nae ma i nei.

11 Awai Paulo i dewadewaya, bolu hi gagaleya po Laikoniya ponahigei
hi ototu hi pa, 'Yaubada hi lilawa hotahi po hi hopu mai ugolita.'
12 Banabasi hai yaubada hi wiwaligeheya po hi pa, Susi. Ma Paulo
hai yaubada gehouna hi wiwaligeheya po hi pa, Hemesi, babana tauna
omboinana i tanitaniwageya. 13 Yaubada Susi a tu witalaguyaba, a numa
dalabu meyageina u aliyana naka bulumakau anai wihiyana i neiyai po
meyageina mateta ma ugolina ipa lawa mitehi hina witalaguyaba.

14 Tamogi Paulo ma Banabasi geka dewana hi nonoli, yaka hai luilui
hi laugagihi ma bolu u hinehi hi lui po hi ototu hi pa, 15 'Iyowai po
geka dewana o dewedeweya? Tiyai lawa hota mei taumi. Ma to nei
ipa tuwega dewadewana to dedeya ugolimi po geka dewahi ona pali-
halehi, ma ona luhagawilemi Yaubada Lauyagohanana ugolina. Geka
Yaubadana tauna yada po hipuli po boga i dewahi. Ma u hinehi awai
he mamae i dewahi. 16 Lolowa hapa odubona i palihalehi po hai nu-
gotuhu hi lautago. 17 Tamogi dewa dewadewahi houga magomagouna
i dewedewehi naka i laimoinena meya ugolihi. Mahula po gadiwewe
yadei i weleta. Yaniyani i weleta po nugonugota i wikaoahahi.' 18 Geka
ompaligudugudugudhi bahahi hi bahehi ma tamogi lawa boluhi yohola hi
ileta ipa hina witalaguyaba Paulo ma Banabasi ugolihi.

19 Mi Yudeya Anitiyoka tupo Pisidiyagei hi nei po Ikoniyamgei hi nei u
Lisita. Tauhi lawa boluhi nugonugohi hi litomatomahi po Paulo gaimei
hi wilawi ma hi teina niyeya meyageina u aliyana. Hai nugotuhu hi pa
amaka ita hilage. 20 Tamogi hougana tu wimulitago hi nei po hi meme
wiwileya naka i towolo po meyageina i lui meya. Malitom po tauna ma
Banabasi mitehi hi nae u Debi.

Paulo ma Banabasi hi gunawilehi u Anitiyoka Siliya u hinena

21 Paulo ma Banabasi tuwega dewadewana u Debi hi guguyeya po
lawa boluhi hi winugobuinihi. Ma hi gunawilehi po hi nae u Lisita
po u Ikoniyam po hi nae u Anitiyoka Pisidiya u hinena. 22 Hai nae
ugolihi tu wimulitago hi inugokadidilihi po hi pa, 'Ona nugomomota omi
witumagana ugolihi. Babana pilipili magomagouhi apo ta weluwilehi
ma apoma apo Yaubada anani taniwaga ugolina ta geleta.' 23 Paulo ma
Banabasi bolu emosi po emosi u hinehi hai tanitaniwaga hi witowolihi.
Ma anai lupalihi po anai wiyohihi hi'mbenenehi Guyau u nimana ba-
bana tauna ugolina hai witumagana hi hounihi.

24 Pisidiya tupona hi weluyayahi ma apoma hi nae Pampiliya anani
taniwaga ugolina. 25 Tuwega dewadewana u Pega hi guguyeya ma
apoma hi hopu u Ateliya 26 po u Ateliya ma hi gelu po hi nae Anitiyoka.

Lolowa u Anitiyoka tu witumagana Yaubada a lunugotootogo po a
galena itete binei hi lupali po Paulo ma Banabasi hi himihimilihi naka
hi lugeleta meme babana hai bagibagi hi wikokowi. 27 Hougana u
Anitiyoka hi laugeleta naka tu witumagana hai bolu hi tuboinihi ma
Yaubada ginouli atapuhi ugolihi i dewadewahi naka hi paliwelehi. Ma
gasi tauhi ega mi Yudeya Yaubada hai gaogao i welehi po hi witumagana.
28 Ma u Anitiyoka tu witumagana mitehi hi meidaodao.

15

Omboina u Yelusalem

1 Lawa gehouhi Yudeyagei hi nei u Anitiyoka po walewalehihi hi
iatatiyehi hi pa, 'Inapa ega ami wekiwekilala hini omhapina ona waya
mei Mose lugagayo i gilugilumi ugolina yaka apega ona luyagohana.'
2 Paulo ma Banabasi lawahi mitehi hi wigamogahigahi geka bahana
binei. Ega yaka Paulo ma Banabasi lawa gehouhi hi itowolihi mitehi hi
nae u Yelusalem, tu wituwetuwega po tanitaniwaga ipa hina galehi geka
bahana ubeina.

3 Paulo ma Banabasi ma lawahi hi himilihi po hi nenae naka hougana
Ponisiya tupona po Samaliya tupona hi luinihi po hi nenae naka hi
ipaliwelena hi pa, 'Tauhi ega mi Yudeya Yaubada hi itumaganeya.' Naka
ugolinei walewalehihi atapuhi hi kaoha duma. 4 Hougana u Yelusalem
hi laugeleta naka tu witumagana hai bolu po tu wituwetuwega po
tanitaniwaga hi likaohahi. Ma Paulo ma Banabasi Yaubada ginouli
atapuhi ugolihi i dewadewahi naka hi paliwelehi.

5 Tamogi mi Yudeya hai lugagayo tu wiatatiyana gehouhi Yesu hi
wootagoya ugolinei hi towolo po hi pa, 'Tu meuputa lawahi iyawoi
nawa Yesu hi itumaganeya ona paliwelehi ona pa, "Wekiwekilala hini
omhapina ona waya po Mose a lugagayo i gilugilumi naka i pa ona
iponawogogeya." '

6 Ega yaka tu wituwetuwega po tanitaniwaga hi'mboina po geka
bahana hi wibaabaniyeya. 7 Ma hai wibaabani a dao u hinena naka Pita
i towolo po i baha nae ugolihi i pa, 'Walewalehiu, o hanapugeya lolowa
u hayami ma Yaubada i winaganiu, po ipa tauhi ega mi Yudeya ugolihi
tuwega dewadewana a guguyeya, ma apo hina nonoli po hina witumagana.
8 Ma lawa hai nugotuhu naka Yaubada i hanapugena dumahi,
po tu meuputa iyawoi nawa hi itumagana i galena idewedewehi. A
galena idewadewa i wogeleteya naka Alugo Woiyawa i welehi mei i
weleweleta pite. 9 Tauhi po tauta ega ita galena ikahata. Nugonugohi i
liyeuyeuhi babana hi witumagana. 10 Ugolinei tu wimulitago wouhi ega
ta laipeunihi Mose a lugagayo ugolinei. Geka witeina ega emoemotana
ipa ta awali babana odubona po amalai naka lugagayona ata ani peu.
Geka dewana binei ega Yaubada ta laudadani. 11 Ta itumagana po Guyau
Yesu a lunugotootogogei ta lauyagohana naka amaka mei tauhi gasi.'

12 Pita a baha u mulina ma lawa atapuhi ega ponahi ma hi lautanigana.
Banabasi ma Paulo Yaubada a wekiwekilala po a manini atapuhi tauhi
ega mi Yudeya u hayahi i dewadewahi naka hi dede pahihi. 13 Hai wided-
ede u mulina Yamesa i baha i pa, 'Walewalehiu, ona lautanigana! 14 Pita

i dedeya iyowai Yaubada tauhi ega mi Yudeya ugolihi i woogeletena
meya po u hayahi a guguni i inaganihi. 15 Geka pite emoemotana mei
tu bahapiko hai baha Yaubada a Buka ugolina i pa,
16 “Geka u mulina apo a gunawileu,
po Dawita a numa i guliguli a witowola meya.
Awai hi woapapoe apo a liwou mehi,
ma a witowolihi,
17 po apo lawa atapuhi tau Guyau hina biheu.
Ma tauhi ega mi Yudeya waigowahi apo hina wigaliugei.
18 Geka pite Guyau ponana lolowa i bahebahena geleteya.”
19 ‘Ugolinei ma u wikaha naka tauhi ega mi Yudeya Yaubada he
itumaganeya, ega ipa ta laipilipilihi. 20 Tamogi ipa hai pepa ta gilumi po
ta paliwelehi: Aniani hi yambenenehi talaoloto ugolihi ega hina ananihi.
Ega hina matamatamaga. Gasi ega muhala waitalana po gadouna he
kikiki hina anani. 21 Matababana geka lugagayohi Mose i gilugilumihi
mi Yudeya hau numa dalabu hi guuguyeya houga i dao duma. Ma a baha
meyagai atapuhi u hinehi dalabu emosi po emosi he guuguyehi.’

Tauhi ega mi Yudeya hai pepa hi himili

22 Tu wituwetuwegahi po tanitaniwaga po tu witumagana boluhi
mitehi hi wiwogatala po lawa hi winaganihi boluna u hinena. Tauhi apo
Paulo ma Banabasi mitehi hina himilihi po hina nae u Anitiyoka. Lawa
hi itowolihi naka Yudasa (gowana gehouna Basabasa) ma gasi Sailasi.
Naka hai luwagahi walewalehihi hi wiyateyatena dumahi. 23 Pepa
lawahi mitehi hi himilihi po hi nenae naka geka pite:
‘Tu wituwetuwega po tanitaniwaga tiyai, walewalehimi i wimaamala
taumi walewalehiyai atapumi ugolimi. Taumi ega Yudeya lawami
u Anitiyoka po u Siliya po u Silisiya tu mae. 24 Amaka to nonoli
naka i bolu ugolina lawa hi nehi po hi lipilipilimi po nugonugomi hi
wiapapoenihi hai baha ugolihiyei. Tamogi ega ugoliyai hita lubayada
ma geka dewana hi deweya. 25 Ugolinei ma to’mboina po atapuiyai to
lueena ma lawa to winaganihi po hi nehi ugolimi ata lawa Banabasi po
Paulo mitehi. 26 Hai luwaga hai luyagohana hi palihalehi Guyau Yesu
Keliso gowanei. 27 Ma Yudasa po Sailasi to himilihi tauhi apo ginoulihi
to gilugilumihi emoemotahi apo hina limoinehi. 28 Matababana Alugo
Woiyawa a nugotuhu mei i nugotuhu po ipa ega to laiwiteinimi, ma
geka ginoulihi tuawahi ona wootagohi. 29 Aniani hi yambenenehi
talaoloto ugolihi ega ona ananihi. Ega muhala waitalana po gadouna
hi kikiki ona anani. Ega ona matamatamaga. Inapa geka ginoulihi ega
ugolihi ona wogowogo nae yaka apo ona meimahi.
Kihoni.’

30 Tu winoyanoyahi hi himilihi po hi nenae naka hi hopu u Anitiyoka
po tu witumagana hai bolu hi boinihi ma pepana hi welehi. 31 Ma lawahi
pepana hi hiyahiyawi po a baha winugokadidili ugolina ma hi kaoha
duma. 32 Yudasa ma Sailasi naka tauhi Yaubada a tu bahapiko ugolinei
ma walewalehihi mitehi hi wibaabani duma. Hi inugokadidilihi po hi
towolo kadidili. 33 Tauhi mitehi hi meidaodao ma apoma hi himilihi po
anai nugodumolahi hi gunawilehi tu himilihi ugolihi. 34 [Tamogi Sailasi
i nugonugotuhu po noka hosi i mae.]

35 Paulo ma Banabasi u Anitiyoka hi mamae, ma lawa magomagouhi
mitehi Guyau a baha hi guuguyeya po hi atatiyaneya.

Paulo ma Banabasi hi wikahakaha

36 Iyeta wabiha hi kokoe ma Paulo i baha nae Banabasi ugolina i pa,
‘Ta gunawilena meta po walewalehita ta dadanihi lolowa meyageihi
ugolihi Guyau a baha ta guuguyeya, po ta galena niyehi iyowai hai mae
galenahi.’ 37 Banabasi a luhogala ipa Yoni Maki hina weluwaya po
mitehi hina nae. 38 Ma Paulo i nugonugotuhu po ega ita dumalu, babana
lolowa u Pampiliya hi mamae po Yoni Maki i lowo halehi ma ega ita
wotagohi po hai bagibagi hita wikokowi. 39 Ugolinei Paulo ma Banabasi
geka bahahi bihiyei ma hi lugamogahigahi po hi wikahakaha. Banabasi
Yoni Maki i weluwaya po hi’mkuka po hi nae u Saipilasi. 40 Ma Paulo
Sailasi i winagani po mitehi ipa hina nae, po ega yaka walewalehihi
Paulo ma Sailasi hi lupali ubeihi ipa Guyau a lunugotootogo po a galena
itete ina melabenihi. 41 Ma hi’mhoe po Siliya ma Silisiya hai ani taniwaga
meyageihi hi luinihi po tu witumagana hai bolu atapuhi hi itowolo
kadidilihi.

16

Timoti Paulo ma Sailasi mitehi hi kadau

1 Naka hougana Paulo ma Sailasi hi nae u Debi po gasi hi nehaleya
po hi nae u Lisita. Ma noka hosi u Lisita tu wimulitago gehouna i
mamae, gowana Timoti. Timoti hinana wawine Yudeyagei ma Yesu
i itumaganeya. Ma amana lawa Gilikigei. 2 Tu witumagana atapuhi
u Lisita po u Ikoniyam naka Timoti hi kawaidewedewena dumaya.
3 Paulo nugonugona ipa Timoti ina weluwaya. Ega yaka mi Yudeya hai
dewagei a wekiwekilala hini omhapina i waya babana lawa noka hosi
tu mae tauhi mi Yudeya po hi hanapugeya Timoti amana lawa Gilikigei.
4 Lisita hi nehaleya po hi nenae meyagai emosi po emosi hi luinihi naka
Yelusalem tu wituwetuwegahi po tanitaniwaga dewa awai hi laueenehi
naka tu witumagana hi palipaliwelehi ipa hina iponawogogehi. 5 Ega
yaka tu witumagana hai bolu hi witowolo kadidilihi po iyeta emosi po
emosi lawa hi nugonugobui ma tu witumagana hai bolu hi magamaga.

Paulo a enogalena u Tolowasi

6 Ma hi kadau po hi nae tupo Piligiya ma Galatiya ugolihi ma Alugo
Woiyawa ega ita palihalehi ipa Guyau a baha hina guguyeya u Asiya.
7 Ega yaka Maisiya u tuponana hi nae po sigana ugolina hi lugeleta
po hi ileta ipa Bitiniya tupona hina luiya. Tamogi Yesu Alugona Wai-
woiyawana ega ita palihalehi ipa hina lui. 8 Ega yaka Maisiyagei hi’mhoe
po hi hopu u Tolowasi. 9 Ma noka upomna Paulo i eno galena po lawa
Masedoniyagei i gagaleya ma i towolo po i laupaliyeya i pa, ‘Una lunugo-
tootogeiyai po una damanai u Masedoniya po una haguiyai.’ 10 Hougana
Paulo lawana i eneno gagaleya po i welutowolo po to wononogo po tau
ipa mitehi to nae u Masedoniya babana to nugotuhuya naka Yaubada i
otugeiyai ipa tuwega dewadewana lawa noka hosi ugolihi to guguyeya.

Lidiya a nugobui u Pilipai

11 Ega yaka u Tolowasi ma wamgei to’mkuka po to dumalu, po to
damana bonabona gowana Samotalesi ugolina. Ma malitom po to
damana u Nipolisi. 12 Noka hosi ma to lui po to nae Masedoniya
meyageina baneina Pilipai ugolina. Meyageina gasi mi Loma hi
mimiyeya. Noka u meyageina to mamae iyeta ega hita maga imahi.

13 Ma hau dalabu, meyageina to nehaleya po to nae goila u hadana. Tu
nugotuhuya apo noka hosi mi Yudeya hai ani lupali to tuhagaya. Wiwine
noka hosi hi'mboina mai po to duhuna ma ugolihi to wibaabani. 14 Tu
lutaniganeiyai emosi naka Lidiya, wawine Tayatailagei. Tauna luilui
kayakayahi i gimagimalehi. Wawinena naka Yaubada tu wotalagiyena
gehouna po nugonugona Guyau i luhoeya ma Paulo awai i bahebahehi
naka ugolihi i kawamoina. 15 Po noka hougana tauna po a numahine
lawahi hi bapatisohi ma u mulina i igiigimeiyai i pa, 'Taumi o baha o pa
tau Guyau tu witumaganena moinana yaka ona nei po u numa ona mae.'
Ma nugonugoiyai i talatalahi po to nae.

Pilipai numa panipani u hinena

16 Iyeta gehouna to'mhoe po to nenae ani lupali dobuna ugolina po tu
bagibagi wawinena to tuhagaya. Wawinena naka alugo palopaloumana
i luiya po i dewaya po awai apo houga u naota hina waawala i baheba-
hehi. Geka dewana ugolina ma mone baneina a tanitaniwaga ubeihi
i dewadewaya. 17 Paulo po tiyai i wotagoiyai po i ototu i pa, 'Geka
lawahi naka Yaubada Gegewahagana a tu bagibagi. Tauhi luyagohana
tahayana he bahebaheya ugolimi.'
18 Geka dewana iyeta magomagouna i dewedeweya a sigana Paulo
uyona i gigai ma i luhagawileya po alugona palopaloumana ugolina i
baha nae. I pa, 'Yesu Keliso gowanei a paliwelem, naka wawinena una
hopuhaleya!' Mala emosi ma alugo palopaloumana wawinena i hopu
haleya.
19 Wawinena a tanitaniwaga hi gagalena po hai ani lumone tahayaha i
kokoe. Ega yaka Paulo ma Sailasi hi womomohihi po hi teina niyehi ani
gimala u dobuna, tanitaniwaga ugolihi. 20 Hi neihi mai po tu luhetala
mi Loma u naohi ma hi pa, 'Geka mi Yudeya lawahi, ma ata meyagai u
hinena pilipili he laiwawalihi. 21 Lugagayo he iatatiyanehi naka tauta
mi Loma ata lugagayo he tutulagonihi po ega emoemotana ta winihi po
ta metagohi.'
22 Paulo ma Sailasi hi lawihi naka bolu tu luhetalahi u hayahi hi lui
po hi wilougo haguhagu. Ma tu luhetalahi Paulo po Sailasi hai kaleko hi
laulolohi ma hi baha po hi kwapukwapuhi. 23 Hi wilawihi po i kokoe ma
hau numa panipani hi hauluiyehi. Ma numa panipani tu galena itete hi
paliweleya hi pa, 'Numa una gudu momohi.' 24 Tu galena itetena baha
i noonoli po Paulo ma Sailasi numa panipani u hine dumana i hounihi
ma aehi mayau talaikukuna ugolina i panipani lawitehi.
25 Mei upom u tipolina Paulo ma Sailasi hi laupali ma hi lulougo
tapalolo Yaubada ugolina ma hai lawa numa panipani u hinena hi
lautanigana. 26 Mala emosi ma guhuguhu baneina i nei po panina
ogolana i guhuhi po mala emosi ma gudu atapuna i gunahoe pahi. Ma
lawa atapuhi hai ae panipani pawapawasi hi gunagunalupenihi. 27 Tu
galena itete i welutowolo po gudu gamohi hi taatagihi ma a nugotuhu
ipa amaka lawahi hita lowo. Ega yaka a kwasikwasi i waya po ipa ina
uni meya. 28 Ma Paulo i otu labatana ugolina i pa, 'Ega una ununi mem
babana atapuiyai geka u hinena.'
29 Tu galena itetena yayata ubeina i otu i pa, 'Lampa ona neiyai,' ma i
bulili lui Paulo ma Sailasi u aehi po i guli hopu ma i taatawa a matouta
binei. 30 Ma apoma i weluwinihi po hi hopu u uputa ma i lubayadehi i
pa, 'Babada, awai apo a dewaya po a luyagohana?'

31 Ma hi pa, ‘Guyau Yesu una witumaganeya yaka apo una luyago-
hana. Tam po am numahine lawahi mitehi.’ 32 Ega yaka a numa u
hinena Guyau a baha hi guguyeya tauna po a manago lawahi atapuhi
ugolihi. 33 Noka uguwana ugolina Paulo ma Sailasi i weluwinihi po
kelohi i ogahi ma tauna po a manago atapuhi hi wibapatisohi. 34 Ma
apoma i weluwinihi po hi gae a numa ugolina po aniani i welehi po hi
am. Ma lawana a manago mitehi hi kaoha duma babana Yaubada hi
witumaganeya.

35 Malitom po tu luhetalahi tu’mpanipani hi himilihi po hi nenae naka
baha geka hi himili hi pa, ‘Naka lawahi ona wohalehi.’

36 Tu galena itete geka bahahi Paulo ugolina i bahehi i pa, ‘Tu luhetala
baha hi himiliyai ipa to wohalemi. Ugolinei ma ona hopu mai a nugodu-
molami ona nae.’

37 Tamogi tu’mpanipani ugolihi Paulo i baha nae i pa, ‘Ega i powa
awai ma bolu u matahi hi wilawiyai ma hau numa panipani hi houniyai.
Tauhi hai powa babana tiyai Loma lawiyai, ma ega emoemotana ipa
gowagowadei hina hauhopu neiyai? Apeega! Tauhi hina nei po hina
hauhopu neiyai.’

38 Tu’mpanipani geka bahahi hi bahebahehi tu luhetala ugolihi po
tu luhetalahi hi matouta duma matababana Paulo ma Sailasi naka mi
Loma. 39 Ega yaka hi nae po Paulo ma Sailasi hi mamalihi ma hi
weluwinihi po numa panipani hi hopu haleya. Ma hi lupaliyehi ipa
meyageina hina nehaleya. 40 Numa panipani hi hopu haleya po hi nae
Lidiya a numa ugolina. Ma noka hosi tu witumagana hi tuhagahi po hi
winugokadidilihi ma hai u meyagai hi nehalehi.

17

Paulo Tesalonika u hinena

1 Paulo ma Sailasi hi nehalehi po hi nae Ampipolisi po Apoloniya hi
luinihi po hi weluwilehi. Ma hi nei u Tesalonika mi Yudeya hai numa
dalabu i memeyana. 2 Ma Paulo a dewa houga daodaona ugolinei ma i
dumalu po i nae hau numa dalabu. Noka u numana Yaubada a Buka ugo-
linei lawa i iatatiyehi naka dalabu gaogaona tonuga. 3 Tauna Yaubada a
baha i deede imahiyehi po i laimoinehi naka ipa Yesu ina hilage po ina
towolo meme. Ma Paulona i pa, ‘Geka Yesuna ugolimi a deedeya naka
tauna Besinana lawana.’ 4 Mi Yudeya gehouhi nugonugohi i waya po
Paulo ma Sailasi hi wotagohi. Ma gasi tu wotago gehouhi naka mi Giliki
boluhi Yaubada tu wotalagiyena po wiwine waigapolahi gehouhi.

5 Tamogi mi Yudeya hi’mgenagenalili po lawa woapapoehi hi
tuboinihi po bolu hi dewaya. Ma meyageina atapuna u hinena hi
laigologololo po Yasona a numa hi wigawiyeya ipa iyowaka ma Paulo
ma Sailasi hi bibihehi po ipa hina hopu nehi lawa boluhi u matahi.
6 Tamogi ega hita tuhagahi, yaka Yasona po tu witumagana gehouhi hi
teina niyehi meyagai tanitaniwagahi ugolihi. Ma hi ototu hi pa, ‘Paulo
ma Sailasi tauhi naka tupo atapuhi he laipilipilihi. Ma amalai hi lui
mai ata meyagai u hinena, 7 po Yasona a numa ugolina i hounihi po he
mamae. Tauhi ata wasawasa baneina Sisa a lugagayo he tutulagonihi.
Ma hi pa Wasawasa gehouna, gowana Yesu.’ 8 Tanitaniwaga po lawa
geka bahahi hi noonolihi po nugonugohi hi geno duma, 9 ma hi baha po

Yasona a lawa mitehi hi wimeiha monegei hai numa panipani lupena
halenana binei ma apoma hi wohalehi.
10 Aipompom ma tu witumaganahi Paulo ma Sailasi hi himilihi po hi
nae u Beleya. Hougana u Beleya hi laugeleta naka hi nae mi Yudeya hai
numa dalabu ugolina. 11 Noka hosi lawa nugonugohi hi lugadagadalihi
ega mei lawa u Tesalonika nugonugohi hi pupu. Matababana lawa u
Beleya Paulo a baha hi lautaniganeya ma hi luweluweya Yaubada a
Buka ugolina iyeta emosi po emosi. Moina Paulo a baha moinahi bo
eega, naka ubeina ma hi luweluwehi. 12 Ugolinei mi Yudeya boluhi hi
witumagana ma gasi wiwine mi Giliki waigapolahi gehouhi po ololoto
mi Giliki magomagouhi hi witumagana.
13 Tamogi mi Yudeya u Tesalonika naka Paulo u Beleya Yaubada a baha
i guuguyeya hi nonoli. Yaka hi nei po lawa hi liuyogigeinihi po Paulo ma
Sailasi hi wigawiyehi. 14 Ega yaka tu witumagana Paulo hi himili po i nae
u niha ma Sailasi Timoti mitehi u Beleya hi mae. 15 Lawahi Paulo mitehi
hi gelu po hi nenae naka u Ateni hai siga. Noka hosi ma hi gunawilehi po
hi nenae u Beleya naka Paulo a baha hi waya, po ipa Sailasi ma Timoti
hai bagibagi ina kokoe naka Paulo hina latu yagiyagineya.

Paulo Ateni u hinena

16 Paulo u Ateni Sailasi po Timoti i ototonihi naka nugonugona i witai
duma babana u meyageina talaoloto i maga duma. 17 Ega yaka mi
Yudeya po tauhi ega mi Yudeya Yaubada tu wotalagiyena, mitehi hi
wigamogahigahi hau numa dalabu ma ani gimala dobuna ugolina, iyeta
emosi po emosi lawa hi ialoni naka mitehi hi igamogahigahi. 18 Ma tu
hanahanapu hai bolu gowahi Epikuli ma Sitoweki lawahi gehouhi Paulo
mitehi hi wigamogahigahi. Ma gehouhi hi pa, ‘Geka buuwana ipa awai
ina baheya?’
Gehouhi hi pa, ‘Galenana mei tupo geha yaubadahi hai tu luguguya.’
Geka bahana hi baheya babana Yesu tuwegana po a towolo meme i
guuguyeya. 19 Ega yaka Paulo hi weluwaya po hi niyeya tanitaniwaga
hai omboina gowana Aliyopago ugolina po hi pa, ‘Wiatatiyana wouna
geka tam e ibaabaniyeya ipa to hanapugeya. 20 Ginouli gehouhi to
noonolihi naka to winugoniniyehi, binei ipa to hanapugehi anohi awai.’
21 (Hai lubayada babana gegeka, mi Ateni po gasi tupo geha lawahi u
Ateni hi mamae naka ega awai hita dewadewaya ma ginouli wouhi hi
deedehi ma hi ibaabaniyehi.)
22 Paulo Aliyopago tu’mboinahi u tipolihi i towolo ma i pa, ‘Mi Ateni,
ami dewa atapuhi ugolihi ma a gagalemi, naka ami ani witumagana
tapuna po tapuna hi maga duma. 23 Matababana ami meyagai a yayahi
po a nae ma ani tapalolo dobuhi a gagalehi po ani’mbenena patahi
ugolihi geka bahana a tuhagaya, i pa, “Yaubada ega tata hanapugeya
a pata.” Ugolinei Yaubadana tauna o wotalagiyeya ma ega ota hana-
pugeya tauna a deedeya ugolimi.
24 ‘Yaubadana hipuli tu dewana po ginouli atapuhi ugolina he mamae
tu dewahi, yaka naka tauna yada ma hipuli Guyouna, naka numa
tapalolo lawa hi dewadewahi ega u hinehi ita mamae. 25 Ma gasi
lawa nimatiyei ginouli ta iwawalihi ega emoemotana tan’ombeneneya
ugolina babana tauna ega dayadayabu. Tauna yautu po luyagohana po
ginouli atapuhi lawa e weleweleta. 26 Hipuli tupo wohepali u hinena
Yaubada lawa i wiwawalita po ta mamae naka lawa emosi ugolinei ta

nei. Tauna tuawana ata houga amaka i bahehi po ata ani mae sigasiga
dumahi i bahehi. 27 Geka i dewadewaya babana ipa ta bibiheya ma
ta iletaya ipa ta tuhagaya. Matababana Yaubada a mawa ega ita dao.
28 Mei lawa gehouna i baheya i pa, “Yaubada tauna a manini u hinena
ta mamae po ta idagudagu po ta lauyagohana.” Mei ami tu wipakulo hi
bahebaheya hi pa, “Tauta gasi tauna natunatuna.”
29 ‘Yaubada natunatuna tauta ugolinei ega ipa Yaubada galenana
ta nugonugotuhuya mei talaoloto lawa hai winugonugotuhugei he
laukidihi. Gole bo siluba bo gaima ugolinei hi gilugilumihi tauhi ega
mei Yaubada. 30 Winugoneina hougahi ugolihi Yaubada ega lawa wimei-
hana ita genogeya. Ma amalai lawa ataputa e palipaliweleta i pa, “Ami
dewa apapoehi ona palihalehi.” 31 Matababana iyeta i bahebaheya
ugolina lawa i inagani apo dewa dumadumalunei lawa ataputa ina
libahibahita. A baha limoinana lawa ataputa ugolita naka lawana i
inagani amaka hilage ugolinei i witowolo meya.’
32 Hougana Paulo a baha towolo meme ubeina hi noonoli po lawa
gehouhi hi’mpalihibahiba ma gehouhi hi pa, ‘Nugonugoiyai apo una
wibaabani meme geka bahahi ubeihi.’ 33 Ega yaka Paulo omboinana
i nehaleya. 34 Tamogi lawa gehouhi hi latuya po hi witumagana ma
u hayahi naka lawa gowana Diyonisi, tauna Aliyopago taniwagana
gehouna. Ma gasi u hayahi naka wawine gowana Damalisi po gasi lawa
gehouhi hi witumagana.

18

Paulo Kolinito u hinena

1 Paulo a baha u mulina Ateni i nehaleya po i nae u Kolinito. 2 Noka
hosi lawa Yudeyagei gowana Akwila, Ponita u meyageina hi guniguni i
tuhagaya. Tauna amalai hotana agona gowana Pilisila mitehi Italigei hi
nei. Hai nei matababana Itali hai taniwaga gowana Kilodiyasi i baha i pa,
Yudeya lawahi Loma hina nehaleya. 3 Paulo i nae po i galehi po mitehi hi
mae, babana tauna po tauhi hai mone tahayana naka palai hi yamdewa.
4 Dalabu magamaga hau numa dalabu mi Yudeya po mi Giliki mitehi hi
igamogahigahi. Ma i ileta ipa nugonugohi ina waya.
5 Hougana Sailasi ma Timoti Masedoniyagei hi laugeletai naka Paulo
a bagibagi palai didinana i nehaleya ma a houga luguguya ugolina i
hahaleya. Ma mi Yudeya i palipaliwelena imahiyehi naka Yesu tauna
Besinana lawana. 6 Ma hi bahabaha gudugudugya po hi iapapoeya naka
a luilui dubudubuna i lihooholi ipa hai apapoe ina wiatatiyehi. Ma i baha
nae ugolihi i pa, ‘Inapa ona lugowademi, yaka taumi tuawami apo gouna
ona waya. Tau ega u gou. Yaka amalai i wawala po i nenae naka apo a
nenae tauhi ega mi Yudeya ugolihi.’
7 Ugolinei mi Yudeya hai numa dalabu i nehaleya po i nae lawa
gowana Sisiyasi Yusito, Yaubada tu wotalagiyena a numa ugolina.
Lawana a numa naka mi Yudeya hai numa dalabu u liyaliyana. 8 Mi
Yudeya hai taniwaga gehouna gowana Kilisipa Guyau i witumaganeya,
tauna po a numahine lawahi atapuhi. Ma mi Kolinito magomagouhi
Paulo a baha hi noonoli naka hi witumagana po bapatiso hi waya.
9 Upom emosi Paulo i enogagalena po Guyau i bahabaha nae Paulona
ugolina i pa, ‘Ega lawa una matomatoutehi. Tamogi una ibaabani ma
ega una wohouna, 10 matababana tau tam mitem. Ma ega emoemotana

po iyai ina wihiniwiyuwam babana geka meyageina u hinena u lawa
hi maga.' 11 Ega yaka Paulo noka hosi i mae bolima emosi ma tupona,
Yaubada a baha lawa i iatatiyehi.
12 Tamogi hougana Galiyo i taniwaga u Giliki naka mi Yudeya lawahi
hi'mtuboina ma Paulo hi numa panipani po hi niyeya hau luhetala. 13 Ma
Galiyo ugolina hi pa, 'Geka lawana lawa nugonugohi e talatalahi ipa
Yaubada hina wotalagiyeya. Ma nanakahi naka lugagayo e tutulagoni.'
14 Paulo gamona i tatagi po ipa ina baha ma Galiyo i baha nae mi
Yudeya ugolihi i pa, 'Itapa geka lawana powa bo apapoe baneina ita
dewaya apo nanaka u matababana ma upuwe ita hegoemi. 15 Ma geka
wigamobahababahana naka baha po gowa po ami lugagayo ubeihi. Ugo-
linei ma taumi tuawami ona lidumaluya. Apega geka ginoulihi ugolihi
a wituluhetala.' 16 Ma ega yaka i wiyagahi po ani luhetala meyageina
hi nehaleya. 17 Atapuhi numa dalabu badana gowana Sositene hi
womomohi ani luhetala u matetana ma hi wilawi. Tamogi Galiyo geka
dewana ugolina ega ita geno.

Paulo i gunawileya u Anitiyoka

18 Paulo u Kolinito i mamae naka iyeta i maga duma, ma apoma tu
witumagana i nehalehi po Pilisila ma Akwila mitehi hi'mkuka po Siliya
ubeina hi nae. Yohola ega hita gelu ma Yaubada u matana i wigwala
u Kenekeleya ma unununa hi gali. 19 Ma u Kenekeleya hi gelu po hi
nae u Epeso po noka hosi Pilisila ma Akwila i tuhounihi. Ma tuawana
i lui hau numa dalabu po mi Yudeya lawahi mitehi hi wibaabani. 20 Hi
lupaliyeya ipa mitehi hina meidaodao ma i luhinigigai. 21 Tamogi i nenae
ma i paliwelehi i pa, 'Inapa Yaubada a nugotuhu yaka apo a gunawileu
ugolimi.' Ega yaka u Epeso ma i'mkuka po i nae. 22 Hougana u Sisaliya
i laugeleta naka i nae u Yelusalem po tu witumagana lawahi i mamalihi
ma apoma i hopu u Anitiyoka.
23 Noka hosi houga kukuna i haleya ma apoma Galatiya po Piligiya
tupohi i yayahihi. Tu wimulitago atapuhi i towolo kadidilihi.
24 Lawa Yudeyagei ma a meyagai Alesanila gowana Apolo i nae u
Epeso. Tauna lawa bahababahana po Yaubada a Buka i hanapugena
dumaya. 25 Wiatatiyana Guyau a Tahaya ugolina i waya po i palihalena
dumaya po Yesu ubeina i iatatiyanehi po i bahebahehi naka i laidu-
maluhi. Tamogi Yoni a wibapatiso tuawana i hanapugeya. 26 Mi Yudeya
hai u numa dalabu i wiwawala po i ibaabani kadidili ma hougana Pilisila
ma Akwila hi noonoli po hi weluwaya. Hi weluwaya po hi niyeya hai
numa ugolina apoma Yaubada a Tahaya hi dede idumaluya ugolina.
27 Apolo i inugonugotuhu ipa ina damana u Giliki, yaka tu witumagana
u Epeso hi haguya po hi'mgiluma nae tu wimulitago u Giliki ugolihi.
Hi paliwelehi ipa Apolo hina kaoheya ma hina weluwaya. Hougana
i laugeleta naka Yaubada a lunugotootogo galena itetenagei ma lawa
hi itumagana naka ugolihi i wihaguhagu duma. 28 Matababana mi
Yudeya lawahi mitehi hi laugamobagibagi ma hai baha i ununihi, bolu
omboinahi u hinehi, po Yesu tauna Besinana lawana naka Yaubada a
Buka ugolinei i laimoineya.

19

Paulo Epeso u hinena

1 Apolo u Kolinito i mamae naka Giliki tupona ma Paulo Piligiya
tupona i nehaleya po meyagai atapuhi i weluyayahihi po i hopu u niha
po u Epeso i geleta. Noka hosi tu wimulitago i tuhagahi. 2 Ma i lubayadehi
i pa, 'O itumagana naka Alugo Woiyawa o tuhagaya bo eega?'
Ma hi wimeiha hi pa, 'Yohola ega tota nonoli naka Alugo Woiyawa e
mamae.'
3 Ega yaka Paulo i lubayadehi i pa, 'Bapatiso waigohina o waya?'
Ma hi pa, 'Yoni a bapatiso to waya.'
4 Paulo i pa, 'Yoni a bapatiso naka iyawoi hai apapoe ugolihi ma hi
nugonugobui naka ubeina ma i ibapatiso. Ma lawa i paliwelehi i pa
mulinei lawa i nenei naka ugolina hina itumagana. Lawana naka tauna
Yesu.' 5 Geka bahana hi noonoli po Guyau Yesu gowanei bapatiso hi
waya. 6 Ma hougana Paulo nimana i huhounihi ugolihi naka Alugo
Woiyawa i nei ugolihi po pona tapuhigei hi ibaabani ma gasi baha piko
bahana hi ibaabaniyeya. 7 Tauhi magouhi mei 12.
8 Geka pite Paulo i wobagibagi wamahiya tonuga u hinehi. Houga
daodaona i nae po mi Yudeya hai u numa dalabu i bahabaha kadidili po
i igamogahigahi po Yaubada anani taniwaga ubeina lawa nugonugohi i
talatalahi. 9 Tamogi gehouhi hi nugokapala po ega hita witumagana ma
Guyau a Tahaya hi iapapoeya. Ega yaka Paulo tu wimulitago i tamihi po
mitehi ma lawahi hi nehalehi. Ma iyeta emosi po emosi tu wiatatiyana
gowana Tilana anani wiatatiyana numana ugolina i ibaabani. 10 Geka
dewana i nenae naka bolima luwaga. Ugolinei ma lawa atapuhi u Asiya
tu mae Guyau a baha hi nonoli, mi Yudeya po gasi ega mi Yudeya.

Sekewa natunatuna ololotohi

11 Yaubada Paulo i dewaya po nimanei manini galenahi tapuhi po
tapuhi i dewadewahi. 12 Ugolinei lawa hai tepa hamahamaga po hai
luilui Paulo i wodadanihi ma hi winihi po hi niniyehi tu tootogo ugolihi,
naka hai totogo hi kokoe po alugo apapoehi hi nehalehi.
13 Lawa gehouhi tauhi mi Yudeya houga magomagouna hi kadakadau
ma alugo apapoena hi iyagahi ma hi nei po ipa Guyau Yesu gowanei
alugo apapoena hina wiyagaya. Yaka alugona ugolina hi pa, 'Paulo
Yesu e guuguyeya gowanei a paliwelem una hopu po una nae.' 14 Geka
dewana mi Yudeya hai tu witalaguyaba badana natunatuna ololotohi
magouhi 7 hi dewedeweya.
15 Ma tamogi houga gehouna alugo apapoena ugolina hi bahabaha nae
po i pa, 'Yesu a hanapugeya po Paulo a hanapugeya ma taumi iyawoi?'
16 Lawana ugolina geka alugo apapoena i mamae naka i wotowolo po
i wilawihi po kelo i welehi ma hai kaleko i loolohi po ani kowakowahi
awa hi lupa hopu po hi lowo po hi nae.
17 Mi Yudeya po tauhi ega mi Yudeya atapuhi u Epeso tu mae awai i
waawala tuwegana hi noonoli po hi matouta. Ma Guyau Yesu gowana
hi wiyateyate dumaya. 18 Tu witumagana boluhi hi nei po bolu u matahi
hai apapoe hi hoena geletehi. 19 Tu balabalau boluhi hai buka hi hihiwa
mai po bolu u matahi ma hi'mapugehi. Ma bukahi mihahi hi lauemotehi
a lata mei K50,000. 20 Wipoya geka pite ugolinei ma Guyau a baha i
gunanohaya po i nenae ma i kadikadidili.
21 Geka dewahi u mulihi Paulo a wiwogatala ipa Masedoniya po Giliki
tupohi ina yayahihi po ina nae Yelusalem. Ma i pa, 'A nae Yelusalem u
mulina u luhogala ipa Loma a galeya.' 22 Ega yaka a tu hagu luwaga,

Timoti ma Elasita, i himilihi po hi nae u Masedoniya ma tauna Asiya u
tupona i womaamae.

Wogalahi Epeso u hinena

23 Noka u hougana lawa hi wogalahi babana ega nugonugohi ipa
Guyau a tahaya Paulo ina deedeya. 24 Ma lawa gehouna gowana Demi-
tiliya a bagibagi numinumi namanamalihi i yamdewa. Geka ginoulihi
i dewadewahi talaoloto wawinena gowana Atemisi ubeina naka mone
baneina i tutuhagaya a tu bagibagi ubeihi. 25 Tauna a tu bagibagi atapuhi
po lawa gehouhi hai bagibagi mei tauhi i otugehi ma i pa, 'Babada, o
hanapugena dumaya naka geka bagibagina ugolina ta igapola. 26 Amaka
o galeya po o hanapugeya naka geka lawana Paulo awai e dewadewahi.
Tauna i pa talaoloto lawa nimahigei he dewadewahi naka ega hai
wipoya. Ma lawa boluhi i winugowinihi po he iponawogogeya. Ega
Epeso lawahi tuawahi ma Asiya tupona atapuna. 27 Ugolinei ipa ta lowo
duma babana apo geka ata bagibagina gowana ina apapoe. Ma gasi ega
ata bagibagi gowana tuawana, ma ipa ta lowo duma babana apo ata
talaoloto wawinena gegena gowana Atemisi a numa dalabu lawa ega
hina iyateyateya. Geka ata talaoloto wawinena Asiya tupona atapuna
po hipuli atapuna he wotalagiyeya apo a lugae ina kokoe.'
28 Bolu geka bahahi hi noonolihi po uyohi i gigai ma hi wootuotu
hi pa, 'Atemisi Epesogei i gewahaga.' 29 Geka wootuotuna i lata po i
nae po meyagai atapuna i wihogoya. Ma tu wootuotuhi hi bulibulili
ani'mboina numana ugolina naka Gayasi ma Alisitaka hi titeinihi ma hi
lui ani'mboina u gali hinena. Geka lawahi luwaga naka mi Masedoniya
Paulo mitehi hi kadakadau. 30 Paulo i luhogaleya ipa ina lui omboina
u hinena, ma tu wimulitago hi gudududuya 31 ma gasi meyageina
tanitaniwagana gehouhi naka Paulo a lawa yaka a baha hi himili po hi
lupaliyeya hi pa ega ina nenae ani'mboina u gali hinena.
32 Tu wootuotuhi gehouhi ginouli tapuna hi woototugeya ma gehouhi
ginouli tapuna hi woototugeya. Matababana lawa boluhi hi luilui naka
hi winugoneina po ega hita hanapugeya awai binei hi lui. 33 Lawa
gehouhi hi pa Alesana tauna wogalahina ita wiwawali babana mi
Yudeya hi baha po i gae bolu u matahi. Ma Alesana nimana i wohepahi
po i'mtalagaagala ipa hina todi ma ina paliwelehi naka mi Yudeya
ega hina igouhi. 34 Tamogi Alesana hi gagalena tuhagaya tauna lawa
Yudeyagei ugolinei kabudala gaogaona luwaga u hinena hi ototu gogona
hi pa, 'Atemisi Epesogei i gewahaga.'
35 Apoma meyageina tanitaniwagana hai tu'mgiluma lawahi i litodihi
ma i pa, 'U lawa mi Epeso, lawa ataputa ta hanapugeya Epeso meyageina
naka Atemisi gegewahagana a numa dalabu tu galena itetena ma gasi
gaima yadei i pipeu hopu mai naka tauna tu galena itetena. 36 Apega
iyai geka ginoulihi ina bowiyehi. Ugolinei ma ipa ona todi ma ega ona
dewadewa buubuuwa. 37 Geka lawahi o neneihi mai naka ega awai hita
daneneya ata numa dalabu ugolina po ega ata talaoloto wawinena hita
paliguyoguyougeya. 38 Ugolinei ma inapa Dimitiliya a tu bagibagi lawa
gehouna hina igouya yaka ani luhetala he mamae po tanitaniwaga he
mamae. Emoemotana noka hosi hina igou mehi. 39 Ma tamogi inapa
nugonugomi ginouli gehouhi ona wibaabaniyehi yaka apo meyagai
lawahi hai omboina ugolina lugagayogei hina lidumalu. 40 Ma ipa ta
nugomatouta babana amalai awai i waawala naka apo wogalahi gouna

ta waya. Matababana ega emoemotana baha awai dewadewana ta
baheya amalai dewana i waawala ubeina.' 41 Geka a bahana u mulina
lawahi boluhi i baha po hi'mnoha.

20

Paulo Masedoniya ma Giliki i dadana mehi

1 Wogalahina i yababa po u mulina Paulo tu wimulitago i boinihi
po baha winugokadidili i welehi ma i mamalihi. Ma apoma i gelu
po i damana u Masedoniya. 2 Masedoniya meyageina magomagouna
i yayahi po i nenae ma lawa baha winugokadidili i welewelehi ma i
nae po Giliki anani taniwaga ugolina i geleta. 3 Noka hosi wamahiya
tonuga i mamae. I wononogo ipa Siliya ubeina in'omkuka ma i tuha-
gaya mi Yudeya hi wogatala ipa hina uni. Ega yaka i gunawileya po
Masedoniyagei i nae. 4 Pilasi natuna Sopata Beleyagei po mi Tesalonika
luwaga, Alisitaka ma Sekanasi, ma Gayasi Debigei po Timoti ma Tikikasi
po Tolopima Asiya tuponanei, geka tauhi atapuhi Paulo mitehi hi nae.
5 Tauhi hi tahaya nae po u Tolowasi hi otonana. 6 Palawa ega haahanana
tolehana u mulina u Pilipai Paulo ma tau to'mkuka. Iyeta nimitutu hi
kokoe ma apoma u Tolowasi to tuhagahi po noka hosi to mae dalabu
gaogaona emosi.

Paulo hewali hilahilagena i witowolo meya

7 Dalabu ugolina to'mboina gogona po to'mam ma Guyau nugohepana
omgogonana to waya ma Paulo i wibaabani lawa ugolihi. I ibaabani
naka i nae po upom tipolina i waya babana ipa apo malinatom po ina
nae. 8 Babanoyana u moyana to yamboina naka lampa i maga. 9 Hewali
gehouna gowana Yutikasi naka hau malamala i duhuduhuna. Paulo
a baha i daodao ma Yutikasi i yadayada po amaka i eno hilage. Ma i
eneno po i pipeu naka numana hayana witonugana ugolina ma i hopu
po hau hipuli i laihilageneya, po hilahilagena hi wohepaya. 10 Tamogi
Paulo i hopu po i pegoya ma i pa, 'Ega ona genogeno babana yohola e
lauyagohana.' 11 Ma apoma Paulo i gememe po palawa i tomutomuya po
hi am. Amna u mulina lawahi mitehi hi ibaabani ma i nae po i lauyayahi
ma i nehalehi. 12 Hewalina a luyagohanana ma hi weluwaya po hi nae
hai u meyagai a nugodumolahi.

Paulo a baha wimaamala tanitaniwaga ugolihi

13 To tahaya nae hau wam po to'mkuka po to kwakwawila nae u Asosi
ipa apo noka hosi Paulo to touli. Paulona tauna i baha po geka pite
to dewaya babana tauna ipa apo tepanei ina tagonai. 14 Ma hougana
u Asosi i tutuhagiyai po i gelu po to nae u Maitilini. 15 Noka hosi ma
to gelugelu naka to welumalatom po Kayosi bonabonana liyaliyanei to
nae. Ma malitom po Samosi u bonabonana to gota ma malitom meme
po to damana u Mailitasi. 16 Paulo a nugotuhu i dewaya po ipa Epeso
ina weluwileya po ina nae. Ega nugonugona ipa u Asiya a kabudala ina
haleya, matababana i bulibulili ipa u Yelusalem ina lugeleta, Penitikosi
tolehana ugolina.

17 Ega yaka u Mailitasi ma baha i himili po i nae u Epeso ipa
tapalolo tanitaniwagahi hina ototoni. 18 Ma hougana hi laugeleta naka
Paulo i baha ugolihi i pa, 'Taumi o hanapugena dumaya iyowai u
mae galenana u hayami iyeta magomagouna. Hougana a laugeleta

wawalai Asiya u tupona po i nei po amalai naka o hanapugena dumaya.
19 Nugohopuhopugei po tougei u bagibagi a dewaya mei Guyau a tu bagibagi. Mi Yudeya lawahi hi wogatala ipa iyowai ma hina ihiniwiyuwau naka hiniwiyuwahi hinehiyei a wobagibagi. 20 O hanapugena dumaya naka ginouli awai apo ina haguhagumi ega ata nugoneya. Hougana bolu u matahi po numa emosi po emosi ugolina a lauguguya po a iatatiyana naka ginouli atapuna a paliwelemi. 21 Mi Yudeya po tauhi ega mi Yudeya ugolihi a baha kadidili, a pa, “Omi apapoe ona palihalehi ma ona luhagawilemi po Guyau Yesu ona witumaganeya.”

22 ‘Ma amalai Alugo Woiyawa a wiponawogogeya po a nenae u Yelusalem. Ma awai apo ugoliu ina waawala noka hosi naka ega ata hanapugeya. 23 Tamogi meyagai emosi po emosi a luiluinihi ugolihi Alugo Woiyawa i paliweleu i pa, “Numa panipani po hiniwiyuwa he ototonim.” 24 Hilage po noka ginoulihi atapuhi ega ata genogehi babana tau u luyagohana iyetana hipuli geka ugolina naka ega genona. Ma tamogi awai a genogenogeya naka ipa u bagibagi a luegahi Guyau Yesu i weleweleu naka lawa tuwega dewadewana a paliwelehi Yaubada a lunugootootogo binei.

25 ‘Atapumi u hayami Yaubada anani taniwaga binei a lauguguya ma a nae ma a nei. Ma amalai a hanapugeya apega tepau ona galena meya.
26 Ugolinei ma amalai u baha kadidilina ugolimi, inapa u hayami iyai ina lugowadeya naka ega tau u gou. 27 Matababana Yaubada a nugotuhu atapuna i weleweleu ega gehouna ata nugoneya ma amaka atapuna a paliwelemi. 28 Ona gagalena itetena memi po gasi tu witumagana atapuhi ona gagalena itetehi. Matababana Alugo Woiyawa i witowolimi po taumi tanitaniwaga. Yaubada Natuna a hilage talanei bolu i winihi po tauna galinei. Naka tauhi ona gagalena itetehi mei sipi tu galena itete. 29 Matababana a hanapugeya naka gamogamo woyahiyahihi mei kedewa, sipi hai gawiya apo muliugei hina nei u hayami. Ma apeega iyai hina luemuli. 30 Ma houga e nenei u hayami apo lawa hina towolo po hina ikoyakoyama po hai luhogala ipa tu wimulitago hina wotagohi.
31 Ugolinei ma ipa matami hina kaya. A touwe ma bolima tonuga u hinena iyetei po uguwei a iatatiyemi naka ona nugonugotuhuya.

32 ‘Ma amalai Yaubada u nimana po a lunugootootogo bahana ugolina a hounimi, tauna apo ina winugokadidilimi. Natunatuna waiwoiyawata ubeita ma kawaidewadewa i houni po e mamae apo ina welemi.
33 Hougana u hayami ega iyai a mone po a kaleko dewadewahi ata galena luhogalehi. 34 Taumi o hanapugeya naka geka nimouhigei a bagibagi po tau po u lawa uyogoiyai ani haguhi a winihi. 35 Ginouli atapuhi ugolihi amaka a wiatatiyemi naka ipa ta bagibagi po tu tapitapiya ta haguhi. Ma ta nugonugotuhuya naka Guyau Yesu geka pite i baha i pa, “Awai ta tutuhagaya kaohana i habulu ma ombenena kaohana i lata duma.” ’

36 Paulo geka a bahana u mulina babadahi mitehi itutuhi hi’mtutonetonena ma hi tapalolo. 37 Atapuhi Paulona hi talaluluni po hi tutougeya po i kokoe ma hi mamali. 38 A baha ipa apega hina gagalena meya ugolina ma nugonugohi i wiyuwa duma. Ega yaka hi witulani po hi nae hau wam.

21

Paulo i nae u Yelusalem

1 Ma hougana to mamalihi ma to nenehalehi naka to'mkuka po du-
malu to damana Kosi bonabonana ugolina. Ma malitom po to nae Lodisi
bonabonana ugolina po noka hosi ma to nae Patala meyageina ugolina.
2 U Patala ma wam i nenae u Ponisiya to tuhagaya yaka to gelu damana
ugolina po to nae. 3 To nei po Saipilasi bonabonana to galena niyeya ma
wam hi buiya po to nae hau tupo yawana ma to gota Taya Siliya u tupona.
Wamna ginouli i tutoulihi ipa noka hosi ina hiwogihi. 4 Ma noka hosi
tu wimulitago gehouhi to tuhagahi po mitehi to mae dalabu gaogaona
emosi. Alugo Woiyawa a litahatahayagei tu witumaganahi Paulo hi
paliweleya hi pa ega ina nenae u Yelusalem. 5 Noka hosi to mamae po
i kokoe ma to nehalehi po to nae. To wotowolo hougana ugolina naka
agagohi po natunatuhi mitehi hi weluwiniyai po to hopu meyageina u
gadowana po noka hosi atapuiyai itutuiyei to'mtutonetonena hau bubu
ma to tapalolo po i kokoe 6 ma to wimaamala po hau wam to gelugelu ma
hi gunawilehi hai yu meyagai.

7 U Taya ma to gelugelu naka u Tolemesi to gota po noka hosi tu
wimulitago to mamalihi ma mitehi to mae iyeta emosi. 8 Ma malitom
po to nehalehi po to nae u Sisaliya, po Pilipo a numa to luiya po
mitehi to mae. Tauna a bagibagi tuwega dewadewana i guuguyeya.
Lawa magouhi 7 u Yelusalem hi towolihi naka tauna gehouna. 9 Tauna
natunatuna guguhinihi wohepali bahapiko bahana hi ibaabaniyeya.

10 Noka hosi to mae iyeta wabihaga hota ma tu bahapiko gowana
Agabasi Yudeyagei i hopu mai 11 ugoliyai po Paulo a dagilolo i waya po
aena po nimana i panipani meya ma i pa, 'Alugo Woiyawa i bahebaheya
geka pite i pa: Mi Yudeya lawahi u Yelusalem apo geka dagilolona
taniwagana hina numa panipani mei a panipani meu pite; apoma tauhi
ega mi Yudeya u nimahi hina houni.'

12 Geka bahahi to noonolihi po tiyai po noka dobuhi lawahi Paulo to
talagagali to pa ega ina nenae u Yelusalem. 13 Tamogi i baha i buiya i pa,
'Awai o dewadewaya? Po geka pite o tutou ma nugonugou e iyuwa. Tau
a nonogo duma ipa u Yelusalem hina paniu ma gasi ipa Guyau Yesu binei
a hilage.'

14 Ega emoemotiyai ipa nugonugona to buiya yaka to pa, 'Heki, Guyau
tuawana a nugotuhugei ina nae.'

15 Noka hosi to womaamae kikeina ma i ginouli to wononogo ma to
nehalehi po Yelusalem binei to nae. 16 Tu wimulitago mi Sisaliya gehouhi
mitehi to nae. Tauhi hi weluwiniyai po to nae Nasona Saipilasigei a
numa ugolina ipa apo noka hosi to mae. Nasona tauna tu wimulitago
tahatahayana u Saipilasi.

Paulo Yamesa i dadani

17 Hougana u Yelusalem to laugeleta naka tu wimulitago a kaohahi ma
hi witutuhageiyai. 18 Malitom po Paulo mitehi to nae Yamesa to galeya.
Ma tanitaniwaga atapahi noka hosi hi'mboina po hi mamae. 19 Paulo i
mamalihi po i kokoe. Ma a bagibagi ugolinei Yaubada ginouli emosi po
emosi tauhi ega mi Yudeya u hayahi i dewadewahi naka atapuhi i dede
pahi.

20 Tanitaniwagahi a baha hi noonoli po Yaubada hi wotalagiyeya. Ma
apoma hi baha nae Paulo ugolina hi pa, 'Walehiyai, u galeya Yudeya
lawahi tausana wabihaga naka Guyau he itumaganeya. Ma tauhi gasi
Mose ugolinei lugagayo i nenei naka yohola he wootagoya. 21 Lawa

gehouhi hi nei po hi igoum hi pa, tam mi Yudeya tauhi ega mi Yudeya
hai meyagai ugolihi hi mamae, Mose a lugagayo uta iatatiyena powahi
po ipa uta pa, “Mose a lugagayo ta palihaleya,” po uta paliwelehi uta
pa, “Ega natunatuta hai wekiwekilala ta huhounihi. Ma gasi ega mi
Yudeya ita mae odubohi ta meme tagohi.” 22 U laugeletai tuwegana
apo hina nonoli. Ma apo awai ta dewaya? 23 Ugolinei ma awai to
bahebaheya naka una dewa tagoya. Lawa wohepali ugoliyai amaka
Yaubada ugolina hi wigwala. 24 Geka lawahi una weluwinihi po ona
nae po hina laiyeuyeu mehi naka tam mitehi. Ma una wimeiha po apo
apalami hina galihalehi. Geka dewana ugolina ma apo lawa ubeim
hi ibaabani hina kawaikoyakoyamehi. Ma apo hina pa tam gasi Mose
a lugagayo e meme tagohi. 25 Tamogi tauhi ega mi Yudeya Guyau hi
itumaganeya amaka hai baha to himili. Ma to paligaagalihi i wikaha
ugolina naka aniani awai talaoloto hi yambenenehi ega hina anani.
Muhala waitalana po gadouna he kikiki ega hina anani. Ma gasi to
paligaagalihi ipa ega hina matamatamaga.’
26 Malitom ma Paulo lawahi wohepali i weluwinihi po mitehi hi
liyeuyeu mehi. Ma numa dalabu baneina i luiya po lawa i pali-
welehi apo iyeta awai liyeuyeumehi ina kokoe ma hai ani witalaguyaba
hin’ombenenehi.

Numa dalabu baneina u hinena Paulo hi numa panipani

27 Hi laiyeuyeu mehi naka iyeta magouhi 7, hougana geka iyetahi
magouhi 7 mei hina kokoe ma mi Yudeya Asiya tuponanei hi nenei
naka Paulo hi galeya hau numa dalabuna. Geka tauhi lawahi bolu
hi lihunahi po Paulo hi womomohi, 28 ma hi ototu hi pa, ‘I lawa mi
Yudeya, ona haguiyai. Geka tauna lawana tupo atapuna e wiiwileya
ma lawa e iatatiyehi i pa Yudeya lawahi Mose a lugagayo po geka
numa dalabuna ega hina iponawogogeya. Ma amalai gasi tauhi ega mi
Yudeya i weluwinihi po hi lui mai numa dalabu baneina ugolina, po geka
dobu gegena hi wigobugobugeya.’ 29 (Geka bahahi hi bahebahehi naka
matababana Paulo ma Tolopima Epesogei hi gagalehi ma hi gae ma hi
hopu meyageina ugolina. Ma hai nugotuhu hi pa Paulo Tolopimana ita
weluwaya po hita lui numa dalabuna baneina u hinena.)
30 Wogalahi i geleta u meyageina po lawa hi wibulibulili nae po
hau numa dalabuna Paulo hi teina hopuneya ma mateta hi guduhi.
31 Lawahi boluhi hi ileta ipa Paulo hina uni ma baha hi himili mi Loma
hai tu wigawiya hai taniwaga ugolina hi pa mi Yelusalem atapuhi he
itona. 32 Taniwagana mala emosi ma a tu wigawiya po tu galena itete i
tamihi po hi hopu lawahi boluhi ugolihi. Hougana lawahi tu wigawiyahi
po hai taniwaga hi gagaleya ma Paulo hi wilawi woloeya.
33 Apoma taniwagana i nae po Paulo ugolina ma i baha po hi wom-
omohi ma gulawa pawapawasi luwaga ugolinei nimana hi panihi. Ma
bolu i lubayadehi i pa, ‘Geka lawana iyai? Ma powa awai i dewaya?’
34 Boluna u hinena hai wibaabani gololohi tapuna po tapuna ega ginouli
emosi ugolinei hita wigouya. Nugolagalaga i lata duma u hayahi po
taniwagana awai moinana i waawala naka ega ita hanapugeya. Ega
yaka i baha po a hewahewali ipa Paulona hina giyeya tu wigawiya hai
ani mae ugolina. 35 Paulo hi gigiyeya naka hau tete ma hi awali babana
bolu mulinei hi nenei uyohi i gigai duma ipa hina uni. 36 Ma gasi hi
awawali babana lawahi hi ototu hi pa, ‘Ta uni!’

Paulo tuawana ubeina i wibaabani

37 Tu wigawiyahi mei hai ani mae hina luiluiya ma Paulo i baha nae
taniwagana ugolina i pa, 'Emoemotana apo ginouli gehouna ugolim ata
baheya.'

Ma Paulo pona Gilikigei i baha yaka taniwagana i lubayada i pa, 'Pona
Giliki u hanapugeya? 38 Nugote tam lawa Isipitagei yaka lolowa witona
u laiwawali? Ma tu'munugo tausana wohepali ami witona ugolina u
tahaehi po mitehi o nae hau balabala yabayababa?'

39 Paulo taniwagana a baha i wimiheya i pa, 'Tau lawa Yudeyagei.
Silisiya u tupona dobu gowana Tasasi ugolina hi guniu. Noka meyageina
u Silisiya i geduma ma tau meyageina lawana. A mamala dumam ma
una palihaleu po lawa ugolihi a wibaabani.'

40 Taniwagana Paulo i palihaleya yaka hau tete i towolo ma nimanei
lawa i litodihi. Hougana lawahi hi wogenuwana naka Paulo Yudeya
ponahigei i baha nae ugolihi i pa:

22

1 'Walewalehiu po amamau, ona lautanigana ma u matami tau biugei
u baha a baheya.' 2 Lawahi hi lautanigana ma Paulo mi Yudeya
ponahigei i ibaabani yaka hi genuwana imahi.

Ma i wibaabani i pa, 3 'Tau lawa Yudeyagei. Ma Silisiya u tupona
meyagai gowana Tasasi ugolina hi guniu, ma tamogi u Yelusalem a
lata, po hougana a ihewali Gameliyela ugolina a wisikulu po googata
hai lugagayo ugolinei hi wiatatiyeu. Ma a wileta duma po Yaubada
ugolina a palipalihalena meu mei gasi atapumi amalai. 4 Guyau Yesu
tu wotagona a ihiniwiyuwahi po hi hilahilage. Ma ololoto po wiwine a
womomohihi po hau numa panipani a hauluiyehi. 5 Tu witalaguyaba
hai taniwaga po tu wikaha babadahi emoemotana awai a bahebaheya
hina wikawamoineya. Tauhi mi Yudeya lawahi u Damaseko hi mamae
hai pepa hi gilumihi po ipa a niyehi. Ega yaka a nenae noka hosi po
Guyau Yesu tu wotagona ipa gulawa pawapawasigei a panipanihi po a
neihi mai u Yelusalem po hina wimihehi.

6 'Ma a nenae po iyeta bolinai hougana Damaseko a tutuliyaliyani ma
mala emosi ma yayata baneina yadei i hopu mai po i yayata wiiwileu.
7 Ma a peu hopu hau hipuli ma lawa ponana a noonoli ma i pa, "Saulo!
Saulo! Awai binei e ihiniwiyuwau?"

8 'Apoma tau a lubayada a pa, "Guyau, tam iyai?"

'Ma lawana i pa, "Tau Yesu Nasaletagei ma houga daodaona e ihini-
wiyuwau." 9 Lawa mitehi to nenae naka yayatana hi galeya ma tamogi
Yesu i bahabaha mai ugoliu anona ega hita hanapugeya.

10 'Ega yaka a lubayada a pa, "Guyau, apo awai a dewaya?"

'Ma Guyau ugoliu i baha mai i pa, "Una wotowolo po Damaseko una
luiya po noka hosi tahaya bimgei Yaubada i woononogogeya apo hina
paliwelem." 11 Noka hougana yayatana a kadidili ugolina ma matau i
apapoe. Ega yaka tu witulaniu hi lunimaniu po Damaseko to luiya.

12 'Noka hosi Yaubada tu wotalagiyena po Mose a lugagayo tu wotag-
ona gowana Ananaya i mamae, ma Yudeya lawahi u Damaseko tu mae
hi iyateyateya. 13 Tauna i nei po u liyaliyau i towolo ma i pa, "Walehiu
Saulo, una galena meme." Noka kabudalana ugolina a galena meme po
Ananaya a galeya.

14 ‘Ma ugoliu i baha mai i pa, “Googata hai Yaubada i winaganim po
ipa a nugotuhu una hanapugeya ugolinei a Tu bagibagi dumadumaluna
Yesu amaka u galeya, po ponana amaka u nonoli, 15 matababana tam apo
a tu baha moina lawa atapuhi ugolihi awai u gagaleya po awai u noonoli
binei. 16 Ma geka kabudalana awai e ototoni? Una towolo po bapatiso
una waya ma Guyau gowanei una lupali po am apapoe ina oga halehi.
17 ‘Ega yaka a gunawilena meu Yelusalem po numa dalabu baneina u
hinena a tapatapalolo po enogagalena a gagaleya. 18 Enogalena u hinena
Guyau a gagaleya ma i pa, “Una bulili yagiyagina po geka dobuna una
nehaleya babana tau biugei ma am wibaabani apo hina wihinigigiyeya.”
19 ‘Apoma a pa, “Guyau hi hanapugena dumaya naka tau a nae po
numa dalabu atapuhi ugolihi tu witumaganem a panipanihi po a ilawihi.
20 Po gasi am tu baha Sitibeni hougana hi ununi naka tau u liyaliyahi a
mamae. Omunugona a kawaidewedeweya po tu’munugohi hai kaleko a
tamihi.”
21 ‘Ma Guyau i baha mai ugoliu i pa, “Yelusalem una nehaleya po una
nae tauhi ega mi Yudeya ugolihi, po tam hai tu wituwetuwega.” ’

Paulo apo hita wilawi

22 Lawa hi genuwana ma hi lautanigana naka i nei po tauhi ega mi
Yudeya bahana ugolina ma hi wootuotugena meya hi pa, ‘Ta uni haleya.
Lawa geka pite ega ita dumalu ipa ina lauyagohana.’
23 Ma uyohi i gigai po hi iototu ma hai luilui hi loolohi ma aehigei hipuli
hi tutugoiya. 24 Yohola hi lauuyogigai ma tu wigawiyahi hai taniwaga a
hewahewali i baha po Paulo hi awala niyeya hai ani mae ugolina. Ma
i baha po hi kodikodili ipa ina bahena meya awai binei ma mi Yudeya
hi luuyogigai ugolina. 25 Ega yaka aena ma nimana hi panipanihi po i
kokoe. Ma ipa hina wilawi. Ma Paulo gawiya kapenana ugolina i baha
nae i pa, ‘Tau lawa Lomagei babana u Tasasi hi guniu Loma a u ani
taniwaga ma ata lugagayo i baheya ipa luhetala ina tahaya ma taumi ipa
ona wilawiu?’
26 Hougana gawiya kapenana geka bahana i noonoli po i nae hai
taniwaga ugolina i lubayada i pa, ‘Awai ipa una dewaya noka lawana
ugolina? Tauna lawa Lomagei.’
27 Ega yaka hai taniwagana i nae po Paulo i lubayadeya i pa, ‘Moina
tam Loma lawana?’
Ma Paulo i pa, ‘Ee, tau lawa Lomagei.’
28 Apoma taniwagana i pa, ‘Tau ega mi Loma natuhi ma mone baneina
Loma tanitaniwagahi a welehi ma a lui u hinehi.’
Ma Paulo i pa, ‘Tau mi Loma natuhi babana u Tasasi hi guniu.’
29 Ega yaka tu wilawina mala emosi ma Paulona hi nehaleya. Ma
tu wigawiyahi hai taniwaga i gagalena tuhaga po i matouta duma,
matababana lugagayo i tulagoni po Paulo Loma lawana ma i baha po
aena po nimana hi panipanihi.

Paulo i luhetala tu wiwogatala u matahi

30 Tu wigawiyahi hai taniwaga a nugotuhu baneina ipa ina hana-
pugeya awai binei mi Yudeya Paulo hi igouya. Yaka malitom ma i
baha po tu witalaguyaba babadahi po tu wiwogatala atapuhi hi’mboina
gogona. Apoma Paulo hau numa panipani i wihaleya po niyeya po u
naohi i witowoli.

23

1 Paulo i todi ma tu wiwogatalahi i gagalehi po i pa, ‘Walewalehiu,
odubona ma i nei po geka iyetana ugolina naka u luyagohana Yaubada
u matana ega wigougou u nugonugou ita mamae.’ 2 Tu witalaguyaba
hai taniwaga gowana Ananaya i baha po lawa Paulo u liyaliyana hi
towotowolo Paulona u gamona hi lougo. 3 Apoma Paulo i baha Ananaya
ugolina i pa, ‘Tam nonola luwaga, Yaubada apo ina launim. Naka hosi u
duhuna ma lugagayogei ipa una luhetaleu ma tamogi lawa u baha po hi
laulauniu naka lugagayo u tulagoni.’
4 Ma lawa Paulo u liyaliyana hi towotowolo naka hi baha nae Paulona
ugolina hi pa, ‘Tam Yaubada a tu witalaguyaba hai taniwaga e pali-
paliguyoguyougeya!’
5 Ega yaka Paulo i baha i pa, ‘Walewalehiu, ega ata hanapugeya naka
tauna tu witalaguyaba hai taniwaga. Itapa ata hanapugeya apega geka
pite ata baha, babana Buka odubona ugolina geka pite hi gilumi hi pa,
“Am lawa hai taniwaga ega una palipalihopuhopuneya.” ’
6 Paulo i hanapugeya naka tu wiwogatalahi gehouhi Sadusi ma
gehouhi Palisi. Hougana geka boluhi luwaga i gagalena tuhagahi po
tu wiwogatala u matahi i wootu i pa, ‘Walewalehiu, tau Palisi natuhi,
yaka tau Palisi. Geka a lauhetala babana u witumagana i kadidili po a
iotonana apo lawa hilahilagehi hina towolo meme.’ 7 Paulo geka bahana
i bahebaheya po Sadusi ma Palisi hi tugudu po hi igamogahigahi po hi
wikahakaha. 8 (Hai wikahakaha matababana Sadusi hai bolu hi pa lawa
apega hilage ugolinei hina towolo meme. Ma gasi hi pa Yaubada ega a tu
winoyanoya po gasi ega alugo. Ma Palisi hai bolu geka ginoulihi tonuga
naka ugolihi hi itumagana.)
9 Hi ikahakaha ugolina ma hi lahalaha mehi. Ma lugagayo tanitani-
wagahi gehouhi Palisi boluna ugolina hi towolo po hi baha kadidili hi
pa, ‘Geka lawana ega a apapoe awai tota tuhagaya. Nugote alugo bo
Yaubada a tu winoyanoya moina Paulo ugolina i baha nae.’ 10 Hai
wigamogahigahi i lata po i nenae ma tu wigawiya hai taniwaga i matouta
duma naka Paulo apo hina lihilageni. Yaka a tu wigawiya i baha po
hi hopu ipa Paulo hina wihaleya tu wiwogatala ugolihi po hai ani mae
ugolina hina houni.
11 Upomgei Guyau Paulo u liyaliyana i towolo ma i pa, ‘Una nugoka-
didili. Geka u Yelusalem amaka biugei u baha ma apo yohola u Loma
gasi una wibaabaniyeya.’

Paulo omunugona hi wiwogataleya

12 Malitom ma mi Yudeya gehouhi hi wiwogatala po hi wigwala hi pa,
apega hina am bo hina uma a sigana Paulo hina uni. 13 Lawa magouhi
40 i lagoni naka tauhi geka wogana hi talaya. 14 Apoma hi nae po tu
witalaguyaba babadahi po mi Yudeya hai tanitaniwaga ugolihi hi pa,
‘Amaka to wigwala kadidili apega awai to ani dadani a sigana Paulo
to uni. 15 Ugolinei ma taumi tu wiwogatala mitehi baha ona himili po
ina nae mi Loma hai tu wigawiya hai taniwaga ugolina po Paulo ina
hopu neiyai ugolimi, ma ona witepa ona pa, “Paulo ipa to niyeya po to
lubayabayadena imahiyeya.” Tamogi apo amaka tahaya u liyaliyana to
wononogo po to lihilageni.’
16 Tamogi wiwogatalana Paulo auna i nonoli yaka i nae po tu
wigawiyahi hai ani mae i luiya po Paulona i paliweleya.

17 Ma Paulona gawiya kapenana i paliweleya i pa, ‘Geka hewalina una
niyeya ami taniwaga ugolina po baha gehouna ina paliweleya.’
18 Ega yaka kapenana hewalina i niyeya po hai taniwaga ugolina i pa,
‘Paulo tauna hau numa panipani i otugeu po a nae po i paliweleu po geka
hewalina a neiyai ugolim. A neneiyai matababana ipa baha gehouna ina
paliwelem.’
19 Ega yaka gawiya taniwagana hewalina i lunimani po hi nae po
tuawahi ma i lubayadeya i pa, ‘Ginouli awai ipa una paliweleu?’
20 Ega yaka hewalina i pa, ‘Mi Yudeya gehouhi hi lueena ipa
haumalatom hina lubayadem ma Paulo hina hopuneya tu wiwogatala
ugolihi, ma apo Paulo lubayabayadana hina witepeya ma hina
weluwaya. 21 Tamogi ega hai baha una noonoli babana lawa magouhi
40 i lagoni apo u tahaya hina megowada po Paulo hina ototoni. Ma
atapuhi hi igwala hi pa apega hina am bo hina uma a sigana Paulo hina
uni. Atapuhi hi nonogo po ipa hina dewaya ma tam am nugotuhu he
iotonaneya.’
22 Apoma gawiya taniwagana i pa, ‘U nei po u ibenabenama ega iyai
una palipaliweleya.’ Ma hewalina i himili po i nae.

Paulo hi himili po i nae u Sisaliya

23 Tu wigawiya hai taniwaga gawiya kapenahi luwaga i otugehi po i
baha nae ugolihi i pa, ‘Tu wigawiya magouhi handele luwaga ma hosi tu
geluhi magouhi 70, ma kwasikwasi daodaohigei tu witona magouhi han-
dele luwaga ona wononogogehi po apo mitehi ona nae u Sisaliya. Ona
wononogo po uguwei mei eno kabudalana ugolina apo ona wotowolo
po ona nae. 24 Ma hosi gehouhi ona wonogogehi po apo Paulo ina gelu.
Ma ona galena iteteya po ona niyeya Taniwaga Pelikisi ugolina.’
25 Ega yaka taniwagana Pelikisi a pepa geka pite i gilumi i pa:
26 ‘Tau Kilodiyasi Lisiyasi.
Tam Taniwaga baneim Pelikisi ugolim.
Tinani baneina.
27 Mi Yudeya geka lawana hi womomohi po amaka mei hina ununi.
Ma a tuhagaya naka tauna Loma lawana yaka u tu wigawiya mitehi to
nae po to haguya. 28 Awai binei ma hi igouya naka ipa a hanapugeya
yaka a hopuneya lawa hai tu wiwogatala ugolihi. 29 Ma a tuhagaya
naka ega a powa awai po ipa ina hilage bo hau numa panipani to
houni. Lawahi hi igouya naka tauhi tuawahi hai lugagayogei. 30 Ega
yaka mi Yudeya gehouhi hi iwogatala po ipa hina uni. Ma hougana
hi palipaliweleu naka u nugotuhu a dewaya po a himihimiliyahi
ugolim. Ma tu wigouna a paliwelehi po tam u matam hai wigou hina
wogeletehi.’
31 Tu wigawiyahi baha hi wotagoya po Paulo hi weluwaya po noka
uguwana hi nenae naka Anitipatila. 32 Ma malitom po tu wigawiyahi
aehigei hi nenae naka hi gunawilehi hai ani mae ugolina. Ma hosi tu
gelugelu hi tuhalehi po ipa Paulo mitehi hina nae. 33 Paulo hi weluwaya
po hi hopu u Sisaliya po pepana Taniwaga Pelikisi hi weleya ma Paulona
hi wodamaneya ugolina. 34 Pelikisi pepana i hiyawi po i kokoe ma
Paulo i lubayadeya tauna tupo miyei lawana. Hougana i tuhagaya
naka Paulo lawa Silisiyagei 35 yaka i pa, ‘Tu wigoum hina lugeletai ma
apoma am baha a nonoli.’ Ma apoma i baha po Heloda numa baneina i
wogowogoya ugolina Paulo a tu galena itete mitehi hi hounihi.

24

Mi Yudeya Paulo hi wigouya

1 Iyeta nimitutu hi kokoe ma tu witalaguyaba hai taniwaga gowana
Ananaya po tanitaniwaga po tu luhetala gowana Tetalasi mitehi hi hopu
u Sisaliya. Tauhi hi hopu mai po Taniwaga Pelikisi ugolina hi wogeletena
mehi ipa apo Paulo hina wigouya. 2 Tetalasi hi otugeya po geka pite
Paulo i igouya i pa, 'Pelikisi, tam taniwaga baneina. Am galena itete
hanahanapu ugolinei nugodumolagei to mae po i nei houga i dao duma.
Ata hipuli a dewadewa binei meimahi magomagouhi tam am hanapugei
he dewadewahi. 3 Geka maehi tupo atapuna to kaohehi po to mamala
dumam. 4 Ega ipa am kabudala ugoliyai una hahaleya ma a lupaliyem
ipa nugodewagei i baha kukuna una nonoli.
5 'Geka lawana to tuhagaya naka tauna lawa apapoe dumana. Hipuli
tupo wohepali u hinena mi Yudeya u hayahi houga daodaona wogalahi
e talatalaiwawali. Ma Yesu lawa Nasaletagei a bolu e itaniwageya ma
e tahatahaehi. 6 Tauna gasi i ileta ipa numa dalabu baneina u hinena
tauhi ega mi Yudeya ina luiyehi ma to tuhagaya [po i lugagayogei ipa to
luhetaleya. 7 Ma tu wigawiya hai taniwaga gowana Lisiyasi i nei po u
nimiyai ma i haloiyai po i niyeya. 8 Ma apoma i paliweliyai ipa Paulo tu
wigouna hina nei ugolim.] Inapa Paulo una lubayabayadeya apo ginouli
atapuna una hanapugeya awai binei to igouya.'
9 Mi Yudeya Pelikisi u naona hi towotowolo po hi baha haguhagu hi
pa, 'Tetalasi ginouli atapuna i bahebaheya naka baha moina.'

Paulo tuawana binei i wibaabani Pelikisi u matana

10 Ega yaka taniwagana Pelikisi i baha po Paulo i ibaabani i pa, 'A
hanapugem tam geka tupohihi ugolihi u lauhetala naka bolima i maga
duma, yaka a kaoha duma babana apo u matam biugei a wibaabani.
11 Inapa una wilulubayada apo lawa hina paliwelem naka tau gaogao
emosi po tupona amaka hi kokoe a lugeleta Yelusalem po ipa Yaubada
a wotalagiyeya. 12 Ega iyai mitehi tota igamogahigahi ma mi Yudeya
lawahi hita tuhagau. Ma numa dalabu baneina po muhomuhohi po
Yelusalem u hinena ega lawa ata laiuyogigeinihi ma hita tuhagau.
13 Geka amalai hi igouwe naka ega emoemotana hina limoinehi. 14 Ma
geka a palipaliwelem, Yesu a tahaya tu wotagona tau yaka he ikawakoy-
akoyameu. Tamogi googiyai hai Yaubada a wootalagiyeya ma Mose a
lugagayo a wootagoya ma tu bahapiko hai buka ugolina ginouli atapuhi
hi gilugilumihi naka tau a itumaganehi. 15 Ma u winugonugotuhu lagona
Yaubada ugolina mei geka tauhi lawahi, naka lawa atapuhi dewadewahi
po apapoehi apo hilage ugolina hina towolo meme. 16 Ugolinei houga
daodaona a ileta ipa u winugonugotuhu Yaubada u matana po lawa u
matahi ina dumadumalu.
17 'Yelusalem a nenehaleya naka bolima wabihaga. Ma a gunawileu
noka hosi ipa i mone tu dayadayabu a welehi ma a witalaguyaba
Yaubada ugolina. 18 Geka nugotuhuhi a dewadewahi ma numa dalabu
baneina ugolina hi tuhagau. Liyeuyeu dewana a deweya po u mulina ma
hi tuhagau. Noka hougana ega bolu tau mitehi po ega dewa yabayababa.
19 Tamogi mi Yudeya Asiya tuponanei hi nenei naka noka hosi. Tauhi
tamogi hitapa hai nugoapapoe ugoliu yaka hita nei po ugolim hita
wigouwe. 20 Heki geka lawahi una baha po tu wiwogatala ugolihi a
lauhetala ma u powa awai hi tutuhagaya hina paliwelem. 21 Tamogi

moina geka ginoulina emosi tu wiwogatala u matahi ma a wootugeya
po nugokahakaha a wiwawali a pa a itumagana lawa hilage ugolina ma
apo hina towotowolo meme binei ma taumi o lauhetaleu.'
22 Iyawoi Yesu a wiatatiyana lawa hi meme tagoya naka Pelikisi i
hanapugena dumaya. Ugolinei ma luhetala i guduya ma i paliwelehi
i pa, 'Tu wigawiya hai taniwaga gowana Lisiyasi ina lugeletai apo ami
luhetala a winugonugotuhugeya.' 23 Ma Pelikisi gawiya kapenana
i paliweleya i pa, 'Paulo ona galena iteteya, ma tamogi kikeina ona
wohaleya po a luhogala awai yaka a lawa hina weleweleya.'

Pelikisi ma Dusila ugolihi Paulo i luhetala

24 Iyeta wabihaga hi kokoe ma u mulina Pelikisi agona Dusila mitehi
hi nei, Dusila Yudeya wawinena. Ma Pelikisi Paulo a baha i himili po
hi neiyai po witumagana Yesu Keliso ugolina binei i ibaabani ma hi
lautanigana. 25 Ma Paulo i baha po i nae po dewadumalu po upuhegoya
po Yaubada a Libahibahi iyetana i deedeya naka Pelikisi i matouta. Ega
yaka i pa, 'Amaka ma una nae. Inapa u gaogao a tuhagaya yaka apo
a otugena mem.' 26 Pelikisi a luhogala ipa apo Paulo mone ina weleya
ugolinei houga magomagouna Paulo i otugeya po mitehi hi ibaabani.
27 Bolima luwaga hi kokoe ma u mulina Posiya Petasi Pelikisi tani-
waga ugolina i luhaleya. Pelikisi a luhogala ipa mi Yudeya hina
kawaidewedeweya. Geka binei ma Paulo i palihaleya po hau numa
panipani i mamae.

25

Paulo i lupali ipa Sisa mi Loma hai wasawasa u matana ina towolo

1 Petasi i nei anani taniwaga ugolina po iyeta tonuga hi kokoe ma u
Sisaliya i'mhoe po i gae u Yelusalem, 2 po noka hosi tu witalaguyaba
babadahi po mi Yudeya tu tahaehi Paulo hi igouya naka Petasi hi
wibenabenameya. Ma hi lupali gawagawata 3 hi pa Petasi ina winugode-
wadewahi po Paulo ina palihaleya po ina nei u Yelusalem. Matababana
amaka hi wiwogatala ipa Paulo hau tahaya hina uni. 4 Petasi hai lupali
i wimiheya i pa, 'Paulo u Sisaliya to womomohi po hau numa panipani
e mamae ma apo ega daona ma a gunawileu. 5 Inapa powa awai amaka
ina dewaya yaka ami babada ona palihalehi po mitehi to nae u Sisaliya
po hina wigouya.'
6 Petasi Yelusalem lawahi mitehi hi mae gaogao emosi ma tupona ma
apoma i gunawileya u Sisaliya. Ma malitom po ani luhetala numana
ugolina i duhuna ma i baha po Paulo hi luiyeya. 7 Hougana Paulo
i luilui mi Yudeya Yelusalemgei hi nenei hi mewiiwileya ma hi igou
koyakoyameya.
8 Ma Paulo tuawana ubeina i baha nae Petasi ugolina i pa, 'Mi Yudeya
hai lugagayo po numa dalabu baneina a lugagayo po Sisa a lugagayo ega
ata tulagona dadani.'
9 Tamogi Petasi mi Yudeya ipa ina winugodewadewahi yaka Paulo
ugolina i pa, 'Nugonugom una gae u Yelusalem po geka wigouhi bihiyei
una luhetala u matau?'
10 Ma Paulo lubayada geka i wimiheya i pa, 'Eega, geka Sisa anani
luhetala ugolina a towotowolo ma geka hosi ipa a luhetala, matababana
ega kikina apapoe gehouna mi Yudeya ugolihi ata dewaya, tam u hana-
pugena dumaya. 11 Inapa lugagayo awai amaka a tulagoni po powa a

dewaya naka i dewadewa a hilage. Ega ipa hilage a lowo haleya. Tamogi
inapa geka wigouhi koyama apega iyai ina wodamaneu geka lawahi
ugolihi. U lupali ipa Sisa ata wasawasa baneina u matana a luhetala.'
12 Apoma Petasi tu paliteetena mitehi hi ibaabani po i kokoe ma i pa,
'Sisa u lupaliyeya yaka apo una nae Sisa ugolina.'

Agilipa ma Benisi u matahi Paulo i luhetala

13 Iyeta wabihaga hi kokoe ma wasawasa Agilipa nouna Benisi mitehi
hi nei u Sisaliya ipa Petasi hina mamali. 14 Noka hosi hi mae iyeta
wabihaga ma Petasi Paulo a tupo i dedeya Agilipa ugolina i pa, 'Geka hosi
naka lawa gehouna hau numa panipani e mamae ma Pelikisi i nehaleya.
15 Ma hougana a nenae u Yelusalem naka tu witalaguyaba babadahi po
mi Yudeya hai tanitaniwaga lawana iyowai ma hi igouya naka tuwegana
hi paliweleu. Ma hi lupaliyeu hi pa a baha po hina uni.
16 'Tamogi a paliwelehi a pa, "Mi Loma i dewa naka ega emoemotana
po powa tu dewana to baha po hina uni yababaya a sigana tu wigouna
mitehi hina luhetala. Ma powana tu dewana a gaogao to weleya po
tuawana binei ina wibaabani." 17 Ega yaka hougana hi laugeletai geka
hosi naka ega u houga ata haleya. Ma malitom po hau ani luhetala
a duhuna ma a baha po lawana hi neiyai. 18 Hougana tu wigouna hi
towolo po hi ibaabani naka powa baneihi a nugonugotuhuhi naka ega
gehouna ita dewaya. 19 Awai atapuhi i bahebahehi naka tauhi tuawahi
hai witumagana po hai mamae ubeihi. Ma lawa gehouna gowana Yesu
hi bahebaheya hi pa, "Amaka i hilage," ma Paulo i pa, "Eega, yohola e
lauyagohana." 20 Ega ata hanapugeya iyowai ma apo dewa geka pite a
lidumaluya. Ega yaka Paulo a lubayadeya a pa, "Nugonugom yaka una
gae u Yelusalem po hina igoum binei una luhetala?" 21 Ma tamogi Paulo
i lupali i pa, "Tu galena itete u nimahi a mamae po apo u luhetala Sisa
ina winugonugotuhugeya." Ega yaka a baha po hau numa panipani hi
houni po e mamae apo gaogao a tuhagaya yaka a himili po ina nae Sisa
ugolina.'
22 Agilipa Petasi ugolina i baha i pa, 'Nugonugou ipa geka lawana a
baha a nonoli.'
Ega yaka Petasi i pa, 'Hau malatom apo a baha una nonoli.'
23 Ma malitom po Agilipa ma Benisi hai wasawasa lelihigei hi leli ma hi
lui ani'mboina numana ugolina. Hi luilui naka gawiya tanitaniwagahi
po Sisaliya meyageina babadahi mitehi hi lui. Apoma Petasi a bahagei
Paulo hi niyeya numana ugolina. 24 Ma Petasi i pa, 'Wasawasa Agilipa
po taumi iyawoi atapumi geka hosi, geka lawana ona galeya. Mi Yudeya
atapuhi geka hosi po u Yelusalem hai ompili geka lawana ugolina, ma hi
otu hi pa, "Ega ina lauyagohana." 25 Tamogi a tuhagaya naka ega powa
awai ita dewaya po apo binei ma ina hilage, tauna tuawana ipa Sisa
ugolina ina luhetala yaka a lueena ipa apo a himila niyeya. 26 Tamogi
tauna ubeina ega awai ita lugeleteya ipa u guyau Sisa a pepa a gilumi po
a paliweleya. Ugolinei ma Paulo a neiyai taumi u matami ma a dumalu
tam wasawasa Agilipa u matam. Ta lubayabayadeya po u mulina nugote
apo awai ina lugeleteya po apoma Sisa a baha a gilumi Paulona ubeina.
27 Matababana ega ita dumalu ipa lawa hau numa panipani tu mae a
himili po ina nenae ma ega ani libahibahi a wogeleteya.'

26

Paulo tuawana ubeina i wibaabani Agilipa u matana

1 Agilipa i baha Paulo ugolina i pa, ‘Amaka ma bimgei una wibaabani.’
Ega yaka Paulo nimana i wohepaya ma geka pite a baha i witowolihi
i pa, 2 ‘Wasawasa Agilipa, a kaoha duma naka amalai apo u matam
biugei a wibaabani po mi Yudeya hai wigou atapuna a wimiheya.
3 Matababana tam mi Yudeya ata mamae po ata dewa u hanapugena
dumahi. Ugolinei a lupaliyem ipa upum ina hegoya ma u baha una
nonoli ma mi Yudeya hai wigou atapuna a wimiheya.
4 ‘A habuluwe ma u mae i nei po amalai mi Yudeya hi hanapugeya.
U luyagohana u meyagai po u Yelusalem naka i wawala po i nenei hi
hanapugeya. 5 Lolowa amaka hi hanapugeya, ata tapalolo wailuga-
gayo dumana a bolu gowana Palisi naka tau tulahi gehouna. Inapa
nugonugohi yaka apo hina bahena geleteya. 6 Ma amalai naka geka
hosi a towolo ma he lauhetaleu, matababana Yaubada a paliwitumagana
googata ugolihi towolo meme binei naka ugolina a iotonana ma a itu-
magana. 7 Ma tamogi ata guguni magouhi 12 iyetei po uguwei Yaubada
he wootalagiyeya, ma geka paliwitumaganana ugolina he iotonana ma
he itumagana ipa apo hina tuhagaya. Wasawasa tam, geka tauna
wiotonanana po witumaganana binei ma mi Yudeya he igouwe babana
a ibaabani Yesu a towolo meme binei. 8 Awai binei Yaubada lawa hilage
ugolina ma e itowolo mehi ega emoemotana ona witumaganeya?
9 ‘Lolowa a inugonugotuhu ipa ginouli magomagouhi a dewahi po
Yesu Nasaletagei gowana a luhopuneya. 10 Ma geka pite dewa u
Yelusalem a deweya. Tu witalaguyaba babadahi hi palihaleu po Yesu
tu wotagona hi maga duma hau numa panipani a hounihi. Ma gasi
hougana hi ununihi naka tau omunugohi a lueeneya. 11 Houga i maga
duma numa dalabu atapuhi u hinehi a baha po hi wimihehi po gasi a
wiletahi ipa hai witumagana hina bowiyehi. Ma uyou i gigai duma yaka
a nae u meyagai geha po a ihiniwiyuwahi.

Paulo a nugobui i dedeya
(Bagibagi 9:1-19, 22:6-16)

12 ‘Geka dewana ugolina ma tu witalaguyaba babadahi ugolihi tani-
waga a waya ma hi palihaleu po a nae Damaseko u meyageina.
13 Wasawasa, iyeta bolinai tahayagei a nenae ma yayata namanama-
lina yadei i hopu mai po tau po lawa mitehi to nenae naka i yayata
wiiwileiyai. Geka yayatana naka i kadidili duma ma apoma kabudala
yayatana a kadidili. 14 Ma atapuiyai to guli hopu hau hipuli po a
lautanigana ma lawa gehouna Mi Yudeya ponatiyei i baha mai ugoliu i
pa, “Saulo! Saulo! Awai binei e ihiniwiyuwau? Tam e ihiniwiyuwa mem.
Galenam mei bulumakau ani lihunahi higeyala kamkamna ugolina, e
ilabatena mem.”
15 ‘A lubayada a pa, “Guyau, tam iyai?”
‘Ma Guyau i pa, “Tau Yesu, houga daodaona e ihiniwiyuwau. 16 Tamogi
una welutowolo po aemgei una towolo. A wogeletena meu ugolim ipa a
witowolim po tam u tu bagibagi. Amalai awai ugoliu u gagaleya ipa lawa
gehouhi una paliwelehi. Ma gasi houga u naota awai ana iatatiyem naka
ipa lawa una paliwelehi. 17 Apo a himilim po una nae mi Yudeya po tauhi
ega mi Yudeya ugolihi. Geka tauhi lawahi ugolihi apo a wiluyagohanim

hai pilipili ubeihi. 18 Tam apo hau uguwa matahi una hoenihi ma una
wiwilihi po hau yayata hina nae. Ma Tomodulele a manini ugolina
ma una wiwilihi po hina nae Yaubada ugolina. Yaka hai witumagana
tau ugoliu tepanei apo hai apapoe a paligigilihi. Ma Yaubada a lawa
waiwoiyawahi u hayahi apo ani mae hina tuhagaya."

Paulo a bagibagi i dedeya

19 'Wasawasa Agilipa, geka binei ma enogalena yadei a ialoni naka ega
ata wiponahahaleneya. 20 Yaka lawa u Damaseko a paliwelena tahaehi
ma apoma u Yelusalem, po gasi Yudeya tupona atapuna po gasi tauhi
ega mi Yudeya. A guuguya ipa hai apapoe hina palihalehi ma hina
luhagawilehi Yaubada ugolina. Ma awai hina dewadewahi naka ipa hai
nugobui ina wogeletaya. 21 Mi Yudeya numa dalabu baneina u hinena
hi womomohiu po hi ileta ipa hina ununiu naka a matababana geka
a paliwelem. 22 Tamogi Yaubada i haguhaguwe ma i nei po amalai.
Ugolinei ma geka hosi a towolo ma baha moinana lawa atapuhi ugolihi
a bahebaheya. Lawa gegehi po habuluhi ugolihi. Awai tu bahapiko
po Mose hi bahebaheya ipa apo ina waawala naka bahana emosi a
bahebaheya. 23 Geka pite hi baha hi pa Keliso apo wiyuwa ina wialoni
po hilage ugolina apo tauna lawa tahatahayana ina towolo meme. Ma
luyagohana tahayana apo ina baheya mi Yudeya po tauhi ega mi Yudeya
ugolihi.'

24 Paulo tuawana ubeina geka pite i ibaabani ma Petasi i baha yahiyahi
i pa, 'Paulo, u badebade! Am hanapu baneina e laibuuwam!'

25 Ma Paulo i pa, 'Taniwaga Petasi, ega ata badebade! Ununuwe a
dumaluna ma baha moinahi a bahebahehi. 26 Wasawasa Agilipa, geka
ginoulihi i hanapugehi ugolinei ma a bahabaha dumalu tauna ugolina.
A hanapugeya geka ginoulihi atapuhi i nonola tuhagahi. Matababana
geka ginoulihi hi waawala ega hita lugowagowadehi. 27 Wasawasa
Agilipa, a hanapugeya naka tam tu bahapiko hai baha e itumaganeya.'

28 Agilipa Paulo ugolina i baha nae i pa, 'Am nugotuhu u pa geka
kabudalana kukuna ugolina apo una winugobuiniu, bo?'

29 Ma Paulo Agilipa a baha i wimiheya i pa, 'Kabudala kukuna bo
daodao ugolina ega ata geno. Tamogi u tapalolo Yaubada ugolina naka
tam po taumi atapumi o lautanigana ugoliu a pa apo dogou ona peli.
Tamogi ega nugonugou ipa gulawa pawapawasigei hina panipanimi.'

30 Apoma wasawasana po taniwagana Petasi po Benisi po iyawoi
mitehi hi duhuduhuna naka atapuhi hi towolo. 31 Hi hopu po u uputa
ma tuawahi hi ibaabani hi pa, 'Geka lawana ega awai ita powaya po ipa
ina hilage bo hau numa panipani ina mamae.'

32 Ma Agilipa Petasi ugolina i baha i pa, 'Geka lawana emoemotana hau
panipani uta wohaleya itapa ega Sisa ita lupaliyeya.'

27

Paulo wamgei hi niyeya u Loma

1 Nugotuhu hi baheya ipa ton'omkuka po to nae u Itali. Ma Paulo
po hau numa panipani tu mae gehouhi Yuliyasi u nimana hi hounihi.
Yuliyasi tauna gawiya kapenana gehouna ma a bolu gowahi 'Sisa a tu
wigawiya.' 2 Ma wam Adamitiyamgei i nenae Asiya u tupona po wam

hai ani gotagota ugolihi yaka wamna ugolina to gelu. Alisitaka tauna a
meyagai Tesalonika Masedoniya tuponana naka mitehi to gelu.
3 Malitom po u Saidoni to gota. Yuliyasi Paulo i lunugodewedeweya
yaka i palihaleya po i nae a lawa i galehi, ma a luhogala awai naka
hi'mbeneya. 4 Noka hosi ma to gelugelu naka togowa matana to gahigahi
yaka Saipilasi bonabonana liunei to nae. 5 Silisiya po Pampiliya bogahi
to damanihi po to nae u Maila, Laisiya u tupona. 6 Noka hosi Yuliyasi
wam Alesanilagei i nenae u Itali i tuhagaya yaka ugolina to gelu damana.
7 To'mkuka po to nenae naka ega tota bulili ugolinei ma iyeta wabihaga
to halehi ma apoma Naidasi u niha labena to gota. Togowana yohola i
togotogo yaka ega dumalu tota nae ma Kilita bonabonana liunei to nae
po Salamone mutuna to wiwili. 8 Niha labei to dewadewa bagibagi ma to
nae po Laseya meyageina u liyaliyana huhu gehouna gowana Ani Gota
Dewadewana ugolina to gota.
9 Iyeta hi maga duma ma to haleya bababana togowa matiyei i togo
mai, po wiyohi iyetana amaka to haleya ma houga apapoe hougana
kikina ma apo ina geleta yaka Paulo i baha nae Yuliyasi po wamna
taniwagana ugolihi i pa, 10 'Babada, a nugonugotuhuya naka ata kadau
geka hosi ma i nenae apo ina apapoe duma. Geka wamna po ginouli awai
u hinena o tutoulihi naka apo ta halehi. Ega wam po ginouli tuawahi ma
lawa apo hina hilage.' 11 Tamogi Yuliyasi Paulo a baha ega ita nonoli
ma wamna taniwagana po tu yabiyabiyena ugolihi i lautanigana. 12 Ani
gotana naka wayau po houga apapoe hougahi ugolihi ega ita dewadewa
imahi. Ugolinei ma lawa hi maga duma hai luhogala ipa hina gelu hopu
po emoemotahi yaka hina wileta po Pinikisi hina waya. Pinikisi naka ani
gota gehouna Kilita bonabonana ugolina. Geka ani gotana matana tupo
yalasi ugolina yaka ipa apo hina wiliu houga apapoe ugolina.

Duba u boga hi wialoni

13 Hougana yawana amanugona i togotogo ma hai nugotuhu hi pa
amaka togowa dewadewana hita wialoni. Ugolinei ma hai yogona
hi teina hepaya ma hi'mkuka po Kilita niha labenei to wolawilawita
ma to nae. 14 To gelu po ega daona ma togowa gowana bauli oyei i
hopuhopuneya naka i kadidili duma. 15 Togowana wam i laulauni naka
ega emoemotiyai ipa matana to gahi yaka to boboyogeya. 16 Bonabona
gowana Kiloda liunei i alugeiyai po to nenae ma to ileta po dewa bag-
ibagiyei apoma wamna a wam habuluna to houna imahiyeya. 17 Wamna
habuluna tu bagibagi hi teina geleteya ma wamna baneina gulawanei
hi lagilagita tataya. U Saitisi tawali hi lowogeya ma oleole baneina hi
luholi po i alalugeiyai ma to nae. 18 Malitom ma guletutu wam i laiyoli
gawahi yaka ginouli awai hi tutoulihi hi tugudu po hi ihulu hopunehi.
19 Ma iyeta witonugana ugolina nimahiyei wamna ginoulina hi wihulu
hopuneya. 20 Iyeta po uguwa daodaohi ega kabudala po ubona tota
gagalehi. Togowana yohola i kadikadidili ma i luyagohana tahayana to
inugonugotuhugeya po ega emoemotiyai.
21 Lawa ega hit'omam naka iyeta i maga duma. Ugolinei Paulo i nae
po i baha nae ugolihi i pa, 'Babada, itapa lolowa u baha ota nonoli po
ega Kilita tata gelu haleya, apega apapoe po ginouli awai tata wihuluhi.
22 Tamogi geka amalai a palipaliwelemi ipa ona nugokadidili. Apega iyai
ina hilage ma tamogi wam awa apo ta haleya. 23 Matababana Yaubada
tauna e tanitaniwageu po ugolina a wotalagae naka a tu winoyanoya

upomgei i nei ugoliu [24] po i pa, “Paulo, ega una matomatouta! Sisa
u matana ipa tam una towolo. Ma Yaubada a lunugootootogogei geka
lawahi mitehi o kadakadau, u nimam i hounihi po apega ona hilage.”
[25] Ugolinei babada, ipa ona nugokadidili, matababana Yaubada a witu-
maganeya naka a tu winoyanoya awai i palipaliweleu apo ina wawala.
[26] Tamogi apo bonabona gehouna ugolina tan’omhepa.’

[27] Gaogao luwaga hi kokoe ma boga u baneina yohola i alalugeiyai.
Mei upom u tipolina ma wamna tu bagibagiyena u nugonugohi i kadidili
naka hipuli to tutuliyaliyani. [28] Ega yaka ginouli witewiteina gulawa
u aliyana hi duli ma hi woipipeili po i hopu po boga a dao hi galeya.
Hi tuhagaya naka bogana a dao guli magouna 20. Gulawana hi teini
po to tunae ma hi halena meya. Ma hi tuhagaya naka bogana a dao
guli magouna 15. [29] Yaka hi lowo hi pa, ‘Apo i wam in’omhepa.’ Ega
yaka yogona wohepali wamna u mulina hi halehi ma malatom hi
laihunehuneya. [30] Wamna tu bagibagiyena hi ileta ipa wamna hina lowo
haleya. Wam habuluna hi witenomya ma yogona gehouhi wamna u
naona wihuluna hi itepeya. [31] Ma tamogi Paulo i baha nae tu wigawiya
ma hai kapena ugolihi i pa, ‘Inapa geka wamna tu bagibagiyena ega hau
wam hina mamae yaka apega ona luyagohana. [32] Ega yaka tu wigawiya
wamna habuluna gulawana hi lautuiya ma hi wialugeya po i nae.

[33] Malatom i hedali po i nenei ma Paulo lawa atapuhi i lupaliyehi
ipa hina wileta po hina am. Geka pite i baha i pa, ‘O iotonana naka
gaogao luwaga geka amalai. Ma gaogaonana ugolina naka ega awai
ot’omdadani. [34] Ugolinei ma a laupaliyemi ipa ona am babana am
tepanei apo ona lauyagohana. Ma apeega iyai gehouna ina hilage.’
[35] Geka bahana u mulina Paulo palawa i waya po atapuhi u matahi ma
Yaubada i mamali po i kokoe ma i tomuya po i ani. [36] Apoma lawahi
hi nugokadidili po hi am. [37] Atapuiyai wamna ugolina naka magouyai
276. [38] Hougana atapuhi hi am po emoemotahi naka palawa idagana hi
wihulu hopuneya ipa wamna hina liteyateyaya.

Togowa wam i hedali

[39] Hougana malitomtom po wamna tu bagibagiyena dobu ega hita
galena tuhagaya. Ma tamogi huhu waibubuna hi galeya. Ma nugotuhu
hi dewaya hi pa emoemotahi yaka apo bubuna ugolina wamna hina
wihepeya. [40] Ega yaka yogona hi lautuinihi po u boga hi mamae ma
hi nehalehi. Ma gasi yabiyabi luwaga gulawei hi panipanihi naka
gulawahi hi lautuinihi. Apoma wam u naona dipi hi kukaya ipa togowa
ina lududuya po ina nae u dedeyani. [41] Tamogi goila bubu i geini
naka wamna i wialoni po i’mhepa. Wamna naona i luhanateya po ega
emoemotana ina widagudagu. Ma mulina naka guliguli balubaluhi hi
lauhedali po tupotupona.

[42] Tu wigawiya hi iwogatala hi pa hau numa panipani tu mae at-
apuhi hina uni pahihi, po apega iyai ina tuba geleta u dedeyani po
ina lowo. [43] Tamogi gawiya kapenana ega nugonugona ipa Paulo ina
hilage. Ugolinei ma hai wiwogatalana i paligolugoluhi. Ma lawa atapuhi
i paliwelehi i pa, ‘Iyawoi tuba hi hanahanapugeya hina lupa tahaya po
hina tuba geleta u dedeyani. [44] Ma iyawoi tuba hi inugoniniyeya naka
mayau po wamna tupotupona ugolihi hina womomota ma hina tuba
geleta.’ Geka pite atapuiyai a dewidewiyai ma to geleta u dedeyani.

28

Paulo a mae Melita bonabonana ugolina

1 A dewidewiyai to lugeleta u dedeyani po u mulina ma apoma dobuna
lawahi hi paliweliyai naka bonabonana gowana Melita. 2 Gadiwewe
i tugudu po i atatuna po dobuna i wayau ma dobuna lawahi hi
woimahiyena dumiyai po mayau hi ahili po i kokoe ma atapuiyai hi
gigimeiyai po to nae mayouna u liyaliyana. 3 Paulo mayau i gogoni
po i yamapugeya ma mota poyapoya i dewaya po i keula hopu po
Paulona u nimana i lupaniyeya. 4 Motana Paulo u nimana i taketake ma
dobuna lawahi hi galeya po tuawahi hi pa, 'Geka lawana tauna nugote tu
balabalau yaka Yabowaine i wimiheya po u boga ega ita hilage yaka apo
mota ugolinei ina hilage.' 5 Tamogi Paulo ega wiyuwa awai ita tuhagaya
ma motana i lipeu hopuneya mayau ebebalana ugolina. 6 Lawahi hai
nugotuhu hi pa apo Paulo hinina ina hahana bo mala emosi ma ina
hilage wowola. Tamogi hi wiotonana duma ma ega awai ita meme yaka
nugonugohi hi buiya po hi pa Paulo naka Yabowaine.
7 Hipuli gehouna u liyaliyahi naka bonabonana taniwagana a hipuli.
Tauna i weluwiniyai po i woimahiyeiyai po a numa ugolina to mamae
naka iyeta tonuga, tauna gowana Pabiliya. 8 Ma amana hinina i guhuli
ma tala i meme haleya po hau ani eno i eneno. Ma Paulo i lui po
i galeya ma i lupali po nimana i huhounihi ugolina naka i luyawahi.
9 Geka dewana i waawala po tu tootogo atapuhi bonabonana ugolina
hi nei Paulo ugolina po i luyawahihi. 10 Ma ani'mbenena hi weliweliyai
naka i maga duma. I gelu u hougana naka awai to lauhogalehi naka hi
witoulehi i kadau binei.

Paulo Melita i nehaleya po i nae u Loma

11 U bonabonana to mamae naka wamahiya tonuga hi kokoe. Ma u
mulina apoma wam gehouna Alesanilagei houga apapoena u hinena
ma i kobakobau ugolina to gelu. Geka wamna u naona naka talaoloto
luwaga hi gilumihi. 12 To gelu po to nenae naka u Sailakusi to gota po
noka hosi to mamae naka iyeta tonuga. 13 Noka hosi ma to gelugelu naka
u Legiyam to gota. Malitom po yawana i togo ma malitom meme po u
Puteyoli to gota. 14 Noka hosi tu wimulitago gehouhi to tuhagahi ma hi
lupaliyeiyai po mitehi to mae dalabu emosi. Ma to womahili po Loma
ubeina to nenae po to lugeleta. 15 Tu wimulitago u Loma tuwegiyai hi
nonoli po hi nei. Hi liya po hi nenei naka Ani Gimala dobuna u Apiya po
Ani Eno Numahi Tonuga a siga, hi nei po hi galeiyai. Paulo i gagalehi po
Yaubada i mamali ma i nugokadidili.

Paulo a mae u Loma

16 Hougana u Loma to laugeleta naka Loma tanitaniwagahi Paulo hi
palihaleya po tuawana i mamae. Ma tu wigawiya hi baha po i gagalena
iteteya.
17 Iyeta tonuga u mulina mi Yudeya u Loma hi mamae hai tu tahaya
Paulo i otugehi po hi'mboina. Hi'mtuboina po i kokoe. Ma Paulo i baha
nae ugolihi i pa, 'Walewalehiu, lawa ega ata wiapapoenihi po googata
hai mae ta wiwaya naka ega ata wiapapoeya. Tamogi hi dewau po u
Yelusalem hi paniu po mi Loma u nimahi hi wodamaneu. 18 Tauhi hi
laubayabayadeu po hai luhogala ipa hina wohaleu. Matababana ega
u powa awai binei ma ipa a hilage. 19 Tamogi mi Yudeya nugotuhuna

hi towolo guduya. Geka dewana i duduwe po luhetala Sisa ugolina a
lupaliyeya. Tamogi u dobu lawahi ega wigou awai ata welehi. 20 Noka
binei po a otugemi ipa a galemi ma ta wibaabani. Matababana mi
Isalaela ata wiotonana po witumagana binei geka gulawana pawa-
pawasigei hi paniu.
21 Ma Paulo ugolina hi pa, 'Ega pepa awai Yudeyagei tota waya tam
bimgei. Ma gasi ega walehita awai tuwegam ita neiyai po tuwegam
apapoena ita dedeya. 22 Tamogi to luhogaleya ipa am nugotuhu una
bahehi po to nonolihi. Matababana geka am boluna naka tupo atapuna
hi kawaiapapoeya, ma to hanapugeya.'
23 Ega yaka tu tahayahi Paulo mitehi iyeta hi otowi hi pa apo Paulo ina
wibaabani. Noka iyetana ugolina naka bolu baneina i liya mai Paulo
anani mae ugolina. Malatomtomgei ma i deede imahiyeya ma i nae
po aipom. Ma a tuwega Yaubada anani taniwaga ubeina i paliwelehi.
Yesu ugolina hina itumagana binei ma i ileta ipa nugonugohi ina buinihi.
Ugolinei ma Mose a lugagayo po tu bahapiko hai giluma ugolihiyei a
baha i yampaliluweluwehi. 24 A baha ugolina ma lawa gehouhi hi
witumagana ma gehouhi eega. 25 Ega yaka Paulo a baha emosi u mulina
hi'mnoha babana u hayahi winugokahakaha i wawala. A bahana naka
geka pite, i pa, 'Alugo Woiyawa a wipoyagei Yaubada a tu bahapiko
gowana Isaiya googata ugolihi i ibaabani naka i bahena imahiyeya i pa,
26 "Una nae po geka lawahi ugolihi una baha una pa:
Baha apo ona nonoli tamogi anona apega ona hanapugeya.
Apo ona ihalu tamogi apega awai ona galeya.
27 Matababana geka lawahi nugonugohi amaka hi pupu.
Tanigahi amaka hi galigali
ma matahi amaka hi potahi.
Matababana meka po apo matahiyei hina galena
apo tanigahiyei hina lunonola
ma nugonugohiyei hina winugonugotuhu
po hina luhagawilehi tau ugoliu
po a luyawahihi." '
28 Ma Paulo i baha meme i pa, 'Taumi ipa ona hanapugeya, Yaubada
a baha luyagohana binei amaka hi niyeya tauhi ega mi Yudeya ugolihi.
Tauhi apo a bahana hina nonoli.' [29 Paulo geka a bahana u mulina
lawahi mi Yudeya hi'mnoha. Tuawahi awa hi igamogahigahi ma
hi'mnoha po hi nae.]
30 Paulo noka hosi anani mae i imiheya ma i mamae naka bolima
luwaga. Ma iyawoi tu galenana hi nenei naka atapuhi i kaohehi po i
weluwinihi. 31 Ega a nugopilipili awai ma a nugokadidilina Yaubada
anani taniwaga i guuguyeya po Guyau Yesu Keliso i iatatiyaneya.

LOMA

Tuwega dewadewana

1 Tau Paulo, Yesu Keliso a tu bagibagi po tu wituwetuwega Yaubada i
otugeu po i houna kahau ipa tuwega dewadewana a guuguyeya. 2 Geka
tuwegana dewadewana naka lolowa Yaubada i paliwitumaganeya a tu
bahapiko uyahihiyei. Mei Yaubada a Buka waiwoiyawana u hinena hi
gilugilumi pite, 3 naka tauna Natuna ata Guyau Yesu Keliso binei. Lawa
ata kamna i wogodadani po Dawita a gugunigei i nei. 4 Hilage uyahinei
ma Yaubada a manini waiwoiyawanei i witowoli po alugo anu tupo i
wogeleteya naka tauna Yaubada Natuna. 5 Tauna uyahinei Yaubada i
lunugotootogogeu po wituwetuwega bagibagina i weleu Keliso gowana
binei. Ma ipa lawa tupo atapuhi witumagana wiponawogona a litahata-
haehi. 6 Geka gasi taumi u Loma tu mae a luwitanimi. Taumi iyawoi
Yaubada i otugemi ipa Yesu Keliso galinei.

7 Uyahinei ma a yamgiluma taumi atapumi u Loma tu mae uyahimi.
Taumi Yaubada i luhogalemi po i otugemi ipa tauna a lawa wai-
woiyawami taumi.

Yaubada Amata po Guyau Yesu Keliso hai lunogotootogo po hai nugo-
dumola hina melabenimi.

8 Yesu Keliso uyahinei u Yaubada a mamala tahaeya atapumi bimiyei,
babana lawa tupo atapuna omi witumagana he inoyanoyageya. 9 Houga
magomagouna u lupali u hinehi a nugonugotuhumi. Ma Yaubada
e laimoineu. Tauna Natuna tuwegana dewadewana a guuguyeya
uyahinei nugonugou atapunei a pupouleya. 10 A laupali naka ipa iyowai
ma Yaubada a nugotuhu a wotagoya ma geka hougana tahaya ina hoeya
po apo a dadanimi.

11 Matababana nugonugou baneina ipa a galemi po Alugo Woiyawa
a ombenenagei a wikadidilimi. 12 Naka ipa taumi po tau ta
haguhagu meta, taumi omi witumaganagei po tau u witumaganagei.
13 Walewalehiu, ipa ona hanapugeya naka houga i dao u nugotuhu ipa
a dadanimi tamogi ega emoemotau. Ma nugonugou ipa u hayami
gehoumi a winugobuinimi po mei tu meuputa lawahi u hayahi a
inugobuinihi.

14 Tau u yagayaga ipa a lidumaluya po tuwegana dewadewana a
guguyeya mi Giliki po ega mi Giliki uyahihi tu hanahanapu po ega tu
hanahanapu uyahihi. 15 Uyahinei ma u nugotuhu baneina ipa tuwega
dewadewana gasi a guguyeya taumi u Loma tu mae uyahimi.

16 Tuwega dewadewana binei ega ata ihinimaya. Tauna Yaubada a
manini po uyahinei tu witumagana ataputa ina wiluyagohanita. Mi
Yudeya to tahaya ma apoma taumi ega mi Yudeya. 17 Matababana
tuwega dewadewana u hinena Yaubada i wogeleteya iyowai apo lawa
ina houna idumaluta ata witumaganagei po houga magomagouna tana
itumagana. Mei Yaubada a Buka i bahebaheya pite i pa, ‘Yaubada lawa a
witumaganagei apo ina houna idumaluya po luyagohana ina tuhagaya.’

Tu mehipuli hai dewa apapoe

18 Yaubada a uyogigai yadei e woogeleteya tu meuputa hai apa-
poe po hai mepowa atapuhi ubeihi. Iyawoi hai dewa apapoegei

ma Yaubada kawamoinana he guduguduya a uyogigai e woogeleteya
uyahihi. 19 Matababana iyowai ma apo Yaubada hina hanahana-
pugeya naka i lugeletena dumaya babana Yaubada i wogeleteya uyahihi.
20 Yaubada hipuli i wawali hougana a dewa laugowagowadahi naka
manini tuwetuwenai po kamna gegehi uyahihiyei amaka lawa hi galehi.
Yaka ega emoemotana tauhi lawahi hina pa, 'Ega tota hanapugeya.'
21 Hawena Yaubada hi hanapugeya ma tamogi ega hita wotalagiyeya.
Naka tauna Yaubada ma ega hita imaamala uyahina. Ma hai winu-
gonugotuhu hi ineyabayababa po nugonugohi kwakwawihi uguwa i
wihogohi. 22 Hi baha hi pa, 'Amaka ta hanapu,' tamogi hi buuwa.
23 Yaubada Memewahagana wotalagiyenana hi wobuiya po talaoloto
galenahi mei lawa bo kiu bo gamogamo bo mota ega hita memewahaga
uyahihi he wotalagae.
24 Uyahinei ma noka lawahi Yaubada i wele halehi po ginouli gob-
ugobuhi nugonugohi he lauhogaleya he wootagoya. Ma u hayahi
dewa waitepahinihinimayahi hinihiyei he dewadewahi. 25 Yaubada
kawamoinana hi buiya po koyama. Ma Yaubada nimana ginoulihi he
wootalagiyehi ma Tu wiwawalihi ega hita wootalagiyeya. Tauna ipa ta
wotalagiyeya houga tuwetuwenai. Moina.
26 Geka binei ma Yaubada i wele halehi hini a luhogala apapoena
uyahina. Hai wiwine hinihi wibagibagi imahihi hi buiya po he ibag-
ibagi yabayababahi. 27 Ma emoemotana gasi mei ololotohi. Witulana
moinana wawine mitehi hi buiya po ololoto yawa hini luhogalanei
he lauhogalena mehi. Ololoto yawa dewa waitepahinihinimayahi he
dewedewehi po anona wimeiha he igeina meya u tepahi hai dewa
apapoe mihana.
28 Noka lawahi ega nugonugohi Yaubada hanapuna moinana u nu-
gonugohi ina memae. Geka binei ma Yaubada i wele halehi winugonu-
gotuhu apapoehi po mae apapoehi uyahihi. 29 Tauhi mepowa po mae
apapoehi po omboho po powa galenahi tapuhi po tapuhi nugonugohi i
wihogohi. Omgenagenalili po omunugo po wogalahi po wikoyakoyama
po witagagala i wihogohi. Tauhi tu wiyalutu po 30 tu wibenabenama
koyakoyama po Yaubada tu wihinigigiyenana po tu wiponahahalenana
po tu kawayagala po tu nugogegae po apapoe tu wiwawalihi po hina
po ama tu wiponahahalenahi. 31 Ma tauhi buuwa po ega tu wipon-
awogo po ega tu luhogala po tu tanigapota po ega tu lunugotootogo.
32 Tauhi hi hanapugeya Yaubada a lugagayo dumadumaluna i baheya
naka lawa geka pite tu mae hai meiha hilage. Tamogi dewa gawatana
ega tunawana hita dewadewaya ma iyawoi he dewedewehi naka he
laihunahi.

2

Yaubada a libahibahi

1 Tulau, tam iyai lawa gehouhi e gagalena iapapoenihi naka ega om
ani bowi gehouna. Matababana om galena iapapoena naka tam e igou
mem babana tam gasi dewahi e dewedewehi. 2 Lawa dewa geka pite
he dewadewahi ta hanapugeya naka Yaubada apo a dumalugei ina
libahibahihi. 3 Ma tam, tulau, geka dewahi emotahi e dewadewahi ma
lawa gehouhi bihiyei ma e gagalena iapapoe. Om nugotuhu u pa apo
Yaubada a luhetala una lowo haleya, bo? 4 Nugote a lunugohegoya po

upuhegoya po luhinihegoya u galena ihabuluhi, bo? Moina ega uta
hanapugeya naka Yaubada a lunugohegoya e iletam ipa una nugobui?
5 Tamogi om tanigapota po om upudodola binei om meiha e up-
upumagiyeya. Hougana Yaubada a uyogigai po a dumalu libahibahina
ina woogeleteya iyetana uyahina om meiha apo ina lata duma.
6 Matababana lawa emosi po emosi awai i dewadewaya apo Yaubada ina
wimihena tagoya. 7 Lawa gehouhi dewa dewadewahi he dewedewena
gawahihi ipa Yaubada a wiwasawasa po wiyateyate po luyagohana
memewahagana he bibiheya, tauhi apo Yaubada yautu tuwetuwenai
ina welehi. 8 Ma tamogi lawa gehouhi he yamgaganu po dewadumalu
he ihinigigiyeya ipa dewa apapoe hina wootagoya, tauhi apo Yaubada a
uyogigai po a wimeiha hina wialonihi. 9 Lawa atapuhi dewa apapoena
he dewedeweya apo hiniwiyuwa po nugowiyuwa hina wialonihi. Mi
Yudeya Yaubada ina wimihena tahatahaeta ma apoma tauhi ega mi
Yudeya. 10 Ma tu dewadumalu ataputa apo Yaubada a wiwasawasa
po wiyateyate po nugodumola ina weleta. Mi Yudeya Yaubada ina
wimihena tahaeta ma apoma gasi tauhi ega mi Yudeya. 11 Matababana
Yaubada ega lawa ita gagalena kahahi.
12 Iyawoi Mose a lugagayo yohola ega hita nonoli ma dewa apapoehi hi
dewadewahi apega lugagayona uyahinei libahibahi hina wialoni ma at-
apuhi apo hina hilage. Ma iyawoi Mose a lugagayo hi noonoli po uyahihi
ma apapoe hi dewadewahi apo lugagayona uyahinei libahibahi hina
wialoni. 13 Matababana ega lugagayo nonolana uyahina ma Yaubada
lawa ita huhouna idumaluhi. Ma lugagayo metagona uyahina ma lawa
e huhouna idumaluhi. 14 Tauhi ega mi Yudeya Mose a lugagayo ega
uyahihi, tamogi mehougana nugotuhugei ma Mose a lugagayo awai
i bahebahehi hina wotagoya naka tauna hai lugagayo. Hawena ega
Mose a lugagayo hita waya ma naka dewana hi dewedeweya tauna hai
lugagayo. 15 Tauhi Mose a lugagayo awai i bahebaheya dewatagona
uyahina i wogeleteya naka lugagayona amaka u nugonugohi i gilumi.
Uyahinei hi hanapugeya mehougana hai dewa hi dumalu bo eega.
Matababana nugotuhu laugelegeletanana houga gehouna e igouhi po
houga gehouna e towotowolo guduhi. 16 Yaka iyeta geka tuwegana
dewadewana a guuguyeya apo emoemotana mei noka iyetana uyahina.
Hougana apo Yaubada Yesu Keliso uyahinei lawa atapuhi hai nugotuhu
gowagowadahi ina libahibahihi.

Mi Yudeya ma Mose a lugagayo

17 Ma tam iyowai po u bahena mem po u pa tam Yudeyagei gehouna
po Mose a lugagayo uyahina u luwahala po Yaubada a hagu bimgei e
nugonugogegeya. 18 Ma Yaubada a luhogala ipa awai una dewadewaya
naka u hanapugeya po dewa dewadewana u hanapugeya babana Mose a
lugagayogei hi wiatatiyem. 19 U hanapugena mem naka tam tu matakeke
tu tahaehi po iyawoi hoi uguwa tu mae hai yayata tam. 20 Ma tam buuwa
tu lidumaluhi po logaloga hai tu wiatatiyana. Ma u hanapugeya naka
Mose a lugagayo u hinena hanapu po kawamoina atapuna e memae.
21 Ma iyowai po tam lawa gehouhi e iatatiyehi ma ega uta iatatiyena
mem? Om guguya u pa, ‘Ega ona danedanene,’ ma tam e danedanene?
22 Om baha u pa, ‘Ega ona matamatamaga,’ ma tam e matamatamaga?
Tam talaoloto e ihinigigiyehi hai ani’mbenena e danedanenehi, bo?
23 Taumi Yaubada a lugagayo o wiwaya binei o nugonugogegae. Tamogi

a lugagayohi o lauemulihi uyahihiyei Yaubada o lauhopuneya, bo?
24 Matababana Yaubada a Buka i baheya i pa, ‘Taumi omi dewa bihiyei
ma tu meuputa Yaubada gowana he idibogi.’
25 Inapa Mose a lugagayo ona wootagoya yaka wekiwekilala hini
omhapina o wiwaya naka waianona. Ma inapa lugagayo ega ona
wootagoya yaka omi wekiwekilalana ega anona. 26 Uyahinei ma inapa
lawa ega waiwekiwekilalana ma lugagayo dewana ina wootagoya naka
Yaubada apo ina galeya tauna mei lawa waiwekiwekilalana. 27 Uyahinei
ma iyawoi hinihi ega waiwekiwekilalahi ma lugagayo he wootagoya apo
taumi hina wigoumi. Babana taumi lugagayona tu nonolina po waiweki-
wekilalami ma lugagayona awai i bahebaheya o iponahahaleneya.
28 Yaka lawa awai a wekiwekilala hota hini omhapina lawa nimahiyei
hi dewadewaya naka tauna ega Yudeya dumana. 29 Tamogi lawa Yudeya
dumana nugonugona u hinena naka waiwekiwekilalana. Ega lugagayo
a bagibagigei ma Yaubada Alugona a bagibagigei. Nugote lawa geka pite
apega lawa hina huneya ma Yaubada apo ina huneya.

3

1 Yaka dewa awai dewadewana binei ma ipa mi Yudeya lawa gehouhi
hita gelagonihi? Ma u hinihi wekiwekilala hi huhounihi a dewadewa
awai? 2 Baha dumana tauhi dewa atapuna tu lugogonina. Matababana
tauhi lawa tahatahaya dumahi Yaubada a baha i laudamaneya uyahihi.
3 Ma itapa mi Yudeya gehouhi ega hita itumagana naka apo iyowai?
Apo tu lunugoluwaluwaga ubeihi ma Yaubada a paliwitumagana ega
ina limoineya, bo? 4 Apeega. Hawena lawa atapuhi he ikoyakoyama
ma Yaubada apega ina koyama. Amaka mei Yaubada a Buka uyahina
hi gilugilumi pite hi pa,
‘Om baha uyahihi ipa lawa hina kawaidumalugem.
Hoi luhetala om baha ina dumalu po apega lawa hina panim.’
5 Tamogi inapa ata dewa apapoe Yaubada a dewa dewadewana e
woogeleteya ma awai binei apo ina igouta. Nugote tauna ega tu
lidumadumalu, bo? (Geka tu mehipuli ata nugotuhugei ta ibaabani.)
6 Apeega. Matababana inapa Yaubada ega a dumalu ega emoemotana
po tu mehipuli ina libahibahita? 7 Yaka ata wikoyakoyamagei apo
Yaubada a wiwasawasa po a dumalu ta woogeleteya awai binei ma
apo gou ta wiwaya mei tauta tu apapoe? 8 Ma nugote dewa apapoehi
ta dewedewehi uyahihiyei ma apo Yaubada a dewadewa ta galena
tuhagaya, bo? Apeega. Lawa gehouhi geka wiatatiyanana binei ma hi
paliguyoguyogeu. Ma a dumalu tauhi apo gou hina waya.

Ega iyai gehouna ita dumalu

9 Ma iyowai? Tauyai mi Yudeya to dewadewa duma ma apoma lawa
gehouhi, bo? Eega duma. Matababana amaka ta wogeleteya naka
tauyai mi Yudeya po taumi ega mi Yudeya ataputa emoemotata. Ataputa
apapoe a manini u hinena ta memae. 10 Amaka mei Yaubada a Buka u
hinena hi gilugilumi pite hi pa,
‘Ega iyai gehouna ita dumalu, eega duma.
11 Ega iyai gehouna ita hanapu
po ega iyai Yaubada ita bibiheya.
12 Lawa atapuhi Yaubada hi meme puputeya
po hi welupowa.

Ega iyai dewa dumadumaluna ita dewedeweya, eega duma.
13 Tauhi gamohi gobu i wihogoya.
Koyama apapoehi menahi i weluteeteya po e hopuhopu.
Ipilihiyei baha e hopuhopu mei mota dewa niwona.
14 Hai baha naka wogalahi po wihapona i wihogohi.
15 Lawa omunugona uyahina hi teyateya duma.
16 Meka hai nae uyahihi naka uyawe apapoe po winugoapapoe u uyawehi e memae ma he nenehaleya.
17 Ma nugodumola tahayana ega hita hanapugeya,
18 po gasi Yaubada matoutana u matahi ega ita memae.'
19 Ma amalai ta hanapugeya Mose a lugagayo awai i bahebaheya naka e bahebahena niyeya iyawoi lugagayo u hinena tu mae uyahihi. Yaka naka uyahina ma lawa apega hin'ompaligudugudu ma Yaubada apo lawa ataputa ina libahibahita. 20 Matababana apega iyai gehouna ina pa, 'Yaubada u matana tau a dumalu babana a lugagayo awai i bahebaheya atapuna a metagoya.' Lugagayo a bagibagi lawa e dewahi po he galena mehi naka hi apapoe.

Yaubada i houna idumaluta

21 Tamogi iyowai Yaubada lawa i huhouna idumaluta tauna mitehi naka amaka i wogeleteya. Lugagayo ega a tupo awai geka dewana uyahina. Hawena Mose a lugagayo po tu bahapiko geka dewana hi paligeleteya tamogi ega hai tupo awai. 22 Yesu Keliso witumaganana uyahinei Yaubada lawa e huhouna idumaluta. Geka pite dewa Yaubada e dewedeweya tu witumagana ataputa uyahita babana ega meka ani kahana. 23 Tu mehipuli ataputa tu apapoe po Yaubada a wiwasawasa ta mepeu haleya. 24 Ma tamogi Yaubada anani'mbenena lunugotootogogei lawa ataputa Yesu Keliso a wimeihagei i houna idumaluta po i lupena haleta. 25 Yaubada Yesu i yambeneneya naka talana tauna ata apapoe ani paligigilahi po apo lawa ata witumaganagei tana ialoni. Geka dewana Yaubada i deweya ipa a dewadumalu ina wogeleteya. Matababana houga hi kokoe u hinehi tauna lawa hai apapoe i nugoyatogehi po i galena halehi. 26 Ma geka hougana a dewadumalu i laimoineya natuna a hilage uyahinei. Yaka lawa ata powa e genogenogehi ta galena tuhagaya po i laugeleteya naka tauna i dumalu po Yesu tu witumagana ataputa e huhouna idumaluta.
27 Uyahinei ma apo awai ta nugogegeya? Ega awai. Ma awai binei po geka pite? Paligigila ta wiwaya ega ata dewa dewadewahi bihiyei, ma ata witumaganagei. 28 Matababana amaka ta galena tuhagaya naka Yaubada lawa e huhouna idumaluta ata witumaganagei ma ega lugagayo wotagona uyahinei. 29 Yaubada naka mi Yudeya tunawata ata Yaubada, bo? Eega, ma gasi tauhi ega mi Yudeya hai Yaubada. 30 Yaubada tauna emosi. Uyahinei ma mi Yudeya ata witumaganagei po tauhi ega mi Yudeya hai witumaganagei ina houna idumaluta. 31 Amaka ma heki geka witumagana binei ma Mose a lugagayo ta houna liyeya, bo? Eega awai. Tamogi ipa lugagayo a tupo uyahina ina towotowolo.

4

Abelaham ani galenana

1 Gogata tahatahayana Abelaham awai i tutuhagaya apo iyowai ta baheya? 2 Itapa dewa i dewedewehi uyahihiyei ma Yaubada ita houna

idumaluya apo anani nugogegae. Tamogi ega emoemotana Yaubada u
matana, 3 babana Yaubada a Buka u hinena i baheya i pa, ‘Abelaham
Yaubada i witumaganeya ma a witumaganana binei Yaubada i hiyawi
po tauna lawa dumadumaluna.’ 4 Lawa wobagibagina waimeihana.
Tamogi a meihana naka ega ani’mbenena ma a luhilage mihana. 5 Lawa
awai ega a bagibagi ma e itumagana Yaubada uyahina naka tauna tu
apapoe e palipaligigilihi. Naka lawana a witumagana binei ma Yaubada
naona e woteyateya uyahina. 6 Hougana Yaubada lawa gehouna e gaga-
leya po tauna u matana i dumalu ega a bagibagigei ma a witumaganagei
naka kaohana tauna Dawita i bahebaheya i pa,
7 ‘Iyawoi hai mepowa Yaubada i palipaligigilihi
po hai apapoe i huhouna liyehi naka tauhi tu kaoha.
8 Lawa awai a apapoe Guyau ega ita hiyahiyawi naka tauna tu kaoha.’
9 Geka kaohana Dawita i bahebaheya naka lawa hinihi hapihapihi
waiwekiwekilalahi tunawahi galihiyei, bo? Eega duma. Lawa ega
waiwekiwekilalahi gasi tauhi galihiyei. Yaka amaka a bahena tahaeya
a pa, ‘Abelaham Yaubada i witumaganeya po a witumaganana binei
Yaubada i hiyawi tauna lawa dumadumaluna.’ 10 Geka dewana meyanai
i wawala? Yohola ega Abelaham a wekiwekilala hita houni, bo amaka hi
houni ma i wawala? Yohola ega Abelaham a wekiwekilala hita houni
ma geka dewana i wawala. 11 Naka hougana ega a wekiwekilala hita
houni ma wekiwekilalana ipa ina wogeleteya naka a witumagana binei
Yaubada i hiyahiyawi tauna lawa dumadumaluna. Geka anona naka
iyawoi ega waiwekiwekilalahi ma hi itumaganeya Yaubada e huhouna
idumaluhi, Abelaham gogahi tauna. 12 Ma iyawoi waiwekiwekilalahi
gasi tauta gogata. Ega waiwekiwekilalahi yawa ma iyawoi gogatana
Abelaham yohola ega a wekiwekilala hita houni ma a witumagana
mamaena he meme tagoya naka tauhi gasi gogahi.

Witumaganagei Yaubada a paliwitumagana ta waya

13 Yaubada Abelaham managona i palipaliwitumaganehi ipa apo hip-
uli tupo wohepali ina taniwageya. Ma ega Abelaham lugagayo ita
iponawogogeya binei ma a witumagana binei Yaubada i hiyawi tauna
lawa dumadumaluna po naka a paliwitumaganana i dewa tagoya. 14 Ma
itapa Yaubada a paliwitumagana lawa lugagayo tu wiponawogogena
ita welewelehi, naka apo ata witumagana ega anona po gasi Yaubada
a paliwitumagana ega anona. 15 Matababana lugagayo naka Yaubada
a uyogigai e neneiyai. Ma meka hosi ega lugagayo naka hosi apega
lugagayo tulagonana.

16 Yaka naka paliwitumaganana tauta tu witumagana uyahita i
memae. Geka binei ma paliwitumaganana a kadidili i ludamaneya
Abelaham googana atapuhi uyahihi mei ani’mbenena, ega mihana. Ega
tauta tu wilugagayo tunawata uyahita ma gasi tauhi lugagayo ega hita
nonoli ma hi witumagana mei Abelaham i itumagana. Uyahinei Abela-
ham tauna ataputa gogata tahatahayana, 17 mei Yaubada a Buka uyahina
hi gilugilumi pite hi pa, ‘A winaganim po tam hipuli atapuhi gogahi.’
Abelaham Yaubada i itumaganeya yaka naka tauna lawa hilahilagehi
e lauyawahihi po ginouli wouhi e dewahi po he waawala naka binei
Yaubada u matana tauta gogata Abelaham.

18 Abelaham anai witumaganana i otonana ipa Yaubada a manago ina
liwawali. Hawena a paliwitumagana anona ega ita galeya ma tamogi

yohola anai witumaganana i memae. Ega yaka tauna ataputa gogata
amaka mei Yaubada a Buka uyahina hi bahebaheya pite hi pa, ‘Googam
hai maga apo mei ubona magouhi.’ 19 Noka hougana tauna a bolima mei
100 po i nugotuhu meya hinina naka amaka i tapiya po ega emoemotana
agona Sela tewela ina guni. Tamogi a witumagana ega ita tapiya.
20 Ma a witumagana ega ita nehaleya po Yaubada a paliwitumagana
ega ita lunugoluwaluwageya. Tamogi a witumagana i nugokadidili
po Yaubada i wotalagiyeya. 21 Tauna u nugonugona i kadidili duma
naka Yaubada awai i palipaliwitumaganeya emoemotana apo ina de-
waya. 22 Geka binei ma a witumaganagei, ‘Yaubada i hiyawi tauna
lawa dumadumaluna.’ 23 Naka bahana i bahebaheya ega Abelaham
tunawana binei, 24 ma ataputa ubeita. Yaubada ta witumaganeya tauna
Yesu ata Guyau hilage uyahinei i itowolo meya apo ina hiyawita tauta
lawa dumadumaluta. 25 Ma ata apapoe bihiyei Yesu hi wihilageni po
hilage uyahinei ma Yaubada i witowolo meya ipa ina houna idumaluta
u matana.

5

Yaubada mitehi ta dumalu

1 Uyahinei ma geka hougana Yaubada i houna idumaluta ata witu-
maganagei. Ma ata Guyau Yesu Keliso uyahinei tauta Yaubada mitehi
ta witulana a nugodumolata. 2 Witumaganagei Yesu tauna i luiyeta
Yaubada a lunugootootogo u hinena po amalai ta memae. Ma Yaubada
a wiwasawasa wialonana ta iotonaneya anai witumagana lagonata ta
kaokaoheya. 3 Ma gasi ata pilipili u hinehi ta kaokaoha babana ta
hanapugeya pilipili tauna omtaibagibagi e neneiyai. 4 Ma omtaibagibagi
tauna Yaubada a galena idewadewa e neneiyai. Ma galena idewadewa
tauna witumagana a wiotonana e neneiyai. 5 Ma geka witumaganana
a wiotonana ega ita inugoapapoenita babana Yaubada anani’mbenena
uyahita Alugo Woiyawa uyahinei amaka luhogala i hiwoga hopuneya u
nugonugota.

6 Yohola tauta ega emoemotata ipa apo ta hagu meta ma Yaubada
a kabudala i inagani uyahina Keliso tu apapoe ubeita i hilage. 7 Ega
emoemotana po lawa gehouna ina hilage tu dewadewa binei. Nugote
meka po lawa gehouna i nugomotu emoemotana apo lawa dewadewana
binei ina hilage. 8 Tamogi iyowai Yaubada a luhogala tauta ubeita amaka
i wogeleteya? A luhogala i woogeleteya naka tauta yohola ta gobugobu
ma Keliso ubeita i hilage.

9 Tauna talana a kololo binei tauta amalai Yaubada mitehi ta dumalu.
Uyahinei amalai ta hanapugena dumaya naka Yaubada a luuyogigai
apega ta wialoni babana Keliso amaka i hilage ubeita. 10 Tauta Yaubada
a gawiya ma Natuna a hilage binei i witulaneta. Uyahinei amalai tauta
Yaubada a lawa yaka a luyagohanagei apo ina luyawahita. 11 Tamogi
ega noka tunawana ma Yaubada uyahina ta kaokaoha babana ata Guyau
Yesu Keliso uyahinei amalai winugoemota ta wialoni.

Adam ma Keliso

12 Lawa emosi a apapoe tepanei ma apapoe i hopu mai hoi hipuli, po
apapoena naka hilage mitehi hi hopu mai. Geka binei ma hilagena i
gunanohaya po lawa ataputa ta hilage pahita babana ataputa ta apapoe.
13 Yohola ega Mose lugagayo ita gilumi ma apapoe i netahaya mai.
Ma meka hosi ega lugagayo naka Yaubada apapoe wimeihana apo ina

galena haleya. 14 Tamogi Adam a houga ma i nei po Mose a houga u
hinena hilage lawa atapuhi i tanitaniwagehi. Hawena lawa gehouhi hai
apapoe ega mei Adam hougana Yaubada i iponahahaleneya ma tamogi
hilage i itaniwagehi. Lawa apo muliyei ina nenei naka tautauna Adam i
dewaya.
15 Ma tamogi hai luwagahi ega emoemotahi babana Yaubada
anani'mbenena ega mei Adam a apapoe. Moina lawa emosi a apapoe
binei ma lawa ataputa ta hilage. Tamogi Yaubada a lunugotootogo
i lata lagona. Ma gasi anani'mbenena ega mihana lawa boluta ta
ialoni lawa emosi Yesu Keliso a nugohalena i lata lagona. 16 Ma
Yaubada anani'mbenenana a dewadewa ega mei noka lawana emosi a
apapoe. Matababana lawa emosi a apapoe binei ma libahibahi gouna
lawa ataputa ta wialoni. Hawena ata apapoe hi maga ma Yaubada
anani'mbenena ega mihana i dewaya po i houna idumaluta. 17 Moina
dumana Adam a apapoe binei ma apapoe wimeihana hilage i tugudu
po i taniwaga lawa emosi tepanei. Tamogi lawa emosi Yesu Keliso
awai i dewadewaya naka anona i lata duma. Ma iyawoi Yaubada a
lunugotootogo ta ialoni ega ita kawamiheta ma i houna idumaluta tauna
mitehi. Tauta apo hoi luyagohana Yesu Keliso uyahinei ta witaniwaga.
18 Uyahinei lawa emosi hota a apapoe tepanei ma tu mehipuli ataputa
libahibahi gouna ta wialoni. Ma lawa gehouna a dewadumalu tepanei
ataputa i houna idumaluta po luyagohana i weleta. 19 Ma lawa emosi
a taniwaga lagona tepanei ataputa ta welupowa, mei gasi lawa emosi a
wiponawogo tepanei Yaubada apo ina houna idumaluta tauna mitehi.
20 Mose a lugagayo i lui mai po ipa apapoe ina wilataya. Tamogi meka
hosi apapoe i lalata naka hosi Yaubada a lunugotootogo i lata lagona.
21 Uyahinei amaka mei apapoe wimeihana hilage i tanitaniwaga. Naka
pite emoemotana gasi mei dewadumalugei Yaubada a lunugotootogo e
itaniwaga. Tauna e weluwinita po luyagohana tuwetuwenai Yesu Keliso
ata Guyau uyahinei ta wiwaya.

6

Keliso mitehi ta luyagohana

1 Heki awai apo ta baheya? Tauta ipa hoi apapoe ta meme gawata po
apo Yaubada a lunugotootogo ina lata, bo? 2 Eega duma. Tauta galenata
mei tu hilahilage po apapoe apega mayana ta waya ma iyowai po apo
ta meme gawata apapoe u hinena? 3 Matababana ta hanapugeya naka
hougana bapatiso ta wiwaya ata wiemota Yesu Keliso mitehi naka ta
hilage gogona. 4 Uyahinei hougana ta ibapatiso naka Keliso mitehi ta
hilage po hi guluwa gogoneta. Geka binei ma Amana anai wasawasana
hilage uyahinei i itowolo meya naka pite gasi tauta apo luyagohana
wouna uyahina ta meimahi.
5 Ma amaka tauta ta wiemota tauna mitehi a hilage u hinena. Yaka apo
tauna po tauta ta wiemota a towolo meme uyahina. 6 Ta hanapugeya
naka ata kamna odubohi amaka Keliso hi witake gogonehi. Yaka hinita
hai kamna gobugobuhi hai kadidili amaka i bohohi po apega apapoe
uyahina tana itubagibagi. 7 Matababana hougana lawa e hilahilage naka
amaka apapoe a panipani e gunagagi.
8 Inapa Keliso mitehi ta hilage gogona yaka ta witumagana tauna
mitehi apo ta luyagohana gogona. 9 Matababana ta hanapugeya naka

Keliso hilage uyahinei i towotowolo apega ina hilage meme. Hilage
a manini tauna uyahina amaka i kokoe. 10 Ma mala emosi hotana i
hilage yaka apapoe a manini tauna uyahina amaka i kokoe po amalai
luyagohanana e mimiyeya naka Yaubada binei e memae.
11 Uyahinei tauta apapoe a tupo uyahina ta hanapugena meta naka
amaka ta hilage ma Yesu Keliso uyahinei Yaubada binei ta memae.
12 Apapoe ega ona palihaleya po hinimi a dewa gobugobuhi ina tani-
taniwagemi po hai luhogala ona wootagohi. 13 Ega hinimi gutagutahi
ona palihalehi po hina ibagibagihi dewa apapoe ubeihi. Tamogi ona
palihalena memi Yaubada uyahina mei lawa hoi hilage i lauyawahimi.
Hinimi atapuna ona palihaleya tauna uyahina po dewadumalu binei ina
ibagibagimi. 14 Apapoe ega ina tanitaniwagemi babana ega lugagayogei
ota memae ma Yaubada a lunugotootogogei.

Dewadumalu a tu bagibagi

15 Heki apoma iyowai? Tauta ipa apapoe ta meme tagoya babana
ega lugagayogei tata memae ma Yaubada a lunugotootogogei, bo? Eega
duma. 16 Ta hanapugena dumaya naka inapa lawa gehouna uyahina
ta palihalena meta ipa ta witubagibagi naka moinana tauta naka tani-
wagana ta iponawogogeya, a tu bagibagi. Inapa apapoe uyahina ta
palihalena meta yaka apo ta hilage ma inapa Yaubada tana iponawo-
gogeya yaka apo ina houna idumaluta? 17 Tamogi Yaubada a maa-
mali, matababana lolowa apapoe i ibagibagimi ma amalai wiatatiyana
galenana gehouna o wiwaya po wiatatiyanana uyahina nugonugomi
hinehiyei o iponawogogeya. 18 Ma apapoegei Yaubada i wihalemi, po
amalai taumi dewadumalu a tu bagibagi.
19 Iyowai lawa he idededе uyahimi naka pitenana a idededе witubag-
ibagi binei babana omi hanapu ega hita lata. Lolowa hinimi gutahi
gehouhi o palihalehi po o ibagibagihi mae gobugobuhi po apapoehi
uyahihi po apapoe i ibagibagimi. Emoemotana mei amalai, hinimi
gutahi ona palihalehi po ona wibagibagihi dewadumalu uyahina po
mae waiwoiyawana binei ona itubagibagi. 20 Hougana tauta apapoe
i ibagibagita ega kikina dewadumalu tata galena tuhagaya. 21 Naka
dewahi amalai ta ihinimaehi. Ma tamogi lolowa ta dewedewehi uyahihi
awai dewadewana ta tuhagaya? Naka dewahi ta dewadewahi u mulina
apo hilage ta wialoni. 22 Tamogi amalai apapoe a panipaniyei Yaubada
i wihaleta po tauta Yaubada a tu bagibagi. Ata witubagibagi mihana
apo mae waiwoiyawana tauna uyahina ta tuhagaya po u mulina apo
luyagohana tuwetuwenai ta wialoni. 23 Matababana apapoe a wimeiha
naka hilage. Ma Yaubada anani'mbenena ega mihana naka luyagohana
tuwetuwenai ata Guyau Yesu Keliso uyahina.

7

Ani galena tawine uyahina

1 Walewalehiu, awai ipa apo a bahebaheya naka o hanapugena
dumaya babana atapumi lugagayo o hanapugeya. Mose a lugagayo
naka lawa e tanitaniwageya a siga lawana a luyagohana hoi hipuli ina
kokoe. 2 Ani galenana mei wawine tawitawinena. Lugagayogei apo
wawinena agona uyahina ina memae a siga olotona ina hilage. Tamogi
inapa olotona ina hilage yaka lugagayo wawinena i panipanilawiteya

olotona uyahina amaka i gunagagi. 3 Uyahinei inapa agona yohola ina
lauyagohana ma wawinena oloto gehouna mitehi hina memae yaka
naka tauna gowana tu matamaga. Tamogi inapa agona ina hilage yaka
lugagayogei tauna ega hoi panipani ita memae po apega gowana tu
matamaga inapa oloto gehouna ina lawagi.
4 Walewalehiu, emoemotana gasi mei tauta. Lugagayo uyahina tauta
amaka ta hilage, babana Keliso hoi ani take i hilage. Ma tauna hilage
uyahinei Yaubada i witowolo meya po tauta tauna galinei ipa ta ugo
imahi Yaubada binei. 5 Matababana hougana tunawata ata nugotuhugei
ta memae naka lugagayo ata kamna gobugobuhi u hinita i lidaguhi po
hi wobagibagi ipa ta ugo imahi hilage binei. 6 Tamogi amalai lugagayo
a panipani uyahina amaka ta gunagagita babana noka ginoulina i
womomohita amaka ta hilage haleya. Uyahinei ma tauta ega lugagayo
odubona gilugilumana uyahina tata wobagibagi ma Alugo Woiyawa a
luyagohana wouna uyahina ta wobagibagi.

Lugagayo ma apapoe

7 Heki, apoma awai apo ta baheya? Ta baha tana pa lugagayo naka
apapoe, bo? Eega duma. Tamogi itapa ega lugagayo apega apapoe
ata hanapugeya. Itapa lugagayo ega ita baheya geka pite ita pa, ‘Awai
lawa gehouna galinei ega una lauhogaleya,’ apega ata hanapugeya naka
luhogala galenana noka pite e memae. 8 Tamogi lugagayona uyahina ma
apapoe a gaogao i tuhagaya po luhogala yambohona galenana tapuna
po tapuna u nugonugou e haugeleteya. Itapa ega lugagayo, apapoe
apega galenana ata hanapugeya. 9 Tau gasi lolowa lugagayona ega ata
hanapugeya naka a kaohau a memae. Tamogi hougana lugagayona a
hanahanapugeya po apapoe i wigalena tuhagau po tau a nugodubu.
10 Ma lugagayona anona ipa apo luyagohana ina neneiyai naka tau
uyahiu hilage i neiyai. 11 Lugagayona uyahinei apapoe a gaogao i
tuhagaya po i koyameu po i uniu. 12 Yaka Mose a lugagayo naka ginouli
waiwoiyawana, po lugagayona naka i dumalu po i dewadewa po tauna
ginouli waiwoiyawana.
13 Heki, geka tauna ginoulina wodewadewana hilage i neiyai uyahiu,
bo? Eega duma. Apapoe tauna u hilage i neiyai. Ma awai wode-
wadewana uyahinei hilage u hineu i wobagibagiyeya naka ipa apapoe
ina wogeleteya naka apapoe. Ega yaka lugagayona uyahinei ipa ina
wogeleteya naka apapoe moina i apapoe wahaga.

Lawa nugonugona hinena a witutubaha

14 Ta hanapugeya Mose a lugagayo naka Yaubada Alugonei i nei. Ma
tau naka lawa hota po hiniu a luhogalagei a memae po apapoe uyahina
a itubagibagi. 15 Awai a dewadewahi naka ega ata hanapugehi. Matababana awai a lauhogaleya ega ata dewadewaya ma awai a ihinigigiyeya
tauna a dewadewaya. 16 Ma inapa awai a ihinigigiyeya a dewadewaya
yaka i wogeleteya naka tau lugagayo a lueeneya i dewadewa. 17 Yaka
moinana geka ginoulina ega tau ipa a dewadewaya ma apapoe u nu-
gonugou e memae tauna e dewadewaya. 18 Matababana a hanapugeya
naka dewadewa ega hiniu u hinena ita memae tamogi kamnau i iapa-
poeya. Hawena dewa dewadewana luhogalana u hineu e memae tamogi
ega emoemotau a dewaya. 19 Dewa dewadewana a lauhogaleya ega a
deweya ma apapoe ega ata lauhogaleya a dewadewaya. 20 Inapa awai

ega ata lauhogaleya a dewadewaya yaka naka ega tau ata dewadewaya
ma apapoe u hineu e memae tauna e dewadewaya.
21 Uyahinei ma a tuhagaya naka geka ginoulina e wobagibagi.
Mehougana dewa dewadewana luhogalana e geleta po ipa a deweya ma
apapoe i nonogo duma apo ina lui mai. 22 A hanapugena meu Yaubada
a lugagayo uyahina a kaoha duma. 23 Ma tamogi hiniu gutahi gehouhi
ginouli tapuhi i wobagibagiyehi. Geka ginoulihi, ginouli dewadewana
he igawiyeya. Tauhi hi dewau po apapoe a panipani u hinena a memae.
24 Tau lawa nugonugodubuwe. Geka luhogalana hiniu e niniyeya hoi
hilage ma apo iyai ina halou? 25 Yaubada ta mamali tauna ata Guyau
Yesu Keliso uyahinei dewa geka pite e dewedewehi.
Amaka ta galeya tau geka pite u memae. A lutunaweu apo nu-
gonugougei a witubagibagi Yaubada a lugagayo uyahina ma kamna
apapoegei a witubagibagi apapoe a lugagayo uyahina.

8

Luyagohana Alugo Woiyawa uyahina

1 Uyahihiyei lawa iyawoi nawa Yesu Keliso mitehi ta iemota apega
apapoe wigouna ta wialoni. 2 Matababana ata wiemota Yesu Keliso
uyahina ma Alugo Woiyawa a kadidili Yesu Keliso uyahina e weleta
po ta lauyagohana. Yaka apapoe po hilage a panipani uyahinei i
lupelupena haleta. 3 Awai lugagayo ega emoemotana ina dewadewaya
babana ata kamna apapoe tepanei, Yaubada amaka i dewaya. Yaubada
Natuna i himili po i nenei galenana mei tauta tu apapoe ipa apapoe
ina tumutumutuya yaka a galena iapapoe ata nugotapitapiya uyahina
i lugeleteya. 4 Geka pite Yaubada i dewaya po ipa tauta lugagayo a
luhogala dumadumaluhi ta dewa tago pahihi, matababana tauta Alugo
Woiyawa a nugotuhugei ta memae ma ega ata kamna apapoegei tata
memae.
5 Iyawoi hai kamna apapoegei he memae naka luhogalana hai win-
ugonugotuhu e tanitaniwageya. Ma iyawoi Alugo Woiyawa a nugo-
tuhugei he memae naka Alugo Woiyawa a luhogala hai winugonugo-
tuhu e tanitaniwageya. 6 Luhogala apapoena a witaniwaga mihana
hilage ma Alugo Woiyawa a witaniwaga mihana luyagohana po nugo-
dumola. 7 Ma inapa lawa a luhogala apapoena ina tanitaniwageya yaka
tauna Yaubada a gawiya. Matababana Yaubada a lugagayo ega ita ipon-
awogogeya po moinana naka ega emoemotana ina wiponawogogeya.
8 Iyawoi hai kamna apapoe he iponawogogehi ega emoemotahi Yaubada
hina likaohaya.
9 Tamogi inapa moinana Yaubada Alugona u hinemi ina memae
yaka taumi ega kamna apapoegei ota memae ma Alugo Woiyawa a
nugotuhugei o memae. Lawa awai ega Keliso Alugona ita wiwaya naka
tauna ega Keliso galinei. 10 Hawena apapoe binei apo hinimi hina
hilage tamogi inapa Keliso u hinemi yaka alugomi he lauyagohana.
Matababana Yaubada amaka i houna idumaluta tauna mitehi. 11 Inapa
Yaubada Alugona tauna Yesu hilage uyahinei i itowoli u hinemi ina
memae yaka Yaubadana apo hinimi hilahilagehi Alugona u hinimi a
maegei luyagohana ina welemi.
12 Uyahinei, walewalehiu, tauta ega ata yagayaga ita memae po ipa
ata kamna apapoe ta wootagohi ma ta memae. 13 Ma inapa kamna

apapoehi uyahimi hina memae yaka apo ona hilage. Ma inapa Alugo
Woiyawei omi dewa apapoehi u hinimi ona uni halehi yaka apo ona
luyagohana. 14 Iyawoi Yaubada Alugona e tahatahaehi naka tauhi
Yaubada natunatuna. 15 Matababana Alugona Yaubada i welewelemi
ega ipa ina dewami po anai matoutami ona wobagibagi. Tamogi Alugona ina dewami po taumi Yaubada natunatuna po Alugona a wipoyagei
ta ototu Yaubada uyahina tana pa, 'Aba, Amiyai.' 16 Alugo Woiyawa
alugota e palipaliweleya po tauta Yaubada natunatuna. 17 Ma tauta
tauna natunatuna yaka apo a wiwasawasa ina ludamaneiyai uyahita po
Keliso mitehi ina lugogonita. Apo Keliso a hiniwiyuwa u hinena tauta
yaka apo gasi a wiwasawasa u hineu a tauta tauna mitehi.

Wiwasawasa u naota

18 A hanapugena dumaya naka amalai hiniwiyuwa awai ta ialonihi
ega emoemotana ta wiluweluwena niyeya wiwasawasa Yaubada apo
ina woogeleteya uyahita. 19 Yaubada nimana ginoulihi atapuhi hai
luhogala baneina Yaubada he ototoni ipa natunatuna ina wogeletehi.
20 Yaubada ginouli i wawalihi ega hita lauano imahi babana a nugotuhu
naka pite po i dewahi. Ma hai welupowa naka ega tunawahi hai nugotuhugei ma Yaubada a nugotuhugei. Tauna i dewahi a witumaganahi
hina iotonana apo ina lidumaluhi. 21 Matababana Yaubada nimana
ginoulihi hilage ma buda hai panipani uyahina apo hina gunagagihi po
Yaubada natunatuna hai wiwasawasa ega waipanipanina hina wialoni.

22 Ta hanapugeya naka lolowa ma i nei po amalai Yaubada nimana
ginoulihi atapuhi wiyuwa hi gabagabaleya mei tutuwau e wogowogo
wiyuwana. 23 Tamogi ega Yaubada nimana ginoulihi tunawahi hita
gabagabala. Tauta Yaubada anani'mbenena tahatahayana Alugo
Woiyawa ta wiwaya gasi u hineta wiyuwa ta gabagabalehi. Ta gabagabala ma ta iotonana ipa Yaubada ina dewata po tauna natunatuna tauta
po hinita hai panipanigei ina lupenita. 24 A witumaganata ta iotonana
babana ta nugotuhu lagoneya ata luyagohana anona apo ta galeya.
Ma inapa awai ta nugotuhugiyeya ma tana iotonaneya naka amaka ta
gagaleya naka ega witumagana a wiotonana. Matababana ginouli awai
ta gagalehi naka ega tata inugonugotuhu lagona. 25 Tamogi inapa awai
ega ta galehi ma tana itumagana lagona naka binei tana iotonana anai
omtaibagibagita.

26 Naka pitenana Alugo Woiyawa ata witapitapiya u hinehi ma e
haguhaguta. Matababana iyowai ipa ta laupali naka ega tata hanapugeya. Tamogi Alugo Woiyawa tunawana nugonugota a talagabala
binei ma Yaubada uyahina e laupali ega emoemotana ta baheya. 27 Ma
Yaubada tauna nugonugota tu galena yayahina i hanapugeya awai
Alugo Woiyawa e inugonugotuhugeya. Matababana tauta a lawa waiwoiyawata yaka Alugo Woiyawa e laupali ubeita Yaubada a nugotuhugei.

28 Ta hanapugeya naka iyawoi Yaubada ta lauhogaleya po tauta iyawoi
a nugotuhugei ma i ototugeta apo ginouli atapuhi ubeita ina houna
imahiyehi. 29 Iyawoi amaka Yaubada i nugonugotuhu wahagita tauta
amaka i houna kahata apo ina dewata po galenata mei tauna Natuna.
Geka binei ma Natunana apo walewalehina ataputa u hayata tauna
tutuwoga. 30 Ma iyawoi odubona i nugotuhu wahagita ipa ina huhouna

kahata naka i otugeta. Ma iyawoi i ototugeta naka i houna idumaluta po
iyawoi i huhouna idumaluta naka a wiwasawasa i weleta.

Yaubada a luhogala ubeita

31 Geka uyahinei ma apo awai ta baheya? Inapa Yaubada ubeita ina
towotowolo yaka apo iyai ina igawiyeta? 32 Yaubada Natuna dumana
ega ita nugoneya ma i palihaleya ataputa ubeita. Tauna Natuna i weleta
yaka ginouli atapuhi apega mihahi ma apo ina weleta. 33 Yaubada a lawa
i inaganita apo iyai ina wigouta? Ega iyai gehouna babana Yaubada
i baheya tauta ega ata powa. 34 Uyahinei iyai apo libahibahi gouna
ina weleta? Ega Yesu Keliso, babana tauna i hilage ubeita ma banei
dumana i towolo meme po Yaubada u awala hinebawana e memae
ma ubeita e laupali. 35 Iyai apo Keliso luhogalana uyahina ina kahata?
Emoemotana apo dewaguyau bo pilipili bo hiniwiyuwa bo omhilage bo
widayadayabu bo hilage matoutana bo kwasikwasi menana ina kahata?
36 Mei Yaubada a Buka uyahina hi bahebaheya pite hi pa,
'Tam bimgei ma houga daodaona hiniwiyuwa to woohilahilage
Tauyai hi dewiyai po mei sipi apo hina ununiyai.'
37 Apo ina kahata? Apeega. Tu luhogaleta tauna uyahinei ma geka
ginoulihi atapuhi u hinehi ta kadidili lagona duma. 38 Matababana a
hanapugena dumaya naka apega hilage po apega luyagohana po apega
Yaubada a tu winoyanoya po apega palouma po apega awai amalai po
apega awai u naota emoemotana ina houna kahata. 39 Ma gasi apega
awai ina geduma po apega awai ina hopu duma po Yaubada nimana gi-
noulihi atapuhi uyahihi apega awai gehouna ina houna kahata Yaubada
a luhogala e weleweleta babana Yesu Keliso ata Guyau mitehi ta lupopo
emoteta.

9

Yaubada ma a lawa

1 Tau a bahababaha duma, tau Keliso mitehi po ega ata ikoyakoyama. U
winugonugotuhu uyahina Alugo Woiyawa e laimoineu. 2 Nugonugou
u hinena u nugodubu a lata po u nugowiyuwa a dao tauhi u lawa mi
Yudeya ubeihi. 3 Hilaki tauhi ubeihi ma Yaubada a paliguba u hinena ata
memae po Keliso ita likahau po tauhi hita wikeliso. 4 Matababana tauhi
mi Yudeya i winaganihi po tauta natunatuna po uyahihi a wiwasawasa
i wogeleteya. A wiwogatala i dewaya tauhi mitehi po Mose a lugagayo
i welehi. Tauta wotalagae numana uyahihi po Yaubada a paliwituma-
gana hi waya. 5 Tauhi googahi tohona lawahi po uyahihiyei ma Keliso i
wilawa hota, tauna Yaubada ginouli atapuhi e tanitaniwagehi ta huneya
amalai ma i nae po houga tuwetuwenae. Moina.

6 Ega Yaubada a paliwitumagana ita peu babana Isalaela lawahi ata-
puhi ega Yaubada a lawa. 7 Babana ega Abelaham natunatuna atapuhi
Yaubada natunatuna. Babana Yaubada i baha Abelaham uyahina i
pa, 'Googam a palipaliwitumaganehi apo Isako tunawana uyahinei una
tuhagahi.' 8 Geka anona naka houga magomagouna iyowai logaloga
he gunigunihi naka pite logaloga hina gunihi yaka tauhi ega Yaubada
natunatuna. Tamogi paliwitumagana natunatuna naka tauhi gowahi
wigoogana dumahi. 9 Matababana geka pite paliwitumaganana i ba-
heya i pa, 'A houga moinana uyahina apo a gunawileu po Sela natuna
olotona ina guni.'

10 Ma ega geka tunawana, babana Lebeka natulagalaga i gunigunihi
amahi emosi tauna gogata gowana Isako. 11 Yohola ega logalogahi
hita gunihi po dewadewa bo apapoe hita hanapugeya. Ma Yaubada a
nugotuhugei ipa a winagana ina nenae ega hai bagibagi binei ma tauna a
otu binei. 12 Geka binei ma Yaubada Lebeka i paliweleya i pa, 'Tutuwoga
apo huhumau ina pupouleya.' 13 Mei Yaubada a Buka i bahebaheya pite
i pa, 'Yakobo a luhogaleya ma Isowa a wihinigigiyeya.'
14 Geka binei ma ta baheya naka Yaubada awai e dewadewaya ega ita
dumalu, bo? Eega duma. 15 Matababana Yaubada i baha Mose uyahina i
pa,
'Iyai nugonugou ipa a lunugotootogogeya apo a lunugotootogeya.
Iyai nugonugou a lunugowiyuweya apo a lunugowiyuweya.'
16 Yaka ega lawa hai luhogalagei bo hai kadidilagei hita towotowolo ma
Yaubada a lunugotootogogei. 17 Naka pitenana Yaubada a Buka i baheya
Isipita hai wasawasa uyahina i pa, 'A witowolim po tam lawa baneina
babana ipa uyahimgei u manini a wogeleteya po gasi gowau una nohaya
hipuli tupo atapuhi uyahihi.' 18 Uyahinei ma Yaubada iyai nugonug-
ona ina lunugotootogogeya apo ina dewaya. Ma iyai nugonugona ina
lipupuya yaka apo a nugotuhugei ina dewaya.

Yaubada a luuyogigai po a lunugotootogo

19 Ma apo uyahiu ona baha mai ona pa, 'Inapa geka pite Yaubada a
dewa yaka iyowai ma lawa uyahihi powa e tutuhagahi? Iyai emoe-
motana apo Yaubada a nugotuhu ega ina wotagoya?' 20 Ma tulau, tam
iyai apo Yaubada a baha uta wimiheya? Nau apega ina towolo po tu
wogona uyahina ina lubayada ina pa, 'Iyowai po geka pite u dewau?'
21 Nau tu wogo tauna a dumalu emoemotana bigabigana a nugotuhugei
ina wibagibagi po nau luwaga ina wogohi bigabigana upumana emosina
uyahinei. Nauna emosi nugotuhu baneihi bihiyei ma gehounana ani
bagibagi hota.
22 Heki ona nugotuhuya Yaubada emoemotana a luuyogigai ina
wogeleteya po a manini lawa hina hanapugeya. Tamogi iyawoi Yaubada
hi lauuyogigiyeya naka uyahihi a luuyogigai i lunugotootogogehi po i nu-
goyatogehi. 23 Babana nugonugona ipa a wiwasawasa hogohogona ina
wogeleteya tauta anani lunugotootogo uyahita. Geka a wiwasawasana i
hiwoga hopuneya, tauta iyawoi i wononogogeta ipa a wiwasawasana ta
waya.
24 Matababana lawa i ototugeta naka ega mi Yudeya tunawiyai
uyahiyai ma taumi gasi ega mi Yudeya uyahimi, naka geka tauta.
25 Amaka mei buka Hoseya u hinena i bahebaheya tauhi ega mi Yudeya
ubeihi i pa,
'Iyawoi tauhi ega u lawa
apo a wigowahi po ana pa, "U lawa."
Tupo awai ega ata lauhogaleya
apo a wigowaya po ana pa, "U luhogala." '
26 Ma
'Meyagai awai uyahina hi paliwelehi hi pa,
"Taumi ega a lawa,"
naka meyageina emosina uyahina apo hina wigowahi
po tauhi Yaubada lauhogalana natunatuna.'
27 Ma Isaiya mi Isalaela bihiyei ma i otu i pa,

‘Hawena Isalaela lawana a maga mei u niha bubu magouna
tamogi luemoemota hotahi apo hina luyagohana.
28 Matababana apo Guyau a dumalugei lawa atapuhi ina wimihena
yagiyaginehi.’
29 Amaka mei Isaiya lolowa i bahebaheya i pa,
‘Itapa Guyau Manimaninina ega googata ita lutelehi
apo ataputa tata kokoe
po galenata mei Sodom po apo tauta mei Gomola.’

Paulo a lupali mi Yudeya bihiyei

30 Yaka ta baheya naka tauhi ega mi Yudeya ega hita ileta ipa Yaubada ina huhouna idumaluhi naka witumaganagei ma i houna idumaluhi. 31 Ma mi Isalaela lawahi lugagayo hi bibiheya ipa apo ina huhouna idumaluhi po ega hita tuhagaya. 32 Awai binei ma ega hita tuhagaya? Matababana ega witumagana uyahina hita lauwahala ma hai bagibagi uyahihi hi lauwahala. Ega yaka aebahibahi uyahina aehi hi wibahialoneya. 33 Mei Yaubada a Buka i bahebaheya pite i pa,
‘Ona galeya, u Saiyoni gaima a huhouni
tauna apo lawa aehi ina bahibahihi.
Gaima baneina uyahina apo lawa hina pipeu.
Tamogi iyai ina witumaganeya yaka apega ina wihinimaya.’

10

1 Walewalehiu, nugonugou a luhogala baneina po a laupali Yaubada uyahina mi Yudeya ubeihi ipa luyagohana hina tuhagaya. 2 A kawakawamoineya hai palihalena Yaubada uyahina i neduma tamogi hai palihalenana naka ega nugotuhu dumana uyahina ita memae. 3 Iyowai Yaubada lawa e huhouna idumaluhi naka tauhi ega hita hanapugeya po ega hita palihalena mehi uyahina. Ma tamogi hai nugotuhugei dewa gehouhi hi wiwawala yababahi po ipa apo Yaubada ina houna idumaluhi. 4 Ma Mose a lugagayo naka Keliso i boli haleya. Yaka iyawoi hina itumaganeya ataputa apo Yaubada ina houna idumaluta.

Luyagohana naka lawa atapuhi ubeihi

5 Lugagayo wiponawogona uyahinei Yaubada lawa e huhouna idumaluhi binei Mose i’mgiluma i pa, ‘Iyai lugagayo a baha ina wiponawogogeya yaka apo ina luyagohana.’ 6 Tamogi tauta ta itumagana naka Yaubada lawa e huhouna idumaluta ata witumaganagei yaka apega tana pa, iyai apo ina gae hoi yada, po Keliso a hagu ina hopuniyai. 7 Ma gasi apega tana pa, iyai apo ina hopu u hiyoyowa po Keliso hilagei ina witowoli. 8 Tamogi ta bahebaheya geka pita tana pa, Yaubada tuwegana u liyaliyam e memae naka nugonugom u hinena po u gamom. Yaka tauyai witumagana binei to lauguguya. 9 Inapa gamomgei Yesu una kawamoineya po tauna Guyau po nugonugomgei una witumagana naka Yaubada Yesu hilage uyahinei ma i witowoli yaka apo una luyagohana. 10 Matababana nugonugomiyei ona itumagana yaka apo Yaubada ina houna idumalumi. Ma Yesu ona kawakawaguyougeya yaka apo ona luyagohana. 11 Yaubada a Buka uyahina i baheya i pa, ‘Iyai tauna ina itumaganeya yaka apega ina wihinimaya.’ 12 Gegeka naka lawa ataputa i lugogonita babana mi Yudeya po ega mi Yudeya ega ani galena kahahi. Yaubada tauna lawa ataputa ata Guyau emosi po uyahina tu lupali

ataputa kawaidewadewa hogohogona ta wiwaya. 13 Mei Yaubada a Buka
i bahebaheya i pa, ‘Lawa atapuhi Guyau uyahina hagu binei he ototu apo
ina wiluyagohanihi.’
14 Tamogi inapa lawa ega hina witumagana yaka iyowai ma apo
Yaubada uyahina hagu binei hina iototu? Ma inapa ega tuwegana hina
nonoli yaka iyowai ma apo hina witumagana? Ma inapa tu luguguya
tuwegana ega hina guuguyeya yaka iyowai ma apo hina nonoli? 15 Ma
iyowai tuwegana hina guguyeya inapa tu wituwetuwega ega hina him-
ilihi? Mei Yaubada a Buka uyahina hi gilugilumi hi pa, ‘Iyawoi tuwega
dewadewana he guuguyeya uyawehi hi haki duma.’
16 Tamogi gehouhi ega tuwega dewadewana hita waya. Mei Isaiya i
bahebaheya i pa, ‘Guyau, nugote ega iyai gehouna u baha ita wituma-
ganeya.’ 17 Yaka witumagana tuwega uyahinei e nenei. Ma tuwegana
naka Keliso guguyana uyahinei e nenei. 18 Tamogi a lubayada, moina
tuwega ega hita nonoli? Moi dumana hi nonoli babana mei Yaubada a
Buka uyahina i baheya pite i pa,
‘Ponahi gololona tupo wohepali i weluyayahi.
Hai baha hipuli sigana tu miyena hi nonoli.’
19 Ma a lubayada meme, mi Isalaela ega hita nugotuhu tuhagaya, bo?
Nugote amaka hi nugotuhu tuhagaya babana Mose baha i wimiheya i
pa,
‘Tauhi ega mi Yudeya apo a wibagibagihi
po u lawa hin’omgenagenalili.
Ma lawa yabayababa uyahihiyei apo u lawa a dewahi
po uyohi hina gigai.’
20 Ega yaka Isaiya i nugomotu po tauhi ega mi Yudeya bihiyei i baha i pa,
‘Iyawoi ega hita bibiheu tauhi hi tuhagau.
Iyawoi ega biugei hita laubayada uyahihi a wogeletena meu.’
21 Tamogi mi Yudeya bihiyei i bahababa i pa,
‘Iyeta daodaona nimau a lodolodoma
yababaya lawa waiponahahalenahi po lauhinidoodolahi ipa a likao-
hahi.’

11

Yaubada a lunugotootogo mi Yudeya uyahihi

1 Ega yaka a lubayada a pa, iyowai, Yaubada a lawa mi Yudeya i wi-
hinigigiyeiyai, bo? Eega duma. Tau lawa Yudeyagei, Abelaham gogana
ma Beniyamina gugunina gehouna tau. 2 Houga a wawala uyahina ma
Yaubada mi Isalaela i inaganiyai ega ita wihinigigiyeiyai. Yaubada a
Buka u hinena Elaisiya awai i bahebaheya o winugoguluwi, bo? Iyowai
tauna Yaubada uyahina mi Isalaela i pilipilihi? 3 I pa, ‘Guyau, mi Isalaela
om tu bahapiko hi unihi po om ani witalaguyaba hi lugolugoluhihi. Tau
tunawa hotau a memae ma hi iletau ipa hina uniu.’ 4 Ma a wibaabani
mihana Yaubada awai i baheya? Yaubada i baha i pa, ‘Lawa magouhi
tausana 7 a wotatahi biugei tauhi ega yaubada koyakoyama gowana
Baala uyahina hita wotalagae.’ 5 Dewana emosina mei amalai. Iyawoi
Yaubada a lunugotootogogei i inaganihi naka ega hita maga ma he
memae. 6 A winagana naka ega hai bagibagigei ma ita inagana ma tauna
a lunugotootogogei. Ma itapa Yaubada a winagana lawa hai bagibagi
uyahihi ma ita inagana apo a lunugotootogo ega lunugotootogo dumana.

7 Heki amaka ma ta galeya. Mi Isalaela awai hi bibiheya ega hita
tuhagaya. Bolu habuluna Yaubada i inaganiyai tauyai to tuhagaya. Ma
atapuhina tanigahi hi pupu po Yaubada a otu ega hita nonoli. 8 Mei
Yaubada a Buka i bahebaheya pite i pa,
‘Yaubada i dewahi po hi winonola luwaga
po matahiyei apega hina galena tuhaga
ma tanigahiyei apega hina lunonola imahi
Iyeta noka uyahina ma i nei po amalai geka dewahi he memae.’
9 Ma Dawita i baheya i pa,
‘Hai toleha u hinehi hin’ona po hina walo.
Ma hina peu po wimeiha hina wialoni.
10 Matahi hina keke po ega emoemotana hina gagalena.
Hai pilipili houga daodaona upuhi ina youyouni.’
11 Ega yaka a lubayada: Hougana mi Yudeya aehi hi tonetonehi
naka hi peu duma, bo eega? Ega hita peu duma. Matababana hi
apapoe yaka luyagohana i nei tauhi ega mi Yudeya uyahihi. Geka ipa
mi Yudeya ina dewahi po hin’omgenagenaliliyehi. 12 Mi Yudeya hai
apapoe kawaidewadewa hogohogona i niyeya hipuli tupo wohepali. Ma
gasi Alugo anu tupo hai widayadayabu kawaidewadewa hogohogona i
niyeya tauhi ega mi Yudeya uyahihi. Yaka kawaidewadewana apo ina
lata duma mi Yudeya hai houga galena tuhaga uyahina.

Yaubada mi Yudeya apo i wiluyagohanihi

13 Geka amalai taumi ega mi Yudeya uyahimi a ibaabani. U wituwe-
tuwega bagibagina a niyeya po ina nenae taumi ega mi Yudeya uyahimi.
Ma u bagibagina a nugogegeya, 14 ipa u lawa opi tulau a dewahi
po hin’omgenagenalili po uyahinei ma gehouhi a wiluyagohanihi.
15 Yaubada i hinigigiyehi anona taumi ega mi Yudeya i witulanemi yaka
hougana apo Yaubada ina wiwimehi naka apo anona awai? Anona tu
hilahilage apo hina luyagohana imahi. 16 Inapa palawa tupona Yaubada
ta weleya naka woiyawa yaka palawana atapuna i wiwoiyawa. Ma
inapa mayau dedena naka woiyawa yaka mayouna lagalagana atapuna
i wiwoiyawa.
17 Mi Yudeya tauyai mei badila ugugota ma lagalaga gehouhi hi
wotowa halehi ma u uyawehi badila pitepitei lagalagahi hi numa pa-
nipani lawitehi. Taumi ega mi Yudeya galenami mei noka badilana
pitepitei. Ma amalai tauyai mi Yudeya i luyagohana hi gutaya po
uyahinei o lauyagohana. 18 Yaka iyawoi hi gunagunagahihi mei noka
lagalagahi ega ona gagalena iapapoenihi. Iyowai ma apo ona nugoge-
gae? Taumi laga hota po ega dede ota iani ma dede e ianimi. 19 Apo ona
baha ona pa, ‘Ee, ma tamogi lagalagahi hi wotowotowa halehi ipa apo
tauyai hina popo lawiteiyai.’ 20 Naka moina. Tauhi hi luwotowa halehi
babana ega hita witumagana ma taumi omi witumagana uyahinei o
towolo moomota. Yaka ega ona nugonugogegae ma ona iyateyate. 21 Mi
Yudeya tauhi laga moinahi ma Yaubada i wihinigigiyehi. Uyahinei omi
nugotuhu o pa apo ina lunugotootogogemi, bo?
22 Geka hosi ta galeya iyowai Yaubada a lunugodewadewa po
gasi a libahibahi wimeihana. Iyawoi hai witumagana uyahihi hi
pipeu apo a libahibahi wimeihana hina wialoni. Ma taumi apo ina
lunugodewedewemi inapa a lunugodewadewa uyahina ona memae
yaka. Ma inapa ega yaka taumi apo ina lugahi halemi. 23 Ma inapa mi

Yudeya hina witumagana meme yaka apo Yaubada u uyawehi ina houna
mehi babana tauna emoemotana noka pite ina dewaya. 24 Taumi ega
mi Yudeya galenami mei badila pitepitei lagana he gahi haleya po ega
babana dumana ma he pooponiyeya badila nihei uyahina. Uyahinei
bagibagina ega ita wipilipili, Yaubada lagalaga hi gunagunagahihi apo
hai baba dumana uyahina ina poopo lawitehi.

Mi Yudeya atapuhi apo hina luyagohana

25 Walewalehiu, baha laugowagowadana ipa ona hanapugeya ma
apo taumi ina litodimi po ega ona inugonugotuhu ona pa o hanapu
duma. Nugopupu mi Isalaela gehouhi uyahihi i geleta tamogi apega ina
mewahaga. Apo hina memae a sigana tauhi ega mi Yudeya hai upuma
a lata Yaubada ina tuhagaya. 26 Apoma apo mi Isalaela atapuhi hina
luyagohana, mei Yaubada a Buka i bahebaheya pite i pa,
‘Tu wiluyagohana apo Saiyonigei ina nei
po Yakobo googana uyahihi dewa apapoe atapuna ina wihaleya.
27 Hougana paligigila a welewelehi
geka wiwogatalana apo hina tuhagaya.’
28 Tuwega dewadewana binei ma mi Yudeya hi mepuputeya. Ma
tamogi Yaubada a winagana binei tauhi Yaubada a lawa babana
googahi tepahiyei. 29 Matababana Yaubada iyawoi i winaganihi po
ani’mbenena i welewelehi apega nugonugona ina buiya. 30 Amaka mei
taumi ega mi Yudeya lolowa Yaubada o iponahahaleneya. Ma amalai
mi Yudeya hai wiponahahalena tepanei Yaubada a lunugotootogo o
wialoni. 31 Uyahinei amalai mi Yudeya Yaubada hi wiponahahaleneya
po lunugotootogona emosina o ialoni tauhi gasi apo hina wialoni.
32 Matababana Yaubada lawa ataputa i dewata po wiponahahalena a
panipani u hinena ta memae. Yaka tauna apo a lunugotootogo ina
wogeleteya ataputa uyahita.

Yaubada ta huneya

33 Yaubada a gapola hi gewahaga!
Ma gasi a lunugoholahola po a hanapu hi geduma!
Iyai emoemotana apo a wiwogatala ina bahena geletehi
bo a dewa ina nugotuhu tuhagahi?
34 Amaka mei a Buka i bahebaheya pite i pa,
‘Iyai Guyau a winugonugotuhu i hanapugeya?
Iyai emoemotana apo palihanahanapu ina weleya?
35 Iyai amaka ginouli awai i weleya
po binei ma apo ita wimeiha?’
36 Ginouli atapuhi tauna i dewahi
po ginouli atapuhi tauna uyahinei hi nei
po ginouli atapuhi tauna binei he memae.
Tauna ta wotalagiyeya houga tuwetuwenai! Moina.

12

Yaubada a bagibagi binei ta palihalena meta

1 Uyahinei, walewalehiu, Yaubada a lunugotootogo i lata duma
uyahita binei ma a laupaliyemi ipa ona lauhinihahalena Yaubada a
bagibagi uyahina po taumi hinimi mei talaguyaba lauyagohanana.
Hinimi ona dewahi po ginouli waiwoiyawahi tauna apo ina kaohehi.

Geka tauna omi wotalagae moinana ipa ina nenae Yaubada uyahina.
2 Ega ona dewa memi po hipuli a dewa ona wotagohi, ma Yaubada
uyahina ona palihalena memi po nugonugomi ina laiwounihi uyahinei
po galenami ina buinihi, po apo emoemotami Yaubada a nugotuhu
awai dewadewana po wainugodewadewana po wohakihaki dumana
ona hanapugeya.
3 Ma Yaubada a lunugotootogo i weleweleu uyahinei a bahabaha mahi
emosi po emosi uyahimi ipa taumi ona inugonugotuhu imahi ma ega
ona igiyena memi meka po apo ona koyamena memi. Ma ipa ona galena
imahi omi witumagana a lata awai Yaubada e welewelemi uyahinei
ona luwaluwa memi. 4 Hinita emosi uyahina gutaguta hi maga duma
po gutaguta atapuhi yamoha waibagibagina. 5 Emoemotana mei tauta
Keliso a bolu. Hawena ta maga duma tamogi Keliso uyahina tauta
emosi po ta poopo meta mei gutaguta tapuna po tapuna hinita emosina
uyahina. 6 Yaka lunugotootogo a lata awai Yaubada i weleweleta naka pi-
tenana ipa ata ani'mbenena tapuhi po tapuhi tana ibagibagihi. Inapa ata
ani'mbenena Yaubada a tu bahanonogo yaka ata witumagana a latagei
ta bahebahena nonogogeya. 7 Inapa ata ani'mbenena tu witupupoula
yaka ta pupoula ma inapa tu wiatatiyana yaka tana iatatiyana. 8 Ma
inapa ata ani'mbenena lawa tu winugokadidilihi yaka ta dewadewaya.
Iyai tu luguta yaka nugonugona atapunei ina lauguta. Iyai tu taniwaga
yaka ina wobagibagi kadidili. Iyai tu winugohegoya yaka anai nugokao-
hana lawa ina haguhaguhi.
9 Ona lauhogala nugonugomi atapunei. Awai woapapoena ona
ihinigigiyeya ma awai wodewadewana ona womomohi. 10 Wiwalehina
luhogalanei ona lauhogalena memi po wiyateyate uyahina ona lagolag-
ona memi. 11 Ona wobagibagi kadidili ma ega ona lauupudoodola. Alugo
Woiyawa a lihunagei Guyau ona pupouleya. 12 A witumaganami ona
iotonana a kaohami. Omi pilipili u hinehi on'omtaibagibagi. Houga
magomagouna ona laupali. 13 Tu witumagana tulami ega hita igapola
uyahihi omi gapola ona gutahi po tauhi mitehi ona igapola. Ma omi
numa gamohi hina taatagihi lawa geha hai ani luhalo.
14 Iyawoi he ihiniwiyuwami Yaubada ona lupaliyeya po ina
kawaidewedewehi. Moinana ona kawaidewedewehi ma ega ona
palipaligubahi. 15 Iyawoi he kaokaoha mitehi ona kaoha. Ma iyawoi he
tutou mitehi ona tutou. 16 Atapumi nugonugomi emosi ma ona memae.
Ega ona nugonugogegae tamogi bagibagi hopuhopuhi ona winihi. Ega
ona nugonugotuhu memi ona pa o nugohanahanapu.
17 Inapa lawa dewa apapoena uyahimi ina deweya yaka ega dewa
apapoena uyahinei ona imiheya. Awai bolu u matahi hi gagalena giyeya
ipa ona wileta po ona dewadewaya. 18 Inapa tahaya atapuna omi
tupo uyahina emoemotami yaka ona wileta po lawa atapuhi mitehi a
nugodumolami ona nenae. 19 U lawa, ega ona laubigo tamogi Yaubada
uyahina ona palihaleya po a uyogigaigei ina dewaya. Matababana
Yaubada a Buka i baheya i pa, 'Guyau i baha i pa: Apo a lubigo po
apo a wimeiha.' 20 Yaka taumi ega ona laubigo tamogi omi gawiya ona
haguhaguhi mei Yaubada i bahebaheya i pa,
'Inapa om gawiya am ina hilage yaka aniani una weleya
bo uyopopona ina haleya yaka goila una weleya.
Inapa geka om dewahi uyahihi

apo tauna hoi wihinimaya ina uni meya.’
21 Ega dewa apapoe ona palihaleya po ina ikadidilimi tamogi dewadewa
uyahinei dewa apapoena ona kadidili lagoni.

13

Meyagai tanitaniwagahi tana iponawogogehi

1 Lawa ataputa gabemani tanitaniwagahi tana iponawogogehi.
Matababana taniwaga atapuna Yaubada e laiwawalihi, po
taniwagahi he bulibulili naka tauna i hounihi. 2 Uyahinei iyai
geka taniwaga e bulibulili ina wigawiyeya yaka awai Yaubada i
towoli e igawiyeya. Ma iyawoi he igawiya apo libahibahi nimahiyei
hina liwawali. 3 Matababana tu dewadumalu uyahihi taniwaga
ega ita winugolowolowo ma tu dewaapapoe uyahihi taniwaga i
winugolowolowo. Taumi tu dewaapapoe nugonugomi ipa lawa awai
he itaniwaga ega ona lowogehi, bo? Heki omi dewa hina dewadewa
ma apo hina hunemi. 4 Matababana tauhi Yaubada a tu bagibagi taumi
omi dewadewa ubeihi. Tamogi inapa apapoe ona dewaya yaka ona
matomatouta babana omi wimeiha naka moinana. Tauhi Yaubada
a tu bagibagi yaka taumi tu dewaapapoe apo Yaubada a wimeiha
dumadumaluna hina welemi. 5 Geka binei ma tanitaniwaga ona
iponawogogehi yaka Yaubada a uyogigai apega ona wialoni po ona
nugohelele.
6 Geka binei ma takisi ona huhouna. Matababana tanitaniwaga he
wobagibagi Yaubada binei ma ega hai gaogao ipa hina hagu mehi.
7 Omi yaga lawa uyahihi e memae ona laidumaluya. Inapa omi yaga
takisi yaka ona lidumaluya. Inapa omi yaga lawa uyahihi yaka ona
lidumaluhi. Uyahinei omi wiyateyate atapuhi ona wogeletehi po ona
iyateyate gawata.

Lawa ipa hina lauhogalena mehi

8 Ega iyai gehouna uyahina omi yaga awai ina memae, tamogi omi
yaga emosi hotana naka ipa ona lauhogalena memi. Ma iyai geka
dewana ina deweya yaka Mose a lugagayo atapuhi e iponawogogehi.
9 Lugagayona i bahebahehi i pa, ‘Ega una matamatamaga po ega una
yamunugo po ega una danedanene po awai lawa gehouna galinei ega
una lauhogaleya,’ po gehouhi geka atapunana mitehi hi luemoteya
lugagayo a baha emosi uyahina, i pa, ‘Tulam una lauhogaleya po mei
tam e lauhogalena mem.’ 10 Inapa iyai ta luhogaleya yaka apega uyahina
apapoe ta dewaya. Uyahinei luhogala naka Mose a lugagayo atapuna
wiponawogona.
11 Ma geka ta dewaya babana ta hanapugeya naka ata kabudala i
geleta ipa hoi ani eno ta eno towolo. Matababana luyagohana amalai
i tuliyaliyana dumata ma apoma mei lolowa ta itumagana wawala.
12 Upom ega daona ma ina kokoe po iyeta kikina ma ina lugeleta.
Uyahinei ma uguwa dewahi ta dewedewehi ta wohounihi ma yayata a
gawiya ginoulihi ta otenihi. 13 Ata dewa ipa ta galena itete imahiyehi
po mei lawa hoi yayata tu mae. Ega tanigapota, ega uma buuwa, ega
matamaga, ega witona, ega wikahakaha, ega om genagenalili. 14 Tamogi
Guyau Yesu Keliso ta oteni po hini a luhogala apapoena ega ta wotagohi
po ata kamna ega hina titeinita.

14

Tu witumagana ega ta laibahibahi

1 Lawa iyai witumagana uyahina i tapitapiya tauna ipa ona kaoheya. Ma ega a winugonugotuhu tepahiyei ma ona igamogahigahi.
2 Lawa emosi a witumagana emoemotana ginouli atapuhi ina ananihi
ma tu tapitapiya lawana aniani yawa e'mam. 3 Iyai ginouli atapuhi
e ananihi ega tu wiyohi ina gagalena iapapoeya. Ma iyai e iyohi
lawa yamyabayababana ega ina gagalena iapapoeya babana Yaubada
i kaoheya. 4 Taumi iyowai po ipa apo Yaubada a tu bagibagi ona
laibahibahihi? Lawana a taniwaga Yaubada apo ina wikahaya po ina
towotowolo bo ina mepeu. Ma apo ina towotowolo babana Guyau
emoemotana apo ina dewaya po ina towotowolo.
5 Lawa gehouhi hai nugotuhu ipa iyeta emosi i geduma tauhi uyahihi
ma apoma iyeta atapuhi. Ma lawa gehouhi hai nugotuhu iyeta atapuhi
emoemotahi. Lawa emosi po emosi u nugonugomi nugotuhu emosi
hota ma ega ona lauluwaluwaga. 6 Iyai iyeta awai i nugotuhuya tauna
uyahina iyeta baneina naka i dewaya ipa Guyau ina wiyateyateya. Iyai
gasi e yamyababa naka i dewaya ipa Guyau ina wiyateyateya babana
anianina binei e imaamala. Ma iyai gasi e iyohi ipa Guyau ina wiyateyateya po ina imaamala. 7 Ta yauyautu ega tunawata bitiyei tata
yauyautu po ta hilahilage ega tunawata bitiyei tata hilahilage. 8 Inapa
ta yauyautu yaka naka ata Guyau binei ta yauyautu. Ma inapa ta hilage
yaka naka ata Guyau binei ta hilage. Uyahinei inapa ta yauyautu bo ta
hilage naka tauta Guyau binei.
9 Matababana Keliso i hilage ma i luyagohana meme po ipa ina
wiguyau lawa yauyautuhi po hilahilagehi ubeihi. 10 Awai binei wale-
walehimi o laibahibahihi? Ma awai binei walewalehimi o gagalena
iapapoenihi? Ataputa apo Yaubada u matana ta towolo po tauna ina
libahibahita. 11 Matababana Guyau a Buka i baheya i pa,
'Guyau i pa: Moina dumana tau Yaubada Lauyagohanana.
Yaka apo lawa atapuhi hina polou tau uyahiu
ma gamohi hina lagahihi po hina wotalagiyeu, tau Yaubada.'
12 Uyahinei, ataputa apo ta wibenabenamena meta Yaubada uyahina.

Tu witumagana ega ta laipeuya

13 Uyahinei, ta wohouna po ega ta laibahibahi meta. Ma nugonugota ta
luemotehi po ginouli awai uyahina walehita apo aena ina tonetoneya po
hoi apapoe ina pipeu ega ta dewadewaya. 14 Tau u wiemota Guyau Yesu
uyahina i dewau po a hanapugena dumaya naka aniani tunawana ega
a gobu awai. Ma inapa lawa gehouna aniani ina gagalena igobuya yaka
naka tauna a witumagana gobugobuna. 15 Inapa aniani awai ta anani
uyahinei walehita ta linugoapapoeni yaka naka luhogala mamaena
amaka ta haleya. Yaka aniani awai ta anani lawa u matahi ta wilugagayo
meta po walewalehita ega tana iapapoenihi babana Keliso ubeihi i
hilage. 16 Tauta awai ta gagalena idewadewaya ega ipa ta dewaya po
lawa u matahi gowata ina woapapoe. 17 Matababana Yaubada anani
taniwaga naka ega ipa tana iomam po tana iumuma ma dewadumalu
po nugodumola po kaoha Alugo Woiyawa tauna e weleweleta. 18 Geka
dewana uyahinei lawa Keliso ina pupouleya naka Yaubada e laikaohaya
po lawa gehouhi hi galeya i dewadewa.

19 Uyahinei ginouli awai i haguta po ta ikadidili meta po ginouli
awai tauna nugodumola e neneiyai tauhi ipa houga magomagouna
tana iletahi. 20 Ega aniani binei ma awai Yaubada i dewadewaya tana
iapapoeya. Aniani atapuhi apo ta'nanihi ma aniani awai lawa e dewaya
po e pipeu hoi apapoe naka ega ita dumalu. 21 Yaka muhala amna po
wine umana po dewa gehouna dewadewana ega ta dewadewahi babana
ata lawa apo ta lipeunihi.

22 Om witumagana mamaena geka dewana uyahina ega lawa hina
hanahanapugeya ma tam ma Yaubada tunawam uyahim. Iyai mamae
geka pite e mimiyena idumaluya naka mayana i wimeya, tauna tu
kaoha. 23 Tamogi iyai in'omam gowagowada yaka apo libahibahi gouna
ina wialoni. Matababana dewahi e dewadewahi ega witumaganagei po
lawa ginouli awai ega witumaganagei he dewadewaya naka apapoe.

15

Lawa gehouhi ta winugodewadewahi

1 Tauta iyawoi hoi witumagana ta kadikadidili tu tapitapiya ta haguhi
po hai witai ta awalihi, ma ega tana inugodewadewa meta. 2 Ma
tu meliyaliyanita mitehi tana inugonugogena meta, po hina towolo
kadidili. 3 Matababana Keliso ega ita winugonugogena meya ma mei
Yaubada a Buka i bahebaheya pite i pa, 'Iyawoi tu paliapapoenim
hai paliapapoe hi yato uyahiu.' 4 Ginouli atapuna Yaubada a Buka
u hinena hi gilugilumi naka hi gilumi ipa ina wiatatiyeta. Ma ipa
tan'omtaibagibagi ta nugokadidili Yaubada a Buka bahana uyahinei ta
nugotuhu lagoneya ma tana iotonana.

5 Yaubada tauna tu nugokadidili po tu'mtaibagibagi ipa ina hagumi po
ona inugonugogena memi ma Yesu Keliso mitehi ona inaowelewelena.
6 Yaka naka atapumi apo ona pona gogona po Yaubada Guyau Yesu
Keliso Amana ona wotalagiyeya.

Tauhi ega mi Yudeya hai tuwega dewadewana

7 Uyahinei Yaubada wotalagaena binei mei Keliso i kaokaohemi naka
pitenana ona kaokaohena memi. 8 Matababana Keliso a neina naka
tauyai mi Yudeya uyahiyai i witubagibagi po ipa Yaubada a baha moina
ina wogeleteya, ma googiyai Yaubada uyahihi paliwitumagana i bahe-
baheya uyahiyai i limoineya. 9 Ma gasi a neina taumi ega mi Yudeya ina
dewami po Yaubada a lunugotootogo binei ona wotalagiyeya. Amaka
mei Yaubada a Buka i bahebaheya pite i pa,

'Uyahinei tu meuputa u hayahi apo tam a hunem.
Apo a lougo omhuna tam uyahim.'

10 Ma Buka i baha meme i pa,

'Taumi tu meuputa a lawa mitehi ona kaoha.'

11 Ma Buka i baha meme i pa,

'Tu meuputa, Guyau ona huneya
po lawa atapumi tauna lougogei ona huneya.'

12 Ma Isaiya i bahena meya i pa,

'Yese gogana gehouna apo ina nei.
Tauna apo ina towolo po tu meuputa ina taniwagehi,
po tauna binei apo anai witumaganahi hina iotonana.'

13 Yaubada tauna ata nugonugowai babana tauna omi witumagan-
agei kaoha po nugodumola atapuna ina welemi po Alugo Woiyawa a
maninigei omi witumagana ona lauotootoni.

Paulo a omgiluma babana

14 Walewalehiu, tau tunawau a hanapugena dumaya naka taumi
dewadewa i wihogomi po hanapu i wihogomi po emoemotana ona
iatatiyena memi. 15 Tamogi u omgiluma uyahina ginouli gehouhi ubeihi
a baha dumalu uyahimi ipa a winugohepami, babana Yaubada a lunugo-
tootogo i weleu. 16 Tau ipa Yesu Keliso uyahina a witubagibagi po
tauhi ega mi Yudeya ubeihi a bagibagi. Tuwega dewadewana Yaubada
uyahinei a guuguyeya mei tu witalaguyaba e wobagibagi. Geka pite
a dewadewaya ipa apo tauhi ega mi Yudeya hai ani'mbenena Alugo
Woiyawa i gagalena idewadewaya Yaubada ina kaohehi po ina winihi.
17 Uyahinei u wiemota Yesu Keliso mitehi binei emoemotau a wobag-
ibagi Yaubada binei a nugogegeya. 18 Awai uyahiugei Keliso i dewaya
po taumi ega mi Yudeya o nei po Yaubada o iponawogogeya apo a
nugomotu po tunawana a bahebaheya. Geka i dewadewaya u baha
po u bagibagi uyahihiyei. 19 Wekiwekilala po manini hai wipoyagei po
Yaubada Alugona a wipoya i dewaya. Uyahinei ma tahaya daodaona a
kadaugeya po u Yelusalem ma a nenae u Lailikum naka Keliso a tuwega
dewadewana a guguyena pahi. 20 U nugotuhu baneina houga daodaona
ipa meyagai awai u hinehi ega Keliso gowana hita noonoli uyahina a
lauguguya. Yaka apega lawa gehouna ogola i tonetonehi uyahina a
launuma. 21 Mei Yaubada a Buka i bahebaheya i pa,

'Iyawoi tauna tuwegana ega hita palipaliwelehi apo hina galeya
ma iyawoi ega tuwegana hita noonoli apo hina nugotuhu tuhagaya.'

Paulo a nugotuhu ipa Loma ina dadani

22 Geka bagibagina binei ma houga i dao ipa a dadanimi po hi
guduguduwe. 23 Ma ataima geka u tupohi u bagibagi a wikokowihi ma
bolima magomagouna u luhogala baneina ipa a nehi po a galemi, 24 yaka
geka hougana u wiwogatala ipa apo a nehi po a galemi. U kadau Sipeini
binei nugonugou ipa a galemi ma ona haguwe po a nae noka hosi. A
dadanimi po ta mae ega daona po uyahimi kamna dewadewa a waya po
u mulina apoma a nae. 25 Tamogi geka amalai Yaubada a lawa haguhi
binei apo a gunawilena meu u Yelusalem. 26 Matababana Masedoniya
po Giliki lawa a nugokaohahi, hi wiwogatala ipa ani'mbenena hi houni
po u Yelusalem Yaubada tu wiwoiyawena u hayahi tu dayadayabu hina
haguhi. 27 Ani'mbenena noka tauhi hai nugokaoha tamogi a dumalu
matababana hai yaga mi Yudeya uyahihi. Lolowa mi Yudeya tuwega de-
wadewana hi niyeya uyahihi po Yesu Keliso hi tuhagaya yaka i linanaya
geka hougana hai wihaguhagu mone kikina hi himili po a niniyeya u
Yelusalem. 28 Hougana geka bagibagina a wikokowi po monena atapuna
hi dewadewaya u nimahi a huhouni naka tau apo Sipeini binei a kadau
po a nenehi hougana a weludadanimi. 29 A hanapugeya hougana a
nenehi naka apo Keliso a kawaidewadewa hogohogona a neiyahi.

30 Walewalehiu, ata Guyau Yesu Keliso gowanei po Alugo Woiyawa
luhogala e weleweleta uyahinei a laupaliyemi tau mitemi ona lupali
kadidili Yaubada uyahina tau biugei. 31 Ona laupali tauhi ega tu

witumagana u Yudeya he memae po ega hina panipaniu, ma u bagibagi Yelusalem Yaubada tu wiwoiyawena noka hosi apo hina kaoheya.
32 Yaka Yaubada a nugotuhugei anai kaohau apo a nehi uyahimi po
omi witulatulana uyahina wiyagohina a tuhagaya. 33 Yaubada tauna
nugodumola babana, atapumi ina melabenimi. Moina.

16

Paulo a wimaamala tu witumagana u Loma uyahihi

1 Nouta Pibe u Kenekeleya numa dalabu tu galena itete apo ina
nehi yaka ona kaoheya. 2 Guyau gowanei ona waya mei Yaubada tu
wiwoiyawena he dewadewa pite po hagu awai uyahimi ina luhogaleya
yaka ona weleya. Matababana tauna tunawana lawa magomagouhi i
haguhi po gasi tau i haguwe.
3 U lawa Pilisila ma Akwila to wobagibagi gogona Keliso Yesu binei
a mamalihi. 4 Tauhi u luyagohana notana ma hai luyagohana hi pali-
halehi. Ega tau tunawau ma tauhi ega mi Yudeya ma tu witumagana
ubeiyai hi palipalihalena mehi, i wimaamala uyahihi.
5 Ma bolu Pilisila ma Akwila hai u numa he yamboina a mamalihi.
Tula dumau Epineto tauna Keliso tu witumaganenana tahatahayana
Aisiya u tupona a mamali.
6 Maliya taumi ubeimi i wobagibagi kadidili a mamali.
7 Ma Anitiyoka po Yuniyasi gasi a mamalihi. Tauhi u guguni lawahi po
mitehi hoi numa panipani to memae. Tu wituwetuwega u hayahi tauhi
hi hanapugena dumahi po tauhi Keliso a bolu u hinena hi lui tahaya ma
apoma tau.
8 Guyau tu wotagona Apiliyata tula dumau a mamali.
9 Ebana to wobagibagi gogona Keliso binei a mamali po gasi Siteikai
tula dumau a mamali.
10 Apelesi tauna Keliso i kawaidumalugeya a mamali. Iyawoi tauhi
Alisitobu a manago lawahi a mamalihi.
11 Helodiyani tauna u guguni gehouna a mamali po gasi Guyau tu
witumaganena Nakaisasi a manago lawahi a mamalihi.
12 Naka Guyau a tu bagibagi wiwinehi Talapaina po Talaposa a mamal-
ihi.
Ma nouta Pesisi tauna Guyau a tu bagibagi kadikadidilina a mamali.
13 Lupasi tauna Guyau i inagani a mamali po gasi hinana tauna i
woimahiyeu po mei tau natuna dumana a mamali.
14 Asikilita po Pelegona po Hemesi po Patobasi po Hemasa po wale-
walehita tu witumagana atapuhi tauhi mitehi a mamalihi.
15 Pilologasa po Yuliya a mamalihi. Neliusi po nouna po Olimpasi po
Yaubada tu wiwoiyawena atapuhi tauhi mitehi a mamalihi.
16 Winiuyagoyagona gegena uyahinei ona maamala memi.
Keliso a bolu atapuhi hi mamalimi.

Palihanahanapu waimulihi

17 Walewalehiu a laupaliyemi iyawoi he ikahakaha po lawa hai wi-
tumagana he laipilipilihi po wiatatiyana o wiwinihi he igawiyehi ona
galena imahiyehi po ona lowo halehi. 18 Matababana lawa geka pite
ega ata Guyau Keliso binei hita wobagibagi ma tauhi hai omgaganu
binei he wobagibagi. Hai baha wohakihakihi po wainugowiweinihi
uyahihiyei tu winugoneina he koyakoyamehi. 19 Tuwega dewadewana

uyahina omi wiponawogo lawa atapuhi amaka hi nonoli po geka binei
ma taumi ubeimi a kaoha duma. Nugonugou ipa awai wodewadewana
uyahina ona nugohanahanapu ma ginouli woapapoena uyahina ona
wiyauyo. 20 Apoma apo Yaubada tauna nugodumola a baba, aemi u
labena Tomodulele ina tapemutumutuya.
Ata Guyau Yesu Keliso a lunugotootogo ina melabenimi.
21 Timoti tauna tu bagibagi tulau a wimaamala uyahimi. Mei gasi
Lukasi po Yasona po Sosipata tauhi u guguni lawahi hai wimaamala
uyahimi.
22 Tau Tetiyasi Paulo a baha tu'mgiluma, Guyau gowanei a mamalimi.
23 Gaiyasi tauna a itoumaneya a numa uyahina, naka tauna uyahina
bolu atapuhi he yamboina a wimaamala uyahimi.
Elasita tauna meyagai baneina hai mone tu galena itetena po walehita
Kwatasi hai wimaamala uyahimi. [24 Ata Guyau Yesu Keliso a lunugo-
tootogo ina melabenimi.]

Omhuna lupalinei Paulo i'mgudu

25 Yaubada tauna ta wotalagiyeya. Yesu Keliso tuwegana dewade-
wana a guuguyeya uyahinei emoemotana tauna ina wikadidilimi.
Ma gasi lolowa bolima daodaohi dewa moinana laugowagowadana
i lugowadeya po i memae amalai a wihabuhabuna uyahinei emoe-
motana tauna ina wikadidilimi. 26 Tamogi amalai Yaubada Meme-
tuwetuweneina a bahagei po a tu bahapiko hai omgiluma uyahihiyei
ma dewa moinana i hopu mai po i wihabuhabuna. Hi dewaya po
tupo atapuna hi hanapugeya yaka naka ipa apo lawa atapuhi hina
witumagana po hina wiponawogo. 27 Yaubada hanahanapuna emosi
hotana ta wotalagiyeya Yesu Keliso uyahinei houga ega a siga. Moina.

1 KOLINITO

Wimaamala

1 Tau Paulo ma tulata Sositene. Yaubada i winaganiu tau Keliso Yesu a
tu wituwetuwega po ipa a nugotuhu a dewahi.
2 Taumi Yaubada a bolu o memae Kolinito meyageina uyahina, omi
leta geka a giluma neiyahi. Taumi Yesu Keliso amaka i otugemi po i
wiwoiyawemi po a bolu i inaganihi u hinehi o lui mai. Taumi po tauyai
po gasi tauhi tupo wohepali uyahihi miteta ta laupali gogona Yesu Keliso
gowanei, tauna ataputa ata Guyau.
3 Yaubada amata ma ata Guyau Yesu Keliso hai lunugotootogo, po hai
nugodumola hina melabenimi.
4 Houga magomagouna Yaubada a maamali babana tauna a lunugo-
tootogo i welemi Yesu Keliso uyahinei. 5 Yaka ginouli dewadewahi e
welemi po o iwasawasa naka omi wibaabani po omi hanapu uyahina.
6 Ma a imaamala matababana Keliso o kawamoineya po noyana o witu-
maganeya, 7 po Yaubada anani'mbenena dewadewahi atapuhi uyahimi
he memae, ma houga geka o iotonana ata Guyau Yesu Keliso a gu-
nawilana meme binei. 8 Tauna e woomomohita ipa ata Guyau Yesu
Keliso a iyeta uyahina ega ina igouta. 9 Yaubada emoemotana po ta
witumaganeya naka i wiutaneta ipa Natuna Yesu Keliso ata Guyau
mitehi ta witulana gogona.

Tu witumagana ega hina ikahakaha

10 Walewalehiu, geka u wihaahalana uyahimi, ata Guyau Yesu Keliso
gowanei ipa ega ona imemepuputana ma ona winaowelewelena po
nugonugomi emosi ma ona tanitaniwaga gogona. 11 Babana Kiloi a
manago gehouhi amaka hi paliweleu omi wikahakaha binei. 12 U baha
anona gegeka, gehoumi o pa, 'Tauyai Paulo a bolu,' ma gehoumi o pa,
'Tauyai Apolo a bolu,' ma gehoumi o pa, 'Tauyai Pita a bolu,' ma gehoumi
o pa, 'Tauyai Keliso a bolu.'
13 Iyowai, Keliso i maga, bo? Eega. Tau Paulo hoi ani take a hilage
bimiyei, bo? Eega. Ma gowaugei hi wibapatisomi, bo? Eega. 14 Yaubada
a maamali matababana ega bolu baneina ata wibapatisomi, naka Kil-
isipa ma Gaiyasi tunawahi. 15 Uyahinei ega ona ibaabani ona pa, 'Tauyai
Paulo a bolu, babana Paulo i wibapatisoiyai.' 16 (Oo baha dumana gasi
Setepano managona a wibapatisohi, nugote naka amaka magouhina.)
17 U bagibagi Keliso i weleweleu naka tuwega dewadewana luguguyana,
ma ega wibapatiso. Ma u luguguya ega ipa baha hanahanapugei meka
po apo Keliso a hilage hoi ani take maninina a wiapapoeya.

Keliso a hilage hoi ani take

18 Keliso a hilage hoi ani take, tauhi alugohi hilahilagehi, tuwega
geka hi kawaikoyakoyameya, ma tauta ta lauyagohana naka Yaubada a
manini tuwegana e memae uyahita. 19 Geka bahana binei ma Yaubada
a Buka i bahebaheya i pa,
'Lawa tauhi launugoholaholahi hai nugotuhu a wiapapoenihi
ma tauhi tu hanahanapu hai hanapu a liyababahi.'

20 Uyahinei tauhi tu hanahanapu iyowai? Po tauhi tu wiatatiyana iyowai? Po tauhi tu baha hanahanapu geka hougana hoi hipuli he memae iyowai? Hai hanapuhi Yaubada amaka i liyababahi, bo? 21 Matababana hipuli nugotuhunei apega Yaubada ta hanapugeya. Tamogi Yaubada a nugotuhu tuwega dewadewana wiatatiyanana uyahinei tu witumagana tauta i luyawahita. Tuwega geka tu mehipuli hi kawaiapapoeya. 22 Mi Yudeya nugonugohi ipa manini hina galeya, ma mi Giliki hai luhogala ipa hina hanapu duma, 23 ma tauta tuwega ta lauguguyeya Keliso a hilage hoi ani take binei, naka mi Yudeya he ihinigigiyeya ma tauhi ega mi Yudeya he kawakawaibuubuuweni. 24 Tamogi tauta Yaubada tu witumaganena bolu i inaganita, mi Yudeya i bolu, po taumi ega mi Yudeya omi bolu, ataputa uyahitiyei tuwegana naka Yaubada a hanapu po a manini Yesu Keliso uyahinei e weleweleta. 25 Babana Yaubada a bagibagi yabayababa tauta lawa ata hanapu i gelagonihi ma Yaubada a bagibagi tapitapiyana tauta lawa ata kadidili baneihi i kadidila lagonihi.

26 Walewalehiu, ona nugotuhuya naka tauta Yaubada i inaganita ta maga duma tauta ega hipuli a hanapugei bo a kadidiligei bo a wibadagei. 27 Tamogi buubuwata i winaganita po tu hanahanapu ta witepahinihinimayahi, ma hoi hipuli ta itapitapiya Yaubada i winaganita po tu kadidili ta witepahubahi. 28 Yaka lawa awai hi gagalena hopuhopuneya po hi ihinigigiyeya ipa ega anona naka Yaubada i winaganihi ma i wobuiya po lawa awai u nugonugohi i gegeduma naka i liyababahi. 29 Uyahinei ega emoemotana po lawa gehouna Yaubada u matana ina baha gegae. 30 Yaubada tauna a bagibagigei Yesu Keliso mitehi ta wiemota po Yaubada hanapuna Yesu i houna damaneya uyahita. Yaka ta hanapugeya tauna amaka i houna idumaluta po i wiwoiyaweta po i wimihena haleta. 31 Uyahinei Yaubada a Buka i bahebaheya i pa, ‘Iyai apo ina baha gegae yaka ata Guyau tunawana ina hunehuneya.’

2

Paulo a luguguya

1 Walewalehiu, lolowa Yaubada tuwegana a neiyahi uyahimi po a ibaabaniyeya ega u baha hanahanapugei 2 ma nugonugou ipa Yesu Keliso tunawa hotana binei a wiatatiyana uyahimi, tauna hi lihilageni ani take uyahina. 3 Uyahinei a laugeletahi uyahimi mei tu tapitapiya po anai nugoheleleu po anai matoutau. 4 Ma gasi u luguguya uyahimi ega baha kadikadidilahi bo baha hanahanapugei, tamogi Alugo Woiyawa a kadidiligei, 5 ipa u luguguya ona nonoli po ona witumagana ega u winugonugotuhugei ma Yaubada a kadidiligei.

Hanapu dumana

6 Hanapu dumana Yaubada uyahinei taumi tu nugomagula uyahimi a ibaabaniyeya, tamogi hipuli hanapuna po tu taniwagena hai hanapu apo hina yababa. 7 Ma lolowa Yaubada a hanapu gowagowadana ma geka hougana amaka i wogeleteya naka hipuli muliyei i wiwawali ma ata wasawasa tauna i nugotuhu tahaeya. 8 Hipuli tu taniwagena hanapu geka ega hita galena tuhagaya. Itapa hita hanapugeya apega ata Guyau waiwasawasana hita lihilageni hoi ani take. 9 Geka binei ma Yaubada a Buka i bahebaheya i pa,
‘Lawa awai ega hita galeya

po awai ega hita nonoli
po u nugonugohi ega ita lugeleteya
naka Yaubada tu luhogalena ubeita i wononogogeya.'
10 Yaubada Alugona uyahinei a hanapu gowagowadana e woogeleteya uyahita.
Yaubada Alugona ginouli atapuhi i hanapugehi, yaka Yaubada a nugotuhu gowagowadahi i hanapugehi po e woogeleteya uyahita. 11 Ta nugotuhu meta tauta lawa, apo iyai a nugotuhu gowagowada lawana alugona i hanapugena meya. Naka pitena gasi Yaubada Alugona, Yaubada a nugotuhu i hanapugeya. 12 Ma Alugona uyahita e memae naka Yaubada uyahinei ma ega hipuligei, yaka Yaubada anani'mbenena uyahita ta gagalena tuhagahi.
13 Naka binei ega tauyai i winugonugotuhugei ma Alugo Woiyawa a nugotuhugei to ibaabani uyahimi po o galena tuhaga babana Alugona Woiyawa i wihogomi. 14 Ma tauhi tu meuputa Alugo Woiyawa a nugutuhu ega hita galena tuhagaya babana uyahihi ipa ginouli buubuwana. Ega emoemotahi ginoulihi hina hanapugehi matababana Yaubada Alugonei ega hita inugohiyahiyawa. 15 Tauta tamogi ginouli atapuhi Yaubada Alugonei ta ikaha imahiyehi, po ega iyai gehouna ipa ina libahibahita. 16 Mei Yaubada a Buka i bahebaheya i pa,
'Ega iyai gehouna Guyau a nugotuhu ita hanapugeya.
Ega iyai gehouna emoemotana po ina wiatatiyeya.'
Tamogi tauta Keliso a nugotuhugei ta inugonugotuhu.

3

Wikahakaha
1 Walewalehiu, apo awai a baheya uyahimi? Taumi omi winugonugotuhu mei tu mehipuli hai winugonugotuhu ma ega mei Alugo Woiyawa a winugonugotuhu. Yaka Keliso witumaganana uyahina taumi mei logaloga meyameyami. 2 Uyahinei ega emoemotami po aniani kapakapalana uyahinei a wianimi ma gugu yawa a welewelemi, matababana odubona po amalai ega emoemotami po aniani kapakapalana ona ani.
3 Geka binei ma a laubayademi babana omi dewa mei tu mehipuli; yohola o yamgenagenaliliyena memi po o imemepuputana, yaka galenami mei tu meuputa. 4 Gehoumi o ikahakaha po o pa, 'Tauyai Paulo a bolu,' ma gehoumi o pa, 'Tauyai Apolo a bolu.' Omi bahahi naka mei tu mehipuli hai wibaabani, bo?

Yaubada a tano
5 Yaka tauyai iyawoi, Apolo iyai ma tau iyai? Tauyai tu bagibagi hota Guyau binei. Guyau i bagibagi i weliweliyai tapuhi po tapuhi to dewadewahi po taumi Keliso o witumaganeya tauyai uyahiyei. 6 Tau u bagibagi ugota, ma Apolo a bagibagi galena itete, ma Yaubada a kadidiligei apo ina wiugoya po anona ina maga. 7 Uyahinei Yaubada tunawana ta hunehuneya ma tauyai apeega. Matababana tauyai tu ugota ma tu galena itete, ma Yaubada anona tu wilatana. 8 Tu ugota ma tu galena itete emoemotiyai apo i meiha to tuhagaya i wileta kadidili a lata naka pitenana. 9 Ega yaka geka hougana Yaubada mitehi a tano uyahina to wobagibagi. A tanona naka taumi lawa po gasi taumi Yaubada a numa.

Yaubada a numa

10 Yaubada i lunugotootogogeu yaka i winaganiu po ipa tau tu wi-
wogatala a numa binei. Uyahinei ogola a houna imahiyehi ma tu
bagibagi gehouhi ogolahi uyahihi he launuma, ma ipa hina galena itete
mehi po hina wogo imahi. 11 Ata ogola kadikadidilina e memae tauna
Yesu Keliso uyahinei ega emoemotana po ogola tapuna ta witowoli.
12 Ma ipa ogolana u tepana ita modale ta hounihi. Lawa gehouhi
hai modale dewadewahi he neneihimai mei yabalawa po kasikasi po
wakoya po. Ma gehouhi hai modale tapitapiyahi mei keipoki po golo-
golowa po mulumulu po. 13 Yaka luhetala iyetana uyahina ata Guyau
emosi po emosi ata bagibagi apo ina galehi ma ina ludadanihi hi kadidili
bo hi tapiya. 14 Apo iyawoi ogolana u tepana hina lunuma imahi yaka
maiha hina waya. 15 Ma tauhi tu lunuma apapoehi apo hai numa ina
liyababahi, lawa yawa apo ina wiluyagohanihi ma hai gapola apega
gehouna ina memae.

16 Ipa ona hanapugena memi tauta Yaubada a numa gegena, ma
Yaubada Alugona i luinita. 17 Apo iyawoi Yaubada a numana hina
iapapoeya yaka gasi Yaubada apo ina wiapapoenihi, matababana numa
waiwoiyawana tauhi tu wiapapoenina. A numana naka tauta tu witu-
magana.

18 Ega tam iyai una koyakoyamena mem po una pa, ‘Tau tu hana-
hanapu babana hipuli geka hanapuna a hanapugeya.’ Ma a dumalu ipa
hanapu naka ona wihinigigiyeya ma hanapu dumana Yaubada uyahinei
ona waya, hawena apo hina iapapoenimi. 19 Matababana hanapu
hipuligei i winonola luwaga Yaubada u matana. Ma Yaubada a Buka i
bahebaheya i pa, ‘Yaubada tu hanahanapu i walohi po hi hilage tauhi
hai walogei.’ 20 Ma gasi i bahena meya i pa, ‘Guyau tu hanahanapu i
hanapugena dumahi naka he inugonugotuhu powa.’ 21 Uyahinei ega
ona bahabaha gegae omi tapalolo tanitaniwagahi ubeiyai babana Keliso
ginouli atapuhi amaka i welemi: 22 tau po Apolo po Pita i itowoliyai ipa to
hagumi. Naka pitenana gasi hipuli atapuna i welemi. Ma gasi yautumi
po omi hilage ma gasi ginouli atapuhi houga geka po houga he nenei
ubeihi i welemi. 23 Ma taumi Keliso galinei ma Kelisona Yaubada galinei.

4

Keliso a tu wituwetuwega

1 Taumi o gagal’iyai galen’iyai iyowaka? Tauyai Keliso a tu bagibagi
Yaubada a tuwega gowagowadana geka hougana to ipaliweleneya. 2 I
bagibagina uyahina i linaniyai ipa to bagibagi imahi. 3 U bagibagi geka
binei apo ona libahibahiu bo lawa gehouhi hina libahibahiu naka ega
ginouli baneina babana ega ata laibahibahi meu. 4 Tau u nugotuhu a pa,
ata wobagibagi imahi po ega ata nugohelele, tamogi ega ata hanapugena
imahiyeya i dewadewa bo i apapoe Yaubada tauna i hanapugeya po
apo ina houna ikahakahaya. 5 Uyahinei geka hougana ega iyai gehouna
a lawa uyahihi ina inimayoyogana. Tamogi Guyau a nei binei ona
iotonana, babana a houga nei uyahina apo ina houna ikahakahata.
A wikaha hi dumalu babana ata nugotuhu apapoehi u nugonugota
Yaubada apo ina houna geletehi, ma ata nugotuhu dewadewahi apo gasi
ina houna geletehi po ubeita ina kawaidewadewa.

6 Walewalehiu, geka u winugonugotuhu a paliwelemi tau ma Apolo
ani galena uyahiyai ona galeya po tahaya dewadewana ega ona nene-
haleya po ega ona bahabaha gegae omi tanitaniwaga ubeihi uyahinei
taniwaga gilugilumana apega ona tulagoni. 7 Awai binei o nugogegae
omi lawa uyahihi po o pa, 'To dewadewa lagonimi.' Ega naka pite.
Dewadewa atapuna uyahimi e memae naka Yaubada uyahinei o tutuha-
gahi, yaka ega ona bahabaha gegae.
8 Amaka o galena tuhaga, bo? Amaka o wiwasawasa, bo? Amaka
o witaniwaga ma tauyai yohola, bo? Hilaki ota wiwasawasa po taumi
ma tauyai tata tanitaniwaga gogona. 9 Tamogi, u winugonugotuhu
galenana naka Yaubada i dewiyai po tauyai tu wituwetuwega geka
hougana galen'iyai mei gamogamo hi panipaniyai po he lauguyoguyo-
geiyai Yaubada a tu winoyanoya po lawa u matahi ipa hina lihilageniyai.
10 Yaka galen'iyai mei badebade Keliso binei, ma taumi galenami mei
tu hanahanapu Keliso binei, babana tauyai to tapiya ma taumi o ka-
didili po he iyateyatemi ma tauyai ega hita iyateyateiyai. 11 Lolowa
i nei po amalai to lauomhilage ma to lauuyopopo haleyana, ma ega
i kaleko dewadewahi, ma ega i numa ma to ineneyabayababa nae,
ma lawa he ilawiyai. 12 Tauyai nimaiyei to wobagibagi ma iyawoi he
kawakawaiapapoeniyai lunugodewadewagei hai baha to imihehi ma he
ihiniwiyuwaiyai ma to yamtaibagibagi. 13 Apo gasi hina lumataniyai
ma anai nugodewidewiyai to itulatulanehi. Geka hougana tauyai mei
nudanuda po lawa he ihinigigiyeiyai.
14 Baha geka a gilugilumiyahi ega ipa a paliwihinihinimayami, tamogi
mei natunatuwe dumami po a palihibahibami. 15 Omi tanitaniwaga
Keliso binei hi maga duma, ma tunawa hotau amami babana tuwega
dewadewana uyahinei a weluwinimi po o nei Yesu Keliso uyahina.
16 Uyahinei natunatuwe, a laupaliyemi ipa ona witutupoganeu. 17 Yaka
natuwe Timoti a himihimiliyahi uyahimi po u dewa Keliso binei apo
ina paliwelemi mei tu witumagana dobu atapuhi uyahihi a iatatiyehi
yaka ega nugomi ina guluguluwi. Timoti a luhogaleya ma a wituma-
ganeya babana Guyau a bagibagi uyahina i wileta kadidili duma po geka
hougana e nenehi uyahimi.
18 Ma uyahimiyei lawa gehouhi hai nugotuhu ipa apega tau a nehi
po binei ma hi bahabaha gegae. 19 Tamogi Guyau apo u gaogao ina
weleu yaka a bulili mahi uyahimi po tauhi tu nugogegae a ludadanihi,
ega ipa hai wibaabani uyahinei ma hai bagibagi a galehi he ipoya bo
eega. 20 Matababana Yaubada a taniwaga ega wibaabani hota tamogi
a maninigei ta wobagibagi. 21 Yaka omi winugonugotuhu iyowai? Anai
taniwaga kadidiliu a nehi bo anai luhogalau po anai nugodewadewau a
nehi, taumi ona taniwaga.

5

Mi Kolinito hai welupowa

1 Omi apapoe a nonoli naka lawa gehouna uyahimiyei amana agona
mitehi hi powaya. Powa naka apapoe banei dumana. Tauhi tu meuputa
ega naka pite hita dewadewa. 2 Yaka ega ona nugonugogegae tamogi
omi dewa apapoena binei ona nugodubugena memi ma lawana apapoe
tu dewana omi bolu uyahinei ona houna hopuneya po tauna mei tu
meuputa.

3 Geka hougana tau a mebala daogemi tamogi u nugotuhu yawa
uyahimi e memae po amaka mei taumi ma tau mitehi ta meme gogona.
Yaka naka tu apapoena a taniwaga a bahebahena neiyahi. 4 A taniwaga
geka pitenana omboina ona dewaya ata Guyau Yesu gowanei po gasi u
nugotuhu mitehi. Naka hougana Guyau Yesu a kadidiligei, 5 tu apapoena
on'ombeneneya Tomodulele uyahina ipa hinina ina wiapapoeya ma apo
yohola ata Guyau a iyeta uyahina lawana alugona ina wiluyagohani.
6 Ega ona nugonugogegae ma ipa ona nugotuhuya apo apapoe hab-
uluna uyahimi ina memae yaka atapumina ina wiapapoenimi. 7 Yaka
apapoe naka uyahimiyei ona wiyaga haleya ma taumi bolu woumi.
Matababana Keliso a hilage uyahinei i liyeuyeumi. Ma Kelisona tauna
mei ata Welulagona tolehana puhomana babana ubeita ma hi lihila-
geni. 8 Tauna uyahinei ata toleha ta dewadewaya ega ipa ata dewa
gobugobunei po ata apapoe uyahinei tamogi ata dewa yeuyeuhi po
dumadumaluhi uyahihiyei.
9 Lolowa omi leta gehouna uyahina a paliwelemi ipa ega tu matamaga
mitehi ona itulatulana. 10 Tamogi ega ata wilugagayomi po ipa tu mata-
maga po tu'mgaganu po tu danene po tu wipalilougo ona wihinigigiyehi
babana hipuli geka uyahina tauhi geka pite hi maga duma yaka ega
emoemotana po ta nehalehi. 11 Geka hougana u lugagayo uyahimi apo
iyawoi tu nugobui ma hina matamatamaga bo hina yamgaganu bo hina
ipalilougo bo hina ihapona bo hina umuma buuwa bo hina danedanene
ega ona itulatulanehi bo mitehi on'omam.
12 Omi lugagayo geka taumi tu nugobui bolumi. Tauhi tu meuputa ega
ta lauhetalehi. 13 Babana Yaubada apo yohola ina taniwagehi. Ma taumi
omi boluna u hinena apapoe tu dewana ona houna hopuneya.

6

Luhetala binei

1 Ginouli gehouna uyahimi e memae naka omi luhetala hougana
uyahina taumi o nenae tauhi ega tu witumagana tanitaniwagahi
uyahihi, ma a dumalu ipa ona nenae tauhi tu wiwoiyawa uyahihi.
2 Ona nugotuhuya, tauta Yaubada a lawa apo tu mehipuli atapuhi ta
luhetalehi. Yaka emoemotana po pilipili muhomuhohi luhetalahi ubeihi
ona tanitaniwaga. 3 Ona nugotuhuya, apo yohola Yaubada a tu winoy-
anoya ta luhetalehi yaka geka hougana hoi hipuli bagibagi gehouhi
emoemotata po ta taniwagehi. 4 Uyahinei pilipili ona ialonihi ega ona ne-
nae tanitaniwaga balubaluhi uyahihi ma ipa omi bolu uyahinei babada
una witowolihi po hina laidumalumi. 5 Naka dewana ani wihinimaya.
Apo iyai uyahimiyei ipa tulana mitehi hina luhetala, yaka a dumalu ipa
bolu tu tapalolo uyahimiyei tu baha hanahanapu gehouna ona biheya
po tauna luhetalana ina nonoli po ina taniwageya. 6 Ma ega ipa mei
lolowa omi welupowana naka tauhi ega Keliso hita itumaganeya u
matahi o lauhetala.
7 Taumi tu nugobui o iluluhetala galenami ega ita haki. Ma in-
apa pilipili uyahimi ina gelegeleta yaka tu wikoyakoyamana binei
on'omtaibagibagi ma ega ona lauhetaleya. 8 Ma ega ipa mei geka
hougana, taumi tu nugobui walewalehimi o koyamehi po o iapapoenihi.
9 Inapa omi dewa naka pitenana yaka apega Yaubada anani taniwaga
uyahina ona lui. Ega ona koyakoyamena memi, tu apapoe atapuhi

Yaubada i guduhi, tauhi tu matamaga po, tu wipalilougo po, tu enogwau
po, tu dewaapapoe wiwine po ololoto yawa he enenogena mehi, 10 po
gasi tu danene po, tu'mgaganu po, tu umabuuwa po, tu wihapona po,
tu wikoyakoyama po. Tauhi apega hina lui Yaubada anani taniwaga
uyahina. 11 Lolowa gehoumi dewa geka pite o mimiyehi ma geka
hougana Yaubada amaka i ogami po i liyeuyeumi. Babana ata Guyau
Yesu Keliso gowanei po Alugo Woiyawa a kadidiligei i houna idumalumi.

Matamaga binei

12 Lawa gehouhi hi ibaabani hi pa, 'Ginouli magomagouhi emoemo-
tata po ta dewahi.' Baha dumana ginouli atapuhi emoemotau po a
dewahi ma tamogi ginouli gehouhi ega hita haguwe, matababana hai
kadidiligei apo hina paniu. 13 Aniani ona nugotuhuya, naka koibata
binei ma gasi koibatana aniani binei, tamogi aniani po koibata Yaubada
apo ina liyababahi. Ma hinita mahina Guyau binei ma ega matamaga
binei, yaka naka hinita atapuna Guyau ina tanitaniwageya. 14 Ma houga
u matata Yaubada a kadidiligei apo hilage uyahinei ina witowolo meta,
naka pitenana ata Guyau hilagei i witowolo meya. 15 Hinita mei Keliso
hinina gutana gehouna. Ma iyowai po apo Keliso hinina gutana gehouna
anai matamagomagougeya? Ega ita haki. 16 Apo lawa gehouna tu
matamaga mitehi hin'enogwau yaka naka mitehi amaka hi wihiniemosi
po mei Yaubada a Buka i bahebaheya i pa, 'Hai luwaga hi iemota po
amaka mei hinihi emosi.' 17 Inapa ata Guyau mitehi ta wiemota yaka
apo gasi alugota emosi.

18 Uyahinei matamaga ona lowo haleya. Matamaga ega mei dewa
apapoehi gehouhi babana matamaga hinita e iapapoeya. 19 Yaka ona
hanapugeya hinita naka Alugo Woiyawa anani mae, ma Alugo Woiyawa
Yaubada uyahinei i nei po u hineta e memae. Yaka tauta ega galitiyei, ma
Yaubada galinei. 20 Tauna amaka i wimiheta yaka ta wiyateyateya hinita
uyahihiyei.

7

Tawine binei

1 Tawine nugotuhuna binei u leta uyahina o lubayadeu yaka tau a
palipaliwelemi. Inapa ololoto ega hina tawitawine yaka naka i de-
wadewa. 2 Ega emoemotana po atapumi geka pite ona memae. Ma inapa
matamaga a ludadana hina gelegeleta uyahimi, yaka a dumalu ipa ona
tawine po yamoha yamoha agona. 3 Ololotomi agagomi hai nugotuhu
ona wotagohi mei gasi wiwinemi agagomi hai nugotuhu ona wotagohi.
4 Wawine tawitawinena ega tunawana hinina ina tanitaniwageya ma
agona ina taniwageya, mei gasi oloto ega tunawana hinina ina tanitani-
wageya ma agona ina taniwageya. 5 Ma agagomi ega ona eneno liya
halehi. Inapa omi winugonugotuhu emosi yaka iyeta wabiha hota ona
hudiyena memi ipa Yaubada uyahina ona lupali apoma ona eno gogona
meme, ma ega ona memeliya duma meka po apo luhogala gowagowada
uyahimi hina geleta po Tomodulele a ludadanagei ina lipeunimi.

6 Apo nugonugomi ona tawine yaka naka i dewadewa ma apega a
taniwagemi po ipa bolumi ona tawine. 7 Tau ega ata tawine, yaka
hilake gehoumi mei tau. Tamogi Yaubada ata ani'mbenena i weleta po
gehoumi o tawitawine ma gehouyai eega.

8 Yaka taumi hewahewali po guguhini po hiwahiwape geka omi ututu
a lawilawi. Inapa ega ona tawitawine yaka naka i haki apo ona memae
mei tau a memae pite. 9 Ma inapa luhogala gowagowada ina ibagibagimi
yaka ona tawine po ega luhogala gowagowada ina iapapoenimi.
10 Ma tutu tawine Guyau a lugagayo a baheya uyahimi ega ona ihulu.
11 Tam wawine awai agom u haleya, naka tahaya luwaga he memae,
tunawam una memae ma ega una tawitawine meme, ma a dumalu
ipa una gunawilena mem agom uyahina. Ma ololoto agagomi ega ona
hahalehi.
12 Geka gasi nugotuhu gehouna tau uyahiugei (ma ega Guyau a lu-
gagayogei). Inapa tam oloto awai agom Yaubada ega ita itumaganeya
ma a luhogala ipa mitehi ona memae ega una hahaleya. 13 Gasi
tam wawine awai agom olotona Yaubada ega ita itumaganeya, ma a
luhogala ipa mitehi ona memae ega una hahaleya. 14 Apo oloto ega ita
itumagana ma tam agona wawinem om witumagana binei Yaubada i
wiwoiyawemi mei gasi wawine ega ita itumagana ma tam agona olotom
om witumagana binei Yaubada i wiwoiyawemi naka binei natunatumi
hi wiwoiyawa Yaubada u matana.
15 Apo tam iyai agom Yaubada ega ina itumaganeya ma a luhogala ipa
ina halem, yaka una nugohaleya po ina nae ma ega una nugonugoneya.
Matababana Yaubada a luhogala ipa ta menugotau ma ega nugonugona
ipa tana iwogawogalahi. 16 Taumi ololotomi bo wiwinemi agagomi apo
iyowai ma ona winugobuinihi po hina witumagana, iyai'galehi, ega tata
hanapugehi.

Ata memae Yaubada e tanitaniwageya

17 Geka u lugagayo tu nugobui tupo atapumi uyahimi. Emosi po
emosi ata luyagohana Yaubada i gutaya uyahita po naka mamaehi ta
mimiyehi. 18 Tam iyai lawa Yudeyagei po lolowa hinim hi hapi, tauta mi
Yudeya ata wekiwekilalagei, ma u mulina Yesu Keliso u itumaganeya ega
una nugonugowitai mi Yudeya ata wekiwekilala binei. Ma inapa gasi
ega wekiwekilala uyahim yaka ega hina hapihapim. 19 Babana omhapi
naka ega ginouli baneina. Ma Yaubada a taniwaga wiponawogona naka
ginouli baneina. 20 Meka hotanana u memae ma Yaubada i otugem po u
witumaganeya naka hotanana una memae. 21 Tam iyai bada gehouna
a tu bagibagi po hougana u nugonugobui ega una genogeno duma u
wobagibagi yababa binei, ma inapa om gaogao ina lugeleteya yaka apo
una nae om meyagai uyahina. 22 Tu witubagibagi hoi hipuli inapa
Keliso hina witumaganeya yaka Yaubada apo hai apapoe ina hoe halehi.
Ma babada Keliso hina witumaganeya yaka tauhi hina witubagibagi
Kelisona binei. 23 Matababana Kelisona i gimaleta po tauta a bolu. Yaka
ega ona palipalihalena memi bada tapuna uyahina. 24 Walewalehiu, omi
ani mae awai uyahina ma Yaubada i otugemi po o itumaganeya, naka
hotanana ona memae Yaubada mitehi.

Guguhini ma hiwahiwape

25 Taumi ega tawitawinemi omi ututu a lawilawi. Ega lugagayo
gehouna Guyau ita weleta ma i lunugotootogogeu po ani towolo dumad-
umaluna i weleu yaka u nugotuhu a palipaliwelemi. 26 Geka hougahi
houga waipilipilihi ta ialonihi yaka u nugotuhu ipa ega ona tawitawine.
27 Ma tam iyai amaka u tawitawine agom mitehi ona memae. Ma tam

iyai ega uta tawitawine ega wawine una bibiheya. 28 Inapa tam hewali
awai una tawine naka ega apapoena, ma gasi inapa tam guguhini awai
una tawine naka ega apapoena, tamogi tutu tawine hipuli pilipilina he
ialoni yaka nugonugou ipa a liteyateyami.

29 Walewalehiu, u wibaabani anona gegeka: houga u matata i kuku
yaka taumi amaka o tawitawine ona dewa memi po ega mei tutu tawine.
30 Ma taumi o tutou ona dewa memi po ega mei tauhi hita tutou, ma
taumi tu kaoha ona dewa memi po mei tu nugodubu, ma taumi tu
waigapola ona dewa memi po mei tu dayadayabu. 31 Ega gasi ona
inugonugotuhu duma hipuli gapolahi uyahihi, matababana houga kuku
hotana apo hina kokoe po hipuli geka ina yababa.

32 U luhogala ipa ega hipuli gapolahi uyahihi ona genogeno duma.
Tauhi ega hita tawitawine Guyau a bagibagi binei he inugonugotuhu
duma ipa iyowai ma Guyau hina likaohaya. 33 Ma tauhi tutu tawine
hipuli genohi he genogenogehi ipa uyahihiyei agagohi hina laikaohahi.
34 Uyahinei ega emoemotahi po tahaya luwaga uyahihi hina nenae.
Naka pitena tauhi wiwine ega tawitawinehi emoemotahi po Guyau
binei hina inugonugotuhu labatana ipa hinihi ma alugohi hina wele
mehi Guyau uyahina. Ma tawitawinehi he inugonugotuhu duma hipuli
genohi ubeihi po ipa uyahihiyei agagohi hina laikaohahi. 35 U wipali-
welena geka ega tawine ata talagagali, ma ipa a hagumi po Yaubada a
bagibagi uyahina ona bagibagi imahi po ega ginouli tapuhi uyahihi ona
inugonugotuhu duma.

36 Inapa tam hewali awai apo guguhini gehouna mitehi amaka o wihe-
liyam ma tamogi Keliso binei o meliya po o memae. Ma om guguhinina
amaka i wiwawine labatana po binei e genogeno, naka om nugodagiha
una dewaya po luhogalam ipa una lawagi yaka naka ega apapoena.
37 Ma inapa tam iyai nugonugom ina kadidili po ega una tawitawine
naka nugonugom dagiha ega ita tanitaniwageya ipa om guguhinina una
lawagi, yaka naka i haki po om guguhinina ega uta lawagi. 38 Inapa una
tawine yaka naka i haki, ma inapa ega una tawitawine yaka naka i haki
lagona.

39 Apo wawine awai ina tawine po agona mitehi hina wiemota ega
emoemotana po ina haleya. Ma olotona ina hilage, emoemotana po
wawinena ina tawine meme. Ma a dumalu ipa Yaubada tu wituma-
ganena olotona gehouna ina lawagi. 40 Tamogi a nugonugotuhuya inapa
wawinena tunawana ina memae ma ega ina tawitawine meme naka apo
ina kaoha duma. Nugote Yaubada Alugona a nugotuhu geka pitena.

8

Ani witumagana koyakoyama

1 Ginouli gehouna naka aniani lawa he welewelehi hai talaoloto
uyahihi apo tan'anani, bo eega? Lawa hai wikoyakoyama amaka o
hanapugehi, tamogi ega ona nugonugogegae omi hanapu binei, ma
omi luhogalagei ata lawa ipa ona wikadidilihi. 2 Apo lawa awai ina
nugotuhu meya po ina pa, 'Tau tu hanahanapu,' naka tauna yohola
duma. 3 Ma hanapu dumana naka apo lawana Yaubada ina luhogaleya
yaka Yaubada lawana ina hanapugeya.

4 Iyowai, aniani lawa he welewelehi talaoloto uyahihi apo tan'anani,
bo eega? Ta hanapugeya naka ani polou koyakoyama ega ani witu-
magana dumahi, babana Yaubada tunawa hotana e memae ma ani
witumagana gehouhi ginouli yabayababa. 5 Lawa boluhi hai nugotuhu
ipa ani witumagana hi maga duma po hi pa, 'Yaubada gehouhi po guyau
gehouhihoi yada po hoi hipuli he mamae.' 6 Ma tauta uyahita naka
Yaubada emosi hota tauna Amata yaka ginouli atapuhi i wiwawalihi
po tauna binei ta memae. Ma tauta uyahita naka Guyau emosi hota
tauna Yesu Keliso ma Kelisona uyahinei Yaubada ginouli magomagouhi
i wiwawalihi po tauna uyahinei ta memae.
7 Tauta ata witumagana he ikadidili ma tu witumagana gehouhi hai
witumagana he tapitapiya. Tauhi nugonugohi he lauluwaluwagehi
po he pa, 'Talaoloto gehouhi hi kadidili po aniani hi italaguyabehi
uyahihiyei to'mam.' Yaka tauhi hai dewa i wigouhi po hi nugohelele.
8 Ma tamogi aniani binei Yaubada apega ina wigouta babana ega aniani
gehouna alugota ita idewadewaya bo ita iapapoeya.
9 Uyahinei aniani boluna emoemotana tan'anani ma tamogi ona
galena itete memi po ega omi amgei tu witumagana tapitapiyahi ona
laipeunihi. 10 Apo tam iyai om winugonugotuhugei u hanapugeya po u
pa, 'Talaoloto naka ginouli yabayababa po ega hai kadidili awai,' ma hai
am wailugagayona un'anani ma tulam a witumagana tapitapiyana ma
ina galem apo tauna gasi in'ani ma tamogi anai nugohelelena. 11 Yaka
tam om nugohanahanapugei walehimna tapitapiyana apo una wiapa-
poeya. Ma walehimna binei Keliso i hilage. 12 Ma inapa walehimna
una lipeuya po ina nugohelele yaka naka om apapoe Keliso uyahina.
13 Tau ega nugonugou ipa walehiu gehouna a lipeuya uyahinei anianihi
a wihinigigiyena dumahi po apega a hanadadanihi babana walehiu apo
a lipeuya.

9

Tu wituwetuwega hai dewa

1 Ega ipa lawa hina tanitaniwageu babana tau Guyau Yesu a tu wituwe-
tuwega gehouna. Guyouna Yesu amaka a galeya po noyana uyahimi a
wibaabaniyeya po Guyouna o witumaganeya. 2 Tamogi lawa he idibogiu
he pa, 'Paulo tauna ega tu wituwetuwega dumana.' Ma taumi ega ota
inugonugotuhu naka pite babana u guguya o noonoli po ata Guyau
uyahina o witumagana, yaka u wituwetuwega o limoineya.
3 Geka pite apo a baha mahi tu widibodiboga uyahihi. 4 Tau tunawau
ipa ega am po uma ona weleu, bo? 5 Tauhi tu wituwetuwega po ata
Guyau Yesu walewalehina po gasi Pita hai kadau uyahihi anai agagohi hi
nehi po o gagalena itetehi, ma tau gasi itapa ata tawine apo agou mitehi
tota nehi po ota galena itetiyai, bo eega? 6 Tau ma Banabasi ega uyahiyai
geka pite ota dewaya, ma tauyai to galena itete meiyai i bagibagi mihahi
uyahihiyei.
7 Lubayada gehouna a lubayademi, tu wigawiya a hagu meka pihena
e nenei, tu galena itete uyahinei bo tauna nugonei? U lubayada gehouna
gasi, apo lawa a tano ina wagoya ma houga luano uyahina apo lawana
yaniyanina in'ani, bo eega? U lubayada gehouna gasi, lawa gehouhi
gamogamo he gagalena itete ma gugu he buyohi po he umuma, bo eega?
8 Ani galena geka ata dewagei, ma Mose a lugagayo mitehi emoemotahi

9 i bahebaheya i pa, apo bulumakau pegapega u hinena ina wobagibagi
yaka ega gamona ona lautomgeya ma pegapegahi ina ananihi. Yaubada
ega ita inugonugotuhu bulumakau tunawana binei. 10 Tamogi i ibaabani
naka tauta lawa tu bagibagi ubeita. Uyahinei taniwaga geka i huhouni
ipa ta witumagana po ata bagibagihi uyahihiyei ata am ta tuhagahi, mei
tauhi tu wao po tu gigila hai witumagana hi houni ipa apo hai tanogei
am hina tutuhagaya. 11 Tauyai naka pitenana alugo hai am amaka to
ugohihi uyahimi ma a dumalu ipa hiniyai hai am ona weleweleiyai. 12 Tu
wituwetuwega gehouhi o ianihi yaka ipa tauyai gasi ona wianiyai?

Ma hougana mitemi ta memae ega omi hagu tota wiwaya ma tamogi
to'mtaibagibagi meka po apo Keliso tuwegana to luguduguduya. 13 Ma
numa dalabu baneina tu bagibagiyena ona nugotuhuhi. Tauhi lawa hai
ani'mbenena uyahinei hai am hi tutuhagahi, ma gasi tu witalaguyaba
hai am gamogamo hi ununihi talaguyaba binei hi tamitamihi. 14 Guyau
a taniwaga geka pitena po ipa Yesu Keliso noyana tu wituwetuwegena
hai am hina tutuhagaya hai bagibagi uyahihiyei.

15 A paliwelemi tau ega ipa ona wianiu gasi omi leta geka a gilugilumi
ega ipa ona wimiheu, geka u ani kaoha. Apo am a hilage naka i haki
wahaga babana ega ata luhogaleya ipa lawa hai amgei a wobagibagi.
16 U bagibagi geka Yaubada i weleweleu ipa tuwega dewadewana a
lauguguyeya ma ega ipa geka bagibagina binei ma hina huneu, babana
geka bagibagina i linanau po a dewaya ma inapa a luhinigigai apo
witai baneina uyahiu ina geleta. 17 Yaubada a nugotuhugei u bagibagi
geka i weleu ma ega tau u nugotuhugei, yaka apega maiha a wiwaya
bagibagi geka binei. 18 Tamogi u ani kaoha babana tuwega dewadewana
a yambeneneya uyahimi ma ega ata inugonugotuhu omi wihaguhagu
binei, uyahinei hagu awai i linanau ega ata wiwaya.

19 Ma lawa ega hina tanitaniwageu tamogi lawa boluhi ubeihi a
wobagibagi po ipa a wiluyagohanihi. 20 Yaka a dewa meu po mi Yudeya
hai memae a dewaya po ipa mi Yudeya a haguhi ma tauhi Mose a
lugagayo he wotagoya, po apo mitehi to memae naka a dewa meu po
ipa hai dewagei a memae po a haguhi, tamogi u nugonugou apega hai
lugagayona uyahina a palihalena meu. 21 Ma tauhi Mose a lugagayo ega
hita hanahanapugeya apo mitehi to memae yaka a mae po mei tauhi
hai dewa po a haguhi. Tamogi u lugagayo Yesu Keliso uyahinei apega
a wihinigigiyeya babana Yaubada a nugotuhu. 22 Tauhi tu witumagana
tapitapiyahi mitehi to memae yaka apo a dewa meu po mei tauhi ma
a haguhi. Uyahinei lawa boluhi tauhi mitehi ma a ileta kadidili ipa
a malagamehi po gehouhi luyagohana hina tuhagaya Keliso uyahinei.
23 Tuwega dewadewana bagibagina binei ipa tau gasi ani kaoha a
tuhagaya.

24 Ma ta hanapugeya bulili uyahina bolu he bulibulili, tamogi emosi
hota apo ina tahaya, uyahinei ta wileta kadidili po ta tahaya. 25 Ma tauhi
tu wibulibulili hoi hipuli he ileta kadidili po gasi he yamtaibagibagi ipa
uyahinei apo unuhau kokoena hina tuhagaya, tamogi tauta ta wileta
kadidili po unuhau memewahagana hoi yada ta tuhagaya. 26 Geka binei
ma a bulibulili kadidili po gasi a ileta kadidili, ma ega ipa ana ileta
yabayababa. 27 Uyahinei hiniu a wilugagayogeya po ega a dewadewa
yabayababaya, meka po apo u wiatatiyana lawa gehouhi uyahihi ma u
mulina tau a peu.

10

Ani witumagana powa

1 Walewalehiu, ona nugotuhuya odubona googata hoi balabala
yabayababa hi nenae ma yaloi uyahinei Yaubada i tahatahaehi ma gasi
boga hinenagei hai tahaya i dewaya po hi damana u tuponei. 2 Yaloi
hi wootagoya ma boga hayanei hi damadamana po naka binei ma hai
bapatiso hi tuhagahi. 3 Ma hai am po hai goila yadei hi tutuhagaya,
4 ma hai goila ani tamana gaima gehouna uyahinei ma gaimana yadei
mitehi hi nenegogona gowana Keliso. 5 Tamogi Yaubada ega ita kaoha
googatahi hai dewa binei, yaka atapuhi hi hilage pahihi hoi balabala po
kokowagahi hi nenehalehi balabalana atapuna u hinena.

6 Tauhi ata ani winugonugotuhu tauta uyahita po ipa ega apapoe
binei tana inugonugotuhu duma, 7 ma gasi ega tana itumagana nae ani
witumagana tapuhi uyahihi po mei tauhi hoi balabala hi dewadewa
pite. Yaubada a Buka uyahina tauhi ubeihi i ibaabani i pa, ‘Lawa hi
tugula po hi am ma hi uma ma hai wotowolo u mulina hi dewadewa
yabayababa.’ 8 Ma hi matamatamaga po hai matamaga binei iyeta emosi
uyahina magouna tausana 23 hi hilage. Ani galena geka uyahita po
ega ta matamatamaga. 9 Ma Yaubada uyahina hi lauhinigaligali yaka
mota hi’mpahihi. Ani galena geka uyahita po ipa tauta ega naka pitena
ta dewadewaya. 10 Ma gasi Yaubada uyahina hi wobahabaha yaka tu
winoyanoya gehouna i himili po i wiapapoenihi hai wobahabaha binei.
Ani galena geka uyahita po ega ta woobahabaha.

11 Ani galena atapuhi geka Buka u hinena hi gilumihi po ipa geka
hougana tauta hapa waimulita wimeiha witewiteihi ta nugonugotuhuhi
po ega pilipili ta dewadewahi. 12 Apo tam iyai una nugotuhu mem po
ipa anai kadidilim una towotowolo yaka una galena itete mem po ipa
ega una pipeu. 13 Ani ludadana uyahinei Tomodulele e laudadanimi
naka lawa boluta e laudadanita tamogi Yaubada a lugagayo i huhouni
ipa Tomodulele ega ina laudadana dumata ma inapa tan’omtaibagibagi
yaka apo tahaya dewadewana ina wiatatiyeta po ani ludadanahi ta
kadidila lagonihi.

14 Uyahinei u lawa, omi ani witumagana tapuhi ona lowo halehi.
15 Taumi tu hanahanapu yaka geka u bahana binei ona winugonugotuhu
labatana. 16 Uma waiwoiyawana ta wiwaya yaka ta wimamala Yaubada
uyahina apoma tan’umuma naka Keliso talanei i widewadewata po
Kelisona mitehi ta wiemota. Naka pite gasi palawa ta tomutomuya po
ta’nani yaka palawana uyahinei Keliso mitehi ta iemota babana tauna
hinina ta’nani. 17 Palawana emosina uyahinei boluta ta’mam yaka
Keliso hinina uyahina ta ibolu emota.

18 Naka pitenana mi Isalaela boluhi hai ani witalaguyaba hi ununihi
Yaubada binei ma hi ananihi (yaka Yaubada mitehi hi bolu emota).
19 Ma tauhi ega mi Yudeya aniani hi talaguyabehi hai ani witumagana
tapuhi uyahihi. Hai ani witumaganahi naka, ginouli yabayababa po
ega hai kadidili. 20 Ma hai ani talaguyabahi ega Yaubada binei tamogi
Tomodulele a lawa mitehi ubeihi. Uyahinei ega nugonugou ipa ani
witumagana tapuhi ubeihi ona wobagibagi, meka po apo Tomodulele a
lawa mitehi ona wibolu emota. 21 Ega ita haki ipa Guyau a keyakagei
on’umuma ma gasi a gaebagei on’omam ma Tomodulele witumaganana
ona dewadewaya, 22 matababana Guyau o inugotutouya. Guyau tauna

tu kadidili dumana yaka ega ta laiuyogigeiya meka po apo ina liyababata.

Ani witumagana tapuhi anianihi

23 Ega ipa lawa hina gudugudutа babana ginouli atapuhi emoemotata
tamogi ginouli gehouhi apega hina haguta. 24 Ega ipa tunawata ta
nugonugotuhu meta ma ipa ata lawa gehouhi ta haguhaguhi.
25 Apo gamogamo uyogona lawa gehouhi uyahihi ona gimagima-
leya yaka ega ona laubayada ma on'ani po ega ona inugonugo-
tuhugeya Tomodulele uyahina muhalana hi witalaguyabeya, bo eega.
26 Matababana ginouli atapuhi hoi hipuli Yaubada e tanitaniwagehi.
27 Ma inapa tu meuputa gehouna ina otugem po una nenae anu numa
po aniani bimgei ina houni yaka un'ani ma ega una laubayada lolowa
awai uyahinei hi dewaya po anianina i geleta. 28 Ma inapa iyai ina
paligeleteya anianina binei po ina pa, 'Tauhi Tomodulele uyahina aniani
he italaguyabeya.' Anianina ega on'anani, meka po tu wibenabenama
apo ina nugohelele. 29 Tam ega uta nugohelele tamogi tu wibenabenama
i nugohelele. Ma nugote lawa gehouna e laubayadeu e pa, 'Paulo, awai
binei ma apo tu tapitapiya ubeihi lugagayo a wialoni? 30 Awai binei ma
tu tapitapiya hina iyalutugeu? Amaka u am binei a imaamala Yaubada
uyahina po ega apapoe gehouna uyahiu ita memae.'
31 Tinani baneina, tulau, a palipaliwelem, matababana ata bagibagi
atapuna po ata am po ata uma, po gasi awai gehouhi uyahihiyei Yaubada
gowana ta ilataya. 32 Uyahinei ega lawa gehouna ona lainugowiteiya
mi Yudeya bo ega mi Yudeya bo tauhi Yaubada a bolu. 33 Tau gasi a
ileta ipa ega u nugotuhugei a wobagibagi ma ipa lawa hai nugotuhugei
a wobagibagi po hina kaoha ma hai luyagohana hina tuhagaya Yaubada
uyahina.

11

1 Uyahinei u dewa ona witutupoganeya po mei tau Keliso a dewa a
itutupoganeya.

Wiwine hai otena tapalolo uyahina

2 A hunena dumami babana houga magomagouna o nugonugotuhuwe
ma u wiatatiyana a welewelemi o womomohihi.
3 Ma a luhogaleya ipa ona hanapugena dumaya tauta ololoto ata
bada Keliso ma wiwine hai babada tauta ololoto, ma Keliso a bada
Yaubada. 4 Apo oloto awai anai unuhauna ina laupali bo ina bahababa
piko naka a bada Keliso e itepahinihinimayani. 5 Apo wawine ega
a ununu humahumana ma ina laupali bo ina bahababa piko naka
agona e itepahinihinimayani. Ani galenana i apapoe mei unununa
kalekaleyana. 6 Inapa wawine unununa ega ina lautataya, yaka apalana
ina boli haleya ma ina wihinimaya kaleyana binei. Uyahinei ina lutata
meya po hoi tapalolo galenana ina haki. 7 Houga tapalolo uyahina ega
emoemotana po oloto unununa ina lutataya, matababana oloto gale-
nana Yaubada anani wiwasawasa, ma wawine oloto anani wiwasawasa.
8 Matababana oloto tahatahayana ega wawine uyahinei ita liwawali, ma
wawine oloto uyahinei i liwawali. 9 Ma Yaubada oloto i laiwawali ega
wawine binei, ma wawine oloto binei i liwawali. 10 Uyahinei wiwine
hai linana ipa unununhi hina lautatahi tapalolo hougana uyahina po
wiwinehi hai wiponawogo agagohi uyahihi tu winoyanoya hina galeya.

11 Ma inapa Guyau a tahaya ta wotagoya yaka ega emoemotana po
wawine tunawana ina tanitaniwaga bo oloto tunawana ina tanitani-
waga. 12 Matababana wawine oloto uyahinei i wawala ma oloto wawine
i guni, po ataputana Yaubada uyahinei ta wawala mai.

13 Uyahinei ona nugotuhuya, apo wawine ega a ununu humahumana
ma ina laupali Yaubada uyahina iyowaka galenana i haki, bo? Nugote i
apapoe. 14 Ataputa hoi hipuli ta memae ma apo oloto apalana daodaona
ta galeya naka ani wihinimaya. 15 Ma apo wiwine apalahi daodaohi ta
galehi naka hai ani'mhuna po gasi ununuhi lutatana. 16 U lugagayo geka
pite, ega meka dewa gehouna tauta Yaubada a bolu ataputa uyahita.
Yaka ega iyai ina yampaliwilawila.

Guyau a am

17 Omi tapalolo binei ega ata kaokaoha, babana dewana o
dewedeweya apega lawa ona haguhi. 18 Ginouli tahatahayana naka
lawa hi palipaliweleu hi pa omi omboina uyahihi o kahakaha memi
po yamoha yamoha a bolu, yaka naka nugote moinana. 19 Ma omi
wikahakahana a dumalu ipa iyawoi tauhi Yaubada i laimoinahi ta
hanapugehi. 20 Ma omi omboina uyahihi Guyau a am winugohepana
o anani naka galenana ega ita haki, 21 matababana ega ota upuma
gogoneya ma gehoumi omi amgei o'mam ma omi lawa gehouhi anai
omhilagehi. Ma gehoumi o yamlabatana gasi gehoumi o umuma
labatana yaka o wobadebade. 22 Yaka omi u numa on'omam po gasi
on'umuma, ma ega ipa omi tapalolo ona iapapoeya po tu widayadayabu
o laiwihinihinimayahi. Naka binei ega ata kaokaohemi.

23 Ata Guyau Yesu a am nugotuhuna amaka hi wiatatiyeu po tau
a wiatatiyemi, naka uguwana Yudasa Yesu i nugohaleya apoma Yesu
palawa i waya, 24 po i wimaamala Yaubada uyahina ma i tomuya ma i
pa, 'Geka hiniu taumi bimiyei, yaka geka pitena ona dewadewaya ani
nugotuhu momota biugei.' 25 Hi am po i kokoe ma Yesu keyaka i waya po
i pa, 'Keyaka geka wogatala wouna binei, wogatalana tau talaugei a lidu-
maluya. Omi houga uma iyetana apo ona nugonugohepau.' 26 Uyahinei
palawa amna ma keyaka umana uyahihiyei Guyau a hilage binei ta
palipaligeleteya houga magomagouna a sigana ina gunawilena meya.

27 Ma apo iyai anianina ina yam yabayababeya bo Guyau a keyaka
in'umuma yabayababeya yaka lawana tauna a gou, matababana ata
Guyau hinina ma talana e dewadewa yabayababahi. 28 Ega yaka ata
dewa ubeihi ta winugonugotuhu tahaya po ta lidumalu meta apoma
muliyei anianina tan'ani ma keyakana uyahinei tan'uma. 29 Inapa iyai
in'omam yabayababa bo in'umuma yabayababa ma ega Keliso hinina
binei ina inugonugotuhu apo yohola libahibahi ina wialoni. 30 Naka
binei ma omi witapitapiya po omi witootogo hi maga ma he gelegeleta
uyahimi, ma omi bolu gehouhi amaka hi hilage. 31 Uyahinei i linanata po
tauta ata dewa ta woimahi, meka po apo Yaubada ina libahibahita. 32 Ma
inapa geka hougana Guyau ina laibahibahita yaka naka e laidumaluta
po ipa houga u naota apega tu mehipuli mitehi ina libahibahi emoteta.

33 Walewalehiu, hougana Guyau a am on'anani yaka omi lawa ona
iotonanehi po on'am gogoneya. 34 Ma inapa iyai am ina hilage yaka a
u numa in'om tahaya po ega ina yamlabatana tapalolo u hinena meka

po apo Yaubada ina libahibahimi. Naka amaka ma tamogi omi lugagayo
gehouhi he memae, ma apo a nehi uyahimi yaka apo a paliwelemi.

12

Yaubada a luguta uyahita

1 Walewalehiu, nugonugou ipa Yaubada a luguta alugota ubeihi emosi
po emosi uyahimi a liyayahi po ona hanapugeya. 2 Taumi lolowa hoi up-
uta o memae ani witumagana tapuhi po tapuhi uyahihi o palipalihalena
memi ma hi koyakoyamemi. 3 Ma u luhogala ipa ona hanapugeya iyai
Alugo Woiyawa uyahina e memae yaka naka Yesu ega ita paliguyoguy-
ougeya ma tamogi e kawakawaiguyougeya.
4 Alugo Woiyawa emosi hota tamogi a luguta tapuhi po tapuhi. 5 Guyau
emosi hota ma ata hagu tapuhi po tapuhi lawa ta welewelehi. 6 Bagibagi
tapuhi po tapuhi ta dewadewahi ma babahi emosi hota naka Yaubada,
tauna ginouli atapuhi i wogeletehi.
7 Alugo Woiyawa a ombenena lawa emosi po emosi awai e weleweleta
ipa uyahinei ata lawa ta haguhi. 8 Alugo Woiyawa a ombenena gale-
nahi tapuhi po tapuhi, lawa gehouhi tu'mpalihanahanapu ma gehouhi
tu'mpalihibahiba, 9 ma lawa gehouhi hai witumagana i lata Alugo
Woiyawa a hagu uyahinei po gehouhi tu luyawata 10 ma gehouhi tu
manini ma gehouhi tu bahapiko ma gehouhi alugo tapuhi po tapuhi tu
hanapugehi, ma gehouhi pona geha tu bahehi ma gehouhi baha anona
tu lugeletehi. 11 Geka gutahi naka Alugo Woiyawa tauna e woogeletehi a
nugotuhugei emosi po emosi uyahita.

Hini emosi ma guta tapuna po tapuna

12 Lawa hinina emosi hota ma gutana tapuna po tapuna. Ma gutaguta
atapuhi he memae hini emosi uyahina. Naka pite Keliso. 13 Tauta bolu
emosi hota babana hini emosigei ataputa he ibapatisota; mi Yudeya
po ega mi Yudeya, panipanihi po palipalihalenahi, ataputana Alugo
Woiyawa e weluweluwinita.
14 Ta hanapugeya hini emosi ma gutaguta tapuna po tapuna. 15 Apo ae
ina baha ina pa, 'Tau ega hini a bolu uyahina ata memae matababana
tau ega nima,' a bahana naka ega baha dumana. 16 Apo gasi taniga
ina baha ina pa, 'Tau ega hini a bolu uyahina ata memae, matababana
tau ega mata,' a bahana naka ega baha dumana. 17 Itapa hini atapuna
mata yawa ega emoemotana po baha gehouna ita nonoli. Apo gasi hini
atapuna taniga yawa ega emoemotana po ginouli gehouna ita galeya.
18 Ma Yaubada tauna a nugotuhugei hini gutagutahi hai bagibagi i
welehi. 19 Apo hini gutana emosi hota naka ega hini atapuna. 20 Uyahinei
hini emosi hota i wiwawali ma tamogi gutagutana i maga duma.
21 Uyahinei ega emoemotana po mata ina baha nae nima uyahina po
ina pa, 'Ega nugonugou tam,' ma ununu ina baha nae ae uyahina ina
pa, 'Ega nugonugou tam.' 22 Ma hinita gutagutahi gehouhi galenahi mei
hina tapiya ma tamogi hai bagibagi naka hini haguna binei. 23 Gasi
gutaguta gehouhi ega ipa ta hunehunehi po ubeihi tana ihinimaya,
tamogi ta galena itetehi po ta gowadihi. 24 Ma gutata kadikadidilina
ega tata galena iteteya. Matababana Yaubada hinita i wiwawali ipa
gutata tapitapiyahi ta galena itete imahiyehi 25 po ega wikahakaha ina
gelegeleta hini gutagutana uyahina. Yaka ataputa ta wiemota po ta

haguhagu meta ita bagibagi uyahina. 26 Inapa hinita gutana gehouna
ina wiyuwa apo hinita atapuna ina wiyuwa pahi. Mei gasi hinita gutana
gehouna ina kaoha, apo hinita atapuna ina kaoha pahi.
27 Tauta boluta Keliso hinina ma emosi po emosi hinina gutagutana.
28 Tauta Yaubada a bolu yaka geka ginoulihi e weleweleta: tahatahayana
tu wituwetuwega, wiluwagana tu bahapiko, witonugana tu wiatatiyana,
apoma manini tu dewana, tu luyawata, tu wihaguhagu, tu weluweluwai,
ma gehouhi pona geha tu bahehi. 29 Ataputana tu wituwetuwega, bo?
Ataputana tu bahapiko, bo? Ataputana tu wiatatiyana, bo? Ataputana
manini tu wogeletehi, bo? 30 Ataputana tu luyawata, bo? Ataputana
pona wouhi tu bahehi, bo? Ataputana baha anohi tu lugeletehi, bo? Eega
duma. 31 Tamogi bagibagi atapuhi geka Yaubada e weleweleta. Yaka
ona inugonugotuhu imahi bagibagi dewadewahi ubeihi, po gasi tahaya
dewadewa dumana a iatatiyemi luhogala binei.

13

Luhogala mamaena

1 Apo u wibaabani ina dewadewa duma po mei tu luguguya, po mei
yada tu winoyanoyahi hai wibaabani, ma luhogala u nugonugou ega ina
memae, apo u luguguyahi hina wiginouli yabayababa po mei inaga hina
ilawi ma himogo hina huwehuwena yababaya. 2 Ma apo tau Yaubada a
tu bahapiko po ginouli gowagowadahi a hanapugehi po a hanapu duma
po u witumaganagei a baha po oya hina nae uheiya, ma luhogala u
nugonugou ega ina memae apo tau mei lawa yabayababa. 3 Ma inapa
u gapola atapuhi tu dayadayabu a welehi ma hiniu a palihaleya po
hina apapuya hoi ani witalaguyaba, ma luhogala u nugonugou ega ina
memae u bagibagi anona apega a tuhagaya.
4 Luhogala dewa atapuhi i gelagonihi, luhogala i'mtaibagibagi po i
lunugohegohegoya lawa uyahihi, ma ega ita yamgenagenalili, ma ega ita
nugonugotuhu meya po ita nugonugogegae, 5 ma ega ita tanitanigapota.
Luhogala ega ita yamgaganu ma ega ita lauhinidoodola ma ega ita
laubigo. 6 Luhogala dewa apapoena binei ega ita kaokaoha ma dewa
dumadumaluna binei e kaokaoha. 7 Luhogala e hagahaga momohita.
Luhogala e laimoineta. Luhogala e inugonugotuhu lagoneta. Luhogala
e yamtaibagibagiyeta.
8 Uyahinei luhogala apega ina kokoe ma tauhi Yaubada a tu bahapiko
hai baha apo hina kokoe. Tauhi pona geha he ibaabaniyehi bahahi apo
hina kokoe. Tauhi tu hanahanapu hai hanapu apo ina kokoe. 9 Babana
ita hanapu geka hougana tupo hotana ma gasi ata bahapiko tupo hotahi.
10 Ma houga e nenei apo hanapu dumadumaluna ina geleta po hanapu
odubona ta winugoguluwi. 11 Tau lolowa a itewela po u dewa mei
tewela ma geka hougana a inugomagula po logaloga hai wibaabani
po hai dewa po hai winugonugotuhu u nugonugou amaka hi kokoe.
12 Geka hougahi ata winugohiyahiyawa hi wigahugahu, ma yohola apo
ta galena imahiyeya. Ma tau hanapu tupo hotana a hanapugeya, ma
tamogi yohola apo atapuna a hanapugena imahiyeya, apo geka hougana
Yaubada ina hanapugena dumau yaka.
13 Ginouli tonuga memewahagahi: witumagana, nugotuhu lagona,
luhogala. Tonugahi geka naka luhogala i lata duma.

14

Alugo Woiyawa a ombenena

1 Uyahinei ona wileta kadidili po ona lauhogala ma gasi ona wileta po
Yaubada Alugona a ombenena uyahita ona tuhagaya naka ani'mbenena
dewadewana ipa Yaubada a baha tana ipikogeya. 2 Ma ani'mbenena
gehouna lawa uyahita naka pona geha uyahihiyei ta ibaabani. Bahahi
anona naka Yaubada uyahina ta ibaabani ma ega lawa uyahihi tata
ibaabani. Uyahinei bahahi anohi lawa ega hita hanapugehi babana
Alugo Woiyawa a kadidiligei ginouli laugowagowadahi ta ibaabaniyehi.
3 Ma apo tu bahapiko Yaubada a baha ina ibaabaniyeya yaka lawa u
nugonugohi ina lugadagadali po hai ani towolo kadidili ma hai hagu
ma hai lunugootootogo hina tuhagaya. 4 Inapa lawa gehouna pona
tapunei ina ibaabani naka tauna tunawana e haguhagu meya tamogi
inapa tu bahapiko gehouna ina ibaabani naka tu witumagana boluhi e
haguhaguhi. 5 Tau u luhogala ipa atapumi pona tapuhiyei ona ibaabani,
ma u luhogala baneina ipa ona bahabaha piko babana tu bahapiko hai
bagibagi ginouli baneina. Ma pona tapuhiyei wibaabanina naka ega
ginouli baneina ma inapa lawa gehouna baha anohi ina laugeletehi naka
ginouli dewadewana bolu hai hagu binei.

6 Walewalehiu, apo a nehi uyahimi po pona tapunei ana ibaabani nu-
gote apega hagu ona tuhagaya. Ma apo a nehi uyahimi yaka Yaubada a
hanapu gowagowadana a wogeleteya po awai a nugonugotuhuhi a pali-
welemi, po gasi Yaubada a baha a bahabaha pikogeya, po a wiatatiyemi,
uyahinei hagu apo ona tuhagaya. 7 Ega a dumalu ipa mei dilehu ta
huwehuwena yabayababaya ma lougo gadona ta lawilawi, naka apega
kikina lawa hina nonola tuhagaya. 8 Ma apo himogo hina huwehuwena
yabayababaya naka daguguna apega ta nonola tuhagaya po tana pa
noka gawiya binei. 9 Tauta naka pitena inapa ega tana ibaabani dumalu
ata baha lawa apega hina nonola tuhagaya babana ata wibaabani mei
gololo yabayababa. 10 Hoi hipuli pona tapuhi po tapuhi he memae ma
tupo emosi po emosi tauhi ponahi dumana hi hanapugeya. 11 Tupo
gehouhi ponahi ega ata hanahanapugehi uyahihi tau mei hewahewa
babana a winugoneina po ega emoemotau ponahi a hanapugehi. Mei
tauhi gasi ega emoemotahi ponau hina hanapugeya. 12 U lawa, inapa
nugonugomi ani'mbenena ona waya po uyahimi yaka ona wileta po
Yaubada Alugona a ombenena uyahinei a bolu ona wikadidilihi.

13 Ma apo iyai uyahimiyei pona tapunei ina ibaabani yaka ina laupali
Yaubada uyahina ipa baha anona ina weleya po lawa uyahihi ina
palipaligeleteya. 14 Ma inapa pona tapunei a lupali naka alugou yawa
e lupali po u bahahi anohi ega ata hanapugehi. 15 Ega yaka awai apo a
dewaya? Geka pite: pona tapunei apo a lupali po gasi ponaugei apo a
lupali. Ma pona tapunei apo lougo a lawi po gasi ponaugei apo lougo a
lawi. 16 Apo tam iyai pona tapunei una wotalagae ma anona om lawa ega
hina hanapugeya naka iyowai ma apo bolumi ona lueena gogona. 17 Om
wotalagaena i haki ma tamogi ega ita haki duma babana om lawa ega
uta haguhi.

18 Yaubada a mamala dumaya babana pona tapuhiyei a ibaabani
duma, ma apoma taumi. 19 Ma tapalolo omboina gogonana uyahina nu-
gonugou pona awai a hanahanapugeya uyahinei wiatatiyana kukuna a

baheya lawa uyahihi, ma ega ata luhogaleya pona tapunei ana ibaabani
duma babana lawa ega hita hanapugeya.
20 Walewalehiu, nugonugomi ega hina itunowanowa ma nugonugomi
hina wilawa banai. Ma ega dewa apapoe binei ona inugonugotuhu
duma ipa ona hanapugeya. 21 Matababana lugagayo Bukana u hinena
i baheya i pa,
‘Yohola hewahewa apo hina nei
po pona tapuhiyei u bolu hina paliwelehi
ma tamogi u bahahi apega hina wotagohi.’
Yaubada a baha geka pite.
22 Pona tapuhiyei ta ibaabani naka wekiwekilala ega tu witumagana
ubeita ma tu meuputa ubeihi. Ma bahapikogei ta ibaabani naka wekilala
ega tu meuputa ubeihi ma tu witumagana ubeita. 23 Itapa taumi tapalolo
binei ot’omboina gogona po pona tapuhiyei ota ibaabani ma tauhi tu
meuputa apo hita lui mai po pona waipilipilihi hita nonolihi apo hita
pa, ‘O badebade!’ 24 Ma inapa Yaubada a baha ona bahabaha pikogeni
ma tauhi tu meuputa hina lui po bahapikona hina nonoli apo hai
powa hina galena tuhagahi ma hina wigou mehi, 25 ma hai nugotuhu
gowagowadahi tu bahapiko apo hina paligeletehi. Yaka tu meuputahi
hina polou po Yaubada hina wotalagiyeya, ma hina pa, ‘Moina dumana,
Yaubada u hayami e memae.’

Tapalolo gogona palihibahibana

26 Walewalehiu, u baha a baba gegeka: apo tapalolo binei on’omboina
gogona yaka lawa gehouhi lougo hina wononogogeya ma lawa gehouhi
hina wiatatiyana ma gehouhi nugotuhu wouna hina paligeletehi ma
gehouhi pona tapuhiyei hina wibaabani yaka lawa gehouhi bahahi
anohi hina paligeletehi po naka bagibagihi uyahihiyei lawa ta wika-
didilihi. 27 Ma inapa pona geha lawahi hina ibaabani yaka naka i haki
apo luwaga bo tonuga hina wibaabani ma tamogi emosi po emosi hina
wibaabani ma hai baha tu’mbuibui apo bahahi anohi ina paligeletehi.
28 Ma inapa ega pona tu’mbuibui ina memae ega emoemotana po iyai
pona tapunei ina wibaabani tapalolo u hinena yaka tauna tunawana
nugonugonei ina wibaabani Yaubada uyahina.
29 Ma tu bahapiko luwaga bo tonuga hina wibaabani po ona lutani-
gana yaka hai bahahi ona inugonugotuhugena imahiyehi. 30 Apo tu
bahapiko gehouna ina ibaabani ma lawa gehouna nugotuhu wouna ina
tuhagaya yaka ina towolo po ina paligeleteya po tu bahapikona ina todi.
31 Naka pite atapumina emoemotami emosi po emosi ona bahabaha piko
po atapumina omi hanapu po omi hagu ona tuhagahi. 32 Tu bahapiko
emoemotahi po hai wibaabani hina galena iteteya, 33 babana Yaubada
tauna e laidumadumaluta yaka anai nugohegoyata ta tapatapalolo.
34 Ma taumi wiwine tapalolo uyahina ona genuwana imahi ma ona
lautanigana mei tu witumagana meyagai atapuhi uyahihi? Mataba-
bana Buka u hinena Mose a lugagayo wiwine ubeihi ipa apega hina
tanitaniwaga ma hina iyateyate. 35 Ma wiwine inapa nugonugomi
awai gehouna ona hanapugeya yaka omi numa u hinehi agagomi ona
lubayadehi po hina wiatatiyemi. Matababana wiwine tapalolo u hinehi
he ibaabani ani wihinimaya uyahita. 36 Ega ona nugonugogegae po
ona pa taumi tunawami uyahimiyei Yaubada a baha e gelegeleta bo
tunawami uyahimi e memae.

37 Ma apo iyai ina nugotuhu meya po ina pa tauna tu bahapiko
ma Yaubada Alugona uyahina yaka u baha geka ina kawamoineya
naka Yaubada uyahinei i nei. 38 Ma inapa lawana u baha ega ina
kawamoineya yaka a baha ega ona kawakawamoineya.
39 Uyahinei, walewalehiu, ona wileta kadidili po Yaubada a baha ona
bahabaha pikogeya ma pona tapuhi wibaabanihi ega ona gudugudu hi.
40 Ma tamogi ginouli atapuhi ona laidumaluhi omi tapalolo uyahina.

15

Keliso a towolo meme

1 Walewalehiu, a luhogaleya ipa a winugohepa memi, lolowa tuwega
dewadewana a luguguyeya po o nonoli ma uyahina o palihalena memi
po o towolo kadidili. 2 Tuwega dewadewana uyahina luyagohana o
tutuhagaya inapa u bahana ega nugomi ina guluwi yaka apo ona towolo
kadidili po omi witumagana apega hina powa.
3 Lolowa tuwega dewadewana binei Yaubada awai i bahebaheya
uyahiu naka a paliwelemi. Ma nugotuhu baneina naka Keliso ata
apapoe ubeihi i hilage mei Yaubada a Buka i bahebaheya pite. 4 Hoi
kokowaga hi houna imahiyeya ma tamogi iyeta tonuga hi kokoe ma i
towolo meme mei Yaubada a Buka i bahebaheya pite. 5 I towotowolo
meme po Pita uyahina i wogeletena meya ma gasi a hewahewali uyahihi
i wogeletena meya. 6 Ma iyeta gehouna walewalehita magouhi handele
nimitutu uyahihi i wogeletena meya. Bolu naka tupohi amaka hi hilage
ma hi maga duma anai yautuhi. 7 Yamesa uyahina i wogeletena meya
ma tu wituwetuwega uyahihi i wogeletena meya. 8 Ma anani kokoe
tau uyahiu i wogeletena meya, tamogi u houga guni meme uyahina a
wigwameyameya.
9 Tau gowa tu wituwetuwega ega ita linanau, babana Yaubada a bolu
a iapapoenihi. Uyahinei Keliso a tu wituwetuwega atapuhi hi haki
lagoniu. 10 Ma tamogi Yaubada i lunugotootogogeu po i haguwe ma
ega ita hagu yababau, tamogi tu wituwetuwega atapuhi hai bagibagi
a lagonihi ma ega tau u kadidiligei ma Yaubada a lunugotootogogogei.
11 Yaka hawena, tamogi naka tauhi ma tau tuwega dewadewana to
lauguguyeya po amaka Keliso o witumaganeya.

Ata towolo meme binei

12 I luguguya uyahimi to ibaabaniyehi Keliso a hilage po a towolo
meme o witumaganeya. Ma awai binei gehoumi o pa, ‘Lawa ega
emoemotahi po hilagei hina towolo meme?’ 13 Itapa lawa ega hilagei
hita towotowolo meme yaka ega Keliso hilage uyahinei ita towolo meme.
14 Yaka naka i luguguya ega anona po taumi gasi omi witumagana Keliso
binei ega anona. 15 Po tauyai Yaubada a tu wituwetuwega mei tona
ikoyakoyama i wibaabani uyahihiyei babana to pa, ‘Yaubada Keliso
hilage uyahinei i witowolo meya.’ Ma gehoumi o pa, ‘Ega tu hilahilage
hita towotowolo meme.’ 16 Omi nugotuhu iyowai? Keliso gasi ega ita
towolo meme, bo? 17 Itapa Keliso ega ita towolo meme yaka naka omi
witumaganahi Keliso uyahina ega kikina anona po apo omi apapoe
uyahina ota memae. 18 Ma omi winugonugotuhu o pa tauhi lolowa
Keliso hi itumaganeya po hi hilahilage apega hina luyagohana, bo?
19 Tauta gasi Keliso tu witumaganena ta winugotootogo duma inapa

Keliso a hagu hoi hipuli geka hougana uyahita tunawa binei ma ega
houga e nenei hilage u mulina binei.

20 Ma a dumalu dumana naka Keliso hilage uyahinei i towolo tahaya
yaka apo tu hilahilage atapuhi hina towolo meme. 21 Lawa emosi hota
a dewa uyahinei hilage i geleta hoi hipuli naka Adam, ma gasi lawa
emosi hota a dewa uyahinei towolo meme i wogeleteya. 22 Matababana
Adam a apapoe uyahinei magomagouta hilage uyahita i geleta, ma
Keliso uyahinei luyagohana ta tuhagaya. 23 Ma luyagohana galenana
geka pite, Keliso i towolo tahaya ma hougana ina gunagunawilena meya
tauta iyawoi a bolu apo ta towolo meme. 24 Apoma houga anani kokoe
uyahina, Keliso apo Tomodulele a tu manini po tu kadidili hoi yada po
hoi hipuli ina tuibaabahi po Amana uyahina anani taniwaga ina wele
damaneya. 25 Matababana Keliso apo anai kadidilina ina tanitaniwaga a
sigana Yaubada a gawiya atapuhi ina tuibaabahi. 26 Ma gawiya baneina
ani kokoe uyahina apo Keliso ina kadidila lagoni naka hilage ina buiya
po luyagohana. 27 Matababana taniwaga atapuna Yaubada Keliso i
weleya, ma tamogi Tu'mbenenana Keliso apega ina taniwageya. 28 Apo
yohola Keliso ina witaniwaga yaka ginouli atapuhi ina tanitaniwagehi
po apoma ina palihalehi Amana uyahina babana Keliso a taniwaga
atapuhi Amana e weleweleya, uyahinei Yaubada apo i gelagona duma.

29 Ma itapa tu hilahilage ega hita towotowolo meme ma awai binei
taumi mi Kolinito gehoumi bapatiso o wiwaya tauhi hilahilagehi ubeihi?
30 Ma tau iyowai? Itapa hilage uyahinei ega tata towotowolo meme,
awai binei apo ata wobagibagi gawata ma wiyuwa ata ialonihi Keliso
binei? 31 Babana iyeta emosi po emosi tau tu hilahilage ma tamogi anai
kaohau omi witumagana ata Guyau Yesu Keliso uyahina binei. 32 Ma
geka hougana u Epeso a memae, lawa hi winugoneina po mei gamogamo
he woyahiyahi uyahiu babana towolo meme binei a ipaliwelena. Ma
inapa ega hilage uyahinei ta towotowolo meme,

'Yaka tan'omam po ta umuma ma ta kaokaoha.'

33 Naka bahana koyama, ega hina koyakoyamemi apo omi dewa dewade-
wahi hina wiapapoenihi. 34 Omi dewa dumadumaluhi ona galena itetehi
po ega mei tu umabuubuwa hai dewa ona wotagoya. Gehoumi yohola
Yaubada o inugoniniyeya. Ona wihinimaya duma.

35 Ma gehoumi towolo meme binei o ilulubayada o pa, 'Tu hilahilage
iyowai ma he towotowolo meme? Ma tu towolo meme hinihi galenana
meka pite?' 36 Yaka ona winugonugotuhu imahi po ona hanapugeya hoi
tano ta laupehi ega emoemotana po pehi polana ina lahaya apo inapa
ega ta guluwi po ina buda tahaya. 37 Ma heki ona nugotuhu imahiyeya
apo pehi polana hoi hipuli ta houni po e lahalahaya apega galenana
mei lolowa polanana ma apo ina buiya po galenana tapuna. 38 Yaka
pola emosi po emosi he lahalahahi galenahi tapuhi po tapuhi, Yaubada
a nugotuhugei i wiwawalihi. 39 Ma hinita gasi Yaubada a nugotuhugei i
wiwawali. Lawa hinita galenana tapuna ma gamogamo hinihi galenahi
tapuhi, ma kiu hinihi galenahi tapuhi, ma iyana hinihi galenahi tapuhi.

40 Yada ginoulihi he memae, po gasi hipuli ginoulihi he memae ma hai
didiga tapuhi po tapuhi. 41 Ma kabudala galenana tapuna ma wamahiya
galenana tapuna, ma ubona galenana tapuna, ma ubona emosi po emosi
galenahi tapuhi po tapuhi.

42 Naka pite gasi, ata towolo meme galenana ginouli hilahilagena ta
guluguluwi, ma ginouli ega ita hilahilage apo ina towolo meme. 43 Hinita
wopilopilohi he guluguluwihi ma ta towotowolo meme anai didigata.
Hinita tapitapiyahi he guluguluwihi ma ta towotowolo meme anai ka-
didilita. 44 Matababana hipuli a hini apo hina guluwi hoi kokowaga ma
yada a hini apo ina towolo meme.

Hipuli a hini tapuna ma yada a hini tapuna 45 mei Yaubada a Buka
gilumana i palipaliweleta i pa, ‘Lawa tahatahayana Adam hinina anai
yautuna,’ ma lawa wiluwagana naka Keliso tauna luyagohana waiyau-
tuna e weleweleta. 46 Lawa ata luyagohana ega ita geleta tahaya ma
yautu i geleta tahaya apoma ata luyagohana muliyei. 47 Babana lawa
tahatahayana Yaubada i iwawali naka hipuli dubudubunei ma lawa
wiluwagana yadei i hopu mai. 48 Adam hipuli dubudubunei i wawala
mai yaka tauta gasi hipuli dubudubunei ta wawala mai tamogi Keliso
tauna lawa yadei i hopu mai yaka tauta apo mei Keliso po ta wilawa
mi yadena. 49 Uyahinei galenata mei lawana hipuligei ma tamogi
galenatana apo ina buiya po mei Keliso lawa yadei.

50 Walewalehiu, ona nugotuhuya hini hipuligei ega emoemotana po
Yaubada anani taniwaga ina luiya, matababana hini hipuligei budabu-
dana ma hini yadei apega ina buda.

51 O nonoli, baha gowagowadana ma a palipaliwelemi, tauta Keliso
a bolu ataputa apega ta hilage ma gehouta apo ta memae ma Yaubada
hinita ina wobuinihi. 52 Houga anani kokoe uyahina mala emosi himogo
hina huweni po Yaubada hinita ina wobui yagiyaginehi po tauhi tu
hilahilage anai hini wouwouhi hina towolo meme ma tauta a yaututa
hinita apo gasi ina liwounihi. 53 Yaka Yaubada apo hinita budabudahi
po hilahilagehi ina liwou mehi po hina metuwetuwenai. 54 Houga noka
uyahina Buka a baha ina limoinena imahiyeya babana i pa, ‘Apo hilage
ina liyababaya ma tauta ta mewahaga.’
55 ‘Hilage, meka om kadidili? I kokoe.
Hilage, meka om wiyuwa? I kokoe.’
56 Hilage e ananita ata dewa apapoehi uyahihiyei ma Mose a lugagayo
uyahihiyei ata dewa apapoehi ta gagalena tuhagahi. 57 Ma ata Guyau
Yesu Keliso uyahinei hilage ta kadidili lagoni yaka tana imaamala la-
batana Yaubada uyahina.

58 Walewalehiu, awai a bahebaheya uyahimi naka binei ona towolo
momota ma ona kadidili ma houga magomagouna ona ileta imahi
Guyau a bagibagi uyahina, babana Guyau a bagibagi anona apo yohola
ta tuhagaya.

16

Ombenena binei

1 Ma ginouli gehouna naka ani’mbenena Yaubada a lawa Yelusalem
hai hagu binei. Lolowa mi Galatiya hai ombenena binei a palipaliwelemi
naka pite taumi gasi ona dewaya. 2 Dalabu emosi po emosi atapumi
omi ombenena ona huhouni. Inapa lawa awai om mone ina lata yaka
ani’mbenena baneina una houni ma inapa lawa awai om mone ega ina
lata yaka ani’mbenena habuluna una houni. Ani’mbenena naka ina
nonogo po ina memae ma a lugeletahi. 3 Ma houga awai a laugeletahi
uyahimi naka lawa gehouhi ona winaganihi po omi ani’mbenena hina

niyeya Yelusalem, yaka pepa a gilumi po u nimahi ma hina nae u
Yelusalem. 4 Ma apo ina linanau yaka tau mitehi to nae Yelusalem.
5 Geka hougana ipa a tahaya nae Masedoniya ma apoma a nehi
uyahimi 6 po naka hotana a wiyagohina. Apo nugote naka hota a
meidaodao a sigana houga wayau ina kokoe ma tupo awai a nugotuhuya
yaka ona haguwe po a kadau nae uyahihi. 7 Ega ata luhogaleya ipa houga
kukuna a memae uyahimi ma inapa Guyau u houga ina palihaleya yaka
apo ta meidaodao naka hota. 8 Ma geka hougana tau u Epeso a memae a
sigana Penitikosi tolehana uyahina ma apoma a nehi uyahimi. 9 Apega
a bulili babana dobu geka uyahina gaogao baneina a tuhagaya Yesu a
bagibagi binei, hawena u gawiya he memae ma ega ata genogehi.
10 Ma apo Timoti ina nehi uyahimi yaka ona likaohaya po ega ina
nugonugodubu, babana tauna e wobagibagi ata Guyau binei mei tau a
wobagibagi pite. 11 Ega iyai gehouna Timoti ina ihinigigiyeya, ma houga
awai ina gunagunawileya yaka ona haguya po anai nugohegoyana ina
gunawilena meya, babana walewalehita gehouhi mitehi a ototonihi.
12 Walehita Apolo, lolowa a paliweleya ipa walewalehita mitehi hina
nehi po i luhinigigai, ma inapa gaogao ina tuhagaya yaka apo ina nehi.

Baha anani kokoe

13 Ona galena itete memi ma witumagana dumanei ona towolo
moomota ma ona kadidili anai nugomotumi. 14 Ma omi bagibagi atapuhi
uyahihiyei ona lauhogalena memi.
15 Sitibeni a manago mitehi amaka o hanapugehi tauhi Keliso tu witu-
maganena tahatahayahi Giliki u tuponana, tauhi amaka hi palihalena
mehi Yaubada tu wiwoiyawena haguhi binei. 16 Yaka walewalehiu,
taumi hai baha ona wotagoya ma iyawoi nawa Keliso binei mitehi he
wobagibagi tauhi hai baha ona wotagoya. 17 Geka hougana a kaoha
duma babana Sitibeni ma Patuneto ma Akeko amaka hi nei po tauhi mei
taumi luhalenami po he laikaohau. 18 Naka pite gasi taumi lolowa hi
ikaohami yaka geka hougana u kamna hi liwou meya. Naka binei lawa
mei tauhi ona iyateyatehi.
19 Yaubada a bolu emosi po emosi Asiya tuponanei hai wimaamala
uyahimi. Akwila ma Pilisila, tu witumagana hai u numa he tapatapalolo
ata Guyau gowanei hai wimaamala uyahimi. 20 Walewalehita atapuhi
hai wimaamala uyahimi.
Winiuyagoyagonagei ona mamala memi.
21 Tau geka u wimaamala nimaugei a gilumiyahi.
22 Apo iyai Guyau ega ina luhogaleya yaka paliguba ina wialoni.
Guyau e nenei.
23 Ata Guyau Yesu a lunugotootogo ina melabenimi.
24 U luhogala Yesu Keliso gowanei atapumi uyahimi.

2 KOLINITO

Wimaamala

1 Tau Paulo Yaubada a nugotuhugei a ituwetuwega Yesu Keliso binei.
Ma walehita Timoti.
Omi gilumana i nenehi naka Yaubada a bolu u Kolinito ubeimi. Ma
gasi Yaubada tu wiwoiyawena Giliki tupona atapuna u hinena ubeihi.
2 Yaubada Amata po Guyau Yesu Keliso hai lunugotootogo po hai
nugodumola hina melabenimi.

Yaubada a hagu

3 Yaubada tauna Guyau Yesu Keliso Amana ta mamali tauna lunugo-
tootogo a baba. Yaubadana uyahinei wihaguhagu atapuna e nenei
ta mamali. 4 Tauna ata pilipili atapuhi uyahihi e haguhaguta. Yaka
wihaguhagu emosina Yaubada e weleweleta uyahinei apo lawa gehouhi
hai pilipili tapuhi po tapuhi ta haguhi. 5 Matababana Keliso a wiyuwa
magomagouhi u hinehi tauta mitehi yaka gasi Keliso uyahinei Yaubada
a wihaguhagu baneina apo ta wialoni. 6 Inapa Yaubada a bagibagi
binei tona iyuwa yaka naka taumi hagumi po luyagohanami binei to
iyuwa. Ma inapa hagu to tuhagaya yaka taumi gasi apo ina hagumi
po wiyuwahi emotahi ton'omtaibagibagiyehi po apo ina ikadidilimi po
on'omtaibagibagi. 7 I witumagana lagona a kadidili uyahimi e mamae,
matababana amaka to hanapugeya naka mei i wiyuwa u hinehi o iyuwa
naka pite gasi apo hagu tona ialonihi gasi taumi ona wialoni.
8 Walewalehiyai, Asiya u tupona pilipili to ialonihi ipa to winugo-
hepami. Witai uyahiyai hi huhounihi naka hi lata po hi witai duma
po yautuwe a nugotapiyeya. 9 Maya a wiwaya naka amaka mei u
hilage hina lueeneya. Tamogi noka i waawala naka ipa ega ana ituma-
ganena meu, ma Yaubada tauna tu hilahilage e itowolihi ipa uyahina
a lauwahala. 10 Hilage banei dumana uyahinei i luyawahiu po apo ina
wiluyagohaniu. Ma u witumagana lagona tauna uyahina a houni po apo
ina luyawata meu. 11 Taumi gasi ipa lupaliyei ona haguhaguiyai. Yaka
apo lupali atapuhi ubeiyai Yaubada ina wimihehi po Yaubada apo ina
kawaidewidewiyai, ma lawa boluhi apo ubeiyai ma hina wimaamala
tauna uyahina.

Paulo a wiwogatala i buiya

12 I nugogegae naka gegeka. I winugonugotuhu i bahena idumaluya
naka i bagibagi geka hipulina uyahina po gasi ginouli baneina naka
i witulatulana taumi mitehi naka tauhi Yaubada a nugotuhu wai-
woiyawanei po a baha moinanei i tanitaniwageiyai. Ega tu mehipuli
hai nugoholaholagei ma Yaubada a lunugotootogogei. 13 Naka binei to
yamgilumanehi ega bahagowagowadei ma ipa ona hanapugena pahi.
14 Awai to gilugiluma neiyahi to luhogaleya ipa nugonugomi hina lu-
gadagadalihi po ona hanapugeya ega tota koyakoyamemi. Yaka ata
Guyau Yesu a iyeta gunawilana meme uyahina apo ona winugogegeiyai
mei to nugonugogegemi pite.
15 Omi nugogegae a hanapugena dumaya yaka lolowa u wiwogatala
ipa a nehi uyahimi mala luwaga po omi kaoha ina lata duma. 16 A
luhogaleya ipa u nae Masedoniya uyahina a weludadanimi po gasi u

gunawilana uyahina a dadana memi. Ma a daadana memi uyahina apo
ona haguwe po a kadau nae u Yudeya. 17 Geka u wiwogatalana a wom-
oomohi ega tau tu lunugoluwaluwaga. U wiwogatala a dewadewahi ega
mei tu mehipuli ginouli emosi binei he lueena ma a dumalu ega.
18 Amaka mei Yaubada e bahabaha moina naka pite u paliwitumagana
uyahimi. Ega ata lueena ma anona ega. 19 Matababana Yaubada Natuna
Yesu Keliso, Sailasi po Timoti po tau to guguyeya u hayami naka ega 'Ee'
ma 'Eega'. Tauna Yaubada a limoina. 20 Matababana Yaubada a pali-
witumagana atapuhi lueenahi naka Keliso uyahina. Geka binei tauna
uyahinei 'Moina' ta bahebaheya ipa Yaubada ta wiwasewaseya. 21 Yaka
Yaubada tauna Keliso uyahina e itowolo moomohiyai taumi miteiyai.
Ma gasi Yaubada tauna i winaganita po i wotepanita 22 po tauna a
wekiwekilala uyahita i houni naka Alugona Waiwoiyawana i weleta po
u nugonugota mei anani'mbenena tahatahayana. Ma uyahinei ta hana-
pugeya anani'mbenena gehouhi ubeita i wononogogehi po he iotonana.
23 Yaubada a bahebaheya tauna u tu bahamoina, tauna nugonugou
hinena i hanapugena pahi naka ega ata koyamemi, ma u nehi u Kolinito
a womoomohi babana ipa a hagumi po ega a linugodubumi. 24 Awai ipa
ona itumaganeya ega tota ileta ipa uyahina to witaniwaga. Matababana
to hanapugeya naka omi witumagana uyahihi o towolo momota. Yaka
taumi miteiyai ta wobagibagi omi kaoha binei.

2

1 Uyahinei u nugotuhu a dewaya ega ipa a nememahi po a winu-
godubumi. 2 Matababana inapa a winugodubumi naka iyai yagana
e memae apo ina winugokaohau? Lawa tu winugokaohau naka apo
a winugodubumi. 3 Geka binei ma naka bahana a giluma neiyahi
uyahimi. Ega nugonugou ipa a nehi po taumi ipa ona inugokaohau
ona winugodubuwe. Matababana a hanapugena dumaya naka u kaoha
taumi gasi omi kaoha. 4 Ega yaka a'mgiluma mahi anai nugopilipiliu po
anai nugowiyuwau po anai matadiligwegweu ma a'mgiluma. Ega ipa a
winugodubumi ma ipa u luhogala a lata uyahimi ona hanapugeya.

Tu apapoe paligigilana
(1 Kolinito 5.1-13)

5 Inapa tulami ina linugowiteniu naka ega tau tunawau ita linu-
gowiteniu ma atapumi gasi nugote i liwiteinimi. 'Nugote' a bahebaheya
ega ipa tulami a lipilipili dumaya. 6 Ma lawa bolumi o'mboina po
wimeihana geka pite lawana o weleweleya naka amaka emoemotana.
7 Tamogi ona paligigili ma ona wikadidili po ega ina nugonugodubu
lagona po ina pipeu. 8 Uyahinei a lupaliyemi ipa omi luhogala tauna
binei ona wogeletena meya. 9 Geka binei ma a'mgiluma mahi ipa omi
wiponawogo a ludadani po a hanapugemi naka moina ginouli tapuhi
uyahihi o wiponawogo, bo eega? 10 Iyai gehouna a apapoe ona paligigili
yaka tau gasi a paligigili. Ma inapa awai binei ma an'ompaligigila yaka
naka Keliso u matana ma a dewaya taumi ubeimi. 11 Ma a dewaya ipa
Tomodulele ega ina gegelagonita, matababana a nugotuhu amaka ta
hanapugehi.

Keliso uyahinei ta kadidili

12 Hougana u Tolowasi a lugeleta po ipa Keliso tuwegana dewadewana
a guguyeya naka Guyau noka hosi u gaogao i hoeya. 13 Tamogi nugonu-
gou ega ita yato babana walehita Taitasi a bihena aweya u Tolowasi. Ega
yaka a mamalihi ma a nehalehi po a nae u Masedoniya.
14 Ma Yaubada ta mamala dumaya babana tauna a weluweluwinagei
houga magomagouna Keliso uyahinei ta kadikadidila lagona. Ma tauta
uyahitiyei tauna galena tuhagana i gunanohaya po tupo atapuna mei
dadi puguna. 15 Matababana tauta mei dadi puguna wodewadewana
Keliso i'mbeneneya Yaubada uyahina. Naka pugunana e gunanohaya
po tu luyagohana po tu hilahilage u hayahi he noonoli. 16 Tu hilahilage
uyahihi geka pugunana mei ani hilage. Ma tu luyagohana uyahihi geka
pugunana tauna luyagohana e neneiyai. Geka binei ma iyai emoe-
motana apo geka witeihi ina dewahi? 17 Tamogi tauyai emoemotiyai
matababana tauyai ega mei lawa gehouhi tauhi Yaubada a baha hi waya
po mei ani wigimagimala. Tauyai Yaubada a wihimilana binei tauna u
matana nugotuhu moinanei to ibaabani Keliso gowanei.

3

Wiwogatala wouna a tu bagibagi

1 Geka bahana gololona mei a wohepa meu, bo? Ma nugote ega
ota hanapugeu, bo? Tau ega mei tu witoumanemi po nugonugomi
palihanahanapu gilumana tau uyahiugei ina nehi uyahimi ma ega tota
luhogaleya ipa taumi uyahimiyei ina nei uyahiyai. 2 Odubona ma i nei
po amalai u palihanahanapu gilumana naka taumi. U nugonugomi a
gilumihi po lawa magomagouhi hi hiyawi po hi hanapugeya. 3 Ma i
lugeletena dumaya naka Keliso tauna geka gilumana i dewaya po tau a
lugeleteya lawa u matahi. Tauna ega ani'mgiluma uyahinei it'omgiluma
ma Yaubada Lauyagohanana Alugona Waiwoiyanei i'mgiluma. Ma gasi
ega ani'mgiluma gaima yawayawatana uyahina it'omgiluma mei Mose
a lugagayo ma ani'mgiluma lawa u nugonugomi.
4 Geka bahana to baheya babana Keliso uyahinei ma to nugokadidili
Yaubada u matana. 5 Ega awai gehouna uyahiyai ita memae ipa apo to
bahena meiyai naka emoemotiyai apo geka bagibagina to dewaya. Nu-
gokadidili uyahiyai e memae naka Yaubada uyahinei e nenei. 6 Tauna i
winugokadidiliyai po wogatala wouna to ipaliweleneya. Geka wogatala
wouna naka ega lugagayo gilugilumana ma Alugo Woiyawa. Matababana lugagayo gilugilumana naka lawa e ununihi ma Alugo Woiyawa
luyagohana lawa e welewelehi.
7 Lugagayona naka ani'mgiluma gaimana uyahina hi gilumi po
hougana Mose i wiwaya naka hougana Yaubada a kaoha namanamalina
i wogeleteya. Hawena Mose tepana yayatana i yababa po i nenae tamogi
lugagayona yayatana i wimatatona duma po ega emoemotana ipa mi
Isalaela Mose tepana hina gagaleya. Lugagayo a bagibagi u hinena lawa
he hilahilage ma hougana i nenei naka i namala dumaya. 8 Uyahinei
ma Alugo Woiyawa namalina i lagona duma a bagibagi u hinena. 9 Ma
lugagayo dewana tauna apapoe wigouna e neneiyai naka a namanama-
lina i nei. Uyahinei ma Alugo Woiyawa tauna kawaidumalu e neneiyai
naka apo namalina ina lagona duma. 10 Ma amalai namanamalinana
tahatahayana galenana mei ega ina namala dumaya babana waimulina
namalina i lata duma. 11 Matababana inapa wogatala odubona ina

yabayababa a namanamalina i nei yaka wogatala memewahagana namalina i lagona duma.
12 Tauta ata winugonugotuhu lagona galenana geka pite naka binei
to nugomotu duma. 13 Tauta ega mei Mose. Tauna kalekogei naona i
lugaagali babana a namanamali i habulu po i yabayababa ega ipa mi
Isalaela hina galeya. 14 Ma nugonugohi hi pupupu babana odubona
po amalai naka tauhi kalekona emotana yohola naohi e laugaagali ma
houga magomagouna wogatala odubona he hiyahiyawi ma tamogi ega
hita hanapugeya. Yaka Keliso tunawana uyahinei apo geka kalekona
Yaubada ina wihaleya. 15 Ma odubona po amalai, mehougana Mose a
lugagayo hina hiyawi naka kalekona yohola nugonugohi e laupupuya.
16 Tamogi hougana lawa e lauhagawilena niyeya Guyau uyahina naka,
'Yaubada kalekona i wihaleya.' 17 Ma Guyouna naka tauna Alugo
Woiyawa. Ma meka hosi Guyau Alugona e memae naka hosi ega
lugagayo bo apapoe a panipani gehouna. 18 Uyahinei ataputa ega ata
tepalugaagala ma Guyau a wiwasawasa ta woogeleteya. Ma Guyouna
naka tauna Alugo Woiyawa yaka e buinita po Keliso galenana waiwasawasana uyahita e lalata.

4

Ata witapitapiya mei nau

1 Uyahinei geka wiwotagala wouna Yaubada a lunugotootogogei i
weliyai yaka ega tota nugotapiya. 2 Dewa laugowagowadahi po wait-
epahinihinimayahi to houna liyehi. Ega dewa koyakoyamagei tota
memae po ega Yaubada a baha tota ibagibagi powaya. Ma kawamoina
atapunei Yaubada u matana to memae ipa lawa atapuhi hai winugonu-
gotuhu imahi binei to welemeiyai. 3 Ma inapa tuwega dewadewana
to guuguyeya hina gowadi yaka tu hilahilage tunawahi u matahi i
lugowadeya. 4 Tauhi ega hita witumagana babana Tomodulele hipuli
a taniwaga woapapoena nugonugohi i lipupuhi. Tauna i guduhi po
Yayata e lalanihi ega emoemotana hina galena tuhagaya. Yayata naka
Yaubada ani galenana Keliso i lugogoni. Tauna tuwega dewadewana
Kelisona i iwasewaseya ma yayatana lawa ega hita galena tuhagaya.
5 Ega tunawiyai tuwegiyai tota guuguyeya ma Yesu Keliso tauna Guyau
tuwegana to guuguyeya. Ma Yesu binei tauyai taumi omi tu bagibagi.
6 Matababana Yaubada tauna i baha i pa, 'Uguwa u hinena yayata
ina yayahi.' Ma geka hougana tauna Yaubadana emotana Keliso u
tepana Yaubada a wiwasawasa i woogeleteya hanapuna i liyayahi u
nugonugoiyai po uyahinei tauyai omi tu bagibagi.
7 Tamogi tauyai Yaubada a wasawasa hiniyai tapitapiyahi uyahihi
he memae po mei bagi dewadewana nau odubana u hinena. Tauyai
ipa kadidili banei dumana to wogeleteya naka ega tauyai galiyei ma
Yaubada tauna galinei. 8 Houga i dao hi winugopilipiliyai tamogi ega
hita tumutumutuiyai. Houga gehouhi to lunugoluwaluwaga tamogi
ega tota nugotapiya. 9 Houga gehouhi hi wihiniwiyuwaiyai tamogi
ega ita nugohaleiyai. Houga gehouhi hi ludubaliyai tamogi ega tota
apapoe duma. 10 Houga daodaona Yesu binei to hilahilage ipa tauna a
luyagohana lawa u hiniyai hina galeya. 11 I mae iyeta emosi po emosi
u hinehi Yesu binei ma hilage to tutuliyaliyana dumahi. Ma geka u
hiniyeina to'mtaibagibagi po ipa Yesu a luyagohana lawa hina galeya.

12 Yaka hawena hilage u hineiyai e wobagibagi ma taumi luyagohana o
tutuhagaya.
13 Yaubada a Buka i baheya i pa, 'A baha babana a witumagana.' Geka
witumaganana emotana uyahiyai binei ma gasi to ibaabani babana to
witumagana. 14 Ta hanapugeya naka tauna Yaubadana emotana Yesu
hilage uyahinei i witowolo meya apo taumi ma tauyai ina witowola
meta. Ma ina lugogonita po ta nae tauna u matana. 15 Geka atapunana
naka taumi bimiyei. Ma Yaubada a lunugotootogo i nohaya bolu po bolu
uyahihi po apo Yaubada a wiwasawasa wimaamalana ina lata.

Witumaganagei ta mamae

16 Yaka apega to nugotapiya. Hawena hiniyai he tapitapiya ma tamogi
alugoiyai iyeta emosi po emosi e laiwou meya. 17 Ma geka pilipilihi
habuluhi houga kukuna u hinena to ialonihi. Apo wiwasawasa baneina
po memewahagana ina neneiyai, geka pilipilihi apo ina lata lagonihi.
18 Awai ta gagalehi ega uyahihi tota inugonugotuhu duma. Ma awai ega
tata gagalehi tauhi uyahihi to inugonugotuhu duma. Matababana awai
ta gagalehi naka houga kukuna binei ma awai ega tata gagalehi naka
houga tuwetuwenai binei.

5

1 Ma ta hanapugeya naka geka hipulina kapena ta mimiyeya ina
gunagoluhi apo Yaubada uyahina numa ta waya. Naka numana hoi
yada ega lawa nimahiyei hita wogoya ma apo ina mae po ina nae houga
ega a siga. 2 Geka hougana to gabagabala ma i luhogala to pa hilaki i
ani mae hoi yada u hinena tota lui. 3 I luhogala ipa naka ani maena
to luiluiya mei anai kalekoiyai ma ega a hinikwakwawiyai. 4 Geka
kapena u hinena to memae naka to gabagabala babana to nugowitai.
Ega ipa geka hipulina ani maena to hopu haleya ma nugonugoiyai ipa
ani mae yadei to luiya po luyagohanagei geka hiniyeina budabudana ina
liyababaya. 5 Yaubada tauna geka ginoulina uyahina i wononogogeta
po Alugona Woiyawa i weleta mei ani wiwawala. Ma apoma apo awai
gehouhi ubeita i wononogogehi muliyei ina weleta.
6 Uyahinei houga magomagouna nugonugoiyai he kadikadidili. To
hanapugeya geka hiniyeihi uyahihi to meme nugotau naka ega Guyau a
numa. 7 Yaka ega galenagei tota nenae ma witumaganagei to nenae. 8 Ma
nugonugoiyai i kadidili po to luhogaleya ipa geka hiniyeihi to nehalehi
po to nae Guyau mitehi to mae. 9 Ma amaka tauna uyahina to geleta bo
yohola i wileta baneina ipa tauna to laikaohaya. 10 Matababana ataputa
apo Keliso u matana ta towolo pahita po tauna ina luhetaleta. Lawa
emosi po emosi awai hinina uyahina i dewadewaya apo mihana ina
witagoya. Dewadewa yaka mihana dewadewa ma apapoe yaka mihana
apapoe.

Keliso tepanei Yaubada mitehi ta witulana

11 Yaubada matoutana to hanapugeya yaka to ileta ipa lawa gehouhi
nugonugohi ipa to winihi. Ma Yaubada i hanapugena pahiyai po gasi
nugote taumi amaka nugonugomiyei o hanapugeiyai. 12 Ega ipa to
witowolo mena meiyai u matami ma ipa iyowai apo ona nugonu-
gogegeiyai a matababana to paliwelemi. Yaka iyawoi nawa hai ani bag-
ibagi he nugonugogegeya ma ega nugonugona hinena geka tauhi lawahi
apo hai baha ona wimihehi. 13 Inapa to buuwa yaka naka Yaubada binei

ma to buuwa. Ma inapa ununuiyai a dumadumaluhi yaka naka taumi
bimiyei ununuiyai hi dumalu. 14 Keliso luhogalana e tanitaniwageiyai
babana to hanapugeya naka tauna tunawana lawa ataputa ubeita i
hilage. Uyahinei tauta gasi ataputa ta hilage. 15 Ma ataputa ubeita i
hilahilage binei tauta iyawoi ta lauyagohana ega ipa tunawata bitiyei
ta wobagibagi ma ipa Keliso binei ta wobagibagi. Matababana tauna
ubeita i hilage po i towolo meme.
16 Uyahinei geka hougana lawa apega to winimayoyougehi hipuli
winugonugotuhuna uyahina. Moina lolowa Keliso geka pite to nugo-
tuhuniyeya ma geka hougana eega. 17 Hougana lawa ina wiemota Keliso
uyahina naka tauna lawa wouna. Ginouli odubohi amaka hi kokoe ma
ginouli atapuhi hi gunabuinihi po mei wouhi. 18 Geka ginoulihi atapuhi
naka Yaubada i dewahi. Tauna lolowa a gawiya tauta ma Keliso uyahinei
i buinita po tauta a lawa. Ma lawa gehouhi ta dewahi po tauna mitehi
hina itulana naka bagibagina i weleiyai. 19 Ata tuwega naka tu mehipuli
ataputa Keliso uyahinei ma Yaubada i witulaneta po ega ata apapoe ita
hiyahiyawihi. Ma iyowai apo lawa to dewahi po ina itulanehi naka
wituwetuwegana bagibagina i weliyai. 20 Yaka tauyai Keliso binei to
ibaabani. Amaka mei Yaubada tauna ina laupali tiyai gamoiyei. Ma
tauyai Keliso binei to laupaliyemi to pa, ‘Yaubada ona lupaliyeya po ina
witulanemi.’ 21 Matababana Keliso ega a apapoe ma tauta bitiyei ma
Yaubada i dewaya po ata apapoe atapuhi i awala gogonihi. Geka pite
i dewaya ipa tana iemota Keliso mitehi apo Yaubada a dewadumalu ta
wialoni.

6

1 Ega yaka Yaubada mitehi i bagibagi gogona u hinena to lupaliyemi
taumi Yaubada a lunugotootogo tu wiwinina ega a lunogotootogona ona
hahalena yababaya. 2 Matababana tauna i baheya i pa,
‘U lunugotootogo hougana omi baha a nonolihi.
Ma luyagohana iyetana uyahina a hagumi.’
Baha dumana, geka Yaubada a lunugotootogo hougana ipa ataima omi
luyagohana ona tuhagaya.
3 Ega tota luhogaleya ipa iyai gehouna i bagibagi ina galena iapa-
poeya. Uyahinei ma ani peu ega iyai a tahaya uyahina tota huhounihi.
4 Tamogi ginouli atapuhi u hinehi to dewadewahi ipa to wogeleteya
naka tauyai Yaubada a tu bagibagi. Omtaibagibagi dumanei pilipili po
widayadayabu po hiniwiyuwa hinehiyei to towolo moomota. 5 I gawiya
hi wilawiyai po hoi numa panipani hi tuguduiyai po hi mewiwileiyai
ma hi paliapapoeniyai. Ma to wibagibagi lagona meiyai. Ma ega
tota eneno imahi. Ma ega tota yam imahi. 6 Ma i nugoyeuyeugei po
i nugohanahanapugei po i nugoyatogei po i nugohegoyagei po Alugo
Woiyawei po i luhogala moinanei to wogeletena meiyai tauyai Yaubada
a tu bagibagi. 7 Ma i baha moina po Yaubada a wipoyagei tauyai
Yaubada a tu bagibagi. Ma dewadumalu to waya po tauna i ani witona
po i ani lugaagala. 8 Lawa hi wiyateyateiyai ma gehouhi hi galena
hopuhopuneiyai ma gasi hi paliapapoeniyai ma gehouhi hi huneiyai. Hi
dewiyai po mei tu wikoyakoyama ma tamogi to bahababa moina. 9 Ma hi
dewiyai po mei hina winugoniniyeiyai ma tamogi hi hanapugeiyai. Ma
hi dewiyai ipa to hilage ma tamogi to lauyagohana. Hawena hi wilawiyai
ma tamogi ega hita luuniyai, 10 po hawena hi winugodubuiyai ma houga

daodaona to kaokaoha. Galen'iyai mei to widayadayabu ma tamogi lawa
magomagouhi to igapolahi. Ma gasi gale'iyai mei ega awai gehouna
uyahiyai ma tamogi ginouli atapuhi tauyai galiyei.
11 I lawa mi Kolinito to baha dumalu uyahimi po nugonugoiyai to hoe
halehi uyahimi. 12 Ega tauyai nugonugoiyai tota guduhi uyahimi ma
taumi omi luhogalagei nugonugomi o guduhi uyahiyai. 13 Yaka geka a
bahabaha mahi uyahimi mei taumi natunatuwe. Geka i dewana ona
imiheya uyahina ipa taumi gasi nugonugomi ona hoe halehi uyahiyai.

Tauta Yaubada a numa dalabu

14 Iyawoi ega hita itumagana ega uyahihi ona ipati memi. Matababana
dewadumadumaluna ma dewa woapapoena ega emoemotana hina
winugoemota. Ma gasi ega emoemotana yayata ma uguwa hina me-
gogona. 15 Ega emoemotana Keliso ma Tomodulele hina winugoemota.
Lawa waitumaganana ma lawa ega ita itumagana ega emoemotana hai
nugotuhu emosi. 16 Yaubada a numa dalabu ega emoemotana talaoloto
hina miyeya. Ma tauta Yaubada a numa dalabu mei tauna a Buka u
hinena i bahebaheya pite i pa, 'Tau apo u hinehi po u hayahi a mamae.
Ma tau apo hai Yaubada po tauhi apo u lawa.' 17 Ma Guyau i baha meme
i pa,
'Taumi u lawa, ona nehalehi
po tauhi uyahihiyei ona kaha memi.
Awai ega ita woyeuyeu ega uyahina ona wogowogo nae,
ma apoma apo tau a kaohemi.
18 Ma apo tau Amami
ma taumi apo natunatuwe ololotomi po wiwinemi.
Geka pite Guyau Manimaninina i baheya.'

7

1 Uyahinei u lawa dumahi taumi, geka paliwitumaganahi amaka
atapuhi ta winihi. Uyahinei ma heki ata luhogala gowagowada po
nugonugota ani ligobuhi atapuhi uyahihiyei ta liyeuyeu meta. Ma
Yaubada matoutanei luyagohana gegedumana ta mimiyeya.

Paulo a nugokaoha

2 Ona nugohoe uyahiyai babana ega iyai gehouna tota wiapapoeya po
ega iyai gehouna tota wiatatiyena powaya. Ma gasi ega iyai gehouna
tota koyameya ma a gapola tota wihalehi. 3 Geka u bahana ega ata
baheya ipa a wigoumi babana amaka mei lolowa a baheya pite naka
taumi nugotuhumi u nugonugoiyai e memae yaka hawena apo to hilage
bo to lauyagohana ma tamogi houga daodaona ta nenegogona. 4 Taumi
bimiyei a nugomotu po a nugogegena dumami. Ma i pilipili atapuhi u
hinehi a nugoyato imahi po nugokaoha i hogo talitaliu.
5 Hougana noka amaka u Masedoniya to lugeleta ma tamogi yohola
hiniyai ega hita wiyagohina. Pilipili hi mewiwileiyai po wogalahi po
matouta u nugonugoiyai ma to mamae. 6 Ma tamogi Yaubada tauna tu
nugohopu tu wikadidilihi yaka Taitasi a nei uyahina i winugokadidiliyai.
7 Ega a nei tunawana uyahinei ita winugokadidiliyai ma iyowai o ika-
didili tuwegana uyahinei gasi i winugokadidiliyai. Ma omi luhogala po
omi nugodubu po omi palihalena tau biugei i palipaliweliyai po u kaoha
i wilata dumaya.

8 Moina u omgiluma uyahina a linugowiyuwami ma tamogi a kawa-
haweneya. Ma ega ata kawahaweneya babana a gagalemi naka u
omgilumana i linugowiyuwami houga kukuna. 9 Ma geka hougana ega
ata inugowiyuwami binei ata kaoha ma omi nugowiyuwa i dewami po o
nugonugobui binei a kaoha. Noka nugowiyuwana Yaubada i wibagibagi
yaka ega tota wiapapoenimi. 10 Matababana nugowiyuwa Yaubada
e ibagibagi naka nugobui e wawala po lawa he lauyagohana po ega
hita kawakawahaweneya. Ma tu mehipuli hai nugowiyuwa uyahinei
apapoe hi ialoni. 11 O galeya amalai omi nugowiyuwana Yaubada i
dewaya po o ileta kadidili po o nugolelehi lidumalu memi uyahina.
Yaka o baha kadidili anai matoutami, po a luhogalami o wele memi po
o nonogo tu dewaapapoe wimeihana binei. Ginouli atapuhi uyahihi
o wogeletena memi naka ega omi powa awai. 12 Yaka hawena noka
omgilumana a dewaya ma tamogi ega iyai powa ita dewadewaya binei
po gasi ega iyai powa wimeihana ita ialoni binei at'omgiluma. Ma
a'mgiluma ipa omi nugohalena ubeiyai Yaubada u matana a wogeleteya
uyahimi. 13 Geka binei ma to nugokadidili.

Ega i nugokadidili tunawana ma gasi i kaoha. Matababana Taitasi
atapumi o winugokaohaya po a kaohagei i wikaohiyai. 14 Ma u nu-
gogegae taumi bimiyei a paliweleya po a nugonugogegemi ega ota
winugodubuwe. Lolowa ginouli atapuhi to bahebahehi uyahimi naka
moinahi. Yaka i nugogegae Taitasi uyahina ubeimi naka i lugeleteya
moinana. 15 Uyahinei atapumi omi wiponawogo anai matoutami po
anai nugohelelemi o likaohaya binei e lauhogalena lagonemi. 16 Ma tau
a kaoha babana ginouli atapuhi uyahihi a witumaganena dumami.

8

Tu witumagana hai ombenena

1 Walewalehiyai, u Masedoniya tu tapalolo boluhi uyahihi Yaubada
lunugotootogo awai i dewadewaya nugonugoiyai ipa ona hanapugeya.
2 Tauhi pilipili hinenei hi nenae naka ludadana baneina hi wialoni, po
hawena hi widayadayabu ma hai kaoha i lata duma po hai ombenena
i lagona duma. 3 Apo a paligeletehi uyahimi naka ombenena a lata
awai emoemotahi apo hina huhouni naka hi houni. Ma gasi tunawahi
hai nugotuhugei awai ega emoemotahi apo hina huhouni tamogi hi
huhouna lagona. 4 Ma uyahiyai hi laupali higihigili ipa Yaubada tu
wiwoiyawena u Yudeya haguhi uyahina hai tupo hina dewaya. 5 I
witumagana ipa apo hina haguhaguhi naka hi hagu lagonehi. Ma
tunawahi hi wele tahaena mehi Guyau uyahina ma apoma Yaubada a
nugotuhugei hi welewele mehi uyahiyai. 6 Uyahinei Taitasi amaka geka
luhogalana bagibagina i wiwawali u hayami yaka to lupaliyeya ipa ina
wikokowi. 7 Ma ginouli mei witumagana po wibaabani po hanapu po
wihaguhagu nugolelehina po omi luhogala ubeiyai uyahihi o mahula
duma. Yaka nugonugoiyai ipa gasi geka luhogalana bagibagina uyahina
ona mahula duma.

8 Geka a bahebaheya ega mei lugagayo, ma ipa lawa gehouhi hai
wihaguhagu nugolelehina a wogeleteya po uyahinei ma omi luhogala
moinana a ludadani. 9 Ata Guyau Yesu Keliso a lunugotootogo amaka
o hanapugeya. Hawena tauna i mahula duma tamogi i widayadayabu-
gena meya taumi bimiyei po ipa a widayadayabugei ina wimahulami.

10 Ma u winugonugotuhu geka pite. Bolima u mulita ombenena o
iwawali i dewadewa geka hougana ona wikokowi. Taumi ombenena tu
widagugena tahatahayami po gasi taumi lawa tahatahayami ombenena
o nugokaoheya. 11 Lolowa ombenenana o kaoheya, ma omi kaohana ona
limoineya po awai emoemotami omi gapola uyahihiyei bagibagina ona
wikokowi. 12 Inapa ombenena ta kaoheya yaka apo ata ani'mbenena
Yaubada ina waya. Tamogi ata ombenena naka awai uyahita e memae
e nugonugotuhu tagoya ma e wiwaya. Ma awai ega uyahita ita memae
ega ita nugonugotuhu tagoya.
13-14 Geka u bahana ega ata pa ipa lawa gehouhi witai hina awawala
haleya ma taumi ona awali. Ma iyowai ta dewa meta po ataputa
emoemotata naka geka pite. Amalai tauhi hai gomala u hinena ipa taumi
omi mahulagei ona haguhi. Yaka taumi apo omi gomala u hinena hai
mahulagei hina hagumi. Geka pite apo ona dewa memi po atapumi
emoemotami. 15 Mei Yaubada a Buka u hinena hi gilugilumi pite hi
pa, 'Lawa iyai i yamtuwaluta ega a omtelena. Ma lawa iyai ega ita
yamtuwaluta duma ega ita woikuku.'

Taitasi ma a lawa

16 Yaubada ta mamali. Tauna Taitasi i dewaya po hagumi nugolelehina
uyahina mei tiyai. 17 Moina i lupali i waya ma hagumi uyahina i
nugolelehi duma po a nugotuhugei i wotowolo po e nenehi uyahimi.
18 Taitasi tu haguna mitehi to himilihi po he nenehi. Tuwega de-
wadewana guguyana uyahina tu hagu geka tuwegana i neduma bolu
atapuhi uyahihi. 19 Geka tu haguna tu witumagana hai bolu uyahihiyei
wihaguhagu hi witowoli po geka wihaguhagu bagibagina to niniyeya
uyahinei tauna mitehi to kadakadau. Ma geka bagibagina to dewade-
waya naka Guyau a wiwasawasa binei po gasi wihaguhagu luhogalana
ipa to wogeleteya. 20 Geka ani'mbenenana baneina iyawoi to gagalena
iteteya ipa to gagalena imahi po lawa ega hina yampili. 21 I luhogala ipa i
dewa ina haki. Ega Yaubada u matana tunawana ma lawa gasi u matahi.
22 Ega yaka walehita gehouna to himili po geka lawahi luwaga i
witonugahi po mitehi he nenehi. Houga magomagouna to laudadani
ginouli tapuhi po tapuhi uyahihiyei po to tuhagaya tauna tu palihalena
dumana. Ma geka hougana i nonogo duma babana uyahimi a nugoka-
didili i lata duma. 23 Ma Taitasi tauna tu bagibagi tulau po hagumi binei
tauna mitehi to wobagibagi. Ma walewalehita luwaga Taitasi mitehi he
nenehi naka tauhi bolu ubeihi he towotowolo po Keliso a wiwasawasa
binei. 24 Yaka omi ani'mbenena uyahinei omi luhogala ona wogeleteya
uyahihi po bolu atapuhi apo hina hanapugemi po i nugogegae ona
limoineya.

9

Yaubada a lawa hai hagu

1 Yaubada tu wiwoiyawena haguhi binei apega an'omgiluma mahi
babana amaka o hanapugeya. 2 Ma a hanapugeya naka o nonogo ipa
ona wihaguhagu po lawa u Masedoniya uyahihi a nugogegemi. Ma
a pa, 'Mi Giliki bolima u mulita amaka hi nonogo ipa hina wihaguh-
agu.' Ma hi maga duma omi nugolelehi nugonugohi i widagudaguya.
3 Tamogi walewalehita a himilihi po he nenehi ipa geka nugotuhuna
uyahina to nugonugogegemi ina lianoya. Mei a palipaliwelehi pite

apo ona nonogo po ona mamae. 4 Tauyai to witumaganena dumami.
Uyahinei ma meka po apo taumi po tauyai ta wihinimaya duma inapa
mi Masedoniya gehouhi mitehi to nehi po hina tuhagaya naka ega ota
nonogo. 5 Uyahinei a pa i dewadewa walewalehita a lupaliyehi po hina
netahayahi uyahimi po apo ani'mwelena o palipaliwitumaganeu ona
wononogogena wahagihi. Apoma apo nonogina ma a lugeletahi po ina
wogeleteya naka omi nugotuhugei omwelena ma ega hita dudumi.
6 Geka ona nugotuhu imahiyeya. Iyai ega ita laupehi duma apega ina
yaba duma. Ma iyai e laupehi duma apo ina yaba duma. 7 Uyahinei
lawa emosi po emosi iyowai a nugotuhu i dewadewaya ipa ina dewa
tagoya. Ega ipa omnugonana u nugonugona ma ina yamwelena po gasi
ega ipa ina yamwelena babana tauna a bagibagi ipa ina yamwelena.
Lawa anai nugokaohana ma e yamwelena naka Yaubada i luhogaleya.
8 Ma Yaubada emoemotana apo omi luhogala ina wele lagonemi po
houga daodaona ginouli atapuhi o lauhogalehi apo ona tuhagahi po
emoemotami. Ma gasi apo yagana ina welemi po bagibagi dewadewahi
atapuhi ubeihi emoemotana. 9 Amaka mei Yaubada a Buka u hinena hi
gilugilumi pite hi pa,
Tauna i lauguta tu dayadayabu i welehi.
A dewadumalu e memae apo ina nae po houga ega a siga.
10 Ma Yaubada tu lupehi pehi e welewelehi po am binei palawa e
welewelehi tauna apo pehi atapuhi o lauhogalehi ina welemi. Ma apo
ina dewaya po ina lata po omi dewadumalu mahulana ina wilataya.
11 Omi omwelena lagona binei apo Yaubada ginouli atapuhi uyahihi ina
wimahulami. Ma tauyai uyahiyei lawa magomagouhi omi omwelena hi
tutuhagahi binei apo Yaubada hina mamali. 12 Matababana geka omwe-
lenana bagibagina o dewadewaya ega Yaubada a lawa hai woikuku
tunawana ita ialoni, ma lawa gasi e dewahi po Yaubada wimaamalana
he ilata dumaya. 13 Geka omwelenana bagibagina o dewadewaya apo
ani galenami ina wogeleteya. Taumi omi wiponawogo Keliso tuwegana
wibaabanina uyahina, lawa magomagouhi apo Yaubada hina wiwase-
waseya. Ma omi omwelena baneina uyahihi po lawa gehouhi uyahihi
apo hina galeya ma gasi Yaubada hina wotalagiyeya. 14 Ma bimiyei
hina laupali anai luhogalahi matababana Yaubada a lunugotootogo
baneina uyahimi e mamae. 15 Yaubada anani'mbenena gegedumana
ega emoemotata ta deedeya binei ma ta mamali.

10

Paulo a wituwetuwega bagibagina binei i wigamogahigahi

1 Tau Paulo Keliso a nugohopuhopugei po a nugodewadewagei a
laupaliyemi. Gehoumi o pa tau u hayami naka a nugohopuhopu ma
uheiya naka a bahabaha kadidili. 2 Hougana a nenehi naka a lupaliyemi
ega ona duduwe po a bahabaha kadidili. Matababana iyawoi hi pa
hipuli dewahigei tota nenae a hanapugeya apo uyahihi baha kadidilina
a witowoli. 3 Moina hoi hipuli ta memae ma tamogi ega hipuli dewahigei
tota igawiya. 4 Matababana i gawiya ginoulihi naka ega hipuli ginoulihi
ma wipoya gegedumana. Yaubada wipoyana uyahinei gali kadikadidil-
ihi he laudubalihi. 5 Wigamogahigahi po ani peu kawakawayagalahi
atapuhi Yaubada a hanapu he igawiyeya tauyai to laugoluhihi. Ma
winugonugotuhu atapuhi to panihi po Keliso he iponawogogeya. 6 Ma

to nonogo po to iotonana. Mehougana ona wiponawogo imahi apo tu
wiponahahalena atapuhi to wimihehi.
7 Nugote taumi lawa hinihi yawa o gagalehi ma awai u nugonugohi
e memae ega ota hanapugeya. Inapa iyai ina witumaganena meya po
ina pa tauna Keliso galinei yaka hapali ina winugohepa meya, babana
tauyai gasi Keliso galinei mei tauna. 8 Ma inapa Guyau witaniwaga i
weliweliyai kikina a nugogeegena lagoneya yaka apega a wihinimaya.
U witaniwaga anona ipa omi witumagana a wikadidilihi ma ega ipa to
lugoluhihi. 9 Ma a yamgiluma ega ipa a palilowolowomi. 10 Mei lawa
gehouhi he ibaabani he pa, ‘Paulo hoi omgiluma a baha hi witai po hi
kadidili. Tamogi ina nei u hayata naka hinina hi tapiya po a baha mei
ginouli yabayababa.’ 11 Lawa geka pite e ibaabani ipa ina hanapugena
imahiyeya, naka awai uheiya ma i omgiluma u hinehi to bahebahehi
hougana tauyai u hayami apo naka pite i dewa.
12 Iyawoi he hunehunena mehi ega emoemotiyai po to wiluweluwena
meiyai tauhi uyahihi, tamogi tauhi hai luwagei tunawahi he
iluweluwena mehi po he nugonugogegena mehi. Lawa geka pite hai
dewa naka buuwa. 13 Ma tauyai apega nugogegae a siga to lagoni.
Yaubada i nugogegae a siga i huhouni apo u hinena to mamae. Ma
gegeka naka i bagibagi u hayami gasi o ialoni. 14 Emoemotau po a
baha dumalu uyahimi babana tau tuwega dewadewana Keliso binei
a tahaena neiyahi uyahimi yaka tau omi taniwaga. 15 Uyahinei u
nugogegae bimiyei naka ega lawa gehouhi hai bagibagi binei ma ata
nugonugogegae. Tamogi tau u bagibagi binei a nugotuhu lagoneya
ipa apo omi witumagana ina lalata yaka apo u ani bagibagi u hayami
gasi ina lata. 16 Apoma apo dobu o mimiyeya ma tupo gehouhi uyahihi
tuwega dewadewana a guguyeya. Ma ega ipa a wobagibagi gawata
tauhi amaka tuwega dewadewana hi noonoli uyahihi. 17 Mei Yaubada a
Buka u hinena hi gilugilumi hi pa, ‘Iyai nugonugona kawayagala yaka
Guyau awai i dewadewahi ina kawakawayagalehi.’ 18 Matababana
inapa Guyau lawa ina kawaidewedeweya naka i haki ma inapa lawana
ina kawaidewedewena meya naka ega ita haki.

11

Paulo ma tu wituwetuwega koyakoyama

1 Hilaki ota wele memi po baha buubuuwa kikina ata dewaya. Tinani
ma ona palihaleu po a dewaya. 2 Yaubada a omgenagenaliligei bimiyei
a’mgenagenalili. Matababana a bigemi Keliso uyahina po ipa apo
an’ombenenemi mei guguhini nugonugona woyeuyeuna he niniyeya
agona emosi hota uyahina. 3 Ma a lowo babana apo lawa hina teinimi po
omi winugonugotuhu hina neyabayababa po omi palihalena woyeuye-
una atapuna Keliso uyahina ona nehaleya. Mei lolowa mota a koyama
hanahanapugei Ibe i koyakoyameya. 4 Inapa lawa gehouna ina nei po
Yesuna to guuguyeya ina memae ma Yesu tapuna ina guguyeya naka
o nonogo duma ipa ona wele memi. Ma Alugo Woiyawa o wiwaya
ina memae ma alugo tapuna ona waya naka o nonogo duma ipa ona
wele memi. Ma gasi inapa tuwega dewadewana uyahiyai o wiwaya ina
memae ma tapuna ona waya naka o nonogo duma ipa ona wele memi.
5 Tauhi tu wituwetuwega hi tahaya duma, bo? Eega! U winugonugotuhu
tau ega hai tu wimuli. 6 Meka po hoi baha ega ata dewadewa ma tamogi

hanapu uyahina tau amaka, Yaka dewa tapuhi po tapuhi uyahihiyei
ginouli atapuhi to woogeletena imahiyehi uyahimi.
7 Yaubada tuwegana dewadewana a guuguyeya uyahimi naka ega ata
kawamiheya, ma a hopunena meu ipa a wohepami. Ma geka dewana
a dewadewaya naka apapoe a dewaya, bo? 8 Hougana u hayami a
wobagibagi naka bolu gehouhi uyahihi a woyaga, ma taumi eg'awai. Ma
u woyagayaga galenana naka mei hai mone a daneneya po uyahinei a
hagumi po ega omi yaga gehouna. 9 Ma hougana taumi miteu ta memae
naka ega iyai gehouna ata liwiteiya. Matababana walewalehita Mase-
doniyagei hi nenei tauhi u woikuku uyahina hi haguwe. Uyahinei ma a
gagalena imahi ipa ega a laiwiteinimi mei lolowa ega ata laiwiteinimi
pite. 10 Keliso gowanei a bahababa dumalu uyahimi naka ani hagu
apega iyai gehouna Giliki tuponanei ina weleu po u nugogegena ina
guduya. 11 Matababana ega ata luhogalemi yaka geka bahana a baheya,
bo? Eega duma! U luhogala taumi ubeimi Yaubada i hanapugeya. 12 Ma
awai a dewadewaya naka ega mihana yaka apo a dewadewa gawahi.
Matababana iyawoi hai nugogegaegei hi pa hai bagibagi mei tauyai ipa
a guduhi.
13 Lawa geka pite naka ega tu wituwetuwega moinahi. Tauhi tu
bagibagi koyakoyama galenahi moinahi he gowadihi ma he dewa mehi
po mei Keliso a tu wituwetuwega. 14 Ma ega ona gohogoholimi babana
Tomodulele galenana moinana i gowadi ma i dewa meya po mei yayata
a tu winoyanoya. 15 Yaka inapa a tu poula gasi galenahi moinahi hina
gowadihi ma hina dewa mehi po mei dewadumalu a tu poula naka ega
ona gohogoholimi. Geka hai bagibagina anani kokoe uyahina apo awai
hi dewadewaya mihana hina waya.

Paulo a wituwetuwega wiyuwana

16 Ma a paliwelena memi ega iyai ina ikawabuuweu. Inapa ona
ikawabuuweu yaka ona upuhegoyeu po apo u ani nugogegae kikeina.
17 Awai a bahebaheya naka ega Guyau a nugotuhugei ata baheya ma
tunawau u buuwagei geka nugogegena uyahinei a baheya. 18 Ma hipuli
lawahi he nugonugogegehi yaka tau gasi apo a nugogegae. 19 Taumi
o nugohanahanapu duma yaka tu buubuuwa o palihalehi po uyahimi
he nugonugogegae! 20 Matababana inapa lawa awai ina ihewaliyemi
po omi dewadewa ina tamitamihi po koyamagei ina wiwinimi po ina
gagalena hopuhopunemi po ina launawatatanimi naka o palihaleya po
geka pite e dewadewa. 21 Tau a tapiya po ega ata ilawimi. Naka u ani
wihinimaya, bo?
Tamogi inapa iyai emoemotana ginouli awai binei ina nugogegae yaka
tau gasi emoemotau a nugogegae. Geka a ibaabani naka mei buuwa.
22 Inapa tauhi mi Hibulu yaka tau gasi Hibulugei. Ma inapa tauhi mi
Yudeya yaka tau gasi Yudeyagei. Ma inapa tauhi Abelaham googana
yaka tau gasi Abelaham gogana. 23 Ma inapa tauhi Keliso a tu poula yaka
tau a witupupoula imahi duma po a lagonihi. Geka a ibaabani naka mei
badebade. U bagibagi kadidili uyahina po hoi numa panipani u mae
uyahihi po lawa hi ilawiu uyahihi po houga i maga hilage a tutuliyaliyani
uyahihi a lagonihi. 24 Kodila magouna 39 hi labalabateya naka mala
nimitutu a wialonihi mi Yudeya uyahihiyei. 25 Mi Loma mala tonuga hi
kodikodiliu. Ma mala emosi lawa gehouhi gaimei ipa hina lihilageniu.
Ma mala tonuga wamgei a yoli ma mala emosi u boga a gayogayo naka

iyeta emosi ma uguwa emosi. 26 U kadau magomagouhi u hinehi amaka
mei goila hina alalugeu po amaka mei tu danene hina ununiu. Ma u lawa
mi Yudeya amaka mei hina ununiu po tauhi ega mi Yudeya amaka mei
hina ununiu. Meyagai baneina u hinena po hoi balabala yabayababa
amaka mei wiyuwa ana ialonihi. U boga amaka mei wiyuwa ana ialonihi
po tu witumagana koyakoyama amaka mei u bagibagi hina iapapoeya.
27 Bagibagi witewiteihi a dewahi po a luhilage. Upomgei ega ata eneno
hougana i maga duma. Ma omhilage po uyopopohaleyana hinehiyei a
mae, po houga i maga ega u am po ega u kaleko po wayau hinehiyei a
mae. 28 Ma ega geka dewahi tunawahi. U geno bolu atapuhi ubeihi iyeta
emosi po emosi tauna e laiwitei dumau. 29 Mehougana lawa gehouna
ina tapiya naka tau gasi a wiyuwa. Ma mehougana lawa gehouna hina
lipeuya naka tau nugonugou e poyapoya dumaya.
30 Inapa apo a nugogegae yaka ginouli awai u tapitapiya he wogeletehi
apo a nugogegehi. 31 Guyau Yesu Amana po a Yaubada tauna
kawaidewadewa memewahagana i hanapugeya naka ega ata ikoy-
akoyama. 32 Hougana tau u Damaseko ma wasawasa Aleta tu wi-
taniwaga meyageina matetana uyahina tu galena itete i witowolihi po
ipa hina paniu. 33 Tamogi tu witumagana gehouhi meyageina galina
gaogaona uyahinei pohagei hi woipipeula hopuneu po taniwagana a
lowo haleya.

12

Yaubada enogalena po wogeletana Paulo i weleya

1 Nugogegae ega a dewadewa awai ma ega emoemotana po gamou
a guduya yaka apo a nugogegae. Tamogi geka hougana enogagalena
po wogeletana Guyau i weleweleu apo a wibaabaniyehi. 2 Bolima
magouhi 14 amaka hi kokoe uyahina tu witumagana* a hanahana-
pugeya Yaubada i wohepaya po i gae yada witonugana uyahina. Geka
i waawala naka anai hinina i nae bo alugon'awa i nae ega ata hana-
pugeya, ma Yaubada i hanapugeya. 3 A hanapugeya naka Yaubada
geka lawana i wohepaya po i giyeya anani mae gegena uyahina. Geka
i waawala naka anai hinina i nae bo alugon'awa i nae ega ata hana-
pugeya; Yaubada i hanapugeya. 4 Ma noka hosi awai i noonolihi ega
emoemotana ta bahehi po ega ita linanaya lawa gamohiyei hina baheya.
5 Yaka geka binei apo a nugogegeya ma tau biugei apega a nugogegena
meu. Tamogi ginouli awai u tapitapiya he wogeletehi apo a nugogegehi.
6 Itapa nugonugou ata nugogegae apega tau buuwa babana apo ata
bahabaha moina. Ma apega a nugogegae babana ega ata nugoneya ipa
lawa hina hunehuneu, ma awai uyahiu hi gagalehi po hi noonolihi naka
uyahihiyei hina galena tuhagau.
7 Geka wogeletanahi Yaubada i weleweleu naka moina i lata duma ma
Yaubada ega ita luhogaleya ipa a nugogegae. Ega yaka wiyuwa i weleu
mei donadona hiniu ina tonatonaya. Ma geka naka Tomodulele a tu
poula i wilawiu ma i liwoloeu po apega a nugogegae lagona. 8 Geka binei
ma mala tonuga Guyau uyahina a lupali ipa donadona ina wihaleya.
9 Ma tamogi uyahiu i baha i pa, 'Eega, u lunugootogo tam emoemo-
tam babana om tapiya hougana naka tau u wipoya a houga kadidili.'

* **12:2:** Tu witumagana naka Paulo tauna tunawana binei i ibaabani. Ega nugonugona ipa ina nugogegae yaka lawa gehouna binei i ibaabani.

Uyahinei ma a kaoha labatanau u tapitapiya a nugonugogegehi naka
apo Keliso a woideedeyana wipoyana uyahiu ina houni. 10 Keliso binei
ma witapitapiya po paliguyaguyau po wohilahilage po hiniwiyuwa po
pilipili uyahihi nugonugou i dewadewa. Matababana u tapiya hougana
naka apoma a kadidili duma.

Paulo a geno mi Kolinito ubeihi

11 U baha mei buuwa ma tamogi taumi o dewau yaka geka pite a
ibaabani. Uyahinei ma i dumalu taumi omi galena idewadewa ubeu
ota wogeleteya. Matababana hawena tau ginouli yabayababa ma noka
omi tu wituwetuwegahi o pa, 'Hi tahaya duma,' ega hai tu wimuli tau.
12 U hayami a nugoyato imahi ma wekiwekilala po ani nugogohola
po manini magomagouhi uyahihiyei a limoineya naka tau tu wituwe-
tuwega moinau. 13 Bagibagi awai uyahinei tu tapalolo bolu gehouhi
a haguhi ma taumi eega? Moina ginouli emosi naka mone anu tupo
hagu biugei ega ata ligenomi. Tinani ma geka dewa powana binei ona
nugotatau.
14 Geka u houga witonugana a nonogo ipa a nehi po a dadanimi ma
apega a liwiteinimi. Ega omi gapola ata luhogalehi ma taumi lawa a
luhogalemi. Matababana logaloga ega hai bagibagi ipa hinahinahi po
amamahi ubeihi gapola hina yamtuupuma. Ma hina po ama tauhi hai
bagibagi ipa natunatuhi ubeihi gapola hina yamtuupuma. 15 Taumi
hagumi binei a kaoha duma yaka u gapola atapuhi a nehalehi po gasi
a palihalena meu. Naka u luhogala a lata i lugeleteya. Ma iyowai taumi
omi luhogala apo ina habulu?
16 Ma gehoumi o ibaabani o pa, 'Paulo i gapola ega ita tamitamihi
ma a hanapugei e koyakoyameyai.' 17 Ma iyowai? Lawa a himilihi po
hi nenehi uyahimi, omi dewadewa ega hita waya. 18 Taitasi a lupali
higihigiliyeya ipa ina nehi uyahimi. Ma walehita gehouna a himili po
tauna mitehi hi nehi. Taitasi ega omi gapola ita tamihi. Tauna ma tau i
dewa emosigei to wobagibagi. Ma tauna ma tau i dewa galenahi emosi.
19 Houga daodaona nugote o inugonugotuhu o pa, tunawiyai i towolo
tota towotowolo u matami. Tamogi eega! Keliso iyowai a nugotuhu
ipa tona ibaabani naka pite Yaubada u matana ma to ibaabani. U lawa
dumami, geka ginoulihi atapuhi to bahebahehi naka ipa omi wituma-
gana to wikadidilihi. 20 Ma u lowo naka nugote apo a laugeletahi po
galenami binei apega a kaohemi yaka galenau binei apega ona kaoheu.
Ma u lowo naka nugote apo wogalahi po omgenagenalili po luuyogigai
po omboho po paliapapoe po wiyalutu po nugogegae po tanigapota a
tuhagahi. 21 Ma u lowo naka nugote apo u nememahi uyahina Yaubada
ina winugohopuhopuniu u matami. Ma lawa boluhi lolowa apapoe hi
dewahi po ega hita nugonugobui uyahihi apo a touwe a paliyehi. Tauhi
nugogobu dewahi hi dewedewehi po matamaga po dewa gobugobuhi he
dewedewehi apo bihiyei a tou.

13

Paulo a paligaagala po a wimaamala waimulihi

1 Geka u houga witonugana a nenehi uyahimi. Mei lugagayo gehouna
i pa, 'Apo tu baha moina luwaga bo tonuga wigou awai uyahina hai
baha nonolana emosi yaka apoma ona wotagoya.' 2 Taumi iyawoi
lolowa apapoe o dewadewahi po ega apapoe ota dewadewahi ipa a

paligaagalimi atapumi. Lolowa u nehi wiluwagana uyahina a baheya
ma geka tau uheiya ma apo a bahena meya, hougana a nenememahi
tu apapoe atapuhi hai libahibahi hina wialoni. 3 O luhogaleya ipa
ona hanapugeya Keliso uyahiugei e ibaabani yaka limoinana apo a
wogeleteya. Tauna a bagibagi uyahimi ega ita tapiya po u hinemi i
kadidili duma. 4 Matababana tauna tapiya u hinena hi witakeya ma
Yaubada a wipoyagei e lauyagohana. Mei tauna i tapitapiya pite tauyai
gasi to tapiya ma i bagibagi uyahimi naka Yaubada a wipoyagei apo
tauna mitehi to lauyagohana.
5 Ona galena memi omi witumagana uyahihi o woomomota bo eega?
Ma Yesu Keliso u hinemi e memae amaka o galena tuhagaya bo eega?
Inapa eega, yaka naka amaka o peu. 6 Ma a witumagana naka apo
ona galeiyai ega tota peu. 7 Ma Yaubada uyahina to lupali po apo
ina hagumi po ega apapoe ona dewadewahi. Ega ipa galen'iyai to
wogeleteya po lawa hina pa i bagibagi i dumalu, ma taumi ipa omi
dewa atapuhi hina dumalu. Hawena meka po tauyai galen'iyai mei
ega emoemotiyai ma tamogi taumi ipa omi dewa atapuhi hina dumadu-
malu. 8 Matababana tauyai ega emoemotiyai po dewa dumadumaluna
to guduguduya. Tamogi emoemotiyai po dewa dumadumaluhi ubeihi
to wobagibagi. 9 Apo to kaoha inapa to tapiya ma ona kadidili. Ma
to laupali ipa omi dewadewa ona tami pahihi. 10 Tau uheiya ma geka
a'mgiluma ipa a nenehi hougana naka apega lidumalumi binei u baha
po u dewa hina witai duma. Ma u witaniwaga anona naka Guyau i weleu
ipa uyahinei omi witumagana a wikadikadilihi ma ega ipa a lugoluhihi.

Paulo a wimaamala

11 Walewalehiu, geka u baha a siga. Kihoni! Dewadewa tami pahina
binei ona wileta kadidili. U baha ona nonolihi po atapumi nugonugomi
emosi po nugohegoyagei ona mamae. Ma luhogala po nugodumola
Yaubadana apo taumi mitehi ona memae.
12 Winiuyagona waiwoiyawana uyahinei ona maamala memi.
13 Yaubada tu wiwoiyawena atapuhi hi mamalimi.
14 Guyau Yesu Keliso a lunugotootogo po Yaubada a luhogala po Alugo
Woiyawa a witulatulana atapumi uyahimi hina melabenimi.

GALATIYA

Wimaamala

1 Tau Paulo tu wituwetuwega gehouna. Ma a itaniwaga ega lawa hai
wiutana ma Yesu Keliso a wiutanagei po Yaubada Amata tauna Yesu i
itowolo meya hilage uyahinei a wiutanagei. 2 Ma walewalehita atapuhi
mitehi geka hota to memae omi leta geka to gilugilumiyahi taumi tu
witumagana bolu emosi po emosi tupo Galatiya u hinena o memae
bimiyei.
3 Yaubada Amata ma ata Guyau Yesu Keliso hai lunugotootogo po hai
nugodumola hina melabenimi. 4 Babana Yaubada Amata a nugotuhugei
Yesu i palihalena meya po i hilage ita apapoe ubeihi ipa geka hougana
apapoe a kadidili uyahinei ina wiluyagohanita. 5 Uyahinei Yaubada ta
hunehuneya ega sigasigana. Moina.

Tuwega dewadewana emosi hota

6 Geka ani nugogohola uyahiu babana lolowa Yaubada i winagan-
imi po ipa apo Keliso uyahinei lunugotootogo ona tuhagaya po tuwe-
gana o witumaganeya, ma o nugobulili duma po geka hougana o
wihinigigiyeya ma tuwega tapuhi o itumaganehi. 7 Ma tamogi ega
meka tuwega dewadewana gehouna ita memae, ma lawa tapuhi hai
bahagei hi winepowami babana hi luhogaleya ipa Keliso tuwegana hina
buiya ma hina koyamemi. 8 Ma Keliso tuwegana o noonola tahaeya
naka moina dumana, uyahinei ega iyai gehouna tuwega tapunei ina
iatatiyemi tauyai ubeiyai bo tu winoyanoya mi yadena ubeihi. Ma
apo lawa awai tuwega dewadewana ina buiya po wiatatiyana tapuna
ina iatatiyaneya yaka apo paliguba ina tuhagaya Yaubada uyahinei.
9 Lolowa amaka to paliwelemi ma gasi geka a palipaliwelena memi
inapa iyai wiatatiyana tapuna ina welewelemi yaka apo paliguba ina
tuhagaya Yaubada uyahinei.
10 A wobagibagi ega ipa lawa hina lunugodewedeweu ma ipa Yaubada
a linugodewadewaya. Inapa a wobagibagi lawa hai omhuna binei yaka
ega emoemotau Keliso binei a witubagibagi.

Paulo a nugobui binei

11 Walewalehiu, ona hanapugeya tuwega dewadewana a bahebaheya
ega lawa hai winugonugotuhugei. 12 Babana ega lawa gehouna ita
wiatatiyeu ma tamogi Yesu Keliso i wogeleteya uyahiu.
13 Ma u dewa lolowa mi Yudeya hai bolu u hinena a memae ma
tuwegau amaka o nonoli Yaubada a bolu a ihiniwiyuwahi ma a ileta ipa
a liyababahi. 14 Po uyahinei ma u hapa Yudeya u hinena to memae a
kadidili lagonihi, matababana tau googata hai dewa uyahina a wileta
kadidili duma, ma u hapa hai wileta ega hita lata. 15 Ma yohola ega
hita guniu ma Yaubada anai lunugotootogona amaka i winagana tahaeu
ipa apo a witubagibagi uyahina. Yaubada a luhogala 16 ipa natuna ina
wogeleteya uyahiu, po ipa tauna a wipaliweleneya tauhi ega mi Yudeya
uyahihi. Ega ata nae lawa uyahihi po ata lubayada tuwega geka binei.
17 Ma ega ata nae Yelusalem Keliso a tu wituwetuwega tahatahayahi
uyahihi, ma tamogi a nae u Alebiya po hoi balabala yabayababa a
memae po i kokoe. Ma apoma a gunawilena meu u Damaseko po a mae.

18 Bolima tonuga hi kokoe ma a gae Yelusalem po Pita a weludadani
ma dalabu luwaga ma iyeta emosi mitehi to memae. 19 Ma Keliso
a tu wituwetuwega gehouhi ega ata galehi, ma Yamesa tauna Guyau
walehina tunawana a galeya. 20 U gwala Amata hoi yada! Baha geka a
gilugilumiyahi ega ata koyakoyamemi. 21 Uyahinei ma Yelusalem a ne-
haleya po a nae Siliya ma Silisiya tupohi uyahihi. 22 Houga noka uyahina
Keliso a bolu Yudeya u tuponana tepau yohola ega hita galeya po ega hita
hanapugeu. 23 Ma tamogi tuwegau hi noonoli po hi pa, 'Tauna lolowa i
iapapoenita amaka i nugobui. Wiatatiyana binei i laugududuguduta, geka
hougana binei e lauguguya.' 24 Uyahinei tu witumagana lawahi Yaubada
hi wotalagiyena dumaya u nugobui binei.

2

Paulo ma tu wituwetuwega gehouhi

1 Bolima magouhi 14 hi kokoe ma Banabasi mitehi to gememe
Yelusalem, ma Taitasi to weluwaya po mitehi to gae. 2 I gae ba-
bana Yaubada i wogeleteu po a gae Yelusalem, ipa tu witumagana
tu weluweluwinihi mitehi to wiwogatala gogona po tuwegau a pali-
welehi tauhi tanitaniwaga uyahihi babana ega ata luhogaleya ipa ana
iatatiyana yababa tauhi ega mi Yudeya uyahihi. 3 Ma Taitasi i witulaniu
po to gae Yelusalem, tauna lawa Gilikigei po ega hapihapi ita waya mei
tauyai mi Yudeya ma tanitaniwagahi Taitasi ega hita geno uyahina ipa
hinina hina hapi haleya. 4 Ma ita lawa tu wikoyakoyama gehouhi hi lui
mai uyahiyai po nugonugohi ipa Yesu Keliso palihalena i weleweleta
hina galeya, ma tamogi tauhi ega tu witumagana dumahi babana hi
luhogaleya ipa lugagayo odubohiyei hina lipilipilita. 5 Po ega yaka hai
taniwaga atapuna to wihinigigiyeya po ega kikina awai gehouna uyahihi
tota palihalena meiyai, meka po apo ata tuwega dewadewana hina
wobuiya.

6 Tu witumagana lawahi hi bahehi hi pa, 'Tu Weluweluwai,' tamogi
ega ata genogehi tauhi tu weluweluwai bo tu wotago babana ataputa
Yaubada u matana emoemotata. Tauhi tu weluweluwai ega kikina
hit'ompalibuibui u bagibagi geka binei. 7 Ma tamogi u bagibagi geka
hi galena tuhagaya naka tau apo tuwega dewadewana a wiatatiyaneya
tauhi ega mi Yudeya uyahihi mei Pita e iatatiyana mi Yudeya uyahihi.
8 Yaubada Pita manini i weleweleya ina wibagibagi mi Yudeya ubeihi,
ma tau naka pitenana i weleweleu a wibagibagi tauhi ega mi Yudeya
ubeihi. 9 Tu weluweluwai, Yamesa, Pita ma Yoni, Yaubada a manini
uyahiu hi galena tuhagaya, ega yaka tau ma Banabasi hi kawaitu-
laneiyai. Ma hi baha po to lueena ipa tau ma Banabasi to nae tauhi ega mi
Yudeya uyahihi ma tauhi apo hina nae mi Yudeya uyahihi. 10 Ma ginouli
emosi hota hi nugonugotuhuya ipa dayadayabu to haguhi. Geka dewana
i haki wahaga po binei ma houga magomagouna a ileta kadidili binei.

Paulo Pita i paliyeya

11 Geka hougana u mulina Pita i nei Anitiyoka po noka hotana a dewa
ega ita dumalu imahi ega yaka a paliyeya a dewa yabayababa binei.
12 Pita i nenewawalai a dewa hi haki wahaga tauhi ega mi Yudeya
hi itumaganeya mitehi hi tulatulana po hi yam gogona ma u mulina
Yamesa a bolu hi nenei po Pitana mi Yudeya i matutehi po tauhi ega mi
Yudeya mitehi hi yam gogonana i nehalehi po i kahakahameya, naka

Pita a welupowa. 13 Uyahinei ma mi Yudeya gehouhi Pita a dewa hi
wotagoya po Banabasi gasi i wotagoya.
14 Uyahinei tau a hanapugeya Keliso a tuwega dumadumaluna ega
hita wootago imahiyeya, naka binei atapuhi u matahi ma Pita a
lubayadeya a pa, ‘Walehiu, tam lawa Yudeyagei ma mi Yudeya ata dewa
gehouhi amaka u nehalehi Keliso binei ma iyowai tauhi ega mi Yudeya
hi nugonugobui apo mi Yudeya ita dewa hina wotagoya?
15 ‘Hi gunigunita tauta lawa mi Yudeya ma ega tu meuputa. 16 Ma
tamogi ta hanapugeya Yaubada lawa apega ina kawaidumalugeta Mose
a lugagayo wiponawogona uyahinei ma ata witumagana Yesu Keliso
uyahinei. Naka binei ma tauta gasi ata witumagana Yesu Keliso uyahina
ta houni, ipa apo Yaubada ina kawaidumalugeta. Ma ega ita wi-
tumagana ta huhouni Mose a lugagayo wiponawogona uyahina, ba-
bana Yaubada ega iyai gehouna ita kawaidumalugeya Mose a lugagayo
wiponawogona uyahina.
17 ‘Uyahinei mi Yudeya atapuiyai to galena gae Yesu Keliso a kawaidu-
malu ubeiyai ma tamogi to galena tuhagaya tauyai tu apapoe mei taumi
ega mi Yudeya. Iyowai naka? Keliso e inepowaiyai? Eega duma!
18 Itapa tau ata gunawilena meu po Mose a lugagayo ata iletahi u
luyagohana binei apo u apapoe ata galena tuhagaya. 19 Ma tamogi
Mose a lugagayo u apapoe i wogeleteya po uyahinei i lihilageniu. Ega
yaka a bagibagi uyahiu i kokoe, ma ipa luyagohana dumana a tuhagaya
Yaubada uyahinei. 20 Babana Keliso mitehi amaka hi witake gogoneiyai
po a hilagena uyahinei tau ega yautuwe ma Keliso yautuna uyahiu e
memae. Geka hougana hiniu a luyagohanana e memae ma yautuwe a
baba dumana naka u witumagana Yaubada Natuna uyahina. Babana
Yesu tauna a lunugotootogogei tau biugei ma i palihalena meya po i
hilage. 21 Uyahinei Yaubada a lunugotootogo ega ata wihinigigiyeya. Ega
tana inugonugotuhu powa po tana pa, ‘Mose a lugagayo wiponawogona
uyahinei Yaubada apo ina kawaidumalugeta,’ naka binei Keliso a hilage
ubeita apo ina wiginouli yabayababa.’

3

Keliso witumaganana

1 Taumi mi Galatiya o buuwa duma! Iyai i koyamemi po o welupowa?
Lolowa Yesu Keliso a hilage hoi ani take binei to wiatatiyemi po nugonu-
gomi hi lugiigila imahiyehi ma amaka nugomi i guluwi? 2 Lubayada
gehouna uyahinei apo a lubayademi, iyowai ma Alugo Woiyawa o
tuhagaya? Mose a lugagayo wiponawogona uyahinei bo Keliso tuwe-
gana o nonoli po o itumaganeya uyahinei? 3 O buuwa duma! Omi
witumagana anani wawala o hanapugeya Alugo Woiyawa uyahinei, ma
ega emoemotami po omi witumaganahi ona womomohihi omi towolo
kadidili uyahihiyei. 4 Iyowai po Yesu Keliso o witumaganeya po kaoha
o tuhagaya, ma geka hougana nugote apo ona liyababaya. 5 U lubayada
gehouna geegeka. Iyowai, ita witumagana uyahinei Yaubada Alugona i
weleta po manini ta dewadewahi bo lugagayo wiponawogona uyahinei?
6 Abelaham ona nugotuhuya, ‘Tauna Yaubada i witumaganeya yaka
i kawaidumalugeya.’ 7 Uyahinei ta hanapugeya Yaubada tu wituma-
ganena tauhi Abelaham googana. 8 Ma odubona Yaubada Abelaham
uyahina i baha nae i pa, ‘Apo yohola tam uyahimgei tauhi ega mi Yudeya

hai kaoha hina tuhagaya.’ Yaubada a baha geka a Buka u hinena i
bahena tahaeya tupo atapuhi hai ani dumalu Yaubada witumaganana
binei. 9 Uyahinei ta hanapugeya tu witumagana ataputa Abelaham
mitehi ani kaoha ta tuhagaya.

10 Ma inapa iyawoi hina inugonugotuhu po hina pa, Mose a lugagayo
wiponawogona uyahinei apo hina dewadewa yaka apo paliguba hina
tuhagaya babana Buka uyahina i baheya i pa, ‘Lugagayo atapuhi Buka
geka u hinena apo iyai ega ina wotago imahiyeya yaka paliguba ina
tuhagaya.’ 11 Yaubada a baha anona i lugeleteya, ega emoemotana
po lawa ina kawaidumalugeta apo lugagayo tana iponawogogeya yaka.
Babana a bahana geka pitenana i pa, ‘Tu dumalu lawahi hai witumagana
uyahinei apo luyagohana hina tuhagaya.’ 12 Ma tamogi Mose a lugagayo
tahayana tapuna, naka binei Buka uyahina hi gilugilumi geka pite-
nana i pa, ‘Inapa iyai lugagayo atapuhi ina wiponawogogehi yaka apo
luyagohana ina tuhagaya.’ 13 Ma lugagayo tulagonana binei paligubu
ta wiyaloni. Uyahinei Keliso ubeita i hilage po ata paligubu i wimiheya
mei Buka odubona hi gilugilumi i pa, ‘Apo iyawoi mayau lagana uyahina
hina hilahilage yaka tauhi paliguba hi tuhagaya.’ 14 Yesu Keliso a hilage
tepanei tauhi ega mi Yudeya atapuhi kaoha hi tuhagaya. Kaohana
Yaubada i palipaliwitumaganeya Abelaham uyahina ipa ataputa ata
witumagana uyahinei apo Alugo Woiyawa i palipaliwitumaganeya ina
weleta.

Lugagayo anai bahapikona

15 Walewalehiu, geka googata hai dewa: inapa lawa luwaga ma tulana
uyahina a hipuli ina paligwaleya ega emoemotana po lawa gehouna ina
wiapapoeya. 16 Naka pitena gasi Yaubada i paligwala Abelaham gogana
binei. Ega ita paliwitumaganeya googana bihiyei ma gogana emosi hota
naka Keliso. 17 U baha geka anona naka Yaubada a bahagwala i houna
tahaeya Abelaham uyahina ma muliyei apoma bolima magouhi 430 hi
kokoe, ma u mulina Mose a lugagayo hi geletai. Uyahinei ega emoe-
motana po a paligwalana ina hoe haleya bo ina buiya lugagayo uyahinei
apo ina memae anai kadidilina. 18 Itapa ani kaoha tata tutuhagahi
Mose a lugagayo uyahihiyei naka apega Yaubada a paligwala anona tata
tuhagaya. Ma Yaubada anai lunugotootogona ani kaoha i paligwaleya
Abelaham uyahina.

19 Awai binei Yaubada lugagayo i houna geleteya? Lugagayo i huhouni
uyahita babana ipa ata apapoe ta galena tuhagaya ma ina memae a siga
Yaubada Abelaham gogana i palipaligwaleya ina hopu mai. Ma Yaubada
a lugagayo tu winoyanoya mi yadena i welehi po Mose hi weleweleya ma
Mose lawa i welewelehi. 20 Ma Yaubada a paligwala galenana tapuna
babana Yaubadana tauna i bahababaha dumalu Abelaham uyahina, ma
ega tu winoyanoya uyahihiyei.

Witumagana uyahinei Yaubada apo ina kawainatuneta

21 Ega ona inugonugotuhu powa po ona pa, ‘Mose a lugagayo Yaubada
a paligwala i wihinigigiyeya.’ Eega, babana ega meka lugagayo gehouna
po apo luyagohana ina weleta bo ita dewa ina lidumaluhi, ega kikina.
22 Tamogi Yaubada a Buka i baheya i pa, ‘Tauta tu mehipuli ataputa
apapoe a panipani u hinena ta memae.’ Uyahinei tauta Yesu Keliso tu

witumaganena tunawata Yaubada a paligwala ta tuhagaya ita witumagana uyahinei.
23 Odubona tauta ega witumagana dumana tata hanapugeya ma Mose
a lugagayo i panita po ata mae hi witai a sigana Yaubada ani witumagana
i wogeleteya. 24 Ani galenana mei lugagayo ina gagalena iteteta a sigana
Keliso i wogeleteya po ata witumagana uyahina ta houni po Yaubada i
kawaidumalugeta. 25 Uyahinei houga geka Keliso witumaganana amaka
i nei po lugagayo a galena itete uyahita i kokoe.
26 Ma ata witumaganagei Yaubada Natuna Yesu Keliso mitehi i
kawainatunena gogoneta. 27 Babana tauta iyawoi amaka Yesu Keliso
mitehi ta winugoemota bapatisogei tauta Keliso ta oteni. 28 Ataputa
Keliso a bolu u hinena ta memae ega meka ani wikahakaha gehouna u
hineta ita memae. Uyahinei mi Yudeya i bolu ma taumi ega mi Yudeya
omi bolu tauta bolu emosi. Ma tu witaniwaga po hai tu bagibagi tauhi
bolu emosi. Ololotohi bo wiwinehi ataputa bolu emosi. 29 Ataputa
Abelaham googana babana tauta Keliso a bolu, uyahinei Yaubada a
paligwala Abelaham uyahina apo ta tuhagaya.

4

1-2 Inapa iyai a houga tewela uyahina ma amana ina hilage ma
anani taniwaga i welewele damaneya tewelana apega ina witaniwageya
babana yohola ega ita lata ma apo ina witubagibagi hota po lawa
gehouhi hina taniwageya a sigana tewelana ina lata apoma ina tani-
waga. 3 Odubona tauta naka pitenana googata hai ani witumagana
ta witumaganeya po uyahina ta itubagibagi, 4 ma u mulina Yaubada
a houga dewadewana i tuhagaya yaka Natuna i himiliyai wawine u
koibana po i wilawa hota ma i guni po mi Yudeya i dewa i wotagohi.
5 A neina ipa Mose a lugagayo i panipanita uyahinei ina wihaleta po
Yaubada ina kawainatuneta. 6 Yaubada Alugona u nugonugota i houni
mei gasi Natuna uyahina e memae yaka tauta ta ototu Yaubada uyahine
tana pa, ‘Aba, Amiyai.’ 7 Baha dumana tauta ega ipa a tu bagibagi ma
tauta natunatuna uyahinei apo yohola a gapola i bahabaha gwaleya ina
weleta.

Mi Galatiya Paulo hi luhogaleya

8 Lolowa taumi Yaubada ega ota hanapugeya, po omi ani witumagana
baneina palouma naka tauhi yaubada koyakoyama binei o itubagibagi.
9 Ma geka hougana Yaubada amaka o hanapugeya, a dumalu naka
Yaubada i hanapugemi. Ma awai binei Yaubadana o wihinigigiyeni
ma o gunawilena memi po omi ani witumagana kokoehi uyahihi
o wobagibagi meme. 10 Omi winugonugotuhu powa gehouna iyeta
gehouhi o idaladalabu ma houga gehouhi o iyateyate ipa Yaubada ina
lunugodewedewemi. 11 Naka binei ma a tutumatomatouta meka po apo
u bagibagi uyahimi ina wiginouli yabayababa.
12 Walewalehiu, omi bolu uyahina amaka a lui po tau mei taumi
uyahinei omi dewa ona dewehi po mei u dewa. Ega kikina dewa apa-
poena ota deweya uyahiu. 13 O nugotuhuya lolowa a nenetahatahayahi
uyahimi naka a tootogou ma kidahi totogo u gaogao i houni po ipa
tuwega dewadewana a wiatatiyaneya uyahimi. 14 Ma ega kikina ota
wihinigigiyeu totogo galenau i iapapoe binei, tamogi o palihalena memi
uyahiu yaka o weluwiniu po mei Yaubada a tu winoyanoya gehouna bo

Yesu Keliso. 15 Baha dumana o witulanena dumau inapa emoemotami
po matami ona wahiwahi halehi po a wimatagehi po matau apapoehi
a luhalehi. Ma geka hougana ata wiheliheliyam galenana iyowai?.
16 Galenana amaka o wigawiyeu babana baha dumalu a welemi.

17 Omi gunawilana a baba tu wiatatiyana koyakoyama he iatatiyana
duma uyahimi tamogi he koyakoyamemi. Tauhi hai winugonugotuhu
ipa u taniwaga ona wihinigigiyehi ma hai taniwaga ona wotagohi. 18 Apo
tau uheiya a memae ma tu wiatatiyana gehouhi mitehi ona wobagibagi
naka ega ata genogeya ma tamogi apo hina koyamemi yaka ega ata
luhogalehi. 19 Natunatuwe, houga magomagouna bimiyei nugonugou e
iyuwa duma omi winugomagamaga binei a sigana ona wikeliso meme
apo kamnau ina dewadewa. 20 Geka hougana a laudalili duma ma itapa
tau mitemi tata memae ma tata ibaabani gogona apo ita haki ma tamogi
tau a nugogeno duma taumi bimiyei.

Wiwine luwaga natunatuhi

21 Taumi Mose a lugagayo tu wotagona omi baba ega ota hanapugeya.
22 Abelaham tuwegana hi gilugilumi ona nugotuhu tagotagoya. Natu-
natuna ololotohi luwaga, gehouna a tu bagibagi wawinena i guni ma
wiluwagana tauna agona palipalihalenana i guni. 23 A tu bagibagi
wawinena gowana Heiga ma agona gowana Sela. Wiwinehi hi koikoiba
galena tapuhi po tapuhi uyahihiyei. Heiga i koikoiba hipuli dewana
uyahinei, ma Sela i koikoiba Yaubada a paliwitumagana uyahinei po
natuna gowana Isako.

24-25 Geka wiwinehi luwaga uyahihiyei apo Yaubada a wiwogatala
luwaga ta galena tuhagahi. Wiwine luwaga anohi geegeka: Heiga mei
Yaubada a lugagayo lawa i welewelehi oya Sinai uyahinei yaka natuna
tu bagibagi panipanina. Heiga galenana wiluwagana mei Yelusalem
lawahi babana tauhi lugagayo uyahinei hi numa panipani mehi. 26 Ma
Sela ani galenana mei tauta Yelusalem yadei lawata babana tauta natu-
natuna palipalihalenata. 27 Geka ginoulihi ubeihi ma Buka hi gilugilumi
i pa,

‘Alinawa wawinena una kaoha
lolowa ega uta igunaguna po gasi uta igugu,
ma tamogi una kaoha labatana natunatum boluhi ubeihi
ma wawinena agona mitehi he memae natunatuhi ega hita maga
imahi.’

28 Walewalehiu, tauta mei Isako babana Isako hinana alinawa ma
Yaubada a paliwitamaganagei i gunita. 29 Ma Heiga natuna Isamaela
Isako i wigawiyeya. Geka ani galena tuhaga, hipuli dewana uyahinei hi
gunigunihi apo paliwitumagana natunatuna hina igawiyehi. Odubona
hai luwagahi hai dewa geka pitenana po amalai gasi. 30 Ma Buka u
hinena lugagayo hi gilugilumi i pa, ‘Tu bagibagi a natuna una wiyaga
halehi, ega natuna ma natum hina tanitaniwaga gogona, ma Isako
tunawana ani taniwaga ina galena iteteya.’ 31 Tauta ega mei Isamaela,
babana Isamaela tu bagibagi panipanina ma tauta mei Isako ata mae i
haki wahaga.

5

Keliso a taniwaga i haki wahaga

1 Mae dewadewana binei Keliso i lupena haleta ata panipani uyahi-
hiyei naka binei ma ipa ona towolo momota po ega ona palipalihalena
memi lugagayo panipanina uyahina.
2 Ona lutanigana tau Paulo uyahimi geka a iatatiyana ma apo Mose
a lugagayo uyahihiyei bo mi Yudeya hai wekiwekilala hini omhapina
binei ma ona palihalena memi po hina bolibolihi yaka naka Keliso a
hagu uyahimi amaka o wihinigigiyeya. 3 Inapa uyahimiyei iyai ina
palihalena meya po hinina hina hapi yaka Mose a lugagayo atapuhi
ina wiponawogogehi. 4 Babana geegeka, apo tam iyai nugonugom po
Mose a lugagayohi una iponawogogehi po om dumalu una tuhagaya
yaka naka amaka Keliso a lounugotootogo uyahim u luwitani ma a
bolu una nehaleya. 5 Babana tauta Yaubada ta itumaganeya ipa ina
kawaidumalugeta, ma geka ata witumagana binei Alugo Woiyawa e
haguhaguta ma ta iotonana. 6 Tauta Yesu Keliso a bolu ubeita, mi Yudeya
hai wekiwekilala hini omhapina ta waya bo eega, naka ega ginouli
baneina. Ma ginouli baneina geegeka, witumagana a wekiwekilala
luhogala.
7 Lolowa taumi witumagana uyahina o sagena duma, po tahaya du-
madumaluna o wootagoya ma iyai i gudumi? 8 Lugudugudu geka ega
Yaubada uyahinei babana lolowa Yaubada i otugemi a tahaya uyahina.
9 Tu lugudugudu lawana naka lawa emosi hota ma emoemotana apo
atapumi ina wiapapoe dumami. 10 Ma tau Guyau a itumaganeya ipa
ega tu lugudugudu ona wotagoya, ma iyai tauna i apapoenimi a meiha
Yaubada uyahinei apo ina tuhagaya.
11 Walewalehiu, ega ona inugonugotuhu powa po ona pa tau yohola
mi Yudeya hai lugagayo po hai wekiwekilala ubeihi a iatatiyana. Tau
Keliso a hilage ani take uyahina binei a iatatiyana, geka binei ma mi
Yudeya hi nugoapapoe. Inapa a gunawileu po hai wekiwekilala binei
a wiatatiyana apo a likaohahi, tamogi apega a gunawileu naka binei
ma hi nugoapapoe po hi wigawiyeu. 12 A nugonugotuhuya itapa tu
ligenogenomi tunawahi hita hapihapi mehi apo ita haki duma.
13 U lawa, taumi Yaubada i inaganimi, ega omi lugagayo gehouna, ma
ega ona pa, ‘Tauta ega ata lugagayo yaka hipuli dewahi ta wotagohi.’
Naka eega, ma tamogi omi luhogalagei tunawami ona hagu memi.
14 Babana lugagayo magomagouhi hai baba emosi hota i baheya i pa, ‘Ata
lawa ta luhogalehi po mei tauta ta lauhogalena meta.’ 15 Inapa lugagayo
geka ona nehaleya po tunawami ona igawigawiyena memi yaka apo omi
bolu ona nohaya po ona kahakaha memi.

Alugo Woiyawa ugona tapuna ma hini ugona tapuna

16 U baha uyahimi, Alugo Woiyawa ona wootagoya po ega luhogala
apapoehi hina tanitaniwagemi. 17 Matababana luhogala apapoehi Alugo
Woiyawa he igawiyeya. Gasi Alugo Woiyawa ata luhogala apapoehi e
igawiyehi. Nugonugota u hinehi he igawigawiya uyahinei dewadewa
awai u nugonugota ipa ta dewaya po ega emoemotata ta dewahi. 18 Ma
inapa Alugo Woiyawa ina tahatahaeta yaka apo lugagayo uyahita hina
kokoe.
19 Luhogala apapoehi anohi ani hanapuhi geegeka: enogwau, mata-
maga, wihola yabayababa, 20 wipalopalouma, balau, luhinidoodola,
witona, omgenagenalili, uyogigai, omboho, wimemepuputana, wika-
hakaha, 21 lubigo, umabuuwa, lututu, po dewa apapoehi gehouhi. Geka

dewahi ubeihi amaka lolowa a paliwelemi, ma amalai a palipaliwelena
memi, geka dewahi tu wibagibagihi Yaubada anani taniwaga uyahina
apega hina lui.
22 Ma Alugo Woiyawa ugona dewadewahi u nugonugota geegekahi:
luhogala, kaoha, nugodumola, omtaibagibagi, lounugotootogo, wih-
aguhagu, nugoemota, 23 nugohegoya, upuhegoya. Ega meka lugagayo
gehouna ita memae po geka dewahi ina gudugudhi. 24 Ma tauta Yesu
Keliso a bolu ata luhogala apapoehi amaka ta wihinigigiyehi. 25 Ma
Alugo Woiyawa luyagohana dewadewana e weleweleta yaka tauna
ta wootagoya. 26 Ma ega ipa ta nugonugogegae po gasi ata lawa ta
lauhinidoodolehi, po tan'amgenagenaliliyehi.

6

Ta haguhagu meta

1 Walewalehiu, inapa tulata awai apapoe uyahinei ina peu, yaka taumi
omi witumagana kadikadidilihi ona wileta po tulatana ona haguya anai
nugohegoyami. Ma tamogi ona galena itete memi, babana meka po
apo taumi gasi ona peu. 2 Omi ani awala witewiteihi uyahihiyei ona
haguhagu memi babana ita lugagayo geka Keliso uyahinei i nenei ipa ta
wotagoya. 3 Inapa iyai ina wohepa meya po ina pa tauna lawa baneina
tauna e koyakoyamena meya. 4 Emosi po emosi omi bagibagi ona galena
imahiyehi po gasi ona hanapugeya meka bagibagi dewadewana ma
meka bagibagi apapoena. Apoma ona baha gegae taumi omi winugonu-
gotuhugei ma ega ipa tulami a bagibagi ona palipalihopuhopuneya.
5 Babana emosi po emosi tauta ata ani awala galenahi tapuhi po tapuhi.
6 Inapa Yaubada a baha tu wiatatiyanahi hina iatatiyeta yaka ta haguhi
gapola dewadewana uyahinei.
7 Ona inugonugotuhu imahi ega emoemotata po Yaubada ta koyameya
babana lawa awai ina laupehi houga e nenei apo anona ina tuhagaya.
8 Inapa iyai luhogala apapoehiyei ina laupehi, yaka houga e nenei
apapoe apo ina tuhagaya, ma iyai Alugo Woiyawei ina laupehi yaka
tauna uyahinei apo yautu memewahagana ina tuhagaya. 9 Bagibagi
dewadewahi uyahihi ega ta lauupudoodola. Babana geka, inapa ega
ta tapiya yaka houga e nenei apo mahula ta tuhagaya. 10 Yaka houga
magomagouna lawa ta haguhaguhi ma tu witumagana ita bolu ta hagu
dumahi.

Baha anani kokoe

11 Giluma geka tau nimaugei wekiwekilala baneihi a gilugilumihi.
12 Tu wiatatiyana koyakoyama hai lipilipili uyahiu geegeka: Ke-
liso i hilahilage hoi ani take ani luyawahita, ma ega ani luyawata
gehouna. Ma tamogi hai luhogala ipa hapihapi ona waya po lawa
hina kawaidewedewemi. 13 Hapihapi tu winihi Mose a lugagayo he
wootagohi ma ega hita wotago imahiyehi. Hai luhogala hina hapihapimi
binei ipa hina nugogegae omi lui hai bolu u hinena binei. 14 Ma tau u
ani nugogegae emosi hota, naka ata Guyau Yesu Keliso a hilage ani take
uyahina, matababana Keliso anani takena uyahinei hipuli luhogalana
uyahiu amaka i kokoe, po mei tau tu hilahilage. 15 Hapihapi ega ginouli
baneina, ma ginouli baneina emosi hota tauta Yaubada a wiwawala
wouna. 16 Inapa u winugonugotuhu geka ona wotagohi apo Yaubada

a nugodumola po a lunugotootogo ina melabenimi po galenami mei
Isalaela dumami.
17 U baha anani kokoe: houga he nenei uyahihi ega iyai gehouna ina
ihinigaliu babana hiniu wakewakehi a tutuhagahi Yesu a bagibagi binei.
18 Walewalehiu, ata Guyau Yesu Keliso a lunugotootogo u nugonugomi
ina memae. Moina!

EPESO

Wimaamala

1 Taumi o iwoiyawena memi Epeso u hinena Yesu Keliso tu wotagona
omi leta geka tau Paulo uyahiugei. Ma Yaubada a nugotuhugei ipa tau
Yesu Keliso a tu wituwetuwega.
2 Yaubada Amata ma ata Guyau Yesu Keliso hai lunugotootogo ma hai
nugodumola hina melabenimi.

Hagu Keliso uyahinei

3 Yaubada ta mamali, tauna ata Guyau Yesu Keliso Amana po tauna
Yada a ombenenagei hagu e weleweleta ita luyagohana wouna binei
babana Keliso a bolu tauta. 4 Yohola hipuli ega ita wiwawali ma i
winagana tahaeta po ipa Yaubada u matana ta wiwoiyawa po ta dumalu.
5 Odubona Yaubada a winugonugotuhu luhogalagei i wiwogataleya ipa
Yesu Keliso uyahinei anai kaohana ina kawainatuneta. 6 Uyahinei ta
wotalagiyeya, tauna a lunugotootogo didigana i'mbeneneya ubeita ba-
bana a Natututuwoga mitehi i wiemoteta 7 po Natunana talana uyahinei
apapoe hi panipanita i lupena halehi po ata dewa apapoe i paligigilihi
naka tauna a lounugotootogo banei dumana i palihaleya tauta ubeita,
8 a hanapu po a nugogadagadala atapuhi uyahihiyei. 9 Ma tauna anai
kaohana a nugotuhu laugowagowadana i wogeleteya uyahita, babana
a wiwogatala odubona ipa naka Keliso uyahinei hagu ina weleta. 10 A
wiwogatala geegeka houga anani kokoe uyahina ginouli i wawalihi hoi
yada po hoi hipuli apo ina lugogonihi po Keliso ina taniwagehi.
11 Yaubada tauna a nugotuhugei i tanitaniwaga ma ginouli atapuhi hi
waawala yaka i nugonugotuhu tahaeya ubeita po i winaganita Keliso
a bolu binei, 12 ipa tauyai mi Yudeya tu nugotuhu lagona tahatahayai
Keliso uyahina a wasawasa to wootalagiyeya. 13 Taumi gasi Keliso a
bolu babana a baha dumana naka tuwega dewadewana o nonoli po
o witumaganeya omi luyagohana binei po Alugo Woiyawa lolowa i
bahabaha pikogeya i welemi. Naka Alugona ita wekiwekilala 14 po ipa
uyahinei ma ta hanapugeya Yaubada a paliwitumagana a bolu uyahita
yohola apo palihalena ta tuhagaya po tauna uyahinei a wasawasa ta
wootalagiyeya.

Paulo a lupali

15-16 Houga atapuna taumi bimiyei a imaamala Yaubada uyahina po
a laupali bimiyei, matababana tuwegami a nonoli ipa Guyau Yesu o
witumaganeya ma a bolu waiwoiyawahi nugonugomiyei o lauhogalehi.
17 Ma u lupali babahi geegeka, ipa ata Guyau Yesu Keliso Amana tauna
Yaubada tu wasawasa baneina hanapu ina welemi po ina woogeletena
meya uyahimi po ona hanapugena dumaya. 18 Ma a laupali gasi ipa nu-
gonugomi matahi hina gunagadagadalihi ipa ona hanapugeya ginouli
dewadewahi ubeihi i otugemi po ona iotonana omi winugotuhu lagan-
agei a ombenena diidigana lawa waiwoiyawata tauna a wasawasagei.
19 Ma a laupali a kadidili banei dumana ega tata hiyahiyawa tuhagaya
tu witumagana uyahita ona hanapugeya. 20 A kadidilina i wogeleteya
hougana Keliso hilage uyahinei i witowolo meya po hoi yada awala

hinebawana uyahina i houna geleteya. 21 Uyahinei Keliso lawa gowag-
owadahi atapuhi hai taniwaga i gelagoni: tu tanitaniwaga po tu kadidili
po tu manini po tu wiguyau gowagowadahi atapuhi i gelagonihi; po
tauhi gasi gowahi baneihi hai witaniwaga geka hougana po houga he
nenei uyahihi i gelagonihi. 22 Babana Yaubada Keliso anani taniwaga i
weleya ginouli atapuhi ubeihi ipa ina tanitaniwagehi ma tu witumagana
boluta uyahita gasi e tanitaniwaga. 23 Matababana Keliso tauna ununuta
po tauta hinina gutagutana. Uyahinei e laihogota mei a wiwawala
atapuhi e laihogo pahihi.

2

Hilage uyahinei apo luyagohana ta tuhagaya

1 Taumi odubona mei hilahilagemi omi wiponahahalena po omi apa-
poe uyahihiyei. 2 Ma odubona hipuli a dewa apapoehi o dewedewehi,
babana alugo apapoehi tauhi hai bada a kadidili u hinena o memae
po o iponawogogeya yaka naka alugona tauna tu paliguyaguyau he
wootagoya ma u nugonugohi e memae. 3 Odubona tauta mei tauhi naka
pitena hinita po ita winugonugotuhu apapoehi ta wootagohi uyahinei
Yaubada i lauuyogigiyeta, babana ata dewa atapuhi mei tu mehipuli
hai dewa. 4-5 Uyahinei ata apapoe i wihilagenita ma tamogi Yaubada
a lunugootootogo po a luhogala banei dumana uyahita yaka i witowolo
meta po Keliso mitehi tauna a luhogalana uyahinei i luyawahita. 6 Ma
Keliso mitehi i wohepata po yada a manini i weleta po Yesu Keliso
a witaniwagagei ta tanitaniwaga. 7 Yaka houga he nenei uyahihi a
lunugootootogo apo ina wogeleteya uyahita ma a luhogala banei dumana
Yesu Keliso uyahinei ina wiatatiyeta. 8 Babana a lunugootootogo tepanei
amaka i halota ata witumagana binei, ma ega tauta ata bagibagi uyahi-
hiyei ma Yaubada tauna a ombenena uyahinei. 9 Ega emoemotana po
tauta ata bagibagi uyahinei luyagohana ta tuhagaya, meka po apo ta
nugogegae po tana pa, 'Tauta ata kadidiligei.' 10 Ma tauta Yaubada
a wiwawala wouna Yesu Keliso uyahinei ipa bagibagi dewadewahi ta
dewahi naka Yaubada odubona i inaganihi ubeita.

Keliso gowanei ta wibolu emota

11 Taumi tu meuputa lawami ma ega mi Yudeya, uyahinei mi Yudeya
hai wekiwekilala hini omhapina lawa nimahiyei ega ota wiwaya ma he
idibogimi. 12 Odubona taumi ega Keliso a bolu yaka taumi o mebala
dao po Isalaela anani taniwaga o mepuputeni ma Yaubada a wogatala
i palipaliwitumaganehi ega kikina ota galena tuhagaya. Uyahinei ega
ota inugotuhu lagoneya babana Yaubada ega ota hanapugeya po ega ota
inugonugotuhugeya. 13 Lolowa o mebala dao ma geka hougana Yesu
Keliso i hilage po talana i kololo bimiyei yaka i weluwinimi po o nei u
liyaliyana.
14 Lolowa tauta ta imemepuputana po tauyai mi Yudeya ma taumi
tu meuputa ma geka hougana Keliso ita wikahakaha i hoe halehi ma
i houna imahiyeta dumola u hinena po tauta guguni emosi. 15 Tauna
hinina a wiyuwa uyahinei Mose a lugagayo hi laugudugudumi i hoe
halehi ma tauna i wiemoteta po ta wibolu emosi tauna miteta, po tauna
uyahinei ta nugoemota. 16 Ma hini emosi hota a hilage hoi ani take
uyahinei ita winugokahakaha i hoe halehi po i weluwini meta Yaubada

uyahina po i wiemoteta. 17 Uyahinei Keliso i nei po dumola i wiatatiyeta
taumi uheiya o memae bimiyei ma tauyai u liyaliyana to memae ubeiyai.
18 Babana Alugo Woiyawa uyahinei taumi po tauyai Keliso i weluwinita
Amana uyahina.
19 Taumi lolowa tu witoutoumana po tu wihewahewa ma geka
hougana amaka o wiodubo Yaubada natunatuna mitehi po taumi
Yaubada a guguni. 20 Yesu Keliso tauna Yaubada a numa iyawena ma tu
wituwetuwega po tu bahapiko tauhi nimanima towotowolo ma tauta a
modale po uyahitiyei a numa ina wogoya. 21 Yaka Yesu Keliso uyahinei ta
wimodale balubaluta ipa tauta Guyau Yaubada a numa waiwoiyawata
22 po Alugo Woiyawa anani mae. Yaka taumi ega mi Yudeya ma tamogi
amaka o winuma modelena.

3

Paulo a bagibagi tu meuputa ubeihi

1 Geka binei ma tau Paulo houga magomagouna a laupali Yaubada
uyahina. Tauna u bagibagi i weleweleu taumi tu meuputa bimiyei, naka
binei ma hi houna luiyeu hoi numa panipani po a memae.
2 Nugote lolowa u bagibagi geka noyana o nonoli po bagibagina
Yaubada i weleweleu a lunugotootogogei ipa taumi tu meuputa hagu
uyahiugei ona tuhagaya. 3 Ma u bagibagi geka tu meuputa uyahimi
ega iyai gehouna ita galena tuhagaya ma geka hanapu gowagowadana
Yaubada i wogeleteya uyahiu po omi leta uyahina a gilumiyahi. 4 Inapa
ona hiyawa imahiyeya yaka apo ona hanapugeya po ona pa hanapu
gowagowadana babana Keliso naka amaka a hanapugeya. 5 Ma hana-
puna hapa tahatahayahi ega hita hanapugeya yaka geka hougana Alugo
Woiyawa Yaubada a tu wituwetuwega waiwoiyawahi po a tu bahapiko
uyahihi i wogeleteya. 6 Hanapu gowagowadana uyahinei taumi tu
meuputa apo ani kaoha ona tuhagaya po mei tauyai mi Yudeya, ma ta
wibolu emosi po paliwitumagana odubona hi bahabaha pikogeya Yesu
Keliso uyahinei ta tuhagaya.
7 Yaubada a kadidiligei po a lunugotootogogei tau a tu bagibagi ipa
tuwega dewadewana Keliso binei a palipaligeleteya. 8 Ma tau mei
tewela meyameyana tu witumagana u hayami, ma tamogi Yaubada
anai lunugotootogona bagibagi baneina i weleu po taumi tu meuputa
uyahimi Keliso tuwegana a wiatatiyaneya po a wasawasa diidigana ega
emoemotata po ta hiyawa pahi ona galena tuhagaya. 9 Ma u bagibagi
ipa lawa atapuhi hina hanapugeya Yaubada tauna ginouli atapuhi hai
tu wiwawala ma houga daodaona a hanapu gowagowadana amaka i
wogeleteya. 10 Ma Yaubada a wiwogatala ipa tauta a bolu uyahitiyei a
hanapu tapuna po tapuna ina wogeletehi tu witaniwaga po tu kadidili
gowagowadahi uyahihi. 11 Naka a nugotuhu odubona e woogeleteya
ata Guyau Yesu Keliso uyahinei. 12 Kelisona amaka ta witumaganeya
yaka ta nugomotu po emoemotana ta lui gae Yaubada u matana po ta
laupali uyahina. 13 U wiyuwa binei ega ona tapitapiya ma tamogi ona
hanapugeya omi wiwasawasa binei hi paniu.

Keliso a luhogala i lata duma

14 Uyahinei tau Amata u matana a polopolou, 15 tauna manago at-
apuhi hoi yada po hoi hipuli hai baba. 16 Ma a laupali ipa tauna a
wasawasa diidigana po a kadidili ina palihalehi uyahimi po Alugona

Woiyawa nugonugomi ina wikadidilihi, 17 po omi witumaganagei Keliso
u nugonugomi ina memae. Ma a laupali ipa omi dewa po omi mae a
baba dumana luhogala, 18 po tu wiwoiyawena ataputa mitehi Keliso a
luhogala ona hanapugena imahiyeya, naka a yawata, po a dao, po a gae,
po a hopu. 19 Gasi Keliso a luhogala ega emoemotata ta hiyawa pahi po
ona hanapugeya ma Yaubada Tu kadidili ina lihogo dumami.
20 Yaubada a kadidili u hineta e memae, ma inapa awai ta nugonugo-
tuhuhi ubeihi ta laupali emoemotana apo ina luwitani po ina wibagibagi
lagonena dumahi. 21 Uyahinei a bolu ataputa Yesu Keliso gowanei
tana'mhuna hapa po hapa he nenei uyahihi ega sigasigana. Moina.

4

Bolu emosi

1 Tau, Guyau a tu bagibagi panipanina u luhogala ipa omi dewa hina
dewadewa, po mei tauna i ototugemi a dewa. 2 Ona nugohopuhopu
ma ona launugodewadewa, ma on'omtaibagibagi ma emosi po emosi
ona lauhogalena memi po ona launugohegohegoya omi lawa uyahihi.
3 Ma ona wileta kadidili po Alugo Woiyawa ina wiemotemi ma a nugo-
dumolagei ina boinimi. 4 Matababana tauta bolu emosi po ata tu hagu
emosi Alugo Woiyawa ma Yaubada e ototugeta ipa ata winugonugotuhu
lagona emosi hota houga e nenei binei. 5 Ata Guyau emosi hota, po
ata witumagana emosi hota, po ata bapatiso emosi hota. 6 Naka pite
Yaubada Amata emosi hota, ginouli atapuhi po tauta i gelagonita ma
tamogi u hineta e memae.
7 Ma Keliso a wiwasawasagei emosi po emosi ata guta i weleta. 8 Geka
binei ma Buka gilumana i baheya i pa,
'Hougana gegae hoi yada
tu wigawiyena atapuhi i gelagonihi,
ma lawa hai guta i welehi.'
9 (Ma baha geka i pa, 'I gae hoi yada,' ma iyowaka? Ega tunawana ita
gae ma tamogi i hopu mai hoi hipuli po i hopu hipuli u hine dumana.)
10 Ma lawana i hopuhopu mai tauna gasi i gae hoi yada po i gelagona
duma po tupo atapuhi uyahihi e memae ma e tanitaniwaga. 11 Ma a
luguta galenana geka pite: lawa gehouhi tu wituwetuwega ma gehouhi
tu bahapiko, ma gehouhi tuwega dewadewana tu bahena ma gehouhi
tu galena itete, ma gehouhi tu wiuututululouga. 12 Ma Keliso a luguta ipa
tauta a lawa ina wononogogeta a bagibagi binei, po tauta hinina kadidili
ta waya, 13 a sigana ta witumagana gogona po Yaubada Natuna ta galena
tuhagaya po uyahinei dewa dewadewahi nugonugota hina lihogohi po
mei Keliso a dewa dewadewana po hogohogona.
14 Uyahinei tu nowanowa hai dewa apo ta nehalehi babana lolowa
wiatatiyana tapuhi po tapuhi hi laihagahagawilita mei togowa gule-
tutu e yoyogehi ma ata nugotuhu hi tapitapiya babana tu wiatatiyana
koyakoyama gehouhi hai kamna dagihana uyahinei ta wootagotagohi.
15 Ma tamogi luhogalagei ta bahabaha dumalu po ata dewa atapuhi hina
iwou meme po mei Keliso tu wiununugeta e weluweluwinita. 16 Babana
tauta Keliso hinina ma guta tapuna po tapuna i weleweleta ipa ta popo
emotehi po ta haguhagu meta luhogalagei ma ta kadikadidili.

Dewa odubona ma dewa wouna

17 Guyau gowanei gasi geka a iututu lulougo uyahimi ipa uputa de-
wana ona wohouni, babana hai nugotuhu dewa yabayababa uyahihi.
18 Hai hanapu hi wigahugahu po Yaubada a luyagohana uyahihi ega
ita memae ma he inugoneina babana tanigahi hi pota. 19 Dewa de-
wadewana kamnana amaka hi winugoguluwi yaka hi palihalena mehi
matamaga dewana uyahina po luhogalahi ipa iyeta emosi po emosi
dewa gobugobuhi hina wootagohi.

20 Ma taumi Keliso a dewa yeuyeuna amaka o hanapugeya, 21 babana
lolowa tahaya dumana o noonoli ma Yesu binei hi iatatiyemi.
22 Uyahinei omi kamna odubohi naka luhogala apapoehi o dewadewahi
ma hi apapoenimi amaka o wihinigigiyehi. 23 Ma omi winugonugotuhu
u nugonugomi hina wiwou meme. 24 Yaubada a kamna wouna ona luiya
babana kamna dumadumaluna po waiwoiyawana i wawali mei tauna.

25 Uyahinei koyama ona wohounihi ma atapumi ona ibaabani du-
malu emosi po emosi uyahina, babana tauta ataputa Keliso hinina.
26 Hougana ona lauuyogigai yaka ega ina lalata ma ega ona lidaoya po
kabudala ina yoliyoli, 27 babana apo Tomodulele a gaogao ona weleya.
28 Tu danedanene hina wohouna ma bagibagi dewadewahi nimahiyei
hina dewahi po tu dayadayabu hagu hina welehi.

29 Ega baha apapoehi ona ibaabaniyehi ma baha dewadewahi ona
bahebahehi. Uyahinei apo tu lutanigana ona haguhi po hina kadidili
ma Yaubada a lunugotootogo hina tuhagaya. 30 Yaubada Alugona
Woiyawa ega ona inugodubuya babana Yaubada i gimagimaleta ata
wekiwekilalana naka tauna. 31 Ma geka apapoehi ona wihinigigiyehi:
baha wigola, uyogigai, widiboga, kawaiapapoe po wigawigawiya. 32 Ma
tamogi ona haguhagu memi po nugohegoyagei omi lawa hai apapoe
ona paligigilihi emosi po emosi uyahimi naka pite Yaubada omi apapoe
Keliso uyahinei amaka i paligigilihi.

5

1 Yaubada a luhogalagei i kawainatunemi yaka ona witutupoganeya.
2 Luhogala maena ona wootagoya mei Keliso i lauhogaleta pite po
i palihalena meya po i witalaguyabena meya Yaubada uyahina po i
hilahilage ubeita a ombenena dewadewana.

3 Taumi Yaubada a lawa waiwoiyawami uyahinei matamaga po
dewa apapoeihi po omboho ona nehalehi ma ega ubeihi ona ibaabani.
4 Ega dewa gobugobuhi ona deedehi po baha yabayababa ega ona
ibaabaniyehi po dewa apapoehi ega ona itutupoganeya naka ega hita
linanami tamogi omi bahagei Yaubada ona maamali. 5 Geka bahana
naka baha dumana, tu apapoe apega hina lui Yaubada ma Keliso hai
ani taniwaga uyahina. Geka tauhi tu matamaga po tu dewaapapoe po
tu'mboho. Gapola luhogalana anona, ita witumagana ta huhouni gapola
uyahina ma ega Yaubada uyahina.

6 Geka dewahi ubeihi Yaubada apo a luuyogigai ina wogeleteya tu
wiponahahalena uyahihi, uyahinei ega iyai baha yabayababagei ina
koyakoyamemi, 7 po tu wiponahahalena ega mitehi ona itulatulana.

8 Taumi lolowa uguwa uyahinei amaka o damanai Guyau a yayata
uyahina, yaka yayata dewanei ona wobagibagi. 9 Yayata dewana anona
naka dewa dewadewahi po dumadumaluhi po moinahi. 10 Yaka ona
laudadana Guyau awai i kaokaohehi ona hanapugehi po ona dewahi,

11 po uguwa dewa yabayababana ona lowo haleya ma apapoena ona
paligeleteya. 12 Baha dumana dewa gowagowadahi ubeihi ta ibaa-
bani naka ani wihinimaya. 13 Ma apo yayata tu dewaapapoehi ina
wogeletehi. 14 Babana yayata ginouli gobugobuhi apo ina lugeletehi po
anohi ta hanapugehi. Geka binei ma ta ibaabani ta pa,
‘Tam tu eneno,
hilagei una towolo
po Keliso yayatana ina yaayahim.’
15 Uyahinei omi mae ona galena itete imahiyehi po ega ona inugoneina
ma tamogi ona hanapu duma, 16 po ega omi gaogao ona hahaleya
babana geka hougana houga apapoe dumana. 17 Uyahinei ega ona bu-
ubuwa ma Yaubada a nugotuhu u nugonugomi ona gagalena imahiyeya.
18 Ega goila kadikadidilina ona umumaya po ona wobadebade, naka ani
welupowa ma tamogi Alugo Waiwoiyawana nugonugomi ina lihogohi
ma ina laikaohami. 19 Lougo tapalolo omi lawa mitehi ona lawilawihi,
Sam lougona po lougo gehouhi nugonugomiyei ona ilulougo Guyau
uyahina, 20 ma houga atapuna ginouli magomagouhi ubeihi ona imaa-
mala Yaubada Amata uyahina ma ata Guyau Yesu Keliso gowanei.
21 Omi wiyateyate Keliso uyahina naka pite gasi omi lawa ona iyatey-
atehi.

Tawine lugagayona

22 Taumi wiwine tawitawineni agagomi hai baha ona wiyateyatehi po
naka pite gasi omi wiyateyate Guyau uyahina. 23 Babana wawine agona
olotona tu wiununugena naka pite Keliso a bolu tauta tauna ununuta po
Tu halota. 24 Uyahinei tauta Keliso a bolu po ta wootagoya naka pite gasi
wiwine agagohi hai nugotuhu hina wootagohi.
25 Ololoto tawitawinemi agagomi ona lauhogalehi po mei Keliso a
bolu i lauhogaleta pite yaka i palihalena meya po ubeita i hilage, 26 ipa
ina wiwoiyaweta mei bapatiso hougana ita apapoe i hamaga halehi a
baha uyahinei po i liyeuyeuta. 27 Yaka tauta apo ina galena tuhagata
a bolu namanamalita, ega kikina gobu bo apapoe gehouna uyahita
ina memae ipa ta wiwoiyawa po ta haki wahaga. 28 Naka pitenana
ololoto agagomi ona luhogalehi po mei taumi hinimi o lauhogalehi
pite. Babana gegeka, apo iyai agona ina luhogaleya yaka tauna gasi i
luhogalena meya. 29 Matababana ega emoemotana po lawa gehouna
hinina ina wihinigigiyeya ma tamogi hinina e gagalena iteteya po a hagu
e weleweleya naka pite gasi Keliso a bolu e gagalena iteteta, 30 babana
tauta hinina gutagutana. 31 Yaubada a Buka i bahebaheya i pa, ‘Lawa
hinana ma amana ina nehalehi po agona ina lawagi po mitehi hina
wihiniemosi,’ 32 Geka bahana naka paliluwaluwa gowagowadana ma
anona Keliso a bolu tauta mitehi ta wihiniemosi. 33 Yaka taumi ololoto
tawitawinemi agagomi ona luhogalehi po mei o lauhogalena memi pite
ma wiwine tawitawinemi agagomi ona wiyateyatehi.

6

Logaloga hai ututu

1 Logaloga amamami po hinahinami hai baha ona iponawogogehi
Guyau u matana, yaka apo omi dewa hina dewadewa. 2 Yaubada
a lugagaya gehouna i bahebaheya i pa, ‘Amamami po hinahinami
ona iyateyatehi.’ Geka lugagayo tahatahayana i paliwitumaganeya tu

wiponawogo ubeihi, 3 i pa, ‘Apo ona iyateyate yaka hoi hipuli ani kaoha
ona tuhagaya po omi mae hina dao.’
4 Ama taumi natunatumi ega ona laidagudaguhi meka po apo hina
lauuyogigai ma tamogi ata Guyau a taniwaga po a wiatatiyana ona
wiututu lulougogehi.

Babada ma tu bagibagi hai lugagayo

5 Taumi tu bagibagi omi babada hoi hipuli hai baha anai matoutami
ona iyateyatehi ma nugonugomiyei ona wileta kadidili po ona ipon-
awogogehi yaka naka mei Keliso o iponawogogeya. 6 Om bagibagi
uyahina ega ipa omi babada hina gagalemi ma ona iwalewalegama. Ma
Yaubada a nugotuhu nugonugomiyei ona wotagoya po Keliso gowanei
ona wobagibagi imahi. 7 Omi babada uyahihi ona nugohalena memi
naka mei Guyau uyahina o itubagibagi ma ega lawa hota. 8 Babana
amaka o hanapugeya taumi babada po tu bagibagi atapumi omi bag-
ibagi mihahi Guyau uyahinei apo ona tuhaga gogonehi. 9 Taumi babada
omi dewa hina dewadewa tu bagibagi uyahihi po ega ona palipaliyehi
ma ipa ona hanapuya taumi po tauhi omi Bada hoi yada e memae ma e
tanitaniwagena emotemi.

Yaubada a gawiya gapolana

10 Geka u baha a siga, Guyau a kadidiligei po a wipoyagei ona kadidili.
11 Ma Yaubada a gawiya gapolahi atapuhi ona luinihi po hougana To-
modulele ina koyakoyamemi ega ona tapitapiya. 12 Babana ata wigaw-
igawiya ega lawa laugelegeletanahi uyahihi ma tamogi ata wigaw-
igawiya lawa laugowagowadahi uyahihi. Naka tauhi Tomodulele a tu
bagibagi waipoyahi po kadikadidilihi po manimaninihi po gasi alugo
apapoehi, tauhi hai dewagei hipuli he tanitaniwageya ma he laiuguwi.
13 Geka binei Yaubada a gawiya gapolana atapuna ona wogomomohihi
po ega ona tapitapiya ma houga apapoe e nenei uyahina a wipoyagei
ona towotowolo ma a sigana ona towolo kadidili. 14 Uyahinei ona
towotowolo po baha dumana dagilolona ona widagilologeya ma yapami
dewa dumadumalunei ona lugududuguya. 15 Ma omi ae humahuma
nugodumola, tuwega dewadewana uyahinei aemi ona humahi. 16 Ma
omi lagena witumagana, apo uyahinei ona lugaagala memi po To-
modulele a higeyala alalatana ina guduhi. 17 Unununi lugaagalana
luyagohana wouna ma Alugo Woiyawa a gawiya kwasikwasina ona
waya naka Yaubada a baha. 18 Houga magomagouna Alugo Woiyawa
a wipoyagei ona laupali Yaubada uyahina po omi luhogala atapuhi ona
palipaliweleya. Geka binei ona galena itete memi po on’omtaibagibagi
ma ona laupali tu wiwoiyawa atapuhi ubeihi.
19 Ma tau biugei ona laupali po a nugomotu ma tuwega dewadewana
hanapu gowagowadana a bahena geleteya. 20 Tuwega geka winoyanoy-
ana binei ma hi houna luiyeu hoi numa panipani, uyahinei ona laupali
Yaubada uyahina po tuwega geka a bahena geleteya anai nugomotuwe,
babana geka pitenana i linanata.

Baha anani kokoe

21-22 Titikasi tulata dewadewana tauna Guyau a tu bagibagi dumad-
umaluna yaka naka a himiliyahi apo tuwegau atapuna ina dedeya
uyahimi po ona nonoli u mae po u bagibagi ubeihi. Ma apo ina wika-
didilimi po nugonugomi hina kaoha.

23 Walewalehiu, a luhogaleya ipa Yaubada Amata ma ata Guyau
Yesu Keliso hai nugodumola ma hai luhogala anai witumaganahi hina
welemi. 24 Ma iyawoi nawa ata Guyau Yesu Keliso he lauhogalena
wahagi hai lunugotootogo ina melabenihi.

PILIPAI

Wimaamala
(Bagibagi 16.12)

1 Tau Paulo, Timoti miteu to wobagibagi Yesu Keliso binei. Omi leta
geka to gilugilumiyahi taumi mi Pilipai Yesu Keliso i wiwoiyawemi omi
tanitaniwaga po numa dalabu tu galena itetena mitehi.
2 Yaubada Amata ma ata Guyau Yesu Keliso hai lunugotootogo po hai
nugodumola hina melabenimi.

Paulo a lupali mi Pilipai ubeihi

3 Houga magomagouna a nugonugotuhumi yaka Yaubada uyahina a
imaamala 4 po u lupali hougahi bimiyei anai kaohau a laupali, 5 babana
omi wihaguhagu tuwega dewadewana i gelegeleta tahatahaya uyahimi
ma i nei po ataima. 6 Ma a hanapugena dumaya naka Yaubada a bagibagi
dewadewahi uyahimi i iwawalihi apo ina liwoloehi Yesu Keliso a iyeta e
nenei uyahina.
7 U kaoha bimiyei i dumalu babana a luhogalena dumami. Taumi
ma tau Yaubada a lunugotootogo ta wigogoneya u houga tuwega de-
wadewana a ihaahalaneya ma tu witumagana a ikadidilihi ma gasi geka
hougana hoi numa panipani a memae. 8 Yaubada i hanapugeu Yesu
Keliso a luhogalagei taumi a luhogalena dumami.
9 Ma a laupali bimiyei ipa omi luhogala po omi hanapu po omi
nugotuhu hina lalata gogona. 10 Yaka apo ginouli dewadewahi ona
winaganihi ma Keliso a iyeta e nenei uyahina apo omi dewa hina
dewadewa po hina yeuyeu. 11 Uyahinei omi mae hina dumalu po Yesu
Keliso a kadidiligei ugo dewadewana ona woogeletehi ma lawa Yaubada
hina wootalagiyeya ma hina hunehuneya.

Paulo i nugohalena meya Keliso binei

12 Walewalehiu, nugonugou ipa ona hanapugeya witai atapuhi a
tutuhagahi naka binei ma tuwega dewadewana e lalata lawa uyahihi.
13 Uyahinei tupo geka Sisa a tu wigawiya po lawa atapuhi amaka hi
hanapugeu a luilui numa panipani uyahina naka Keliso binei. 14 Ma tu
witumagana atapuhi u mae hoi numa panipani hi gagaleya po anai nu-
gomotuhi Yaubada a baha he ituwetuwegeya ma ega hita matomatouta.
15 Baha dumana, tu luguguya gehouhi omgenagenaliligei he lau-
guguya Keliso binei ipa hina gelagoniu ma gehouhi hai luhogalagei
he lauguguya. 16 Tauhi anai nugodubuhi lauhogaleu babana tuwega
dewadewana binei ma tau hoi numa panipani a memae. 17 Ma
tu'mgenagenalili Keliso gowanei he lauguguya ipa hai bolu ina lata po
hina linugodubuwe hoi numa panipani a memae. 18 Ma kidahi a kaoha
babana ginouli baneina Keliso tuwegana he lauguguya yaka ega ata
geno hai omgenagenalili binei.
Ma gasi a kaoha duma 19 babana a hanapugeya omi lupali Yesu Keliso
uyahina biugei ipa Alugo Woiyawa ina haguwe po ginouli apapoehi ana
ialonihi apo hina halou. 20 Tau u witumagana a nugotuhu lagoneya
ipa ega Keliso binei ana ihinimaya ma apo a hilageu bo a yautuwe
ipa Keliso binei a nugomotu po lawa hiniu a wiyuwa binei ma hina

wotalagae. 21 A yautuwe hoi hipuli Keliso mitehi to memae ma apo
hilage yaka u luwitana a waya. 22 Inapa hoi hipuli a memae apo u
bagibagi dewadewahi hina gelegeleta Keliso binei, uyahinei ega awai
gehouna ata hanapugeya apo awai a winagani hilage bo luyagohana.
23 U winugohiyahiyawa geegeka, a luhogaleya ipa hipuli geka a nehaleya
po Keliso mitehi to mae, naka ani kaoha baneina. 24 Ma tamogi i
linanau hoi hipuli a memae po a haguhagumi. 25 Uyahinei a hanapugena
dumaya naka mitemi apo ta memae ma a hagumi po ona kaoha omi
witumagana Keliso uyahina. 26 Ma u gunawilana uyahimi binei apo ona
kaoha duma tau biugei ma Yesu Keliso ona hunena dumaya.
27 Pilipili awai a ialonihi ma taumi ona galena itete memi po omi
bagibagi uyahihiyei lawa Keliso tuwegana hina kawaidewedeweya.
Inapa numapani a nehaleya po a weludadanimi bo inapa a memae ma
noyami dewadewana hina paliweleu po a nonoli hina pa, 'Pilipai hi
towolo kadidili po anai nugoemotahi tuwega dewadewana ta ituma-
ganeya binei he idagudagu, 28 ma ega hita matomatouta hai gawiya
uyahihi.' Omi nugomotu binei tu wigawiyemi u matahi, tahaya luwaga
e wogeleteya, tauhi apo hilage hina wialoni ma taumi apo luyagohana
Yaubada uyahinei ona tuhagaya. 29 Babana tauta Yaubada ani kaoha
i weleta ipa apo Keliso witumaganana binei wiyuwa ta tutuhagahi.
30 Naka pite tau gasi u wiyuwa amaka o galehi po geka hougana Keliso
binei u wiyuwa o noonolihi.

2

Nugohopuhopu binei

1 Keliso mitehi ta iemota binei ta nugokadidili po a luhogalagei e
laikaohata. Ma Alugo Woiyawei ta itulatulana po ta launugotoото-
gogena meta. 2 Yaka ona laikaohau po ona winugoemota po ona
lauhogalena memi po ona inao welewelena nugonugomi uyahihiyei po
ona iwogatala gogona. 3 Ega omgaganugei po ega nugogegaegei ona
wobagibagi, ma anai nugohopuhopumi omi lawa gowahi ona wohep-
ahi. 4 Ega tunawami ona nugonugotuhu memi, ma omi lawa gasi hai
dewadewa ubeihi ona inugonugotuhu. 5 Yesu Keliso a nugotuhugei ona
inugonugotuhu.
6 Tauna ma Yaubada galenahi emosi ma tamogi a taniwaga ega ita
womomohi 7 po Yaubada anani mae wasawasa i nehaleya po i hopu mai
hoi hipuli. Hi guni po i wilawa hota, ma i itubagibagi galenana mei
tu poula gehouna. 8 Ma i nugohopuhopu po i palihalena meya hilage
uyahina po i take. 9 Yaka amaka Yaubada i wohepa meya po gowana
i wilataya gowa atapuhi u tepahi, 10 po Yesu gowanana uyahina yada
tu miyena po hipuli tu miyena po hiyoyowa tu miyena ataputa apo ta
polou uyahina, 11 po Yesu Keliso ta kawamoineya tauna Guyau po tauna
uyahinei apo Yaubada Amata wotalagaena ina tuhagaya.

Yayata tu mehipuli ubeihi

12 U lawa, lolowa a memae taumi o wiponawogogena dumau yaka
geka hougana a mebala daogemi, ma ona iponawogo imahi ma anai
matoutami po anai nugohelelemi ona wobagibagi po ipa luyagohana
dewadewana u hinena ona meimahi. 13 Matababana Yaubada u nugonu-
gomi e wobagibagi ipa tauna a nugotuhu dewadewana ona lauhogaleya
po ona wootagoya.

14 Omi bagibagi uyahihi ega ona lauhinidoodola po ona wobahabaha.
15 Uyahinei taumi omi dewa atapuhi hina haki po hina yeuyeu tu
mehipuli u matahi babana taumi Yaubada natunatuna woyeuyeumi.
Geka hougana tu meuputa hai dewa uguguwahi u hayahi o memae yaka
tauhi hai ubona taumi, 16 ma yautu tuwegana ona wodamaneya. Keliso
a houga gunawilana uyahina bimiyei apo a kaoha babana u bagibagi
uyahimi ega ipa a halena yababaya. 17 Inapa hina lihilageniu po talau
ina kololo mei omi witalaguyaba a lutepana naka u ani kaoha ipa omi
nugohalena anai witumaganami a lutepaneya. Naka ata ani kaoha
taumi po tau. 18 Taumi i linanami po miteu ta kaoha gogona.

Timoti ma Epilodasi hai bagibagi

19 U winugonugotuhu ipa apo Guyau Yesu a wihaguhagugei Timoti
a himiliyahi po tuwegami ina neiyai uyahiu po u ani kaoha bimiyei.
20 Timoti tunawana ma ega iyai gehouna tu haguwe ita memae po apo
bimiyei gasi ita inugonugotuhu imahi. 21 Ma tu witumagana gehouhi
tauhi tunawahi hai bagibagi ubeihi he inugonugotuhu ma Yesu Ke-
liso a bagibagi ega hita inugonugotuhugeya. 22 Ma Timoti amaka o
hanapugeya tauna lawa dewadewana po amaka mei natuwe dumana
po mitehi to idagudagu tuwega dewadewana binei. 23 Uyahinei meka
hougana u luhetala a nonoli a luhogaleya ipa Timoti apo a himiliyahi
uyahimi. 24 Ma Guyau a witumaganeya a wihaguhagugei apo houga
kikina tau gasi a nehi uyahimi.

25 Ma geka hougana a inugonugotuhu ipa Epilodasi a himila meya
uyahimi. Tauna walehiu, tu wigawiya haguwe mitehi to wobagibagi ma
taumi gasi omi tu winoyanoya po u hagu uyahimiyei i neiyai. 26 Epilodasi
taumi i luhogalena dumami po hougana i tootogo noyana o noonoli
bimiyei i nugogeno duma. 27 Baha dumana i totogo labatana ma tamogi
Yaubada i lunugotootogogeya po ega ita hilage. Ma tau Yaubada i
lunugotootogogeu, babana meka po apo Epilodasi ina hilage yaka tau
binei a nugodubu duma. 28 Geka binei ma nugonugou ipa a himila meya
po ona galeya anai dewadewana ma ona kaoha po gasi tau u nugogeno
ina kokoe. 29 Uyahinei apo houga awai ina geletahi omi meyagai
uyahina anai kaohami ona mamali Guyau gowanei. Ma apo Guyau a
tu bagibagi gehouhi hina nenehi uyahimi ona wiyateyatehi inapa tauhi
mei Epilodasi yaka. 30 Epilodasi ona mamala dumaya babana i tootogo
kikina ma apo ota hilage Keliso a bagibagi binei taumi i luhalenimi po i
haguwe uyahinei ma totogo i tuhagaya.

3

Dewa dumadumaluna binei

1 Uyahinei, walewalehiu, ata Guyau binei ona kaoha. Nugotuhu
lolowa a gilugilumi uyahiu ega ita witai, ma a luhogaleya ipa ona
meimahi yaka a'mgiluma meme po ina hagumi.

2 Ma tu apapoe gehouhi ona wihinigigiyeya mei kedewa woy-
ahiyahihi, tauhi mi Yudeya hini tu'mhapihapi hai bolu. 3 Ma tauta
hapihapi dumana amaka ta waya yaka Yaubada Alugonei ta polopolou
ma Yesu Keliso ta hunehuneya yaka ega hipuli dewana uyahina tana
itumagana. 4 A baha duma emoemotau po hipuli gapolana binei a
nugogegae.

Hipuli dewana uyahina lawa gehouhi a gelagonihi, 5 babana tau lawa
Isalaelagei po u guguni Beniyamina uyahinei i nei po u ogola tugutugu
Hibulu. Hi guniu po iyeta magouna 8 hi kokoe ma mi Yudeya hai
wekiwekilala hi weleu po hi hapiu ma gasi tau Palisi lawana po mi
Yudeya hai lugagayo a wotago imahiyena dumahi, 6 po a wileta labatana
duma tu witumagana wiapapoenahi binei, ma Mose a lugagayo ega
kikina ata tulagoni.
7 Ma tamogi gowau a lata a galena hopuhopuneya babana Keliso
tunawana uyahina a palihalena meu. 8 Babana u Guyau Yesu Keliso
a hanahanapugeya i haki wahaga po hipuli ginoulihi i haki lagonihi.
Uyahinei a kawaiginouli yabayababehi po gapola atapuhi a galena
iapapoenihi po a halehi ipa Keliso a tuhagaya 9 po uyahina a memae.
Ega emoemotana po tau u dewadumalu binei bo Mose a lugagayo wipon-
awogona tepanei ma Yaubada ina kawaidewedeweu. Tamogi amaka
Keliso witumaganana binei Yaubada i kawaidumalugeu. 10 Nugonugou
ipa Keliso a hanapugeya, a towolo meme kadidilina po wipoyana a
tuhagahi. Nugonugou ipa tauna a wiyuwa mayahi a winihi po a hilage
a witutupoganeya, 11 po tau gasi hilage uyahinei apo towolo meme a
tuhagaya.
12 Tau yohola ega geka ginoulihi ata tuhagahi po u dewa atapuhi hita
dewadewa imahi. Ma a wileta kadidili duma po a wogoya, babana
geka ginoulina binei ma Yesu Keliso i womomohiu. 13 Walewalehiu, a
ibaabani hota ma ega itapa amaka dewahi ata womomohihi ma tamogi
u nugotuhu emosi hota uyahinei muliu ginoulihi a winugoguluwihi ma
awai u matau binei a ileta kadidili 14 ipa maiha a wiwaya. Naka otu
gegena: Yaubada a wimeiha hoi yada Yesu Keliso uyahinei.
15 Uyahinei tauta amaka ta winugomagula geka pitenana tana inu-
gonugotuhu. Ma inapa omi nugotuhu tapuhi yaka Yaubada apo ina
wiatatiyemi. 16 Ma awai ta tutuhagahi ipa ta womomohihi.
17 Walewalehiu, atapumi ona itutupoganeu po apo iyawoi hai mae mei
tau ona gagalehi po taumi gasi naka pitenana ona dewaya. 18 Ma Keliso
hoi ani take i hilahilage ubeita, naka binei ma lawa magomagouhi hi
wigawiyeya. Gawiyana lolowa amaka a paliwelemi ma geka hougana
anai matadiligwegweu ma a bahebahena meya. 19 Tu wigawiyena
tauhi hai ani kokoe uyahina apo hina wiyuwa, babana hai omlabatana
koibahi i wihogoya po gasi ani wihinimaya ginoulihi he lauhogalehi ma
hipuli gapolahi houga magomagouna nugohi i waya. 20 Ma tauta ata
ani mae hoi yada uyahinei Tu luyawahita Yesu Keliso ata Guyau apo
ina gunawilena meya yaka tauna binei ta iotonana. 21 Apo hougana
ina gunagunawilena meya hinita ina buinihi, amalai ta tapiya ma apo
ina buinita yaka mei tauna hinina a didiga. Bagibagi geka a maninigei
babana tauna emoemotana apo ginouli atapuhi uyahihi ina witaniwaga.

4

1 Uyahinei, walewalehiu, nugonugou amaka o waya po a luhogaleya
ipa a galena memi. Taumi u ani kaoha po gasi u ani'mhuna, yaka u lawa,
ona towolo kadidili ata Guyau uyahina.

Wiuututulougo

2 Taumi wiwine luwaga Ewodiya ma Sinitika a luhogaleya ipa omi
wimemepuputana ona wohouni babana taumi Guyau tu wotagona

gehoumi. 3 Ma tam tulau, lolowa ta wobagibagi gogona, a luhogaleya ipa
wiwine naka una haguhi babana tauhi lolowa mitehi to bagibagi gogona
po tuwega dewadewana to ipaliweleneya. Tauhi ma Kelemeti po gasi
tu haguwe gehouhi gowahi amaka hi giluma hopuneya yautu bukana u
hinena.
4 Houga magomagouna Guyau uyahina ona kaokaoha, a paliwelena
memi taumi ona kaoha. 5 Omi nugohegoya ipa lawa atapuhi hina
hanapugeya, babana Guyau u liyaliyata e memae. 6 Yaka ega awai
gehouna binei ona genogeno, tamogi ginouli atapuhi ubeihi ona imaa-
mala Yaubada uyahina ma ona polou po omi luhogala ubeihi ona lau-
pali. 7 Yaka apo Yaubada a nugodumolagei ina lihogomi. A nugodumola
naka apega ta hiyawa pahi ma Yesu Keliso tauna uyahinei nugonugota
apo ina dumoli.
8 Walewalehiu, geka u baha sigasigana. Houga magomagouna ginouli
dewadewahi ona inugonugotuhugehi: dewa dumahi po wiyateyate po
dumalu po yeuyeu po didiga po lunugotootogo ubeihi ona laihunahuna.
9 Taumi u bagibagi po u baha po u wiatatiyana ona wootagohi yaka
Yaubada mitehi apo ona memae ma ina lainugodumolami.

Mi Pilipai hai ani'mbenena Paulo uyahina

10 Ata Guyau amaka i likaohau babana geka hougana o launugotooto-
gogeu gasi. Moina dumana lolowa nugonugomi ipa ona haguwe ma
tamogi ega gaogao gehouna ita lugeleteya. 11 Ma u nugogeno apega a
paliwelemi u mae witai geka u hinena babana amaka a hanapugena
meu; emoemotau u mae atapuhi uyahihi ipa a kaoha hota. 12 Nugote
witai bo kaoha u hinehi ma gasi mahula bo gomala hougahi uyahihi ma a
wigapola bo a dayadayabu, hawena; emoemotau u mae atapuhi uyahihi
a kaoha. 13 Matababana Keliso mitehi to memae po e ikadidiliu yaka
bagibagi atapuhi emoemotau.
14 Ma u witai geka amaka o liteyateyaya omi hagugei po binei ma a
wimaamala duma uyahimi. 15 Lolowa u houga tahatahayana a nehi
Masedoniya anani taniwaga u hinena po tuwega dewadewana a wipali-
weleneya. Ma hougana a nenehalemi ega kikina tu witumagana dobu
gehouhi uyahihiyei hagu ata tuhagaya u kadau binei. Ma taumi mi
Pilipai tunawami u tahaya o wimiheya. 16 Ma gasi u Tesalonika a memae
ma omi hagu mala wabiha amaka o weleu. 17 U baha geka ega ipa
ani'mbenena ona weleweleu ma tamogi omi ombenena anona uyahimi
ina lata duma omi wihaguhagu uyahinei. 18 Ma omi ani'mbenenana
Epilodasi i neneiyai atapuna a tuhagaya po emoemotau. Naka mei
omi ani talaguyaba dewadewana Yaubada u matana amaka o apuya
po dimumuna i nonoli po binei i kaoha duma. 19 Uyahinei u Yaubada
omi luhogala atapuhi apo ina welewelemi naka tauna a wasawasagei
babana taumi Keliso Yesu galinei.
20 Yaubada Amata ta wotalagiyeya ega sigasigana. Moina.
21 Yesu Keliso tu wiwoiyawena atapumi uyahimi u wimaamala. Ma
walewalehita mitehi to memae hai wimaamala uyahimi. 22 Ma tu
wiwoiyawa atapuhi po tauhi gasi Sisa a numa uyahina he wobagibagi
hai wimaamala uyahimi.
23 Ata Guyau Yesu Keliso a lunugotootogogei alugomi hina meimahi.

KOLOSI

Wimaamala

1 Tau Paulo, Yaubada a nugotuhugei a ituwetuwega Yesu Keliso binei
ma walehita Timoti i haguwe po omi leta geka a gilumiyahi, 2 mi Kolosi
taumi waiwoiyawami po Keliso tu wotago imahiyena uyahimi.
Yaubada Amata a lunugotootogo po a nugodumola hina melabenimi.

Paulo a wimaamala mi Kolosi ubeihi

3 Iyeta emosi po emosi u houga lupali uyahina bimiyei Yaubada a
maamali. Tauna ata Guyau Yesu Keliso Amana. 4 A imaamala ba-
bana tuwegami a nonoli naka o itumagana Yesu Keliso uyahina po
tu wiwoiyawa atapuhi o lauhogalehi 5 babana o nugotuhu lagoneya
ipa apo yohola ani kaoha hoi yada ona tuhagaya mei lolowa tuwega
dewadewana o noonoli pite. 6 Tupo wohepali uyahihi lawa tuwega
dewadewana hi noonoli po tuwegana e lalata u hayahi ma e ugugo
labatana mei lolowa taumi Yaubada a lunugotootogo o nonola tahaeya
po o kawamoineya, 7 mei o nonoli Epilasi uyahinei tauna tu bagibagi
tulata ma Keliso tu hagu imahiyena bimiyei, 8 po Alugo Woiyawa a
luhogala e welewelemi amaka i baheya uyahiu.

Keliso a bagibagi

9 Geka binei, hougana tuwegami a noonoli ma i nei po amalai u
tapalolo Yaubada uyahina ega ata wohouni bimiyei. Ma a laupali ipa
ina winugogadagadalimi po a nugotuhu ona hanapugeya ma Alugo
Woiyawa a nugotuhugei ona hanapu duma. 10 Ma omi memae de-
wadewahi Guyau i lainanaya uyahihiyei ona likaohaya, po ugomi de-
wadewahi hina lugeletehi omi bagibagi uyahina po Yaubada hanapuna
uyahimi ina lata. 11 Ma tauna a kadidiligei po a wipoya diidiganei ina
wikadidilimi po on'omtaibagibagi omi bagibagi magomagouhi uyahihi
ma ona towolo momota. 12 Yaka anai kaohami ona imaamala Amata
uyahina babana tauna a palihalena binei tupo yaayatana uyahina o
memae a lawa waiwoiyawahi mitehi. 13 Matababana tupo uguwa
uyahinei i halota po i houna luiyeta Natuna i lauhogaleya anani tani-
waga u hinena. 14 Ma gowanei ata apapoe i wimihehi po i paligiigilita.
15 Ega emoemotata po Yaubada ta galeya ma Yesu Keliso galenana mei
tauna. Ma Yesu Keliso wiwawala atapuhi i gelagonihi. 16 Matababana
tauna ginouli atapuhi hoi yada po hoi hipuli hai baba, ginouli ta gagalehi
po ega tata gagalehi, tu wiwasawasa pot tu wiguyau po tu witaniwaga
po tu kadidili gowagowadahi, atapuhi Yaubada i wiwawalihi Keliso
uyahinei po Keliso binei. 17 A wiwawala odubohi muliyei apoma hi
geletai ma Keliso odubo walihagana i memae po tauna uyahinei ginouli
atapuhi he idagudagu. 18 Yaka a bolu tauta hinina tupona ma tauna
unununta, po ata baba tauna ma hilage uyahinei tu towolo meme tahata-
hayana. Uyahinei ma ta hanapugeya ginouli atapuhi i gelagonihi 19 po
Yaubada anai kaohana babana Keliso u nugonugona a nugotuhu po a
kadidili po a dewa atapuhi i lihogoya. 20 Yaubada ginouli atapuhi hoi
hipuli po hoi yada i luemotehi tauna uyahina naka binei Yesu i hilage hoi
ani take ma talana i kololo po a nugohegoyagei lawa atapuhi hi witulana
meme.

21 Lolowa taumi o mebala dao po omi nugotuhugei Yaubada o
igawiyeya po omi dewa hi apapoe. 22 Ma Keliso hinina a hilage
uyahinei i luemotemi ipa ina wiwoiyawemi po ina liyeuyeumi ma ina
houna geletemi Yaubada u matana anai dumadumalumi. 23 Yaka ona
wootago imahiyeya ma ona towolo momota tuwega dewadewana o
noonoli uyahina ma omi winugonugutuhu lagona ega ona nenehaleya.
Tuwegana hoi hipuli tupo wohepali lawa hi nonoli ma tau Paulo tu
luguguyena gehouna.

Paulo a bagibagi

24 Geka hougana wiyuwa a tutuhagahi bimiyei ma kidahi anai kaohau.
Tau hiniwiyuwa a ialoni naka Keliso a wiyuwa a lauwitani tu witumagana ubeihi naka tauhi Keliso a bolu. 25 Taumi a bolu bimiyei Yaubada
i taniwageu po a itubagibagi ipa a baha atapuna a palipaligeleteya.
26 Geka bahana odubona googata uyahihi i gowadi ma geka hougana
i wogeleteya a lawa waiwoiyawata uyahita. 27 Naka Yaubada a nugohine waigapolana po waiwasawasana tu meuputa ubeimi ipa Keliso u
nugonugomi ina memae po tauna uyahinei a wasawasa diidigana ona
tuhagaya po ona itumaganeya a nugotuhu lagonami.

28 Tauna binei a ibaabani po a palipaligeleteya lawa atapumi uyahimi
ipa ega ona powapowa ma hanapu ona tutuhagaya po apo nugonugomi
Keliso uyahinei hina magula imahi. 29 Geka binei tau a ileta kadidili
babana tauna a wipoya u nugonugou i houni.

2

1 A luhogaleya ipa ona hanapugeya tau a ileta labatana taumi bimiyei
po mi Leodisiya ubeihi po lawa gehouhi yohola ega hita gagaleu ubeihi.
2 Ma u winugonugotuhu ipa taumi ona nugomotu po ona itulatulana
imahi ma omi hanapu uyahinei taumi mei tu wasawasa po tu hanahanapu hai mae po Yaubada a nugohine gowagowada naka Keliso ona
galena tuhaga imahiyeya. 3 Babana tauna uyahinei hanapu po nogutuhu
wasawasahi he gelegeleta. 4 Geka a ibaabani uyahimi ma ega lawa hai
baha dagihanei hina koyakoya memi. 5 Geka hougana tau a mebala
daogemi ma u nugotuhu uyahimi e memae po a kaokaoha omi meimahi
po omi witumagana kadidili Keliso uyahina binei.

Ani meimahi Keliso

6 Ata Guyau Yesu Keliso amaka o tuhagaya yaka uyahina ona memae.
7 Ma Keliso witumaganana binei hi iatatatiyemi tauna ata baba dumana
yaka ona wileta kadidili po dedemi hina hopu u hinena ma u iyawena
ona lunuma imahi ma ona imaamala labatana.

8 Ega lawa hina koyamemi po hai baha hanahanapugei hina panipanimi babana lawa hai hanapu ginouli yabayababa. Hai winugonugotuhu
ega Keliso uyahinei hita nenei ma Tomodulele uyahinei he nenei po lawa
hai dewa uyahihiyei he nenei.

9 Matababana Keliso Yaubada a woihudihudi hogohogona uyahina
i memae po i wilawa hota. 10 Ma Keliso uyahinei luyagohana hogohogona amaka ta tuhagaya naka tauna tu witaniwaga po tu kadidili
gowagowadahi po atapuhi i gelagonihi. 11 Ma Keliso uyahinei hapihapi
ta tuhagaya, ega lawa nimahiyei tamogi hipuli a kamna apapoena binei
ma i hapita po ta yeuyeu. 12 Ma hougana ta ibapatiso anona naka Keliso
mitehi ta hilage gogona po Keliso mitehi hilage uyahinei ta towolo meme

babana Yaubada a kadidili ta itumaganeya naka Keliso hilage uyahinei i
witowolo meya. 13 Ma taumi lolowa apapoe u hinena o hilage duma po o
mebala dao babana taumi tu meuputa. Ma Yaubada yautu dewadewana
i welemi Keliso mitehi po omi apapoehi i paligiigilihi. 14 Ma ataputa ata
yaga i hamaga haleya po lugagayo wiponahahalenana ani take uyahina
hi tutulawiteya. 15 Ma tu witaniwaga po tu kadidili gowagowadahi i
houna hopunehi hoi ani take po i wihubahi ma i kadidili lagonihi.
16 Uyahinei ega emoemotana po iyai gehouna ipa ina tanitaniwagemi
omi wiyohi binei po omi toleha binei po wamahiya wouna nugomo-
motana binei po iyeta dalabu binei. 17 Geka ginoulihi wekiwekilala hota
ma limoinahi Keliso uyahinei amaka hi geleta. 18 Ma ega iyai gehouna
ina gagalena idibogimi po ina pa, ‘Taumi ega kikina ota nugohopuhopu
babana tu winoyanoya mi yadena ega ota wotalagiyehi.’ Luboniyei hai
winugonugotuhu powa hi geleta po he nugonugogege yababa. 19 Po
tauhi Keliso uyahinei hi boli halena mehi. Ma tauta Keliso mitehi ta
wibolu emosi, tauna ununuta ma tauta hinina gutagutana emosi po
emosi. Uyahinei Keliso e tanitaniwageta ma emosi po emosi e poopo
emoteta po hini emosi. Ma Yaubada e ianita ma ta lalata.

Yautu wouna Keliso uyahinei

20 Taumi amaka Keliso mitehi o hilage gogona po Tomodulele a tani-
waga u hinena amaka o kokoe ma awai binei o wootago gawahi po
mei taumi tu mehipuli hai bagibgi naka pitenana? Awai binei lawa
hai lugagayo o wootagohi? 21 Hi palipaliwelemi hi pa, ‘Geka ginoulina
ega ona wodadani ma gehouna ega ona hanahanadadani ma gehouna
ona wiyohi.’ 22 Ma a paliwelemi geka ginoulihi, ginouli kookoehi
babana lawa hai nugotuhu po hai wiatatiyana uyahihiyei hi nei. 23 Geka
lugagayohi ani galenahi mei lugagayo dumahi babana hai tu wimulitago
tapalolo uyahina he ileta anai nugohopuhopuhi ma he hudihudi ma
tamogi lugagayohi ega kikina hita kadidili ipa luhogala apapoena hina
guduya.

3

1 Yaubada Keliso mitehi amaka i witowolo meta yaka yada gapolahi
ona bihehi babana Keliso hoi yada Yaubada u awala hinebawana e
memae. 2 Gasi omi winugonugotuhu ona huhounihi ginouli yadei
uyahina ma ega hipuli ginoulihi uyahihi. 3 Babana amaka ta hilage po
geka hougana Keliso mitehi yautu gowagowadana Yaubada uyahina ta
memae. 4 Yautu dewadewana Keliso uyahinei amaka ta waya yaka a
houga lugeletai uyahina tauta apo mitehi ta geleta gogona anai didigata.
5 Uyahinei hipuli dewahi u nugonugomi he memae ona boho halehi:
matamaga po nugogobu po luhogala apapoehi po gapola luhogalahi po
omboho naka ani witumagana powa. 6 Geka ginoulihi ubeihi Yaubada
anai uyogigeina apo ina libahibahita. 7 Taumi lolowa geka dewahi
dewedewehi ma hi tanitaniwagemi. 8 Ma geka dewahi ataima ona
wihinigigiyehi: witona po uyogigai po omgenagenalili po ompalihop-
uhopu po wihapona po. 9 Gasi ega ona ikoyakoyama omi lawa uyahihi
babana hipuli a kamna amaka o wihinigigiyeya. 10 Ma kamna wouna
o wiwaya babana Tu wiwawalina houga magomagouna e laiwoumi ipa
ona hanapugeya po omi kamna galenana mei tauna. 11 Naka binei ega
wikahakaha gehouna ita memae. Hawena mi Yudeya bo ega mi Yudeya;

hapihapihi bo ega hapihapihi; mi pitepitena bo mi nihena; tu bagibagi
bo babada; ma tamogi emosi po emosi Keliso u hineta po tauna i geduma.
12 Ma taumi Yaubada a lawa po a luhogalagei i winaganimi ipa
ona wiwoiyawa yaka geka dewahi ona winihi po ona lauhogala ma
ona launugotootogo ma ona nugonugohopuhopu ma ona launugo-
hegohegoya ma gasi on'omtaibagibagi. 13 Ma emosi po emosi ona
launugodewedewena memi po omi lawa ega ona meme puputehi ma hai
apapoe ona paligigilihi matababana ata Guyau tauna gasi omi apapoe i
paligigilihi. 14 Ma luhogala dewa gegedumana babana luhogala dewa
atapuhi i humahi.
15 Keliso a nugodumola houga magomagouna ina weluweluwinimi.
Geka binei ma Yaubada ataputa i otugeta po ta wibolu emota. Ma
tana imaamala Yaubada uyahina. 16 Keliso a baha emosi po emosi u
nugonugomi hina laha imahiyehi po uyahihiyei ona iatatiyena memi po
ona guuguyena memi hanapu dumanei. Ma ona lulougo sam a giluma
uyahina po lougo bui uyahihiyei po lougo wouna Alugo Woiyawa ina
welemi uyahinei Yaubada ona maamali nugonugomiyei. 17 Ma omi
wibaabani po omi bagibagi atapuhi uyahihiyei ata Guyau Yesu gowanei
ona imaamala Yaubada Amata uyahina.

Bolu geha po bolu geha hai lugagayo

18 Guyau a bolu tauta yaka wiwine tawitawinemi agagomi hai baha
ona iyateyatehi.
19 Ma taumi ololoto, tawitawinemi agagomi ona luhogalehi po ega ona
palipaliyehi.
20 Logaloga taumi, houga magomagouna hinahinami po amamami hai
baha ona iponawogogehi naka ata Guyau anani kaoha.
21 Taumi ama natunatumi ega ona laidagudaguhi babana apo hina
wigonugonuwa.
22 Taumi tu bagibagi hota, houga magomagouna omi tanitaniwaga
hoi hipuli hai baha ona iponawogogehi. Ma ega ona iwalewalegama
ma ona wobagibagi anai palihalenami ipa Guyau nugonugomiyei ona
iyateyateya. 23 Ma omi bagibagi atapuhi uyahihi nugonugomiyei ona
ileta ega ipa lawa ubeihi ona wobagibagi ma ipa Guyau binei ona
wobagibagi. 24 Naka binei houga e nenei Guyau apo ina wimihemi guta
dewadewana uyahinei babana Guyau Keliso binei o wobagibagi. 25 Ma
tu apapoe apo ina wimihehi ginouli apapoehi uyahihiyei. Matababana
Guyau tu apapoe apega ina kawaihawenehi.

4

1 Ma taumi babada ona taniwaga dumalu omi tu bagibagi emosi po
emosi uyahihi, babana ona hanapugena dumaya taumi gasi omi Bada
hoi yada e memae.

Lupali wiatatiyanana

2 Ona galena itete memi po ega omi lupali hina tapitapiya tamogi ona
imaamala Yaubada uyahina ma on'omtaibagibagi omi lupali uyahihi.
3 Ma tauyai ubeiyai gasi ona laupali po Yaubada tahaya ina wogeleteya
uyahiyai po Keliso tauna Yaubada a nugohine gowagowadana to bahena
geleteya lawa uyahihi. Geka tuwegana to ipaliwelena binei ma hi houna
luiyeu hoi numa panipani. 4 Uyahinei biugei ona laupali po tuwega

dewadewana a paligeleteya po hina hanapugeya ma u bagibagi anona
lawa u nugonugohi ina lugiigili.
5 Tauhi ega Keliso hita itumaganeya u matahi omi dewa hina dumalu,
ma ega omi gaogao ona hahaleya. 6 Houga magomagouna a nugohegoy-
ami ona ibaabani omi baha dagidagihahiyei, po omi lawa hai lubayada
ona imihena imahiyehi.

Baha sigana

7 Apo Titikasi ina nehi uyahimi po tuwegau atapuna ina dedeya,
tauna walehita dewadewana ma Guyau a tu bagibagi dumadumaluna
miteiyai to wobagibagi gogona. 8 A himili po e nenehi ipa i mae binei
ina widedede po ina likaohami. 9 Ma walehita dewadewana Onesimo
Titikasi mitehi he nenehi. Onesimo tauna omi tupo lawana ma anai
witumaganana Yaubada binei i bagibagi imahi. Awai geka hota hi
gelegeleta apo hina paliwelemi.
10 Alisitaka miteu hoi numapani to memae ma i mamalimi, ma Maki
i mamalimi. Tauna Banabasi oinanana ma lolowa a palipaliwelemi ipa
Makina apo ina nehi uyahimi yaka ona likaohaya. 11 Ma Yesu gowana
wiluwagana Yusito i mamalimi. Hai tonuga geka tauhi mi Yudeya
ma mitehi to wobagibagi gogona Yaubada anani taniwaga binei po he
inugokadidiliu. Ma ega Yudeyagei gehouna ita haguwe.
12 Epapila i mamalimi, tauna omi tupo lawana ma e wobagibagi
Yesu Keliso binei ma houga magomagouna bimiyei e laupali ipa ona
towotowolo a nugomotumi ma Yaubada a nugotuhu ona wootago
imahiyehi anai nugokadidilimi. 13 A kawamoineya tauna e ileta kadidili
taumi bimiyei ma gasi mi Leodisiya po mi Helapoli ubeihi. 14 Tulata Luka
tauna tu ulaula, ma Dimasa hai wimaamala uyahimi. 15 Ata lawa tupo
Leodisiya he memae u wimaamala ona paliwelehi po tu witumagana
Nimipa a u numa he tapatapalolo u wimaamala ona paliwelehi.
16 Omi leta geka taumi tu witumagana ona hiyawa tahaeya ma apoma
ona himila niyeya Keliso a bolu Leodisiya uyahihi, ma mi Leodisiya hai
leta a himihimili apo gasi ona hiyawi.
17 Akipo ona paliweleya po Guyau bagibagi i weleweleya ina wiletaya
po ina wikokowi.
18 Tau Paulo, wimaamala geka nimaugei a gilumiyahi. Ma ona nu-
gotuhuwe hoi numa panipani a memae. Yaubada a lunugotootogo ina
melabenimi.

1 TESALONIKA

Wimaamala

1 Geka tauyai Paulo ma Sailasa ma Timoti omi leta to gilumiyahi taumi
tu witumagana bolumi Tesalonika tuponana uyahimi, babana taumi
Yaubada Amata ma ata Guyau Yesu Keliso hai gali u hinena o memae.
Hai lunugootootogo po hai nugodumola hina melabenimi.

Mi Tesalonika hai dewa hi haki duma

2 Houga magomagouna i lupali uyahihi to imaamala Yaubada uyahina
atapuma ubeimi. 3 Ma houga magomagouna Yaubada Amata u matana
to laupali ubeimi, babana omi witumaganagei o bagibagi imahi po omi
lounugootootogogei lawa o haguhi po Guyau Yesu Keliso a paliwituma-
gana ubeimi o yamtaibagibagigeya.
4 Walewalehiyai, to hanapugeya Yaubada i luhogalena dumami yaka
i winaganimi po taumi a lawa. 5 Hougana to lauguguya ega i baha
yawa ma, Alugo Woiyawa bahana i wikadidili uyahimi po bahana o
witumaganeya. Tauyai i mae u hayami o galena tuhagaya. 6 Uyahinei
o witutupoganeiyai yaka gasi ata Guyau o itutupoganeya. Lolowa Yesu
tuwegana o nonoli yaka witai o tuhagaya ma tamogi anai kaohami o
wotagoya babana kaohana Alugo Woiyawa uyahinei i nei. 7 Uyahinei
taumi ani galena dewadewana Keliso tu witumaganena Masedoniya
ma Giliki tupohihi uyahihi. 8 Taumi uyahimiyei ata Guyau tuwegana
amaka i nohaya mi Masedoniya po mi Giliki uyahihi, ma taumi gasi
omi witumagana Yaubada uyahina tuwegana i nohaya tupo atapuhi
uyahihi. Uyahinei tupo awai uyahina to nenae ega emoemotana po
bimiyei tona ibaabani, 9 babana tauhi uyahiyai he ibaabani bimiyei
hi pa, ‘Lolowa o nenae mi Tesalonika uyahihi po hi kaohena dumami
po hai ani witumagana koyakoyama hi wihinigigiyehi ma Yaubada
uyahina hi palihalena mehi babana tauna tunawana Yaubada dumana
po waiyautuna tauna uyahina hi nugobui po binei hi woobagibagi, 10 po
gasi Natuna hi iotonaneya houga awai apo yadei ina hopu mai.’ Babana
Yesu hilagei i witowolo meya apo yohola ina nei po Yaubada a uyogigai
uyahinei ina halota.

2

Paulo a bagibagi Tesalonika u meyageina

1 Walewalehiyai, o hanapugeya lolowa i witoumana uyahimi ega
tota ibaabani yababa ma anai anona. 2 O hanapugeiyai mi Pilipai hi
wiapapoeniyai po to wihinimaya ma Yaubada i wikadidiliyai po tuwega
dewadewana uyahimi to bahebaheya hawena wiyuwana to tuhagaya.
3 Ma to lauguguya uyahimi ega tota koyakoyamemi gapola luhogalahi
ubeihi ma tamogi baha dumana to ibaabaniyeya uyahimi. 4 Babana
Yaubada i kawaidewedeweiyei po bagibagi geka i palihaleya uyahiyai
po ipa tuwega dewadewana to bahena geleteya uyahimi yaka i bagibag-
ina ega ipa lawa to laikaohahi ma Yaubada to likaohaya, babana nugonu-
goyai hinena Yaubada i hanapugeya. 5 Lolowa to nenehi uyahimi ega ipa
i baha dagihagei ma nugonugomi to waya, ma tamogi Yaubada a baha
dumadumaluhiyei to palipaliwelemi ma Yaubada i hanapugeya, ega tota

kawakamone uyahimi po ipa omi gapola to tamihi, eega. 6 Ma u matami
po lawa gehouhi u matahi i dewa to dewadewahi ega ipa ona huneiyai.
7 Tauyai Keliso a tu wituwituwega yaka emoemotiyai ipa uyahimi to
taniwaga ma tamogi eega. Tauyai i dewa ipa to nugohegoya uyahimi po
mei wawine natunatuna uyahihi e nugonugohegoya. 8 To luhogalena
dumami yaka to nugohalena meiyai uyahimi. I luhogala bimiyei ma
Yaubada tuwegana anai kaokaoyai to paliwelemi ma tauyai gasi to
palihalena meiyai uyahimi.
9 Walewalehiyai, lolowa i bagibagi uyahimi amaka o galeiyai iyeta po
ididibala to bagibagi kadidili duma po Yaubada tuwegana to ipaliwe-
leneya uyahimi, ma tamogi tunawiyai i am to galena iteteya babana ega
tota luhogaleya ipa to ligenomi i am galena itetena binei.
10 Taumi i dewa u hayami amaka o hanapugeya ma Yaubada gasi
i hanapugeya i dewa to wiwoiyawehi po hi dumalu po hi haki wa-
haga. 11 Babana atapumina to gagalena itetemi mei lawa natunatuna e
gagalena itetehi, 12 ma to wiututu lulougo uyahimi po to wikadidilimi ma
to paliwelemi ipa ona dewa imahi babana Yaubada i inaganimi tauna
anani taniwaga po a wasawasa binei.
13 Houga magomagouna Yaubada uyahina to imaamala, babana
Yaubada a baha o nonoli po uyahina o palihalena memi babana tauyai
ega i baha ma naka Yaubada a baha. Uyahinei o witumaganeya po
a wipoya o tuhagaya. 14 Walewalehiyai, mae witewiteihi amaka o
tuhagahi naka pitenana gasi tauhi Yesu Keliso a bolu gehouhi Yudeya
tuponana uyahina. Tauhi witai he tutuhagahi hai dobu lawahi uyahi-
hiyei, mei taumi witai o tutuhagaya taumi omi dobu lawahi uyahihiyei.
15 Geka dewana mi Yudeya hai dewa dumana, uyahinei ata Guyau
Yesu hi lihilageni, ma tu bahapiko odubohi hi ununihi ma tauyai gasi
hi wigawiyeiyai uyahinei Yaubada ega ita kaoha matababana lawa
magomagouhi he ihinigigiyehi. 16 Mei gasi i wipaliwelena taumi ega mi
Yudeya uyahimi, he iletami ipa iyowai ma hina lugudumi babana ega
nugonugohi ipa Yaubada ina wiluyawahimi. Uyahinei apapoe i lihogo
dumahi yaka Yaubada a uyogigai amaka hi wialoni.

Paulo i luhogaleya ipa ina weludadana mehi

17 Walewalehiyai, lolowa to nenehalemi to nugodubu duma babana
ega houga gehouna tota galemi, ma yohola to nugonugotuhumi ega tota
winugoguluwimi, uyahinei ma to ileta ipa iyowai ma to nehi po to galena
memi. 18 I luhogala ipa to nehi uyahimi. Tau Paulo a wileta duma
ipa a nehi po a weludadanimi, ma houga magomagouna a ileta po ega
emoemotau, babana Tomodulele u tahaya i guduya. 19 Guyau Yesu a
houga gunawilana uyahina, taumi bimiyei apo kaoha to wialoni babana
omi witumagana binei apo meiha diidigana to tuhagaya. 20 Uyahinei
taumi i ani wotalagae ma i ani kaoha.

3

1 Hougana u Ateni a memae, ma a winugowilawila duma bimiyei, po
ega yaka a baha a pa, nugote Timoti a himili po ina nae Tesalonika ma
tau tunawau geka hota a memae. 2 Ega yaka walehita Timoti a himili po
i nehi, babana tauna Yaubada a tu bagibagi, Keliso tuwegana uyahinei
ipa ina wikadidilimi po Keliso uyahina ona witumagana imahi 3 po geka
witeihi uyahihi ega ona tapitapiya. Witeihi amaka o hanapugehi naka ta

tutuhagahi. 4 Babana lolowa ta memegogona ma to bahebahena nono-
gogeya to pa, ‘Pilipili uyahimi apo hina geleta’; ee, geka hougahi amaka
he gelegeleta. 5 Naka binei ma a inugowilawila babana a matouta duma
Tomodulele uyahina meka po apo ludadana baneina ina welewelemi
po ona tapiya po lolowa i bagibagi uyahimi ina wiapapoeya. Uyahinei
Timoti a himiliyahi po ipa omi witumagana ina galeya ma tuwegami ina
neiyai uyahiu.
6 Timoti i nehi uyahimi ma i gunawileya po tuwegami i paliweleu i
pa, ‘Mi Tesalonika Keliso hi witumaganena dumaya po hi luhogalena
imahiyeya, ma lolowa ata toumana uyahihi houga magomagouna anai
kaohahi he nugonugotuhuya ma hi luhogaleya ipa hina galena mem.’
Tau gasi u luhogala ipa a galena memi. 7 Walewalehiu, omi witumagana
binei, tuwegami a noonoli po i likaoha dumau po ega mei pilipili po
witai u hinena a memae. 8 Uyahinei omi towolo momota Guyau binei
u ani kaoha. 9 Yaka i omhuna Yaubada uyahina i kokoe babana u
kaoha bimiyei i lata duma Yaubada u matana. 10 Uyahinei ma iyeta po
ididibala a laupali kadidili ipa iyowai ma tepami a galena mehi po apo
tu witumagana tapitapiya omi ututu a lawi po ona kadidili.
11 Yaka geka i lupali ipa Yaubada Amata ma ata Guyau Yesu i tahaya
hina hoeya yaka apo to nehi uyahimi. 12 Ma Guyau a luhogalagei ina
ligoholimi po tunawami ona lauhogalena memi po lawa gehouhi ona
luhogalehi po mei tauyai to lauhogalemi pite, 13 po meka hougana ata
Guyau Yesu tu wiwoiyawena mitehi hina hopuhopu mai taumi anai
nugokadidilimi po anai nugoyeuyeumi po anai woiyawami Yaubada
Amata u matana ona towolo geleta.

4

Yaubada dewa dewadewana i luhogaleya

1 Walewalehiyai, geka ginouli waimulina, lolowa dewa to iatatiyemi
ipa Yaubada ona likaohaya po geka hougahi amaka o wootagohi yaka
ega ona wohouna ma ipa Guyau Yesu binei ona dewadewa gawahi. 2 Ma
ata Guyau Yesu a taniwaga amaka a welemi po o hanapugehi.
3 Yaubada a nugotuhugei ipa omi mae hina wiwoiyawa ma ega mata-
maga a tupo uyahina ona nenae. 4 Ma emosi po emosi ona tawitawine
omi dewa dewadewahi po dumadumaluhi uyahihiyei. 5 Ma ega ipa
anai luhogala gobugobumi po mei lawa ega Yaubada hita hanahana-
pugeya. 6 Ma ega lawa gehouhi agagohi ona halohalohi meka po apo
Guyau a wimeiha ona tuhagaya. Geka ginoulihi ubeihi lolowa a baha
kadidili uyahimi. 7 Matababana geegeka, Yaubada i inaganita ega dewa
gobugobuhi ubeihi ma dewa waiwoiyawahi ubeihi. 8 Uyahinei apo
iyai lugagayo geka ina wihinigigiyeya naka ega lawa hai lugagayo ita
ihinigigiyeya ma Yaubada a lugagayo e ihinigigiyeya, ma Yaubadana
Alugo Woiyawa e weleweleta.
9 Ma apega luhogala binei an’omgiluma nehi, babana Yaubada tauna
amaka i wiatatiyemi po emosi po emosi o lauhogalena memi. 10 Naka
pite gasi walewalehita tupo Masedoniya u hinena amaka o lauhogalehi
uyahinei ma a laihunami ipa omi luhogalana gawagawata.
11 Ma ona wileta po anai nugodumolami ona memae po tunawami
omi bagibagi nimamiyei ona dewadewahi ma ega lawa hai bagibagi ona
iyalutugehi mei lolowa a palipaliwelemi pite. 12 Uyahinei taumi omi mae

binei ega lawa gehouhi uyahihi ona lauwahala yaka apo tu meuputa hina wiyateyatemi.

Guyau a gunawilana binei

13 Walewalehiu, ega ona inugoneina tu hilahilage ubeihi. Uyahinei apo tulata awai ina hilahilage ega ona nugonugodubu duma po mei tauhi ega hai witumagana towolo meme uyahina. 14 Ma tauta Yesu ta witumaganeya naka hilage uyahinei i towolo meme, po Yaubada ta witumaganeya ata lawa tu nugobui hi hilahilage apo Yesu mitehi ina weluwinihi. 15 Geka ata Guyau a baha to ipaliweleneya uyahimi, apo a houga gunawilana uyahina tauhi tu hilahilage apo Keliso hina tuhaga tahaeya ma tauta a yaututa apo ta wimuli. 16 Guyau Yesu ponana apo ina lata po ina hopuhopu mai, tu winoyanoya mi yadena hai tu weluweluwai ponana apo ina lata ma ina iototu po Yaubada a himogo apo hina huweni po gololona ina lata duma. Ma Guyau yada uyahinei ina hopuhopu mai ma tu hilahilage lolowa Keliso hi itumaganeya apo hina towolo meme. 17 Apoma tauta a yaututa hoi hipuli ta memae mitehi ta gae hoi yada po ata Guyau mitehi ta wututuhaga yaloi uyahihi po tauna mitehi ta mewahaga. 18 Tuwega geka ona deedeya tu nugodubu emosi po emosi u hayami, ani likaohami.

5

1 Walewalehiu, ega emoemotana po geka omi letana uyahina Keliso a houga nei a paliwelemi po ona hanapugeya, 2 babana a houga nei ega iyai gehouna ita hanapugeya. Guyau a nei galenana mei tu danene uguwa bolinai apo ina nei po ina ligoholita. 3 Apo lawa hina pa, ‘Houga dewadewa amaka i geleta,’ po anai kaohahi hina memae, ma naka hougana wiyuwa baneina apo ina laigoholihi mei wawine a houga wigunaguna hougana. Uyahinei wiyuwa naka ega emoemotahi po hina lowo haleya.

4 Ma walewalehiu, taumi uguwa a tupo uyahina ega ota memae yaka wiyuwa hougana apega ina ligoholimi po ona matouta. 5 Babana tauta yayata tu miyena yaka ipa yayatagei ta nenae, ma ega uguwa dewana uyahinei ta nenae. 6 Uyahinei ega ipa ta lauhinibegabega po mei lawa boluhi he lauhinibegabega pite, ma ipa Yesu tana iotonaneya nugonugota anai dumadumaluhi. 7 Ma tauta ega ipa mei tu matagiba, po goila kadikadidilina tu umaumahi tauhi uguwa dewahi tu bagibagiyehi. 8 Ma tauta nugonugota hi laugiigilihi ta galena itete meta, po ata witumagana ma ata luhogala uyahihiyei nugonugota tu wigawiyena ta gudugudugya po Yaubada a paliwitumaganana ata luyagohana binei ata nugotuhu ta lugaagalihi. 9 Babana Yaubada ega ita winaganita a uyogigai iyetana binei, ma ipa ata Guyau Yesu Keliso a luyagohana ta waya. 10 Naka tepanei Keliso i hilage ubeita, uyahinei apo hilahilageta bo a yaututa apo tauna mitehi ta mewahaga. 11 Uyahinei emosi po emosi ona ikadidili memi po ona haguhagu memi mei amaka o dewadewahi pite.

Guguya anani kokoe

12-13 Walewalehiyai, to lupaliyemi ipa omi tanitaniwaga ona wiyateyatehi po ona luhogalena dumahi, babana Guyau a bagibagi he dewadewaya uyahimi he iututu lulougo ma he gagalena itetemi. Uyahinei ega ona itona ma nugodumola uyahina ona memae.

14 Walewalehiyai, to laihunahunami ipa tu luupudoodola ona baha
kadidili uyahihi ma tu lowolowo ona winugokadidilihi, ma tu tapitapiya
ona haguhi, ma lawa atapuhi ubeihi omtaibagibagigei ona wobagibagi.
15 Apo iyai ina iapapoenimi ega ona imiheya ma houga magomagouna
ona lauhogala po ona ihaguhagu. Omi lawa dumahi po lawa gehouhi
ona haguhaguhi.
16 Houga magomagouna ona kaokaoha. 17 Ma houga magomagouna
ona laupali Yaubada uyahina. 18 Ginouli atapuhi ubeihi Yaubada
uyahina ona imaamala, babana dewa geka pitenana Yaubada a nugo-
tuhu tauta Yesu Keliso a bolu ubeita.
19 Ma Alugo Woiyawa a bagibagi uyahimi ega ona bohobohoya. 20 Apo
lawa gehouna Yaubada a nugotuhugei ina bahabaha piko ega ona
ihinigigiyeya. 21 Ma a wiatatiyanana ona ludadani po ina dewadewa
yaka ona wotagoya. 22 Ma apapoe atapuhi ona wihinigigiyehi.
23 Nugonugou ipa Yaubada a nugodewagei ina liyeuyeumi po ona
palihalena memi u nimana uyahinei apo alugomi po nugonugomi po
hinimi ina galena itetehi po ega apapoe ona tutuhagaya a siga Yesu
Keliso ina gunawilena meya. 24 Geka binei ma Yaubada i otugemi, tauna
Tu dumalu yaka awai i bahebaheya apo ina dewaya uyahimi.
25 Walewalehiu, Yaubada uyahina ona laupali ubeiyai. 26 Ma i wimaa-
mala walewalehita atapuhi i winiuyagona waiwoiyawana uyahinei.
27 Yaubada gowanei a lupaliyemi ipa geka letana walewalehita atapuhi
u matahi ona hiyawi. 28 Ata Guyau Yesu Keliso a lounugotootogo ina
melabenimi.

2 TESALONIKA

Wimaamala

1 Tau Paulo, ma Sailasi, ma Timoti, tauyai omi leta geka to gilumiyahi,
tu witumagana bolumi Tesalonika tuponana uyahimi, babana taumi
Yaubada Amata ma ata Guyau Yesu Keliso tu witumaganehi.
2 Yaubada Amata ma ata Guyau Yesu Keliso hai lunugotootogo po hai
nugodumola hina melabenimi.

Keliso a libahibahi iyetana

3 Walewalehiyai, i linanaiyai ipa houga magomagouna Yaubada to
maamali babana omi witumagana e galugalu gawagawata, gasi emosi
po emosi o lauhogalena memi po omi luhogalana e lalata. 4 Uyahinei
Yaubada a bolu tupo magomagouhi u matahi ma to hunehunemi
to pa, 'Mi Tesalonika tauhi tu'mtaibagibagi dumahi. Hawena hai
gawiya po wiyuwa baneina hi wialoni, ma tamogi anai witumaganahi
hi'mtaibagibagi.'
5 Geka ani galena dewadewana uyahinei apo Yaubada a taniwaga
dumadumaluna ona hanapugeya, babana omi witai uyahihiyei i wika-
didilimi. Yaka omi lui anani taniwaga uyahina apo ina linanami. 6 Naka
pitenana tauhi tu apapoe ani wimeihahi Yaubada i wononogogeya po
apo a uyogigai hina tuhagaya. 7 Taumi tu nugodubu a paliwelemi ma
tauyai gasi, apo yohola ata Guyau Yesu yadei ina hopuhopu mai anai
ebebalana a tu winoyanoya kadikadidilihi mi Yadena mitehi ma apo ata
wiyagohina ina weleta. 8 Hougana ina hopuhopu mai tauhi Yaubada
tu winugoniniyena hai meiha witewiteina ina welehi, matababana ata
Guyau Yesu Keliso a tuwega ega hita wiponawogogeya. 9 Uyahinei apo
apapoe memewahagana hina wialoni po Guyau u matana ina boli halehi
po a manini diidigana apega hina galeya. 10 A houga nei iyetana uyahina
a lawa waiwoiyawata wotalagae banei dumana apo ta weleya uyahinei
tauta tu witumaganena ataputa apo ta goholita galenana binei. Ma
taumi gasi babana lolowa tuwega dewadewana to bahebaheya po o
itumaganeya.
11 Uyahinei to laupali bimiyei ipa ona meimahi mei lolowa Yaubada i
inaganimi mae dewadewana binei, ma ina wikadidilimi po a bagibagi
ona dewahi, anai witumaganami awai o lauhogalehi naka pitenana.
12 Geka dewahi uyahihiyei apo lawa ata Guyau Yesu gowana hina
huneya. Apo taumi gasi Guyau ina hunemi babana taumi Yaubada ma
ata Guyau Yesu Keliso hai lunugotootogo uyahimi i lata duma.

2

Lawa woapapoena

1 Walewalehiyai, to luhogaleya ipa ona hanapugena dumaya ata
Guyau Yesu Keliso a houga hopu memai ma ata omboina gogona tauna
uyahina binei, 2 ega ona inugomagamaga, apo lawa hina ibaabani hina
pa, 'Guyau a houga hopu memai hougana amaka i geleta,' ega ona
itumaganehi. Apo hina pa, 'Nugotuhu geka Yaubada i paliweliyai,' bo
'Paulo i leta i gilumiyai,' tamogi ega ona itumaganehi. 3 Hai wibaabanihi
ega anona, babana Yaubada lawa apo hina wigawiyena tahaeya po

lawa apapoe dumana ina geleta, ma u mulina apo Yesu ina hopu mai,
apoma uguwa lawana apo apapoe memewahagana ina wialoni. 4 Tauna
Yaubada a gawiya, ma tu witumagana ataputa ata gawiya, uyahinei
tauna i wohepa meya po ipa apo tauna Yaubada a numa dalabu uyahina
ina duhuna ma ina witaniwaga po mei Yaubada.
5 O hanapugeya lolowa taumi ma tau po ta memae ma ginoulihi
ubeihi a ibaabani. 6 Ipa a houga dumana uyahina ina geletai ma
tamogi awai e guduguduya amaka o hanapugeya. 7 Geka hougana lawa
apapoena a wipoya gowagowadahi hoi hipuli he gelegeleta, ma lawa
gehouna a wipoyana i towolo tomgeya ma houga anani kokoe uyahina
a gudu ina hoe haleya, 8 po tu apapoena ina geleta. Tamogi Guyau
Yesu apo anai didigana ina hopu mai po a baha kadidiligei lawana
ina wiapapoeya. 9 Ma lawana woapapoena apo ina nenei Tomodulele
a wipoyagei. Uyahinei apo manini po wekiwekilala koyakoyama po
ani nugogohola ina dewahi. 10 Uyahihiyei lawa ina koyamehi babana
lolowa baha moinana hi wihinigigiyeya ma ipa amaka luyagohana hita
tuhagaya. 11 Uyahinei Yaubada i palihalehi po Tomodulele a koyama hi
itumaganeya. 12 Naka tauhi Yaubada a baha moinana ega hita witumaganeya ma dewa apapoena hi luhogaleya apo Yaubada ina libahibahihi.

Yaubada a winigana

13 Walewalehiyai, ata Guyau i luhogalena dumami yaka odubona i
winaganimi po ipa Alugo Woiyawei ina liyeuyeumi ma baha moinana
ona witumaganeya omi luyagohana binei, uyahinei houga atapuna
bimiyei to imaamala Yaubada uyahina. 14 Lolowa tuwega dewadewa to
guguyeya binei o witumagana po ata Guyau Yesu Keliso a wasawasa i
welemi. 15 Yaka ona towolo kadidili i wiatatiyana uyahina. I wibaabani
bo i leta uyahihiyei.
16-17 Nugonugou ipa ata Guyau Yesu Keliso ma Yaubada Amata apo
hina hagumi po hina wikadidilimi omi bagibagi po omi baha uyahihi
babana tauna i luhogalena dumata po a lounugootootogogei e laikaohata
houga ega sigasigana po tauta ta nugonugotuhu lagoneya.

3

Lupali binei

1 Walewalehiyai, ginouli waimulina geegeka, ubeiyai ona laupali
Yaubada uyahina, ma Guyau noyana to guuguyeya lawa uyahihi po
tuwega dewadewana hina wiyateyateya po mei lolowa taumi o iyateyateya. 2 Ma ona laupali po Yaubada tu apapoe uyahihiyei ina haloiyai,
babana Guyau tu bowiyena hi maga duma. 3 Guyau a woimahiyei
emoemotana apo ina wikadidilimi ma ina galena itetemi Tomodulele
a wikoyakoyamagei. 4 Uyahinei Guyau a palihanapu i weliweliyai
naka i wipaliwelena uyahimi ipa ona wiponawogogehi mei lolowa o
iponawogo pite. 5 Guyau nugonugomi ina lihogohi po ona luhogala
labatana Yaubada uyahina po mei Keliso on'omtaibagibagi duma.

Upudodola binei

6 Walewalehiyai, ata Guyau Yesu Keliso gowanei to palipaliwelemi
inapa walewalehita gehouhi hina lauupudoodola yaka ona nehalehi,
babana tauyai ega upudodola tota wiatatiyemi ma upuhegoya dewana.
7 Uyahinei tauyai ona itutupoganeiyai, babana lolowa taumi ma tauyai

ta memegogona bagibagi ega tota lauupudoodoleya. 8 Ma iyeta po
ididibala to wobagibagi, ma ega tota luhogaleya ipa to ligenomi i am
bagibagina po galena itetena binei. Ma lawa hagu hi weliweliyai to
imihehi. 9 A dumalu ipa lawa hina haguiyai ma tamogi eega babana
ipa i bagibagi ona galeya po ona itutupoganeiyai. 10 Ma lolowa taumi
ma tauyai ta memegogona ma lugagayo to huhouni inapa iyai ina
lauupudoodola yaka ega in'omam.
11 Amaka tuwegami to nonoli ipa uyahimiyei lawa gehouhi hi luupu-
doodola, po ega hita wobagibagi ma tamogi hi neneyabayababa po hi
iyalutu. 12 Uyahinei ata Guyau Yesu Keliso gowanei ita lawahi to pali-
welehi, ma to lugagayogehi po tauhi ipa hina menugotau ma hai am bag-
ibagihi hina dewahi po apo yaniyani hina tuhagahi. 13 Walewalehiyai,
bagibagi dewadewahi ubeihi ega ona lauhinibegabega.
14 Inapa iyai i wipaliwelena geka omi letana u hinena ina paliguyoguy-
ougeya yaka lawana uyahina ega ona gagalena nae ma a dewa ubeihi
ina wihinimaya. 15 Ma ona wileta po ega ona igawiyeya, babana tauna
tulata yaka wiatatiyana dewadewana ona weleya.

Baha anani kokoe

16 Guyau tauna Tu nugodumola yaka omi mae po omi nae atapuhi
uyahihi a nugodumolagei ina laihogomi houga magomagouna po ata-
pumi mitehi ona metuwetuwenai.
17 Geka leta anani kokoe tau Paulo nimaugei u wimaamala a gilumi
mei u leta gehouhi. Wekiwekilala geka uyahihiyei ona galena tuhagau.
18 Guyau Yesu Keliso a lunugotootogo ina melabenimi.

1 TIMOTI

Wimaamala

1 Tau Paulo, Yaubada tu wiluyagohanita po Yesu Keliso ata nugonu-
gowai hai taniwagagei a ituwituwega Yesu Keliso binei.
2 Timoti, tam mei natuwe dumana witumagana uyahinei yaka om leta
a himiliyahi.
Yaubada Amata ma ata Guyau Yesu Keliso hai lunugotootogo po hai
lunugohegohegoya po hai nugodumola hina melabenimi.

Wiatatiyana koyakoyama

3 Lolowa ipa a nehalem po a nae Masedoniya ma a paliwelem a pa,
'Epeso ega una nenehaleya ma una memae, u baha geka a bahebahena
meya, ipa lawa una paliwelehi po ega wiatatiyana tapuna po tapuna
hina iatatiyaneya babana lawa he koyakoyamehi.' 4 Tauhi googata hai
dedede po gowahi he bibihehi ipa Yaubada a bagibagi hina tuhagaya ma
ega emoemotahi babana he gamogahigahi yababa yaka una liwoloehi
ma Yaubada a tahaya hina wootagoya witumaganagei. 5 Nugonugou
ipa emosi po emosi hina lauhogalena mehi po anai nugoyeuyeuhi ma
anai nugodewadewahi Keliso hina wiitumaganena dumaya. 6 Lawa
gehouhi geka dewahi hi wihinigigiyehi uyahinei tahaya wogiyogiyona
he wootagoya yaka hai bahahi apo hina wiginouli yabayababa. 7 Hai
luhogala ipa Yaubada a lugagayo hina iatatiyaneya, ma nugonugohi ega
hita lugiigilihi po hai nugotuhu ipa tauhi tu hanahanapu, tamogi bahahi
anohi ega hita hanapugehi.

Lugagayo a dewadewa

8 Ta hanapugeya Yaubada lugagayo i huhounihi hi haki wahaga apo
ta wotago imahiyehi yaka ani hagu dewadewahi ta tuhagahi. 9 Yaubada
lugagayo i huhounihi ega tu dewadewa ubeihi ma lugagayo tu paliguyo-
guyougena po tu tanigapota ubeihi po Yaubada tu wihinigigiyena po tu
apapoe po tu nugogobu ubeihi, po Yaubada a bagibagi tu paliguyoguy-
ougena ubeihi, po tauhi amamahi po hinahinahi po lawa gehouhi he
laihilagenihi ubeihi. 10 Tauhi tu matamaga he eneno gwaugena mehi
po mei Sodom hai dewa, po lawa yamkwayahi, po tu kawaikoyakoyama
po tu wigwala koyakoyama po nugotuhu dewadewana tu paliguyoguy-
ougena ubeihi. 11 Naka nugotuhu dewadewana Yaubada a wasawasa
gegena i lugeleteya, naka binei ma i wiutaneu po ipa a bahena geleteya
lawa magomagouhi uyahihi.

Yaubada a lunugotootogo binei

12 A wimaamala duma ata Guyau Yesu Keliso uyahina, babana i wika-
didiliu a bagibagi geka binei. Ma a wimaaala duma babana Yaubada a
nugotuhu po a bagibagi emoemotau apo a dewaya yaka u nimau i houni.
13 Odubona tau ega geka pitenana, tau Keliso tu wiapapoena gehouna, po
tu wotagona a laipilipilihi ma a iapapoenihi. Ma Yaubada i'mtaibagibagi
u winugoneina binei, po i lunugotootogogeu ega ata itumaganeya binei.
14 Ma Guyau a lunugotootogo i hiwoga haleya uyahiu po uyahinei Yesu
Keliso a witumaganeya po a luhogaleya.

15 U baha geka baha dumana ipa lawa ataputa ta hanapugena du-
maya, Yesu Keliso amaka i nei hoi hipuli po ata apapoe i boho halehi
ma i luyawahita. Tu apapoe magomagoumi tau a apapoe lagonimi.
16 Tamogi Yaubada a lunugootogo uyahiu, babana tau tu apapoe
dumana ma Yesu Keliso biugei i'mtaibagibagi po ipa lawa tu apapoe
atapuhi uyahiugei ani galena hina waya, po Yesu Keliso hina hana-
pugeya ma hina witumaganeya po luyagohana memewahagana hina
tuhagaya. 17 Uyahinei wasawasa memewahagana tana iyateyateya, ma
ta wootalagiyeya houga ega sigana babana tauna tunawana Yaubada
Memewahagana tamogi ega tata gagaleya. Moina.

Ata dewa ta galena itetehi

18 Natuwe Timoti, u wiututu lulougo geka, ega tau tunawau ma lolowa
Yaubada a tu bagibagi uyahim hi bahabaha piko Yaubada a bagibagi
binei. Naka bahahi una nugonugotuhuhi po mei om gawiya nima
potana Yaubada a bagibagi binei. 19 Houga magomagouna om dewa po
om witumagana una galena itetehi babana lawa gehouhi hai dewa ega
hita galena itetehi uyahinei hai witumagana hi tapiya po hi peu. 20 Geka
pitenana ata lawa luwaga hi pipeu, gowahi Haimano ma Alesana, hai
luwaga a palihalehi Tomodulele u nimana ipa hina galena tuhagaya, po
ega Guyau gowana hina paliguyoguyougeya.

2

Ata tapalolo hougahi uyahihi ta laupali

1 U luhogala tahatahayana ipa lawa una paliwelehi omi tapalolo
hougahi ona laupali lawa atapuhi ubeihi Yaubada uyahina, po ona
laupali gawagawata anai wimaamalami. 2 Wasawasa po tanitaniwaga
ubeihi gasi ona laupali, ipa Yaubada ina taniwagehi po mae dudu-
molana po genugenuwanana ta tuhagaya yaka apo Yaubada a bagibagi
ta wiwoiyawena imahiyehi. 3 Yaubada Tu wiluyagohanita lupali geka
pitenana anani kaoha. 4 Babana Yaubada a luhogala ipa lawa ata-
puta ina wiluyagohanita po a nugotuhu u nugonugota hina memae.
5 Yaubada emosi hota e memae ma Yesu Keliso i himiliyai uyahita
po Amana ma tauta i wiemoteta, 6 po yautuna i palihaleya po lawa
ataputa ubeita i hilage po ata apapoe i wimihehi. Yaka houga dumaluna
uyahina a luhogala i limoineya. 7 Uyahinei Yaubada i witowoliu po tau
tuwega dumana a winoyanoyageni tauhi ega mi Yudeya uyahihi po u
wiatatiyanagei hina witumagana. Yaka tau tu wituwetuwega gehouna
po ega ata ikoyakoyama, baha dumana a bahebaheya uyahimi.

8 A luhogaleya taumi ololoto tupo atapuhi uyahihi ipa nimami wai-
woiyawahi ona wohepahi po Yaubada uyahina ona laupali ma ega ona
lauuyogigai po ona iwogawogalahi.

Wiwine hai lugagayo

9 Wiwine, kaleko yeuyeuna ona luiya po galenami ona woimahi,
ma ega ipa wihiya po kaleko ubeihi ma mone baneina ona hahaleya.
10 Tamogi ipa bagibagi dewadewa dumana ona dewaya babana naka tu
witumagana wiwinemi i linanami.

11 Gasi ona palihalena memi po ona genuwana imahi ma guguya
dewadewana ona noonoli. 12 Ega ata luhogaleya ipa wiwine ona lau-
guguya, po ololoto ona tanitaniwagehi. Ona genuwana ma ona lautani-
gana imahi. 13 Matababana Adam oloto tahatahayana ma u mulina Ibe.
14 Adam Tomodulele a ludadana ega ita wotagoya ma Ibe wawinena
tauna i wotagoya po apapoe uyahina i peu. 15 Yaka wiwine omi houga
wigunaguna uyahina Yaubada apo wiyuwa uyahinei ina halomi. Apo
witumagana ma luhogala po wiwoiyawa mamaehi ona miyena tagohi
yaka.

3

Tu witumagana tu tahaehi

1 Geka nugotuhu dumana apo iyai a luhogala ipa tu witumagana
ina taniwagehi yaka naka bagibagi dewadewa dumana i luhogaleya.
2 Taniwaga ona itowoli, lawa dewadewana po a dewa dumadumaluna
ma agona emosi hota ma nugonugokadidilina ma upuna hegohegoyana
ma nugomagula lawana ma toumana a numa u hinena ina luhogalehi po
tu wiatatiyana a mae ina miyena tagoya. 3 Ega umauma kadikadidilina
ina laibuuwaya, ma ega ina lauuyogigai po lawa uyahihi ina wooga-
hegahe yabayababa, ma ina nugohegoya po ega gapola luhogalana
uyahina ina lalata duma. 4 A numa hinena lawahi ina taniwagena
imahiyehi, po a baha natunatuna hina wiponawogogeya ma hina wiy-
ateyateya. 5 Inapa taniwagana natunatuna ega ina galena itetehi yaka
Yaubada a bolu apega ina galena itetehi. 6 Tu nugobui wouhi Keliso
uyahina ega ona wohepahi po lawa hina tahatahaehi, apo hina nugoge-
gae ma hina peu mei odubona Tomodulele a nugogegae binei ma i peu
po luhetala i tutuhagaya pite. 7 Tu galena itete a dewa ina woimahi tu
meuputa u matahi, babana apo lawa hai galena iapapoe binei ma ina
peu Tomodulele walo i huhouni uyahina.

8 Numa dalabu tu galena itetehi hina meimahi yaka apo lawa hina
wiyateyatehi, po hai winugonugotuhu hina dumadumalu ma ega goila
kadikadidilina hina umuma dumaya po ega koyamagei gapola hina
tamitamihi. 9 Ma Yaubada a nugohine i woogeleteya hina wogowogoya
a nugoyeuyeuhi. 10 Ona ludadana tahaehi po hina kadidili witumagana
uyahina ma apoma tauhi ona witowolihi po numa dalabu hina galena
itetehi.

11 Tauhi apo ona itowolihi agagohi wiwinehi hina meimahi yaka lawa
apo hina wiyateyatehi po ega hina iyalutu ma ega umauma kadika-
didilina ina laibuuwahi ma hai bagibagi hina woimahiyeya.

12 Numa dalabu tu galena itetena agona emosi hota ma natunatuna po
a numa hinena ina galena itetena imahiyehi. 13 Apo iyai ina bagibagi
imahi lawa u matahi yaka gowana ina dewadewa, ma a witumagana
Yesu Keliso uyahina ina kadidili duma.

14 U luhogala ipa a neyagiyaginahi uyahim, 15 ma inapa a wihini-
hinibiga yaka tam tu witumagana una lidumaluhi babana palihanapu
atapuna amaka a gilumiyahi uyahim. Geka ututuna ginouli baneina
tu witumagana tauta Yaubada Tu wiluyagohana a bolu po tauta a
nugotuhu dumadumaluna tu wiudu hepana. 16 Yaubada anani taniwaga
ginouli baneina po anona ega ita lugeletena imahiyeya babana:
Yesu Keliso i wilawa hota

po Alugo Woiyawa a dumalu i lugeleteya
ma tu winoyanoya hi galeya
po tuwegana lawa tupo atapuhi uyahihi hi nonoli
po tu mehipuli hi witumaganeya
ma anai wasawasana Yaubada i waya po i gae hoi yada.

4

Tu wiatatiyana koyakoyama ubeihi

1 Alugo Woiyawa amaka i bahena geleteya i pa, apo yohola houga
anani kokoe uyahina tu tapalolo lawahi hai witumagana Yaubada
uyahina hina wihinigigiyehi, ma alugo apapoena a dewa ma Tomodulele
a wiatatiyana hina wotagohi. 2 Dewa apapoehi tu wikoyakoyama lawa
apo hina wiatatiyehi ma tauhi hai apapoe hina nugotoneya. 3 Ma
hai wiatatiyana koyakoyamahi gehouhi gegekahi, hi pa tawine dewa
apapoena, ma muhala po yaniyani gehouhi he iyohiyehi. Ma tauta
tu witumagana wiatatiyana dewadewana amaka ta hanapugeya naka,
Yaubada yaniyani atapuhi i iwawalihi tauta ubeita, yaka iyeta emosi po
emosi Yaubada uyahina tana imaamala ubeihi. 4 Yaubada ginouli mago-
magouhi i iwawalihi hi dewadewa duma, ma ega tana ihinigigiyehi
ma anai wimaamalata ta tamatama. 5 Matababana Yaubada a baha
uyahinei ma tauta ata lupali uyahihiyei amaka i liyeuyeuhi.

Tu bagibagi wouna a ututu

6 Apo walewalehita ututu geka una paliwelehi yaka tam Yesu Keliso
a tu bagibagi dewadewana po om witumagana ma om wiatatiyana
dumadumaluhi uyahihiyei om luyagohana una wialoni po una kadidili.
7 Googata hai dedede apapoehi una wihinigigiyehi, ma tam Yaubada om
luyagohana i welewelem tunawana una wibagibagi. 8 Ipa una ilubulubu
hinim wikadidilina binei naka houga kuku hotana, ma alugom binei
naka tauna i haki lagona babana tauna apo ina haguta ata luyagohana
hipuli geka uyahina ma houga he nenei uyahihi.
9 Geka bahana naka baha dumana yaka ipa ta wotago imahiyeya.
10 Yaubada Lauyagohanana uyahina ta winugonugotuhu lagona po
ta upuhegoya a bagibagi uyahina babana Yaubada lawa ataputa Tu
wiluyagohanita apo ta witumaganeya yaka.
11 Geka ginoulihi om guguya uyahina una wiatatiyaneya lawa uyahihi.
12 Apo lawa hina galena hopuhopunem po hina pa, ‘Tam hewali,’ ega
genona ma tamogi om mamae uyahihiyei una wiatatiyana po om baha
hina dewadewa, po om bagibagi, po om luyagohana, po om wituma-
gana, po om nugoyeuyeu, naka mamaehi una miyena tagohi po ani
galena dewadewana lawa u matahi una wogeletehi. 13 Omi houga
omboina uyahihi Yaubada a Buka una hiyawi ma una lauguguya po una
iatatiyana a sigana a nehi. 14 Yaubada a ombenena u nugonugom ega
nugom ina guluguluwi naka babada hi wotepanim Yaubada a bagibagi
binei po hai bahapiko hi wogeleteya uyahim.
15 Ututu geka una wotagoya po Yaubada a bagibagi binei una pali-
halena mem po lawa hina kawamoinem tam tu upuhegoya Yaubada a
bagibagi uyahina. 16 Timoti, una galena itete mem po om wiatatiyana
una galena itete imahiyehi yaka apo om lawa mitehi Yaubada a luyago-
hana ona tuhagaya.

5

1 Babada ega una palipaliyehi, a nugohegoyam uyahihi una ibaabani
babana amamam, ma hewahewali una wiwalehinehi. 2 Ma kedukedu-
luma una wihinanehi ma guguhini una winounehi nugoyeuyeu du-
manei.

Hiwahiwape haguhi

3 Apo wawine awai agona ina hilage ma ega a lawa po ipa hina galena
iteteya yaka naka tauta ta hagu imahiyeya. 4 Ma apo hiwape natunatuna
bo googana yaka emoemotahi hina galena iteteya babana wihaguhagu
geka pitenana Yaubada anani kaoha tu witumagana uyahita, yaka lo-
galoga hinahinahi po amamahi hai galena itete hina wimihena meya.
5 Hiwape awai i woikuku duma ma ega a lawa ma Yaubada uyahina
e inugonugotuhu lagona po e laupali iyeta po ididibala tauna una
haguya. 6 Ma wawine awai ina hiwape, ma ina yamgaganu, naka tauna
e yauyautu ma alugona amaka i hilage. 7 Hiwahiwape una paliwelehi
po hai dewa hina galena itete imahiyehi po ega lawa hina gagalena
iapapoenihi. 8 Apo tu nugobui gehouna a manago po a guguni ega ina
gagalena itetehi, naka tauna Yaubada ega ita witumaganena imahiyeya,
po tu meuputa hai dewa apapoehi tauna i apapoe lagonihi.

9 Hiwahiwape ega una hiyahiyawa emotehi, ma una wikahahi po
iyawoi hai bolima magouhi 60 ma i gegae, ma agona emosi hota, 10 ma
lawa u matahi a dewa i dumalu po natunatuna i galena itetehi ma a
toumana i luhogalehi, po tu witumagana po tu nugodubu uyahihi i
palihalena meya po e haguhaguhi, naka tauhi una hiyawa emoteya.

11 Ma wiwine wouhi hi hiwahiwape ega una hiyahiyawa emotehi,
babana apo hai kamna ina dewahi po hina tawine meme po hai pal-
ihalena Keliso uyahina hina boli haleya 12 po apo tauhi hina wigou
mehi babana hai paliwitumagana amaka hi wiapapoenihi. 13 Wiwine
wouhi ega una itowolihi babana apo upuhi ina dodola ma numa emosi
po emosi uyahihi hina laibolu ma hina iyalutu po lawa hai numahine
pilipilihi hina genogenogehi po hina ibaabani yabayababa. 14 Uyahinei
u wiututu lulougo geka ipa wiwine wouhi hina tawine meme po
natunatuhi hina gunigunihi numahine mamaenei, ma natunatuhi po
agagohi hina galena itetehi po Tomodulele a widibodiboga gaogaona ega
hina weleweleya. 15 Babana hiwahiwape gehouhi amaka hi nugoway-
awayau po Tomodulele a tahaya hi wotagoya.

16 Apo tu witumagana wawinena ma a guguni uyahina lawa gehouna
ina hiwape yaka ina galena iteteya yaka tauta Keliso a bolu apega ta
genogeya. Ma hiwahiwape ega hai lawa, tauta ata bolu apo ta galena
itetehi.

Tu weluweluwai hai ututu

17 Tanitaniwaga he woobagibagi imahi hai hagu ona lauwitanihi ma
tauhi naka tu luguguya po tu wiatatiyana hai hagu ona lautepaneya.
18 Naka binei ma Yaubada a Buka i baheya i pa, ‘Apo bulumakau omi
bagibagi ina dewadewaya yaka aniani ona weleweleya.’ Naka binei i
bahena meya i pa, ‘Tu bagibagi mihana ipa ina waya.’

19 Timoti, apo lawa awai tunawana taniwaga gehouna ina wigouya po
ina pa, ‘Geka taniwagana apapoe i dewaya,’ ma ega tu baha haguna lawa
emosi bo luwaga, naka bahana ega una noonoli. Ma inapa lawa luwaga
bo tonuga hai baha nonolana emosi, yaka taniwagana una luhetaleya.

20 Ma apo taniwaga gehouna a apapoe una galena tuhagaya yaka una
baha dumalu uyahina lawa magomagouhi u matahi po hina galena
tuhaga ma ega apapoe hina dewadewaya.
21 Timoti, geka a palipaliwelem Yaubada ma Yesu Keliso ma tu winoy-
anoya wainaganahi u matahi a baha dumalu, lugagayo geka una wotago
imahiyehi po lawa atapuhi una taniwagena imahiyehi lugagayo emosi
uyahinei, ma ega ipa lawa una kahahi po gehouhi una laugagayo ka-
didiliyehi ma gehouhi eega.
22 Taniwaga witowolana binei, ega una leelehi po una wotepani,
babana apo a apapoe gowagowadana ina memae ma una winagana
yababaya po galenana mei a apapoe una gowagowadi taniwaga bag-
ibaginei. Apapoe magomagouna una meliya haleya.
23 Ega goila yawa una umumaya ma ipa wine kikina una umumaya,
babana om tapiya ma koibam wiyuwana ina woohaguya.
24 Lawa hai apapoe hi laugeletehi luhetala hina wialoni. Ma gehouhi
hai apapoe hi gowagowadihi ega tata hanapugehi ma houga he nenei
apo hina lugeletehi. 25 Mei naka pitenana dewa dewadewahi gehouhi
hi lugeletehi po ta gagalehi. Gehouhi yohola apo hina lugeletehi apega
hina lugowadehi.

6

1 Tu bagibagi hai tanitaniwaga hina iyateyatehi ma hina iponawo-
gogehi. Ma inapa ega, apo lawa gehouhi ata wiatatiyana hina galena
iapapoeya po Yaubada hina widibogi. 2 Apo tu bagibagi awai a tani-
waga ina witulaneya Keliso witumaganana uyahinei yaka a taniwaga
wiyateyatena ega ina wohouni, ma ina wileta imahi po dewa dewade-
wana uyahinei ina lata, babana a taniwagana Keliso tu witumaganena.
Guguya geka una wiatatiyaneya lawa magomagouhi uyahihi.

Tu wiatatiyana koyakoyama

3 Apo lawa awai a wiatatiyana tapuhi ma ata Guyau Yesu Keliso a baha
dumadumaluhi ega ina wootagohi, yaka tauna wiatatiyana po dewa
dewadewahi tu wihinigigiyena. 4 Tauna a winugoneina i winugogegeya
po wimemepuputana i wiwawali. Geka dewahi uyahihiyei omgenage-
nalili po, uyogigai po, wihapona po wogalahi ma witona he gelegeleta,
5 po hai lawa mitehi he imemepuputana, po hai winugonugotuhu powa
tepanei wiatatiyana dumana ega hita hanapugeya, ma hai luhogala ipa
apo Yaubada wiyateyatena binei ma hipuli gapolahi hina tuhagahi.
6 Tamogi Yaubada a nugotuhu anai kaohata ta wootagoya yaka naka
gapola waiwasawasana. 7 Matababana hipuli gapolana ega hita meme-
wahaga, hi gunigunita ega awai gehouna u nimata yaka apo gasi a
nima kwakwawita ta gunawilena meta. 8 Uyahinei ata yam po ata
kaleko ubeihi tana imaamala ma ega gapola ubeihi tana inugonugo-
tuhu. 9 Gapola tu luhogalenahi tauhi apo Tomodulele anani ludadana
gulawana ina walohi, babana tauhi tunawahi hai winugonugotuhu po
hai luhogala powa tepahiyei apo wiyuwa ma apapoe hina wialoni.
10 Gapola luhogalana naka apapoe atapuna a baba, po lawa gapola a
luhogala binei ma nugonugohi he ibagibagihi po witumagana maena
hi palihaleya ma gapola yabayababa uyahihi hi geno duma po wiyuwa
baneina he ialoni.

Dewa dumadumaluna tahayana

11 Tam Yaubada tu wimulitagona, uyahinei dewa apapoehi una
lowo halehi po tahaya dumadumaluna una wotagoya, geka dewahi:
Yaubada metagotagona, witumagana, luhogala, omtaibagibagi, nu-
godewa. 12 Witumagana binei una wileta kadidilili. Luyagohana meme-
wahagana una womomota imahiyeya. Babana luyagohana binei ma
Yaubada i otugem po om witumagana u paligeleteya lawa magomagouhi
uyahihi. 13 Timoti, tam a taniwagem Yaubada u matana, babana gi-
nouli magomagouhi yautuhi hai baba tauna, po ata Guyau Yesu Keliso
tauna lolowa Ponitiyo Pilato u matana i baha dumalu. 14 Uyahinei om
ututu a lawilawi una wotago imahiyeya po ega lawa hina idibogim a
sigana ata Guyau Yesu Keliso ina gunawilena meya. 15 Yaubada Yesu
ina wogeleteya houga dumadumaluna uyahina. Yaubada wotalagaena
tauna tunawana Taniwaga baneina, uyahinei tauna tu wasawasa hai
Wasawasa po tu wiguyau hai Guyau. 16 Yaubada tauna memewahagana
ega mei tauta. A dobu i inamala dumaya po apega ta luiya. Lawa ataputa
ega emoemotata po ta galeya. Ma ta wotalagiyeya babana a kadidili
apega hina kokoe. Moina.

17 Tu wigapola hoi hipuli una paliwelehi po ega hina nugonugogegae
hai wigapola binei, ma gasi ega hina nugonugotuhu lagona ipa apo
luyagohana hina tuhagaya hai wigapola binei. Gapola ginouli kokoehi.
Ma ipa Yaubada tunawana hina witumaganena dumaya babana tauna
ginouli magomagouhi e weleta po ta kaokaoha. 18 Tu waigapola una pali-
welehi po dewa dewadewahi po wihaguhagu ma ombenena uyahinei
hina wiwasawasa imahi. 19 Po geka tahayana uyahinei apo hina houna
nonogo imahi, ani houna dewadewana uyahina houga e nenei binei po
luyagohana memewahagana hina tuhagaya.

20 Timoti, Yaubada witumagana i welewelem una galena iteteya,
ma hanapu waikoyakoyamana po baha yabayababa dewahi una wi-
hinigigiyehi po ega una wootagohi. 21 Babana geka dewahi tu wotagohi
hai witumagana Yesu binei hi neyabayababa po hi peu.

Yaubada a lunugotootogo ina melabenim.

2 TIMOTI

Wimaamala

1 Tau Paulo, Yaubada a nugotuhugei a ituwetuwega Yesu Keliso binei.
Naka tauna ata luyagohana a baba mei Yaubada a paliwitumagana
googata uyahihi.
2 Timoti, tam a luhogalem yaka a kawainatunem po om leta geka a
gilumiyahi.
Yaubada Amata ma ata Guyau Yesu Keliso hai lunugotootogo ma hai
nugohegoya ma hai nugodumola hina melabenim.
3 Iyeta po ididibala a imaamala duma Yaubada uyahina bimgei.
Googata hi itubagibagi Yaubada uyahina po tau a itubagibagi a nu-
goyeuyeuwe yaka ega nugowiyuwa uyahiu. 4 Ma lolowa a nenehalem
iyetana om tou a nugonugotuhuya po geka hougana a luhogaleya ipa a
gunawileu po a galem ma a kaoha. 5 Ma om witumagana anona dumana
Yaubada uyahina a nugonugotuhuya mei hinam Yunisi ma gogam Loise,
Yaubada uyahina hi witumagana tahaya ma geka hougana tam gasi
Yaubada uyahina u witumagana duma.

Yaubada a ombenena

6 Lolowa a wotepanim po Yaubada wipoya i welem naka wipoyana
una galena iteteya po una laigeini ega uyahim ina bohoboho. 7 Yaubada
Alugo Woiyawa i weleta po ega ta matomatouta ma tamogi Alugonana
uyahinei manini po luhogala po upuhegoya ta tuhagaya.
8 Uyahinei ata Guyau a bagibagi binei ega una ihinimaya ma hoi
numa panipani a memae ega ipa biugei ma una ihinimaya. Ma tam apo
yohola Yesu tuwegana binei ma witai uyahim hina geleta mei tau ma
Yaubada a kadidili uyahinei una towolo momota. 9 Yaubada i otugeta
po wiluyagohanita ipa a mae waiwoiyawana ta wotagoya. Tauta ega
ata dewadewa ubeihi ita otugeta ma hipuli a wiwawala tahatahayana
uyahina lolowa a nugotuhugei i lunugotootogo uyahita Yesu Keliso
uyahinei. 10 Po geka hougana a lunugotootogona uyahita i wogeleteya
Tu wiluyagohanita Yesu Keliso uyahinei. Kelisona ata hilage i boho
haleya ma tuwega dewadewana uyahinei yautu tuwetuwenai i neiyai
uyahita.
11 Yaubada u bagibagi i weleu ipa tuwega dewadewana ana in-
oyenoyeya. Uyahinei tau tu wituwetuwega po tu wiatatiyana gehouna.
12 Naka binei ma witai a ialonihi ega ipa binei a wihinimaya, babana
Guyau a hanapugeya po gasi a witumaganeya tauna tuwega i weleu yaka
apo ina galena iteteu po a sigana iyeta e nenei uyahina a geleta.

Tu towolo kadidili

13 Lolowa amaka ututu dewadewana a paliwelemi Yesu Keliso
witumaganana po luhogalana binei po ipa ona wotago imahiyeya.
14 Yaubada tuwegana u noonoli una galena iteteya Alugo Woiyawa
uyahinei babana e memae u hineta po a hagu e weleweleta.
15 Tuwega amaka u nonoli naka, tu witumagana mi Asiya hi wi-
hinigigiyeu po hi nehaleu. Naka pite Paigeliya ma Elimogini amaka hi
nehaleu.

16 Ma Onesipolu ega biugei ita wihinimaya hoi numa panipani a
memae binei, ma tamogi houga magomagouna i haguhaguwe po kam-
nau i wodewadewa, ega yaka Guyau uyahina a laupali Onesipolu a bolu
mitehi ipa ina lunugootootogogehi. 17 Houganana Onesipolu i laugeleta
u Loma i beiha duma tau biugei po i tuhagau, 18 po a bagibagi biugei
Epeso uyahina amaka u hanapugeya. Uyahinei a luhogaleya ipa Guyau
a luhetala iyetana uyahina lunugootootogo ina tuhagaya.

2

Yesu Keliso binei ta wigawiya

1 Natuwe Timoti, Yesu Keliso a lunugootootogo uyahinei una kadidili,
2 po uyahiugei baha u noonoli lawa magomagouhi u matahi, ma iyawoi
tauhi tu upuhegoya una paliwelehi po tauhi gasi lawa gehouhi hina
wiatatiyehi. 3 Yesu Keliso binei ma una palihalena mem po hougana
witai una ialoni un'omtaibagibagi po mei a tu wigawiya kadikadidilina.
4 Ega emoemotana po tu wigawiya gehouna a meyagai bagibagina ma
gawiya bagibagina po ina woluwaluwagehi, babana gawiya kapenana
tunawana a nugotuhu e wotagohi ma e wobagibagi. 5 Mei gasi tu bulili
gehouna, inapa bulili a lugagayo ega ina wotago imahiyeya apega maiha
ina tuhagaya. 6 Tu lupehi naka pitenana gasi, apo ina bagibagi kadidili
tano uyahina yaka apo a bagibagi anona mahula ina tuhagaya. 7 Geka
u bahahi una nugotuhu momohihi po nugohanahanapu Guyau apo ina
welem.
8 U luguguya uyahina amaka a paliwelem a pa, 'Yesu Keliso una
nugotuhu momohi, tauna Dawita gogana, ma hilage uyahinei i towolo
meme.' 9 U luguguya Yesu Keliso binei ma witai a wialoni po hoi numa
panipani a memae mei tu apapoe gehouna. Ma tamogi Yaubada a baha
ega emoemotana po hina pani. 10 Uyahinei ma u mae witai geka u
hinena a'mtaibagibagi, po ipa tauhi iyawoi Yaubada i inaganihi a haguhi
ma Yesu Keliso ina wiluyagohanihi po wasawasa memewahagana hina
tuhagaya.
11 Bahahi geka naka baha dumahi:
Apo Yesu Keliso mitehi ta hilage gogona
yaka luyagohana dewadewana ta tuhagaya.
12 Apo Keliso mitehi tan'omtaibagibagi
yaka mitehi apo ta taniwaga gogona.
Ma inapa Kelisona ta bowiyeya
apo gasi ina bowiyeta.
13 Apo Keliso ta winugoguluwi
ma tauna apega ina winugoguluwita.
Keliso a nugotuhu i dumalu po e wootago imahiyehi.

Yaubada a tu bagibagi dewadewana

14 Yaubada u matana om lawa hai ututu una lawi ma una winugo-
tuhuhi po tapalolo palidibodibogana binei ega hina laugamobagibagi.
Matababana lugamo bagibagi yabayababa apega tu lutanigana ina
haguhi tamogi apo ina laipeunihi. 15 Uyahinei tam ipa una wileta
kadidili Yaubada uyahina po una witubagibagi, yaka apega una wihini-
maya ma apo ina kawaidewedewem. Naka binei ma Yaubada a baha du-
madumaluna una wiatatiyanena imahiyeya. 16 Tu baha yabayababa hai
bolu uyahina ega una luilui. Matababana baha yabayababa uyahinei

apapoe baneina e wawala po lawa Yaubada he nenehaleya. 17 Babana
baha yabayababa mei paga apo lawa u nugonugona ina lata po apapoe
baneina ina wawala. Tu baha yabayababa luwaga geka gowahi Hame-
naiyo ma Palitasi. 18 Hai luwagahi wiatatiyana dumana hi nehaleya
po hi pa, ‘Tu hilahilage hai towolo meme amaka hougana i kokoe,’ po
hai lawa gehouhi koyama geka hi noonoli po hai witumagana hi tapiya.
19 Tamogi Yaubada a baha mei gaima memewahagana i pa, ‘Guyau a
lawa i hanapugehi,’ ma i bahena meya i pa, ‘Tauhi iyawoi Guyau hi
kawakawaiguyougeya, hai apapoe hina wihinigigiyehi.’
20 Tauta Yaubada a gaeba. Numa waigapolahi u hinehi gaeba gole po
siluba, ma gehouhi gaeba mayau po walata hipuli uyahihiyei hi dewahi.
Ma gaeba dewadewahi toumana ubeihi hi hounihi ma apapoehi hi
houna liyehi nudanuda ani hounahi. 21 Uyahinei iyai dewa apapoena
amaka i wihinigigiyeya po i liyeuyeu meya, yaka naka tauna gaeba
waiwoiyawana po apo Guyau ina wiutaneya bagibagi dewadewana
binei.
22 Hewahewali omi kamna una wihinigigiyehi ma dewa dumadu-
maluna po witumagana po luhogala po nugodumola una wotagohi,
po mei tauta Guyau tu luotugena dumata ata nugoyeuyeu una witu-
tupoganeya. 23 Ma tu lugamobagibagi una nehalehi babana lug-
amobagibagi witona anani geleta. 24 Lugamobagibagi Guyau a tu bag-
ibagi ega ita linanata, ma nugodewa ma nugohegoya ma dewadumalu
wiatatiyanana lawa atapuhi u matahi naka i linanata. 25 Tu wigawiyeta
uyahina ta nugohegoya ma ta lidumalu po nugote Yaubada apo ina
haguya po ina nugobui imahi po nugotuhu dumana ina wotagoya, 26 po
gasi Tomodulele a walo ina galeya po ina lowo haleya, babana odubona
tauna Tomodulele i waloya po a nugotuhu uyahina i wobagibagi.

3

Houga anani kokoe binei

1 I nonola imahi, houga anani kokoe uyahina apo witai baneihi hina
lugeletehi. 2 Naka hougana apo lawa hina nugotuhu mehi po tunawahi
ubeihi hina inugonugotuhu ma gapola luhogalahi nugonugohi hina
lihogohi po hina nugonugogegae ma hina hunehunena mehi ma lawa
hina lauhinidoodolehi. Uyahinei hinahinahi po amamahi hai baha hina
wiponahahalenehi, ma lawa tapuhi hai woimahi ubeihi apega hina
wimaamala. Uguwa dewana uyahina hina memae. 3 Uyahinei lawa
apega hina launugotootogogehi po hina nugotatahi, tamogi apo hina
wiyalutugehi. Ma apo lawa hina lauhinidodolehi po hina lauuyogigai
po dewa dewadewahi hina ihinigigiyehi. 4 Apo hai lawa hina nugo-
halehi ma hina wogahegahe yabayababa po hina nugogegae duma ma
Yaubada apega hina luhogaleya ma tauhi hai kaoha uyahina apo hina
inugonugotuhu. 5 Lawa tu witumagana mitehi apo hina tapatapalolo
ma Yaubada a kadidili ega hita itumaganeya uyahinei hai tapalolo i
wiginouli yabayababa. Naka lawahi hai bolu uyahina ega una luilui.
6 Naka tauhi tu wiatatiyana koyakoyama po numa uyahihi he luilui ma
wiwine nugonugohi tapitapiyahi he koyakoyamehi, babana wiwinehi
tauhi tu apapoe po hai apapoe binei he launugoluwaluwaga po tauhi he
igoumehi. 7 Uyahinei wiatatiyana tapuhi po tapuhi uyahihi he lautani-
gana ma ega emoemotana po wiatatiyana dumana hina hanapugeya.

8 Tu wiatatiyana koyakoyama lawahi tauhi wiatatiyana dumana hi
wigawiyeya po mei odubona Yanesi ma Yambolesi Mose hi igawiyeya
pite. Tauhi witumagana hi wihinigigiyeya ma nugonugohi u hinena
koyama po nugotuhu apapoehi hi memae. 9 Apo yohola hai dewa geka
anohi hina lugeletehi po lawa hina galehi. Mei odubona Yanesi ma
Yambolesi hai koyama anona i lugeleteya po lawa atapuhi hi galeya.

Timoti a ututu

10 Tam Timoti, u wiatatiyana po u mae po u wiwogatala u hanapugehi,
po u witumagana po u omtaibagibagi po u luhogala po u towolo kadidili
amaka u galehi po u hanapugehi. 11 Tupo Anitiyoka po Ikonoyam po
Lisita uyahihi u mae witeihi po wiyuwahi lawa uyahihiyei a tutuha-
gahi amaka u hanapugehi. Tupohihi uyahihi u mae hi witai duma
ma witeihi atapuhi uyahihiyei Guyau i halou. 12 Geka bahana baha
dumana, inapa Yesu Keliso ta witumaganeya po Yaubada a dewa du-
madumaluna ta wootagoya yaka lawa uyahihiyei apo witai ta tuhagaya.
13 Ma tauhi tu dewaapapoe po tu wikoyakoyama hai apapoe apo hina
lata duma babana Tomodulele a koyama hi witumaganeya po lawa he
koyakoyamehi. 14 Ma tam wiatatiyana atapuhi amaka u hanapugehi
po u witumaganehi yaka una wotagohi po una towolo kadidili babana
tu wiatatiyem u hanapugehi. 15 Ma tam om houga tewela uyahina
ma i nei po ataima Yaubada Buka woiyawa u hanapugeya yaka una
towolo kadidili babana Buka uyahinei Yesu Keliso u witumaganeya
po tauna i wiluyagohanim. 16 Matababana Yaubada a Buka bahahi
atapuhi Yaubada yautunei hi nei po bahahi uyahihiyei e iatatiyeta po ata
apapoe e laugeletehi po ata ututu dewadewana ta tutuhagaya po ata mae
hi dumalu. 17 Uyahinei tauta tu wimulitagona bagibagi dewadewahi
atapuhi ta wobagibagiyehi.

4

1 Timoti, Yaubada ma Yesu Keliso u matahi om ututu a lawilawi.
Yesu Keliso tauhi hilahilagehi po lauyagohanahi ina laibahibahihi tauna
apo yohola ina hopu mai po ina taniwageta. 2 Om ututu geka, houga
dewadewa po houga apapoe uyahihi una wileta kadidili po Yaubada
a baha una lauguguyeya lawa uyahihi po hina galena tuhaga ma una
paliyehi po hina dumalu ma hai witapitapiya ubeihi una wikadidil-
ihi. Geka ginoulihi una wiatatiyena imahiyehi anai omtaibagibagim.
3 Matababana houga he nenei uyahihi apo wiatatiyana dumadumaluhi
lawa hina wihinigigiyehi ma wiatatiyana tapuhi apo hina luhogalena
dumahi po apo hina wotagohi yaka apo tu wiatatiyanahi hai luhogala
hina welehi. 4 Apo tanigahi hina lupupuhi meka po apo wiatatiyana
dumadumaluna hina nonoli yaka googahi hai nugotuhu hina wotagohi.
5 Ma tam houga magomagouna una towolo kadidili. Om mae witai
uyahihi un'omtaibagibagi ma tuwega dewadewana una lauguguyeya.
Geka uyahinei ma apo tam una witubagibagi dewadewam Yaubada a
bagibagi uyahina.

6 Tau a palipalihalena meu mei a witalaguyabena meu Yaubada
uyahina po kikina ma u bagibagi a wikokowi ma hipuli a nehaleya.
7 Yaubada binei amaka a wigawiya duma po Yaubada a tahaya atapuna
amaka a wikokowi ma houga magomagouna u witumagana Keliso
uyahina a huhouni. 8 Apo yohola Guyau a luhetala dumadumalunei

ina imiheu u dewadumalu binei. U dewadumalu binei u meiha amaka
i wononogogeya po e memae iyeta e nenei binei naka unuhau wa-
sawasana. Ma ega tau tunawau biugei ita wononogogeya ma tamogi
tauta ataputa ubeita Yesu a gunawilana meme binei ta iotonana.

Baha anani kokoe

9 Timoti, a luhogalem ipa una bulili mai, 10 babana u lawa amaka hi
nehaleu. Dimasa hipuli gapolahi luhogalana nugona i waya po amaka
i nae u Tesalonika. Keseni amaka i nae u Galatiya ma Taitasi i nae
u Dalimatiya. 11 Luka tunawana mitehi to memae. Ma inapa una
nenei yaka Maki una weluwaya babana tauna u tu hagu dewadewana
u bagibagi Keliso binei. 12 Titikasi a himili po i nae u Epeso. 13 Apo
una nenei yaka u ginouli una winihi po una nei, naka u kwama lolowa
u Tolowasi a nehaleya Kalepo a numa uyahina ma u buka ma u pepa
ani'mgilugiluma, naka a luhogalena dumaya.

14 Numinumi tu bagibagi gowana Alesana witai baneina i weleu, yaka
apo yohola a meiha Guyau uyahinei ina tuhagaya. 15 Tam una galena
itete mem babana Ale sana ata wiatatiyana i wigawiyena dumaya.

16 U luhetala tahatahayana uyahina ega kikina iyai gehouna ita
haguwe. Atapuhi hi matouta po hi lowo haleu. Ma u luhogala ipa
Yaubada ega ina imihehi. 17 Ma u luhetalana uyahina Yaubada i haguwe
po kadidili i weleu, ma tuwegana a paligeleteya tauhi ega Yaubada
hita itumaganeya uyahihi, ma gasi Yaubada a hagu uyahiu po laiyoni
gamonei i halou po luyagohana uyahina i houniu. 18 Uyahinei apapoe
atapuna uyahina Guyau apo ina halou ma yohola apo anai luyagohanau
a lui hoi yada anani taniwaga uyahina. Yaubada ta wotalagiyeya,
babana a wasawasa memewahagana. Moina.

19 U wimamala Pilisila ma Akwila ma Onesipolu a manago mitehi
uyahihi. 20 Elasita u Kolinito e memae ma Tolopima i totogo po u
Mailitasi a nehaleya. 21 Geka houga una neyagiyaginai babana kikina
ma apo hougana wayau ina geleta. Yabulo ma Padeni ma Lino ma
Kilodiya po walewalehita atapuhi hai wimaamala uyahimi.

22 Guyau mitehi, alugom ina wikadidili ma tam po om bolu ina
lunugotootogogemi.

Taitasi

1 Tau Paulo Yaubada a tu bagibagi ma Yesu Keliso a tu wituwetuwega,
u bagibagi geka i weleweleu ipa Yaubada i inaganihi a wikadidilihi po
hina witumagana imahi, ma baha dumana a wiatatiyaneya po uyahinei
a weluwinihi po hina hanapu. 2 Hanapuna ma witumaganana anohi
naka ipa yautu memewahagana Yaubada ina welehi, mei odubo wal-
ihagana binei ma i palipaliwitumagana ega ita koyama. 3 Yaka naka
bahana a houga dumalunei amaka i wogeleteya ma Yaubadana tauna
Tu wiluyagohanita i taniwageu po a lauguguya.

4 Taitasi, tam a kawainatunena dumam babana witumagana emosi
hota uyahina ta itulatulana, uyahinei geka om leta a gilumiyahi.

Yaubada Amata ma Tu wiluyagohanita Yesu Keliso hai lunugotootogo
ma hai lunugohegoya ma hai nugodumola hina melabenim.

Taitasi a bagibagi u Kilita

5 Geka binei ma u Kilita a nehalem e memae inapa omi tapalolo u
hinehi ma ega awai hina dumadumalu tam apo una lidumaluhi po
tanitaniwaga una witowolihi meyagai emosi po emosi uyahihi mei a
palipaliwelem pite. 6 Apo taniwaga una itowoli naka lawa a dewa wode-
wadewana, ma agona emosi hota, ma natunatuna Yaubada hina witu-
maganeya ma ega hina palipaliguyaguyau po hina iponahahalena. 7 Hai
witaniwaga matababana ipa Yaubada binei hina witubagibagi, uyahinei
ega hai gou awai, ma ega hina kawakawayagala po hina lauuyogigai
bo goila kadikadidilina ina laibuuwahi bo lawa hina kodikodilihi po
koyamagei hina laugapola. 8 Ma tamogi toumana hina galena itetehi
ma dewa dewadewana hina luhogaleya po upuhi hina hegoya. Hai
dewa hina dumalu po hina wiwoiyawa ma hin'omtaibagibagi duma.
9 Ma wiatatiyana dumana amaka hi noonoli hina witumaganeya po hina
womomohi, ma lawa gehouhi uyahihi hina wiatatiyana po apo iyawoi
nawa tu kawaikoyakoyama hina lidumaluhi.

10 Matababana tu luupudoodola hi maga duma po hai bolu u hinena
mi Yudeya hi maga po he ibaabani yabayababa ma lawa he koyakoy-
amehi. 11 Uyahinei hai wibaabani koyakoyamahi ta liwoloehi, babana
lawa natunatuhi mitehi hi noonolihi po he ineneyabayababa, ma he
iatatiyana koyakoyama hai luhogala ipa mone hina tuhagaya. 12 Naka
dewana binei ma tu bahapiko lawa Kilitagei i ibaabani i pa, 'Mi Kilita
hai dewa dumana wikoyakoyama ma luupudoodola po hai dewa mei
gamogamo, tauhi hai omhiyougo tunawa binei he inugonugotuhu.' 13 A
baha geka baha dumana. Uyahinei anai kadidilim una paliyehi po
hina nugobui ma hina witumagana imahi. 14 Hai ututu una lawihi po
mi Yudeya hai widededе ega hina noonolihi ma wiatatiyana dumana
tu wihinigigiyenahi ega gasi hina imulitagohi. 15 Lawa nugonugohi
woyeuyeuhi naka uyahihi ginouli atapuhi yeuyeuhi ma tuwega dewade-
wana tu wihinigigiyena tauhi hai dewa hi apapoe. Uyahinei, uyahihi
ega ginouli gehouna yeuyeuna, babana hai winugonugotuhu atapuhi hi
apapoe. 16 Tauhi hai baha ipa Yaubada hita hanapugeya ma tamogi hai
bagibagi uyahinei hi bowiyeya, babana tauhi tu apapoe po taniwaga tu

widibogina, uyahinei bagibagi dewadewahi ega kikina iyai gehouna ita linanaya.

2

Wiatatiyana dumadumaluna

1 Tam wiatatiyana dumadumaluna lawa una welehi. 2 Babada una paliwelehi po ega goila kadikadidilina uyahinei hina wobadebade ma hai dewa hina woimahi po upuhi hina hegoya ma Yaubada hina witumaganena dumaya, ma luhogala po omtaibagibagi ina lihogohi.

3 Kedukeduluma una paliwelehi po hai dewa uyahihiyei hina iyateyate ma lawa ega hina iyalutugehi po ega umauma kadikadidilina ina laibuuwahi, ma ipa dewa dewadewana hina wiatatiyaneya 4 po wiwine gae wouhi hina galena tuhaga ma agagohi po natunatuhi hina luhogalehi, 5 po upuhi hi hegoya ma dewa yeuyeunei hina memae po hai numahine hina galena itete imahiyehi. Ma hina luhogala po agagohi hai baha hina wiyateyatehi, yaka apo Yaubada a baha lawa hina wiyateyateya.

6 Ololoto gae wouhi una paliwelehi po upuhi hina hegoya. 7 Ma tam om dewa atapuna uyahinei lawa una wiatatiyehi po tauhi hina dewa imahi. Ma om dewadumalu una wiatatiyaneya po om dewa ma om wiatatiyana galenahi emosi. 8 Yaka apo lawa ega hina kawaikoyakoyamem, ma om bahahegoya uyahihiyei tu wigawiyem una paligenuwanihi hai ompili yabayababa ubeihi.

9 Tu bagibagi hota una paliwelehi po hai babada hai nugotuhu hina wotagohi, ma hai bagibagi atapuhi uyahihiyei hina laikaohahi ma ega hina yampaliwilawila. 10 Ega hina danedanene ma hina wobagibagi imahi po hai babada hina kawamoinehi. Geka dewahi uyahihiyei Yaubada Tu wiluyagohanita apo lawa hina kaoheya.

11 Yaubada a lunugotootogo amaka i wogeleteya lawa ataputa ata luyagohana binei. 12 Ma a lunugotootogogei e iatatiyeta ipa dewa yabayababa po hipuli luhogalahi apapoehi ta wihinigigiyehi ma ipa uputa hina hegoya ma Yaubada a mae dumadumaluna ta wootagohi houga geka uyahina. 13 Houga geka ta wootagotago ta inugonugotuhu lagona ma ta iotonana ipa Tu wiluyagohanita Yesu Keliso ina hopu memai po tauna Yaubada Gegewahagana a wasawasa ina wogeleteya. 14 Tauna i palihalena meya ubeita po i hilage ata apapoe atapuhi ina wimiheya, ma i liyeuyeuta po a guguni uyahina i hounita po a bagibagi dewadewahi anai kaohata ta dewadewahi.

15 Wiatatiyana geka lawa uyahihi una wipaliweleneya po taniwaga dumadumalunei una wikadidilihi po hai powa binei una paliyehi po hina dewa imahi. Ega iyai gehouna ina idibogim.

3

Dewa dewadewana

1 Taitasi, om lawa una paliwelehi po meyagai tanitaniwagahi po hipuli tanitaniwagahi atapuhi hai taniwaga hina wiponawogogehi po bagibagi dewadewahi ubeihi hina palihalena mehi. 2 Ma ega hina bahabaha apapoe lawa uyahihi, ma ipa hina nugohegoya ma hina wiyateyate.

3 Tauta lolowa ta buuwa duma po ta tanigapota po luhogala apapoehi nugoweihi uyahita hi lata duma uyahinei ma tahaya dewadewana ta

nehaleya. Lolowa tauta gasi omgenagenalili po witona uyahita i lata
duma, ma lawa uyahita hi launugoapapoe, babana tauta uyahihi ta
launugoapapoe. 4 Ega yaka Yaubada tauna ata Tu wiluyagohana a
luhogala po a lounugotootogo i wogeleteya, 5 po i luyagohanita, ega ata
dewadumalu ubeihi, ma tauna a nugohegoyagei i lunugotootogogeta.
Yaka Alugo Woiyawa uyahinei ita apapoe i ogahi, ma i liyeuyeuta po
luyagohana wouna i weleta. 6 Ma Yesu Keliso ata Tu wiluyagohana
uyahinei Yaubada Alugo Woiyawa i hiwoga haleya u nugonugota. 7 Ma
Yaubada tauna tunawana a luhogalagei i woidumadumaluta po yautu
memewahagana nugotuhu lagonana i weleta. 8 Geka bahahi atapuhi
naka baha dumahi uyahinei una kadidili wiutututulougo uyahina po
tauhi Yaubada hi itumaganeya bahahi hina wotagohi po bagibagi de-
wadewahi hina dewadewahi, po uyahihiyei lawa atapuhi hagu hina
tuhagaya.

9 Ma lugagayo wigamogahigahihi hawehi, po gasi googata gowahi
ubeihi ega ita ani hagu yaka una nehalehi. 10 Uyahinei apo iyai wogalahi
nugonugona yaka mala emosi bo mala luwaga ma ina wohouna ma
inapa ega ina wohouna yaka una nehaleya. 11 Matababana a winugonu-
gotuhu ega hita dumalu yaka tauna tunawana a apapoe nimanei ina
waya.

Baha anani kokoe

12 Apo Atemasi bo Titikasi a himili po hina nehi uyahim, yaka una
neyagiyaginai babana houga wayau uyahina tau nugonugou ipa u
Nikapoli a memae. 13 Lugagayo tu hanapugena Senasi ma Apolo hai
kadau binei una haguhi po hai nimapota una welehi ma una himilihi.
14 Ma ata bolu atapuhi una wiatatiyehi po hina bagibagi imahi po hai
am bagibagina hina dewadewahi ma ega hina memeyabayababa.

15 Geka hotanana u bolu mitehi i wimaamala uyahim. Ma ata lawa
Guyau tu wotagona hi lauhogaleiyai mitehi o memae uyahihi i wimaa-
mala.

Yaubada a lunugotootogo ina melabenimi.

Pilimoni

Wimaamala

1 Tau Paulo, Yesu Keliso gowana binei hi paniu. Walehita Timoti mitehi
to memae. Tam walehiyai Pilimoni om leta a gilumi.

Tam ma tauyai ta bagibagi gogona. 2 Ma nouta Apiya ma walehita
Akipo tu bagibagi haguta po Keliso a bolu Pilimoni om numa u hinena
houga magomagouna he yamboina to mamalihi.

3 Yaubada Amata po Yesu Keliso ata Guyau hai lunugotootogo po hai
nugodumola hina melabenimi.

4 Pilimoni, houga magomagouna a tapatapalologem naka nugonugou
hinena i kaoha duma Yaubada uyahina. 5 Babana tuwegam dewade-
wana a nonoli naka ata Guyau Yesu u witumaganeya po u luhogaleya
mei gasi tu wiwoiyawena e lauhogalehi. 6 Tau a laupali naka ipa
tam Pilimoni witulana dewadewana tu witumagana lawahi mitehi ona
waya po Yaubada a ombenena Keliso tu wimulitagona uyahita una
hanapugeya. 7 Walehiu, a kaoha duma po a yamtaibagibagi om luhogala
binei babana Yaubada tu wiwoiyawena u liwou mehi.

Onesimo binei

8 Emoemotana po Keliso gowanei a taniwagem. 9 Ega naka pite ma
a laupali gonugonuwa uyahim luhogala binei. Tau Paulo amaka a
wibada, ma geka hougana a wipanipani Yesu Keliso binei 10 a laupali
gonugonuwa uyahim natuwe Onesimo binei. Tauna hoi numa panipani
Keliso i itumaganeya binei i kawaiamaneu po mei natu dumau. 11 Tauna
lolowa ega ita bagibagi imahi uyahim ma geka hougana upuna i hegoya
duma uyahiu ma apo nugote uyahim naka pite gasi.

12 Uyahinei a himihimila meya uyahim binei a nugodubu duma. 13 A
luhogaleya ipa a womomohi po ina haguhaguwe hougana hoi numa
panipani a memae tuwega dewadewana binei po tam tu luhalenam.
14 Ma ega nugonugou ipa a taniwagem po una haguwe, tamogi nugonu-
gou ipa om luhogalagei Onesimo ina haguwe. 15 Nugote houga kuku
hotana i lowolowo halem binei una wihaleya po mitehi ona mewahaga.
16 Lolowa tauna om tu bagibagi hota ma geka hougana tauna walehita,
po a luhogalena dumaya ipa tam una wiwalehineya Guyau gowanei po
om tu bagibagi dewadewana.

17 Inapa tam una luemoteu witumagana witulanana u hinena, yaka
om numa guduna una hoeya Onesimo uyahina mei tau uyahiu om numa
guduna e hoehoeya pite. 18 Ma inapa om ginouli awai ega ina wimiheya
bo awai ega ina dewa imahiyeya yaka u yaga una houni. 19 Tau Paulo
u paliwitumagana nimaugei a gilumiyahi uyahim ipa apo a wimeiha.
Ma tamogi a paliwelem om yaga uyahiu babana om luyagohana meme-
wahagana tau uyahiugei u tuhagaya. 20 Uyahinei, walehiu, u luhogala
ipa una luwitaniu Guyau binei po u nugotuhu una wotagoya po Keliso
gowanei una likaohau.

21 A hanapugem apo awai a gilugilumiyahi naka apo una limoineya po
una dewa lagoneya po naka amaka.

Baha a siga

22 Ginouli gehouna a luhogaleya ipa omi lupali Yaubada ina nonoli po
a nehi uyahim yaka u babanoya una wononogogeya. 23 Epapila mitehi
hi panipaniyai Yesu Keliso gowanei a wimaamala i himiliyahi. 24 Maki,
Alisitaka, Dimasa ma Luka tauhi tu bagibagi haguwe hai wimaamala hi
himili uyahim.
25 Ata Guyau Yesu Keliso a lunugotootogo alugom ina melabeni.

Hibulu

Yaubada Natuna binei

1 Odubona houga magomagouna tahaya tapuna po tapuna uyahinei
Yaubada a baha tu bahapiko i welewelehi googata uyahihi ma hi ibaa-
baniyeya. 2 Ma tauta ata houga uyahina naka anani kokoe, ma a bahahi
i ibaabaniyehi Natuna uyahinei. Yaubada Natuna i inagani ipa ginouli
atapuhi uyahihi ina taniwaga, odubona Natunana uyahinei ginouli
atapuhi i iwawalihi. 3 Ma Yaubada a wasawasa Natuna i liyayahi, po
tauna amana a dewa i lugogoni. Ma a baha wipoyanagei ginouli atapuhi
hoi yada po hoi hipuli e woomomohihi. Ma ita apapoe ubeihi i hilage po
i liyeuyeuta ma Yaubada Gegewahagana u awala hinebawana i duhuna.

Yesu ma tu winoyanoya mi yadena

4 Yaubada Natuna tu winoyanoya mi yadena atapuhi i gelagonihi po
gowana Yaubada i weleweleya tu winoyanoya gowahi i haki lagonihi.
5 Matababana Yaubada ega houga gehouna tu winoyanoya mi yadena
uyahihi ita baha ita pa,
‘Tam natuwe,
Amalai a kawainatunem,’
bo ega houga gehouna tu winoyanoya yadei uyahina ita baha ita pa,
‘Tam uyahiu una kawaiamana,
ma tau uyahim a kawainatuna.’
Geka bahahi naka Natuna tunawana binei i bahehi. 6 Hougana a
Natututuwoga i himihimila hopuniyai hoi hipuli ma i baha i pa,
‘Tu winoyanoya atapumi hoi yada apo uyahina ona polou.’
7 Ma tu winoyanoyahi ubeihi i ibaabani naka baha tapunei i pa,
‘Yaubada a tu winoyanoya i iwawalihi, hai nae mei togowa,
ma a tu bagibagi galenahi mei mayau alalatana.’
8 Ma Natuna binei i ibaabani i pa,
‘Tam Yaubada, om taniwaga ega anani kokoe.
Ma om digona dumadumalunei lawa e tanitaniwagehi.
9 Dewa dumadumaluna nugom i waya,
ma apapoe dewana om ani luhinidoodola.
Yaka tam Yaubada, ma om Yaubada amaka i Besinanam kaoha dumana
uyahinei,
po om kaohana om lawa hai kaoha lata lagoni.’
10 Ma Yaubada a baha gehouna Natunana uyahina i baheya i pa,
‘Oo Guyau, houga tahatahayana uyahina tam hipuli u wiwawali,
ma ginouli atapuhi hoi yada nimomgei u dewahi.
11 Ginoulihi atapuhi apo hina yababa, ma tam apo una memae,
ma ginouli atapuhi apo hina odubo
12 po mei kaleko una pilihi po lupulu naka pite,
ma galenahi hina gunabuinihi
ma tam apega una gunabuinim,
apo una mewahaga.’
13 Yaubada tu winoyanoya gehouna uyahina ega ita baha ita pa,
‘U awala hinebawau una duhuna,
a sigana tu wigawiyem a houna hopunehi

aem u gaboulina.’
14 Ma tu winoyanoya mi yadena tauhi naka alugo wobagibagihi
Yaubada i hounihi ipa hina haguta po tauta luyagohana ta wialoni.

2

Luyagohana Yaubada uyahinei

1 Uyahinei baha ta noonolihi ipa tana inugohiyahiyawehi ma ega
ipa tana ihalugena yababahi. 2 Tu winoyanoya mi yadena Yaubada
a baha lolowa googata hi welewelehi. Bahahi naka baha dumahi ma
lawa hi tutulagonihi yaka hai apapoe mihahi hi tutuhagahi. 3 Inapa
tauta luyagohana baneina ta wialoni ma ega ta genogeno yaka apo
libahibahi ta tuhagaya, ega emoemotata ta lowo haleya. Luyagohana
bahana ata Guyau Yesu Keliso i bahena tahaeya po a baha tu nonolina
tauhi hi limoineya. 4 Ma Yaubada bahahi gasi i laimoinehi wekiwekilala
po bagibagi wainugogoholahi po manini tapuhi po tapuhi uyahihiyei.
Ma Alugo Woiyawa ani’mbenena i gutagutaya tauhi uyahihi Yaubada a
nugotuhugei.

Tu wiluyagohanita a wiyuwa

5 A ibaabani uyahimi dobu wouna apo ta tutuhagaya binei naka
Yaubada tu winoyanoya mi yadena apega hai taniwaga ina welehi
dobuna uyahina. 6 Tamogi lawa gehouna apo ina weleya, babana Buka
uyahina i baheya i pa,
‘Yaubada ee, awai binei lawana e nugonugotuhuya?
Ma lawana moinana iyai po e gagalena iteteya?
7 Houga kuku hotana u houna hopuneya, tu winoyanoya u gaboulihi
ma u mulina wiwasawasa wotalagaena uyahinei u wotepani.
8 Ma ginouli atapuhi u loguna u hounihi po i taniwagehi.’
Yaka a taniwagahi u hinehi apega awai gehouna ina memae. Ma lawana
yohola ega ginouli atapuhi uyahihi ita taniwaga. 9 Ma Yesu amaka ta ga-
leya tauna i mehopu houga kuku hotana tu winoyanoya u gaboulihi, ma
u mulina a wiwasawasa wotalagaena anai wiyateyatena i tutuhagaya a
wiyuwa ma a hilage uyahihiyei. Naka Yaubada a lunugotootogo uyahita,
matababana Yesu hilage wiyuwana i wialoni ataputa ubeita.
10 Yaubada ginouli magomagouhi i iwawalihi tauna tunawana binei
he memae, uyahinei nugonugona natunatuna ataputa ina weluwinita
tauna a dobu waiwasawasana uyahina, po i linanaya, Yaubada wiyuwa
i hiwoga haleya ata Tu wiluyagohana uyahina, ma naka wiyuwana
uyahinei nugokadidili i tuhagaya. 11 Yesu tauna woiyawa yaka a
wiwoiyawei i wiwoiyaweta uyahinei tauna ma tauta guguni emosi
yaka Yesu ega ita wihinimaya ubeita ma i kawaiwalewalehineta.
12 Matababana a baha Amana uyahina i pa,
‘Gowam apo walewalehiu a paliwelehi,
po bolu matahi a wotalagiyem.’
13 Ma i baha meme i pa,
‘Yaubada uyahina u witumagana a houni.’
Ma i baha meme i pa,
‘Yaubada logaloga i weleweleu mitehi to memae.’
14 Tauta logaloga uyogo ma tala uyahihiyei ta lilawata, ma Yesu gasi i
lilawa hotaya po lawa hinita i waya ma i hilahilage. A hilagena uyahinei
Tomodulele i wiyagaya, yaka hilage taniwagana amaka i tuibabaya.

15 Ma hilage matoutana po panipanina uyahinei ata houga atapuhi
uyahihiyei i luyawahita. 16 A wihaguhagu ega tu winoyanoya mi yadena
ubeihi ma tauta Abelaham googana ubeita. 17 Yesu i wilawa hota tauta
walewalehina ubeita ipa tauna tu witalaguyaba banei dumana anai
lunugotootogona ina galena itetena imahiyeta, ma Yaubada a bagibagi
uyahina i italaguyaba ipa ata apapoe ina boho halehi. 18 Yaka apo tauta
Tomodulele ina laudadanita, ma Yesu ani ludadanahi amaka i wialonihi
uyahinei emoemotana ina haguta.

3

Yesu Mose i gelagoni

1 Walewalehiu waiwoiyawami, taumi po tau Yaubada e ototugeta
yada binei. Yesu ona inugohiyahiyaweya, po ona kawamoineya babana
tauna ata witumagana tu wituwetuwegena po gasi ata tu witalaguyaba
banei dumana, 2 po a bagibagi Yaubada i weleweleya binei i ileta, naka
pitenana gasi odubona Mose Yaubada a numa uyahina i ileta. 3 Ma Yesu
wotalagae baneina i tuhagaya, ma Mose wotalagaena i habulu. Galenahi
mei numa dewadewana babana numana apega hina huneya, ma tu
wogona apo hina huneya, ma Yesu tauna tu wogo. 4 Tu lunuma emosi
po emosi he memae, ma Yaubada tauna ginouli atapuhi tu wiwawalihi.
5 Mose Yaubada a numa i iletaya ipa apo Yaubada a baha ina paligeleteya
po amaka i bahena geletehi po tauna mei tu bagibagi. 6 Ma Keliso
Yaubada a u numa i ileta ega mei tauna tu bagibagi ma tauna Yaubada
Natu dumana po a numa tu galena itetena. Tauta Yaubada a numa hota
ma ipa tana inugonugotuhu lagona anai nugokadidilita po anai kaohata.

Yaubada a bolu tauta apo yohola ta wiyagohina

7 Uyahinei Alugo Woiyawa i paliweleta Yaubada i ibaabani i pa,
‘Amalai ipa ponau ona nonoli,
8 ega ipa ona nugonugokapala po mei googami odubona hoi bala-
bala yabayababa
hi laudadaniu ma u lugagayo hi ihinigigiyehi.
9 Babana bolima magouhi 40 u hinehi
u bagibagi waipoyahi atapuhi a iatatiyehi
ma googami hi wobahabaha po gasi hi laudadaniu.
10 Ubeihi ma a lukamna apapoe, po ega yaka a pa,
“Amaka ma tauhi hai nugotuhugei hina ineneyabayababa,
babana u tahaya ega hita hanapugehi.”
11 Ega yaka a luuyogigiyehi po a paligubahi a pa,
“Apega tau u ani wiyagohina uyahina ona lui mai.” ’
12 Walewalehiu, omi winugonugotuhu ona galena itetehi meka po
apo apapoe ina weluwinimi ma witumagana tahayana ona nehaleya
po ona welupowa ma Yaubada waiyautuna ona meliya haleya. 13 Yaka
geka ‘Amalai’ ona ikadidila memi iyeta emosi po emosi uyahihi, meka
po apo dewa apapoena uyahina ona welupowa ma ona nugokapala.
14 Tauta lolowa ata witumagana Keliso uyahina ta houni, ma apo ata
witumagana ta womomohi yaka houga anani kokoe uyahina, Keliso
mitehi ta kaoha gogona. 15 Naka pite Yaubada a baha i pa,
‘Amalai ipa ponau ona nonoli,
ega ona nugonugokapala
po mei googami u lugagayo hi ihinigigiyehi.’

16 Iyawoi Yaubada a baha hi nonoli ma he ihinigigiyeya? Naka
tauhi mei Mose Isipitagei i tahaehi ma hi gelegeletai, bo? 17 Ma tauhi
bolima magouhi 40 u hinehi hai dewa apapoehi bihiyei ma Yaubada i
luuyogigiyehi po hi hilage hoi balabala yabayababa hai apapoe ubeihi.
18 Tauhi hai wiponahahalena binei i paligubahi i pa, 'Apega tau u ani
wiyagohina uyahina ona lui mai.' 19 Uyahinei ta galena tuhagaya tauhi
ega hita luilui, babana ega hita witumaganeya.

4

1 A baha piko ubeita yohola e memae, naka i pa, 'Tauna anani wiyago-
hina uyahina apo ta lui nae.' Yaka ipa ta matouta duma meka po apo
gehouta ta peu ma apega ta tuhagaya. 2 Babana tuwega dewadewana
i weleweleta tauhi odubona i welehi ma tuwegana ega ita haguhi ba-
bana hi nonoli ma ega hita witumaganeya. 3 Ma tauta tu witumagana
wiyagohina amaka ta tuhagaya, ma tauhi odubohi ega hita tuhagaya mei
Yaubada i pa,

'A luuyogigiyehi po a paligubahi a pa,
"Apega tau u ani wiyagohina uyahina ona lui mai." '

Yaubada a wiyagohina e memae, babana hipuli atapuna i wiwawali po
i kokoe ma i wiyagohina. 4 Ma iyeta i iyagohineya binei Buka amaka i
baheya i pa,

'Yaubada iyeta wisebenina uyahina
a bagibagi atapuna uyahinei i wiyagohina.'

5 Uyahinei geka bahana binei ma tana inugonugotuhu, 'Apega tau u ani
wiyagohina uyahina ona lui mai.'

6 Geka hougana Ani wiyagohina e memae ma ega hita maga ma hi
tuhagaya. Odubona tauhi Mose a houga uyahina tuwega hi nonoli ma
ega hita wiponawogogeya yaka ega hita tuhagaya. 7 Mose i hilage, ma
u mulina Yaubada gaogao wouna i houni po lawa uyahina wiyagohina
hina tuhagaya, uyahinei ma Yaubada nugohanahanapu Dawita i weleya
po Dawita Yaubada a baha i bahebaheya i pa,

'Amalai ipa ponau ona nonoli,
ega ipa ona nugonugokapala.'

8 Ma Yaubada wiyagohina i bahebaheya Yosuwa a bolu mitehi ega hita
tuhagaya, uyahinei Yaubada i inugotuhu nonogogeya ipa apo yohola
wiyagohina ta tuhagaya, yaka 'Amalai' binei i ibaabani. 9 Uyahinei tauta
Yaubada a lawa ata wiyagohina e memae, ma wiyagohinana dalabu
wiyagohinana naka pitenana. 10 Apo inapa Yaubada a wiyagohina ta
tuhagaya naka tauta ata bagibagi uyahinei ta iyagohina naka pitenana
gasi Yaubada lolowa a bagibagi uyahinei i wiyagohina. 11 Uyahinei
ta wileta kadidili po wiyagohina ta tuhagaya ma ega iyai gehouna ina
iponahahalena meka po apo ina peu po mei odubona tauhi hi pipeu pite.

12 Yaubada a baha lauyagohanana i kadidili duma po mei kwasikwasi
menana luwaga a kam apo nugonugota ina tupanagili po u hineta nugo-
tuhu po dewa laugowagowadahi he memae ina tonahi. 13 Matababana
Yaubada u matana ginouli atapuhi i iwawalihi, ega awai gehouna ita
megowada, atapuhi hi lugelegeletehi. Tauna uyahina apo ata bagibagi
atapuhi ta wibenabenama.

Yesu ata tu witalaguyaba baneina

14 Ata tu witalaguyaba baneina e memae, Yesu Yaubada Natuna,
amaka i gae hoi yada yaka tauna uyahina ata witumagana ta woomo-
mota kadidiliyeya.

15 Tu witalaguyaba gehouhi ega hita lunugotootogogeta ata tapiya
ubeihi, ma Yesu ata witai i hanapugehi yaka i lunugootogogeta, ba-
bana lolowa hoi hipuli Tomodulele a ludadana atapuhi i tuhagahi, mei
tauta gasi amaka ta tutuhagahi, ma Yesu ega kikina awai gehouna
ita powaya. 16 Uyahinei ta nugomotu ma ta lui nae ata wasawasa
uyahina po ta laupali Tu lunugootogogeta uyahina yaka apo ata witai
uyahihiyei ina lunugootogogeta ma ina haguta.

5

1 Tu witalaguyaba balubaluhi Yaubada i winaganihi lawa u hayahi
ma i hounihi po tauna u matana hi italaguyaba lawa hai apapoe ubeihi.
2 I linanaya tu witalaguyabahi hina nugodewa tu winugoneina po
tu welupowa uyahihi, babana tu witalaguyabahi tauhi lawa po anai
tapiyahi. 3 Uyahinei hi italaguyaba Yaubada uyahina tauhi hai apapoe
ubeihi po gasi lawa magomagouhi hai apapoe ubeihi.

4 Ega emoemotana po iyai tauna a winugonugotuhugei ina wita-
laguyaba Yaubada tauna a otugei, mei odubona Alona Yaubada i
otugeya. 5 Naka pitenana Keliso ega tauna ita wohepa meya po ata tu
witalaguyaba waiwasawasana ma Yaubada i winagani po i paliweleya i
pa,

‘Tam natuwe.
Amalai a kawainatunem.’

6 Ma Yaubada a baha wiluwagana i pa,

‘Tam om witalaguyaba memewahagana
mei lolowa Mekisadeki.’

7 Hougana Yesu hoi hipuli i wilawa hota po i memae anai touna po anai
diligwegwena i laupali Amana uyahina, babana tauna emoemotana po
ina haloya hilage uyahinei. Ma Amanana a lupali i nonoli a wiyateyate
imahi binei. 8 Hawena tauna Yaubada Natuna, ma tamogi wiyuwa i
wialoni ma i’mtaibagibagi po i wiponawogo imahi, 9 po a dumalugei ipa
ta wiponawogogeya luyagohana memewahagana uyahinei ta tuhagaya,
10 babana Yaubada i houna kahaya po i witalaguyaba wahaga mei
lolowa Mekisadeki.

Yaubada ega tana ihinigigiyeya

11 Geka ginoulihi ubeihi naka baha hi maga duma he memae ma
nugonugou ipa uyahimi a bahehi ma ega emoemotana babana o win-
ugoneina. 12 Geka hougana ega emoemotami po lawa gehouhi ona
wiatatiyehi, matababana Yaubada tuwegana a baha dumana ega ota
hanapugena imahiyeya, uyahinei tauyai yohola to iatatiyemi. Taumi
gugu tunawana i linanami ma yaniyani kapakapalana ega emoemotami.
13 Uyahinei taumi mei logaloga. Yaubada a mae dumadumaluna ega u
nugonugomi ita lugiigila imahiyeya yaka wiatatiyana hegoyahi uyahi-
hiyei to iani tahaemi. 14 Ma iyawoi hi inugomagula naka tauhi yaniyani
kapakapalana tu anina, babana nugonugohi amaka hi lugiigilihi po
emoemotahi hina wikaha awai dewadewana ma awai apapoena.

6

1 Wiatatiyana tahatahayana Keliso binei amaka o nonolihi po o hanapugehi yaka ta wohouna. Ta wohouna ma nugotuhu wouna Keliso binei tana inugonugotuhu po ta winugomagula. Wiatatiyanahi amaka o nonolihi po o hanapugehi, ma ega ipa ta lailugo mehi. Geka ginoulihi naka ata dewa apapoehi ata ani hilage ta wihinigigiyehi ma Yaubada uyahina ta witumagana, 2 bapatiso ma wotepana wiatatiyanahi ma tu hilahilage hai towolo meme, ma apapoe wimihana wiyuwa ega sigana. Geka wiatatiyanahi amaka o hanapugehi. 3 Yaka nugotuhu wouhi luwitanahi a iatatiyemi naka Yaubada u gaogao i weleu.

4 Babana iyawoi lolowa Yaubada binei nugonugohi i lugiigili po ani'mbenena yadei hi waya ma Alugo Woiyawa hi waya, 5 ma Yaubada a baha mayana hi waya po a kadidili houga e nenei binei mayana hi waya, 6 apo hina wihinigigiyeya ega emoemotana po hina nugobui meme, babana tauhi hai dewagei Yaubada Natuna he itakena meya ma gowana he lauguyoguyougeya lawa u matahi.

7 Tano ta nugotuhuya. Inapa gadiwewe ma kabudala apo hipuli ina laiwouya, ma yaniyani hina gwauyala po hina ludede imahi, po gasi tanona taniwagana anai kaohana, babana hipulina Yaubada i kawaidewedeweya. 8 Ma inapa hipulina uyahina hiyamoni po donadona hina lahahi, yaka nugote apo hipulina ina paligubaya po omapu ina linanaya.

9 U lawa, u bahahi geka a ipaliwelena hota ma bimiyei a inugonugotuhu ipa ega ona ihinigigiyeya ma omi luyagohana anona apo ina lugeleteya. 10 Yaubada a taniwaga uyahimi i dumalu uyahinei omi wihaguhagu po omi lunugotootogo Yaubada a lawa uyahihi babana tauna o lauhogaleya houga hi kokoe po houga geka uyahihi apega ina winugoguluwihi. 11 Uyahinei a luhogaleya ipa emosi po emosi ona wileta po ona ihaguhagu yaka omi witumagana anona atapuna houga he nenei uyahihi ona tuhagahi. 12 Ega ona lauupudoodola ma tauyai ona witutupoganeiyai, babana anai omtaibagibagiyai to itumagana ipa Yaubada ginouli i palipaliwitumaganehi ta winihi.

Yaubada a baha i dumalu

13 Yaubada odubona tunawana gowanei i baha gwala Abelaham uyahina, matababana ega iyai gehouna gowana ita lata lagona po uyahinei ita bahabaha gwala. 14 Ma a baha gwalana gegeka, 'Apo a kawakawaidewedewem a siga natunatum hina maga.' 15 Abelaham i'mtaibagibagi yaka bahapikona anona i tuhagaya.

16 Inapa tauta lawa gegedumana gowanei ta bahabaha gwala ipa lawa hina kawamoineta. 17 Yaubada a luhogala ipa a baha tauta ina wiatatiyeta po awai i bahabaha pikogeya uyahita apo yohola ta tuhagaya, po apega nugonugona ina buimehi, uyahinei tauna gowanei i baha gwala. 18 Uyahinei ginouli kadikadidilihi luwaga hi mewahaga naka Yaubada a bahapiko ma a bahagwala, uyahinei apo ta hanapugeya Yaubada ega houga gehouna ita koyama. Ega yaka tauta Yaubada uyahina amaka ta lowo nae po i wiluyagohanita, yaka ta nugokadidili ma a bahapikona uyahita ta nugotuhu lagoneya. 19 Ata winugonugotuhu lagona mei yogona kadikadidilina alugota binei, po uyahinei apo libulibu ta lululoya ma ta lui Yaubada u matana. 20 Noka hotanana Yesu

amaka ubeita i lui tahaya, po tauna ata tu witalaguyaba baneina po
memewahagana tauta ubeita naka pitenana mei lolowa Mekisadeki.

7

Mekisadeki tu witalaguyaba

1 Mekisadeki mi Salem hai Wasawasa ma Yaubada Gegewahagana a
tu witalaguyaba. Hougana Abelaham i igawiya nae po tanitaniwaga hai
bolu atapuhi i uni pahihi ma naka hougana Abelaham i gunagunawileya
po Mekisadeki mitehi hi wututuhaga. Ma Mekisadekina Abelaham i
lunugodewedeweya. 2 Ega yaka Abelaham a gawiya gapolana tupona
Mekisadeki i weleya.* (Mekisadeki gowana a bui, Wasawasa Dumad-
umaluna. Ma a dobu gowana Salem a bui, dumola, yaka tauna gasi,
Dumola Wasawasana.) 3 Mekisadeki ega amana po ega hinana, ega
meka a guguni gehouna mei gasi ega a houga guni po ega a houga hilage
po galenana mei Yaubada Natuna i witalaguyaba wahaga Yaubada
uyahina.
4 Baha dumana Mekisadeki bada baneina gehouna yaka Abelaham
i gelagoni, babana Abelaham a gawiya gapolana tupona Mekisadeki
i weleya. 5 Mi Isalaela atapuhi naka Abelaham googana ma hai tu
witalaguyaba naka Libai gugunina uyahinei po mi Isalaela hai ombe-
nena hi welewelehi, babana Libai gugunina hai taniwaga i memae
ombenena tamana mi Isalaela uyahihiyei. 6 Ma Mekisadeki tauna
ega Libai gugunina ma tamogi a lunugodewadewa binei Abelaham a
gapola tupona i waya. Naka hougana Mekisadeki a kawaidewadewa
Abelaham i waya. Lolowa Yaubada a paliwitumagana Abelaham i
tuhagaya 7 tamogi Mekisadeki Abelaham i gelagoni, babana tauhi iya-
woi gowahi baneihi he launugodewadewa lawa gowahi hopuhopuhi
uyahihi. 8 Tu witalaguyaba ombenena hi tamitamihi, ma yohola apo
hina hilage, ma Mekisadeki Abelaham a ombenena i wiwaya tauna
memewahagana. 9 Ma Libai gasi, tauna lawa hai ombenena tu win-
ina, Mekisadeki ani'mbenena i weleya. 10 Babana Libai Abelaham
gogana ma hougana Abelaham ombenena Mekisadeki i weleweleya
tauna Abelaham u koibana i memae.
11 Libai googana tauhi hai bagibagi Yaubada a lugagayo tauhi mi
Isalaela he iatatiyehi. Ma lugagayona ega emoemotana ina widumaluhi,
uyahinei hai luhogala ipa tu witalaguyaba wouna gehouna po ina
lidumaluhi. Po tauna mei Mekisadeki ma ega ipa mei Libai gugunina.
12 Inapa tu witalaguyaba ta buinihi yaka apo gasi lugagayo ta buinihi.
13 Ginouli geka ata Guyau Keliso binei hi ibaabaniyeya naka tauna ata
tu witalaguyaba wouna. Tauna ega Libai a gugunigei ita nei ma Yuda
a gugunigei i nei. 14 Ta hanapugeya ega iyai gehouna Yuda a gugunigei
hoi ani witalaguyaba hita wobagibagi. Ma tauhi ega Mose a lugagayo
uyahinei palihalena hita tuhagaya po ipa hina italaguyaba.
15 Uyahinei ta gagalena tuhagaya ata tu witalaguyaba wouna i
gelegeletai tauna mei Mekisadeki. 16 Ega Mose a lugagayogei ita wita-
laguyaba, babana tauna ega Libai a gugunigei ita nei, ma tamogi yautu
meme tuwetuweneina a wipoyagei i nei. 17 Tauna binei ma Buka i
bahebaheya i pa,
'Tam una witalaguyaba wahaga,

* **7:2:** Abelaham a gota magouna 10 ma emosi uyahinei i'mbenena.

po mei lolowa Mekisadeki.’
18 Mose a lugagayo ta wihinigigiyeya babana i tapiya po ega emoemotana 19 ina lidumaluta. Ma witumagana wouna po dewadewana i gelegeleta, ta witumaganeya po Yaubada u matana ta liya nae.
20 Ma Yaubada lolowa Keliso a witalaguyaba binei i baha gwala. Ma tu witalaguyaba gehouhi Yaubada a bahagwala ega hita tuhagaya. 21 Ma Yesu tunawana binei Yaubada a Buka i baha i pa,
‘Guyau amaka i baha gwala
apega nugonugona ina buiya naka:
“Apo una witalaguyaba wahaga.” ’
22 Geka bahagwalana binei Yesu a wiwogatala wouna ta hanapugena imahiyeya, babana wiwogatala odubona i haki haleya.
23 Odubona tu witalaguyaba tahatahayahi hapa po hapa hai bolu uyahihi hi memae po hi hilahilage, ma wouhi iyawehi hi pelipelihi. 24 Ma Yesu tauna i witalaguyaba wahaga uyahinei ega iyawena pelina. 25 Yesu tauna emoemotana apo houga atapuna ina lauyawahita, apo inapa Yesu a tahayagei ta liyaliya nae Yaubada u matana, babana tauna memewahagana po houga magomagouna ubeita e laupali Yaubada uyahina.
26 Yesu i linana dumaya yaka tauta ubeita ata tu witalaguyaba baneina, babana tauna woiyawa po yeuyeu po a dewa hi dewadewa duma, po ega mei tauta tu apapoe, uyahinei Yaubada Yesu i wohepaya po yada tu miyenahi i lagonihi. 27 Ma tu witalaguyaba hai tanitaniwaga iyeta emosi po emosi hi italaguyaba Yaubada uyahina tauhi hai apapoe ubeihi, ma apoma lawa gehouhi ubeihi. Ma Yesu mala emosi hota hinina i palihaleya po i witalaguyabena meya Yaubada uyahina tauta ubeita. 28 Yaka hapa tahatahayahi uyahihi Mose a lugagayogei lawa anai apapoenihi ma hi witutalaguyaba baneihi, ma muliyei Yaubada a bahagwala uyahinei tauna Natuna i itowoli ega a apapoe awai.

8

Wiwogatala wouna amaka i geleta

1 U baha anona gegeka, ata tu witalaguyaba baneina e memae geka hougana Yaubada waiwasawasana anani mae gegena u awala hinebawana e tugutugula. 2 Ma tauna tu witalaguyaba numa waiwoiyawa dumana uyahina. Numana lawa ega hita wogoya ma Guyau tauna i wogoya.
3 Hoi hipuli tu witalaguyaba atapuhi hai bagibagi ani’mbenena apo talaguyabana Yaubada hina weleya, yaka ata tu witalaguyaba wouna tauna gasi apo ani’mbenena Yaubada ina weleya. 4 Ma tauna itapa hoi hipuli ita memae apega ita witutalaguyaba, matababana tu witalaguyaba hi maga duma ma he memae po houga magomagouna he italaguyaba, mei Mose a lugagayo i bahebaheya pite. 5 Ma hai bagibagi numa dalabu u hinena. Ma hoi hipuli numa dalabuna naka tautau hota ma numa dalabu dumana hoi yada e memae. Babana Mose numa dalabu tahatahayana i wogowogoya naka waimulina ma Yaubada Mose i paliweleya i pa, ‘Mose, una nugotuhuya numa galenana atapuna u oya a iatatiyem, atapuna una witutupoganeya po u numa dalabu una wogoya.’ 6 Geka hougana Keliso a bagibagi hoi yada tu witalaguyaba hai bagibagi i gelagonihi, mei Yaubada a wogatala wouna tauta lawa

mitehi, wogatala odubona i haki lagoni. Babana paliwitumagana wouna
paliwitumagana odubona i haki lagoni.
7 Itapa wogatala odubona lawa atapuhi ita haguhaguhi, apega tata
geno wogatala wouna uyahina. 8 Odubona Yaubada i hanapugeya mi
Isalaela hai dewa ega hita dewadewa uyahinei ubeihi i pa,
‘Iyeta he nenei uyahihi wogatala wouna apo a houni
mi Isalaela po mi Yudeya ubeihi.
9 Wogatala a huhouni ega mei wogatala odubona googami a welehi
po Isipitagei a tahaehi ma hi hopu
po hi nenae hai dobu dumana uyahina.
Ma u wiwogatala a huhouni uyahina ega hita meidaodao,
yaka ega ata genogehi.’
10 Guyau i baha i pa,
‘Apo yohola u wiwogatala wouna mi Isalaela a welehi.
Ma apo u nugonugohi u lugagayo a gilumi
po hina hanapugeu tau hai Yaubada
ma tauhi u lawa.
11 Po apega hai lawa po walewalehihi hina iatatiyehi
po hina pa, “Yaubada ona hanapugeya,”
matababana atapuhi apo hina hanapugeu,
tauhi gowahi baneihi po gasi lawa yabayababa.
12 Ma hai welupowa binei a paligigilihi
po hai apapoe a winugoguluwihi.’
13 Yaubada wiwogatala wouna binei i ibaabani babana wogatala
odubona i tapiya po kikina ma ina yababa.

9

Numa dalabu binei

1 Wiwogatala odubona u hinena lugagayo hi maga duma hi memae
tapalolo binei, ma numa waiwoiyawana hoi hipuli binei. 2 Ma numana
gamogamo opihi uyahihiyei hi dewaya po i kokoe, ma hi babanoya
luwageya, po babanoya tahatahayana hi wigowaya hi pa, ‘Numahine
waiwoiyawana,’ po noka hosi lampa ani hounahi ma pata emosi, patana
uyahina palawa hi huhouni Yaubada u matana. 3 Ma babanoya wiluwa-
gana u hine dumana hi libutomgeya po hi pa, ‘Numahine waiwoiyawa
dumana,’ 4 po noka hosi dadi ani’mapu i memae, ma ani’mapuna gole
uyahinei hi dewaya, ma lugagayo dedewagana i memae naka gole
uyahinei hi humaya, ma dedewagana u hinena gaeba gole i memae, ma
gaebana u hinena mana i memae. Ma gasi dedewagana u hinena Alona
a digona, lolowa i lahaya po i linapinapi, po Yaubada a lugagayo gaima
uyahihi i gilugilumihi hi memae. 5 Naka Yaubada anani mae lawa hai
ani lunugotootogo. Ma dedewagana u tepana tu winoyanoya luwaga
waiwasawasahi hi dewahi po dedewagana hi iloguloguya. Ma apega
ginouli ubeihi a wibaabani duma.
6 Geka ginoulihi atapuhi hi dewahi po hi kokoe ma tu witalaguyaba
hi lui po numa dalabuna u hinena hai bagibagi hi dewadewahi. 7 Ma
numahine waiwoiyawa dumana tu witalaguyaba baneina tunawana
u hinena i luilui. Bolima emosi u hinena mala emosi hota i luiluiya.
Ma a lui hougana tala i waya po i italaguyaba Yaubada uyahina

tauna a apapoe binei po lawa magomagouhi hai apapoe ubeihi ta-
mogi ega hita galena tuhagahi. 8 Geka ani galena uyahinei Alugo
Woiyawa i wiatatiyeta ega iyai gehouna emoemotana numahine wai-
woiyawa dumana ina luiya mehougana numa woiyawa tahatahayana
i towotowolo pite. 9 Naka wekiwekilala geka hougana binei po uyahinei
ta galena tuhagaya ani'mbenenahi po talaguyabahi uyahihiyei apega
nugoyeuyeu ta tuhagaya. 10 Babana ginoulihi lugagayohi aniani po
umauma po yeuyeu binei, naka wekiwekilala hota po apo hina kokoe
hougana Yaubada anohi ina wogeletehi.
11 Keliso tauna Tu witalaguyaba baneina uyahinei mae dewadewa
dumana i weleta apoma numa dalabu dumana i luiya, ma numana
gasi numa waiwoiyawa dumana ega hoi hipuli lawa hita dewaya.
12 Numahinena waiwoiyawa dumana uyahina i luilui mala emosi hota
naka anai witalaguyabana. Ma tala ega gamogamo talahi bo goti bo
bulumakau habuluhi talahi, ma tauna tala galinei yaka nugoyeuyeu
memewahagana ta tuhagaya tauna uyahinei. 13 Inapa ginouli gobugob-
una ta wodadani po hinita ta wigobuya, ma goti talana bo bulumakau
talana uyahinei ta lulilyena meta bo bulumakau wawinena ta apuya
po uyahinei ta witalaguyaba Yaubada uyahina naka hinita liyeuyeuna
binei. 14 Ma Keliso talana i yeuyeu lagona, po nugonugota gobuhi
i liyeuyeuhi po ipa Yaubada Lauyagohanana a bagibagi ta dewaya.
Babana Alugo Memewahagana Keliso i haguya po tauna mei gamog-
amo galenana wodewadewana, uyahinei tauna i witalaguyabena meya
Yaubada uyahina po i hilage tauta ubeita.
15 Uyahinei Keliso wiwogatala wouna i neneiyai ipa tauta i iototugeta
apo ina weluwinita po yautu memewahagana i palipaliwitumaganeya
ina weleta. Matababana tauta lugagayo tahatahayana ta tulagoni po ipa
ta hilage, ma Keliso ubeita i hilahilage ipa ina wimiheta.
16 O hanapugeya odubona iyai woga i talatahaeya ipa apo ina hi-
lahilage binei naka a gapola atapuhi hina gutahi. Yaka a hilage u
mulina a guguni hi wootagoya. 17 Ma itapa yohola a yautuna apega
wogatala hita wotagoya. Ma inapa ina hilage apo wogatala ina kadidili
po hina wotagoya. 18 Naka pitenana wogatala tahatahayana Mose
uyahinei, gamogamo hi laihilagenihi, ma talahi uyahihiyei hai wogatala
hi laidumaluya. 19 Babana lugagayo atapuhi amaka Mose i bahehi
lawa uyahihi, ega yaka bulumakau muhomuhohi talahi, goila mitehi hi
wilawilaya i waya, ma sipi apalana kayakayana i waya, po hiyamoni
gowana hisopa belanei i lauliligeya ma goila ma tala hinenagei hi geletai
po lawa atapuhi ma lugagayo bukana i lautepohi. 20 Ma Mose i baha i
pa, 'Yaubada a wiwogatala bimiyei i huhounihi a laiwawali geka talana,
yaka ona iponawogogeya.' 21 Mei gasi numa dalabu anai gapolana tala
uyahinei i lautepohi. 22 Mose a lugagayo i huhouni, ipa tala uyahinei apo
ginouli magomagouhi hina yeuyeu. Ma dewa apapoena ani liyeuyeuna
tala uyahinei, ma apo tala ega ina kololo tahaya, ega meka gasi tahaya
gehouna ita memae paligigila binei.

Keliso a hilage binei

23 Numa dalabu gapolahi hoi yada he memae ma wekiwekilalahi
hoi hipuli Mose i dewahi po gamogamo talahi i italaguyabehi Yaubada
uyahina po i laiyeuyeuhi. Ma ginouli yadei i lainanahi ani witalaguyaba
dewadewa dumana. 24 Matababana Keliso ega ita lui numa woiyawa

wogowogona uyahina, naka numana wekiwekilala hota, ma tamogi i
lui hoi yada po Yaubada u matana e memae ma e ihaguhagu uyahita.
25 Keliso apega houga magomagouna ina italaguyabena meya Yaubada
uyahina, po ega mei tu witalaguyaba hai taniwaga baneina bolima
emosi po emosi numahine waiwoiyawa dumana u hinena i luilui ma
tala i italaguyabeya, naka talana ega tauna talana dumana. 26 Itapa
Keliso a bagibagi mei tauhi tu witalaguyaba hai tanitaniwaga, apo ita
hilahilage gawagawata hipuli i wawali uyahinei ma i nei po amalai.
Ma tamogi mala emosi hota houga anani kokoe uyahina lawa ataputa
ubeita i witalaguyabena meya ipa dewa apapoehi ina houna liyehi.
27 Tauta lawa ata taniwaga e memae ipa mala emosi hota apo ta hilage
apoma libahibahi ta wialoni. 28 Mei gasi Keliso mala emosi hota i
witalaguyabena meya po i hilage ataputa ita dewa apapoehi i boho
halehi. Apo ina laugeletena meya ega ipa ina hilage meme apapoe ubeihi
ma tamogi ta iotonaneya ipa ina luyawahita.

10

1 Yohola apo ani kaoha dumana ina geletai uyahita ma Mose a luga-
gayo naka tautau hota ma ega ani kaoha dumana. Mose a lugagayo
ipa bolima po bolima gamogamo hina unihi po Yaubada uyahina hina
italaguyaba ma bagibagihi naka ega emoemotana po ina lidumaluta.
2 Itapa bagibagina hi dewadewaya ita laiyeuyeuta emoemotana apo
mala emosi hota hita dewaya po kamnata hita wodewadewa. Uyahinei
bolima emosi po emosi ega hita dewadewa gawagawahi. 3 Babana
bolima emosi po emosi witalaguyabana hai apapoe i laugeleteya po hai
kamna ega hita wodewadewa. 4 Yaka bulumakau ma goti talahi ega
emoemotana po ita apapoe hina liyeuyeuhi.

5 Uyahinei Keliso i nenei hoi hipuli hougana, ma Yaubada uyahina i
baha i pa,

‘Ani’mbenena he italaguyabehi ega uta luhogalehi
yaka hini u weleweleu om bagibagi binei.
6 Gamogamo apapuna lawa he italaguyabehi hai apapoe ubeihi ega ita
laikaoham.
7 Yaka a bahabaha uyahim a pa,
“A palihalena meu tam Yaubada uyahim,
po om nugotuhu ipa a dewaya
po mei lolowa Buka uyahina hi gilugilumi pite.” ’

8 A bahana ona hanapugena dumaya, ‘Ani’mbenena he italaguyabehi
ega uta luhogalehi ma gamogamo apapuna lawa he italaguyabehi hai
apapoe ubeihi ega ita laikaoham.’ (Geka bagibagi naka Mose a lugagayo
hi wootagohi.) 9 Ega yaka i bahena meya i pa, ‘A palihalena meu
uyahim po om nugotuhu ipa a dewaya.’ Yaka Yaubada naka lugagayo
tahatahayana ipa ina wihaleya ma wouna ina houni. 10 Ma Yaubada a
nugotuhu ipa Yesu Keliso hinina ina witalaguyabeya po ina hilage mala
emosi hota po uyahinei wiwoiyawa ta tuhagaya.

11 Tu witalaguyaba magomagouhi numa dalabu uyahina he
towotowolo iyeta emosi po emosi hai witalaguyaba Yaubada he
weleweleya, ma tamogi ega emoemotana po talaguyabahi dewa
apapoehi hina wihalehi. 12 Ma Keliso mala emosi hota i witalaguyaba
dewa apapoena binei ma a talaguyabana houga atapuna emoemotana
apo ina wialoni, po a witalaguyabana u mulina Yaubada u awala

hinebawana i tugula. 13 Ma e iotonana houga awai apo a gawiya
Yaubada ina houna hopunehi aena u gaboulina. 14 Yaka a witalaguyaba
mala emosi hota ma emoemotana apo houga atapuhi uyahihi ina
iwoiyaweta.
15 Alugo Woiyawa e ibaabani uyahita. Guyau a baha i palipaliweleta
Buka u hinena i pa,
16 'Apo yohola u wiwogatala wouna mi Isalaela a welehi,
ma apo u nugonugohi u lugagayo a gilumi.'
17 Ma i baha meme i pa,
'Hai apapoe po hai powa apo a winugoguluwihi.'
18 Uyahinei apega tana italaguyaba ata dewa apapoehi ubeihi, babana
Yaubada amaka i paligigilita.

Tauta ta hagu meta

19 Walewalehiu, Yesu talana ubeita i kololo uyahinei apo ta nugoka-
didili ma ta lui gae Yaubada a numahine waiwoiyawa dumana u hinena.
20 Geka tahaya wouna yaututa binei. Lolowa numahine waiwoiyawa
dumana matetana hi libulibutomgeya, tamogi Yesu amaka i hoe haleya
tauna hinina a hilage uyahinei, yaka apo ta lui Yaubada uyahina. 21 Ma
ata Tu witalaguyaba Gegedumana Yaubada a numa e gagalena iteteya.
22 Uyahinei ta liyaliya nae Yaubada uyahina anai dumaluta po anai
nugokadidilita po anai witumaganata. Apo hinita ta liyeuyeuhi goila
dewadewana uyahinei po nugonugota hina yeuyeu yaka. Babana Yesu
amaka i hiwoga deodeota po ata nugotuhu apapoehi i liyeuyeuhi. 23 Ma
Yesu ta womomohi po ta bahena geleteya lawa uyahihi yaka apo ta
towolo kadidili ata witumagana uyahina. Babana tauna i paliwituma-
ganeta yaka apo ina limoineya. 24 I linana dumata ipa tauta ta haguhagu
meta po ta lauhogalena meta po bagibagi dewadewahi apo ta dewahi.
25 Ata lawa gehouhi tapalolo omboinana hi winugoguluwi ma tauta ega
ipa ta dewaya po mei hai dewa. Ma houga atapuna tana ikadidili meta
po hougana ta hanapugeya Yesu a gunawilana e tutuliyaliyanita yaka ta
haguhagu meta.
26 Inapa wiatatiyana dumana ta hanapugeya ma apoma ta palipal-
ihaleta dewa apapoena uyahina naka ega witalaguyaba gehouna ita
memae ata dewa apapoena binei. 27 Ma tamogi anai matoutata naka
apo libahibahi ta wialoni po mayau ebebalana apo ina apu pahita naka
Yaubada i dewaya a gawiya ubeihi. 28 Odubona apo lawa awai Mose a
lugagayo ina tulagonihi ma tu limoina luwaga bo tonuga a dewa hina
bahena geleteya, apega hina lunugotootogogeya ma ipa hina lihilagena
wahagi. 29 Yaka tauta gasi uyahitiyei inapa iyai Yaubada Natuna ina wi-
hinigigiyeya po talana ata yeuyeu binei i wogawogataleya ina kawaigob-
ugobugeya po tu lunugotootogogeta Alugo Woiyawa ina laiuyogigeiya, a
meiha wiyuwa baneina apo ina wialoni Yaubada uyahinei. 30 Babana
amaka ta hanapugeya ata taniwaga baneina i paliweleta i pa, 'Tau u
taniwaga uyahinei apo tu apapoe a wimihehi wiyuwa uyahinei.' Ma i
baha meme i pa, 'Tau omi Guyau yaka taumi u lawa apo a luhetalemi.'
31 Uyahinei Yaubada Memewahagana ta lowolowogeya meka po apo ina
taniwageta.
32 Lolowa Yaubada yayatana o tutuhaga wawali uyahimi ona nugo-
tuhuya, naka omi witai u hinehi o towolo kadidili. 33 Naka hougana
lawa hi paliwihinimayami po hi wihinigigiyemi po ata lawa gehouhi

mitehi wiyuwa hi ialoni taumi o haguhi. 34 Ma ata lawa gehouhi hoi
numa numapani hi huhounihi ubeihi nugonugomi hi wiyuwa. Ma
hougana lawa omi ginouli hi danedanenehi ega ota genogehi ma tamogi
o kaokaoha babana o hanapugena dumaya naka omi ginouli dewadewa
dumana po memewahagana hoi yada e memae.
35 Uyahinei omi witumagana ona womomohihi ma ega ona nugonugo-
tapiya, babana apo yohola omi meiha dewadewa dumana ona tuhagaya.
36 Yaka on'omtaibagibagi ma Yaubada a nugotuhu ona dewaya po a
paliwitumagana anona ona tuhagaya. 37 Babana kikina ma
'Apo ina nei po ina geleta. Apega ina wihinihinibiga.
38 Tauhi iyawoi nawa tu dumalu
hai witumagana uyahinei luyagohana dewadewana apo hina tuha-
gaya,
ma inapa hina matouta po hina luhagawilehi Yaubada apega ina likao-
hahi.'
39 Ma tauta ega tata luhagawileta po apapoe tata tuhagaya. Kidahi ma ta
witumagana po alugota hina meimahi.

11

Witumagana binei

1 Ata witumagana uyahinei ta nugonugokadidili ipa ata winugonugo-
tuhu lagonahi, ginouli ega tata gagalehi geka apo ta tuhagahi. 2 Googata
odubohi hai witumagana uyahinei Yaubada i kawaidewedewehi.
3 Tauta ata witumaganagei ta hanapugeya naka Yaubada i baha po
ginouli atapuhi hi wawala. A wiwawalana ta gagaleya po witumagan-
agei ta hanapugeya Yaubada ginoulihi i wiwawalihi ma lolowa ega awai
gehouna ita memae.
4 Abele anai witumaganana ma i italaguyaba Yaubada uyahina po
Keini a talaguyaba i haki lagoni. Ma Yaubada i kaoha duma Abele a
witalaguyaba binei po i kawaidumalugeya. Abele amaka i hilage ma
tamogi a witumagana binei e iatatiyana uyahita.
5 Enoka a witumagana binei ega ita hilage ma a yautuna Yaubada i wi-
haleya po i gae hoi yada, ma a lawa ega hita tuhagaya. Yaubada i bahena
tahaeya i pa, 'Enoka binei a kaoha duma.' 6 Apo inapa Yaubada uyahina
ega tana itumagana apega ubeita ina kaoha. Inapa nugonugota ta liya
nae Yaubada uyahina yaka ta witumaganena tahayeya po Yaubada tauta
ata witumaganagei tu wotagona tauta ina wimiheta.
7 Nowa a witumagana uyahinei Yaubada a baha i nonoli po ipa apo
awai kikina ma ina geleta uyahihi po Yaubada i matouteya yaka wam
baneina i ginouli po a manago mitehi i halohi. Nowa uyahina ma lawa
atapuhi i wiatatiyehi tauhi tu apapoe, ma tauna a witumaganagei i
dumalu Yaubada u matana.
8 Abelaham a witumagana uyahinei Yaubada a otu i wotagoya po a
dobu i nehaleya po i nae u tupo geha ipa a dobu wouna ina biheya.
Uyahinei i wotowolo po i nenae ma ega ita hanapugeya meka tuponana
uyahina e nenae. 9 Ma a witumaganagei tupo i palipaliwitumaganeya
uyahina a manago Isako ma Yakobo mitehi hi mae, amaka mei hewa-
hewa po hai numa gamogamo opihi uyahihiyei hi meme welawelau nae.
Yaubada dobuna i palipaliwitumaganeya uyahina ipa apo Abelaham
dobu ina mimiyeya ina nae po natunatuna hai dobu. 10 Ma Abelaham

i nugotuhu wahagi ipa dobu kadikadidilina Yaubada a nugotuhugei i
iwawali uyahina apo ina lui ma dobuna apeega ina yababa.
11 Abelaham agona gowana Sela, ma Sela amaka i wikaihale ma
Abelaham i wibada tamogi ma a witumagana binei hinina i kadikadidili,
yaka natuna hi koibeya babana Yaubada a bahapiko i witumaganeya.
12 Uyahinei Abelaham amaka i wibada po ipa kikina ma ina hilage,
tamogi tauna uyahinei bolu banei dumana i geleta po hai maga mei
ubona ma niha bubuna naka pitenana.
13 Geka tu witumaganahi hi hilahilage paliwitumagana anona yohola
ega hita galeya. Uheiya hi towolo hai witumagana uyahinei ma hi
galena niyeya po binei ma hi imaamala, yaka tauhi tunawahi ma hi
kawaihewehewena mehi hipuli geka uyahina po hi pa, 'Geka hipulina
ega ata dobu dumana.' 14 Geka pite lawa hai wibaabani naka he pali-
paligeletena mehi ipa tauhi hai dobu dumana he bibiheya. 15 Ma tauhi
hai dobu amaka hi nehaleya, po ega binei hita inugonugotuhu inapa
nugonugohi po hina gunawelena mehi emoemotana tahaya hina beiha
po hina geleta meme. 16 Tamogi ega nugonugohi ipa hina gunawilehi
babana yada hi luhogaleya dobu dewadewa dumana. Uyahinei Yaubada
apega ina wihinimaehi babana tauhi a lawa po ubeihi hai dobu amaka i
wononogogeya.
17 Abelaham a witumagana binei ma ludadana i tuhagaya Yaubada
uyahinei po natuna dumana Isako ipa ina witalaguyabeya Yaubada
uyahina. 18 Yaubada lolowa Abelaham uyahina i baha piko i pa, 'Isako
uyahinei apo bolu baneina ina geletai,' ma Abelaham natuna i paliha-
leya po ipa ina hilage. 19 Babana Abelaham amaka i hanapugeya ipa tu
hilahilage Yaubada emoemotana apo ina witowolo mehi, ma ani galena
hota yaka natuna hilage uyahinei i wimeya.
20 Isako a witumagana uyahinei natunatuna Yakobo ma Isowa
Yaubada a kawaidewadewa i paliwelehi.
21 Yakobo kikina ma ipa ina hilage yaka a digona i waya po i towolo
ma i wotalagae. Ma a witumagana uyahinei googana naka Yosepa
natunatuna hai kawaidewadewa emosi po emosi i baheya.
22 Yosepa a bolima anani kokoe uyahina a witumagana uyahinei mi
Isalaela hai hopu Isipita uyahinei i paliwelena tahaehi, ma a kokowaga
binei i paliwelehi.
23 Hougana Mose hi guni po amana ma hinana hai witumagana
uyahinei hi houna gowadi po wamahiya tonuga u hinehi i memae,
babana tewelana galenana i dewadewa duma po Wasawasa Pelo a
taniwaga ega hita matuteya.
24 Mose i wilawa baanai a witumagana uyahinei ega nugonugona lawa
hina pa, 'Mose Pelo gogana,' babana Pelo natuna wawinena Mosena i
wilataya po uyahinei ma i kawainatuneya. 25 Uyahinei Mose apapoe
ani kaohana i nehaleya po i nae houga kuku hotana ipa Yaubada a lawa
mitehi witai hina tutuhagaya. 26 Ega ita luhogaleya hipuli wasawasana
Isipita u hinena ma Keliso binei wihinimaya i wialoni babana amaka
i hanapugeya ipa apo yohola maiha dewadewana ina tuhagaya. 27 A
witumagana uyahinei Pelo tu wasawasa a uyogigai ega ita matuteya
ma Isipita i nehaleya ma i'mtaibagibagi babana Yaubada matanei ega
ita galeya ma a witumagana uyahinei i galeya. 28 Ma a witumagana
uyahinei Welulagona tolehana i dewaya po mi Isalaela tala uyahinei hai

numa hi wololohi po ipa tutuwoga tu lihilagenihi ega uyahihi ina lui po
ina laihilagenihi.
29 Bolu naka hai witumagana uyahinei Boga Kayakayana hi
damadamani mei hipuli hayahayanei hina nenae ma mi Isipita hi
wotagohi po ipa hina witutupoganehi po ega emoemotahi ma atapuhi
hi yoli.
30 Ma hougana tauhi Yeliko hi wiiwileya iyeta magouna 7 ma hai
witumagana uyahinei gali baneina i guli ma hi lui 31 po lawa atapuna
hi uni pahihi hai wiponahahalena binei. Ma tu matamaga gowana
Lehaba ega hita uni babana wawinena anai witumaganana, Yosuwa a
tu wiluluwona luwaga Lehaba i kaohehi.
32 Ma apo awai a paliwelemi tu witumagana magomagouhi ubeihi?
Naka Gidiyoni po Balaki po Samsoni po Yepata po Dawita po Samwela
po tu bahapiko atapuhi ega emoemotana po ta hiyawa pahihi. 33 Tauhi
hi witumagana kadidili yaka hai gawiya uyahina hi kadidili duma, po
gasi hai lawa hi taniwagena imahiyehi, ma Yaubada a paliwitumagana
hi tuhagahi po laiyoni hi winugohegoyahi, 34 po mayau ebebalahi hi lata
duma ma hi bohohi, po gawiya kwasikwasihi matahi hi wolewolehi, po
hougana hi tapitapiya hi kadidili meme po hoi witona hi kadidili lagona
duma po tu wigawiyehi magomagouhi hi wiyaga pahihi. 35 Wiwine
hai witumagana uyahinei hai lawa hilahilagehi hi wiluyagohana mehi.
Ma lawa gehouhi wiyuwa baneihi hi tuhagahi hai gawiya uyahihiyei
ma hai witumagana binei ega hita nugobui, babana ipa apo yohola
hilage uyahinei hina towolo meme po hai luyagohana hina tuhagahi.
36 Gehouhi paliguyaguyau po kodila hi wialonihi ma gehouhi hi panihi
po hoi numa panipani hi huhounihi. 37 Gehouhi gaimagei hi laihila-
genihi ma gehouhi gadouhi hi boliboli halehi ma gehouhi kwasikwasigei
hi talatalaunihi. Ma gehouhi tu widayadayabu gamogamo opihi uyahi-
hiyei hi lauluilui, ma witai u hinehi hi memeyabayababa nae. 38 Geka
hipulina ega ita linanahi yaka lawa hi apapoenihi, po uyahinei ma hoi
balabala yabayababa po oya uyahihi hi neneyabayababa, ma gaima u
duyuwahi po hanahanaga uyahihi hi eneno nae.
39 Ma tu witumaganahi hai witumagana amaka ta nonolihi ma ta-
mogi Yaubada a paliwitumagana anona yohola ega hita tuhagaya.
40 Matababana paliwitumaganana wodewadewana anona tauta ubeita
i wononogogeya ipa tauhi ma tauta apo anona ta tuhagaya.

12

Towolo moomota binei

1 Uyahinei tauta tu witumagana odubohi ata ani galena hi maga duma.
Yaka tauta ipa ginouli witewiteihi ta wihinigigiyehi, ma ta bulili ka-
didili yada tahayana uyahinei, gasi dewa apapoena aebahibahina ta wi-
hinigigiyeya tauta uyahitiyei. 2 Ma Yesu matatiyei ta galena idumaluya,
babana Yesu tauna ata witumagana a baba po anani kokoe. Hougana
Yesu hoi hipuli i memae i hanapugeya ipa apo yohola ani kaoha baneina
ina tuhagaya uyahinei ma ani take wiyuwana i'mtaibagibagiyeya po
wihinimaya ega ita lowogeya ma a sigana i gae hoi yada po Yaubada u
awala hinebawana e tugutugula. 3 Yesu ipa ona nugotuhuya tu apapoe
hi gawiyeya ma i'mtaibagibagi duma uyahinei taumi gasi ipa naka
pitenana, ega ona laukamna apapoe po gasi ona tapitapiya.

4 Taumi dewa apapoena o igawiyeya, ega lawa talami hita kololo po
hita lihilagenimi. 5 Nugote Guyau a baha kadikadidilina o winugoguluwi
tauna i kawainatunemi po i pa,
‘Natuwe, apo hougana Guyau ina laimatainam
ega binei una nugonugotapiya.
6 Guyau apo iyai ina luhogaleya po ina kawainatuneya,
yaka emoemotana apo kodila ina tuhagaya.’
7 Apo wiyuwa ona ialoni naka Yaubada a wikodikodila uyahimi binei
on’omtaibagibagi, babana amamata atapuhi natunatuhi he kodikodilihi
ipa hina lidumaluhi. Ma tauta Yaubada natunatuna, 8 yaka apo ina
kodikodilita. Ma apo tam iyai Yaubada ega ina kodilim, matababana
ega natuna dumana tam ma tahaya gehouna natuna tam. 9 Ona nugo-
tuhuya, hoi hipuli amamata he kodikodilita yaka ta iyateyatehi. Naka
pitenana alugota Amahi hoi yada ta wiyateyateya po tauna uyahinei
apo luyagohana ta tuhagaya. 10 Amamata hoi hipuli he kodikodilita hai
winugonugotuhugei he laidumaluta houga kukuna binei, ma Yaubada e
kodikodilita ata hagu binei ipa ta wiwoiyawa po mei tauna. 11 Hougana
ata limataina ta ialoni apega ta kaoha, ma tamogi houga e nenei uyahina
apo ano dewadewana ta tuhagaya, naka dewadumalu po nugodumola.
12 Uyahinei nimami tapitapiyahi ma aetutumi ona wikadidilihi. 13 Ma
aemi ani hounana tahayana ona lidumaluya po omi aeapapoe uyahinei
ona nenae po apega ona pipeu, ma omi aeapapoe hina dewadewa meme.
14 Ona wileta kadidili po ona mehinihegoya lawa mitehi, ma ona
wileta kadidili po ona wiwoiyawa, ma inapa iyai ega ina wiwoiyawa
Guyau apega ina galeya. 15 Ona galena itete memi po ega iyai gehouna
uyahimiyei Yaubada a lunugotootogo ina hahalena yababaya. Ma ona
galena itete memi meka po apo u hayami lawa gehouhi u nugonu-
gohi mei duhi waigolana, matababana lawa magomagouhi e laipeu-
nihi. 16 Ega ona matamatamaga, ma Yaubada a lunugotootogo ega ona
ihinigigiyeya po mei odubona Isowa. Yaubada a kawaidewadewa i
wihinigigiyeya po i wele damaneya a tewela uyahina yaniyani emosi
hota binei. 17 Ma ona nugotuhuya, houga u mulina ma Isowa a kawaide-
wadewa nugonei i gae ma i tou duma, ma ega emoemotana po ina
wimeya, babana a tewela amaka i waya.
18 Geka hougana ta nenei Yaubada uyahina ega mei lolowa Mose
mi Isalaela mitehi hi nenae po oya Sainai uyahina ma kamna mayana
hi wiwaya, mayau ebebalana po uguwa wopotopotona, po gahu po
duba baneina 19 po himogo gololona, ma lawa ponana hi noonoli oyana
uyahina po hi matouta duma ma hi laupali ipa ega ponana hina noonola
meya. 20 Babana lugagayo hi noonoli i pa, ‘Ega awai gehouna oya geka
ina wodadani ma inapa gamogamo gehouna ina nei geka oyana uyahina
yaka gaima uyahinei ona lihilageni.’ 21 Oya noka a winugolowolowo
binei ma Mose tauna i bahena meya i pa, ‘A matouta duma po a taatawa.’
22 Tauta tamogi amaka ta nei Saiyoni oyana uyahina, naka Yaubada
Memewahagana a dobu hoi yada gowana Yelusalem wouna, tu winoy-
anoya mi yadena tausana wabihaga he memae ma he kaokaoha mei
toleha uyahina ta kaokaoha pite. 23 Ma amaka ta lui Yaubada a
Natututuwoga a bolu u hinena yaka gowata hoi yada i gilumihi. Ma
amaka ta nei Yaubada tu luhetaleta uyahina po gasi ginouli atapuhi tu
luhetalehi. Ma tauhi alugohi Yaubada e laidumadumaluhi he memae.

24 Ma amaka ta nei Yesu uyahina tauna wogatala wouna i dewaya po
talana i hiwohiwoga haleya tepanei luyagohana ta tuhagaya ma ega mei
Abele talana tauna ani wiyuwa.

25 Uyahinei ona galena itete memi po hoi yada tauna ina ibaabani
uyahita ega ponana ona ihinigigiyeya. Babana odubona lawa gehouhi
hoi hipuli Mose a guguya hi hinigigiyeya po witai hi tuhagaya. Ma geka
hougana Yaubada yadei e lauguguya uyahita, uyahinei ponana inapa
ta wihinigigiyeya apo ani witai banei dumana ta tuhagaya. 26 Lolowa
ponana hipuli i liguhuya, ma geka hougana amaka i baha piko i pa, 'Apo
yohola hipuli po yada gasi a guhu mehi mala emosi hota.' 27 Geka bahahi
i bahebahehi matababana ginouli i wawalihi ipa ina guhu dadanihi, po
ginouli ega hita kapakapala hina peu, ma ginouli kapakapalahi hina
towolo wahaga.

28 Yaka Yaubada ta mamali babana taniwaga wouna i weleta po ta
luiluiya apega ina guhu meya. Uyahinei Yaubada anai wimaamalata
ta wootalagiyeya, mei awai e lauhogaleya pite anai wiyateyateta po
anai matoutata. 29 Matababana ata Yaubadana mayau ebebalana naka
pitenana.

13

Dewa dewadewana binei

1 Houga magomagouna ona lauhogalena memi po mei walewalehimi
o lauhogalehi pite. 2 Ma toumana ona kaohehi po ona weluwinihi omi
numa uyahihi po mei odubohi lawa gehouhi toumana hi weluwinihi po
hi gagalena itetehi, toumanahi naka tauhi tu winoyanoya mi yadena ma
tamogi ega hita hanapugehi.

3 Omi lawa hoi numa panipani he memae ona nugotuhuhi po ona
haguhi po mei tauhi mitehi hoi numa panipani ona memegogona. Ma
omi lawa wiyuwa hi tutuhagahi ona nugotuhuhi po ona haguhi, babana
tauhi lawa mei taumi naka pitena.

4 Atapumi tawine lugagayona ona wotagoya po ega ona matamata-
maga, babana tu matamaga po tu wihola yababa Yaubada apo ina
luhetalehi. 5 Ega mone po hipuli a gapola nugomi ina wiwaya, tamogi
ona kaoha labatana awai po awai o tutuhagahi ubeihi, ma ega ginouli
tapuhi po tapuhi ubeihi ona ihigihigili babana Yaubada tauna i baheya i
pa,

'Apega a winugoguluwimi po a nehalemi, apeega.'

6 Uyahinei ta nugomotu duma po tana pa,

'Guyau tauna u tu hagu,

Yaka apega lawa a matomatoutehi

ega awai gehouna hina dewadewaya uyahiu.'

7 Omi tu tahaya ona nugotuhuhi, babana lolowa tauhi Yaubada tuwe-
gana hi welemi ma ona nugotuhuya witumagana anona dewadewana
hi tuhagaya naka binei ma ipa taumi ona witutupoganehi. 8 Yesu Keliso
a mae odubona po amalai po houga he nenei uyahihi apega ina buinihi.

9 Wiatatiyana tapuhi po tapuhi ega ona noonolihi, babana nugonugota
amaka hi kadidili Yaubada a lunugotootogo uyahinei ma ega wiyohi
uyahihiyei. Yaniyani wiyohina lawa he wotagoya apega ina widewade-
wahi po ina haguhi. 10 Tauta ata talaguyaba Keliso ma tu witalaguyaba

hoi hipuli numa dalabu uyahina he italaguyaba, ega emoemotahi po
hin'am tauta ita ani witalaguyabana uyahina.
11 Mi Yudeya tu witalaguyaba hai taniwaga gamogamo talahi e niyehi
po numahine waiwoiyawa dumana u hinena e italaguyaba apapoe
ubeihi Yaubada uyahina ma u mulina gamogamohi hinihi he niyehi po
dobuna u uputana he apapuhi. 12 Uyahinei Yesu dobuna matetana u
uputana wiyuwa i tuhagaya po ipa talanei a lawa ina wiwoiyaweta. 13 Po
ipa tauta gasi ta nae Yesu uyahina dobuna u uputana po Yesu mitehi
ta wihinimaya gogona. 14 Matababana hoi hipuli ega dobu gehouna
po ipa uyahina apo ina metuwetuwenai ubeita, uyahinei ipa dobu
memewahagana houga e nenei binei ta bibiheya.
15 Yesu i haguhaguta binei houga magomagouna tana italaguyaba
Yaubada uyahina ata ani'mbenena wotalagaehi baha waianohi uyahi-
hiyei gowana ta wilataya. 16 Witalaguyaba gehouhi Yaubada he laikao-
haya naka lawa ta lunugotootogogehi po ata gapola uyahinei ta haguhi.
17 Omi tanitaniwaga ona iponawogogehi ma ona palihalena memi
hai taniwaga uyahina babana he gagalena itetemi, ma houga e nenei
uyahina hai bagibagi binei Yaubada apo ina luhetalehi. Yaka emoe-
motana ipa ona wileta imahi po omi bagibagi ubeihi hina kaohemi ma
ega ipa hina witepahinihinimayami, yaka apo hagu ona wialoni.
18 Ona laupali ubeiyai Yaubada uyahina. Geka hougana to nugo-
tuhuya i dewa hi haki po to luhogaleya ipa apo to dewadewa imahi
houga he nenei uyahihi. 19 A baha kadidili uyahimi ipa omi lupaliyei u
tahaya ina dumalu ma a gunawilena yagiyagineu.

Wimaamala

20 Yaubada tauna tu nugodumola uyahinei ata Guyau Yesu hilagei i
itowolo meya po Yesuna a tu witumagana tauta ata tu galena itete du-
mana po tauna talanei ata wiwogatala dewadewana po memewahagana
i weleta. 21 Ma Yaubada ginouli dewadewahi atapuhi ina welemi ipa
a nugotuhu ona wotago imahiyeya. Yesu Keliso uyahinei Yaubada ina
dewami po ona kaoheya. Ma Keliso ta wotalagiyeya ega a sigasiga.
Moina.
22 Walewalehiu, omi leta kukuna geka a gilumi ma a lupaliyemi ipa
on'omtaibagibagi po u wiatatiyana ona nonoli.
23 A luhogaleya ipa walehita Timoti tuwegana a paliwelemi po ona
hanapugeya hoi numa panipani amaka hi hoe haleya, ma inapa ina
neyagiyaginai uyahiu yaka apo mitehi to nehi uyahimi.
24 I wimaamala a himiliyahi tu witumagana atapumi uyahimi ma tu
galena itetehi uyahimi. Ma mi Itali hai wimaamala hi himili uyahimi.
25 Yaubada a lunugotootogo atapumi ina melabenimi.

YAMESA

Wimaamala

1 Tau Yamesa, Yaubada ma ata Guyau Yesu Keliso hai tu bagibagi.
A talahiyougogemi taumi u lawa gogata Isalaela a guguni magouna 12
uyahinei o nae po o ihewahewa tupo atapuhi uyahihi.

Hanapu a Witumaganana

2 Walewalehiu, houga witai po wiyuwa uyahihi ona kaoha labatana
3 babana ta hanapugeya naka ata witumagana ludadanahi, uyahinei ta
towolo momota. 4 Houga magomagouna ona towolo momota a sigana
ona winugomagula imahi ma Yaubada a bagibagi atapuhi emoemotami.
5 Ma apo taumi iyawoi ega nugonugomi hina gunagadagadalihi, yaka
Yaubada uyahina ona lupali po ina welemi, babana tauna ginouli mago-
magouhi i gutahi lawa ataputa uyahita po ata lupali ega ita lauhinigali-
galiyehi. 6 A witumaganami ona laupali, ma ega a nugoluwaluwagami.
Tauhi a nugoluwaluwagahi ma he laupali, galenahi mei guletutu togowa
e yoyogehi. 7 Tauhi tu lunugoluwaluwaga apega dewadewa gehouna
hina tuhagaya Guyau uyahinei 8 babana hai dewa atapuna i lugeleteya
tauhi tu wineneyabayababa.

Wasawasa ma Dayadayabu

9 Apo walehita gehouna ina widayadayabu yaka ina kaoha babana
Yaubada amaka i houna geleteya. 10 Tu wigapola ina kaoha, babana
Yaubada amaka i houna hopuneya po lawana i wigalenaya a gapolahi
mei wihiya belahi apo hina kokodila. 11 A houga ega ita dao babana
kabudala apo ina lalani po belana ina kokodila po ina peu ma a didigana
ina kokoe. Tu wigapola galenana naka pite, a gapola e ibagibagihi ma
apega ina meidaodao.

Apapoe a ludadana

12 Apo tauta witai u hinena ta towolo momota yaka ta kaoha, babana
ata meiha dewadewana Yaubada uyahinei apo ta tutuhagaya naka
luyagohana unuhauna dewadewana tu kadidili lawahi Yaubada ina
welehi. Geka Yaubada a paliwitumagana uyahita apo ta luhogaleya
yaka.
13 Ma apo tam iyai apapoe a ludadana una tuhagaya yaka ega una in-
ugonugotuhu powa po una pa, 'Yaubada i ludadaniu.' Ega emoemotana
Yaubada lawa ina ludadani, babana Yaubada dewa apapoena ega kikina
ita luhogaleya. 14 Tauta ata luhogala apapoena e teinita, 15 po dewa
apapoena e wawala po dewana e lata po hilage uyahita e gelegeleta.
16-17 Walewalehiu, ega ona weluwelupowa. Yaubada yayata i wi-
wawali po ani'mbenena dewadewahi atapuhi uyahinei he nenei, po a
mae apega ina buinihi galenana emosi hota. 18 A baha dumadumalunei
i gunita babana a luhogala ipa wawala wouna ina dewaya yaka tauta a
wiwawala tahatahayata.

Nonola ma bagibagi

19 Walewalehiu, a paliwelemi po ona inugonugotuhu, lawa hai wibaa-
bani ona nonola imahiyehi ma ega ona leelehi apo omi uyogigai ina

lugeleteya. 20 Matababana lawa uyona wogigeina Yaubada a mae du-
madumaluna ega ita linanaya. 21 Yaubada a baha u nugonugomi i ugu-
gohi a nugohopuhopumi ona waya yaka apo luyagohana ona tuhagaya.
Uyahinei omi nugogobu po omi dewa apapoehi ona wihinigigiyehi.
22 Ega ona lautanigana hota tamogi bahana ona wiponawogogeya
babana apo lutanigana yawa yaka ona koyamena memi. 23 Apo lawa
baha ega ina wotagoya, galenana mei hilo i waya po tepana i galeya,
24 ma i'mhoe po i nenae ma tepana galenana nugona i guluwi. 25 Ma
inapa Yaubada a mae dewadewana ta galena imahiyeya po ta wotagoya
ma ega tana inugoguluwi, yaka apo kaoha palipalihalenana ta wialoni.
26 Apo lawa awai ina baha ina pa, 'Tau Yaubada a witumaganena
dumaya.' Ma a baha ega ina galena itetehi tunawana i koyamena
meya po a witumaganana i wiginouli yabayababa. 27 Yaubada Amata
witumagana yeuyeuna ma dumadumaluna i lauhogaleya geegekahi,
higohigoe ma hiwahiwape hai houga witai uyahihi ta haguhi, ma ega
hipuli dewahi ta wootagohi.

2

Dayadayabu ta luhogalehi

1 Walewalehiu, ata Guyau Yesu Keliso wasawasa gegena ta wituma-
ganeya, uyahinei lawa ega ona gagalena kahahi. 2 Apo lawa luwaga hina
lui hoi ani'mboina, gehouna tauna tu waigapola po a kaleko hi yeuyeu
ma a wihiya hi haki. Ma gehouna tauna dayadayabu po a kaleko hi
gobu. 3 Hai luwagahi ona galehi ma apo tu waigapola ona luhogaleya ma
ona baha ona pa, 'Geka ani mae dewadewana uyahina una tugula.' Ma
dayadayabu iyowai apo ina towotowolo bo hoi hipuli ina tugula. 4 Geka
dewana ega ita haki babana omi nugotuhu hi apapoe po omi wikaha ega
ita dumalu.
5 Walewalehiu, ona lutanigana! Yaubada a winagana tu dayadayabu
hipuli geka uyahihi apo hai witumagana ina lata po hina wiwasawasa
houga he nenei anani taniwaga uyahina hai witumagana binei, mei
i palipaliwitumagana uyahita apo ta luhogaleya yaka. 6 Yaubada tu
dayadayabu i winaganihi ma taumi ega kikina ota wiyateyatehi. Ona nu-
gotuhuya tu waigapola hai dewa, tauhi houga magomagouna taniwaga
witewiteihi uyahihiyei he laigenogenomi, po luhetala hougahi uyahihi
he laibahibahimi. 7 Yesu Keliso gowana dewadewana o igoweya he
palipalidibodibogi.
8 Ma ata Guyau a lugagayo banei dumana i baheya a Buka uyahina i pa,
'Lawa u liyaliyam he memae, una luhogalehi po mei tam e lauhogalena
mem.' Naka dewa dumadumaluna. 9 Inapa lawa ta gagalena kahahi,
naka apapoe babana Yaubada a lugagayo ta tutulagonihi, yaka apo
gouna ta waya. 10 Apo lugagayo emosi hota ta tulagoni yaka lugagayo
atapuna amaka ta tulagoni. 11 Yaubadana emotana i baheya i pa, 'Ega
ona matamatamaga,' tauna i baha meme i pa, 'Ega lawa on'amunugo.'
Apo ega ona matamaga, ma tamogi lawa on'amunugo yaka naka amaka
Yaubada a lugagayo o tulagoni.
12 Yaubada ega ita palihaleta ipa lugagayo dewahi ta wotagohi.
Uyahinei ata wibaabani po ata bagibagi ta woimahi anai palihalenata,
po lawa ta launugootootogehi. 13 Apo lawa ega ta launugootootogogehi
yaka Yaubada a houga luhetala uyahina apega ina lunugootootogogeta.

Ma tu lunugotootogo lawana luhetala iyetana uyahina apeega ina matouta.

Witumagana a bagibagina

14 Walewalehiu, ega a dumalu gehouna, apo lawa ina baha ina pa, ‘Tau a witumagana,’ ma ega ina ihaguhagu, a witumaganana apo ina wiginouli yabayababa po apega ina luyagohana. 15 Apo walehita bo nouta ta galeya, ma ega a kaleko po ega a yam, 16 ma ta baha nae uyahina tana pa, ‘Yaubada ina melabenim po hinim ina wipoya ma koibam ina hogoya a galena itete uyahinei,’ ma tulatana hagu ega ta weleya ata bahana ega anona. 17 Uyahinei apo ta witumagana ma ega tana ihaguhagu ata witumaganana hilahilagena.

18 Apo tulata gehouna ina baha uyahita ina pa, ‘Tau a witumagana.’

Tulatana a baha ta wimiheya tana pa, ‘Tau tu wihaguhagu, po u wihaguhagu uyahinei u witumagana a woogeleteya ma tam iyowai apo om witumagana galenana ina lugeleteya.’ 19 Tam tu witumagana po u baheya u pa, ‘Yaubada emosi hota e memae,’ naka baha dumana ma tamogi alugo apapoehi gasi hi witumaganeya, yaka hi matouta po hi taatawa.

20 Tam buuwa! Ega uta hanapugeya, apo om witumagana tunawana ma ega om wihaguhagu yaka om witumaganana ginouli yabayababa.

21 Gogata Abelaham a bagibagi binei Yaubada i galena idumaluya babana natuna Isaka ipa ina witalaguyabeya. 22 Abelaham Yaubada i witumaganeya uyahinei a baha i wiponawogogeya. Yaka a witumaganana a bagibagi uyahinei i wogeleteya. 23 Yaubada a Buka gilumana i baheya i pa, ‘Abelaham Yaubada i witumaganeya po a witumagana uyahinei, Yaubada i galena idumaluya,’ po i baheya i pa, ‘Yaubada tulana.’ 24 Yaka ta hanapugena dumaya ata bagibagi uyahinei apo Yaubada ina galena idumaluta ma ega ita witumagana tunawana uyahinei.

25 Naka pitenana Lehaba tu matamaga wawinena ma Yosuwa a tu wiluluwona luwaga i haguhi po tahaya gehounei hi nae. A wihaguhagu binei Yaubada i galena idumaluya. 26 Apo inapa hini u hinena ega yautu lawana naka hilahilagena. Naka pitenana tu witumagana apo ega ina wobagibagi lawana a witumagana hilahilagena.

3

Menata a dewa

1 Walewalehiu, ega ita dewadewa ipa atapumi wiatatiyana luhogalana uyahimi ina lalata. Meka po apo tauyai taniwaga tu wiatatiyanena Yaubada a lugagayo to tulagoni yaka apo ina wigou dumiyai. 2 Magomagouta apapoe uyahina ta pipeu, ma apo lawa awai ega gamonei baha apapoena ina geleta yaka, tauna lawa woyeuyeuna yaka apega hinina ina wibagibagi powaya.

3 Gamogamo gowana hosi ta nugotuhuya, apo gulawa u gamona ta houni ma ata luhogala ipa meka ina nae naka guluwana uyahinei apo ta yabiyabiyeya. 4 Wam baneina ta nugotuhuya, tauna houga dewadewana bo houga wowoli e bulibulili, ma yabiyabi ginouli habuluna ma emoemotana apo tu luyabiyabi a nugotuhu ina wotagoya. 5 Menata naka pitenana, naka ginouli habulu dumana ma tamogi baha gegae apo ina baheya. Ma mayau ebalana naka ginouli habuluna ma tamogi pitapita baneina ina alahi. 6 Mena ginouli apapoe dumana hini atapuna

u hinena po a dewa mei mayau ebebalana, tauna ginouli magomagouhi
e iapapoenihi. Tauna ata luyagohana tu wiapapoena po hinita atapuna
tu apuna, babana Tomodulele menata e laiebali.
7 Yaubada a wiwawala magomagouhi lawa emoemotata ta
woimalagamihi, hipuli gamogamohi woyahiyahihi atapuhi po
kiu atapuhi, po iyana. 8 Ma lawa menata ega emoemotata po ta
woimalagami, babana baha wigola menata i lihogoya.
9 Gamota uyahinei Amata po ata Guyau ta maamali, ma gamotana
uyahinei tulata ta iapapoeya, tauna galenana mei Yaubada, yaka
Yaubadana ta iapapoeya. 10 Walewalehiu, gamota emosi hota ma
uyahinei baha wotalagaena po baha apapoena he gelegeleta, naka ega
ita dewadewa. 11 Goila huhulana a kamna apega ina buiya po houga
gehouna ina dagiha, ma houga gehouna ina wigola. 12 Walewalehiu,
goila waigolana apega ina buiya po ina wigoila hota. Mei gasi mayau
ugohi kamnahi apega hina buinihi. Mayau galenana mei mabewa, ug-
ona apega piyowi ina houni, ma piyowi ugona apega mabewa uyahina
ina houni.

Yaubada a hanapu Tu hanapugena

13 Apo u hayami lawa awai tu hanahanapu, yaka a hanapuna ina
wogeleteya a mae dewadewana uyahinei, po ina bagibagi anai nugo-
hopuhopuna. 14 Apo u nugonugomi omgenagenalili po nugotuhu meme
hina memae yaka naka apapoe. Uyahinei ega ona koyakoyamena memi
po ona pa, ‘Tauyai tu hanahanapu.’ 15 Geka nugotuhuhi ega yadei
hita hopu mai; tauhi hipuligei hi nei. Ega Yaubada ita woogeletehi ma
Tomodulele e woogeletehi. 16 Apo lawa hina yamgenagenalili ma hina
nugonugotuhu mehi yaka apo wimemepuputana po dewa apapoehi
atapuhi hina geleta.
17 Hanapu yadei i hopuhopu mai geka pitenana a dewa: Lawa tu
hanahanapu a dewa hi yeuyeu, ma i lunugotootogo, i nugodewa ma
i lunonola imahi, e ihaguhagu po tauna mei mayau dewadewana ugo
dewadewahi e ugugogehi. Tauna apega ina luhogala luwaluwaga po
lawa ina koyamehi. 18 Tu nugohegoya anai nugodumolahi he laupehi
yaka mahula he tutuhagaya naka dewa dumadumaluna.

4

Hipuli luhogalana

1 Awai binei wimemepuputana po witona he gelegeleta uyahimi?
Nugote a baba gegeka, emosi po emosi o lauhogala gowagowada. 2 Lawa
gehoumi gapola o luhogalena gowagowadehi po ipa ona tamihi yaka
tulami o lihilageni ma a gapola o winihi. Ma lawa gehouna a gapola o
luhogalehi ma ega emoemotana ipa ona waya yaka witona o iwawali.
Ma ginoulihi ega ota tutuhagahi babana Yaubada uyahina ega ota lau-
pali. 3 Omi lupalihi anohi ega ota tutuhagahi babana omi lupalihi ega
hita dewadewa taumi omi luhogalagei o laupali.
4 Taumi galenami mei tu matamaga babana hipuli gapolana o luhoga-
leya, yaka Yaubada o wihinigigiyeya. Inapa iyai hipuli dewana ina
itulaneya yaka naka tauna Yaubada a gawiya. 5 Ona hanapugeya,
Yaubada a baha hoi Buka hi gilugilumi ega baha yabayababa ma i pa,
Yaubada Alugona uyahita i houni po a luhogala uyahita e memae ipa ta

luhogaleya ma ega ipa ta lauhogala damadamana. 6 Uyahinei Yaubada
a hagu i himiliyai uyahita mei a Buka i bahebaheya i pa,
‘Yaubada tu nugogegae uyahihi i guduya,
ma tu nugohopuhopu lawahi i lunugotootogogehi.’
7 Uyahinei Yaubada uyahina ona palihalena memi, ma houga mago-
magouna Tomodulele ona ihinigigiyeya po ina lowo halemi. 8 Ona nei
Yaubada u liyaliyana ma ina nehi uyahimi. Taumi tu apapoe nimami
ona ogahi, ma taumi tu lunugoluwaluwaga nugonugomi ona liyeuyeuhi.
9 Omi dewa apapoehi ubeihi ona nugodubu po ona tou bahabaha, ma
omi maliwa ona buinihi po ona tougehi, ma omi kaoha ona buinihi
po ona nugowiyuwa. 10 Ma ona nugohopuhopugena memi Guyau u
matana, tauna apo ina houna geletemi.

Ata Lawa ega ta palipaliwiyalutugehi

11 Walewalehiu, omi lawa ega ona palipaliwiyalutugehi. Apo iyai
walehina ina iyalutugeya yaka naka Yaubada a lugagayo i tulagoni po
e idibodiboga babana Yaubada a Buka i pa, lawa ona lauhogalehi. Inapa
iyai lugagayo ina palipalidibogi naka lawana tauna tu’mpaliwilawila
ma ega tu wiponagogona. 12 Yaubada tauna lugagayo Tu weleta po
tauna Tu libahibahi, tauna emoemotana apo lawa ina luyawahita po ina
wiapapoenita. Uyahinei omi lawa ega ona gagalena kahahi.

Ega ta bahabaha gwala yababa

13 Taumi iyawoi ona nonola imahi, ega a nugogegemi ona ibaabani
ona pa, ‘Amalai bo hoi malatom apo to nae dobu baneina uyahina po
noka hotanana to memae bolima emosi ma i bagibagi to wiwawali po
to wiwasawasa.’ 14 Ma hoimalatom omi luyagohana galenana ega ota
hanapugeya, matababana tauta lawa galenata mei gahu. Gahu houga
kuku hotana e lugeleteya ma e yababa meme, hoimalatom binei ega tata
hanapugeya. 15 Ma geka pitenana ona ibaabani ona pa, ‘Apo Guyau a
luhogala inapa to memae yaka bagibagi tapuhi po tapuhi to dewahi.’
16 Ma houga geka a nugogegemi o igwala ega ita dewadewa. 17 Apo lawa
awai nugotuhu dewadewana i hanapugeya ma ega ina wotagoya yaka
naka tauna tu dewaapapoe.

5

Tu wigapola hai ututu

1 Taumi tu wigapola lawami ona tou imahi babana kikina ma Yaubada
apo omi houga nugodubu dumana ina wogeleteya po ona tou bahabaha.
2 Omi gapola he budabuda ma omi luilui motamota he ananihi. 3 Omi
kina po omi toea gobugobuhi apo hina paligeletemi, babana ega lawa ota
welewelehi uyahinei Yaubada a houga libahibahi uyahina omi gapolahi
apo hina buinihi po mei mayau ebebalahi hinimi u hinehi. 4 Omi tano tu
bagibagiyehi ega ota imihena imahiyehi, yaka hai ompili po hai tou yada
tu miyena hai Guyau kadikadidilina amaka i nonoli. 5 Geka hougana
omi mae hoi hipuli hi haki wahaga houga magomagouna o’mam ma o
kaokaoha babana o sinibu imahi, ma houga e nenei apo wiyuwa ona
wialoni. 6 Lawa dumadumaluhi o laibahibahihi ma o ilawihi ma ega
emoemotahi po hina luhinidoodola.

Omtaibagibagi ma lupali

7 Walewalehiu, on'omtaibagibagi Guyau a houga gunawilana binei.
Mei tu lupehi hoi tano, houga gomala uyahina i'mtaibagibagi ma a pehi
i iototoni polimana ma yawalata gadiwewehi hai houga atuna. 8 Guyau
a houga gunawilana amaka i tuliyaliyani, yaka on'omtaibagibagi mei tu
lupehi, ma ona nugomotu.
9 Walewalehiu, ega ona pilipili memi meka po apo Guyau ina
libahibahimi, babana Tu libahibahi hoi mateta e towotowolo kikina ma
apo ina nei.
10 Walewalehiu, tu bahapiko odubohi o hanapugehi tauhi Guyau binei
hi ituwetuwega po wiyuwa baneihi hi ialonihi ma hi'mtaibagibagi po
hi towolo kadidili, geka ani galena dewadewana uyahita. 11 Tauhi ta
bahehi tana pa, 'Tu kaoha diidiga,' babana wiyuwa po witai uyahihi hi
towolo kadidili. Odubona lawa gowana Yobu noyana amaka o nonoli?
Tauna wiyuwa baneina i wialoni ma tamogi i'mtaibagibagi yaka a witai
u mulina i kawaidewedeweya. Guyau a luhogala ma a lunugotootogo
uyahita hi lata duma.
12 Walewalehiu, geka ginouli baneina gehouna uyahita ega ta
bahabaha gwala gawagawata Amata gowanei, po hipuli ginoulihi
gowahiyei. Apo ata nugotuhu moina yaka tana pa, 'Ee', ma ega moinana
yaka tana pa, 'Eega'. Yaka naka apega Yaubada ina libahibahita.
13 Apo u hayami iyai pilipili ina tuhagaya yaka Yaubada uyahina ina
laupali. Ma apo iyai ina kaoha yaka anai lougona Yaubada ina woota-
lagiyeya. 14 Apo uyahimiyei gehouna ina totogo yaka tu witumagana hai
tanitaniwaga ona paliwelehi po Guyau gowanei bunama hina hiwogi u
tepana ma binei hina lupali. 15 A witumaganahi hina laupali yaka apo
tu totogo Guyau ina luyawahi po ina dewadewa meme. Totogo geka
dewa apapoe uyahinei i gelegeleta Yaubada ina paligigili. 16 Omi apapoe
uyahimi ona paligeletehi Yaubada tu witumaganena uyahihi po ubeihi
ona lupali po omi luyawata ona tuhagahi. Tu dumalu lawahi hai lupali
Yaubada u matana i wipoya po anona e laugeleteya.
17 Tu dumalu gehouna gowana Elaisiya tauna lawa hota mei tauta, ma
i laupali kadidili ipa ega gadiwewe ina atatuna yaka a lupalina anona i
geleta, po ega gadiwewe ita atatuna bolima tonuga ma tupona. 18 Ma u
mulina i lupali meme po gadiwewe yadei i atuna hopu mai po yaniyani
magomagouhi hi dewadewa meme.
19 Walewalehiu, apo Yaubada uyahinei lawa gehouna tahaya ina
powaya, yaka tulamina ona weluwaya po ona neiyai tahaya dewade-
wana uyahina. 20 Geka ona nugotuhuya, apo lawa awai tahaya ina
powaya po alugona ina hilage ma lawa gehouna ina weluwaya po ina
haguya yaka naka hilage uyahinei i haloya po a apapoe Yaubada i
hamaga halehi.

1 Pita

Wimaamala

1 Tau Pita, Yesu Keliso a tu wituwetuwega.

U nugotuhu geka a gilumiyahi uyahimi, taumi Yaubada a lawa i winaganimi po o ihewahewa tupo wohepali uyahihi. Naka tupohihi uyahihi o memae, Ponito, Galatiya, Kapadosiya Asiya ma Bitiniya. 2 Houga a wawala uyahina Yaubada Amata amaka i nugotuhu nonogogeta po uyahinei i winaganita, yaka Alugo Woiyawa i liyeuyeuta ma Yesu Keliso talanei i oga haleta po ipa ta wiponawogogeya.

Yaubada a lunugotootogo ma a nugodumola uyahimi ina lata.

Witumagana Yesu Keliso binei

3 Yaubada ta wotalagiyeya, tauna ata Guyau Yesu Keliso Amana, tauna a lunugotootogo i lata duma uyahita yaka luyagohana wouna i weleta, po ta guni meta. Ma gwauta i yala houga e nenei binei babana Yesu Keliso hilage uyahinei amaka i towolo meme, 4 po ata meyagai hoi yada e noonogogeya, uyahina apega buda po apapoe ta wialoni. 5 Houga geka uyahina e iloguloguta ata witumagana uyahinei po houga sigasigana uyahina apo luyagohana ta tuhagaya. 6 Yaka ta kaoha labatana u nugonugota, ma tamogi houga kuku hotana uyahita apo nugodubu po wiyuwa ta wialonihi. 7 Ludadanahi Yaubada uyahinei ipa ata witumagana a kadidili ina lugeleteya. Tauta galenata mei gole, naka lawa he apuya po ginouli yeuyeu dumana. Naka pitenana ata witumagana gole i gelagoni babana ginouli memewahagana, ma tamogi ludadanahi Yaubada uyahinei po ipa ina liyeuyeuta, po Yesu Keliso a houga gunawilana iyetana uyahina ta huneya po ta wotalagiyeya po ina gelagona duma. 8 Yesu Keliso galenana ega ota galeya ma tamogi omi luhogala uyahina e memae, mei geka hougana ega tata galeya ma ata witumagana po ata kaoha tauna binei ega emoemotata po ta hiyawa pahi. 9 Witumagana uyahinei luyagohana dewadewana u nugonugota ta ialoni.

10-11 Luyagohana geka tu bahapiko odubohi hi bahababaha pikogeya, naka Keliso Alugona u nugonugohi i ibaabani i pa, ‘Keliso wiyuwa apo ina wialoni po u mulina a wasawasa ina tuhagaya.’ Hai baha pikona anona hi nugohiyahiyawehi po hi beiha kadidili hi pa, lawa awai po houga awai apo lawana hina hanapugeya. 12 Yaubada i wogeleteya uyahihi ipa hai baha pikona ega tauhi ubeihi, ma hapa geka ubeita. Ma Alugo Woiyawa yadei i himila hopuniyai po tauna uyahinei tuwega dewadewana lolowa hi ibaabaniyeya amaka o nonoli. Tu winoyanoya mi yadena ipa geka ginoulihi anohi hina galena tuhagahi.

Mae waiwoiyawana

13 Uyahinei, ona nugokadidili dewa dewadewana binei, ma upumi hina hegoya. Ma ona inugonugotuhu lagona Yesu Keliso a lunugotootogo hougana ina wogeleteya uyahina apo ina welemi. 14 Yaubada uyahina ona wiponawogo ma ega omi luhogala apapoehi hina tanitaniwagemi, po mei lolowa omi winugoneina hougahi uyahihi. 15 Mae waiwoiyawana ona wotagoya babana Yaubada tauna a mae i wiwoiyawa.

16 Mei Yaubada a Buka uyahina hi bahebaheya hi pa, wiwoiyawa maena
ona mimiyeya babana tau woiyawa.
17 Yohola apo Yaubada a luhetala dumadumaluna ina geleta uyahita,
po ina libahibahita ata bagibagi dewadewahi po apapoehi uyahihiyei.
Yaubadana uyahina o laupali o pa, 'Amiyai', yaka anai wiyateyatemi
ona matouteya omi luyagohana hougahi uyahihi babana tauta ta ihe-
wahewa. 18 Odubona googata hai dewa mei gamogamo po ta wootagohi
ma tamogi Yaubada i imiheta. Ega mei gapola yabayababa kina bo toea
uyahinei, 19 ma gapola gegena naka Yesu Keliso talana, tauna mei sipi
natuna dewadewana po yeuyeuna googata hi italaguyabehi hai apapoe
paligigilahi ubeihi. 20 Yaubada Keliso i winagana tahaeya u mulina
apoma hipuli atapuna i wiwawali yaka geka houga waimulina Kelisona
i wogeleteya tauta ubeita. 21 Yaubada Keliso hilagei i witowolo meya po
a wasawasa i wogeleteya. Uyahinei Yaubada ta witumaganeya. Yaka Ke-
liso uyahinei Yaubada ta nugonugotuhu lagoneya anai witumaganata.

Guni meme

22 Tahaya dumadumaluna amaka ta wotago imahiyeya po uyahinei
nugonugota hina yeuyeu po wiwalehina dumadumaluna Yaubada i
weleta, yaka ona lauhogala lawa emosi po emosi uyahihi nugonugomi
atapuhiyei. 23 Tauta guni memeta ega amamata uyahihiyei ita nei, ma
guni memeta naka Amata a baha lauyagohanana po memewahagana
uyahinei i nei yaka apo ata luyagohana ina mewahaga. 24 Mei Yaubada
a Buka i bahebaheya i pa,
'Lawa ataputa galenata mei hiyamoni,
yaka ata didiga mei hiyamoni belahi.
Matababana hiyamoni houga kuku hotana ma apo ina hilage,
ma a bela apo ina kokodila po ina peu.
25 Ma Yaubada a baha apega ina buda.'
Tauna bahana houga magomagouna ta noonoli tuwega dewadewana
uyahinei.

2

1 Amaka tauta ta guni meta yaka ipa ata apapoe magomagouhi ata
dewa koyakoyama, ata wiwalewalegama, ata omgenagenalili, ata wia-
lutu magomagouhi ta wihinigigiyehi. 2 Guni memeta ipa mei logaloga
meyameyata uyahinei ata luhogala baneina Yaubada a baha dumadu-
maluna binei mei logaloga gugu he lauhogaleya pite. Naka uyahinei apo
luyagohana ta tuhagaya. 3 Babana Guyau a nugodewadewa amaka ta
tuhagaya.

Yaubada a numa e wogowogoya

4 Yaubada a numa lawa uyahitiyei e wogowogoya ma a ogola banei
dumana naka Yesu Keliso, tamogi ogolana lawa hi wihinigigiyeya.
Uyahinei tauta ta nae uyahina 5 po ta wimodale a numa binei. Ma
numana u hinena tauta tu witalaguyaba waiwoiyawata po ata ombe-
nena yeuyeuna ta weleweleya Yesu Keliso gowanei, naka Yaubada ta
laikaohaya. 6 Mei a Buka uyahina i bahebaheya pite i pa,
'Ona galeya ogola dewadewana a winagani
po a houna tahaeya numa wogona binei Saiyoni dobuna uyahina.
Apo iyai ina witumaganeya yaka apega ina wihinimaya.'

7 Yaka tauta iyawoi Yesu Keliso ta itumaganeya naka ogolana i de-
wadewa duma, ma iyawoi tauhi ega hita itumaganeya naka ogolana ega
hita luhogaleya. Ma Buka i baheya i pa,
‘Tu lunuma ogolana hi ihinigigiyeya
Yaubada amaka i buiya po ogola magomagouhi i haki lagonihi.’
8 Ma gasi i bahena meya i pa,
‘Yohola apo ogola geka uyahina lawa aehi hina labatehi po hina peu.’
Hina labatena mehi po hina pipeu, matababana Yaubada a baha ega hita
wiponawogogeya naka Yaubada a nugotuhu.

Tauta Yaubada a lawa

9 Tamogi tauta Yaubada a guguni wainaganita po tauta Wasawasa
a tu witalaguyaba ma a bolu baneina waiwoiyawata. Tauna tupo
uguwa uyahinei i otugeta po yayata uyahina i hounita ipa omhunana ta
wohepaya. 10 Lolowa tauta ega guguni emosi ma geka hougana amaka
tauta Yaubada a guguni. Lolowa Yaubada a lunugotootogo ega tata
wialoni, ma geka hougana amaka ta tuhagaya.

Ata lugagayo tu meuputa u matahi

11 U lawa, tauta hoi hipuli ta ihewahewa uyahinei a laihunami, ipa
omi luhogala apapoehi u nugonugomi he memae ona wihinigigiyehi,
babana omi luyagohana Yaubada uyahinei he igawiyehi. 12 Ma omi
mae ona woimahi tu meuputa u matahi, ma inapa hina iapapoenimi
naka ega genona babana Yaubada a houga gunawilana uyahina omi
bagibagi dewadewahi hina wogeletemi po tu meuputa lawahi Yaubada
hina huneya.
13 Tauta amaka ta palihalena meta Guyau uyahina yaka gabemani
hai taniwaga uyahina ta wiponawogo, po gabemani taniwaga baneina
hipuli geka uyahina. 14 Gabemani ta wiyateyatehi babana Taniwaga
Baneina tauna hai bagibagi i welehi po tu apapoe hina taniwaga kadidili
uyahihi, ma tu dewadumalu hina kawaidewedewehi. 15 Yaubada a nu-
gotuhu geka pitenana i pa, apo lugagayo atapuhi ta wiponawogogehi po
uyahinei ma tu winugoneina hai ompalidibodiboga ina yababa. 16 Tauta
amaka Yaubada i palihaleta, ma tamogi ega ipa dewa apapoehi uyahihi
ta nenae ma ipa Yaubada a tu bagibagi dewadewata. 17 Lawa atapuhi
tana iyateyatehi. Tu witumagana lawahi ta lauhogalehi. Yaubada ta
matumatuteya. Gabemani taniwagana tana iyateyateya.

Tu bagibagi a ututu

18 Taumi tu bagibagi hota omi babada anai wiyateyatemi ona ipon-
awogogehi ega ipa lawa a dewa wodewadewana tunawana ma lawa
a dewa woapapoena gasi. 19 Apo ega omi apapoe ma Yaubada a nu-
gotuhu binei hina lainugodubu yababami yaka naka i haki wahaga,
ma on’omtaibagibagi Yaubada u matana. 20 Apo omi dewa apapoehi
ubeihi ma hina kodikodilimi ma on’omtaibagibagi naka ega ita haki.
Ma inapa omi mae dewadewahi ubeihi ma hina kodikodilimi ma
on’omtaibagibagi naka Yaubada u matana i haki duma.

Keliso ubeita i wiyuwa

21 Yaubada amaka i otugeta wiyuwa tahayana uyahina babana Keliso
ubeita i wiyuwa po ani galena i houni uyahita yaka ipa tauta ta wututu-
poganeya.
22 ‘Ega kikina a apapoe gehouna

po ega ita ikoyakoyama.’
23 Hi widibogi ma ega hai baha ita wimiheya, wiyuwa hi weleya ma
ega ita luuyogigai ma tamogi i witumagana kadidili Yaubada uyahina
babana tauna taniwaga dumadumaluna. 24 Keliso hinina i wiyuwa
tauta ubeita po hi witakeya po a wiyuwana uyahinei ata apapoe witeina
i awalihi, yaka ipa mae dumadumaluna binei ta nenae po ta hilage
babana ata dewa odubohi uyahihiyei amaka ta hilage. 25 Ma lolowa
tauta mei gamogamo weluwelupowata ma amaka ta gunawilena meta
Tu galena iteteta uyahina babana alugota hai taniwaga tauna.

3

Tutu tawine ata numahine lugagayohi

1-2 Wiwine tawitawinemi agagomi ona wiyateyatehi. Ma tauhi
Yaubada a baha ega hita itumaganeya ona wiyateyatehi. Ega ona
wobahabaha ma omi mae hina yeuyeu po uyahinei hina galena tuhaga
ma hina witumagana. 3 Ega ipa hinimi yawa ona ihiyeya po apalami
ona beipi imahiyeya, ma ega wihiya belana dewadewana uyahinei ona
ihiyena memi ma ega kaleko dewadewana ona luiluiya. 4 Tamogi ipa
wihiya memewahagana uyahinei nugonugomi ona wihiyehi naka nugo-
hegoya ma nugoyato uyahihiyei, tauhi mae dewadewa dumahi Yaubada
u matana, 5 po mei odubona wiwine waiwoiyawahi hai winugonugo-
tuhu lagona Yaubada uyahina ma dewahi hi mimiyehi po agagohi hi
iyateyatehi. 6 Mei Sela agona Abelaham uyahina i wiponawogo ma i
kawaibadeya. Ma inapa taumi omi dewa mei Sela po ega awai gehouna
ona matuteya yaka googana taumi.
7 Taumi tutu tawine ololotomi, wiwine o lawagihi po mitehi o memae,
ipa ona winugonugotuhu imahi po ona wiyateyatehi meka po apo
Yaubada omi lupali anona apega ina welemi. Babana tauhi ega hita
kadidili duma, tamogi tauhi po taumi omi luyagohana emosi houga e
nenei uyahina.

Wiyuwa ta ialoni

8 Geka u baha anani kokoe uyahimi ma emosi po emosi ona win-
ugoemota. Omi lawa hai pilipili ona genogehi. Walewalehimi ona
lauhogalehi. Lunugotootogo po nugohopuhopu dewahi uyahihiyei ona
mae. 9 Apo uyahimi dewa apapoena hina dewaya yaka ega ona laubigo,
apo hina paliapapoenimi yaka hai baha ega uyogigaigei ona imiheya, ma
nugohegoyagei hai baha ona wimiheya. Babana tauta Yaubada amaka
i winaganita ipa tauta nugohegoyagei tana ibaabani, yaka apo Yaubada
ina kawaidewedeweta. 10 Geka pitenana Yaubada a baha i baheya i pa,
‘Apo iyai luyagohana ina luhogaleya
po houga dewadewana ina wialoni
yaka houga magomagouna a baha wihapona
po a wikoyakoyama ina wohounihi.
11 Gasi a dewa apapoehi ina wihinigigiyehi
ma lawa uyahihi a dewa hina dewadewa,
po a luhogala baneina winugoemota.
12 Matababana ata Guyau houga magomagouna tu dewadumalu i
luhogalehi
po hai lupali i nonola imahiyeya
ma tu apapoe i mepuputehi.’

13 Apo mae dewadewana ta luhogaleya, yaka apega iyai gehouna ina
wigawiyeta. 14 Apo dewa dewadewa ta mimiyeya ma lawa hina ihini-
wiyuwata ega ta genogeno po gasi ega ta matomatouta, babana Yaubada
apo ina kawaidewedeweta. 15 Yaka nugonugomiyei Keliso uyahina ona
pa, 'I Guyau waiwoiyawana.' Apo lawa awai ina lubayademi ina pa,
'Matababana awai ma Keliso o itumaganeya?' Yaka a nonogomi lawana
a lubayadana ona imiheya, 16 anai wiyateyatemi po anai nugohegoyami.
Tauta Keliso tu wotagona uyahinei dewa dewadewahi ta wootagohi. Ma
inapa hina palipaliguyoguyougeta, yaka apo hai baha hina wihinimaehi
ata dewa dewadewahi ubeihi. 17 Dewa apapoena binei wiyuwa ta ialoni
naka ega ita dewadewa. Ma dewa dumadumaluna binei ma wiyuwa
ta tutuhagaya naka Yaubada a nugotuhu. 18 Naka pitenana Keliso lawa
dumadumaluna ma tauta tu apapoe ubeita mala emosi i hilage ipa
ina weluwinita Yaubada uyahina. Hinina hi lihilageni ma alugona
uyahinei i luyagohana meme. 19 Naka hougana i hopu hiyoyowa tu
miyena uyahihi i guguya. 20 Ma lawahi uyahihi i guuguya naka, tauhi
odubona Nowa hougana wam i ginoginouli uyahina Yaubada hai wipon-
ahahalena binei i'mtaibagibagi. Ma tamogi goila hopu uyahina hi halele
pahihi ma magouhi 8 tunawahi hi luyagohana wam uyahina. 21 Goila
geka bapatiso wekiwekilalana, apo uyahinei ta togo yaka ta luyagohana.
Bapatiso goilana ega hini yeuyeuna binei ma nugoyeuyeu Yaubada u
matana binei, Yesu Keliso a towolo meme uyahinei. 22 Tauna amaka i
gae hoi yada po geka hougana Yaubada u awala hinebawana e memae
ma tu winoyanoya po tu taniwaga po tu manini e tanitaniwagehi.

4

Ata dewa ta buinihi

1 Keliso tauna i wilawa hota po hiniwiyuwa i tuhagaya yaka taumi
wiyuwa u hinena ona towolo kadidili po mei Yesu. Babana wiyuwa ta
ialoni ata apapoe amaka ta wihinigigiyehi. 2 Uyahinei tauta hoi hipuli
ta memae ata houga atapuna ta palihaleya Yaubada uyahina po ina
taniwaga ma ega ata luhogala apapoehi hina tanitaniwageta. 3 Odubona
uguwa dewahi ta dewedewehi yaka galenata mei tu meuputa, ma geka
hougana ta wihinigigiyehi. Naka dewa buubuuwa, luhogala apapoehi,
uma buubuuwa, matamaga, palouma po balau witumaganahi. 4 Ata
lawa hoi uputa ata nugobui ega hita galena tuhagaya yaka hi kawaiapa-
poenita, babana dewa buubuuwa ega tata wootagoya. 5 Tamogi Yaubada
a luhetala iyetana uyahina apo ina luhetalehi, lawa lauyagohanahi
po hilahilagehi atapuhi. 6 Geka binei ma Yesu i hopu tu hilahilage
uyahihi po tuwega dewadewana i guguyeya babana hinihi libahibahi
amaka i wialoni ma alugohi ipa apo luyagohana hina tuhagaya Yaubada
uyahina.

Tu witumagana ta luhogalehi

7 Ginouli atapuhi hai houga kokoe amaka e gelegeleta, yaka nugonu-
gomi hina lugiigilihi ma upumi hina hegoya ipa ona laupali. 8 Ma
ginouli baneina ipa emosi po emosi ona lauhogalena memi, babana
luhogala emoemotana apapoe magomagouna ina nugotataya. 9 Ma
omi numa guduhi ona hoenihi po lawa ona haguhaguhi ma ega ona
lauhinidoodola. 10 Yaubada guta tapuna po tapuna amaka i weleta, ma
gutahi ta wibagibagihi po uyahihiyei lawa ta haguhi yaka tauta Yaubada

launugotootogona a tu bagibagi dewadewata. 11 Tauyai tu luguguya
Yaubada a baha dumana to lauguguyeya. Ma taumi tu wihaguhagu omi
kadidili Yaubada i welewelemi uyahinei ona ihaguhagu. Yaka apo ata
bagibagi atapuhi lawa hina hanapugeya po Yaubada hina wotalagiyeya
Yesu Keliso gowanei. Matababana tauna Wasawasa po Kadidili meme-
wahagana. Moina.

Yesu a bolu wiyuwa tu wialonina

12 U lawa, ega nugonugomi hina gohogoholihi wiyuwa baneina o
ialonihi ubeihi. Naka wiyuwahi ega ginouli wouhi. 13 Ma Keliso wiyuwa
geka pitenana i tuhagaya, inapa tauna binei ma wiyuwa ona wialoni
yaka ona kaoha duma, babana ona wiwasawasa gogona. 14 Inapa
lawa hina paliguyoguyougemi, babana taumi Keliso tu wotagona yaka
ona kaoha duma, ma ipa ona hanapugeya Yaubada Alugona Waiwa-
sawasana e memae uyahimi. 15 Taumi ega ita linanami ipa dewa
apapoehi ubeihi hiniwiyuwa ona wialonihi yaka omunugo, danene,
geno yababa, po dewa apapoehi gehouhi ona wihinigigiyehi. 16 Ma dewa
emosi hota i lainanami naka taumi Keliso a bolu yaka gowana binei
ma apo hiniwiyuwa ona ialonihi, ega ona ihinimaya tamogi Yaubada
ona wotalagiyeya. 17 Houga amaka i geleta po Yaubada a luhetala ina
wiwawali a guguni uyahita. Ma u mulina Yaubada a tuwega dewade-
wana tu wiponahahalenahi apo libahibahi banei dumana hina wialoni
Yaubada uyahinei. 18 Mei Yaubada a Buka i bahebaheya i pa,

‘Tu dewadewa kikina ma apo libahibahi hina wialoni
tamogi tu apapoe witai banei dumana apo hina wialoni.’

19 Tauta iyawoi Yaubada a nugotuhu binei ma wiyuwa ta ialoni, ta
palihalena meta uyahina po ina galena iteteta, babana tauna tu wi-
wawalita po a paliwitumagana hi dumalu, yaka a dewa dewadewahi ega
ta wohounihi.

5

Tanitaniwaga hai ututu

1 Taumi tanitaniwaga geka a palipaliwelemi omi bagibagi binei, ba-
bana tau taniwaga gehouna. Keliso wiyuwa i ialoni tau tu limoinena
gehouna, po apo a wasawasa ina wogeleteya u guta apo ina weleu.
2 Babada, omi bolu ona galena itete imahiyehi babana tauhi Yaubada
a lawa i welemi ipa ona taniwagena imahiyehi. Ona gagalena itete
Yaubada a luhogala binei ma ega omi wigapola binei, ipa ona wileta po
lawa ona haguhi. 3 Ega ipa ona ibadabada lawa uyahihi ma ani galena
dewadewana ona wiatatiyehi omi mae uyahihiyei. 4 Ma houga u matata
Tu galena itete baneina apo ina nei po unuhau wasawasana ona waya
po ina mewahaga.

5 Taumi ololoto woumi tanitaniwaga ona wiyateyatehi po atapumi ona
nugohopuhopu gogona, ma emosi po emosi ona iyateyatena memi. Mei
Yaubada a Buka i bahebaheya i pa,

‘Tu nugogegae Yaubada i wigawiyehi,
ma tu nugohopuhopu i lunugotootogogehi.’

6 Uyahinei ona nugohopuhopu ma ona palihalena memi Yaubada Man-
imaninina u nimana po houga dumanei apo ina houna geletemi. 7 Omi
nugogeno atapuhi Yaubada ona weleya babana apo ina galena itetemi.

Ata wiyuwa ma ata hagu

8 Upumi hina hegoya ma omi gawiya Tomodulele ona gagalena
imahiyeya, babana tauna mei laiyoni e wiiwila nae ma a yam lawa e
bibeiha. 9 Tauna ona lutomgeya po ona towolo kadidili omi witumagana
uyahinei, babana ta hanapugeya tu witumagana tupo wohepali uyahina
wiyuwa baneina he tutuhagahi Tomodulele uyahinei.
10 Omi wiyuwa houga kukuna ona wialoni ma u mulina Yaubada
apo ina woimahiyemi po ina wikadidilimi po ona towolo momota.
Babana Yaubada Tu lunugotootogo, yaka i otugeta po ipa a wasawasa
memewahagana uyahina ta mae Keliso mitehi. 11 Tauna Wasawasa po
Kadidili memewahagana. Moina.

Baha wimaamala

12 Omi leta habuluna walehita dumadumaluna Sailasi i haguwe po a
gilumiyahi uyahimi, Yaubada lunugotootogo moinanei a paliwelemi po
a wikadidilimi.
13 Ma tu tapalolo Babiloni u tuponana tu mae tauhi mei taumi Yaubada
i inaganimi, hai wimaamala taumi uyahimi. Ma natuwe Maki a wimaa-
mala uyahimi. 14 Emosi po emosi ona lauhogalena memi po omi
luhogalana winiuyagonagei ina lugeleteya.
Yaubada a nugodumola taumi Keliso tu wotagona ina melabenimi.

2 Pita

Wimaamala

1 Tau Simona Pita, Yesu Keliso a tu bagibagi ma a tu wituwetuwega.
Leta geka a gilumiyahi uyahimi taumi ma tau ata Yaubada Yesu
Keliso ata Tu wiluyagohana hai dumalu tepahiyei, ani witumagana
dewadewana to tutuhagaya.
2 Yaubada ma ata Guyau Yesu ona hanapugehi yaka apo hai lunugo-
tootogo ma hai nugodumola hina lata duma uyahimi.

Mae dewadewana a dewa

3 Yaubada a kadidiligei e haguhaguta uyahinei a nugotuhu atapuhi
ta wotago imahiyehi Yaubada nugohanahanapuna uyahinei. Babana i
otugeta ipa a wasawasa po a dewa dewadewahi ina weleta. 4 Tauna a
paliwitumagana hi haki duma yaka wipoyahiyei ma hipuli a luhogala
apapoehi ta lowo halehi po Yaubada a kamna ta waya.
5 Naka binei ma ona wileta kadidili po omi witumagana ona luwitani
dewa dewadewana uyahinei, dewa dewadewana u tepana hanapu,
6 hanapu u tepana upuhegoya, upuhegoya u tepana towolo moomota,
towolo moomota u tepana Yaubada mamaena, 7 ma u tepana labini
anani kokoe luhogala. 8 Inapa geka dewahi uyahihi ona kadidili yaka
apo ata Guyau Yesu Keliso hanapuna uyahimi ina mewahaga po omi
bagibagi po omi luano apega hina tutowolo. 9 Ma inapa geka dewahi ega
uyahimi hina memae apo taumi galenami mei tu matakeke, babana omi
apapoe odubohi Tu paligigilina amaka o winugoguluwi.
10 Walewalehiu, geka a palipaliwelemi ipa ona wileta kadidili po
Yaubada a bolu i inaganata uyahina ona memae ma ega ona memeliya
haleya. Inapa u baha geka ona wiponawogogeya yaka apega ona
peu. 11 Ma houga u nao dumata uyahina apo ina likaohami hougana
ona luilui ata Guyau Yesu Keliso Tu wiluyagohanita anani taniwaga
memewahagana uyahina.
12 Geka ginoulihi amaka o hanapugehi po o wootago pahihi ma ta-
mogi houga magomagouna a inugohepami. 13 Ma anai yautuwe hoi
hipuli a memae ana inugohepami po dewa dewadewana binei ona ileta.
14 Matababana gegeka, ata Guyau Yesu Keliso amaka i wiatatiyeu po
kikina ma apo yautuwe a nehaleya hoi hipuli. 15 Yaka a ileta kadidili ipa
a hilage ma u muliu u wiatatiyana geka ega nugomi hina guluguluwihi.

Yaubada a baha

16 Lolowa amaka to paliwelemi ata Guyau Yesu Keliso a nei po a
kadidili ubeihi, ma i wipaliwelena naka ega lawa hai widededе uyahinei
ma tauyai a wasawasa matiyei to galeya. 17-18 Hougana oya wai-
woiyawana u tepana mitehi to memae ma Yaubada ponana yadei to
noonoli ma i pa, 'Natuwe geka a luhogalem ma bimgei a kaoha.' Ma baha
geka naka tauna Amana a wasawasa diidiganei i nei, po Yaubada Wota-
lagaena a kawaidewadewa po a wiwasawasa Natuna i wele damaneya.
19 Tu bahapiko odubohi ponahiyei hi palipaliweleta. Uyahinei tu
bahapiko hai baha ona winugonugotuhugena imahiyeya babana hai
wibaabani galenana mei yayata uguwa u hinena ina lualateya po ina

yaayahi ma a sigana ubona malatomtom ina geleta yaka apo u nugonu-
gomi ina yayahi. 20 Geka ginouli baneina yaka ona inugonugotuhu imahi
naka ega emoemotata po tunawata Yaubada a bahapiko ta hanapugeya.
21 Matababana tu bahapiko ega tauhi hai winugonugotuhugei hita ibaa-
bani ma tamogi Alugo Woiyawa tu bahapiko i inugotuhuhi ma Yaubada
a baha hi ibaabaniyehi.

2

Tu wiatatiyana koyakoyama

1 Tu bahapiko koyakoyama odubohi hi gelegeleta lawa u hayahi,
mei geka hougana gasi apo tu wiatatiyana koyakoyama hina geleta
u hayami po hina koyamemi hai wiatatiyana apapoenei, po Guyau i
gimagimaleta hina bowiyeya, yaka apo hai apapoe mihana hina tuhaga
yagiyagineya. 2 Tauhi dewa waitepahinihinimayahi uyahihiyei apo
lawa magomagouhi hina koyamehi po hina wotagohi ma tu meuputa
hina galehi po hina pa, tu tapalolo hai dewa hi apapoe. 3 Tauhi gapola
luhogalana u nugonugohi i lata duma, ma hai baha dagiha uyahinei
ipa nugonugomi hina winihi po hina lugapolemi koyama uyahinei.
Ma tamogi Yaubada hai ani libahibahi amaka i wononogogeya po e
iotonana.

4 Yaubada tu winoyanoya mi yadena hai apapoe binei ega ita kawa-
hawenihi yaka i wihulu hopunehi domo uguguwana u hinena po he
memae ma libahibahi iyetana he iotonaneya. 5 Odubona Yaubada tu
meuputa atapuhi ega ita lunugotootogogehi yaka goila hopu uyahina
i uni pahihi. Nowa a lawa magouhi 7 mitehi i luyawahihi, babana
tauna lawa dumadumaluna ma tu wiututululougo. 6 Ma dobu apapoehi
luwaga i apuhi po hi alahihi naka Sodom ma Gomola, po ipa ta galena
tuhaga po dewa apapoehi ega ta dewadewahi. 7-8 Ma dobuhi uyahihi
Lota tunawana lawa a dewa dumadumaluna yaka Yaubada i haloya.
Lota u hayahi i memae ma hai dewa gobugobuhi po hai wiponahahalena
matanei i gagaleya po taniganei i noonoli yaka nugonugona i wiyuwa
duma. 9 Uyahinei ipa ta hanapugena dumaya Guyau tu dewadewa
atapuhi ludadana uyahihiyei apo ina halohi. Ma tu apapoe apo ina
panipanihi a sigana libahibahi iyetana ina geleta. 10 Naka tauhi tu
apapoe Yaubada a taniwaga dewadewana hi wihinigigiyeya ma dewa
apapoena po kamna apapoena he wotagoya, yaka apo maiha apapoena
ina welehi.

Tu apapoe ega hita iyateyate ma hi nugogegae yada tu miyena
yeuyeuhi uyahihi po he palipaliapapoenihi. 11 Tu winoyanoya
kadikadidili dumahi Yaubada uyahina he memae ma tamogi yada
tu miyena apapoehi ega hita palipaliapapoenihi Guyau u matana. 12 Tu
wiatatiyana koyakoyama dewa apapoena he dewadewaya galenahi
mei gamogamo, po hai kamna tunawa he wootagoya ma he nenae.
Hai winugoneina binei he palipaliguyaguyau yaka apo hai hilage mei
gamogamo hai hilage walo uyahina, 13 po hai apapoe mihana hina
wiyuwa. Matababana lawa u matahi hai luhogala gowagowada anohi hi
wogeletehi. Ma apo mitehi on'am gogona yaka apo hina witepahubami
hai dewa apapoe ubeihi. 14 Hai matamaga binei he ihola yababa nae
ma dewa apapoena ega hita liwoloeya, ma lawa tu lunugoluwaluwaga
dewa apapoena uyahihiyei he titeinihi, ma hi'mboho duma. Naka

binei Yaubada i paligubahi. 15 Dewa dumadumaluna tahayana hi
welupaleya ma hi welupowa, po Biyo natuna gowana Balama a dewa
hi wotagoya, babana tauna i luhogaleya ipa dewa apapoe uyahinei ma
apo ina wigapola. 16 Doniki Balama i palimatani a dewa buubuuwa
binei, gamogamona i ibaabani mei lawa hota ina ibaabani po i baha nae
Balama uyahina yaka a dewa apapoehi i wohounihi.

17 Lawa hai dewa geka pitenana galenahi mei goila halehaleyanahi
po mei gahu togowa e yoyogenaniyehi. Yaka Yaubada apo ina houna
hopunehi dobu uguguwana uyahina po hina mewahaga. 18 Hai dagiha
i winugogegehi ma he ibaabani koyakoyama hini luhogalana binei
ma tu nugobui wouhi he titeina wiwila mehi hai dewa gobugobuhi
uyahihi. 19 Hai wiatatiyana tu wotagohi uyahihi hi pa, ‘Geka dewahi
hoehoe halenahi.’ Ma tamogi tauhi hai dewa gobugobuhi ubeihi ma
he panipani mehi. Uyahinei lawa awai dewa apapoena e dewedewena
gawahi tauna e panipani meya. 20 Lolowa tauhi ata Guyau Yesu Keliso
Tu wiluyagohanita tuwegana amaka hi nonoli po hi witumaganeya ma
dewa apapoehi hi wihinigigiyehi ma inapa hina gunawilena mehi po
hai dewa apapoe odubohi hina wimehi yaka hai apapoe tahatahayahi
hina gelagonihi. 21 Itapa tahaya dumadumaluna ega hita hanapugeya
ma apapoe hita wialoni. Ma tamogi tahaya dumadumaluna amaka hi
hanapugeya, ma hi nehaleya yaka mae apapoe dumana uyahina apo hi
geleta babana lugagayo yeuyeuna hi nehaleya, 22 po hai dewa apapoehi
hi dewena mehi po ani galenahi mei kedewa medahi he yam mehi ma
polo hinihi ta liyeuyeuhi ma hi gunawilena mehi po he laubigabiga
meme.

3

Iyeta sigasigana binei

1 U lawa, u giluma geka wiluwagana a gilumiyahi uyahimi ma u giluma
luwagahi uyahihi a wileta po ipa a winugohepami po ona inugonugo-
tuhu imahi. 2 Tu bahapiko waiwoiyawahi odubohi Yaubada a baha hi
bahebaheya ona nugonugotuhuya ma ata Guyau Tu wiluyagohanita a
baha tu wituwetuwegena hi palipaliwelemi ona nugonugotuhuya.

3 Ma geka ginouli baneina ona nugonugotuhuya: Houga anani
kokoe uyahina apo lawa Guyau a gunawilana hina paliguyoguyougeya
po tauhi hinihi luhogalana hina wootagohi. 4 Ma hina ibaabani
yabayababa, hina pa, ‘Guyau a paliwitumagana ipa apo ina nei. Tamogi
apo ina nei, bo eega? Tauna meka? Odubona hipuli a wawala hougana
ma i nei po amalai ega ginouli gehouna ita buiya. Lolowa googata
hilahilagehi hai houga uyahina ma i nenei ginouli atapuhi galenahi
emoemotahi.’ 5 Tauhi hi luhogaleya ipa bahana hina winugoguluwi po
ega hina noonoli naka odubona Yaubada a baha uyahinei yada ma hipuli
hi wawala. Ma gasi Yaubada hipuli i liwawali boga uyahinei. 6 Ma boga
hipuli tupo wohepali i wiapapoeya Nowa a houga uyahina. 7 Yaubada
a baha uyahinei hipuli ma yada i houna imahiyehi po he iotonana,
ma libahibahi iyetana uyahina apo ina apu halehi po tu apapoe ina
liyababahi.

8 U lawa, ginouli emosi hota ega nugomi ina guluguluwi, iyeta emosi
Guyau uyahina mei bolima magouhi tausana, ma bolima magouhi

tausana uyahina mei iyeta emosi. 9 Tamogi lawa gehouhi hai winu-
gonugotuhu powa hi pa, ‘Guyau a bahapiko nugona ita guluwihi po
apega ina dewahi.’ Ega ita ihinihinibiga ma tamogi i’mtaibagabagi ma e
iotonaneta ipa ataputa ta nugobui po ega gehouna ina hahaleya.
10 Apo yohola Guyau a libahibahi iyetana ina nei ma a neina galenana
mei tu danene po yada ginoulihi hina yababa dagugu baneina uyahinei
po hipuli uyahina ginouli atapuhi he memae ina ala pahihi po hina
yababa mayau alalatana uyahinei.
11 Apo ginouli magomagouhi yada ma hipuli uyahihi hina yababa,
uyahinei tauta tu mae hipuli geka uyahina ta wiwoiyawena meta po ta
palihalena meta Yaubada uyahina. 12 Ma ta galena gae po Guyau a houga
nei iyetana ta galeya, babana Yaubada apo yada po ginouli atapuhi ina
liyababahi mayau ebebalanei. 13 Ma tauta apo tana iotonana yada ma
hipuli wouhi ubeihi po ta galehi, babana Yaubada amaka i paliwituma-
ganeya uyahita tupo noka binei, dobuna dewa dumadumaluna uyahina
e memae.
14 U lawa, omi wiotonana hougana Keliso binei ona wileta kadidili
po a nugodumolami ona memae dewa dumadumaluna ma yeuyeuna
uyahina Guyau u matana. 15 Ma ona hanapugena dumaya ata Guyau
i’mtaibagibagi ubeita ipa ta luyagohana. Naka binei ma tulata Paulo
i’mgiluma uyahita po ipa ta hanapugeya, babana tauna a galena tuhaga
Yaubada uyahinei i waya, 16 po ginouli geka binei amaka i paliweleta a
leta atapuhi uyahihi. Ma a leta gehouhi u hinehi naka ginouli gehouhi hi
wipilipili, uyahinei tu winugoneina po tu lunugoluwaluwaga a gilumahi
u hinehi ginouli gehouhi hi galena buinihi po gasi Yaubada a Buka
gehouhi yaka tunawahi hi wiapapoe mehi.
17 U lawa, ginouli geka taumi amaka o hanapugehi, yaka ona galena
itete memi meka po apo tu wiponahahalena hina tanitaniwagemi po
omi towolo momota uyahinei apo ona peu. 18 Ma ata Guyau Yesu Keliso
tauna Tu wiluyagohanita a lunugootogo ma hanapuna uyahimi ina
lata po tauna ta wootalagiyeya ina nae po ega sigana. Moina.

1 Yoni

Baha i wilawa hota

1 Odubo walihaga hougana, Baha lauyagohanana i memae binei to
ibaabani babana Bahana tauyai i houga uyahina mataiyei to galeya
po tanigaiyei ponana to nonoli, ma to wihalugeya po hinina nimaiyei
to wodadani. 2 Luyagohana i hopu mai hoi hipuli po galenana to
galeya po to kawamoineya yaka binei uyahimi to ibaabaniyeya. Naka
tauna luyagohana memewahagana a baba ma odubona Amana mitehi
hi memae po i hopu mai uyahita. 3 Tauna to galeya po ponana to nonoli
yaka uyahimi to ipaliweleneya ipa taumi po tauyai ta witulana gogona,
gasi Amata ma Natuna Yesu Keliso mitehi ta witulana gogona. 4 Ega yaka
geka omi leta to gilumiyahi po ona hiyawi ma ona kaoha labatana.

Yaubada yayatanei ta nenae

5 Tuwega geka i paliweliyai po uyahimi to ibaabaniyeya naka Yaubada
tauna yayata dumana po ega uguwa gehouna uyahina ita memae.
6 Uyahinei apo uguwa tupona uyahina ta memae yaka ega ipa tana
ikoyakoyama po tana pa, ‘Yaubada mitehi to itulatulana,’ naka ega
dewa dewadewana. 7 Yaubada yayata uyahina e memae ma inapa tupo
yaayatanei ta nenae yaka apo yayatanana uyahinei ata lawa mitehi ta
witulatulana imahi, babana Natuna Yesu talanei ata apapoe atapuhi i
liyeuyeuhi.

Apapoe ta nugohaleya

8 Tauta magomagouta tu apapoe ma ega ipa ta bowibowi ma ta
koyakoyamena meta po tana pa, ‘Tauta ta dewadewa po ega ata apapoe.’
9 Ma tamogi ipa ta baha dumalu tana pa, ‘Aee, tau amaka a powaya,’ yaka
Yaubada apo ata apapoehi atapuhi ina paligigilihi ma ina liyeuyeuta
po ina houna idumaluta, babana Yaubada i dumalu yaka apo a baha
ina limoineya. 10 Apo ta baha tana pa, ‘Ega houga gehouna apapoe ata
dewaya,’ naka mei Yaubada ta kawaikoyakoyameya, babana a baha u
nugonugota ega tata witumaganeya.

2

1 U logaloga, geka omi leta a gilugilumiyahi uyahimi ipa ega apapoe
dewana ona dewedeweya. Ma inapa iyai apapoe ina dewaya yaka
Yesu Keliso tauna ata Tu hagu dumadumaluna apo ubeita ina lupali
Amana uyahina, 2 po ata apapoe ina paligigilihi matababana Yesu tauna
i witalaguyabena meya ata apapoe ubeihi, po gasi tu mehipuli atapuhi
ubeihi.

Yaubada ta wiponawogogeya

3 Iyowai ma apo tauta Yaubada ta hanapugeya? Apo a taniwaga ta
wiponawogogehi yaka Yaubada ta hanapugeya. 4 Inapa iyai ina ibaa-
bani po ina pa, ‘Tau Yaubada a hanapugeya.’ Ma Yaubada a taniwaga
ega ina iponawogogehi, naka e ikoyakoyama babana tahaya dumadu-
maluna i nehaleya. 5 Apo Yaubada a baha ta wotago imahiyeya yaka ata
luhogalahi Yaubada binei ina lihogota po ta hanapugeya tulatana mitehi
ta memae. 6 Apo ta baha tana pa, ‘Tau Yaubada mitehi to memae,’ yaka
ipa ata mae mei Yesu a mae.

Ata lawa ta lauhogalehi

7 U lawa, apega lugagayo wouna a gilumiyahi ma geka lugagayo
odubona o hanapugeya po hougana o nugonugobui wawala o nonoli ma
geka a lailugo meya. 8 Geka lugagayona a gilugiluma meya naka tauta
ta lauhogalena meta po mei Keliso i lauhogaleta pite, babana uguwa e
yabayababa ma yayata dumana e gelegeleta.
9 Apo lawa awai walehina ina wihinigigiyeya po ina pa, 'Tau yayata
uyahina a memae,' naka tauna e ikoyakoyama, ma yohola hoi uguwa
e memae. 10 Ma taumi iyawoi hoi yayata o memae po walewalehimi o
lauhogalehi apega ona peu. 11 Ma apo walehim una ihinigigiyeya yaka
tam uguwa uyahina e memae, ma uguwa dewana e wotagoya po matam
i wigahu uyahinei ega uta hanapugeya meka e nenae.

Palihanapu gilumana

12 U logaloga, taumi omi baha geka a gilugilumiyahi,
babana Yaubada omi apapoei i paligigilihi Yesu Keliso gowanei.
13 Ama, omi baha geka a gilugilumiyahi,
babana tauna hougana i waawala amaka o hanapugeya.
Hewahewali, omi baha geka a gilugilumiyahi,
babana tu apapoe dumana amaka o kadidilili lagoni.
U logaloga, omi baha geka a gilumiyahi,
babana Amata amaka o hanapugeya,
14 Ama, geka omi baha a gilumiyahi,
babana tauna hougana i waawala amaka o hanapugeya.
Hewahewali, omi baha geka a gilumiyahi,
babana taumi o kadidili duma po Yaubada a baha uyahimi e memae,
uyahinei tu apapoe dumana amaka o kadidili lagoni.

Hipuli gapolahi ta wihinigigiyehi

15 Hipuli a dewa ega ona lauhogalehi ma gasi hipuli gapolana ega
nugomi ina wiwaya. Inapa hipuli a dewa ona lauhogalehi yaka apo
Yaubada a luhogala ona wihinigigiyeya. 16 Babana hipuli gapolana
atapuna naka hini a luhogala apapoena po gapola luhogalana po wa-
sawasa luhogalana, geka ginoulihi ega Amata uyahinei hita nei ma
hipuli uyahinei hi nei. 17 Ma hipuli geka apo ina yababa po hipuli
luhogalana atapuna apo hina kokoe, tamogi tauta Yaubada a nugotuhu
ta wotagohi yaka apo ta mewahaga.

Keliso a gawiya

18 U logaloga, houga sigasigana i geletai, ma lolowa o noonoli ipa
apo Keliso tu wigawiyena ina geletai, ma tamogi Keliso tu wigawiyena
gehouhi hoi hipuli he memae, uyahinei ta hanapugeya geka amaka
houga sigana i geleta. 19 Ma Keliso tu wigawiyena, ata bolu uyahinei
hi hauhopu, ma tamogi ega ata bolu dumana babana itapa ata bolu
dumana apo mitehi tata memae. Ma ega iyai gehouna, uyahinei hai
naena i laugeleteya naka ega galitiyei.
20 Ma taumi Alugo Woiyawa i besinanami po nugotuhu dumana
amaka o hanapugehi. 21 Ega omi winugoneina binei ma leta geka ata
himiliyahi, ma tamogi nugotuhu dumana amaka o hanapugeya po u
nugonugomi i lugiigili naka koyama ega ita gelegeleta nutuhu dumana
uyahinei. 22 Ma tauhi tu wikoyakoyama Yesu hi bowiyeya po hi pa, 'Yesu
tauna ega Besinana lawana.' Apo iyai ina ibaabani geka pitenana yaka

tauna Keliso tu wigawiyena po Kelisona Amana mitehi he ihinigigiyehi.
23 Babana inapa tam iyai Yaubada Natuna una wihinigigiyeya, apega
Amana mitehi ona memae. Ma inapa Natuna ona kawaimoineya yaka
tauna ma Amana mitehi o memae.
24 Taumi o nugobui wawala ma tuwega o noonoli, uyahina ona memae
yaka apo Yaubada ma Natuna uyahihi ona memae, 25 po yautu memewa-
hagana i palipaliwitumaganeya uyahita apo ina welemi.
26 Keliso tu wigawiyena ubeihi a'mgilumanehi po ega hina koyakoy-
amemi. 27 Ma taumi nugotuhu dumana amaka o hanapugeya, ba-
bana Yaubada Alugonei amaka i besinanami po a besinana uyahimi e
memae. Uyahinei ega ota nugoneya ipa lawa gehouna ina wiatatiyemi.
Ma Yaubada Alugonei nugotuhu atapuhi e inugotuhumi, babana naka
besinana dumana ma ega koyama. Uyahinei a wiatatiyana ona
wotagohi po uyahina ona memae ma ega ona nenehaleya.

Yaubada natunatuna tauta

28 Uyahinei u logaloga, Keliso uyahina ipa ona mewahaga po a houga
nei ina gelegeleta, ega ona ihinimaya ma ona kaoha a nei binei.
29 Yaubada ta hanapugeya tauna dumadumaluna uyahinei tauhi iya-
woi tu dumalu lawahi naka Yaubada natunatuna.

3

1 Amata a luhogala i lata duma uyahita uyahinei i kawainatuneta, po
ega a baha yawa ma natunatuna dumahi tauta. Uyahinei tu mehipuli
ega hita galena tuhagata babana Yaubada ega hita hanapugeya. 2 U lawa,
geka hougana Yaubada natunatuna tauta ma houga e nenei tauta apo
galenata iyowaka? Ta hanapugeya Keliso a houga geleta uyahina matata
apo ina buinihi po tauna galenana ta galena imahiyeya ma tauta ani
galenata ina buinihi po tauna galenana ta waya. 3 Uyahinei nugotuhu
lagona geka binei ta liyeuyeu meta po mei Keliso a yeuyeu.

Apapoe ta wihinigigiyehi

4 Ma tu apapoe atapuhi Yaubada a lugagayo he tutulagoni, babana
apapoe naka lugagayo tulagonana. 5 Ma ta hanapugeya Keliso lolowa
i nenei ipa ata apapoe ina hamaga halehi ma tauna ega kikina apapoe
uyahina. 6 Uyahinei inapa tauta Keliso mitehi ta memae ega apapoe ta
dewadewahi ma tauhi apapoe tu dewana Keliso ega hita galeya po ega
hita hanapugeya.
7 U logaloga, lawa ega hina koyakoyamemi, apo taumi iyawoi omi
dewa hina dumalu yaka taumi tu dumalu mei Keliso a dumalu. 8 Ma
tu apapoe tauhi Tomodulele a bolu, matababana odubo walihagana i
nei po amalai Tomodulele tauna tu apapoe. Uyahinei Yaubada Natuna
i geleta hoi hipuli po ipa Tomodulele a bagibagi ina bohoya. 9 Tauta
Yaubada uyahinei ta guniguni meta ega dewa apapoena ta dewedewena
gawahi, babana dewa wouna u nugonugota amaka i houni uyahinei
tauta Yaubada natunatuna ega emoemotana po dewa apapoena ta de-
wadewaya. 10 Yaka apo lawa ta galena tuhagahi iyawoi Yaubada natu-
natuna ma iyawoi Tomodulele natunatuna uyahina, babana Tomod-
ulele a bolu tauhi apega hai dewa hina dumalu, po apega walewalehihi
hina luhogalehi.

Ata lawa ta luhogalehi

11 Geka tuwegana hougana o nugonugobui wawala ma o nonoli ipa ata
lawa mitehi ta lauhogalena meta. 12 Ma ega ipa mei Keini naka pitenana,
babana Keini Tomodulele a bolu yaka walehina i uni po i hilage. Ma
awai binei? Matababana walehina a dewa i dumalu, ma tauna a
dewa i apapoe binei ma walehina i'mgenagenaliliyeni. 13 Uyahinei
walewalehiu, ega ona nugonugogohola apo tu mehipuli hina igawiyeta.
14 Iyowaka ma apo ta hanapugeya, hilage a tupo amaka ta damana
haleya po ta nae luyagohana a tupo uyahina? Babana walewalehita ta
lauhogalehi. Ma iyawoi tauhi ega luhogala u nugonugohi naka tauhi
yohola hilage a tupo uyahina he memae. 15 Apo iyai walehina ina
ihinigigiyeya yaka tauna tu'munugo ma ipa ona hanapugeya lawana
luyagohana memewahagana ega ita tuhagaya.
16 Ma luhogala amaka ta hanapugeya babana Keliso yautuna i palihaleya po i hilage ubeita. Uyahinei tauta gasi i linanata po yaututa ta palihalehi walewalehita ubeihi. 17 Inapa tu wigapola gehouna ina memae
ma walehina a gapola ma hagu ega ina weleweleya, nugote Yaubada
luhogalana tu wigapola u nugonugona ega ita memae. 18 U logaloga,
luhogala ega ipa gamotiyei ta bahebahena yababaya, ma ata wihaguhagu dumanei luhogala ta woogeleteya. 19 Uyahinei ta hanapugena meta
tauta a natunatu dumata po ega ta matomatouta Yaubada u matana.
20 Yaka ega tana pa, 'Moina tau Yaubada natuna?' Babana Yaubada ata
winugonugotuhu magomagouhi i hanapugehi po ata matoutahi apo ina
bohohi.
21 U lawa, inapa ata matouta ta wohouni apo ta nugomotu Yaubada
u matana. 22 Ma ata lupali uyahinei apo ina weleta babana tauna a
lugagayo ta iponawogogehi, po ata dewa u matana ubeihi i kaoha. 23 Ma
geka a lugagayohi, ipa Natuna Yesu Keliso gowana ta witumaganeya, ma
ata lawa ta luhogalehi, mei i bahebaheya pite. 24 Inapa a lugagayo ta
wootagohi naka tauna uyahina ta memae, ma tauna uyahita e memae.
Ma iyowai apo ta hanapugeya uyahita e memae? A dumalu naka
Alugona i weleta po uyahita e memae.

4

Yaubada Alugona ma palouma alugona apo ta galena tuhagaya

1 U lawa, apo lawa gehouna ina iatatiyana po ina pa, 'Nugotuhu
geka Yaubada uyahinei i nei,' ega ona itumaganeya, ma ona ludadani
Yaubada Alugonei bo palouma uyahinei, babana tu wibaabani koyakoyama hoi hipuli hi maga duma. 2 Ma Yaubada Alugona a wiatatiyana
ona hanapugena dumaya naka i baheya i pa, 'Yesu Besinana hoi hipuli
i wilawa hota.' 3 Ma alugohi apo Yesu hina bowiyeya, tamogi tauhi ega
Yaubada uyahinei, tauhi Keliso tu wigawiyena binei hi nenei amaka o
nonoli, tauhi naka hoi hipuli geka hougana he memae.
4 U logaloga, taumi Yaubada uyahinei o wawala mai, po alugo tapuhi
amaka o kadidili lagonihi, babana Alugo Woiyawa uyahita e memae i
kadidili lagona, ma alugo tu mehipuli uyahihi he memae hai kadidili
ega ita lata. 5 Ma tu mehipuli tauhi hipuli dewana binei he ibaabani
uyahinei tu mehipuli atapuhi hai baha hi nonoli. 6 Ma tauta Yaubada
uyahinei ta nei yaka Yaubada tu hanapugena ata baha he noonoli. Ma
tauhi Yaubada ega hita hanahanapugeya ata baha apega hina nonoli,
yaka ta hanapugeya tauhi alugo koyakoyama uyahihi e memae.

Yaubada a luhogala

7 U lawa, ataputa ta lauhogalena meta babana luhogala Yaubada
uyahinei i nei, po tauta tu luhogala yaka Yaubada i kawainatuneta po
tauta Yaubada ta hanapugeya. 8 Ma tauhi ega hita lauhogala naka
Yaubada ega hita hanapugeya, babana Yaubada a dewa luhogala. 9 A
luhogalana i wogeleteya Natuna uyahinei, naka Natuna tunawa hotana
i himila hopuniyai hoi hipuli po ipa luyagohana ina weleta. 10 Geka a
luhogala anona dumana tauta ega Yaubada tata lauhogaleya ma tamogi
i luhogaleta po Natuna i palihaleya ata apapoe ubeihi i witalaguyabena
meya. 11 Naka uyahina Yaubada a lunugotootogo uyahita i lata duma.
Uyahinei u lawa tauta emosi po emosi ipa ta lauhogalena meta. 12 Tauta
tu mehipuli ega houga gehouna Yaubada tata galeya, ma tauta emosi
po emosi ata luhogala uyahinei Yaubada apo ina melabenita po tauna
miteta po a luhogala anona uyahita ina lata.

13 Iyowai ma apo ta hanapugeya tauta uyahina ta memae, ma tauna
uyahita e memae? Babana Alugona i weleta. 14 Ma tauyai Yaubada
Natuna mataiyei to galeya po to kawamoineya to pa, ‘Amata Natuna i
himila hopuniyai hoi hipuli Tu wiluyagohanita.’ 15 Uyahinei apo iyai ina
kawamoineya po ina pa, ‘Ee, Yesu tauna Yaubada Natuna,’ yaka Yaubada
mitehi he memae. 16 Yaubada a luhogala uyahita amaka ta hanapugeya
po ta kawamoineya.

Yaubada a dewa luhogala; apo iyai luhogala dewana ina mimiyena
tagoya, yaka lawana Yaubada mitehi he memae, ma Yaubada tauna
uyahina e memae. 17 Uyahinei luhogala dewana uyahita ina lata duma
po Yaubada a iyeta luhetala uyahina ta nugokadidili babana hoi hipuli
ata memae mei Keliso a mae. 18 Ma luhogalata tepanei apega ta matouta,
babana ta hanapugena dumaya i luhogaleta po ega ta matomatouteya.
A libahibahi ta lowolowogeya babana a luhogala yohola ega tata hana-
pugena imahiyeya.

19 Ma ta lauhogaleya babana tauna i luhogala tahaya uyahita. 20 Apo
iyai ina baha ina pa, ‘Yaubada a luhogaleya,’ ma lawana walehina
ina ihinigigiyeya naka e ikoyakoyama, babana walehinana i galeya ma
ega ita luhogaleya, yaka ega emoemotata po Yaubada ina luhogaleya,
matababana Yaubada ega ita gagaleya. 21 Ma ata lugagayo Yaubada
uyahinei i pa, inapa tauna ta luhogaleya yaka walewalehita gasi ta
luhogalehi.

5

Witumagana uyahinei apo hipuli dewana ta kadidili lagoni

1 Apo Yesu ta witumaganeya po tana pa, ‘Tauna Besinana lawana,’
yaka tauta Yaubada natunatuna. Ma inapa Amata ta luhogaleya yaka
natunatuna gasi ta luhogalehi. 2 Iyowai ma apo ta hanapugeya Yaubada
natunatuna ta lauhogalehi? Babana Yaubada ta luhogaleya ma a
taniwaga ta wiponawogogehi. 3 Apo Yaubada ta luhogaleya yaka ta
wiponawogogeya po a taniwaga uyahita hina teyateya. 4 Tauta Yaubada
natunatuna yaka hipuli dewahi ta kadikadidili lagonihi. Awai uyahinei
ta kadikadidili? Ata witumaganagei. 5 Apo Yesu ta witumaganena
dumaya tauna Yaubada Natuna naka uyahinei apo hipuli dewana ta
kadidili lagoni.

Yesu ani limoinana

6 Yesu Keliso i wogeletana meya uyahita naka goilei bapatiso i waya
ma talana i kolokololo uyahinei. Ega goila tunawana uyahinei, ma goila
po gasi tala uyahihiyei. Naka binei ma Yaubada Alugona i limoineya,
babana Alugona a dewa hi dumalu duma. 7 Yesu ani limoinana ginouli
tonuga he memae, 8 naka Alugo, ma goila, ma tala, geka hai tonugahi
hai wiatatiyana emosi. 9 Inapa lawa hai kawamoina ta wotagohi, yaka
Yaubada a limoina Keliso binei ta wotagoya babana Yaubada tauna
i hanapu duma po Natuna binei i baheya. 10 Inapa tauna ta witu-
maganeya apo u nugonugota mayana ta waya, baha dumana tauna
Yaubada Natuna. Ma inapa ega tana itumaganeya yaka apo Yaubada
ta kawaikoyakoyameya, babana a wibaabani Natuna binei ega tata
witumaganeya. 11 Ma a limoina naka Natuna uyahinei luyagohana
memewahagana i weleta. 12 Apo iyai Yaubada Natuna mitehi hina
memae, lawana luyagohana amaka i tuhagaya ma apo iyai ega Yaubada
Natuna mitehi, tauna luyagohana ega uyahina.

Luyagohana tuwetuwenai binei

13 Omi leta geka a gilugilumiyahi ipa ona hanapugeya, ma inapa
Yaubada Natuna gowanei ona itumagana apo luyagohana tuwetuwenai
ona tuhagaya. 14 Apo ata lui Yaubada u matana ta hanapugeya yaka naka
Yaubada a nugotuhu ta wotagohi ata lupali uyahihi po apo ina nonolihi
awai po awai ta laupali ubeihi. 15 Uyahinei ata lupali atapuhi i nonolihi
yaka ta hanapugeya ata lupalihi anohi e weleweleta.
16 Apapoe gehouhi mihahi hilage, ma gehouhi eega, uyahinei inapa
tam iyai walehim a apapoe una galeya po apapoena ega ina lata naka
ega mihana hilage, ma tamogi tu apapoena binei una laupali Yaubada
uyahina po Yaubada om lupalina ina nonoli po walehimna ina wiluyago-
hani. Ma apapoe hai meiha hilage ega ubeihi ona laupali Yaubada
uyahina. 17 Powa atapuhi naka apapoe ma gehouhi hai meiha ega hilage
uyahina.
18 Ma amaka ta hanapugeya ipa apo Yaubada ina kawainatuneta yaka
ega ta wooapapoe, babana Yaubada a Natututuwoga e gagalena iteteta
po Tu apapoe apega ina wogodadanita. 19 Ma tauta ta hanapugena meta
Yaubada e inatuneta, tamogi tu mehipuli magomagouhi Tu apapoena
e tanitaniwagehi. 20 Ma gasi ta hanapugeya Yaubada Natuna amaka
i nei po nugonugota i liyayahi, po Yaubada a nugotuhu dumana ta
hanapugehi, babana tauta Natuna Yesu Keliso mitehi ta memae. Ma
Yesu tauna Yaubada dumana po tauna luyagohana tuwetuwenai ega
sigasigana i weleta.
21 U logaloga ona galena itete memi po ani witumagana powa uyahi-
hiyei ona lowogena memi.

2 Yoni

Wimaamala

1 Tau tu witaniwaga gehouna, ma tam keduluma Yaubada i inaganim
natunatum mitehi omi leta geka a gilugilumiyahi. Moina dumana a
luhogalemi. Naka pitenana tauhi gasi tahaya dumana tu wotagona hi
luhogalemi. 2 Matababana nugotuhu dumahi u nugonugota he memae
po nugotuhuhi uyahita hina mewahaga.
3 Uyahinei Yaubada Amata ma Natuna Yesu Keliso hai nugohegoyagei
po hai lunugootogogei po hai nugodumolagei ona memae anai duma-
lumi po anai luhogalami.

Yesu tuwegana ona womomota imahiyeya

4 A kaoha labatana babana natunatum gehouhi a tuhagahi tahaya
dumana he wootagoya mei Amata e tanitaniwageta pite. 5 Keduluma,
geka a palipaliwelem, ega taniwagana wouna po apo a paliwelem, ma
hougana u nugonugobui wawala ma taniwagana u hanapugeya ipa
emosi po emosi ta lauhogalena meta. 6 Luyogala anona gegeka naka
Yaubada a taniwaga ta wootagoya, babana taniwaga odubona amaka u
hanapugeya ipa luhogala mamaenei ta memae.
7 Ma tu wikoyakoyama boluhi hoi hipuli hi geleta po Yesu Besinana
lawana he bowibowiyeya he pa, 'Ega ita wilawa hota.' Tauhi iyawoi geka
pitena he ikoyakoyama tauhi Keliso tu wigawiyena. 8 Tu wikoyakoyama
uyahihiyei ona galena itete memi. Inapa ona wotagohi apo omi bagibagi
mihahi apega ona tuhaga imahiyehi. 9 Tauhi iyawoi Keliso hi nehaleya
yaka a wiataiyana ega hita wotagoya, tauhi gasi Yaubada hi meliya
haleya. Ma inapa Keliso a wiatatiyana ona womomota imahiyehi yaka
naka Amata Natuna mitehi uyahimi he memae. 10 Inapa lawa gehouna
ina wileta po wiatatiyana tapuna ina welewelemi ega ona kaoheya po
ipa ina nenehi omi numa uyahina po ona maamali, 11 meka po apo a
bagibagi powa uyahina ona wohaguya.

Baha anani kokoe

12 Ginouli magomagouhi u nugonugou he memae ipa ubeihi
an'omgiluma nehi ma amaka, babana nugonugou ipa a nehi uyahimi
po taumi ma tau ta wibaabani gogona, ma ta kaoha gogona.
13 Walehim tauna Yaubada i inagani natunatuna hai wimaamala
uyahim.

3 Yoni

Wimaamala

1 Tau tu witaniwaga gehouna, ma leta geka a gilugilumiyahi tam tulau
Gaiyasi uyahim. Moina dumana a luhogalena dumam.
2 Tulau, a laupali Yaubada uyahina kamnam a dewadewa po ipa
dewadewa una tuhagaya mei Alugom i memeimahi pite. 3 A kaoha duma
babana lolowa walewalehita gehouhi hi nei uyahiu po om dewadumalu
binei hi paliweleu, babana mamae dumalunei e nenae. 4 Geka pite
tuwega naka u ani kaoha, babana u logaloga memae dumadumalunei
o nenae.

Ata tu hagu po ata gawiya ubeihi

5 Tulau, hougana walewalehita hi weluweludadana om meyagai
uyahina ma om wihaguhagu binei naka dewana om witumagana i
wogeleteya. 6 Naka lawahi o haguhaguhi ubeihi tu tapalolo uyahiyai hi
deedeya. Uyahinei hougana walewalehita hi nenehalem ma dumalugei
hagu u welehi hai kadau binei. 7 Tauhi Keliso gowanei hi kadakadau wi-
iwila nae ma hagu ega hita tuhagaya tu meuputa uyahihiyei. 8 Uyahinei
tauta i linanata po lawa geka pitenana ta haguhi po magomagouta ta
witubagibagi gogona Yaubada binei.
9 Leta odubona a gilugilumiyahi omi bolu uyahimi. Ma u hayami
Diyotapa i luhogaleya ipa tauna tunawana ina tahatahaemi yaka u
taniwaga i guduhi. 10 Ma ega tunawau i iyalutugeu ma walewalehita
ega ita kaohehi ma tu tapalolo i hauhopunehi babana walewalehita hi
ihaguhaguhi binei. Inapa houga awai a geletahi apo a dewana binei ta
wibaabani.
11 U lawa, dewa apapoehi ega ona itutupoganehi ma dewa dewade-
wahi ona wotagohi. Tu dewadewa Yaubada uyahinei hi nei ma tu
apapoe Yaubada ega hita hanapugeya. 12 Ma Demitiliya lawa dewadewa
dumana. Lawa magomagouhi hi baheya, ma hai bahana naka baha
dumana ma tau gasi a baheya naka pitenana po amaka o hanapugeya
naka tau tu limoinena.

Baha anani kokoe

13 Ginouli atapuhi he memae ma a luhogaleya ipa ubeihi an'omgiluma
ma amaka, 14 babana ega daona ma apo a nehi po taumi ma tau ta
wibaabani gogona.
15 Ata lawa geka hota hai wimamala uyahim. Ma ata lawa atapuhi
naka hota uyahihi u wimaamala una paliwelehi. Yaubada a nugodu-
mola ina melabenimi.

Yuda

Wimaamala

1 Tau Yuda, Yesu Keliso a tu bagibagi ma walehiu Yamesa.

Geka omi leta a gilumiyahi taumi Yaubada Amata i inaganimi uyahimi, babana i lunugotootogogemi ma Yesu Keliso e gagalena itetemi.

2 Yaubada a lunugotootogo ma a nugodumola ma a luhogala hina melabenimi.

Tu wiatatiyana powa

3 U lawa, a luhogaleya ipa ata luyagohana binei an'omgiluma nehi ma tamogi ega emoemotana, babana amaka wiatatiyana tapuna i geleta u hayami uyahinei geka omi letana uyahina ipa omi ututu a lawi po ipa ata ani witumagana binei ona towolo kadidili. Matababana ata ani witumagana Yaubada a wiwoiyawa uyahita amaka i houna liligeya. 4 Winugonugotuhu powa i gelegeleta uyahimi babana tu apapoe gehouhi hi koyamemi po hi lui tu witumagana omi bolu uyahina. Tauhi ata Guyau emosi hota Yesu Keliso Tu wasawasa hi wihinigigiyeya po a lunugotootogo binei hi ibaabani koyakoyama hi pa, 'Yaubada e palipaligigilita yaka emoemotata po gobu tahayana ta wotagoya.' Tauhi mayau alalatana apo hina wialoni binei ma odubona Yaubada i giluma hopuneya babana hi wihinigigiyeya.

5 Uyahinei geka bahahi ona inugonugotuhugehi po u nugonugomi hina lumadamadaga imahiyehi. Ma a inugohepa memi naka Yaubada odubona a bolu i wiluyagohanihi po Isipitagei hi hopu ma u mulina gehouhi ega hita itumaganeya i unihi. 6 Tu winoyanoya mi yadena ona nugotuhuhi, odubona tauhi tunawahi hi wohepena mehi po hai ani mae hi nehalehi, ma Yaubada i panihi po i houna hopunehi tupo uguguwana uyahina po noka hotanana hina memae a sigana houga libahibahi iyetana ina geleta. 7 Yaka Sodom ma Gomola u liyaliyahi dobu gehouhi hi memae ona nugotuhuhi. Tauhi matamaga dewana po dewa buubuuwa gehouhi uyahihi hi palipalihalena mehi, uyahinei Yaubada i liyababahi mayau ebebala ega sigasigana uyahinei yaka wiatatiyanana geka uyahinei ta galena tuhaga ma apapoe ta lowo haleya.

8 Naka pitenana tu apapoehi hai wiatatiyana apapoehi luboniyei he nenei naka matamaga ma tanitaniwaga he ihinigigiyehi, ma yada tu miyena diidigahi he idibogihi. 9 Ma tu winoyanoya mi yadena hai taniwaga Maikeli odubona Tomodulele mitehi hi igamogahigahi Mose hinina hilahilagena binei, po Maikelina ega Tomodulele ita widibogi, ma geka pite i baha i pa, 'Guyau apo ina paliyem.' 10 Ma tauhi tu apapoehi hai winugoneina binei Yaubada a tu winoyanoya he idibogihi babana tauhi mei gamogamo po hai kamna he wootagohi yaka tunawahi he iapapoe mehi.

11 Tauhi hi winugotootogo duma babana Keini a omunugo tahayanei he nenae, ma hai wigapola ubeihi ma he dewadewa yabayababa po mei Balama odubona i dewadewa yabayababa, ma apo apapoe hina wialoni babana Yaubada a taniwaga he ihinigigiyeya mei gasi Kola odubona Mose a taniwaga i ihinigigiyeya po i hilage.

12 Houga tapalolo omgogonana yaniyanina o dewadewaya, ma tu
apapoe hi lui mahi po omi am he iapapoeya, po ega hita ihinimaya.
Nugonugohi ipa tunawahi hin'omhiyougo. Galenahi mei yaloi i wigahu
ma tamogi togowa e yoyogehi po ega ita atatuna po mei mayau a houga
ugo ma tamogi ega anohi, uyahinei apo hina tala halehi po hina hilage
imaimahi. 13 Ma galenahi mei ududu baneihi nudanuda anai pulopu-
lona e ihulu geleteya. Galenahi mei ubona apo hina ineneyabayababa
po uguwa a tupo uyahina hina mewahaga.
14 Odubona Adam a houga u mulina ma i nei po Enoka uyahina
naka hapa magouhi 7, Enoka i bahabaha piko tu apapoe ubeihi i pa,
'Ona galeya Guyau tu wiwoiyawena tausana wabihaga mitehi he nenei,
15 ipa lawa atapuhi ina taniwagehi hai dewa apapoehi ubeihi. Apo ina
libahibahihi babana hai dewa apapoehi po hai kawaiapapoe atapuhi
Yaubada uyahina binei.' 16 Tu apapoe lawahi hoi widibodiboga hi gae po
hoi palihopuhopunana hi gae. Tauhi hai kamna apapoehi he wootagohi
ma he nugonugogegae. Tauhi hai lawa uyahihi he launugotootogo
koyakoyama gapola ubeihi.
17 Ma tamogi u lawa, ata Guyau Yesu Keliso a tu wituwetuwega hai
baha ona nugotuhuya 18 hougana hi pa, 'Houga anani kokoe uyahina
lawa gehouhi apo dewa dumadumaluhi hina lauguyoguyougehi ma
hai kamna apapoehi uyahihiyei apo hina nenae.' 19 Tu apapoe hipuli
dewahi he wootagohi po uyahinei tu witumagana omi bolu hi kahaya
babana Alugo Woiyawa uyahihi ega ita memae.
20 U lawa, nugote omi witumagana waiwoiyawanei ona wogomemi
po ona towolo kadidili ma Alugo Woiyawa a nugotuhugei ona laupali
Yaubada uyahina. 21 Ma Yaubada a luhogala ubeita ona womomohi po
ona iotonana houga awai apo ata Guyau Yesu Keliso a lunugotootogogei
luyagohana memewahagana ina weleta. 22 Ma ata lawa gehouhi ega
hita itumagana imahi ona lunugotootogogehi. 23 Lawa gehouhi dobu
ebebalana u liyaliyana he memae ona halohi. Ma lawa gehouhi ona
launugohegohegoyehi a matoutami po hai luhogala apapoehi mei luilui
gobugobuna ona wihinigigiyehi.

Baha wigiyana

24 Yaubada ta wotalagiyeya babana emoemotana apo ina galena
iteteta po ega ta pipeu ma ina nae po a siga houga u matata ina
weluwinita a dobu didigana uyahina ata dewa anai dumadumaluhi po
apo ta kaoha labatana. 25 Yaubada Tu wiluyagohanita ta wotalagiyeya
ata Guyau Yesu Keliso gowanei babana tauna a diidiga po a wasawasa
po a manini po a taniwaga odubo walihagana po amalai po houga he
nenei apega hina kokoe. Moina.

Yaubada a wogeletana

1 Buka geka uyahina Yaubada noyana i wogeleteya Yesu Keliso
uyahina po ipa Yesu a tu bagibagi tauta ina wiatatiyeta po ta hanapugeya
houga kikina ma apo awai hina geleta yaka Yesu a tu winoyanoya i
himiliyai tau a tu bagibagi Yoni uyahiu po ipa a wipaliweleneya. 2 Tau
Yoni ginouli geka atapuhi amaka a galehi yaka a palipaliwelemi Yaubada
a baha po Yesu Keliso tuwegana. 3 Ona kaoha tu'mhiyawa po tu lunonola
ipa geka bahapiko gilugilumana ona wotagoya babana houga amaka i
tuliyaliyata.

Wimaamala bolu magouhi 7 uyahihi

4-5 Tau Yoni, omi pepa a gilumiyahi tu witumagana bolu magoumi 7
Asiya u hinena o memae.

Yaubada odubo walihaga uyahinei i nei po amalai, po houga he nenei
uyahihi e memae, ma Alugona tupo magouhi 7 tauhi Yaubada anani mae
wasawasana u naona he towotowolo ma Yesu Keliso tauna tu limoina
dumana tauna hilage uyahinei i towolo tahaya po hipuli wasawasahi
hai Guyau. Hai tonuga gegekahi hai lunugotootogo ma nugodumola
uyahimi.

Yesu Keliso tauna i lunugotootogogeta po talanei ata apapoe i oga
halehi, 6 po uyahinei i wiwawalita po tauta a tu wiwasawasa po a tu
witalaguyaba Yaubada Amata uyahina. Yaka Yesu ta wootalagiyeya
babana a wasawasa po a kadidili memewahagana. Moina.

7 Ona galeya, apo yohola yaloigei ina hopu mai
po lawa magomagouta matatiyei ta galeya
ma tu wihiniwiyuwana apo gasi hina galeya
ma tu mehipuli tupo atapuhi uyahihi he memae apo hina nugodubu
po u matana hina tou bahabaha.
Naka moina apo ina geleta.

8 Guyau Yaubada a baha i pa, 'Tau tu kadidili dumana, tau ani wawala
po ani kokoe. Houga odubona po amalai po houga he nenei uyahihi a
memae.'

Keliso galenana

9 Tau walehimi Yoni, amaka ta wibolu emosi Yesu Keliso uyahina
taumi po tau, uyahinei tan'omtaibagibagi wiyuwa po witai uyahihi
Guyau anani taniwaga binei. Tau Yaubada a baha a guuguyeya ma
Yesu Keliso tuwegana binei hi paniu po Patimo bonabonana uyahina
a memae. 10 Guyau a iyeta uyahina Alugo Woiyawa uyahiu mayana
a waya ma baha baneina gehouna a noonoli mei himogo u muliu i
ibaabani 11 i pa, 'Awai u gagalehi una giluma hopunehi po pepa pilipilina
una himili tu witumagana hai bolu magouhi 7 uyahihi. Naka dobuhi
Epeso, Simuna, Pegamum, Tayataila, Sadisa, Piladepiya, Leodisiya.'

12 Ega yaka a pa iyai uyahiu e ibaabani po a luhagawileu po ipa
a galeya, yayata ani hounahi magouhi 7 a galehi gole uyahihiyei hi
dewahi. 13 Ma u tipolihi lawa gehouna a gagaleya galenana amaka mei
Lawa Moinana, a luilui daodaona i hopu po u aena, ma a dagilolo gole.
14 Ma unununa apala wakekena mei kehoi, ma matana ani galenahi
mei mayau alalatana. 15 Ma aena namalana mei pawasi ebebalana

ma ponana mei tapatapana gololona. 16 Ma ubona magouhi 7 awala
hinebawanei i wohepahi ma u gamona kwasikwasi mena luwaluwaga
komkomna i lugeleteya ma tepana galenana mei kabudala a wimata-
tona.
17 A galeya ma u aena a guli hopu po a lauhilageu. Ega yaka awala
hinebawana uyahiu i houni ma i baha i pa, ‘Ega una matomatouta tau tu
tahaya po tu wimuli. 18 Una galeu tau lolowa a hilage ma a luyagohana
meme po a memae houga tuwetuwenai. Tau hilage taniwagana po
hiyoyowa matetana ani’mhoena a womomohi.
19 ‘Geka hougana ginouli u gagalehi ubeihi un’omgiluma amaka hi
wawala ma houga he nenei hina lugeletehi. 20 Geka ubonahi magouhi
7 u gagalehi u awala hinebawau po yayata ani hounahi magouhi 7 u
gagalehi naka anohi hi wipilipili duma, yaka apo uyahim a liyayahi.
Ubona naka tu winoyanoya, ma tu winoyanoyahi tauhi omi tu galena
itete. Ma yayata ani hounahi naka tu witumagana omi bolu magoumi 7.’

2

Mi Epeso hai tuwega

1 Lawana i baha mai uyahiu i pa, ‘Tu witumagana boluhi u Epeso he
memae hai tuwega una gilumi po hai tu winoyanoya una paliweleya una
pa,

Baha geka he nenehi tau uyahiugei ubona magouhi 7 awala
hinebawaugei a womomohihi, ma yayata ani hounahi magouhi 7 u
tipolihi a lautowolo nae uyahiugei. Tau u wipaliwelena uyahimi a pa:
2 Amaka a hanapugemi omi bagibagi a lata po omi omtaibagibagi
ubeihi o kadidili po lawa apapoe o wihinigigiyehi po tu wituwetuwega
koyamahi tau biugei o ludadanihi po hai koyama o hanapugehi.
3 Ma omtaibagibagi o hanapugeya uyahinei bagibagi baneihi po wite-
witeihi uyahihi ega ota tapiya, tau gowau binei.
4 Ma tau ginouli gehouna uyahimi a gagaleya ega ita dewadewa,
babana lolowa o luhogalena dumau ma geka hougana o peu po amaka
o wohouna. 5 Yaka omi peu binei ona winugonugotuhu imahi ma ona
nugobui po ona bagibagi imahi mei lolowa. Ma inapa ega ona nugobui
apo a nehi uyahimi po omi yayata ani hounana a wihaleya. 6 Ma a
hanapugemi ginouli dewadewana gehouna uyahimi naka Nikoletana
hai dewa apapoehi o wihinigigiyehi mei tau gasi naka pitena.
7 Ma inapa taumi iyawoi anai tanigami yaka Alugo Woiyawa a baha
tu witumagana bolumi ona nonoli. Ma taumi iyawoi ona kadidili
yaka apo luyagohana mayouna ugona Yaubada a tano dewadewana
uyahina e memae a welemi.’

Mi Simuna hai tuwega

8 Lawana i baha meme uyahiu i pa, ‘Tu witumagana boluhi u Simuna
hai tuwega una gilumi, po hai tu winoyanoya una paliweleya una pa,

Baha geka he nenehi tau tu tahaya po tu wimuli uyahiugei. Tau
amaka a hilage po a towolo meme po a yautuwe a memae. Tau geka a
ibaabani a pa:
9 Amaka omi wiyuwa a hanapugehi po omi widayadayabu. Ma ipa
ona hanapugeya omi wasawasa tau u matau. Ma lawa gehouhi hi
igowena mehi mi Yudeya hai bolu ma eega tauhi Tomodulele a bolu,
uyahinei he palipaliwinamemi. 10 Ega ona matomatouta apo inapa

ginouli awai binei ma wiyuwa ona tuhagaya naka apo Tomodulele
ina ludadanimi po gehoumi hina panimi po hoi numa panipani hina
hounimi, ma tamogi omi witeihi naka mei iyeta magouhi 10 ubeihi.
Ma ona towolo kadidili po a siga hilage yaka apo omi meiha yautu
memewahagana a welemi.'
11 Ma inapa taumi iyawoi anai taniganami yaka Alugo Woiyawa a
baha tu witumagana bolumi ona nonoli. Ma apo taumi iyawoi ona
kadidili yaka apega hilage wilugana ina wiapapoenimi.

Mi Pegamum hai tuwega

12 Lawana i baha meme uyahiu i pa, 'Tu witumagana boluhi u Pega-
mum he memae hai tuwega una gilumi po hai tu winoyanoya una
paliweleya una pa,
Baha geka he nenehi tau uyahiugei u kwasikwasi mena luwaluwaga
komkomna a ibagibagi. Tau uyahimi a ipaliwelena a pa:
13 Amaka a hanapugemi tupo naka uyahina o memae Tomodulele
anani taniwaga. Ma tamogi o witumagana po ega ota bowibowiyeu.
Ma hougana tu kawamoineu dewadewana Anitipasa hi laihilageni
omi dobu uyahina, taumi o towolo kadidili.
14 Tamogi omi dewa gehouhi ubeihi ega ata kaoha, babana gehoumi
omi dewa mei Balama. Tauna lolowa Balaki i wiatatiyeya po mi
Isalaela ani peu hi wotagoya po talaoloto hi witumaganeya po ani-
ani hi yamweleneya po hi anani ma hi matamatamaga. 15 Naka
pitenana gehoumi Nikoletana hai wiatatiyana apapoehi o wootagohi.
16 Uyahinei geka hougana omi apapoe uyahihiyei ona nugobui. Ma
inapa ega apo houga kikina ma a nehi po a wigawiyemi kwasikwasi
gamougei e gelegeleta uyahinei.
17 Ma inapa taumi iyawoi anai tanigami yaka Alugo Woiyawa a baha
tu witumagana bolumi ona nonoli. Ma apo taumi iyawoi ona kadidili
yaka aniani yadei gowagowadana a welemi. Ma emosi po emosi
uyahimi apo gaima wakewakekehi a gutaya, ma gaimahi uyahihi naka
gowami wouhi he memae, naka ega iyai gehouna emoemotana po ina
hanapugeya ma iyai tauna tu tama tunawana apo ina hanapugeya.'

Mi Tayataila hai tuwega

18 Lawana i baha meme uyahiu i pa, 'Tu witumagana boluhi u Tay-
ataila, hai tuwega una gilumi po hai tu winoyanoya una paliweleya una
pa,
Baha geka he nenehi naka tau Yaubada Natuna uyahiugei, tau
matau galenana mei mayau ebebalana, ma aeu mei pawasi namana-
malina. 19 Geka tau u wipaliwelena uyahimi a pa:
Omi bagibagi po omi luhogala po omi witumagana po omi wipon-
awogo po omi omtaibagibagi, amaka a hanapugehi geka hougana a
hanapugemi o wobagibagi duma ma lolowa eega.
20 Ma ginouli emosi hota binei ega ata kaoha, babana wawine
gowana Yesabeli ega ota wihinigigiyeya. Ma tauna i bahena meya i pa,
tu bahapiko. Ega tauna ma e ikoyakoyama. Matababana wawine naka
u tu bagibagi i wiatatiyena powahi po he matamatamaga ma i niyehi
talaoloto uyahina po he itumagana ma a yam tupona he anani. 21 Naka
wawinena a gaogao amaka a weleya po ipa apapoe uyahinei ina nu-
gobui ma ega ita luhogaleya. 22 Uyahinei apo totogo a weleya po iyawoi

tauhi mitehi hina matamatamaga yaka apo wiyuwa baneina hina tu-
tuhagaya, apo hai dewa apapoehi uyahihiyei ega hina nugobui yaka.
23 Ma natunatuna apo a lihilagenihi po tu witumagana bolumi ona
hanapugeu, tau lawa atapumi omi winugonugotuhu magomagouhi a
hanapugehi po atapumi apo a wimihemi awai po awai o dewadewahi
omi bagibagi apapoehi po dewadewahi uyahihiyei. 24 Ma taumi mi
Tayataila Yesabeli a wiatatiyana ega ota wootagoya po Tomodulele a
bagibagi hinehi ega ota hanapugehi yaka apega lugagayo gehouna a
welemi, 25 tamogi ona towolo kadidili omi witumagana uyahina po a
siga a gunawilena meu.
26 Ma apo taumi iyawoi ona kadidili po u nugotuhu ona dewade-
waya ina nae po ani kokoe uyahina yaka apo taniwaga a welemi po
tupo atapuhi ona taniwagehi mei Amau taniwaga i weleweleu pite.
27 Mei Buka gilumana i pa,
“A taniwaga ina kadidili po lawa ina taniwagehi
mei kodila pawapawasi uyahinei walata ta lauhedali.”
28 Ma apo ubona malatomtom a welemi. Ma inapa taumi iyawoi
anai tanigami yaka Alugo Woiyawa a baha tu witumagana bolumi ona
nonoli.’

3

Mi Sadisi hai tuwega

1 Lawana i baha meme uyahiu i pa, ‘Tu witumagana boluhi u Sadisi
hai tuwega una gilumi po hai tu winoyanoya una paliweleya una pa,
Baha geka he nenehi tau uyahiugei tau Yaubada Alugona tupo
magouhi 7 uyahiu e memae ma ubona magouhi 7 tau a womomohi.
Tau geka a ipaliwelena uyahimi a pa:
Omi bagibagi amaka a hanapugehi ma lawa he hunehunemi ipa ota
dewadewa duma ma tamogi ega kikina ota dewadewa babana taumi
tu tapitapiya lawami. 2 Yaka taumi omi witapitapiya uyahinei ona
kadidili meme Yaubada a hanapu habuluna u nugonugomi e memae
ona wilataya po ega ona tapitapiya duma. Babana a hanapugeya omi
bagibagi Yaubada u matana ega hita dumalu imahi. 3 Odubona amaka
hi wiatatiyemi po o nonoli yaka ona nugotuhuya ma ona wiponawogo
po ona nugobui. Ma inapa ega omi witapitapiyagei ona kadidili meme
yohola apo a nehi po a laigoholimi mei tu danene ega ota hanapugeya
iyeta awai apo a nehi uyahimi. 4 Taumi mi Sadisi gehoumi omi luilui
hi yeuyeu yaka apo yohola taumi ma tau po ta negogona ata luilui
wakewakekehi yawa babana taumi i linanami. 5 Naka pitenana apo
taumi iyawoi ona kadidili yaka taumi apo a luilui wakewakekena ona
luiya po apega gowami a hoehoe haleya yautu bukana uyahina ma apo
gowami a hiyahiyawihi Amau u matana po a tu winoyanoya u matahi.
6 Ma inapa taumi iyawoi anai tanigami yaka Alugo Woiyawa a baha tu
witumagana bolumi ona nonoli.’

Mi Piladepiya hai tuwega

7 Lawana i baha meme uyahiu i pa, ‘Tu witumagana boluhi u Pilade-
piya hai tuwega una gilumi po hai tu winoyanoya una paliweleya una
pa,
Baha geka he nenehi tau woyeuyeu hotau, po dumadumaluwe
uyahiugei ma tau gasi Dawita a gudu ani’mhoena u nimau e memae

apo gudu a hoeya ega emoemotana po iyai ina guduya ma apo a
guduya yaka apega iyai ina hoeya. 8 Tau geka a ipaliwelena uyahimi a
pa:

Omi bagibagi amaka a hanapugehi ma a hanapugeya omi kadidili
ega ita lata ma tamogi u baha o wotagohi ma ega ota bowibowiyeu.
Amaka mateta a hoeya u matami, po ega emoemotana iyai gehouna
ina guduya. 9 Tomodulele a bolu apo a liyababaya babana hi koyama
po hi pa, tauhi mi Yudeya po he palipaliguyoguyougemi yaka apo
a weluwinihi po hina nei u matami po hina polou, po atapuhi hina
hanapugeu tau a luhogalemi. 10 Apo yohola houga witai ina gelegeleta
hoi hipuli lawa atapuhi a ludadanihi ma taumi houga witai uyahina
apo a galena itetemi babana u baha o wiponawogogeya po biugei
omtaibagibagiyena memi.

11 Kikina ma apo a nehi, ma omi witumagana ona womomohi po ega
tu apapoe gehouna uyahimiyei unuhau waimihana ina wiwihaleya.
12 Ma apo iyawoi ona kadidili yaka a taniwagemi po ona wiogola u
Yaubada a numa dalabu binei po ega ona nenehaleya ma uyahimi
apo u Yaubada gowana a gilumi po u Yaubada a dobu uyahina ona
mae, naka dobu Yelusalem wouna yohola apo yadei ina hopu mai
u Yaubada uyahinei. Ma uyahimi gowau wouna a gilumi. 13 Ma
inapa taumi iyawoi anai tanigami yaka Alugo Woiyawa a baha tu
witumagana bolumi ona nonoli.'

Mi Leodisiya hai tuwega

14 Lawana i baha meme uyahiu i pa, 'Tu witumagana boluhi u Leo-
disiya, hai tuwega una gilumi po hai tu winoyanoya una paliweleya una
pa,

Baha geka he nenehi tau uyahiugei tau tu limoina dewadewau po
lawa hi kawamoineu. Tau Yaubada a wiwiwala tu wawaliyena yaka a
ipaliwelena uyahimi a pa:

15 Omi bagibagi amaka a hanapugehi, ega wipoya po ega wayau ma
u tipolina o memae yaka o lauluwaluwaga. 16 Taumi o lauluwaluwaga
po ega dagihami uyahinei apo tau gamougei a howena halemi.
17 Taumi o pa, "Tauyai tu wasawasa po to wigapola yaka ginouli
atapuhi emoemotiyai," ma ega ota hanapugeya taumi o nugonugo-
dubu po o inugootogo babana nugonugomi hi widayadayabu po
matami hi keke po a kowakowami. 18 Uyahinei a paliwelemi apo
uyahiugei gole dewadewahi ona gimala po ona wiwasawasa ma luilui
wakewakekehi ona gimala po ona luinihi po omi wikowakowa ega ona
ihinimaeni, ma mulamula ona gimalehi po matami ona mulamulahi
po hina lugiigilihi.

19 Ona hanapugeya taumi iyawoi a luhogalemi po wiyuwa ma
wihinigigiyana uyahihiyei a iatatiyemi yaka ona nugobui po ona
kadidili. 20 Ona lautanigana imahi, omi mateta uyahina a towotowolo
ma a ilulougo. Ma inapa tam iyai ponau una nonoli yaka gudu
una hoeya ma a lui mahi om numa u hinena po tam ma tau ta
wiheliheliyam po ta am gogona.

21 Ma apo iyai tauna ina kadidili yaka a weluwaya po mitehi u ani
mae wasawasa uyahina to tugula po to taniwaga gogona. Mei tau a
kadidili po Amau anani mae waswasana uyahina mitehi to tugutugula

pite. 22 Ma inapa taumi iyawoi anai tanigami yaka Alugo Woiyawa a
baha tu witumagana bolumi ona nonoli.’

4

Yada tu miyena Yaubada uyahina he polopolou

1 Naka ginoulihi u mulihi ma a itotolana po mateta hoehoena hoi
yada a galeya. Ma lolowa lawa ponana a nonoli mei himogo i baha
meme uyahiu i pa, ‘Una gei po a wiatatiyem po apo houga he nenei
awai hina gelegeleta tam una galehi.’ 2 Mala emosi Alugo Woiyawa
a kadidili mayana a waya, uyahinei taniwaga gehouna hoi yada a
gagaleya anani mae wasawasana uyahina i tugutugula. 3 Ma Galenana
i namanamali ma a gagaleya mei gaima diidigahi ebalahi. Ma ani
mae wasawasana hulele a wiidaidaga i towolo wiiwileya. 4 Ma ani
mae wasawasa magouhi 24 hi mewiiwileya ma ani tugulahi emosi po
emosi uyahihi tanitaniwaga hi tugula hai kaleko wakewakekehi ma hai
unuhau gole unubolihi hi hounihi. 5 Ma ani mae wasawasana u tipolina
ginouli gehouna i gelegeleta namanamalina ma gololona mei palele. Ma
ani mae wasawasa u naona lampa magouhi 7 hi lauhelehelele, naka
tauhi Yaubada Alugona tupo magouhi 7. 6 Ma ani mae wasawasana u
naona ginouli gehouna i namanamali mei dumola dewadewana boga u
tepana, galenana mei hilo ma i lugiigila imahiyena dumaya.

Ma ani mae wasawasa u liyaliyana mimituwa wohepali hi towolo
wiiwileya ma matahi upuhi po yapahi hi hogohi. 7 Mimituwa gehouna
galenana mei laiyoni ma wiluwagana mei bulumakau ma witonugana
tepana galenana mei lawa, ma wiwohepalina galenana mei magisubu
ina lupalupa. 8 Ma emosi po emosi apapehi magouhi 6 ma apapehihi
uyahihi mata hi wihogohi apapehi tepahi po gaboulihi. Ma houga
magomagouna iyeta po uguwa he ibaabani he pa,
‘Waiwoiyawam, Waiwoiyawam, Waiwoiyawam.
Guyau Yaubada Tu kadidili,
Tam odubona po amalai po houga he nenei uyahihi e memae.’
9 Ma tauna Tu metuwetuwenai anani mae wasawasa uyahina i duhuna
ma houga magomagouna geka mimituwahi he lulougo ma he woota-
lagiyeya ma he iyateyateya ma he imaamala uyahina, 10 houga mago-
magouna geka mimituwahi he ibaabani ma tanitaniwaga magouhi 24
he polopolou hopu meme tuwetuweneina tauna anani mae wasawasa u
matana he polou po he wotalagae. Ma hai unuhau wasawasahi ani mae
wasawasa u matana he huhouna hopunehi ma he ibaabani he pa,
11 ‘Tam i Yaubada po i Guyau,
i linanam to wotalagiyem ma to wiyateyatem,
ma om taniwaga una tuhagaya
babana tam om maninigei ginouli atapuhi u wiwawalihi,
tunawam om nugotuhugei u wiwawalihi po amalai he memae.’

5

Buka numunumulana, ma Sipi Natuna

1 Ega yaka tauna ani mae wasawasana uyahina i tugula ma a gaga-
leya awala hinebawanei pepa numunumulana i wogowogoya giluma u
hinena po u upuna, ma pepana hi lautami lugagayo magouhi 7. 2 Ma
tu winoyanoya kadikadidilina gehouna a gagaleya ma i otu labatana i

pa, ‘Iyai i linanaya apo geka pepana lutamina ina lupena haleya ma ina
lagahi.’ 3 Ma ega iyai gehouna hita tuhagaya hoi yada bo hoi hipuli bo
u hiyoyowa po ipa apo gulawahi ina lupenihi ma bukana hinena ina
galeya. 4 Ega yaka a tou duma babana ega iyai gehouna a linanaya ipa
pepana lutamina ina lupena halehi ma hinena ina galeya. 5 Ega yaka
tanitaniwagahi uyahihiyei lawa gehouna i baha mai uyahiu i pa, ‘Ega
una tutou babana laiyoni Yuda a gugunigei amaka i kadidili po apo
gulawa lutamina magouhi 7 ina lupena halehi ma pepana ina lagahi po
ina hiyawi, tauna Dawita goga mulina.’
6 Ma ani mae wasawasa u tipolina Sipi Natuna a gagaleya mimituwa
magouhi wohepali u tipolihi i towotowolo po gasi tanitaniwagahi u
tipolihi, ma Sipina Natuna galenana mei lawa hi laihilageni. Ma donana
magouhi 7 ma matana magouhi 7, naka matahi Alugo Woiyawa hipuli
atapuna uyahihi e itotolana. 7 Ma Sipina Natuna i nae po pepa i waya
tauna ani mae wasawasa uyahina i tugutugula u awala hinebawana
8 i waya ma mimituwahi po tanitaniwagahi hi polou hopu Sipi Natuna
uyahina ma emosi po emosi hai gita ma hai gaeba gole. Ma gaebahi u
hinehi dadi dimudimumuna hi apuya, naka Yaubada tu wiwoiyawena
hai lupali e gegae uyahina. 9 Ma lougo wouna hi lawi hi pa,
‘Tam i linanam po naka pepana una waya,
ma i linanam po lutamihi una lupenihi
babana amaka hi wihilagenim
po talamgei lawa u wimihehi Yaubada binei.
Ma apo bolu po bolu, pona geha po pona geha,
ma guguni po guguni, ani taniwaga po ani taniwaga atapuhihi
uyahihiyei una wimihehi.
10 Tam u wiwawalihi po om ani taniwaga uyahina hina witutalaguyaba
ata Yaubada binei
po gasi hoi hipuli hina wiwasawasa.’
11 Ma tu winoyanoya a gagalehi hi maga duma, tausana po tausana,
ega emoemotau a hiyawa pahi, ani mae wasawasana po mimituwahi
po tanitaniwagahi hi towolo wiiwilehi ma hi ibaabani 12 ma hi ototu
labatana hi pa,
‘Sipi Natuna hi laihilageni i linanaya
taniwaga po wasawasa po hanapu po kadidili po wiyateyate po
wotalagae po omhuna ina tuhagahi.’
13 Ma wiwawala emosi po emosi hoi yada po hoi hipuli, po hipuli ma
boga u hinehi po gasi a wiwawala tupo atapuhi uyahihi a noonolihi ma
hi ibaabani hi pa,
‘Yaubada ani mae wasawasana uyahina i tugula ma Sipi Natuna mitehi
ta hunena emotehi ma ta wiyateyatehi po ta wotalagiyehi
babana tauhi Tu kadidili houga magomagouna po ega anani kokoe.’
14 Ega yaka mimituwa wohepalihi hi baha hi pa, ‘Moina,’ ma tanitaniwa-
gahi hi polou hopu uyahina ma hi wotalagae.

6

Lutama magouhi 6 hina lupena halehi

1 Sipi Natuna a gagaleya ma gulawa tahatahayana i lupeni ma mim-
ituwa tahatahayana ponana a noonoli mei palele ma i pa, ‘Una nei.’
2 Ega yaka a itotolana ma hosi wakewakekena gehouna i geleta ma tu

gelugeluna u nimana pidu ma a unuhau wasawasana Yaubada i weleya
ma i nae i wigawiya po i kadidili.
3 Ma Sipi Natuna gulawa wiluwagana i lupena haleya ma mimituwa
wiluwagana ponana a noonoli ma i pa 'Una nei.' 4 Ega yaka hosi
kayakayana i geleta ma tu gelugeluna Yaubada wipoya ma gawiya
kwasikwasina i weleya po ipa gawiya ina neiyai hoi hipuli po lawa
atapuhi hina igawiyena mehi.
5 Ma Sipi Natuna gulawa witonugana i lupena haleya, ma mimituwa
witonugana ponana a noonoli ma i pa, 'Una nei,' a itotolana ma hosi
uguguwana i geleta ma tu geluna ani'msikeli u nimana yaniyani binei.
6 Ma gehouna ponana a noonoli mei mimituwa wohepali u hayahigei i
geleta po i otu i pa, 'Aee, kihoni gomala baneina: pegapega emosi mihana
kina wabihaga, ma yaniyani upumana emosi mihana kina wabihaga.
Ma bunama po wine ega ona lauguyoguyougehi.'
7 Ma Sipi Natuna gulawa wiwohepalina i lupena haleya, ma mimituwa
wiwohepalina ponana a noonoli ma i pa, 'Una nei.' 8 Ega yaka a
itotolana ma hosi ega ita wakeke imahi ma i geleta. Ma tu geluna gowana
Hilage, ma Hiyoyowa u liyaliyana i wootagoya. Hai luwagahi Yaubada
uyahina hai taniwaga amaka hi waya po ipa apo lawa hina hamaga
halehi gawiya uyahinei po omhilage uyahinei po totogo uyahinei po
gamogamo woyahiyahihi uyahihiyei. Ma ega ipa lawa ataputa ma lawa
kahakahana hipuli tupo wohepali uyahina, ma bolu emosi uyahinei
atapuhi apo ina hamaga halehi ma bolu tonuga hina memae.
9 Ma Sipi Natuna gulawa winimitutuna i lupena haleya, ma Yaubada
anani witalaguyaba u gaboulina a lawa alugohi a galehi, tauhi tu mehip-
uli hi laihilagenihi babana Yaubada a baha tu kawamoinena. 10 Ma
alugohi ponahi hi lata ma hi ototu hi pa, 'Guyau Tu kadidili dumam
po tam waiwoiyawam po dumadumalum, meyanai apo lawa hoi hipuli
hi laihilageniyai una luhetalehi ma una wimihehi hai apapoe ubeihi?'
11 Ega yaka hai luilui wakewakekehi i welehi ma i paliwelehi houga
kukuna hina iotonana a siga walewalehihi hoi hipuli hina lihilagenihi
po mei lolowa tauhi hi laihilagenihi pite Yaubada a bagibagi binei po hai
hiyahiyawa emoemotahi ma apoma Yaubada tu mehipuli ina wimihehi.
12 A itotolana ma Sipi Natuna gulawa wisikisina i lupena haleya, ma
guhuguhu baneina i geleta po kabudala i uguwi po galenana mei walata
upuna ma wamahiya i kaya po mei tala, 13 ma ubona hi pipeu hopu
mai galenahi mei mayau ugona togowa baneina ina guhuguhuya ma ina
holuholu. 14 Ma yada a gagaleya mei pepa i pilipili po i yababa, ma oya
emosi po emosi po bonabona i huwena yoyogehi hai ani mae uyahihiyei.
15 Ma tauhi Yaubada tu wihinigigiyena naka hipuli wasawasahi po
tanitaniwagahi po gawiya kapekapenahi po tu waigapola po tu kadidili
po tu bagibagi po lawa hota atapuhi hi lowo gae hoi oya po gaima u
domohi hi megowada. 16 Ega yaka hi otu oya po gaima uyahihi hi pa,
'Ona peu hopu mai po ona guluwiyai po tauna anani mae wasawasana
uyahina e tugutugula po Sipi Natuna ega hina gagaleiyai. 17 Matababana
hai uyogigai iyetana amaka i geleta, ma ega emoemotana iyai ina towolo
matanihi.'

7

Mi Isalaela hai wekiwekilala u tepahi hi gilumihi

1 Geka ginoulihi u mulihi tu winoyanoya magouhi wohepali a gagalehi
hipuli tupo wohepali uyahihi hi towotowolo. Tu winoyanoyahi togowa
matana wohepali hai ani togo mai hi luguduhi yaka dumola baneina i
geleta hoi hipuli po hoi boga po mayau luguluguhi ega hita idagudagu.
2 Yaubada i baha ipa tu winoyanoyahi hipuli ma boga hina wiapa-
poenihi. Apoma tu winoyanoya gehouna a gagaleya kabudala anani
geleta uyahinei i nenei naka u nimana Yaubada lauyagohanana a weki-
wekilala ani'mgiluma lawa u tepahi ina gilumihi. Tu winoyanoyana i
otu a lawa wohepali uyahihi 3 i pa, 'Hei, ega hipuli po boga po mayau ona
iapapoenihi, ma ata Yaubada a tu bagibagi hai wekiwekilala u tepahi ta
houna tahaehi.' 4 Ega yaka wekiwekilala mi Isalaela gehouhi u tepahi hi
hounihi ma u mulina a noonoli mi Isalaela hai maga tausana 144 naka
Isalaela googana uyahihiyei. 5 Yuda gugunina uyahinei lawa magouhi
tausana 12 hai wekiwekilala u tepahi hi hounihi. Naka pitenana Isalaela
googana atapuhi uyahihiyei hai wekiwekilala hi hounihi.

Lubena a guguni uyahinei tausana 12
ma Gada a guguni uyahinei tausana 12
6 ma Asa a guguni uyahinei tausana 12
ma Napatali a guguni uyahinei tausana 12
ma Manase a guguni uyahinei tausana 12
7 ma Simiyona a guguni uyahinei tausana 12
ma Libai a guguni uyahinei tausana 12
ma Isako a guguni uyahinei tausana 12
8 ma Sebuloni a guguni uyahinei tausana 12
ma Yosepa a guguni uyahinei tausana 12
ma Beniyamina a guguni uyahinei tausana 12.

Yaubada a bolu banei dumana

9 Geka u mulina a itotolana po patala banei dumana a gagaleya ega
emoemotana a hiyawa pahi. Geka lawahi naka tupo hayana wohepali
hai ani taniwaga emosi po emosi uyahihiyei, guguni emosi po emosi
uyahihiyei, po tupo emosi po emosi uyahihiyei po pona emosi po emosi
uyahihiyei, atapuhihi hi wootalagae ani mae wasawasana uyahina.
Yaubada ma Sipi Natuna u matahi hi towotowolo hai kaleko wake-
wakekehi ma beda luguluguhi hi wogowogohi. 10 Ponahi hi lata ma hi
wootalagae hi pa,

'Yaubada, tam ani mae wasawasa uyahina e duhuduhuna
tam ma Sipi Natuna to wootalagiyemi babana luyagohana uyahimiyei
he nenei.'

11 Ma tu winoyanoya atapuhi, tanitaniwaga, mimituwa wohepali,
Yaubada mitehi hi towolo wiiwilehi ma hi polou po Yaubada u matana
hi wootalagae, 12 hi pa,

'Moina, tam wotalagae po wasawasa po hanapu po wimaamala po
wiyateyate po manini po kadidili atapuhi
geka Yaubada tam galimgei houga tuwetuwenai.
Moina.'

13 Ega yaka tanitaniwagahi uyahihiyei emosi i lubayadeu i pa, 'Iyawoi
geka hai kaleko wakewakekehi? Ma miyei hi nei?'

14 Ega yaka tau uyahina a pa, 'Bada tam u hanapugehi. Tau eega.'

Yaka i paliweleu i pa, ‘Geka lawahi hipuli a wiyuwa baneina hi wialoni
ma hai kaleko Sipi Natuna talanei hi ogahi po hi wakeke meme. 15 Naka binei
Ma Yaubada anani mae wasawasa u matana he memae iyeta po
ididibala ma wotalagae bagibagina he dewadewaya a numa dal-
abu u hinena.
Ma Yaubada anani mae wasawasa uyahina e duhuduhuna tauna apo ina
galena itetehi.
16 Lolowa om hi hilage, geka hougana apega om hina hilage,
lolowa uyopopohi hi haleyanihi ma geka hougana apega uyopopohi
hina haleeyana mehi,
lolowa kabudala a wipoya i lalanihi ma geka houga apega kabudala
mayana hina waya.
17 Matababana Sipi Natuna ani mae wasawasana u tipolina e memae,
tauna hai tu galena itete yaka apo ina tahaehi goila huuhulana
uyahina yautuhi binei,
ma Yaubada apo mata diligwegwehi ina hamaga halehi.’

8

Gulawa anani kokoe ma gaeba namanamalina

1 Sipi Natuna lutama wisebeninai lupena haleya ma kabudala tupona
u hinena ega kikina ponapona bo gololo gehouna hoi yada ata nonoli.
2 Ma u mulina tu winoyanoya magouhi 7 Yaubada u matana hi
towotowolo a gagalehi ma hai himogo i welehi.
3 Ma tu winoyanoya gehouna u nimana gaeba gole ma i nei po ani
talaguyaba u liyaliyana i towolo. Ma Yaubada gaebana i lihogoya
dadi dimudimumuna uyahinei po tu winoyanoya i weleya, ega yaka
tu winoyanoyana dadi gaebana i houni ani talaguyaba uyahina ma i
apuya po dimumuna Yaubada a lawa waiwoiyawahi hai lupali mitehi
i wila emoteya ma he gegae Yaubada u matana. 4 Ma tu wiwoiyawa hai
lupali hi gegae dadi bogahuna mitehi tu winoyanoya nimanei Yaubada
u matana po i kokoe. 5 Apoma tu winoyanoyana gaebana i waya po
ani talaguyaba mayouna alalatana uyahina i’mpoheya ma i halena
hopuniyai hoi hipuli po namanamala ma palepalele ma gololo gehouhi
ma guhuguhu hi geleta.

Himogo hina huwenihi

6 Tu winoyanoya magouhi 7 hai himogo hi wononogogehi po ipa hina
huwenihi.
7 Tu winoyanoya tahatahayana a himogo i huweni ma gadiwewe
kapakapalana tala i wila emoteya mayau alalatana mitehi ma hi pipeu
hopu mawahaga i hoi hipuli. Ma hipuli atapuna i boli tonugeya po tupo
gehouna i alahi ma tupo luwaga hi dewadewa. Ma tuponana i alalahi
naka mayau po hiyamoni atapuhi i ala pahi.
8 Ma tu winoyanoya wiluwagana a himogo i huweni po ginouli banei
dumana mei oya anai ebebalana ma i hopuneya hoi boga po boga i
witala, ma bogana i boli tonugeya po emosi i witala ma luwaga hi
dewadewa. 9 Ma bogana i itala u hinena iyana atapuhi hi hilage ma wam
magomagouhi hi gunagolugoluhihi.
10 Ma tu winoyanoya witonugana a himogo i huweni, ma ubona
baneina hoi yada i alalata mei heuta ma i peu hopu mai hoi hipuli po

hipuli i boli tonugeya po tuponana uyahina ubona hi yatoyato goila
atapuhi po huuhula atapuhi hi wigola pahihi. 11 Po ega yaka ubonana
gowana 'Wigola.' Ma lawa magomagouhi goila hi umumahi po hi hilage
pahihi.
12 Ma tu winoyanoya wiwohepalina a himogo i huweni po kabudala
tupo gehouna i uguwi ma tupo luwaga hi dewadewa, mei gasi wamahiya
tupo gehouna i uguwi ma tupo luwaga hi dewadewa, ma gasi ubona tupo
tonuga uyahihi i kahahi po tupo gehouna uyahina i uguwihi ma tupo
luwaga uyahihi hi yaayahihi. Uyahinei kabudala i loguya po wamahiya
ma ubona ega hita yayata imahiyehi.
13 Ma a itotolana po magisubu baneina hoi yada i yaweyawewe ma
ponana i lata po i ibaabani i pa, 'Aee, aee, kihoni hoi hipuli tu mae.
O winugotootogo hota, apo tu winoyanoya tonuga hai himogo hina
huwenihi yaka witai baneina ina geleta.'

9

1 Ega yaka tu winoyanoya winimututuna a himigo i huweni, ma ubona
gehouna a gagaleya amaka i peu hopu mai hoi hipuli ma ubonana
domo daodaona ani'mhoena i waya, 2 po domona i hoeya ma bogahu
uguwana wopotopotona hi nenei i gelegeletai kabudala i guduya ma
hipuli atapuna i uguwa wiwileya domona bogahuna binei. 3 Ma bo-
gahu hinenagei madimadi hi hopuhopu mai hoi hipuli. Giuhi wipoya
hi wiwaya wiyuwana mei polipugo. 4 Ma Yaubada i paligagalihi ipa
ega hiyamoni po mayau po yaniyani lahalahahi hina iapapoenihi ma
lawa tauhi ega Yaubada a wekiwekilala u tepahi ita memae tauhi hina
wiapapoenihi. 5 Ma madimadihi uyahihi ega ita pa, apo lawa hina
tonatona ihilagenihi ma ipa hina wihiniwiyuwa hogohihi, wamahiya
nimitutu u hinehi. Ma hai witonatona i wiyuwa duma po mei polipugo a
witonatona. 6 Ma wamahiya nimitutu u hinehi tu wiyuwa hilage hina
laihunehuneya, ma apega hina hilage matababana hilage a baba hi
bihena aweya.
7 Ma madimadihi galenahi mei hosi amaka hi wononogo gawiya
binei po unuhau gole unubolihi hi hounihi ma tepahi ani galenahi
mei lawa tepata. 8 Ma apalahi daohi mei wiwine apalahi ma niwohi
hai kadidili mei laiyoni niwohi. 9 Ma nugonugohi ani wilagenana mei
pawasi. Ma apapehi gololohi mei hosi wam titeinana ina bulibuliliyeni
gawiya uyahina. 10 Ma giuhi mei polipugo giuhi. Giuhihi uyahihiyei
emoemotana apo lawa hina tonahi po wamahiya nimitutu u hinehi hina
iyuwa. 11 Ma hai taniwaga tauna tu winoyanoya domona tu galena
itetena gowana Hibulu ponahiyei hi pa Abadoni, ma mi Giliki ponahiyei
hi pa Apoloni, ma anona naka Tu wiapapoe.
12 Ma witai emosi amaka i kokoe ma witai luwaga he nenei.
13 Tu winoyanoya wisikisina a himogo i huweni, ma pona gehouna
gololona a noonoli ma i nenei naka ani talaguyaba uyahinei (ma ani ta-
laguyabana gole ma donana wohepali Yaubada u matana i towotowolo).
14 Ma ponana tu winoyanoyana uyahina i baha nae i pa, 'Tu winoyanoya
mi yadena magouhi wohepali Yupiliti goilana baneina uyahina hi panihi
po he memae una lupena halehi po hina nae.' 15 Tu winoyanoya wohep-
alihi i lupenihi po hi nae, babana hougana po iyetana po wamahiyana
po bolimana binei amaka Yaubada i wononogogehi, po ipa lawa hina

lihilagenihi. Apo hipuli lawahi hina kahaya po bolu emosi hina uni pahi
ma bolu luwaga hina memae. 16 Ma tu winoyanoya hai tu wigawiya
boluna a lata hi bahebaheya hipa, ‘Lawa a lata miliyoni handele luwaga
(200,000,000) atapuhihi hosi uyahinei he bulibulili.’
17 Geka pitenana u enomatagagalenagei hosi a gagalehi tu gelugeluhi
nugonugohi lagenahi hi huhounihi, gehouhi kayakayahi, ma gehouhi
waiidaidagahi, ma gehouhi woyogayogahi. Ma hosihi ununuhi mei
laiyoni ma gamohiyei mayau ebebala huluhululuna ma bogahu ma yeu
waipoyahi hi gelegeleta 18 po lawa hoi hipuli boluna hi kaha tonugeya
po bolu emosi hi uni pahi ma bolu luwaga eg’awai. Geka ginouli
tonuga uyahihiyei hi uni pahihi mayau ebebalana ma bogahu ma yeu
waipoyahi. 19 Matababana hosihi hai kadidili u gamohi po u giuhi he
memae, giuhi mei mota ununuhi ma niwohiyei lawa hi ananihi.
20 Ma lawa atapuhi ega hita hilahilage ma ega hita nugonugobui,
babana tauhi hai mulamula po alugo apapoehi hi itumaganehi ma
Yaubada eega. Geka ginoulihi uyahihi hi polopolou, talaoloto nimahiyei
hi dewadewahi po gole po siluba po kopa po gaima po mayau. Geka
ginoulihi ega emoemotahi po hina galena po hina nonola po hina
winenae ma tamogi hi itumaganehi. 21 Geka lawahi hai omunugo po hai
balau po hai matamaga po hai danene ega hita nehalehi.

10

Tu winoyanoya gehouna a nima pepana

1 Ma tu winoyanoya kadikadidilina gehouna yadei i hopuhopu mai ma
a galeya, a luilui mei yaloi ma unununa hulele i towolo wiiwileya ma
tepana mei kabudala po aena hi namanamalihi mei mayau ebebalana.
2 Tu winoyanoyana u nimana pepa numunumulana hoehoe wahagina
i wogoya ma i hopu mai po ae hinebawana hoi boga i utugogeya ma ae
kehakehana hoi hipuli. 3 Ponana i lata ma i otu, po gololona mei laiyoni
ina tutou. Ma otuna i kokoe ma palele magouhi 7 a bahana hi wimiheya.
4 Palelehi ponahi gololohi a nonolihi po ipa a gilumihi, ma baha yadei a
noonoli ma uyahiu i pa, ‘Palele gololohi amaka u nonolihi una gowadihi
ma ega una gilugilumihi.’
5 Ega yaka tu winoyanoya hoi boga po hoi hipuli i towotowolo a
gagaleya, ma awala hinebawana i wohepaya hoi yada 6 po i wigwala i
pa, ‘Yaubada gowanei tauna memewahagana ginouli atapuhi hoi yada
po hoi hipuli, po hipuli u hinehi he memae, ma boga hinena ginoulihi
atapuhi tu wiwawalihi. Tauna gowanei a palipaliwelemi a pa, houga
amaka i geleta 7 po apo tu winoyanoya wisebenina a himogo ina huweni
yaka Yaubada a nugotuhu gowagowadahi atapuhi hina lugeletehi po ina
wikokowihi mei odubona Yaubada a tu bagibagi naka a tu bahapiko hi
bahebaheya pite.’
8 Ma bahana lolowa yadei a noonoli a nonola meya uyahiu i ibaabani
i pa, ‘Una nae po tu winoyanoya a pepa hoehoe wahagina e towotowolo
ma u nimana una wihaleya.’
9 Ega yaka a nae po tu winoyanoyana uyahina pepana a lupaliyeya
po i weleu ma i paliweleu i pa, ‘I dewadewa una waya po una ani, ma
una lumehaya po u koibam wigolana mayana una waya, ma u gamom
gugouna mayana mei tuwoya.’ 10 Ega yaka pepana a waya po a ani, ma
mayana a wiwaya u gamou i gugau po mei tuwoya, ma a lumehaya po

koibau u hinena i wigola duma. 11 Ma uyahiu i baha meme i pa, ‘Tam,
Yaubada a baha una wibaabaniyeya lawa magomagouhi ubeihi po ani
taniwaga emosi po emosi ubeihi po pona geha ubeihi po tu wasawasa
ubeihi.’

11

Yaubada a tu limoina luwaga

1 Geka u mulina ma digona mei luwa ma i weleu ma i paliweleu
i pa, ‘Una towolo po Yaubada a numa dalabu po ani talaguyaba una
luwahi po tu tapalolo una hiyawihi. 2 Ma numa dalabu u uputana ega
una luwaluwaya, babana naka toumana ubeihi tauhi ega mi Yudeya.
Tauhi dobu waiwoiyawana apo aehiyei hina tuigobugeya wamahiya
42 u hinehi. Naka bolima tonuga ma tupona. 3 U tu limoina luwaga
a himilihi hai luilui ani galenahi mei hiwahiwape ma tamogi apo u
bahapiko hina bahebaheya u wipoyagei bolima magouna tonuga ma
tupona* u hinehi.’ 4 Tu limoinahi naka mayau oliweta luwaga, ma
lampa luwaga, he towotowolo hipuli a Guyau u matana. 5 Ma inapa iyai
ina towolo po tu limoinahi ina wigawiya uyahihi, yaka apo gamohiyei
mayau ebebalana ina geleta po ihalahi ina wiapapoeya po ina lihilageni.
6 Geka hai luwagahi hai wipoya emoemotana po gadiwewe hoi yada hina
guduya ipa hougana apo Yaubada a baha hina ipaliweleneya apega ina
atuna. Ma hai wipoya emoemotana hina baha po goila hina witala. Ma
hai wipoya emoemotana apo inapa wiyuwa houga awai nugonugohi po
ina geleta apo ina geletai.

7 Tu limoinahi hai wipaliwelena lawa uyahihi amaka i kokoe, ma
mimituwa gehouna domo daodaona uyahinei i geleta po tu limoinahi
i igawiyehi po i kadidila lagonihi po hi hilage luwaga. 8 Ma hinihi hilahi-
lagehi meyagai baneina tahayana uyahina he’neno, ma dobuna lolowa
uyahina ata Guyau hi witakeya po baha gowagowadagei hi wigowaya hi
pa Sodom bo Isipita. 9 Iyeta tonuga ma tupona apo lawa magomagouhi
hina nei po hina ihalugehi, bolu po bolu, guguni po guguni, pona geha
po pona geha, ani taniwaga atapuhi uyahihiyei. Apega hina baha po
lawahi hilahilagehi hinihi hina guluwihi. 10 Ma tu mehipuli hina kaoha
tu bahapiko luwaga hai hilage binei, ma toleha hina dewaya po hai
ani’mbenena emosi po emosi hina wele mehi, babana tu bahapikohi
uyahihiyei wiyuwa baneihi tu mehipuli hi tuhagahi.

11 Tamogi iyeta tonuga ma tupona hi kokoe ma Yaubada yautu i wele
mehi po hi luyagohana meme, po anai yautuhi hi towotowolo ma lawa
boluhi hi gagalehi po hi matouta duma. 12 Ega yaka baha baneina yadei
hi noonoli ma i ibaabani i pa, ‘Ona gei geka hota.’ Ega yaka yaloigei tu
bahapikohi luwaga hi gegae ma hai gawiyahi hi gagalehi.

13 Houga naka uyahina guhuguhu baneina i geleta po dobu baneina
tupona gehouna i wiapapoeya po lawa magouhi 7 hi hilage guhuguhu
uyahinei. Ma lawa tupohi hi memae hi matouta duma ega yaka Yaubada
hoi yada hi wotalagiyeya a kadidili binei.

14 Uyahinei wiyuwa luwaga amaka hi kokoe, ma witonugana apo
kikina ma ina geletai.

Himogo anani kokoe hi huweni

* **11:3:** Limoinana naka iyeta magouhi 1,260.

15 Ega yaka tu winoyanoya wisebenina a himogo i huweni, po hoi yada
ponahi i lata ma hi ibaabani hi pa,
‘Geka hougana hipuli taniwagana apo a manini ina kokoe
ma Guyau a Besinana lawana mitehi u nimahi e memae.
Tauhi apo houga magomagouna hina tanitaniwaga.’
16 Ma tanitaniwagahi magouhi 24 Yaubada u matana hi tugutugula hai
ani mae wasawasahi uyahihi, hi polou hopu Yaubada uyahina ma hi
wotalagiyeya 17 hi pa,
Guyau Yaubada tu kadidili dumam to maamalim
tam houga hi kokoe po houga geka uyahihi e memae, to wimamala
duma uyahim
babana om manini banei dumana u wogeleteya,
po u wiwawala po ipa taniwagana una taniwageya.
18 Tauhi tu meuputa hi luuyogigai duma
tamogi om luuyogigai a houga amaka i geleta,
yaka tu hilage lawahi hi towolo meme po una luhetalehi
ma om tu bagibagi naka om tu bahapiko hai meiha una welehi
po om lawa waiwoiyawahi muhomuhohi po balubaluhi
po tauhi iyawoi tu wiyateyatem hai meiha una welehi.
Ma hipuli tu wiapapoena tauhi apo una wiapapoenihi.’
19 Ega yaka Yaubada numa dalabu hoi yada guduna i hoeya, ma
hinena a gagaleya naka dedewaga waiwoiyawana u hinena wogatala
gilugilumana i memae. Uyahinei ma namanamala po palele po
guhuguhu po duba a gadiwewena gololohi hi lata duma ma hi geletai.

12

Wawine ma mogaya kayakayana

1 Wekiwekilala baneina gehouna hoi yada i laugeleteya naka wawine
ma a luilui kabudala ma wamahiya uyahina i towotowolo, a unuhau
ubona magouhi 12. 2 Ma wawinena koikoibana po i wogowogo nae
ma i ototu ipa ina wigunaguna. 3 Ma wekiwekilala gehouna hoi yada i
laugeleteya naka mogaya baneina kayakayana, ma unununa magouhi
7, ma donana magouhi 10, ma unuhau gegehi unununa i hounihi. 4 Ma
ubona bolu tonuga po bolu emosi mimituwana giunei i wilawihi po i
wihulu hopunehi hoi hipuli. Ma mogayana kayakayana wawinena u
naona i towotowolo ipa apo wawinena ina igunaguna yaka tewelana
ina ani. 5 Uyahinei wawinena i gunaguna po tewela olotona, tauna
ipa tupo atapuna uyahina apo ina taniwaga a kadidiligei. Ega yaka
tewelana Yaubada i wihaleya po i gae anani mae wasawasa uyahina.
6 Ma wawinena i lowo nae hoi balabala, po noka hotana wawine anani
megowada Yaubada i inonogogeya uyahina i gagalena iteteya bolima
tonuga ma tupona*.
7 Ega yaka hoi yada witona i geleta. Naka witonana Maikeli a tu
winoyanoya mitehi ma mogaya kayakayana a tu poula mitehi ma hi
gawigawiya, 8 po mogayana a bolu mitehi ega emoemotana ipa hina
kadidili Maikeli a bolu uyahihi, ma mogayana a tu poula mitehi hi
wiyaga hopunehi po ega hai ani mae hoi yada. 9 Ma mogayana baneina
naka tauna mota odubo walihagana gowana Setani a bui Tomodulele,

* **12:6:** Limoinana naka iyeta magouhi 1,260.

palouma hai taniwaga tauna tu mehipuli hai tu wikoyakoyama. Tauna
a tu poula mitehi hi wihulu hopunehi hoi hipuli.
10 Geka u mulina pona gehouna gololona baneina a noonoli hoi yada
ma i pa,
‘Geka hougana Yaubada a wasawasagei po Keliso a taniwagagei manini
po luyagohana he gelegeleta
babana walewalehita tu wigouhi odubona tauna uguwa po iyeta
ma i towolo po Yaubada u matana i igouhi amaka yadei hi halena
hopuneya.
11 Baha dumana walewalehita yautuhi hi palihaleya
po Keliso binei hi hilahilage
naka tauhi Tomodulele mitehi hi gawiya po hi kadidili,
hai kadidili babana Sipi Natuna talana
ma hai kawamoina Sipi Natuna uyahina binei.
12 Uyahinei yada tu miyena atapumi ona kaoha.
Tamogi taumi hipuli po boga tu miyehi witai baneina uyahimi,
babana Tomodulele a uyogigeina
ma i hopu mahi uyahimi,
ma i hanapugeya a houga kuku hotana apo ina memae
yaka apega a houga ina haleya.’
13 Mehougana mogayana kayakayana i gagaleya naka amaka hi
halena hopuniyai hoi hipuli ega yaka wawinena tewela olotona i gu-
niguni i wiyagaya. 14 Ma Yaubada wawinena apape i weleya mei mag-
isubu baneina apapena po uyahinei balabala yabayababa i lupa haleya,
Yaubada i gowadi ma i gagalena iteteya bolima tonuga ma tupona ipa
mota ega ina wodadani. 15 Ega yaka motana gamonei goila i huwena
hopuneya po mei goila ina hopu wawinena mulinei po ipa ina alugeya.
16 Ma hipuli wawinena i haguya babana hipuli i gunahoeya ma goila
atapuna i lumehaya. 17 Ega yaka mogayana kayakayana i luuyogigai ma
i nae wawinena a guguni uyahihi po i wigawiyehi, tauhi naka Yaubada
a baha tu wiponawogogena po Yesu binei hi ibenabenama.

13

Mimituwa bogei i geleta

1 Geka u mulina hoi lekawa a towolo ma mimituwa gehouna a gaga-
leya ma boga uyahinei i gelegeletai donana magouhi 10, ma unununa
magouhi 7 ma dona emosi po emosi hai unuhau gegehi, ma ununu emosi
po emosi uyahihi Yaubada paliguyoguyouna i gilumihi. 2 Ma mimi-
tuwana a gagaleya mei simai baneina pitepitei, ma aena galenahi mei
hagwai aehi, ma gamona mei laiyoni gamona. Ma mogaya kayakayana
a wipoya mimituwana i weleya, po ani wiwasawasa po ani taniwaga
baneina i weleya. 3 Ma mimituwana unununa gehouna hi lihilageni ma i
luyagohana meme. Naka binei ma lawa atapuhi nugonugohi hi gohogo-
holihi po mimituwana bogei hi wotagoya. 4 Ma lawa atapuhi mogaya
kayakayana hi hunehuneya, babana taniwaga atapuna mimituwa bogei
amaka i wele damaneya uyahina. Po mimituwana i gelegeletai uyahina
hi polopolou hi pa, ‘Ega iyai gehouna a kadidili mei geka mimituwana,
apo iyai ina wigawiyeya?’
5 Ma mimituwana i hunehunena meya po Yaubada i palipaliguyoguy-
ougeya. Yaubada a palihalena i tuhagaya ipa ina taniwaga wamahiya

magouhi 42 naka bolima tonuga ma tupona uyahina. 6 Uyahinei mimituwana Yaubada a tupo po gowana i kawaiapapoenihi po hoi yada tu
mae atapuhi i kawaiapapoenihi. 7 Ma Yaubada a palihalena i tuhagaya
ipa Yaubada a lawa waiwoiyawahi ina wigawiyehi po ina kadidili, yaka
anani taniwaga atapuna ina taniwageya, guguni geha po guguni geha,
lawa geha po lawa geha, pona geha po geha po ani taniwaga atapuhi
ina taniwageya. 8 Ma tu mehipuli atapuhi uyahina apo hina polou, ma
iyawoi ega uyahina hita polopolou naka tauhi Sipi Natuna a luyagohana
bukana, u hinena gowahi i gilugilumihi yohola hipuli ega ita wiwawali
ma i hounihi babana Sipina Natuna ubeihi i hilage.
9 Ma inapa taumi iyawoi anai tanigami baha geka ona wotagoya.
10 Apo Yaubada a nugotuhu ina pa hina panipanimi
yaka hina panimi.
Ma kwasikwasigei hina ununimi
yaka hina unimi.
Uyahinei taumi Yaubada a lawa waiwoiyawami ona towolo kadidili ma
ona witumagana imahi.

Mimituwa hipuli hinenei i geletai

11 Ma mimituwa wiluwagana a gagaleya ma hipuli hinenei i gele-
tai, donana luwaga mei sipi natuna donana, ma ponana mei mogaya
ponana. 12 Ma mimituwa tahatahayana a kadidili atapuna mimituwa
wouna i weleya po ipa tu mehipuli atapuhi ina taniwagehi po mimituwa
tahatahayana uyahina hina polopolou naka tauna lolowa unununa i
hilage ma i luyagohana meme. 13 Ma mimituwa hipuligei i gelegeletai
manini kadikadidilihi gehouhi i wogeletehi po mayau ebebalana yadei i
peu hopu mai hoi hipuli po lawa matahiyei hi galeya. 14 A wipoya mim-
ituwa tahayahayana uyahinei i nei yaka manini baneina i dewaya po tu
mehipuli atapuhi i koyakoyamehi ma hi wootagoya. Ma i baha po lawa
talaoloto hi gilugilumi galenana mei mimituwa tahatahayana unununa
hi laihilageni kwasikwasigei ma i lauyagohana meme. 15 Mimituwa
wiluwagana wipoya i wiwaya ipa talaolotona yautu i wele damaneya
po emoemotana ina baha. Ega yaka talaoloto a lugagayo i houni ipa
apo lawa ega hina polopolou uyahina yaka hilage hina wialoni. 16 Ma
atapuhihi i taniwagehi muhomuhohi po balubaluhi, tu wasawasa po
tu dayadayabu, babada po tu bagibagi nima hinebawahi bo ununuhi a
wekiwekilala hina gilumihi. 17 Ma uyahihi taniwaga witewiteina i houni
po tauhi ega hai wekiwekilala, apega hina igimagimala halena po gasi
hina igimagimala. Ma hai wekiwekilala naka mimituwa tahatahayana
gowana po a numela.
18 Anona geka e memae ma inapa iyai ina hanapugeya yaka apo
mimituwana a numela ina hiyawa tuhagaya: 666 naka lawa numelana
a lata.

14

Tu wiluyagohana a lawa hai lougo

1 Ma a itotolana po Sipi Natuna a galeya, Saiyoni oyana u tepana
i towotowolo ma lawa magouhi tausana 144 mitehi hi memae naka
Amana ma tauna gowahi gilumana u tepahi i memae. 2 Ma yadei dagugu
gehouna a noonoli mei goila kolokololona ma gololonana mei palele. Po
gololohi a noonolihi mei hai ani wigohagoha gita ponahi hi haki wahaga.

3 Ma lawa boluhi hi towotowolo Yaubada anani tugula wasawasana u
naona, ma mimituwa wohepali ma tanitaniwaga u naohi hi towotowolo
ma lougo wouna hi lawilawi. Ma lougona ega iyai emoemotana po
ina hanapugeya ma bolu magouhi tausana 144 tauhi tunawahi emoe-
motahi, tauhi tu mehipuli ma Yaubada i gimalehi po i luyawahihi.
4 Geka lawahi tauhi nugonugohi wabolahi ega apapoe binei hita winene
yabayababa wiwine mitehi, ma tamogi Sipi Natuna hi wotago imahiyeya
apo meka ina nenae tauhi mitehi. Tauhi Yaubada amaka i gimalehi lawa
magomagouhi u hayahi, po tauhi ani'mbenena tahatahayana Yaubada
ma Sipi Natuna ubeihi. 5 Tauhi ega hita ikoyakoyama po ega kikina hai
apapoe.

Tu winoyanoya tonuga hai tuwega

6 Tu winoyanoya gehouna a gagaleya ma yada uyahina i lupa po i
tuwetuwega noya memewahagana i ipaliweleneya tu mehipuli ataputa
uyahita naka ani taniwaga po guguni, po pona, po bolu emosi po emosi
uyahita. 7 Tu winoyanoyana ponana i lata ma i ibaabani i pa, 'Yaubada
ona matuteya ma ona wotalagiyeya, babana a houga luhetala amaka i
geleta. Tauna yada ma hipuli po gasi boga ma goila Tu wiwawalihi u
matana ona polou po ona wootalagae.'

8 Ma tu winoyanoya wiluwagana i wotagoya po i ototu i pa, 'Babiloni
dobu baneina amaka i peu, amaka i peu, babana a wine uyahinei
ani taniwaga magomagouhi i wiumahi po hi badebade. Wine naka
matamaga dewahi apapoehi.'

9 Tu winoyanoya witonugana mulihiyei i nenei i otu i pa, 'Iyawoi
mimituwa tahatahayana he wootalagiyeya ma a talaoloto uyahina
he polopolou po a wekiwekilala u nimahi po u tepahi, hi wiwaya
10 tauhi Yaubada a wine kadikadidilina apo hina umaya, ma winena
naka Yaubada a uyogigai dumana amaka i hiwogi uyogigai keyakana
uyahina. Ma mayau waipoyana po gaima waipoyana lawa apo mayana
hina waya, Yaubada a tu winoyanoya waiwoiyawahi po Sipi Natuna
u matahi. 11 Ma mayouna bogahuna e gegae ega sigasigana po ega
anani kokoe. Yaka tauhi mimituwa tahatahayana ma a talaoloto uyahihi
he polopolou po gowana wekiwekilalana hi wiwaya, hai wiyuwa ega
sigasigana iyeta po ididibala uyahihi.' 12 Geka binei ma ipa Yaubada a
lawa waiwoiyawahi hin'omtaibagibagi po tauhi a taniwaga hina wipon-
awogogeya ma Yesu hina wotago imahiyeya.

13 Ega yaka baha yadei a noonoli ma i pa, 'Geka una gilumi inapa
iyawoi tauhi Guyau tu wotago imahiyena hina hilage apo hina kaoha.'

Ma Alugo Woiyawa i baha i pa, 'Baha dumana hina wiyagohina, hai
upuhegoya mihana apo hina tuhagaya.'

Hipuli mahulana

14 A itotolana po yaloi wakewakekena a galeya ma yaloina u tepana
mei Lawa Moinana ina tugutugula ma a gagaleya, a unuhau gole un-
ubolina i houni ma u nimana kwasikwasi komkomna. 15 Ma tu winoy-
anoya gehouna yada numa dalabunei i hopu mai po lawa yaloi u tepana
i memae i otu labatana uyahina i pa, 'Om kwasikwasigei un'omboliboli
babana houga yaba hougana amaka i geleta, hipuli mahulana amaka
i nonogo.' 16 Ega yaka lawana yaloi u tepana i memae a kwasikwasi i
taleya po hipuli mahulana i lugogoni.

17 Ega yaka tu winoyanoya gehouna yada numa dalabuna uyahinei
i hopuhopu mai tauna kwasikwasi komkomna u nimana. 18 Ma tu
winoyanoya gehouna ani talaguyaba uyahinei i nenei, tauna ani ta-
laguyaba mayouna tu galena itetena ponana i lata ma i baha nae tu
winoyanoyana a nima kwasikwasina uyahina i pa, 'Om kwasikwasigei
wine ugohi hoi hipuli una lugogoni babana amaka hi gou duma.' 19 Ega
yaka tu winoyanoyana a kwasikwasigei wine ugohi hoi hipuli i lugogoni
po pihaga baneina u hinena i wihulu hopunehi. Pihagana naka Yaubada
a uyogigai. 20 Po wine ugohi atapuhi i lumutumutuhi pihaga u hinena
naka dobu baneina u uputana, ma tala i kolokololo pihaga uyahinei mei
goila ina hopu po a bala daona kilomita handele tonuga ma a gae guli
emosi.

15

Manini sigasigana

1 Wekiwekilala gehouna hoi yaka a gagaleya i lata lagona duma po ani
nugogohola baneina. Tu winoyanoya magouhi 7 hai wiyuwa apapoehi
magouhi 7 naka wiyuwa sigasigana. Naka wiyuwahi Yaubada a uyogigai
sigasigana. 2 Ma boga dumolana a gagaleya galenana mei hilo tamogi
ebala mitehi i wilaya. Ma bogana u liyaliyana bolu hi towotowolo, tauhi
mimituwa tahatahayana a talaoloto mitehi hi igawiya po hi kadidili yaka
a wekiwekilala ega hita waya. Uyahinei naka boluhihi hai gita Yaubada
u nimahi i hounihi, 3 po Mose lilina hi lawilawi tauna Yaubada a tu
bagibagi ma Sipi Natuna lilina hi lawilawi hi pa,

'Guyau Yaubada tu kadidili dumam,
Om bagibagi hi geduma po ani nugogohola
ma om ani nae tahaya dumadumaluna po dewadewana
ani taniwaga atapuhi tam hai wasawasa.
4 Guyau ee, lawa atapuhi hina matutem
ma gowam hina wotalagiyeya,
babana tunawam u wiwoiyawa
yaka ani taniwaga atapuhi apo hina nei u matam hina polou,
matababana lawa magomagouhi om bagibagi dumadumaluhi
amaka hi galehi.'

5 Geka u mulina a itotolana ma hoi yada numa dalabu u hinena gudu i
gunahoeya, naka babanoyana Yaubada anani mae dumana. 6 Ma numa
dalabuna uyahinei tu winoyanoya magouhi 7 hi gelegeletai, wiyuwa
magouhi 7 u nimahi. Tu winoyanoyahi hai luilui woyeuyeuhi ma na-
manamalihi, nugonugohi panipanihi, naka gole. 7 Ega yaka mimituwahi
lauyagohanahi wohepalihi emosi uyahihiyei keyaka gole magouhi 7 i
winihi po i welehi, ma keyakahi u hinehi Yaubada Memewahagana
a uyogigai i lihogohi. 8 Naka hougana numa dalabu gahu i pani po
Yaubada a manini po a namala binei, ega iyai emoemotana po ipa numa
dalabuna uyahina ina lui a sigana tu winoyanoya magouhi 7 hai wiyuwa
magouhi 7 hina wokokowi.

16

Yaubada a uyogigai keyakana

1 Ma numa dalabuna u hinena pona gololona baneina gehouna a
noonoli ma i ibaabani tu winoyanoya magouhi 7 uyahihi i pa, ‘Ona hopu
hoi hipuli po Yaubada a uyogigai keyakahi magouhi 7 ona hiwogihi.’
2 Ega yaka tu winoyanoya tahatahayana i hopu mai hoi hipuli po a
keyaka i hiwogi po paga apapoe dumana po waiyuwana i geleta. Tauhi
mimituwa wekiwekilalana hi waya po mimituwa a talaoloto uyahina hi
polopolou naka tauhi paga hi tuhagaya.
3 Ma tu winoyanoya wiluwagana a keyaka i waya po hoi boga i hiwogi
po boga i witala po mei lawa hilahilagena talana. Uyahinei ginouli
magomagouhi hoi boga hi memae atapuhi hi hilage pahihi.
4 Ma tu winoyanoya witonugana a keyaka i waya po goila kolokololohi
po huuhulahi uyahihi i hiwogihi po hi witala. 5 Ega yaka tu winoyanoya
goila i gagalena iteteya ponana a noonoli ma i pa,
‘Yaubada ee, tam houga odubona po houga geka uyahihi e memae
ma u dumalu po u wiwoiyawa.
Geka om luhetalana i dumalu
6 babana lawa apapoehi Yaubada om lawa waiwoiyawahi
po om tu bahapiko hi uniunihi ma talahi hi laikololohi.
Uyahinei hai meiha amaka u welehi
po apo tala hina umaya yaka naka wimihana i linana dumahi.’
7 Ma pona gololona baneina gehouna a noonoli ani talaguyaba uyahinei
i pa,
‘Guyau Yaubada tu kadidili dumam
om luhetala geka i dumalu po i dewadewa duma.’
8 Ma tu winoyanoya wiwohepalina a keyaka i waya po kabudala
uyahina i hiwogi, po kabudala a kadidili i luwitani po emoemotana
ma lawa atapuhi i yagulihi. 9 Ma wipoya baneina lawa atapuhi i
yaguyagulihi ma Yaubada gowana hi kawakawaiapapoeya babana ipa
tauna a taniwaga uyahinei ma wiyuwa baneina ita geleta. Ma tamogi
ega hita nugobui po Yaubada hita wotalagiyeya.
10 Ma tu winoyanoya winimitutuna a keyaka i hiwogi mimituwa
tahatahayana anu ani tugula po anani taniwaga atapuna i uguwi.
Ma lawa a taniwaga hi wootagoya wiyuwa baneina hi wialoni po hi
yamhanakidiyana. 11 Ma Yaubada hoi yada i memae hi kawakawaiapa-
poeya pagahi wiyuwahi ubeihi. Ma ega kikina hita nugobui hai apapoe
uyahihiyei.
12 Ma tu winoyanoya wisikisina a keyaka i hiwogi goila baneina
gowana Yupiliti uyahina po goilana atapuna i hayahaya, po uyahinei
tu wasawasa gehouhi tupo kaluwabugei hi damanai. 13 Ma alugo apa-
poehi tonuga galenahi mei hakeke a gagalehi ma hi gelegeletai mogaya
kayakayana gamonei ma mimituwa tahatahayana gamonei ma a tu
bahapiko koyakoyama gamonei. 14 Alugo tonuga naka Tomodulele a
manini wekiwekilalana hi dewadewahi, ma hi nae po tu wasawasa
hipuli tupo wohepali uyahihi hai bolu hi weluwelugogonihi mai gawiya
binei, Yaubada Tu Kadidili dumana a iyeta baneina uyahina.
15 ‘Ona nonola imahi babana u houga nei apo mei tu danene hai nei,
ma taumi inapa iyai ina itotolana imahi yaka a luilui ina galena iteteya
po ega ina ihinimaya a kowakowa binei ma ina kaoha.’
16 Ega yaka tu wasawasa boluhi hi lugogona nae tupo gehouna
uyahina mi Hibulu hi pa, ‘Amagedana.’

17 Ma tu winoyanoya wisebenina a keyaka i waya po yada u tipolina
i hiwogi ma numa dalabu u hinena Yaubada anani mae wasawasa
uyahinei pona baneina gehouna i gelegeletai i pa, ‘Amaka i kokoe.’
18 Naka hotana ma namanamala po palepalele po gololo gehouhi ma
guhuguhu baneina i geleta. Odubona po amalai lawa hai houga uyahina
ega meka guhuguhu baneina gehouna ita geleta. 19 Ega yaka dobu
baneina gowana Babiloni i boli tonugeya po tupo tonuga hi geleta, po
tupo atapuhi uyahihi hai dobu i wiapapoenihi. Ma Yaubada Babiloni
baneina a apapoe i nugonugotuhuya po a keyaka uyahinei wine i wiu-
maya, ma wine naka a uyogigai dumana winena. 20 Ma oya po bonabona
atapuhi hi yababa po ega emoemotana ta tuhaga mehi. 21 Ma gadiwewe
wobibitutuna mei gaima yadei i holuholu hopu mai lawa uyahihi, emosi
po emosi a witai mei neula baeki tupona. Uyahinei lawahi Yaubada hi
kawakawaiapapoeya gadiwewe apapoe dumana binei, babana wiyuwa
baneina hi tuhagaya.

17

Tu matamaga dumana

1 Tu winoyanoya magouhi 7 Yaubada hai keyaka i welehi, ma uyahi-
hiyei gehouna i nei po i paliweleya i pa, ‘Una nei po tu matamaga
wawinena a meiha a wiatatiyem. Tu matamaga wawinena anona naka
dobu baneina boga u tepana e tugutugula. 2 Ma hipuli wasawasahi
matamaga uyahina hi kadidili po tu mehipuli atapuhi tu matamagana
gugouna nugohi i waya ma hi umumaya po hi badebadegeya.’
3 Ma Alugo Woiyawa a kamna mayana a wiwaya po tu winoyanoy-
ana i niyeu hoi balabala yabayababa ma wawinena a gagaleya mim-
ituwa kayakayana i geluya, ma mimituwana hinina atapuna uyahina
paliguyaguyau hi gilumihi ma unununa magouhi 7 ma donana magouhi
10. 4 Ma wawinena a luilui kayana mei tu wasawasa hai luiului, ma a
wihiya gole ma gaima namanamalihi ma giniuba matahi ma nimanei
keyaka gole i wogowogoya nugogobu i lihogoya matamaga dagihana
uyahinei. 5 Ma u tepana gowa gowagowadana hi laukidi hi pa,

BABILONI BANEINA,
TU MATAMAGA PO TU NUGOGOBU
HOI HIPULI HINAHI

6 Ma wawinena a gagaleya Yaubada a lawa waiwoiyawahi po Yesu tu
limoinena talahi amaka i umaya po i badebade.
Ma a nugogohola duma wawinena ani galenana binei. 7 Ega yaka
tu winoyanoyana i baha mai uyahiu i pa, ‘Ega una gohogoholim, ba-
bana apo uyahim a liyayahi wawinena anona awai, ma mimituwa
unununa magouhi 7 ma donana magouhi 10 anona awai. 8 Mimituwana
e gagaleya naka lolowa a yautuna i memae ma amaka i hilage ma
yohola apo domo daodaona hinenei ina geletai po ina nenae po hina
wiapapoe dumaya. Ma lawa iyawoi tauhi tu mehipuli lolowa gowahi
Yaubada ega ita gilugilumihi yautu bukana u hinena hougana hipuli i
iwawali uyahina, tauhi apo yohola mimituwana hina gagaleya po hina
nugogohola a towolo meme binei.
9 ‘Apo nugonugom ina lumadi yaka una hanapugehi unununu magouhi
7 naka oya magouhi 7, ma oyahi uyahihi naka wawinena anani tugula,
ma anona gehouna wasawasa magouhi 7. 10 Ma wasawasahi uyahihiyei
nimitutu amaka hi peu ma emosi hota e tanitaniwaga ma gehouna apo

yohola ina geletai po houga kuku hotana ina taniwaga. 11 Wasawasa
magouhi 7 hai taniwaga apo hina kokoe, ma wasawasa emosi hai boluna
uyahinei naka mimituwana lolowa i yauyautu ma i hilage apo yohola
ina nei po tu wasawasahi hai maga ina luwitani ma tamogi ina nae po
hilage apo ina tuhagaya.
12 'Ma dona magouhi 10 u gagalehi naka wasawasa magouhi 10
tauhi ega hita taniwaga, apo yohola houga kuku hotana hina taniwaga
mimituwana mitehi. 13 Tauhi hi winugoemota po ipa hai nugotuhu
po hai kadidili po hai taniwaga hina palihalehi mimituwana uyahina.
14 Po apo Sipi Natuna mitehi hina witona tamogi Sipi Natuna apo ina
kadidili lagonihi babana tauna tu wiguyau hai Guyau po tu wiwasawasa
hai Wasawasa, uyahinei tauhi i otugehi po i winaganihi po tu wotago
imahiyena Sipi Natuna mitehi apo hina kadidili lagonihi.'
15 Ega yaka tu winoyanoyana i baha mai uyahiu i pa, 'Boga u gagalehi
uyahihi tu matamaga wawinena i tugutugula anona naka lawa mago-
magouhi, bolu geha po bolu geha, po ani taniwaga geha po ani taniwaga
geha, po pona emosi po emosi. 16 Ma mimituwana donana magouhi
10 u gagalehi tauhi apo tu matamaga wawinena hina wihinigigiyeya
po hina wiapapoe dumaya po a kowakowana ina memae, ma uyogona
hin'ani pahi po geyamina hoi mayau hina apuya. 17 Hai wigawiya anona
naka Yaubada u nugonugohi amaka i wohouni po a nugotuhu hina dewa
emoteya yaka hai kadidili po hai bagabagi mimituwana hi weleya po
tauna ina tanitaniwaga a sigana Yaubada a baha ina limoineya. 18 Ma
wawinena u gagaleya naka dobu baneina e tanitaniwageya wasawasa
atpuhi uyahihi hoi hipuli.'

18

Babiloni a peu

1 Geka u mulina tu winoyanoya gehouna a gagaleya ma yadei i hop-
uhopu mai tauna a taniwaga i lata duma po namalana hipuli atapuna i
tunu yayahi. 2 Ponana i lata ma i otu i pa,
'Hei, Babiloni dobu baneina amaka i peu,
amaka i peu,
po apo mimituwa apapoehi po alugo palopaloumahi po kiu apapoehi po
gobugobuhi apo hina widobugeya,
3 babana Babilonina a wine uyahinei
tupo atapuhi lawahi i wiumahi po hi badebade.
Wine naka matamaga dewahi apapoehi,
uyahinei hipuli wasawasahi mitehi hi eneno gwau
po hini luhogalana uyahinei hi wiwasawasa
po tu uneune gapola baneina hi tutuhagaya.'
4 Hoi yada pona gehouna a noonoli ma i pa,
U lawa, dobu naka ona hopu haleya, inapa ona memae
yaka apo a apapoe ina damanahi uyahimi
po a meiha wiyuwa ona tuhagaya.
5 Matababana a apapoe i lata duma po a gae mei oya,
a dewahi apapoe ubeihi
ma Yaubada i nugonugotuhu po ipa ina wimiheya.
6 Una imiheya a apapoe a lata naka pitenana
po mala luwaga maiha una weleya,

yaka a keyaka apapoena mihana mala luwaga una weleya.
7 Tauna i hunena meya i pa,
“Tau wawine wasawasa,
ma ega tau hiwape po ipa a tutou.”
Uyahinei gapola i wasawasagehi ma i yamgaganu.
Mihana una weleya po wiyuwa ina tutougeya.
8 Uyahinei mala emosi hota apo witai ina tuhagahi:
hilahilage ma witutou ma gomala,
ma mayau ebalana ina liyababahi.
Babana Guyau Yaubada tauna Tu Kadidili dumana
tauna apo geka wawinena a meiha ina weleya.
9 ‘Ma hipuli wasawasahi tauhi wawinena mitehi hi matamatamaga ma hi igapola tauhi dobuna binei apo hina tou babana hougana apo ina alalahi ma bogahuna ina gegae ma hina gagaleya. 10 Ma apo hina matouta duma a wiyuwa binei po uheiya hina towolo ma hina laudalili hina pa,
“Aee, aee, kihoni, Babiloni dobu baneina
ma kadikadidilina mala emosi libahibahi u tuhagaya.”
11 ‘Tu uneune hoi hipuli apo hina nugodubu duma dobuna binei po hina tou, matababana ega iyai gehouna emoemotana po hai gapola ina gimalehi. 12 Hai gapola naka gole, po siluba po gaima namanamalihi po giniuba matahi po kaleko gegehi po luilui namanamalihi po mayau dimudimumuhi po dona baneihi po gawi po kopa po pawasi po gaima wakewakekehi, 13 po naiya po dadi dimudimumuhi, gasi dadi ani apuna binei po wakatu po gohogoho po wine po bunama po pegapega po bulumakau po sipi po hosi po womtiteina po tu bagibagi hinihi po alugohi gimagimalahi.
14 ‘Ega yaka tu uneune hi baha nae dobuna uyahina hi pa, “Ginouli dewadewahi u lauhogalehi amaka hi kokoe mei gasi om wasawasa wigiyanana atapuhi amaka hi yababa po apega una tuhaga mehi.” 15 Ma tu uneunehi tauhi naka gapola baneina hi tutuhagaya dobuna uyahinei, uheiya hi towotowolo babana dobuna a wiyuwa hi gagaleya po hi matouta duma po anai nugowiyuwahi ma hi tutou, 16 hi pa,
“Aee, aee, kihoni, dobu noka tupo baneina
lolowa a wihiya gole kaleko gegehi po luilui wakewakekehi po kayakayahi,
ma gaima namanamalihi po giniuba matahi uyahina,
17 mala emosi hota ma a wasawasa atapuhi amaka hi yababa.”
‘Ma tauhi wam tanitaniwagahi po tu gelugelu po tu bagibagi po tu uneune atapuhi uheiya hi towolo, 18 ma dobuna i alalahi bogahuna hi galeya ma hi laudalili hi pa, “Odubona ega dobu baneina gehouna mei noka dobuna ma geka hougana iyowai?” 19 Ega yaka tauhi tepahi hi gibahi ma hi tou labatana hi pa,
“Aee, Aee, kihoni, noka dobu baneina
uyahinei tu kadakadau hai gapola hi tutuhagahi
mala emosi hota ma a wasawasa atapuna i yababa.
20 Ona kaoha labatana taumi Yaubada a lawa hoi yada,
po a tu wiwoiyawona po a tu wituwetuwega po a tu bahapiko ona kaoha labatana,
babana omi ani wiyuwa dobuna Yaubada a meiha amaka i weleya.” ’

21 Ega yaka tu winoyanoya kadikadidilina gaima banei dumana i
wohepaya po i halena hopuneya hoi boga ma i baha i pa,
‘Babiloni dobu baneina apo ina peu duma
po mei geka gaimana apega hina galena meya.
22 Uyahinei dobuna a kaoha apo ina kokoe
po apega iyai gehouna ina lauinainaga
bo ina igita bo himogo ina huwehuweni,
po nima bagibagina tu hanahanapugehi apega hina memae,
ma ulo gololona ina kokoe.
23 Lampa yayatahi apega hina gelegeleta,
po tu witawine ponahi apega hina nonoli dobuna uyahina.
Matababana dobuna tu uneunehi hipuli atapuna hi gelagonihi
babana hai balau uyahinei tu mehipuli atapuhi hi koyamehi.
24 Ma Yaubada a tu bahapiko po a lawa waiwoiyawahi po lawa gehouhi
talahi a kololo hi tutuhagaya dobuna uyahina.’

19

1 Geka u mulina ma hoi yada gololo banei dumana gehouna a noonoli
mei lawa bolu banei dumana ponaponahi ma hi ibaabani hi pa,
‘Haleluya, Yaubada ta wotalagiyeya
tauna tu wiluyagohanita po tu kadikadidili dumana.
2 Babana a luhetala i dewadewa po apapoe mihana i lidumaluya
po tu matamaga dumana wawinena a matamaga uyahinei hipuli atapuna i iapapoeya
mihana amaka i weleya.
Ma dobuna uyahina Yaubada a tu bagibagi talahi hi laikololohi
mihana i wiapapoeya.’
3 Ma mala luwaga hi otu labatana hi pa,
‘Haleluya, Yaubada ta wotalagiyeya
babana dobu baneina e alalahi
ma bogahuna houga magomagouna e gegae.’
4 Ega yaka tanitaniwagahi magouhi 24 ma mimituwa magouhi wohepali, hi polou hopu Yaubada anani mae wasawasa u matana hi wotalagae hi pa,
‘Moina, Haleluya, to wotalagiyem.’

Sipi Natuna a tawine tolehana

5 Ega yaka ani mae wasawasa uyahinei baha gehouna i nenei i pa,
‘Taumi ata Yaubada a tu bagibagi
po tu matutena muhomuhomi
po balubalumi ona wotalagiyana duma.’
6 Ma apoma gololo banei dumana gehouna a noonoli mei lawa bolu banei duma ma mei guletutu gololona ma mei palele gololona baneina ma hi ibaabani hi pa,
Haleluya,
Babana Guyau Yaubada tu kadidili dumam e tanitaniwaga.
7 To gwauyala ma to kaoha labatana
po to wotalagiyem
babana Sipi Natuna a tawine tolehana i geleta
yaka agona amaka i wihiya tawine binei.
8 Agona a kaleko gegehi,

yeuyeuhi po wakewakekehi Yaubada i weleya.'
(Ma luiluina naka Yaubada tu wiwoiyawena hai dewa dumadumaluhi.)
9 Ega yaka tu winoyanoya uyahiu i baha mai i pa, 'Baha geka una gilumi,' po a gilumi, 'Taumi iyawoi Yaubada i ototugemi Sipi Natuna a tawine tolehana uyahina apo ona kaoha.' Ma tu winoyanoyana uyahiu i baha meme i pa, 'Geka Yaubada a baha dumana.'
10 Ega yaka a guli hopu tu winoyanoyana u aena po a polopolou ma uyahiu i baha mai i pa, 'Ega naka pite, tau Yesu a tu bagibagi mei tam, po mei walewalehimi tauhi Yesu gowana tu kawamoinena. Tamogi Yaubada uyahina una polopolou babana Yesu tu kawamoinena tauhi galenahi mei tu bahapiko.'

Hosi wakewakekena tu geluna

11 Yada a gagaleya ma i gunahoeya ma hosi wakewakekena i memae po tu geluna hi wigowaya hi pa, 'Tu limoina po Tu lidumalu.' Uyahinei taniwaga dumadumaluhi uyahihiyei e imeiha ma e igawiya. 12 Ma tu geluna matana galenana mei mayau alalatana ma unununa unuhau gegehi boluhi he memae. Ma gowana hi gilugilumi ega emoemotana iyai ina hanapugeya. Tauna tunawana i hanapugena meya. 13 Ma a luilui i ototeni tala i wihogoya ma gowana hi baheya hi pa, 'Yaubada a Baha.' 14 Ma tu wigawiya mi yadena hai hosi wakewakekehi hi geluhi ma hi wootagoya, hai kaleko gegehi, yeuyeuhi po wakewakekehi. 15 Ma gamonei kwasikwasi komkomna i gelegeleta apo uyahinei ani taniwaga hoi hipuli ina taniwaga lagonihi po a kodila pawasigei ina taniwagehi po gasi wine ani'mpihagana uyahinei ina lumutumutuhi, naka Yaubada Tu kadidili a houga uyogigai baneina. 16 Ma a luilui po aena hi gilugilumihi hi pa,

TU WIWASAWASA HAI WASAWASA
PO TU WIGUYAU HAI GUYAU

17 Tu winoyanoya gehouna a gagaleya ma kabudala uyahina i towotowolo po i otu labatana kiu lupalupahi atapuhi uyahihi i pa, 'Ona liya mai Yaubada a toleha baneina uyahina, 18 po on'am wasawasa uyogohi po gawiya kapekapenahi uyogohi po tu wigawiya uyogohi po hosi uyogohi po tu gelugeluhi uyogohi po lawa magomagouhi uyogohi po babada uyogohi po hai tu bagibagi uyogohi po lawa muhomuhohi po balubaluhi uyogohi.'
19 Ega yaka mimituwa bogei i gelegeletai ma hipuli wasawasahi hai tu wigawiya mitehi hi'mboina gogona ma ipa hina witona tauna hosi wakewakekena i gelugeluya a tu wigawiya mitehi. 20 Po ega yaka Yaubada mimituwana a tu bahapiko koyakoyama mitehi i womomohihi po a yautuhi ma i wihulu hopunehi domo waipoya dumana galenana mei baya u hinena. Tu bahapiko waikoyakoyamana tauna lolowa a manini i ibagibagi mimituwana u matana po uyahinei lawa i koyamehi po tauhi mimituwana a wekiwekilala uyahihi i memae ma a talaoloto uyahina hi polopolou. 21 Ma kwasikwasi komkomna hosi tu geluna gamonei i hopuhopu uyahina mimituwana a bolu unihi po hi hilage, ega yaka kiu hi nei po uyogo hi'mam po koibahi hi hogohi.

20

Bolima magouhi tausana

1 Tu winoyanoya gehouna a gagaleya ma yadei i hopuhopu mai domo
daodaona ani'mhoena ma gulawa banei dumana u nimana ma i nei 2 po
mogaya kayakayana i womomohi ma i panipani naka bolima magouhi
tausana binei naka tauna mota odubo walihagana gowana Setani bo
Tomodulele. 3 Tu winoyanoya mogayana i halena hopuneya domo
daodaona u hinena ma i gudu tomgeya po ega lawa ina koyakoyamehi
a siga bolima magouhi tausana hina kokoe. Apoma hina lupena haleya
houga kuku hotana.

4 Ma lawa alugohi hai ani mae wasawasahi a gagalehi ma Yaubada
hai taniwaga i welehi po hi tugula po ipa hina luhetala. Geka tauhi
lawahi odubona Yaubada ma Natuna Yesu Keliso hai baha tu wibaa-
baniyehi gadouhi hi boliboli halehi. Tauhi ega mimituwa bo a talaoloto
uyahina hita polopolou ma ega a wekiwekilala u tepahi bo u nimahi
hita gilumihi. Geka tauhi apo hina luyagohana meme po Keliso mitehi
hina tanitaniwaga bolima magouhi tausana u hinehi. 5 Naka tauhi tu
towolo tahatahayahi ma tu hilahilage gehouhi tauhi bolima magouhi
tausana hina kokoe ma apoma hina luyagohana meme. 6 Tauhi tu
towolo tahatahayahi apo hina kawaidewedeweni po hina wiwoiyaweni,
yaka hilage wiluwagana apega ina taniwagehi ma tamogi tauhi Yaubada
ma Keliso hai tu witalaguyaba po apo Keliso mitehi hina tanitaniwaga
bolima magouhi tausana.

7 Bolima magouhi tausana hina kokoe ma Tomodulele apo panina
hina lupena haleya po ina hopu 8 po ina nae hipuli tupo wohepali
uyahihi po ina koyamehi. Naka tuponana Goga ma Megoga uyahihi, po
Tomodulelena ina boina gogonohi gawiya binei ma hai maga apega a
hiyawa pahi mei niha bubuna. 9 Uyahinei ma hipuli atapuna hi lugogoni
po Yaubada a dobu baneina i lauhogaleya naka tu wiwoiyawena hai ani
mae hi mewiwilehi ma mayau ebebalana yadei i hopu mai po atapuhihi
i ala pahihi. 10 Ega yaka Yaubada Tomodulele waikoyakoyamana i
waya po i halena hopuneya domo waipoya dumana galenana mei baya
u hinena. Lolowa mimituwa ma a tu bahapiko koyakoyama mitehi
hi hahalena hopunehi uyahina iyeta po uguwa wiyuwa ma tou ega
sigasigana.

Luhetala sigasigana

11 Ani mae wasawasa baneina ma wakewakekena tu duhunena a ga-
leya, ma u matana yada ma hipuli amaka hi yababa po ega emoemotana
ta galena mehi. 12 Ma tu hilahilage atapuhi a gagalehi balubaluhi po
muhomuhohi, ani mae wasawasa u naona hi towotowolo ma buka hi
lagahi. Ma buka gehouna hi lagahi tauna yautu bukana, po tu hilahilage i
lauhetalehi bukahi u hinehi hai dewa i gilugilumihi uyahihiyei. 13 Tauhi
boga uyahina hi eneno hi nei ma hiyoyowa tu enogena po hipuli tu hi-
lahilagehi atapuhi hi liya mai ma yamoha po yamoha a dewa uyahihiyei
i wimihehi 14 po tu hilahilage i wihulu hopunehi domo waipoya dumana
u hinena, naka hilage wiluwagana. 15 Ma apo iyawoi ega gowahi ina
tuhagahi yautu bukana u hinena yaka apo ina halena hopunehi domo
waipoya dumana u hinena.

21

Yada wouna ma hipuli wouna

1 Yada ma hipuli gapolahi odubohi a gagalehi ma hi lugowadehi po
hi yababa ma yada wouna ma hipuli wouna hi lugeletehi ma ega boga.
2 Ma dobu waiwoiyawana a gagaleya naka Yelusalem wouna i hopuhopu
mai yadei ma Yaubada a wihiya galenana mei wawine tawine binei
ma e ihiya ipa agona mitehi hina witutuhaga. 3 Ma ani mae wasawasa
uyahina pona gololona baneina a noonoli ma i pa, 'Hei, Yaubada a lawa
mitehi apo hina megogona po tauhi a lawa po tauna mitehi. 4 Tauna
mata diligwegwehi i hamaga halehi po apega hilage po wiyuwa po tou
uyahihi ina geleta babana memae odubona amaka i kokoe duma.'
5 Ega yaka ani mae wasawasa tu miyena i baha i pa, 'Ginouli mago-
magouhi amaka a liwounihi,' ma i baha meme uyahiu i pa, 'Geka bahahi
una gilumihi babana baha dumahi po dumadumaluhi.'
6 Ma i baha meme i pa, 'Ee, amaka i kokoe. Tau ani wawala po ani
kokoe ma tau tu tahaya po tu wimuli.' Ma iyawoi tauhi uyopopohi
hina haleehi yaka luyagohana goilana e huhuleya a wele yababahi
yautuhi binei. 7 Ma apo taumi iyawoi ona kadikili yaka geka ginoulihi
dewadewahi a wele damanehi uyahihi po ona kawaiyaubadeu ma
taumi a kawainatunemi. 8 'Ma lawa iyawoi ega hita itumaganeu nu-
gonugolelehihi po nugonugogobuhi tauhi tu'munugo po tu matamaga
po tu balabalau po palouma tu witumaganehi po tu wikoyakoyama,
naka tauhi hai dobu waipoya dumana galenana mei baya naka hilage
wiluwagana uyahina e memae.'

Yelusalem wouna

9 Ega yaka tu winoyanoya magouhi 7 wiyuwa sigasigana keyakana
magouhi 7 hi wiwinihi emosi i nei po i paliweleu i pa, 'Una nei po Sipi
Natuna a heliyam a wiatatiyem, ma apo ina lawagi po agona.' 10 Ega yaka
Alugo Woiyawa i weluwiniu po oya baneina u tepa dumana ma Dobu
Waiwoiyawana i iatatiyeu gowana Yelusalem yadei e hopuhopu mai
Yaubada uyahinei. 11 Ma Yaubada a didiga yayatana dobuna uyahina
i namanamali, po dobuna namalana mei gaima woyeuyeuna i lugiigila
imahiyena dumaya. 12 Ma dobuna galina i lata duma po i dao duma, ma
matetana magouhi 12 ma matetahi uyahihi Isalaela gugunina magouhi
12 gowahi hi gilumihi mateta emosi po emosi uyahihi ma matetahi
tu galena itetehi naka tu winoyanoya magouhi 12. 13 Ma galina tupo
wohepali uyahihiyei, ma mateta magouhi tonuga tupo emosi po emosi
uyahihi he memae; hoi tupo kaluwabu mateta tonuga, ma hoi tupo bauli
mateta tonuga, ma hoi tupo yawana mateta tonuga, ma hoi tupo yalasi
mateta tonuga. 14 Galina hi wogowogoya naka gali baneina, ma anani
towolo gaima dewadewahi ma kadikadidilihi magouhi 12 u tepahi, ma
gaimahi uyahihi Sipi Natuna a tu wituwetuwega magouhi 12 gowahi hi
gilumihi.
15 Ma tu winoyanoyana mitehi to ibaabani u nimana ani'mluwa gole,
uyahinei dobuna po matetahi po galina ina luwahi. 16 Dobuna a dao
po a yawata tupo wohepali emoemotana. Ega yaka tu winoyanoyana a
luwagei dobuna i luwaluwaya a dao po a gae po a yawata naka kilomita
magouhi tausana luwaga. 17 Ma galina yawegana nimanei i luwaluwaya
naka guli magouna 36 mei tauta lawa ta yamluwa pite. 18 Galina gaima
dewadewahi po namanamalihi uyahihiyei hi dewaya, ma dobuna gole
uyahinei hi dewaya po i lugiigila dumaya. 19 Dobuna anani towolo
gaimahi hi laukidihi gaima namanamalihi galenahi tapuhi po tapuhi

uyahihiyei. Ani towolohi emosi po emosi uyahina gaima emosi ani galenana uyahinei hi lukidi:
Gaima galenana mei yada
Gaima galenana mei kahi giniuba
Gaima galenana mei kiu duhelele
Gaima galenana mei modao belana
20 Gaima galenana mei hiyai
Gaima galenana mei haba
Gaima galenana mei tuwoya goilana
Gaima galenana mei tawali wiidaidagana.
Gaima waimagomagololona
Gaima waihulehulelena
Gaima woyawoyawana
Gaima woyawoyawana ma namanamalina.
21 Ma dobuna guduhi giniuba matahi baneihi magouhi 12 uyahihiyei hi dewahi mateta emosi po emosi uyahina. Ma dobuna tahayana gole yawa po i lugiigila dumaya.

22 Dobuna uyahina ega numa dalabu ata galeya, babana Guyau Yaubada Tu kadidili dumana po Sipi Natuna tauhi hi winuma dalabu. 23 Dobuna ega a luhogala ipa kabudala po wamahiya hina laalani, babana Yaubada a didiga atapuna e namanamali po gasi Sipi Natuna tauna dobuna yayatana. 24 Ma tupo atapuhi lawahi yayatanei apo hina nenae, ma hipuli wasawasahi hai gapola apo hina neihini mai dobuna uyahina. 25 Ma dobuna ega hita gudududuya babana iyeta tunawana ma ega uguwa. 26 Ma tupo atapuhi lawahi hai gapola wasawasahi po hai dewa wotalagaehi apo hina neihini mai dobuna u hinena. 27 Ma ginouli gobugobuhi dobuna uyahina apega hina lui, tu bagibagi apapoehi po tu wikoyakoyama apega hina lui. Ma iyawoi nawa amaka gowahi hi gilugilumihi Sipi Natuna a buka waiyautuna u hinena, tauhi apo hina lui.

22

Luyagohana Goilana

1 Ega yaka tu winoyanoyana yautu goilana i wiatatiyeu, goilana i lugiigila imahiyena dumaya, Yaubada ma Sipi Natuna hai ani mae wasawasa uyahinei e kolokololo hopu mai. 2 Ma ani kololona dobuna tahayana tipolinei e kolokololo hopu. Ma goilana u liyaliyana yautu mayouhi he towotowolo. Mayouhi wamahiya emosi po emosi uyahihi ugohi tapuhi po tapuhi, ma bolima emosi u hinena mala 12 he ugugo, ma luguluguhi hipuli wouna tu miyena hai mulamula. 3 Dewa awai Yaubada i palipaligubahi apega hina lui gae dobuna uyahina. Yaubada ma Sipi Natuna hai ani mae wasawasa uyahina hina memae ma Sipi Natuna a tu bagibagi uyahina hina wootalagae. 4 Tepana apo hina galeya ma gowana u tepahi ina memae. 5 Apega uguwa yaka lampa po kabudala yayatahi apega hina luhogalehi, babana Guyau Yaubada tauna hai yayata po mitehi hina itaniwaga ega sigasigana.

6 Ega yaka tu winoyanoyana uyahiu i baha i pa, ‘Baha atapuhi u noonolihi naka baha dumahi po dumadumaluhi, babana Guyau Yaubada a tu bahapiko Alugonei i iatatiyehi naka pitenana geka hougana a tu

winoyanoya i himiliyai po ipa a tu bagibagi uyahimi to wiatatiyana
kikina ma apo awai hina gelegeletai ubeihi.'

Yesu a hopu mai

7 Ma Yesu i baha i pa, 'Hei, houga kikina ma apo a hopu mahi uyahimi
po taumi iyawoi bahapiko geka bukana u hinena o wootago imahi ona
kaoha labatana.'
8 Tau Yoni, geka ginoulihi atapuhi a nonolihi po a galehi. Geka
ginoulihi hi kokoe ma tu winoyanoyana u aena a guli hopu tauna geka
ginoulihi i wiatatiyeu yaka uyahina a polou. 9 Ega yaka tauna uyahiu i
baha mai i pa, 'Ega uyahiu una polopolou, tau tu bagibagi hota mei tam
po walewalehim tu bahapiko po tauhi buka geka tu wiponawogogena
Yaubada uyahina ta polopolou.'
10 Tu winoyanoyana uyahiu i baha meme i pa, 'Geka bahapikohi
bukana u hinena ega una gowagowadihi babana houga amaka i tula-
belabeni. 11 Tauhi tu apapoe amaka ma uyahihi apapoe ina mewahaga,
po tauhi hai dewa gobugobuhi uyahihi gobu ina mewahaga. Ma tauhi tu
dewadewa uyahihi dewadewa ina mewahaga ma tauhi tu wiwoiyawa
uyahihi woiyawa ina mewehaga.'
12 Ega yaka Yesu i baha i pa, 'Kikina ma apo a nehi, po lawa atapuhi
hai meiha a gutaya omi bagibagi hai lata naka pitenana, 13 babana tau
ani wawala po ani kokoe ma tau tu tahaya po tu wimuli.
14 'Ma ona kaoha labatana apo taumi iyawoi omi luilui amaka o
laiyeuyeuhi ipa taumi omi taniwaga ona nonoli apo luyagohana may-
ouna ugona ona ani po dobuna matetanei ona lui. 15 Ma dobuna uputana
tu miyena galenahi mei kedewa, naka lawa hai dewa gobugobuhi po bal-
abalauhi po tu matamaga po tu'munugo po palouma tu witumaganehi
po koyama tu luhogalena.
16 'Tau Yesu ma u tu winoyanoya a himilihi uyahimi po geka ani
limoinahi hi paliwelemi tu witumagana bolumi uyahimi. Tau Dawita
gugunina uyahinei a nei po tau mei ubona malatomtom yayatana
baneina.'
17 Ega yaka Alugo Woiyawa ma tu tawine wawinena hi baha hi pa,
'Yesu, una nei,' po apo taumi iyawoi baha geka ona nonoli yaka apo
ona pa, 'Yesu una nei.' Ma taumi iyawoi uyopopomi hi halehaleehi ona
nei, ma iyawoi nugonugomi ipa luyagohana goilana ona wiyababaya po
on'umaya yaka on'umaya po ona luyagohana.

Ani kokoe

18 Taumi bahapiko bukana tu nonolina ona galena itete memi meka
po apo buka geka u hinena baha gehouhi ona luwitanihi babana apo
Yaubada omi wiyuwa buka geka u hinena i bahebaheya ina luwitanihi.
19 Ma ega buka geka u hinena baha gehouna ona wiwihaleya babana apo
Yaubada omi guta mayouna lauyagohanana uyahinei ina wihaleya, po
omi ani mae dobu waiwoiyawana u hinena geka bukana i bahebaheya
uyahimiyei apo ina wihaleya.
20 Geka babana tu limoinena i pa, 'Moina, kikina ma apo a nehi.'
Moina Yesu, una nei. Tam Guyau.
21 Yesu Guyau a lunugotootogo magomagoumi ina melabenimi.
Moina.